

Questiones quolibeta-
les ex quatuor Sentētiarū volumini
bus a Joāne duns Sco. doc. subti
lissimo ordi. mino. ac theologo
rū oīm principe edite: nuper
rime reuise: et a preclaro
doct. Anto. de Fantis
Taruisino pristino
nitori restitu-
te: nouiter
ꝑ Im-
presse

Questiones quolibeta-
les ex quatuor Sentẽtiarũ volumini-
bus a Joãne duns Sco. doc. subtilissimo ordi. mino. ac theologorũ oim principe edite: nuperrime reuise: et a preclaro doct. Anto. de Fantis Taruisino pristino nitori restitu-te: nouiter q̃ Impresse

✠

¶ Nicolai Audecti Cyprij Carmelite Sacri Luminis p̄fessoris terraeq̄ sancte p̄uincalis Carmē.

Quid deus est: Causae: Cūctarū: Fataq̄ Rerum:
Astra quid: & superi qua ratione Lares.
Grande Sophos: Mūdi miracula et abdita multi
Scripsere: et enitidos Pagina culpa dedit.
Altius at Scoto Nemo vel doctius vno.
Tergemini docuit Dogmata sacra Dei.
Gloria cecropiae Veteres superare Mineruae
Que potuit Scotus Frugifer ille fuit.
Lōgus et hic breuis est: Jeiunꝰ: Floridus: Asper:
Sermone et minimo maxima Sensa refert.
Dum Ritus memorat sacros Cultusq̄ Deorum
Ipse aperit miris stemmata sancta Modis.
Et quum contendit Causas penetrare latentes.
Nil dici humano doctius Ore potest.
Verum Liuor edax Scotum: Cariosa Vetustas:
Emula Morsq̄ animis occuluere Dolis.
Unicus at Fantis Scotice Virtutis Imago
Eripuit stygio Dogmata mersa Lacu.
Omnia splendori mendosa Volumina Scoti
Restituit prisco magnus in Orbe sophos.

Questiões quolibetales Joannis Duns Scoti doctoris subtilissimi: ordinis minorum: ac theologorum principis: feliciter incipiunt.

Cuncte res difficiles ait Salomõ Eccle.j. & cur intelligat eas esse difficiles subdit. Non potest eas homo explicare sermone. ẞm igitur distinctionem rerũ potest accipi distinctio difficiliu3 questionũ. Res aũt prima sui diuisione diuidi potest in rem creatam & increatam: siue in rem a se et in rẽ ab alio habentẽ esse: siue in rem necessariã & rem possibilẽ: siue in rem finitã & infinitã. Res aũt increata a se infinita & necessaria deus est. Res aũt creata ab alio possibilis & finita communi nomine dr creatura. De vtraq; re pposite sunt alique questiones.

Plato nel thimeo. Arist. 11. & 10 meta. Auer. & theolog. Aui. 2 me. c. 5

A ¶ Iterũ in diuinis res accipitur essentialiter & notionaliter: iuxta illud Aug. 1. de doctrina christiana. c. 1. Res quibus fruendu3 est sunt pater: filius: & spiritussanctus. eadẽq; trinitas: vna quedã summa res cõmunis omnibus fruẽtibus ea. In prima parte auctoritatis accipitur res personaliter. In scda essentialiter. Fuerũt igitur aliqua quesita in diuinis de re essentiali: aliqua de notionali siue personali. vnicum aũt quesitum erat de ordine essentialiũ ad notionalia. Illud vnicum primo ponitur vtpote ex cuius solutione patebit ordo procedẽdi circa alia quesita. Est igitur.

Posset diuidi in. 7. q̃ li. q̃r p̃ mũ. 6. scd3. 5. tertiu3 4. q̃r tũ. 3. et q̃libet aliorũ vnicã q̃one3 cõtineret.

Questio. I.

Utrum in diuinis essentialia sint immediatiora essentie diuine: vel notionalia?

¶ Quod notionalia probatur: q̃ constituunt supposita alicuius nature: sunt immediatiora ipsi nature q̃ illa que sunt proprietates nature. Notionalia autẽ in diuinis cõstituunt supposita nature diuine. Essentialia non: sed sunt quasi proprietates illius: nature. igitur &c. Probatio maioris Natura immediate se habet ad suum suppositum propriũ: quia de illo dicitur in primo modo dicendi per se: non aũt de aliqua proprietate: nec econuerso: sed tantũ scdo modo. igitur illud quo suppositum constituitur formaliter immediatius se habet ad naturam q̃ proprietates aliqua. Probatio minoris. Essentialia sunt communia tribus personis: et p consequens per nullum essentiale constituitur suppositu3. igitur per notionale: sunt etiam essentialia pprietates nature ẞm Dama. c. 3. Si bonum inquit: si iustum: si sapiens: si quodcunq; aliud dicas: non naturam dicis dei. sed que circa naturã. Et Augu. 15. de trini. c. 5. vel. 9. Si dicã eternus: immortalis: iustus: bonus: beatus spiritus: horum omnium nouissimũ quod posui videtur significare substantiam. cetera vero huius substantie qualitates. ¶ Ad oppositum ipsi essentie immediatiora sunt illa q̃ sunt perfectiones simpliciter: q̃ que non sunt huiusmodi. essentialia sunt perfectiones simpliciter: notionalia non: ergo &c. probatio

maior is prime perfectioni immediatiora sunt illa q̄ magis hn̄t rationē pfectiōis simplr q̄ q̄ nō habēt essentia aut diuina est pria pfectio: pfectiones aūt simplr habent magis rōnem pfectionis q̄ illa q̄ nō sunt pfectiones simplr pbatio minoris. Ansel. monol. 15. essentiale est in quolibet melius ipsum q̄ nō ipsum. s3 tale dr perfectio simplr: notiōale nō est huiusmodi q2 cū quelibet psona careat aliquo notionali. careret aliquo quod esset in quolibet meli9 ipm q̄ non ipsum: et ita quelibet persona nō esset simplr perfecta quod est inconueniens.

Respōdeo. Primo ad intellectū q̄stiōis sunt aliq̄ necessaria ptermittēda. Scdo qō soluēda. Tertio cōtra solutionez qōnis dubia occurrentia excludenda.

De prio hic q̄rit de ordine imediatiōis istoꝝ duoꝝ essentialis et notialis in 9paratiōe ad essentiā diuinā. Uideat g prio intellc̄s istoꝝ quatuor terminoꝝ q̄ ponūtur i titulo qōnis. Sez essentia. Essentiale. Notionale. Et imediati9. De prio in diuinis necessario est aliq̄ entitas realis siue ex natura rei. et hoc in exñtia actuali: alioquin nihil esset ibi reale in actu. Illa entitas realis actualis siue ponat oino vnica: siue ponatur aliquo mō distinctio rei vl rōnis semp erit ibi ponere de necessitate aliquā entitatē realē pmā vnicā q̄ nō pexigat aliquā priorē. Si em̄ quelibet preexigeret priorem: nulla prima. et p 9ñs nec aliq̄ alia esset posterior. Illā etiā pmā entitatē op3 esse absolutā siue ad se: q2 fm Augu. 7. de tri. c. j. vel. 3. omis essentia q̄ relatiue dr est aliqd excepto relatiuo. Et fm ipsu3 ibidē in principio. 3. si nō est aliquid ad se: nō est oino q9 relatiue dicatur. Habetur g ista conclusio qō in diuinis oportet ponere aliquā entitatē realē in existētia actuali et aliquam vnicā primā et illam esse ad se. Ista realis entitas q̄ est in deo cū sit pria rō essendi simplr: rōnabiliter a scris vocatur essentia: vnde Aug. 7. de tri. c. j. in fine qō est sapientie sapere et qō est potētie posse: et eternitati eternū eē et iustitie iustū esse. hoc est essentie ipm esse et infra. c. 4. vel. 13. ab eo qō est eē appellat essentia. pter qō de9 ipse cui proprijssime et verissime cōuenit esse verissime dr entia. et hoc primo dicente Aug. ibidē. c. 5. vel. 13. Manifestū ē deū abusiue vocari substātiā: vt noīe vsitatiori intelligatur essentia qō vere ac pprie dr. ita vt fortasse solū deū oporteat dici essentia3. Est em̄ vere sol9 q2 incommutabilis idq3 nomē suū suo famulo enūciauit moysi cu3 dixit: ego sum q̄ sum: s3 tm̄ siue essentia dicatur qō proprie dr: siue substātia qō abusiue dicit vtrūq3 ad se dr: non relatiue ad aliquid hec ille. De ista essentia siue minus proprie substantia q9 ipa sit sola rō simplr essendi in diuinis cuicūq3 hr ibidē. c. 6. vel. 14. substātia patri q ipē pater est. nō quo pater est. s3 quo est: hec ille. et intelligit q9 m essentia nō est rō formalis pri essendi patrē. sed essendi simplr. Huic 9cordat Dam. c. 12. dicēs sic: videt quidem principalius oim que de eo dicūtur nominum esse. qui est: et hoc probat per illud Exo. 3. qui est &c. et subdit. totum em̄ in se cōprehēdēs

2. me. t. c. 10.

5. c. circa finē

Lib. 5. tri. c. 2. C

Exo. 3.

habet esse velut quoddã pelag⁹ substãtie infinitũ ⁊ interminatũ hec ille. Recte ergo in diuinis incõparatione ad essentiã tanq̃ ad entitatẽ simplr primã ⁊ absolutã cõsideratur ois ordo cuiuscũq; siue quorũcũq; q̃ in diuinis sunt. ¶ Contra ista q̃ dicta sunt de isto termino essentia põt obijci dupliciter. ¶ Primo sic per auctoritatẽ dama. adductam. totum in se ⁊c. ergo ſm istã auctoritatẽ essentia includit totã perfectionem diuinam: sed tota perfectio diuina cõsistit in oi perfectione simpliciter: quia quacũq; nõ inclusa non habetur totalis perfectio: nõ. ergo essentia est precise ista prima entitas distincta qualitercũq; cõtra essentialia: immo est vna totalis entitas vnitiue includens ois essentialia. cui vr̃ cõcordare illud vocabulũ qḋ dicit: pelagus: pp imẽsitatẽ continẽtie vnitiue. ¶ Hoc cõfirmat̃ p illud ans. deus est quo maius excogitari nõ põt sed quacunq; vnica perfectione simplici nõ includente oẽm pfectionẽ simplr p̃t aliqd maius excogitari: vt putas entitas aliqua oẽm perfectionẽ cõtinens vnitiue. ergo essentia diuina est talis entitas includẽs vnitiuẽ oẽm pfectionẽ simplr. ¶ Scḋo ad idem arguit̃ sic. In oi creatura essentia eo mõ quo distinguit̃ ab existẽtia: vr̃ esse prior illa: sicut potẽtiale et susceptiuũ est pri⁹ actu suscepto: ergo vr̃ simil' in deo: sed ſm dicta Aug. ⁊ Da. iam adducta: essentia accipit̃ pro existẽtia actuali sicut apparet p illam auctoritatẽ Exoḋ. qua ambo vtunt̃. q̃ ẽ ⁊c. ergo ſm istas auctoritates existẽtia ẽ prima entitas ⁊ nõ essentia: vt essentia vel saltẽ ille auctoritates hoc nõ ostendũt. ¶ Ad primum quere solutionem super primũ dis. 8. q. 3. de attributis. ¶ Ad primũ dici põt q essentia includit totã pfectionẽ diuinã vnitiue ⁊ idẽtice: licz nõ formaliter cõprehendat oẽs pfectiones diuinas: ⁊ sic intelligẽdũ est dictũ Da. vt patet in. j. di. 8. q. 3. principali circa finẽ qõnis. pfectiões ille ⁊ si sint idẽtice essentia tñ distincte sunt ex natura rei ⁊ formaliter. ¶ Ad cõfirmationẽ de Ans. p; pariter q essentia est vnitiue et idẽtice ois pfectio: non tñ formaliter ⁊ ex natura rei. vñ licz quelibet pfectio simplr sit formaliter infinita: nõ tñ radicaliter cuiusmodi ẽ eẽntia ⁊ existẽtia dei. ¶ Ad scḋm dici põt q eẽntia ⁊ ei⁹ existẽtia in creaturis se hñt sicut q̃ditas ⁊ mod⁹. ideo distiguunt̃. In diuinis aũt existẽtia ẽ de ɔceptu essentie ⁊ p̃dicat̃ in p̃io mõ dicendi p se sic q propositio illa per se est prima et imediata ad quã oẽs alie resoluunt̃: vt p; in primo distin. 2. q. 2. Quere i. 4. 46. dist. q. 3. ⁊ primo reportationũ di. 45. q. 2. ⁊ dis. 2. parte. 2. q. 2. ⁊ infra. q. 5. arti. 3. ⁊. 2. distin. j. q. 2. plura ad propositum harũ obiectionum. [Additio.]

¶ Aliter dicit̃ hic q ista ratio si aliquid v; vr̃ esse contra illud qḋ. q. supponit. s. aliquã esse immediationẽ essentialis ad essentiã quo supposito querit que ⁊ quãta. p isto autẽ supposito arguit: q: ois pfectio simpliciter ẽ simplr simplex. pbat̃. si est aliquo mõ resolubilis in distincta. sint. a. ⁊. b. neutrũ põt eẽ pfectio simplr simplex q: tũc vnũ nõ faceret per se vnum cum reliquo: q: nõ est per se vnũ ex quibuscũq; distinctis nisi vnũ [alio⁊]

sit sicut act⁹ ⁊ alios sicut potētia.

D **De altero** termino.s. essentiale. duplex distinctio vr̄. ¶Una q̄ al'r vtunt̄ cōiter essentiale phi. ⁊ aliter theologi spāliter in diuinis. ¶Nā in phia accipit̄ cōiter essentiale: vt distinguit̄ cōtra accidētale: prout accidētale cōtinet sub se oē accidēs p̄ accidēs: siue accidens cōe: ⁊ accidēs p̄ se: siue propriū. Unde ibi essentiale d̄r q̄ per se includit̄ in essentia: quēadmodum in cōposito reali materia et forma dicunt̄ sibi eēntialia: ⁊ i cōposito rōnis vel in ipso diffinito genus ⁊ differētia dicunt̄ partes eēntiales rōnis siue rei diffinite. ¶Theologi vero aliter vtuntur hoc nomine eēntiale in diuinis. Cū em̄ essentia sit oino primū: vt iā dictū est: ⁊ similiter est cōe cōitate reali: q: d̄r de qualibet persona ⁊ de oibus singulariter: ⁊ ideo quodcūq̧ etiā aliud p̄dicet̄ simili modo in diuinis d̄r essentiale q: simili eēntie in modo p̄dicāti siue in cōitate reali. Et per oppositum notionale d̄r illud qd̄ nec sic predicat̄ nec h̄z talē cōitatem: sed qd̄ pertinet ad notitiā distinctionis p̄sonarū. Sic ergo distinguit theologus essentiale cōtra notionale. ¶De hoc Augu. 5. de tri. ca. 5. In rebus creatis atq̧ mutabilibus qd̄ nō s̄m substantiā dicit̄ restat vt s̄m accidēs dicat̄. In deo aūt nihil s̄m accidēs d̄r: nec t̄n oē qd̄ d̄r s̄m substantiā d̄r: d̄r em̄ ad aliquid sicut pater ad filiū: et filius ad patrē hec ille. Uult ergo q̄ in creaturis distinguitur essentiale contra accidentale. In diuinis aūt nō distinguitur cōtra accidētale: sed contra relatiuum ad intra: q̄.s. dicit relationē persone ad p̄sonā: ⁊ per ɔ̄ns p̄tinet ad distinctā notitiā p̄sone a persona: ⁊ ideo vt datur regula ibi. c. 4. de dictis de deo substātialiter et relatiue cōiter dicit̄ notionale: licet Aug. hoc vocabulo nō ē vsus: sed sit vsus vocabulo relatiui vel ad aliq̄d. ¶Ex isto scd̄o patet breuiter de tertio vocabulo q̄d sit notionale: q: oē notionale est relatiuū ad intra: ⁊ ecōuerso: essentiale aūt nō est relatiuū ad intra: q: tūc esset cōe ⁊ non cōe. ¶Secūda distinctio huius vocabuli qd̄ est essentiale prout in diuinis spāliter accipit̄ p̄t poni talis. ¶Quod aliqd̄ est essentiale qd̄ importat respectū ad extra. ¶Et aliquod nō. ¶Istius distinctionis p̄mo p̄mū mēbrū exponat̄: postea scd̄m p̄batur q: forsitā ab aliq̄b⁹ posset negari. ¶De p̄mo certū est: q: si deus dicatur relatiue ad extra: opꝫ q̄ illa relatio conueniat deo s̄m aliquod fundamētū propriū q: nō cōparat̄ deus ad extra nisi s̄m aliqd̄ intrinsecū sibi: et illud pōt dici fundamētū. Ex isto fundamento intrinseco cū sit reale: ⁊ respectu ad extra. cum sit rōnis. nō pōt esse aliq̄d habēs conceptū per se vnū. ergo si aliquod nomē simul importat illud intrinsecū deo qd̄ est fundamētum cōparationis ad extra: ⁊ cū hoc illā comparationē ad extra: illd̄ nomē vel nō significabit conceptū p̄ se vnū vel nō significabit ambo: illa sed t̄m alterū significabit et alterum cōnotabit. Essentiale ergo in diuinis: qd̄ scꝫ h̄z conceptum per se vnū non includūt simul et per se absolutū ⁊ respectum ad extra: et per ɔ̄ns si includat respectum ad extra non per se illū includit: sed principaliter ⁊ p̄mo ⁊ p̄ se inclu-

dit absolutū qđ est fundamēt ū3 illum aūt respectū cōnotando includit: et hoc modo intelligitur primū mēbrū huius distinctionis. ¶De scđo mēbro huius distinctionis dices forte q̄ nullū3 est essentiale nō includēs respectū ad extra: s3 sola eēntia est huiusmodi: q̄dcūq3 aūt aliđ cōe tribus vel est respectus ad extra vł includens respectum ad extra. ¶Q: vero solutio q̄ōnis dependet ab ista distinctione essentialis prius posita q̄.s. aliqđ eēntiale est absolutum ad intra. aliqđ ŷo dicit respectum ad extra. Jō pbo scđm mēbrū qđ negandū3 forsitā alicui videretur. ¶Sc3 q̄ aliquod eēntiale nō includit aliquē respectu3 ad extra. ¶Primo p rōnē fundatam in auctoritate sumpta ex rōne pfectiōis simplr ¶Scđo p rōnē sumptam ex rōe diuine eentie. ¶Tertio per rōnē sumptā ex rōne intellectus diuini. ¶Quarto ex ratione actus vł operationis diuine.

¶Prima rō talis est qđ est perfectionis simplr non includit p se relationē ad creaturam: s3 aliqđ eēntiale i diuinis ē pfectōis simplr. ġ rc. probatio maioris perfectio simplr nō includit aliquid p se cui repugnat: p se ratio pfectionis simplr: q: tunc nō eēt in quolibet melius: cū includat aliquid cui repugnat ratio pfectionis simplr. S3 relationi ad creatura3 repugnat q̄ sit pfectio simplr: cum sit ad terminum imperfectū r potētiale: qđ aūt necessario coexigit aliqđ ens potentiale eo mō quo relatio coexigit terminū tanq̄.s. aliqđ secum simul natura vel prius: illud sic coexigens non est simplr necessariu3

a.l.q: tūc eēt i q̄lib3 meli9 cū sit pfectio simplr r nō esset in q̄lib3 rc.

nec per ɔ̄ñs simplr perfectū minor: p3 ex intētiōe Anſ. monol. 15. ponit talē distinctionē q̄cq̄d est preter relatiua. ¶Aut est tale vt oino melius sit ipm q̄3 nō ipsum. ¶Aut tale vt non ipsum in aliquo sit meli9 q̄3 ipm. Et exposita r declarata ista distinctione cōcludit: sicut nephas ē putare vt substantia summe nature sit aliq̄d quo melius sit aliquo mō nō ipsu3 q̄3 ipsum sic necesse est vt sit oino q̄cq̄d melius ē ipm q̄3 nō ipsum. Et postea infert i spāli q̄d nō ē. Nō ē ġ inquit corpus nec aliq̄d eoꝝ q̄ corporei sensus discernunt. Et pōst subdit i speciali q̄d vł quale ē: quare inquit necesse est ipsum eē viuētē: sapiētē: omnipotētē: verum: iustum: eternum: r quicquid absolute ē melius ipsum q̄3 non ipsu3. Planum est aūt q̄ multa istoꝝ sunt eētialia in diuinis. Habetur ġ ista minor; q̄ aliquod eētiale i diuinis est pfectio simplr: quia melius est in quolibet ipsu3 q̄3 non ipsum. Ista sentētia Ansel. vł posse accipi ab Aug. 15. de tri. c.4. vel.5. Uiuētia non viuētib9 intelligentia non intelligentib9 iniustis iusta beata miseris preferēda iudicam9: ac per hoc quoniam rebus creatis creatore3 sine dubitatione preponim9 op3 vt eum summe viuere r cūcta intelligere iustūq3 r benignissimū r beatissimū fateamur hec ille. Tenet aūt hec ɔ̄ñtia p ppositionē hanc necesse est vt creator sit q̄cquid in entibus prefertur ip3 q̄3 non ipsi vel sit Ansel. dicit melius est ipsum q̄3 non ipsum. ¶Pro ista snia pōt adduci Hilarius.12. de tri. c.pen. q̄ loquēs ad patrē ait Perfecti dei qui et

Idē. n ci. c.16 r.12.. met. t.c 39 r.5. rōgen. aia. li. 2.c.1.

Uł tota litera doc.

verbū tuū ⁊ sapiētiā ⁊ virt⁹ est absoluta gñatio est vt inseparabiliter a te sit semꝑ q̄ l his eternarū ꝓprietatuꝫ tuarū noībus ex te nat⁹ ē: hec ille. Nihil autē dei fili⁹ per natiuitatē accepit qđ dicat respectum ad extra.

¶ Item scđo ex eodē medio potest argui accepta ꝓ maiori extremitate hoc est qđ relatio rationis: vt sit maior ista ꝑfectio simpl'r nō includit relationē rōnis minor que prius: ⁊ seqꝫ cōclusio ꝙ aliqđ essentiale nō includit relationē rōnis: oīs autē respectus dei ad creaturā est rationis tm̄. ¶ Ex scđa q̄ōne ordinaria de respectu ad extra est q.8. infra vel. 2. distin. 30. primi ꝙ aliqđ eēntiale nō includit respectū ad extra. Maiorē istā de respectu ꝓbo sicut primā de respectu ad extra: q: relationi rationis repugnat ꝑfectio simpl'r q: est ens diminutū minus habens de entitate q̄ q̄dcūqꝫ reale q: tm̄ in ꝯsideratione intellectus est habēs suū esse. ¶ Item tertio ex eodē medio pōt argui accipiendo ꝓ maiori extremitate relationem in cōi sic. ꝑfectio simpl'r nō est relatio aliqua nec includit ꝑ se relationeꝫ aliquā: vltra vt prius. hec maior ꝓbaꝫ q: relatio originis nō est perfectio simpl'r. si tñ aliqua relatio eēt ꝑfectio simpl'r: maxime de illa videretur. ¶ Ad istas rōnes q̄ procedūt ex eodeꝫ medio pōt sic respōderi ꝙ aliud est dicere aliqđ esse perfectioneꝫ simpl'r ⁊ aliud: aliqđ esse ꝑfectionis simpliciter: primū importat ꝙ illđ eēntialiter siue quiditatiue sit ꝑfectio simpl'r scđꝫ importat nō ꝙ eēntial'r sit ꝑfectio: sꝫ ꝙ oē tale denoīatiue soli perfectioni simpliciter cōueniat. ¶ Ipsum ergo ꝑfectionis simpl'r est quā requirit in illo quo predicatur denolatiue: ⁊ quā ostēdit sibi in esse: vt pote quam vl'r cōsequiꝫ. ⁊ sic est perfectionis simpl'r triplici mō. s. preexigēdo: ostēdēdo siue manifestādo: ⁊ perfectione simpl'r consequendo. ¶ Consimil'r exponaꝫ illud Anß. sic in quolibet est melius ipsum q̄ non ipm: q: hoc verū est intelligēdo de predicatiōe denoīatiua: ⁊ preexigendo: ondēdo ⁊ consequēdo: vel in quolibet est melius ipm q̄ nō ipm: quēad modū esse ipm denoīatiue ponit illud eē simpl'r ꝑfectū nō quidē sicut aliqđ eē albū ponit idē eē coloratū: sꝫ sicut aliqđ esse albū vel coloratū pōt idē esse supficiatuꝫ vn̄ si in aliquo nō est melius ipꝫ esse supficiatū: nec ꝑ ꝯn̄s erit melius ipm esse albū. Consimil'r exponatur dictū Augu. de preferri. Que aūt sit intentio Anß. quere c.17. vbi ait. Eodē mō ⁊ vna consideratione est q̄cq̄d est ⁊ oīa illa noīa idem significant. Noīa inquā de qb⁹ locut⁹ est pri⁹ bonus iustus ⁊c. ¶ Itē instaꝫ ꝯ rōnem: q: ꝯcludit q̄dcūqꝫ eēntiale eē ad se: q: quodcūqꝫ illorum est perfectionis simpl'r: sꝫ illud illatuꝫ est falsum: vt patet in exemplis Ansel. ⁊ Augu. quia Augu. ponit potentissimū iustissimū. ⁊ Anß. ponit olpotentē iustū ⁊c. ⁊ tñ ista dicunt respectum ad extra.

¶ Scđa rō ad conclusionē talis est. In deo est essentia sub cōpleta actualitate essentie. ⁊ hoc mere ex natura rei sic. intelligendo ꝙ nec eēntia nec aliqđ ꝑ se inclusum in illa vel actualitate ei⁹ sit ibi precise ex cōsideratione cuiuſ

a. l. vltimo

cūcꝫ itellect⁹. Hec ꝑpositio sic in tellecta satis pꝫ ex dictis in pn̄cipio isti⁹ articuli exponendo qd intelligendū sit ꝑ istū terminū q̄ est eēntia. ¶ Ex hac ꝑpositione

B seqtur ista q̄ est maior irōnis.s.ꝙ si aliqd est idē eēntialr essentie: illō est in actu in deo mere ex natura rei: ꝛ hoc siue sit idē essentialiter idētitate adeqta sicut i creaturis est illō idē qō itelligit̄ ꝑ diffinitionē ei qō itelligit̄ ꝑ diffinitū: siue sit idē tācꝫ iclusum essentialr in illo quō illud qō intelligit̄ ꝑ ptē diffinitiōis posset dici idē ei qō intelligit̄ ꝑ diffinitum.

¶ Nā lꝫ aliqd possit esse i re ex natura rei: lꝫ eius diffinitio vl' pars diffinitiōis nō sit actu cōpleto in re: sꝫ tātū intellectu cōsiderāte tn̄ illud ꝙ i telligit̄ per diffinitionē vel ptē diffinitiōis sicut significatum ꝑ ip̄m signuꝫ necessario ē i re actu: si illud ꝙ intelligit̄ ꝑ diffinitū sit in re actu.

¶ Nā ɔdictio vr̄ eē qō aliqd sit realr actu: ꝛ ꝙ illō qō est idē sibi essentialr hoc mō vel illo non sit realr in actu. Nūc aūt itellectualitas siue vita intellectiua vl' intellectualis est idē eēntialr essentie diuine sic itelligēdo ꝙ nō tantū est idē realr ip̄i essentie: ꝛ hoc identitate simplici sicut forte q̄d cūcꝫ attributū ponit̄ idē ip̄i eēntie: sꝫ hoc mō est idē sibi ꝙ si ipsa essentia diuina diffiniret̄ vita intellectualis siue intellectualitas non esset extra eius diffinitione sicut sapiens vel bonum.

Spe=culatō nota=bilis.

¶ Ex parte essentie arguitur sic. quicqd ꝑ se includit̄ in eēntia diuina est in deo ex natura rei. ꝛ ꝑ ɔn̄s sine respectu ad extra: intellectualitas est hmōi. ergo ꝛc.

¶ Maior pꝫ. Naꝫ ſm iā dicta in principio isti⁹ articuli eēntia: est ibi ex natura rei. ergo qcqd includit̄ in ratione essentie. Minor sic intelligit̄ ꝙ itellectualitas qdc̄i nō hꝫ rōnē attributi q̄si act⁹ secūdi aduenientis ipsi: sꝫ rōnē ꝑfectiōis oīno intime queadmodū vita ēt in deo ē act⁹ nō attributus siue aduenies: sꝫ oīno intim⁹: ꝛ idem eēntie. Ista etiā vita ꝑfecta q̄ soli deo ɔuenit: cuiusmodi est vita intellectualis est idē eēntialiter. ip̄i p̄me essentie. ¶ Hec minor sic intellecta ꝑbat̄ auctoritate ꝛ rōne auctoritate Aug .15. de tri. c. 5. vel. 7. Que vita inqt ōr in deo: ip̄a ē eēntia ei⁹ atqꝫ natura. hec aūt vita nō talis est q̄lis inest arbori: nec q̄lis inest pecori: qō hꝫ sensum sꝫ nullū hꝫ intellectuꝫ at illa vita q̄ de⁹ est sentit atqꝫ intelligit oīa: ꝛ sentit mēte non corpore: qꝛ sp̄us est de⁹. hec ille vult ergo dicere ꝙ illa vita q̄ ē essentia diuina ē ꝑ se itellectualis. Idē. 6. de tri. c. viii. loqu ēs de deo ait sic. Ubi est prima ꝛ summa vita cui nō est aliud viuere ꝛ aliud esse: sꝫ idē esse ꝛ viuere: ꝛ quale sit. illud viuere: qꝛ intellectuale subdit primus ac summ⁹ intellc̄s cui nō est aliud viuere aliud itelligere. hec ille. ¶ Minor etiā ista rōne ꝑbat̄ sic. Cuicūqꝫ nō repugnat eē idē alicui substātie eēntialr: illud nō ɔuēit verissime illi substātie nisi cōueniat sibi eēntialr: sꝫ intellectualitati non repugnat esse idē substātie (cui cōuenit) essentialiter: sicut pꝫ in creaturis: qꝛ quecūqꝫ substantia est intellectualis intellectualitas est intra rōnem essentialē ei⁹: sicut etiā in speciali patet in hoie: in cui⁹ rōne ponitur rōnale. ꝛ ꝑ ɔn̄s in ista intellectualitas q̄ per se intelligit̄ ꝑ ræ

Uide 12. me ta. t. c. 39. et 51.

Idē. 2 de ala t. c. 37.

R

tionale est idē hoi essentialiter: immo vt actualissimū & cōpletissimū in essentia. ergo cū deus verissime sit intellectualis ei⁹ intellectualitas erit idē essentialiter eius essentie. ¶ Tertia rō sumitur ex parte intellect⁹ diuini sic. Nullus intellect⁹ hʒ esse actuale ꝓpriū & primū intellect⁹ ꝑ aliquē actū intelligēdi cōuenientē sibi vel supposito ƀm ipm. hoc pʒ qꝛ ois actus intelligēdi vł naturaliter preexigit intellectū cui⁹ ē habētē ꝓpriū actuale eē intellectus vel saltem coexigit: ita ꝙ nullo mō tale eē actuale ꝓpriūʒ intellect⁹ vt intellect⁹: nec aliqd per se inclusum in tali esse actuali ꝑ actū intelligendi ipsi intellectu attribuit: qꝛ ois actus est posterior: & ideo preexigit suū pri⁹. ergo in deo intellect⁹ vt intellectus suū pmū eē actuale nec aliquid ꝑ se inclusuʒ in illo eē non hʒ pcise ꝑ intelligere diuinū. Sʒ cōparatio essentie diuine ad qdcūqʒ extra hʒ ꝓpriū & primū esse suū actuale ꝑ intelligere diuinū. ergo intellect⁹ in deo vt actu intellect⁹ nō includit aliquā cōparationē ad extra. ¶ Probatio minoris ꝯparatio cuiuscūqʒ intrinseci in deo ad qdcūqʒ extrinsecuʒ cū sit respect⁹ rōnis hʒ eē suū pmū & ꝓpriū ꝑ actū alicui⁹ intellect⁹ ꝯparātis: sʒ qdcūqʒ intrinsecum pōt ad qdcūqʒ extrinsecū ꝑ quēcūqʒ actū intellect⁹ creati cōparari: illud ad idē cōparari potest ꝑ actū intellectus diuini: qꝛ intellect⁹ ille potest obiectū illō sub rōne ex parte obiecti intelligere sub qua est intelligibile cū sit ei adequatus & eius cōprehēsiuus: sed quicqd intellectus diuinus pōt ad quodcūqʒ comparare intelligēdo hoc actu intelligēdo cōparat: qꝛ nulla est ibi potētia sine actu adquodcūqʒ itrinsecū. ergo ꝑ actū intellect⁹ diuini actu cōparatur quodcūqʒ intrinsecum ad quodcūqʒ aliud ad qđ potest intelligendo cōparari: & ꝑ cōsequēs comparatio cuiuscūqʒ talis ad qdcūqʒ tale: hʒ esse suum ꝓpriū actuale ꝑ actū intellectus diuini cōparantis: nō dico qcūqʒ cōparatio huius ad hoc: quia nō formaliter illa qua itellect⁹ creatus cōparabit: sed aliqua cōparatio hui⁹ extremi ad hoc extremū. ¶ Ex hoc vlterius patet scđa pars minoris. s. ꝙ cōparatio alicuius intrinseci ad aliqđ extrinsecū hʒ suū primū esse & propriū ꝑ illud intelligere: qꝛ illud intelligere est pmū intelligere respectu hui⁹ obiecti: & primitate eēntiali siue pfectionis: & primitate durationis: qꝛ eternū. nec eñ est simul perfectione cū intelligere creato nec posteri⁹: qꝛ vtroqʒ mō seqtur ꝙ esset limitatū & mēsuratū: nec est simul nec posteri⁹ duratione quocūqʒ intelligere creato: qꝛ tunc sequeret ꝙ intelligere in deo vt intelligere esset nouū. ¶ Uel sic pōt formari rō. nulla potētia hʒ suū primū esse ꝑ operationē suā. hoc ptʒ de se: quia nihil seipm ꝓducit ad eē vt sit. 1. de tri. nec per consequēs aliqua potētia ꝑ operationē q̄ est ab ipsa accipit suū esse primum sed oē intelligere est opatio intellectus vt intellectus. ergo intellectus vt intellectus non habet primuʒ esse in deo ꝑ operationē suā: sed quicqd est in deo per comperationē ad extra inquātū hmōi hʒ suū esse per intellectus operationē siue intel-

5. phy. t. c. 32.

L

lectionē:qꝛ eē eius cōsistit in cōsideratione intellect⁹:cū sit esse relationis rationis.ergo ꝛc.

¶Quarta rō sumit̄ ex pte operationis seu actus itelligēdi et hoc sic.Actus ille quo deus cōpꝛehēdit essentiā suā vt obiectū beatificū sub rōne qua talis est in deo ex natura rei:sed deus ꝑ intelligere vt intelligere compꝛehendit essentiā suā vt obiectū beatificū ergo.maioꝛ ꝓbatur.qꝛ infinitas intēsiua nō cōpetit alicui enti rationis:sed solum enti reali:qḋ arguo:qꝛ oē ens rationis:cū sola relatio rōnis:s3 nulli relationi infinitas cōpetit etiam reali:vt patebit infra.q.5.Illud aūt quo deus cōpꝛehendit essentiā suam vt infinitā sub rōne qua est cōpꝛehēsiuum est infinitū:qꝛ infinitū obiectum vt infinitū.cōpꝛehēdi nō potest aliquo actu nisi īfinito vt infinito.ergo cū infinitu3 simplr in.ꝑfectione nō includat ꝑ se aliquid cui intrinsece repugnat infinitas:sequit̄ ꝙ infinitū simplr nō est ens rōnis nec includit per se pmo ens rōnis.¶Istas ꝓpositiones expositas ꝛ ꝓbatas coniungēdo loco maioꝛis et minoꝛis in syllogismo arguitur sic.Illud qḋ est eētie diuine idē eētialr est actu in deo mere ex natura rei s3 intellectualitas siue vita intellectualis est hmōi:ergo est in deo mere ex natura rei.¶Ex hoc vlterius.quicqḋ est actu intellectuale siue viuēs vita intellectuali:et hoc mere ex natura rei:h3 actu vl potest hr̄e actu intellectū vt intellectū:ꝛ intelligere vt intelligere:deus aūt est actu intellectualis siue viuens vita intellectuali mere ex natura rei: sicut conclusum est in pmo syllogismo.ergo deus h3 actu vel actu pōt habere intellm̄:ꝛ intellm̄:ꝛ intelligere vt intelligere:sed nō pōt habere actu aliqḋ ens reale:siue ex natura rei:qḋ iam nō h3 ex natura rei: qꝛ hoc esset cōtra eius simplicitatē.ergo de⁹ actu h3 intellectū vt intellectum:ꝛ intelligere vt intelligere:ꝛ hoc mere ex natura rei. Sed nullus respectus dei est ad extra:nec aliquid ꝑ se includens talē respectū est in deo actu ex natura rei:qꝛ respectus eius ad extra nō pōt esse nisi relatio rōnis. ergo aliqḋ essentiale:puta intelligere est sic absolutū:qḋ nec est respectus ad extra:nec ꝑ se talē respectū includēs.¶Maioꝛ scḋi syllogismi ꝓbat̄ sic natura viuēs vere h3 realr vel habere pōt operationē vitalē.que sit ens reale: sic in intelligendo.ꝙ nec sic ens rōnis nec per se tale ens includens : qꝛ opatio talis est pꝛopꝛia perfectio nature intellectiue:vnde ꝛ in ista ponitur cōsistere beatitudo talis nature.ꝓpꝛia aūt perfectio ꝛ pꝛecipue beatifica natura hn̄tis esse viuū ex natura rei:nō potest esse ens rōnis:nec ꝑ se includens ens rōnis:qꝛ ens rōnis est ita diminutū:ꝙ nō pōt esse ꝑfectio per se entis realis nunc aūt intellectio vt intellectio est ꝓpꝛia opatio nature viuētis vita itellectuali. Et si pꝛoteruiēdo neget̄ hoc in deo. phs vr̄ specialiter hoc concedere de ipso.12.met.vbi tractās questionem de intellectu ꝛ intelligere diuino ait sic. Si nō intelligat supple deus actu: sed h3 se quēadmodum vt sit doꝛmiens:quid vtiqꝫ inqt esset insigne ꝛ venerabile:siue intelligat.nō est autem hoc ꝙ sua intelligētia:sed potentia:nō erit itaqꝫ optima substan-

Marginalia: 2. de aia. t. c.47. — Specula- tio sin- gula- ris. — M — t.c.51.

tia:p intelligere em̃ ei honorabi- lci inest. Jõ.10.eth.c.10.pfecta fe- licitas:qm̃ speculatiua quedã est operatio apparet ꝛ hinc vtiqꝫ ap parebit:deos em̃ maxie suspicati sumus beatos ꝛ felices esse:actio nes aũt quales attribuere debitũ ẽ ipsis ꝛ post exclusis ab eis actio nibus virtutũ moralium subdit: sed tñ viuere oẽs suspicati sunt eos ꝛ operari.nõ em̃ oportet dor- mire:ꝛ paulo post cõcludit: qua- re dei operatio beatitudine diffe rens speculatiua vtiqꝫ erit:et hu- manarum vtiqꝫ que huic cogna- tissima felicissima.

N a.I. vt ita φ ipm nõ sit mediũ iter il- la ta- mẽ ma gis ex cludit mediũ inter ipm et primũ φ iter aliud ꝛ pmũ ꝛ tũc est inme diati⁹ negati ue.

De quarto termino.s. immedia- tius ẽ distinguẽdũ:qꝛ dr imedia- tius aliqd dupl'r. P Uel ita φ ipm sit mediũ inter primũ et vltimũ: ꝛ tunc est immediatius positiue. P Uel ita φ inter ipm ꝛ primum non sit mediũ.aut pauciora sunt media φ̃ inter tertium ꝛ primũ:ꝛ sic est imediatius negatiue. Exẽ- plũ.sufficiẽs eẽ est imediatoꝛ sub- stantie φ̃ caloꝛ ita φ hꝫ rõnẽ me- dij positiue inter illa sed risibile est imediati⁹ homini φ̃ coloꝛ ne- gatiue.nõ enim mediat inter illa extrema positiue:sꝫ magis exclu dit mediũ inter hominẽ ꝛ risibile φ̃ inter hoiem ꝛ colorẽ. Ut sic bre uiter dicat illud esse imediatius positiue qd tanφ̃ mediũ iter ex- trema includit ꝛ illud imediati⁹ dicatur negatiue vbi aliqd tanφ̃ mediũ magis excludit. ¶ Posset aũt alio mõ distingui de imedia tioꝛi ꝓm rem ꝛ rõnẽ:qꝛ imediati⁹ et minus imediatũ vel mediati⁹ nõ sunt sine oꝛdine:oꝛdo aũt nõ vr̃ posse intelligi sine distinctio- ne.sed qꝛ hic non q̃rit qualis est. distinctio essentialiũ a notionali bus:vel vtroꝛũqꝫ ab essentia.ideo ista distinctio imediatiõis nõ tra ctatur ad p̃sens:sed qualiscũqꝫ sit distinctio essentialiũ a notionali bus vel vtroꝛũqꝫ ab essentia : ꝓm ista dicet qd istoꝝ sit immediati⁹ ipsi essentie : puta essentiale aut notionale. ¶ Itaqꝫ recolligendo de isto primo articulo essentia est illud ad qd fit eoꝛuꝫ comparatio quoꝝ querit oꝛdo. essentiale aũt ꝛ notionale sunt illa quoꝛũ queri tur oꝛdo in cõparatione ad essen tiã:de imediatione aũt istoꝛũ ad illud primũ est qd.ꝛ principaliter requirit ꝓpter solutionẽ duplex distinctio posita in hoc articulo: vna de essentiali.alia de imedia- tioꝛi.prima de essentiali talis est: alicuius eẽntialis rõ siue actuali tas totalis ẽ mere ad intra.alicu ius aũt ad extra.scd̃a de imedia- tioꝛi talis est aliqd dr esse imedia tius positiue:ita φ ipm ponitur mediũ aliquid priuatiue:ita.s.φ nõ requiritur mediũ aliqd inter ipsum et primũ sicut inter aliud extremum et primum.

a.I. pri mam distin.

De secũdo articulo di co tres cõ- clusiones:quaꝝ due sunt breues. tertia pncipalis. ¶ Prima ẽ ista: nullũ notionale est imediatius ipsi essentie diuine aliq essentiali et hoc loquendo de imediatione primo mõ.hoc ꝓbat sic qd est im mediatius pmo nõ excedit a ter- tio.cũ sit per se mediũ inter ipm primũ ꝛ tertium sed oẽ essentiale excedit q̃dcũqꝫ notionale.qꝛ eẽn- tiale est cõe trib⁹.notionale vero nõ.ergo ꝛc. ¶ Scd̃a conclusio est talis oĩ essentiali includente re- spectũ ad extra imediatius est es- sentie aliqd.notionale.et hoc lo- quẽdo de imediate scd̃o mõ.hoc

pbat: q tale essentiale non cōuenit ipsi deo nisi per opationē itellect⁹ cōparātis ad extra: notionale aūt cōuenit essentie ex natura rei absq ol cōparatione intellus ad extra. ergo minus reqrit mediū inter essentiam ⁊ notionaleq̄ inter essentiam et tale essentiale vbi necessario mediat actus intellectus. ¶ Tertia conclusio est omni notionali est aliqd essentiale imediatius essentie vtroq modo imediationis. hoc pbatur dupl'r. ¶ Pmo sic qlis ordo per se realis esset inter aliq si essent distincta realr: talis per se ordo est inter illa corn̄dēs illi distinctioni quaz hn̄t: vtpote rōnis: si distinguant rōne: et hoc siue rōne sumpta ex parte rei siue mere causata p actū intell's. Nunc autem si esset distictio realis inter ista. s. essentia memoria perfecta: ⁊ dicere perfectū: memoria esset p se in ordine reali immediati ⁊ ipsi essentie q̄ dicere. ergo ⁊ quocunq modo sit distinctio inter illa eo modo est immediatio corn̄dens. maior pbatur a posteriori sic: vbi est distinctio rōnis siue vno mō siue alio accipiēdo rōnem. ibi cōcludimus ordinē sic distinctoꝝ ex hoc q il la sic distincta haberēt talē ordinem vbi essent distincta realiter. ¶ Nec ista maior inuenit habere instātiam: nisi forte in aliquo qd non est ad ppositū. Et illud sufficiēter excludit per exceptionem istam: si addat in maiori sic: qualis est ordo realis: talis ⁊ ratiōis nisi forte in distinctione reali: illud quod est posterius aliquo in distinctione minori haberet veri⁹ esse illo ⁊ illo quod sibi corn̄det. ¶ Secundo probatur a priori illa maior: per se ordinem intelligo: q est ex per se rōnibus extremoꝝ: ⁊ hoc accipiendo p se rōnē essentialem siue qditatiuā non determinādo illud cui⁹ est ratio ad esse i re vel in intellectu siq̄dē illud qd indifferēter pōt hr̄e vtrūq esse: vr̄ hēre rōnē qditatiuā intelligibilē non determinādo ad hoc vel illud esse. Ex hoc pȝ maior: nā vbi manet p se rō similis ordinis ibi manet similis ordo. sed in istis distinctis in tali vel in tali esse manet p se eadē rō ꝯsimilis ordinis q rō qditatiua a. ⁊ rō qditatiua b. ergo ⁊c. non em̄ esse in intellu dat ipi. ar. rōnē qditatiuā. Minor pȝ: q si illa ibi posita essent realiter disticta esset talis ordo realis qd q esset essentia natura intellectualis pfecta: iō hēret intellm pfectū: ⁊ vlterius haberet vel habere posset obiectū actu itelligibile pportionabiliter sibi p̄sens et vltra iō esset vel esse posset memoria pfecta nā hec est rō memorie perfecte intellectus hn̄s obiectum intelligibile pportionatuȝ actu sibi p̄sens: ⁊ ex hoc vlterius si ipa esset vel esse posset supposito habēti eā pfecte pncipium exprimēdi exprimeret vel exp̄mere posset notitiā declaratiuā corn̄dentē illi memorie: nunc aūt primum notionale saltē qd icludit primū respectū positiuum ad aliquā psonā est dicere. ergo primū notionale hȝ essentiale aliqd immediatius essentie vtroq mō. ⁊ p ꝯn̄s quodcūq aliud notionale sicut aūt argutū est de memoria et dicere sil'r posset argui de volūtate ⁊ obiecto sibi p̄nte ⁊ actu spirādi. ¶ Scd̄o ad idē sic essentie immediatior est potētia q̄ actio realiter pductiua ƒm illā potentiaȝ omne autē notionale est actio p

ductiua s(ecundu)m aliquã potẽtiam in natura diuina vel supponens illam: q(uia) est p(ro)ductio alicuius suppositi: vl' supponẽs p(ro)ductionem ois aute(m) talis actio est alicuius potẽtie q(uae) h(abe)t r(ati)õnẽ essentialis: vel q(uia) est ipsi(us) intell(ectu)s vel q(uia) est ipsi(us) voluntatis ergo (et)c. ¶ Sic igitur ad istũ articulum p(atet) q(uod) essentiali ad extra notionale est imediati(us) sc(un)do mõ. nullo aũt essentiali ẽ ali q(uo)d notionale imediatius vtroq(ue) mõ: quolibet aũt notionali est ali q(uo)d essentiale ad inter imediati(us) vtroq(ue) mõ: q(uia) saltem intellectus est imediatior q(uam) dicere q(uo)d est primum notionale: (et) ita p(er) (con)s(equen)s quocunq(ue) notionali: volũtas etiã im mediatior est ipso spirare: et per (con)s(equen)s quocunq(ue) pertinẽte ad p(ro)cessionem spiritus sancti.

K

De tertio articulo istatur (con)tra istas duas r(ati)ões positas in. 2. arti. p(ro) tertia cõclusione contra primam sic. vbi non manet. eadẽ ratio ordinis: nõ op(or)z ponere eundem ordinez vel cõsimilẽ: sed in diuinis vbi isto(rum) essentia. s. memoria: dicere: est sola distinctio r(ati)õnis non manet eadẽ ratio ordinis que est vbi ista sunt distincta realiter. ergo (et)c. probatio minoris: in creatura r(ati)õnale. ideo memoria precedit dicere: quia ipsa est principium dicendi: non sic aũt in deo loquẽdo de memoria vt memoria siue vt distincta ab essentia: imo r(ati)õ principiandi emanationẽ p(er)sonalẽ est essentia diuina sola sub ratione essentie vt ei cõtingit respectus realis: q(uo)d probatur dupl(icite)r. P(ro) primo sic. verbũ ẽ exp(re)ssiuũ omniũ illorum que i essentia diuina quasi inuolute cõtinent(ur). ergo in verbo diuino intelligit deus q(uo)dcũq(ue) distincte intelligit. ergo nõ põt aliq(ua)lis distinctio actualis accipi in intellectu diuino inter essentiam (et) memoriã p(re)cedẽs quo dãmõ p(ro)ductionẽ verbi primum probat(ur) p(er) Aug. 6. de tri. c. vlt. vbi dicit: q(uod) verbum est ars patris plena omniũ rationũ viuẽtũ. P(ra)eterea Item distinctio s(ecundu)m r(ati)õnẽ nõ põt esse nisi s(ecundu)m aliquem actũ intelligẽdi. In deo autem primus actus intelligẽdi est principiũ emanationis verbi supposita proprietate p(er)sonali cũ verbũ p(ro)ducit(ur) n(atur)al(ite)r (et) actu n(atur)ali ipsius intellectus. ergo nullo actu quasi p(re)cedẽte productionez verbi põt h(abe)ri distinctio ad extra vel ad intra. ¶ Et si queratur ab eis quõ ergo distinguit(ur) in deo intell(ectu)s (et) voluntas: si nõ p(re)supponit(ur) in deo distictio p(ro)ductiõib(us) p(er)sona(rum). ¶ Dicunt q(uod) positis istis p(ro)ductiõib(us) dictione (et) spiratione (et) hoc p(er) solã essentiã vt p(r)incipium formale respectu vtriusq(ue) p(ro)ductionis põt i(n)tell(ectu)s diuin(us) (com)parare eas ad aliq(ua) sil(im)ia in creaturis. vni aũt sil(im)is est p(ro)ductio i(n)tell(ectu)s in creatura q(uia) ipsa est nulla presupposita: alteri sil(im)is est p(ro)ductio volũtatis q(uia) ipse est altera p(re)supposita: (et) ita ex tali (com)paratiõe ad extra intell(ectu)s concipit istas p(ro)ductiones: vnam quasi intell(ectu)s: (et) aliã quasi voluntatis p(ro)p(ter) sil(im)itudinẽ ista(rum) ad istos actus: (et) p(ro)pter illud ista(rum) productionũ principium p(ro)ductiuũ cõcipit intell(ectu)s sub r(ati)õne istorum duorũ principiorum. s. intell(ectu)s (et) volũtatis: p(er) hoc impedit(ur) sc(un)da r(ati)õ quia memoria vt memoria vel intell(ectu)s nõ h(abe)t r(ati)õnẽ principij respectu dicere: sed ipsa essentia: (et) bene concedit(ur) q(uod) essentia vt essentia prior est notionali: sed non habet per hoc q(uod) aliq(uo)d essentiale aliquo mõ

6. q(uodlibet) li. 51. (et) 52. q(uodlibet) 3. q. 3.

Hen. i sũ. q(uae)li. 27. q.

distinctū ab essentia est imediatius ꝙ aliquod notionale.

Contra ista rō posset mltipłr improbari quia duarū ꝓductionū alterius rōnis nō vr posse poni idē principiū formale ꝓductiuū: ꝛ spālr taliū ꝓductionū: quarū vna non pōt poni nisi iam altera ponaṫ. Nō vr etiā rō quare ꝓductionis sint alicuius determinate pluralitatis: respectu quaꝝ vnum est principiū formale eiusdē rōnis. ꝛ hoc in ꝓductionibꝰ necessarijs: tñ ista vsqꝫ ad primā.q.differaṫ ꝛ hic tm̄ rō prima cōfirmaṫ. ¶ Cū em̄ accipiṫ contra maiorē prime rōnis ꝙ non manente eadem ratione ordinis nō manebit idem ordo: concediṫ de illa que est prima ꝛ per se cā: et ratio ordinis: sicut vlr teneṫ de primo ꝑ se ordine quorūcūqꝫ: ꝛ iuxta hoc arguēdo ad oppositū assumo hāc maiorem. vbi manet pria ꝑ se rō ordinis eadē ibidem manet idē ꝑ se ordo: sed prima per se rō istorum ordinis.s.memorie ꝛ ipsius dicere est ex ꝑ se rōnibꝰ istoꝝ.s. ꝙ memoria est memoria ꝛ dicere ē dicere. In ꝗcūqꝫ ꝗ esse reali siue diminuto ista cōcipiunṫ statim habetur ex rōnibꝰ istoꝝ ꝙ memoria ē imediatior ipsi essentie ꝙ̄ dicere. ꝗ manētibꝰ ꝑ se rōnibus istorū duoꝝ extremoꝝ ocurrētiū intellectui siue habentiū esse reale siue rōnis qḋcūqꝫ: sempr manet eadē vel silis ꝑ se rō ordinis. ¶ Et vlterius cū diciṫ in minori: ꝙ in diuinis nō manet ista rō memorie ꝛ dicere que in creaturis: quia nō est ibi rō principij ad principiatū. esto ꝙ illa esset rō ordinis.s.rō principij formalis agēdi ꝛ actionis. adhuc habebo propositum: quia ſm Augu.15.de tri.cap.15. Sic hoc v̄bum nostrū de nr̄a scia nasciṫ: queādmodū illud dei verbum de scia patris natum est. et vbiqꝫ vult ꝙ de rōne verbi est nasci de scia que scia est in memoria ꝛ sic vbiqꝫ diciṫ verbū nasci de memoria: filius autem cuius ꝓducti est dici ſm ipm verbū est. 83.q.q.63. vbi vult ꝙ optime positū est illud. In pncipio erat verbū quātū ad trāslationē nomis scḋe ꝑsone. est ergo memoria pncipiū ꝓductiuū scḋe ꝑsone: ꝛ ita manet ista rō ordinis inter memoriā ꝛ dicere. ¶ Cōfirmo hoc: qꝛ si nō ꝓcedat scḋa ꝑsona ꝑ memoriam vt memoria: sed per memoriā vt essentia. nō magis ꝗ ꝓducitur per se ꝑ actū memorie ꝙ̄ ꝑ actū volūtatis: qꝛ essentia vt essentia nō magis est hoc ꝙ̄ illud. ergo ꝓductio eius in sua realitate non est magis dictio ꝙ̄ spiratio. nec ipsa magis est ex realitate sue ꝓductionis filius siue verbū ꝙ̄ spūs sanctꝰ: qḋ est patenter contra intētionem Augu. ¶ Ad argumēta ꝓbātia ꝙ essentia sub rōne essentie vt tñ cōiungiṫ ei respectꝰ realis est pncipiū formale primū ꝓducēdi filiū. ¶ Ad primū cū dicit: deꝰ qḋcūqꝫ itellectu distincte intelligit: verbo iā producto intelligit. verū est ꝙ v̄buꝫ est eternalr ꝓductū: sed nō q̄riṫ hic de ordine durationis: sed originis. sic aūt intelligēdo ꝙ pr̄ nō intelligat quecūqꝫ distincta in se vt est prior origine verbo falsum est: ꝛ ꝯ rōnē ꝛ contra Aug.15.de trini.cap.7. vbi vult ꝙ quelibet ꝑsona sibi meminit sibi itelligit sibi diligit: ꝛ sic infert ꝙ si filio intelligeret pater. pr̄ nō eēt sapiēs de seipso: sed de filio. ¶ Ex hoc

T

formaṫ prima rō sic. quācūqȝ per
fectionē pater hr̄e pōt hȝ eam vt
est origine prior filio q: hȝ eaȝ a
se.nullā em̄ perfectionē pōt ha=
bere nisi a se:ergo nec a filio.ǧ si
pf posset noscere distincte actu
oē intelligibile.nouit vt est prior
filio origine nō nouit ergo aliq̄
intelligibilia distincte p̄cise in fi
lio.hoc etiā ptȝ per Augu.15.de
tri.ca.14. Nouit deus pater oīa
in se nouit ⁊ in filio.in seipso tā=
quā seipsuȝ.¶Ex hoc formatur
secūda ratio.pater vt est prior ori
gine filio nouit seipsum:nō tan
tum per memoriam siue actu pri
mo:sed ꝑ intelligētiam siue actu
scd̄o:qd̄ ꝓbaṫ:q: cōsimilis est or=
do originis p̄ris ad filiū in habē
do intelligētiā ꝑfectā qualis est
in habendo memoriā ꝑfectā:q:
vl'r eiusdem per se est habere in=
telligentiā ꝑfectā:cuius est habe
re memoriā ꝑfectā. sicut ergo pa
ter nō precise in filio nouit seipȝ
quasi per memoriam:sed per se=
ipsuȝ vt est prior filio:ita ⁊ de no
titia actuali per intelligētiam:⁊
tunc vltra.sicut ǧ actuali notitia
siue intellectione per intelligen=
tiam nouit pater seipsum prius
origine q̄ȝ in filio:ita actuali itel
lectione ꝑ intelligētiā ingenitaȝ
nouit oīa distincta in se pri⁹ q̄ȝ in
filio. ¶Ad ꝓbationē cū dicitur
ꝙ verbum expressiuū omniū que
in essentia diuina quasi inuolu=
te ꝯtinenṫ.cōcedo: sed nō precise
verbum nec ipsa precise relucent
in verbo:sed eque distincte relu=
cēt in intelligētia p̄ris vt p̄ris ē.
¶Qn̄ aūt ꝓbaṫ illa precise esse re
lucentia in verbo per illud.6.de
tri.de arte.ad hoc r̄ndet Aug.7.
de trini.c.4. Ita est verbum ars
patris quō sapiētia patris. ⁊ q̄r
hoc est ita inquit dicitur fili⁹ sa=
pientia patris quō lumē p̄ris est
i.vt queādmodū lumen de lumi
ne ⁊ vtrūqȝ idē lumen tūc intelli=
giṫ sapiētia de sapientia ⁊ vtraqȝ
vna sapiētia. hec ille. ¶Si que=
raṫ quare verbū diciṫ magis ars
patris q̄ȝ ipsemet pater: Respon
deo scd̄e persone ex vi sue ꝓdu=
ctionis cōpetit qd̄ est notitia de=
claratiua:q: est ꝓducta per actū
memorie exp̄mētis talē notitiā:
⁊ ideo appropriate dicunṫ de ea
que pertinent ad perfectionē cō=
gnitionis actualis:magis tn̄ ꝓ=
prie dicitur sapiētia:sicut loquiṫ
apl's q̄ȝ ars sicut loq̄tur Aug.q:
ex ꝓductione sua magis est noti
tia declaratiua eternorum q̄ȝ fa=
ctibiliū.¶Scd̄a rō initiṫ isti pro
positioni. prim⁹ act⁹ intelligēdi
in diuinis est p̄ncipiū ꝓpriū pro
ducendi v̄bum.Ista est falsa pro
pter duo.¶Primo q: nullus act⁹
itelligēdi est ꝓprie p̄ncipiū ꝓdu
cendi v̄bū. ¶Scd̄o q: nō est pri=
mus actus intelligendi.sicut ip̄e
intēdit loqui de illo. primū pro=
bo.q: actus intelligēdi cōiter ac
cipiṫ pro ipsa operatione q̄ est itel
lectio. si ǧ prim⁹ act⁹ intelligēdi
est p̄ncipiū emanationis vt ipse
accipit.hoc intelligiṫ altero isto
rū duoꝝ modoꝝ: aut ita videlȝ
ꝙ est p̄ncipiū formale quo v̄buȝ
ꝓduciṫ:sicut calor in calefacien=
te respectu calefactiōis est princi
piū:aut ita ꝙ est p̄ncipiū emana
tiōis:sicut act⁹ ꝓductiu⁹:sicut ca
lefactio d̄r principiū ꝓductiuum
caloris ꝓducti.neutro autem mō
pōt intelligi.q: omne intelligere
est ipsius intelligētie.ſm Aug.
14.de tri.c.7.Intelligentiā dico
q̄ intelligim⁹ cogitātes.ꝓducere
autem v̄bum siue habere princi
pium

Not dictu subtil simum in qu mlti cipiun tur.

piū formale ꝑducēdi nō cōpetit nisi rōne memorie. ¶ Secūdū patet ex dictis: qꝛ ꝑductionē verbi precedit origine intellectio distincta q̄ cōuenit patri ſm intelligentiā ꝓpriā ingenitā. non ergo producit verbū: pmo actu intelligendi loquendo de primo origine ſicut ipſe accipit: cū ꝓbat ꝑ hoc ꝙ verbum naturaliter ꝑducit. Cōſequētia nō valet: qꝛ quorumcūq actuū intellectus eſt principiū: ē principiū oīm illoꝝ ꝑ modum nature. ¶ Uł poteſt breuiter dici ad iſtā ſcōam ꝓbationē: ꝙ lꝫ verbuꝫ ꝑducat in diuinis ꝑ primū actū intellectus: loquendo de primo actu ꝑductiuo: q̄ nō tñ dꝛ proprie actus intelligendi: lꝫ ſit act⁹ intellectus: non tñ primo actu operatiuo: q proprie dꝛ actus intelligēdi: ſꝫ priori eſt origine actu intelligendi: vt eſt itelligētie paterne: et iſto vt ſic priori intelligit pater eſſentiam propriam diſtincte: nō tñ in verbo producto. Jſta diſtinctio de actu ꝑductiuo et operatiuo patebit poſt. q. 13. Actus enim operatiuus non hꝫ terminū ꝑductiuū: ſed eſt vltim⁹ termin⁹: vt pꝫ ex. 1. ꝛ. 10. Ethi. Act⁹ autem ꝑductiuus ſemꝑ eſt alicui⁹ termini per ſe que per ipſum accipit eſſe inde. ¶ Rñdeo ad ſcōam rōnem poſitā ab ipſo excluſa eſt per hoc qđ probatū eſt eſſentiam vt eſſentiā nō eſſe immediatū principiū formale productionis excludendo memoriam vt memoriam a ratione talis principii.

Ca. 1. ꝛ 9. c. 3. ꝛ Jdē. 9 meta. 14. 16.

Ad argumentū

principale ſupponitꝶ ꝙ perſona diuina cōſtituit per aliquod notionale ꝛ ꝑ nunc ſupponatur. ¶ Ad maiorē ergo reſpondeo per diſtinctionē: ꝙ aliqñ ſuppoſitū conſtituit ꝑ aliquid eiuſdē generis cū ipa natura: ꝛ tunc videt poſſe cōcedi maior: qꝛ nō ſolū natura immediati⁹ ſe: hꝫ ad ſuppoſitum: ſꝫ etiam ad illud formale que cōſtituit ſuppoſitū: et hoc aliq̄ immediatione. ¶ Si aūt ſuppoſitū conſtituat ꝑ aliqđ alterius gñis: qđ eſſet remotius a natura ꝙ genus illi⁹ qđ eſt ꝓprietas nature. tunc maior eſſet falſa. Si eñ fortes cōſtitueret ꝑ relationē: cum relatio plus diſtet a gñe ſubſtantie ꝙ q̄litas vel quātitas falſum eſſetꝙ ꝯſtitutiuū fortis eſſet imediati⁹ humanitati ꝙ qualitas vel quātitas. ¶ Nunc autē ſuppoſita iſta opinione ꝙ relatio conſtituit pſonā ſiue ſuppoſitū diuinū, opꝫ dicere ꝙ ſuppoſitū ibi nō cōſtituit ꝑ aliqđ eiuſdē gñis cum natura. eo mō quo ponit ibi genus: ſed ꝑ illud qđ eſt ad alterum: ꝛ natura eſt ad ſe. ¶ Jllud aūt cōſtitutiuū aliquo mō magis diſtat a natura ꝙ proprietas nature: quia ſi ibi ꝓprie eſſent gña: ſapiētia pertineret ad gen⁹ qualitatis: et paternitas ad gen⁹ relationis. ꝫ ibi ſuo mō ꝓprietas pōt eſſe imediatior ipſi nature illo qđ eſt conſtitutiuū ſuppoſiti. ¶ Si queratur quare non pōt hoc ſuppoſitū cōſtitui ꝑ aliqđ qđ eſt eiuſdem generis cū natura. ¶ Hec queſtio de eo qđ queſtio ſupponit: nec ꝑ cōſequēs eſt ad ꝓpoſitū: ſed ad. q. de conſtitutiuis pſonarū: ptinet: tñ concedo ad pñs ſuppoſitum: ꝛ tūc poteſt dici ꝙ vbi eſt aliqđ de ſe hoc: ꝛ tñ non eſt incōicabile: nō pōt intelligi aliqua determinatio vlterior: niſi ad icōicabile. eſſentia autē diuina eſt de ſe hec: et tñ cōicabilis ſi ꝫ dꝫ intelligi aliqua deter

Di. 26. Primi.

minatio ad suppositū: cū suppositū sit incōicabile: opʒ ꝙ hoc sit per aliqd qđ est primo incōicabile. tale nō pōt esse qđ est ad se: qꝛ quicqd est ibi ad se ꝓm istud suppositū est ꝑfectio simplr: ⁊ sic cōicabile: ⁊ ita opʒ constitutiuū suppositi differre a natura gñe: non qualitercūqꝫ: sʒ a differētia q̄ est inter rē ad se ⁊ rē ad alterū. probatio aūt maioris principalis nō ꝓcedit nisi de cōstitutiuo suppositi ꝑtinēte ad idē gen⁹ cū natura.

¶ Uiso de ordine eēntialiū ⁊ notionaliū in diuinis: ptʒ ex hoc ordo ꝓcedēdi in q̄stionib⁹ de deo: qꝛ si aliq̄ fuisset mota de essentia vel essentiali ad intra illa eēt tractāda añ q̄ones de notionalib⁹. Nulla aūt est mota de essentiali nisi qđ importat respectū ad extra: ⁊ q̄dcunqꝫ notionale suo mō est pri⁹ q̄cūqꝫ tali eēntiali. iō primo tractāde sunt q̄stiones mote de notionalibus. notionalia aūt vel sunt relationes vel ꝓductiones: siue illa sunt idē siue nō: nō curo. Est ḡ primo q̄ō talis de notionalibus siue ꝓductionibus.

Ordo querē dorū.

Questio. II.

Queritur Utrū i deo pn̄t esse plures ꝓductiōes eiusdē rōnis? Arguo ꝙ sic. ꝓductio suppositi in esse nāe sub̄alis est gn̄atio: sed in diuinis est duplex ꝓductio ꝑ modū nature. ḡ duplex gn̄atio: ⁊ ꝑ ꝯñs duplex ꝓductio eiusdē rōnis. Minor patet: qꝛ ois ꝓductio suppositi in natura diuina est in esse nature substantialis. Probatio maioris: nā ꝑ hoc distinguit gn̄atio ab alijs mutationib⁹. per ph̄m. 5. Phy. qꝛ ipsa est ad substātiam siue ad esse substantiale. ergo ⁊c. ¶ Cōtra. si pn̄t esse plures ꝓductiones eiusdē rōnis: vel ergo plures gn̄ationes: vel plures spirationes: et ꝑ ꝯñs plures filij vel plures. s. s. ꝯñs falsum: qꝛ plures essent ꝑsone q̄ꝫ tres. ergo ⁊c.

T. cō. 7.

Hic concordant a oēs theologi in ꝯclusione negatiua: sed opʒ videre an ista sola fide teneat̃: an ꝑ rōnem? Ad ipsaʒ autē diuersi diuersas afferunt rōnes. ¶ Primo ergo tangentur rōnes aliquoꝝ q̄ ad ꝯclusionē istaʒ ponūtur. ¶ Scđo dicet̃ quid magis circa hoc videtur esse tenēdū. ¶ Tertio quedam dubia occurrētia excludentur.

De primo apponūtur ad hoc quattuor rōnes. ¶ Prima est ista: forma eiusdē spēi siue qđ magis ꝓprie dr̄ i diuinis eiusdē rōnis nō multiplicat̃ nisi ꝓm materiā: materia aūt in diuinis eē nō pōt. vñ in diuinis nō ē nisi vnica filiatio subsistēs: sicut albedo subsistens non pōt esse nisi vna. ¶ Scđa rō: de⁹ oia intelligit ⁊ vult vno actu simplici. ḡ nō pōt esse ibi nisi vna ꝑsona procedēs ꝑ modū verbi: et vna ꝑ modum amoris. ¶ Tertia rō: qꝛ ꝑsone ꝓcedūt naturalr̄. natura aūt determiat̃ ad vnū. ḡ ⁊c. ¶ Quarta rō: ex hoc est ꝑfecti⁹ filius: qꝛ tota filiatio diuina in eo cōtinet̃: non ḡ pōt ibi esse aliq̄ alia.

Prima ratio vr̄ esse transcēdēs ꝓpositū ⁊ assumere dubiū siue falsum ꝓm multos. Illa eñ ꝓpositio maior. s. ꝙ forma eiusdē rōnis non multiplicatur nisi ꝓm materiā: q̄ ꝓm eos eq̄ h̄ret locum

Quere i theo. c. ꝓpō nū creditarū Tho. 1. p. q. 7. ar. 1 44. arti. 1. et qō. 50. ar. 4. ⁊ secūdi scripti dist. 3. q. 4. ⁊ de potentia q. 2. et Egid. q̄li. 2. qō. 7. 12. meta. t. c. 30. 2. đ gña. t. c. 56. 3 phy. 5. et. 10.

met.in diffinitiōe p̄fecti h̄ habeť.

de angelo sicut de deo: aut intelligiť sic: ꝙ forma q̄cūꝗ i materialis sit de se hic siue ex rōne sue q̄ditatis. sicut deus deitate est hic: ita ꝙ nihil alius intelligēdo nisi deitatē est ꝯdictio formalis deū nō esse hūc. Aut itelligiť sic: ꝙ ꝙ̄nis forma immaterialis aliq̄ nō sit hic formaľr sua q̄ditate: tñ ipa in re multiplicari nō pōt: q2 vnica forma talis singularis 2 signata h3 i se totā entitatē illi9 forme 2 intēsiue 2 extensiue: vt p3 de sole. Si intelligiť primo mō seqtur ꝙ rō forme specifice i angelis includit repugnantiā. imo ꝯdictionem ad plurificari realr.: 2 ita sicut nō stat cū cōceptu hoīs ꝙ concipiať irrōnalis: vľ cum cōceptu dei: ꝙ ꝯcipiať tanꝗ indifferēs ad plures deos: ita non stat cū conceptu talis speciei ꝙ concipiať plurificabilis. 2 p ꝯñs q̄cūꝗ posuerūt speciē angelicā posse plurificari habuerūt in intellectu suo conceptꝰ formaľr repugnātes: q2 conceptū talis speciei 2 plurificabilis 2 p ꝯñs q̄cūꝗ ꝯceperūt ibi esse rōnem vľis simpliciter .s. decibilis de pluribꝰ: imo concipiēdo naturā i tali vniuersaliter includiť in illo intellectu repugnātia formalis inter obiectū intellectū: 2 modū concipiēdi. Istud ꝯñs nō vľ p̄babile: cum multi theologi 2 catholici sic concipiētes naturā angelicam 2 speciē: sicut alij sine oi repugnātia cōceptuū cōcesserunt ibi plurificationē 2 vniuersalitatē p̄dictā. Sācti etiā videntur ad hāc p̄tem declinare sicut Dam̄. i elemētario. c. 17. dicens: ꝙ vnicū est incōmutabile 2 cōicabile: ipsius aūt ꝙ vniꝰ speciei cōicatio: 2 ipsa beata natura in tribꝰ consistit hypostasibus. Et sequitur

Argm̄ efficacissimū ꝯ aduersarios Scoti ce vitatis.

post hoc. Scd̄m vnūq̄dꝗ ordinē angeloꝝ 2 virtutū differētes hypostases ꝯdidit. non solum hoc: sed etiā ꝑm vnāquāꝗ speciē3: vt vtiꝗ cōicantes adinuicē naturā gaudeant adinuicem: 2 naturali britudine copulati adinuicem se cure 2 amicabiliter disponantur. Hec Dama. ¶ Et articuli dānati tres videntur istū articulū prima facie reprobare. ¶ Unꝰ est a dño Stephano ꝯdēnatus: q̄ dicit sic: ꝙ q2 intelligētie nō habēt materiā: deus nō posset eiusdē speciei facere plres. error. ¶ Scd̄s: ꝙ deꝰ non potest multiplicare indiuidua sub vna specie siue materia. error. ¶ Tertius: ꝙ forme nō recipiunt diuisionē nisi ꝑm diuisionē3: materie: error: nisi intelligať de formis eductis de potētia materie. ergo de formis non eductis de potētia materie: hoc dicere est error. ¶ Si detur secūdus intellectus ꝑpositionis: tūc sequitur ꝙ natura specifica Michaelis de se non est hec. ergo non repugnat sibi cōtradictorie non esse hanc vel nō esse in hoc. per illā ergo potentiā q̄ pōt in quodlibet qd̄ non includit ꝯtradictionē potest natura illiꝰ fieri 2 non in hoc. ¶ Dicetur forte ꝙ non posset stāte illo. Hoc non excludit ꝑpositū: 2 tñ est falsum. Primū p3: q2 destruať iste: 2 tunc fiat natura in alio: nō ergo omnino est necesse Michaelē esse hūc vnicū. Scd̄m p3: q2 q̄ simul sunt in potētia actiua agētis: nec iter se repugnat: illa pñt siľ esse in effectu: hmōi sunt iste. Michael 2 ille Michael: si natura non est de se hic. ¶ Esto etiam ꝙ scd̄s intellectus esset verus: saltē ad propositū habemus ꝙ ista propositio forma eiusdē rōnis non pōt plu-

est. 16. c. 17.

est. 40 c. 6.

Est. 1. c. 13. a. l. nō intelligit de formis 2c.

rificari nisi p materiã nõ conclu dit oimodã ĩpossibilitatẽ plurifi cationis filiatiõis in diuinis: cũ tñ illa plurificatio sit impossibi- lis simplr icludẽs ꝯdictioez. Ista ĝ ꝓpositio nõ ꝯcludit propositũ s. ꝯclonẽ quã tenem⁹ sicut ipã est vera nisi accepta ƀm primũ intel lectũ: q̃ rõnabilr vr̃ multis eẽ fal sus: vt dictũ est. Nõ em̃ est doctri na ꝯueniẽs cõclonẽ certissimã et summe necessariaz tenere pp rõ nẽ nimis gñalez q̃ vr̃ multis hr̃e plures instãtias. ¶ Preterea in- statur de aĩa intellectiua q̃ prius nã est termin⁹ creatiõis q̃ infun dat̃ prim⁹ aũt termin⁹ creatiõis vt talis formalr est hic: ĝ aĩa na- turalr prius est hec: q̃ vnit̃ mate rie: ꝛ pari rõne de alia: aĩa prius natura est hec q̃ vniatur mate- rie: vñ aũt ista aĩa ẽ hec sua ꝓpa singularitate: inde est h̃ ꝛ nõ illa: ꝛ p ꝯñs pria distinctiõe singulari tatis distinguit̃ a singulari disti cta ab illa: ĝ distincte sũt iste aĩe prius natura q̃ vniant̃ materie: nõ ĝ p se ꝛ prio distinguunt̃ sua materia. pria ꝓpõ ꝓbat̃: qꝛ illud qð sine ꝯdictiõe põt esse sine alio ꝛ nõ ecõuerso est pri⁹ naturalr il lo: hoc accipit̃. 5. met. c. de priori. Aliqua inqt ƀm naturã ꝛ substã tiã sunt priora q̃cũq ꝯtingit esse sine alijs: ꝛ illa nõ sine illis: et in fine capituli ad istũ modũ redu- cit oẽs modos poris. ꝛ in. 7. met. esse inquit sube est primũ oim: ꝛ hoc probat aliorũ em̃: nullum est separabile a substantia idest po- tẽs esse sine substãtia: hec aũt sub stantia põt esse sine alijs quantũ est de se concludit ergo ƀm phm separabilitas ista prioritatem ƀz naturam. aĩa aũt nõ solũ ƀm sub stantiã essentiã sꝫ ƀm exñtiam ꝛ

[margin: B; t.c.16. Idẽ. 8 physi. t.c.56; t.c.4.]

vt terminus creatõis diuine põt esse sine materia: ergo põt esse si- ne hoc q̃ vniatur materie: nullo modo aũt põt esse in materia: nec p creationem: nec aliquo modo q̃ litercunq: nisi ipsa sit hec ꝓpria singularitate: seqtur ĝ ista ꝓpo- sitio prima que fuit hic probãda ¶ Si dicat̃ q̃ nõ est hec sic p ma- tertiã. s. vnionez actualẽ: vl̃ p esse actuale in ipsa. sꝫ p aptitudinem essendi in ipsa materia ꝛ ipsa nõ est priori illa aptitudine Istð nõ euadit arg. qꝛ natura ipsa abso- luta est prior natura ipsa aptitu dine ꝛ hec oĩa hꝫ aptitudinẽ hãc ad hoc corpus: ꝛ illi anime repu- gnat aptitudo hmõi ad corpus hoc: ꝛ conuenit sibi alia aptitudo ad alið corpus. ¶ Tũt arguo sic: qð conuenit huic ꝛ repugnat alij eiusdem spẽ nõ cõuenit huic p se ƀm illud q̃ est cõe istis vel saltem preexigit distinctionem i istis ne cessario. s. huius ab illo hec apti- tudo conuenit huic. t repugnat illi: ĝ necessario preexigit distin- ctionẽ hui⁹ ab illo: ergo prima di stinctio nõ ẽ per apptitudinẽ nec prima singularitas huius ꝛ illi⁹. ¶ Confirmat̃ rõ aptitudinis for- malr loquendo nõ. est ad se nec ẽ rõ entis in actu: primum probat̃ qꝛ si intelligeret̃ ad se: ergo posset intelligi ꝛ non ad aliud ad termi num: secundum etiam ex hoc. pꝫ qꝛ aptitudo possꝫ esse ad terminũ nõ existentẽ: qð aũt necessario exi git aliqd nõ exñs: ipsum est non existens in actu: nunc aũt hec aĩa est singulare absolutũ. ꝛ singula ritate absoluta: ꝛ singulare i actu ꝛ singularitate actuali: ergo apti tudo non est ratio formalis sue singularitatis. ¶ Ex ista instãtia de anima hic habetur: q̃ non est

[margin: Uide ani. 6. nãliũ pte. 5. c. 3.; C]

omnino necessariū hoc est cuius oppositū includit cōtradictionē q forma eiusdē rōnis nō pōt plurificari sine materia realr: et licet habeat aptitudinē ad materiam tñ pri9 natura hȝ plurificationē ergo prima rō plurificationis nō est materialitas gñalr. ¶ Et qđ materialitas nō sit prima ratio forme eiusdē rōnis essendi hanc: nec materialitas pma rō plurificationis in forma: probat: q quo aliqd ē in actu extra cām et intellectū: eo est hoc pnio: q sic esse nō cōpetit nisi huic: imo vitas siue nō hoc non pōt alicui competere nisi intellectu. nunc aūt quecūq entitas precipue absoluta seipsa primo est in suo esse: q seipsa primo recedit a non esse ad esse: q lȝ multa cōcurrant ad suū esse: sicut materia ad eē forme et forma ad esse materie: et tñ nullū cōcurrens est sibi pma rō essendi in suo esse: ergo seipsa primo est hec: et p cōsequēs filiationē diuinā esse hanc accipiet pmo ex rōne filiationis talis nō ex imaterialitate que tñ aliquid ponit vel excludit aliqd annexū pprie singularitati. Cōfirmat hoc per auctoritatē quia materia non est p se cā forme: lȝ sit materia forme. fm Auic. et nullo mō vr aliquid esse hoc p illud qđ nō est p se eius cā: et hec ē intētio phi. 12. meta. c. 3. vbi vult tam cā materialis q formalis et efficiēs hñt vnitatē et distinctionē specificā et numeralē pportionatam ipsis pncipiatis: hoꝝ inquit que sunt in eadem natura diuersa nō specie supple sunt pncipio: et subdit: lȝ q singulariū aliud tua materia et monēs et spēs et mea: rōne aūt vli eadē. hec ille: vtrūq em p se principium cōpositi opȝ hreat vrīam cōsimilē in vrie cōpositi: et determinationē similē determinationi cōpositi: q neq indifferens cōstat ex determinatis neq determinatū ex differētibus indifferentia vritatis. ergo frustra querit rō singularitatis et hoc prima rō singularitatis determinate p aliqd extrinsecū: tāq p principiū formale quōcunq extrinsecum sit cā aliqualis cōcomitans q semp opȝ q prima rō formalis singularitatis signate sit per aliqd p se intrinsecū singulari.

Marginalia: D; Vide ani. 6. nāli pte. s. c. 3; C; 2. met. c. 4.; 1. c. 27.

De secūda rōne consequētia est

empti. et videt isti propositioni inniti. vbi nō pōt esse nisi vnicus actus intelligēdi: ibi nō pōt esse nisi vnicū verbū siue vnicū dicere: hec ppō gr̄a materie veritatē habet in intellectu creato: nō q illo actu intelligēdi producit verbum sicut alias dicetur: imo actu dicēdi qui nō est aliquis act9 intelligēdi. sȝ q oē intelligere in nobis expssum ē p actū dicēdi: et per oē dicere exprimit aliqđ intelligere: et p aliud dicere aliud intelligere. iō si vnicū est intelligere vnicū est dicere: sed ista propositio olno nō hȝ rōnē veritatis in deo: quia nō omne intelligere diuinū est p aliqđ dicere: immo intelligere paternū respectu cuiuscūq obiecti nō ē p aliqđ dicere: et iō posset pater quātū ad hoc hre intelligere vnicū respectu omniū obiectoꝝ lȝ haberet singl̄a dicere respectu singuloꝝ obiectorum. si singula obiecta haberēt ppa vba. ¶ Uel breuiter hec ppositio non vr necessaria gratia forme: q lȝ i vno non sit nisi vna forma absoluta eiusdē rōnis: ipsum tñ pōt habere plures productiones actiuas

Marginalia: E

pluriū terminoꝝ. Exēplū lȝ sol vna luce sit luminosus tñ pōt habere plures act⁹ illuminādi. Intelligere aūt est pfectio intelligētis: ⁊ forma absoluta: saltē est pfectio inexistēs operāti. non autē pductio alicuius termini: dicere aūt dr actio productiua termini. nō ergo gratia forme sequitur. si intelligere nō plurificatur. ḡ nec dicere. ¶ Sed dices ꝙ dicere non est act⁹ transiēs sicut illuminare imo termin⁹ ei⁹ ēt manet ī eodē intellectu: si ergo itelligere quia imanēs nō est nisi vnicū in itellectu diuino: pari rōne nō erit nisi est vnicū dicere. ¶ Istud qdē verū est. qd est vnū dicere in intellecta diuino: sicut vnū intelligere: sed q̄rēti rōnē opȝ pbare ꝯñtiā q̄ eñ poneret filiū in diuinis dicere: poneret duo dicere vnū patris ⁊ alterū filij: qꝛ nō eodē actu dicēdi filius pducit̃ ⁊ pducit ⁊ tñ nō poneret nisi vnū intelligere: qꝛ intelligere est cōicabile in diuinis sicut ⁊ quodlibet eēntiale: ⁊ ideo ꝑ quoscūqȝ actus notionales cōicaret: sēp ꝑ ipsum eēt ī distinctū ⁊ tñ ibi act⁹ notionales essent distincti: sicut mō eēntia ē oīno eadē: quāuis cōicet̃ plurib⁹ productionib⁹ magis distinctis q̄ȝ eēnt duo dicere: qꝛ distinctis ꝑm rationē formalē. Ista tñ ꝓpositio intellectus hñs vnū intelligere habet vnū dicere: vera est in intellectu creato gr̄a materie. ꝓ tanto ꝙ intelligere est ibi termin⁹ formalis act⁹ dicēdi. ⁊ ita verū ē ibi ꝙ alterius act⁹ exprimēdi. ali⁹ ē terminus foꝛalis ꝑꝑ limitationē ipsi⁹ termini: ista aūt rō nō tȝ in diuinis: qꝛ termin⁹ formalis actus exprimēdi est illuminat⁹: ⁊ ideo nō opȝ ꝙ distinguat̃ ꝑm distinctionē actuū exprimēdi: q̄ sunt act⁹ ꝑsonales. Tñ vr̄ ꝙ ista ꝓpō. vbi ē vnū intelligere ibi est vnū dicere posset hr̄e aliquā euidētiā cōparādo ad obiecta: qꝛ ille intellect⁹ q̄ pōt vno actu intelligēdi cōprehendere plura: pari rōne pōt vno actu exprimēdi exprimere notitiā declaratiuā pluriū. ⁊ tunc tm̄ mō ex illa ꝯñtia hr̄ ꝙ in diuinis nō ē aliud ⁊ aliō dicere ꝑꝑ distinctionē obiectoꝝ: sicut nec aliud intelligere. Sed vltra ad habēdū totū ꝓpositū opȝ ꝓbare ꝙ nō est ibi aliud dicere respectu eiusdem obiecti: ⁊ hoc vel alterius ꝑsone dicētis: vtpote si ponat̃ filiū dicere suū verbum vel eiusdē persone vtpote si ponatur patrem dicere aliud verbum.

De tertia rōne. ista ꝓpositio. natura determinat̃ ad vnū nō concludit ꝙ tm̄ posset vnica ꝑsona naturalr̄ siue ꝑ modū nature pduci: qꝛ nō solū natura specifica eadē: sed natura vnica in vno singulari pōt esse principiū pductiuū pluriū naturalr̄: sicut de igne pducente plures ignes naturalr̄. Est ḡ intellect⁹ hui⁹ ꝓpōnis: natura determinat̃ ad vnū non q̄dē ad vnū pducibile. vnū inq̄ȝ nūero siue singulare: sed determinat̃ ad vnū determinatū modū producēdi: qꝛ nō ē ibi principiū indeterminatū respectu oppositorum sicut est volūtas. ¶ Si dicat̃ ꝙ iō nā pōt eē ꝑnciꝑiū pluriū pducto rū per modū nature: qꝛ pducit de pluribus materijs: ⁊ ideo ꝑ̄erigit plura opposita de quib⁹ pducit. hic aūt pducēs nō pducit de aliquo opposito: nec ēt pñt plures esse materie: de q̄b⁹ fiant productiones. ¶ Hoc non obstat: qꝛ si

5. phy. c. 38.

a. l. vinctis operatiui.

F.

agens naturale qđ h₃ in virtute sua actiua effectum suum partialiter quãtũ ad formã põt in plura producibilia: mlto magis agẽs illud qđ in virtute sua actiua habet effectum totaliter nullã materiã presupponẽdo potest in eadẽ vl in tot pducibilia: qr pfectio virtutis actiue in hñdo effectum totaliter nõ limitat ip₃ respectu producibiliũ. Nũc aũt p te agẽs naturale qđ h₃ in ꝟtute sua actiua effectũ suũ: partialr. s. quantũ ad formã põt idẽ manẽs plura pducibilia vni⁹ spẽi producere. ergo silr posset si hr̃et effectũ suũ totaliter i ꝟtute sua actiua: nlla. scilicet mã presupposita. Et illud p₃ manifeste: qr sicut agẽs vni⁹ spẽi põt gñare multa simul. ⁊ ita ⁊ de⁹ creare: nõ ergo solũ p hoc est possibilitas respectu pluriũ possibiliũ ab eodẽ productiuo ab eade₃ producẽda: qr producit vel producere põt de pluribus principijs passiuis: s₃ pp rõnẽ ipsi⁹ potẽtie actiue: ⁊ pp cõitatẽ siue pluralitate₃ termini producibil. op₃ ergo ad probãdũ vnicũ eẽ terminũ pductiõis vl ẽt vnicã eẽ productionẽ vni⁹ rõnis probare ꝙ termin⁹ productiõis nõ põt ꝯpetere pluribus productionib⁹ eiusdẽ rõnis siue productio fuerit de aliq̃ siue de nullo siue principiũ sit natura siue non.

De quarta rõne filius ẽ pfectus de⁹: ⁊ tñ nõ h₃ diuinitatẽ oĩ modo hñdi eam: immo põt diuinitas hr̃i et si nõ alia: tñ in alio supposito ⁊ alio mõ hñdi eã: ergo ex hoc qđ ẽ pfect⁹ fili⁹ itẽ siue sicut est pfectus de⁹: nõ seq̃tur ꝙ hẽat omnẽ filiationẽ possibilem extẽsiue vel saltẽ nõ oĩmõ possibili. In filatione aũt cũ nõ sit eadẽ cõicabilis plurib⁹ non op₃ distinguere inter alietatẽ filiationis ⁊ alium: imodũ hñdi. imo sicut diuinitas põt eẽ pfecta i aliq̃ ⁊ tñ alio modo hr̃i i alio: ita filiatio põt eẽ pfecta i aliq̃ ⁊ tñ alia hr̃i in alio.

Ad cõclusionẽ₃

negatiuã opponit ratio talis a q̃busdã. Si tota fecũditas ordinata ad gñationẽ filij sit exhausta i vnius filij gñatione: ipoƚe eẽt cũ illo aliũ gñari: qr ille alius gñaretur sine oĩ fecũditate ordinata ad filij gñationẽ: s₃ in deo tota fecũditas ordiata ad filij gñationem exhaurit in vni⁹ filij gñatiõe: qr tãq̃ vnico actu gñandi sp manẽte pducit vn⁹ fili⁹ sp manẽs ⁊ ex eodẽ semp vniformiter se hñte: nõ posset ergo restare fecũditas ad alteri⁹ filij gñationẽ: nisi possent silr eẽ due pductiões oĩno eiusdẽ rõis ⁊ ex eodẽ ꝙ ẽ ipoƚe sicut impoƚe ẽ vnã ⁊ eãdẽ materiã silr moueri plurib⁹ motib⁹ gñatiõis vl alteratiõis i idẽ f₃ spẽ₃ differentib⁹ aũt f₃ nũerũ: ⁊ hoc iuxta artẽ phi q̃ determinat. 5. phy. non eẽ poƚe ꝙ idẽ silr moueat plurib⁹ motib⁹ f₃ eãdem spẽs motus hr̃e ergo minor ꝙ in diuinis in gñatione filij exhaurit tota fecunditas ad gñationẽ filij: qr actus ille sp manẽs ẽ ex eodẽ sp vniformiter se hñte. ¶ Confirmat p exẽpluꝫ si vnus hõ hr̃et vnicũ semẽ: ⁊ nõ eẽt poƚe aliud quo ad gñatione₃ hois: ⁊ de illo semine semp esset iste fili⁹ genit⁹: ipoƚe esset alium filiũ gñari. ¶ Hic breuiter formãdo arguit sic: act⁹ adeq̃tus principio ⁊ sp vniformiter stans non cõpatit secũ aliũ eiusdẽ rationis ab eodem principio actiuo act⁹

Margin: Hẽ. ql. 6. q. 1.
Margin: Imaginatio me taphorica
Margin: t. c. 37. circiter.
Margin: Idẽ. 5. phy. t. cõ. 19.

vnic⁹ gñatõis ĩ diuinis est adeq̃tus suo p̃ncipio ⁊ semꝑ stat.⁊c.

De prima rõne. verbũ illd exhaurit: si ꝓprie accipiat sicut accipit in corporalibus: denotat nihil illius qđ exhaurit remanere ĩ illo in q̃ prefuit: vt pʒ de aq̃ ĩ puteo. isto mõ; nõ põt intelligi in ꝓposito: q: fecũditas nõ exhaurit sic ꝑ ꝓductionẽ filij q̃n tota ipsa eadẽ semꝑ manet ĩ patre. ğ opʒ q̃ ſm alterã similitudinẽ intelligitur: vt vʒ dicat exhauriri q̃ quãto. s. q̃ nõ manet ĩ patre ad aliũ actũ ꝓductiõis vel gñationis alteri⁹ filij: sicut si nõ maneret aq̃ in fonte quantũ ad aliũ actũ potatiõis posset aliquo mõ dici exhausta ꝑ actũ potatiõis ꝓcedit. ğ maior: q: exhausta isto mõ tota fecũditate ordiata ad gñationẽ filij non posset ali⁹ gñari: sʒ illã minorẽ: q̃ ĩ diuinis sic exhaurit in gñatione vni⁹ filij tota fecũditas q̃ est in diuinis ad gñationẽ filij: opʒ ꝓbare. Innuit ãt ꝓbatio ei⁹ ꝑ hoc q̃ gñatio ista sꝑ stat: ⁊ est de eodẽ principio. q. de quo: ⁊ de eodẽ principio. q. passiuo. ⁊ iõ non p̃nt eẽ simul plures ꝓductões sicut nec plures mot⁹.

¶ Contra istam rõnẽ q̃ non cõcludit sufficiẽter ꝓpositũ põt argui sic: q̃cũq₃ potẽtia posset hr̃e aliũ actũ si ille actus non staret semꝑ illa simplr̃ põt habere aliũ actũ: sed potẽtia gñatiua in diuinis ꝑ te: solũ ex hoc nõ potest hr̃e aliũ actũ: q: ille act⁹ semꝑ stat. ğ illa potentia absolute põt habere aliũ actũ: ⁊ ita q̃ in hoc nõ est ꝯtradictio: sed si potest hr̃e aliũ actum. ergo necessario hʒ. nihil eñ est ibi possibile. s. q̃ nõ includit cõtradictionẽ q̃n sit in actu. ergo ibi sunt ꝟ actu plures generationes. Cõclusio est falsa: ergo altera premissarum nõ maior: ergo minor: q̃ videt esse accepta ex rõne argumẽti tui. Probatio maioris: rõne ⁊ exemplo. P Rõne sic. potẽtia naturalr̃ põr est actu. q̃c quid aũt nõ repugnat priori naturalr̃ nisi ꝑ illud q̃ est posteri⁹. naturalr̃: ⁊ simplr̃ nõ repugnat sibi: q: ꝯdictio simplr̃ non est alicui⁹ ad pri⁹ ꝑ hoc q̃ illud hʒ contradictionẽ ad posteri⁹. natura si ğ actus alius nõ repugnat potẽtie nisi q: potẽtia semꝑ est sub isto actu: absolute nõ repugnat potẽtie ali⁹ actus: ⁊ ita sine ꝯdictione simplr̃ põt ali⁹ actus sibi cõpetere. Exẽplũ hui⁹ est. Si sol illuminaret vniuersuʒ vna illuminatiõe adeq̃ta sibi intẽsiue: q: scʒ ita ꝑfecte sicut posset illuminare ⁊ extẽsiue: quia. s. illa illuminatio eẽt toti⁹ illuminabil' qđ posset eẽ illuminatum a sole. si ille actus semper staret: ita q̃ sol nõ plũ posset hr̃e aliã illuminationem: hoc esset q: simplr̃ repugnat soli vt est principiũ illuminatiuũ: q̃ sit p̃ncipiũ alteri⁹ illuminatõis: imo solũmõ ex hoc q̃ totale suũ passiuũ est ꝓportionabilr̃ actua tũ absolute. ergo soli est cõpossibilis alia illuminatio: ⁊ ꝑ cõsequens si sol necessario causaret omnẽ illuminationẽ quã posset causare: sol haberet aliã illuminationẽ in actu nũq₃ est ergo necessitas simplr̃ illius vnice ꝓductionis: nec est necessitas istius vnitatis ex hoc q̃ vna ꝓductio semꝑ stat. P Cõfirmat ista rõ: q: si potẽtia ex rõne sui nõ necessario determinat ad istũ actuʒ: sed tãtũmodo ex hoc q̃ iste act⁹ semper stat elicit⁹ a potẽtia illa po-

9. metaph. t. c. 13. ⁊ in de. G

Exemplum doctrina le ⁊ notabile.

tentia absolute vt prio: actu pos
set extēdere se ad aliū actū. ḡ irrō
nabile videt q̄ ille actus magis
esset ab ista potētia q̄ iste: ⁊ p cō
sequēs cū neuter posset eē min⁹
necessarius altero: vel vterq̄ sit
est a potētia vel neuter. ¶ Uide
tur ḡ breuiter quantū ad istā rō
nē q̄ nec p hoc q̄ act⁹ semp stat:
nec p hoc q̄ vna potētia nō pōt
simul pfici diuersis actib⁹ habe
tur cōclusio rōnis sufficiēter pro
bata: sicut ipa est i vera: imo op3
pbare q̄ sic ē necessitas ad vna3
pductionē vni⁹ rōnis: q̄ si p im
possibile illa nō semp staret: vel
nūq̄ eēt adhuc nulla alia posset
haberi in diuinis eiusde3 rōnis
vt quēadmodū si hic pr̄ nō esset
in diuinis: oīno 3dictio eēt dice
re patrē in diuinis. Ita si hic pr̄
hac ḡnatiōe nō ḡnaret vel p im
possibile ḡnaret actu transeūte ⁊
nō stāte nullā aliā generationē
posset hr̄e: q2 non posita absolu
ta ⁊ oīmoda necessitate ad vnicā
pductionē: ibi possibilitas poni
tur ad aliā: ⁊ p ɔ̄ns necessitas: q2
q̄cq̄d ē ibi possibile ē necessariū.
¶ Ex hoc pt3 q̄ scd̄a rō de adeq̄
tione abbreuians istam nō ɔclu
dit: q2 aut maior accipit adequa
tionē intēsiuā tm̄. vel extensiua3
⁊ itēsiuā. ¶ Si intēsiua tm̄: ex tali
adequatione nō concludit q̄ sit
vnica pductio possibilis: immo
alia pōt eē possibilis l3 nō simul
stās habet. ergo tm̄ q̄ vnica est
possibilis simul: s3 vbi non habe
tur de vnica pductōe possibili ni
si sic q̄ alia nō sit simul possibil':
ibi nō habet q̄n alia sit simplici
ter possibilis: ⁊ p ɔ̄ns in pposito
necessaria simpliciter. ¶ Si acci
piatur adeq̄tio scd̄o mō: minor
probatur nisi forte innitatur isti i

Ex hoc hr̄ q̄ta sit subtilitas ⁊ efficacia scoticespeculatiōis l veritate inuestiganda.

q̄ vnica pductio semp stat. ⁊ de
hoc tactum est supra.

De scd̄o articulo dico q̄ ista cōclusio in
diuinis nō pn̄t esse plures pdu
ctiones eiusdē rōnis: non sola fi
de tenet: sed etiā rōne necessaria
ostēdit. ¶ Et pōt formari rō pri
mo deducendo ad impossibile.
¶ Scd̄o ostensiue. ¶ Tertio pōt
cōfirmari ppositū ex intentione
phi. ¶ Format ḡ rō sic: si pn̄t esse
plures pductiōes eiusdē rōnis:
ergo ⁊ infinite. ⁊ si sic: ergo necessi
rio sunt infinite: q2 nihil pōt ibi
eē nisi necessariū vltimū ɔ̄ns est
impossibile: manifeste ḡ ⁊ primū
antecedēs. Probatio pme ɔ̄ntie
auctoritate et rōne. Auctoritas
est Au. cōtra Maximinū li. 1. Ab
sit vt iō potētior sit pr̄ filio: vt pu
ta: q2 creatorē genuit pr̄ fili⁹ aūt
nō genuit creatorē neq̄ eīm non
potuit: sed nō oportuit ⁊ subdit
q̄re nō oportuit: immoderata esset
diuina ḡnatio si genit⁹ fili⁹ nepo
tē gigneret pr̄i: q2 nisi ⁊ ipse ne
pos auo suo pnepotē gigneret:
fm̄ vestrā mirabilē sapientiā im
potēs diceret: sic ⁊ ille ⁊ ille ⁊c.
Et subdit. nec impleret ḡnatiōis
series si semper alter ex altero gi
gneretur: nec etiam perficeret vl
lus eam: si nō sufficeret vnus oī
potēs hec Aug. Ex ista intētione
Aug. hr̄ q̄ si vna psona pducta
pductione tali: nō sufficeret ad
cōplēdā vnā vel totā pductionē
in diuinis. pari rōne nec alia: ali
qua nec quotcūq̄ ⁊ ita siue eun
do in directū q̄ fili⁹ ḡnaret aliū
filiū: siue cōparādo ad eādē pso
nā pr̄is: q̄. s. habeat istū filium ⁊
aliū filiū semp q̄ rōne ponit plu
ralitas: pari rōne sequitur infini
tas eiusde rōnis. ¶ Probatur ea

dē ꝯña ꝑ rōnē sic.q̄cq̄d est plurifi cabile eiusdem rōnis: vel ad plu ra eiusdē rōnis se habens nō de= terminat̄ ex se ad certā pluralita tem. Hec ꝓpositio ptꝫ siue cōpa= rādo cōe ad sua singularia: siue cām ad sua causata: siue princi= piū ad sua principiata. cōe enim plurificabile eiusdē rōnis nō de terminat̄ ex se ad certā pluralita tem inferioꝝ causa etiam nō de terminat̄ ad certa causata ex se. Ex hac propositione probata seq̄ tur ꝙ q̄dcūq; plurificabile eiusdē rōnis quātū est de se pōt exten di ad infinita nisi determinet̄ aliū= de: nec determinari pōt ꝑ princi= piuꝫ eiusdē rōnis. ergo si ꝑ aliqđ principiū in diuinis productiuū potest eē pluralitas ꝓductionuꝫ eiusdem rōnis nō determinat̄ ta lis productio ex se siue ex suo ꝑn= cipio formali ad certā pluralita= tē: nec ex hoc nec ex illo repugnat sibi quecūq; pluralitas. ergo vel poterunt eē infinite: ⁊ ꝑꝯñs sunt infinite: qđ est ꝯclusio illata: vel fiet determinatio taliū productio nū ex alio ad certā pluralitatem q̄ꝫ ex se: vel ꝑncipio productiuo: sꝫ hic nō p̄t dari vñ fiat ista deter minatio nō em̄ ab aliquo poste= riori: q̄ꝛ a posteriori nihil habet suā entitatē: ergo nec vnitatem. nec certā pluralitatē: nec ab aliq̄ qđ est simul natura cum produ= ctionibꝰ: q̄ꝛ q̄ rōne ipsa ꝓductio q̄ est vniꝰ rōnis non determinat̄ ex se ad certam pluralitatē: pari rōne nec illud qđ est simul natu= ra cū illa: nec ab aliq̄ priori: q̄ꝛ il= lud priꝰ vel est ꝑncipiuꝫ formale producēdi vel ꝑncipiū producēs qđ ē suppositū a ꝑncipio forma li productiuo nō p̄t eē determina tio: vt ptꝫ in probatiōe maioris q̄ꝛ principiū productiuū eiusdeꝫ rōnis nō determinat se ad certā pluralitatē productionū eiusdeꝫ rōnis: nec a supposito producen te p̄t determinari: q̄ꝛ in tot pro= ductiōes p̄t suppositū ad quot se extēdit principiū productiuū ꝙ est in supposito. si g̃ nō est deter= minatio a parte principij forma lis productiui: nec ēt a parte pro ducētis. sic ergo patet ista conse= quentia ad impossibile: ꝙ si pos= sent ibi eē plures productiones eiusdē rōnis: ergo ⁊ infinite.

¶ Secūdo arguit̄ ostēsiue sic. Il= lud nullo mō est plurificale in di uinis: qđ nō p̄t determinari aliq̄ modo ad aliquā certā pluralita tem. Sed productio eiusdē ratio nis in diuinis nullomodo potest determinari ad certam pluralita teꝫ aliquā: ergo nullo mō est plu rificabilis qđ est propositū. Ma= iorē p̄rio exponā ⁊ scđo ꝓbabo eā ¶ Certam pluralitatē dico vtpu= ta dualitatem ternitatē quater= nitatem vel aliquā alia datā: oi= no determinari ad certā plurali= tatē dico ꝙ ipossibile est illaꝫ ex= cedere ⁊ nō qualitercunq; impos sibile a posteriori vel a simili: sed includens manifeste cōtradictio nē maioreꝫ sic intellectā probo si nō pōt oīno determinari quātuꝫ est de se ad certā pluralitatem. er go quantū est de se potest i quot cūq;. q̄ꝛ contradictionē nō inclu= dit ꝙ quacūq; pluralitatem exce dat: ⁊ hoc in infinitū: sed nihil po test esse in diuinis possibile sic vl tra quācūq; pluralitatem plurifi cari: q̄ꝛ tūc necessario esset plurifi catum vltra quancunq; pluralita tē: ⁊ ita esset in infinitis. Proba= tio minoris: illud nō potest oīno determinari ad certaꝫ pluralita=

tem inferiorū eiusdē rōnis qd nō necessario preexigit aliqua plura alterius rōnis p que determinet ad certā pluralitatem. productio eiusdē rationis in diuinis non necessario pexigit aliq̄ plura alterius rationis p q̄ determinetur ad certā pluralitatē: nō ergo pōt omnino determinari ad certā pluralitatē. ¶ Isti⁹ p syllogismi pbo maiorē ꝛ minorē. maiorē sic: si ē plurificabile eiusdē rō nis nō determinat ex se ad certā pluralitatē: hoc prius probatū est in arguēdo ad impossibile: tunc pari rōne illa iferiora vel singularia q̄ sunt eiusdē rōnis nō habēt ex se certā determinationē ad certā pluralitatē: qr sicut ignis ex se nō determinatur ad certam pluralitatez igniū: ita ignes singulares ex se non determinantur ad certū numerum: vt sint tot vel tot ignes. plurificabile ergo eiusdem rōnis si necessario determinet ad certā pluralitatē: hoc est per aliud non p posterius natura nec per illud qd est simul natura sicut dictum est et deductū ad impossibile: ergo solūmodo per prius vel priora natura. Non aūt p aliqd pri⁹ eiusdē rationis: qr sicut dictū est prius deducendo ad impossibile: illud prius nō est determinās ad certā pluralitatē illorū que sunt eiusdē rōnis. igit oportet ꝙ hoc sit p aliq̄ priora nō eiusdē rōnis: qr eadē. q. esset de illis: nec etiam hoc possent ex quo essent eiusdez rōnis. habetur ergo ista ppositio ꝙ illud nō pōt oīno determinari ad certā pluralitatē qd nō potest determinari p aliquā pluralitatē priorē alteri⁹ rationis. minor pbat: qr ille productiones plures que ponunt eiusdē rōnis nō preexigunt nisi p principiū formale producēdi: ꝛ principiū producēs: in neutro istorū est pluralitas alterius rōnis: p quā determinet productio ad certā pluralitatem nec io pacta. qd non est in pncipio formali producēdi. pȝ. ex quo ponunt pductiōes eiusdē rōnis ꝙ ēt nō in supposito pexigat pluralitas alteri⁹ rōnis: saltē p quā determinet productio ad certam pluralitatē. pȝ: qr in tot pductiones pōt suppositū ad quot pncipiū se pōt extendere. ¶ Ista ratio ostēsiua potest breuiter sic ꝯpilādo confirmari. oīs pluralitas necessario finita: vel ē alteri⁹ rationis: vel si non est alteri⁹ rōnis necessario preexigit aliquā alterius rōnis: p quā determinet. oīs pluralitas in diuinis necessario ē finita. est ergo talis vel talis: sed non pt eē pluralitas pductionū eiusdē rōnis tali vel tali mō se hn̄s. ergo nulla pt eē pluralitas eiusdē rationis i pductionib⁹: maior isti⁹ rōnis declarata est in argumēto ad ipōle ꝛ ēt ostēsiuo. minor pmi syllogismi satis est manifesta: qr possibilitas in diuinis ponit necessitatē. ꝛ p ꝯn̄s possibilis infinitas vel non necessaria certa finitas ponit necessariā infinitatez. et minor scdi syllogismi. hec. s. ꝙ pductiones eiusdē rōnis nō pn̄t hoc mō vel hoc se hr̄e. pȝ non eīn sunt alteri⁹ rationis ex quo sunt eiusdē rationis: nec pexigūt pluralitatē alteri⁹ rōnis p quā determinentur. hoc declaratū est in argumento ad impossibile. ¶ Tertio declarat conclusio iuxta intētionē phi. 12. meta. vbi arguit ꝙ nō pn̄t eē plures celi: qr non possunt esse plura prima mouentia. hoc pbat: qr quecūqȝ sunt nume-

3. phy. t. c. 32.

t. c. 49

ro multa: vnū aūt specie: habent mām. primū aūt nō hz materiā. est eñ actus purus. vnū ḡ τ rōne τ numero primū mouēs τ immobile ens. ex hoc infert. vnū ergo celum. Ex ista intentione phi. vr̄ cōfirmari illa pma ratio adducta in primo articulo. q̄ s. vnitas numeralis necessario cōpetit cuilibet forme imateriali eiusdē rationis. ¶ Sed cōsiderādo intētionē Ari. in diuersis locis diuersimode mām accipit. τ ex hoc cōfirmari vr̄ nostrū ppositum. nec tñ illa pma rō habebit robur ex intētione Ari. ⁋ Materiā eñ qñq3 vocat pncipiū receptiuū faciēs cōpositionē cū actu siue cum forma quō dicit materiā τ formam esse duo pncipia. 1. physico. et multis alijs locis. ⁋ Et p oppositū forma dr̄ illud aliud pncipiū qd hz rōnē act⁹ qd cū mā cōstituit cōpositū. ⁋ Alio mō forma dr̄ q̄ditas fm ipm in multis locis. ⁋ Et p oppositū materia dr̄ q̄cq̄d hz rōnē contrahētis vel determinātis ipsam q̄ditatē. τ hoc mō dr̄ia idiuidualis quecūq3 sit: ipsa dicit materia respectu quiditatis specifice. dr̄ ḡ materia qñq3 illud qd recipit formā informantē: qñq3 illud qd cōtrahit vel determinat quiditatez indifferētē. Sed tale ɔ̄hēs vel determinās potest intelligi dupl'r. ⁋ Uno mō q̄si intrinsecū iferiori vl' determiato sub tali cōi. ⁋ Alio mō q̄si p̄suppositū determinato. Exēplū dr̄ia indiuidualis sortis ɔ̄hit hominē pmo mō qui est intrinseca sorti sed scd̄o mō corpus contrahit albedinē vel colorē: q2 in alio corpore est alia albedo. et fm hoc si nō possent esse nisi tria corpora non possent esse nisi tres albedines contrahēs. tñ scd̄o mō

in hac pposi tione aduer sarij tume scunt male ph3 in tellige tes. M

t.c.65. 69. et inde. Idē.2. physi. τ.2. de aia τ.5 et.12. met.7 met. et 1.celi.

pōt reduci ad materiā primo mō vel saltē includēs quasi materiā. vbicūq3 ergo est pluralitas eiusdem rōnis ibi necesse est ponere mām: accipiēdo mām nō pro recipiente: sed pro ɔ̄hente sic vel sic accipiēdo. q2 nullo mō pōt poni naturā que est vnius rōnis plurificari nisi sit aliquid ɔ̄hēs hoc mō vel illo. τ p oppositū vbi non est hoc mō mā: ipossibilis est pluralitas eiusdē rōnis: sed nec talis mā est possibilis respectu productionum in diuinis: q2 nihil tale ɔ̄hēs vel determinās posset esse nisi determinatū ad certā pluralitatē: τ p ɔ̄hs nisi prius pluralitatē alterius rōnis: τ nulla pluralitas alterius rōnis posset poni prior productionibus talibus. sic applicata est intētio phi ad cōclusionē hic intētam. ⁋ Sed inquirēdo qualiter τ vbi generaliter fm phm hēat veritatē: vr̄ dicendum q̄ phs diceret q̄ nec tali mō poni posset in aliquo qd ē in diuis s. materia scd̄o mō dicta: imo nec in aliquo imateriali vñ dicit. 7. met. c. 9. qd q̄d erat esse et vnum q̄dq3 est in quibusdā idē vt in primis substantijs. dico antē primā que nō p aliud in alio est in materia. quecūq3 vero accepta cum materia nō idē: hec ille. non vult ibidē dicere q̄ in mālibus nō est idē qd q̄d est τ illud cui⁹ ē. Licet aliq̄ sic exponāt: sed nō ad intentionē eius sicut patere pōt exponēdo tertiū. c. 7. de quo mō trāseo: sed in nullo materiali. hoc est quocūq3 mō plurificabili: ē olno idē qd q̄d est τ ipm: q2 ipm includit materiā hoc est aliq̄d ɔ̄hens ipsam quiditatē: qd nō includit in rōne formali q̄ditatis. cōuenimus ergo cū pho in hoc q̄ forma

t.c.41 M

nō hñs materiā scdo mō: non est plurificabilis. ꝛ hoc sufficit ad ꝓpositū nostrū ꝙ. s. productio eiusdem rōnis non sit plurificabilis sed nō ꝓpter hoc ꝯceditur ꝙ non hñs materiā que sit pars realis cōpositi nō pōt plurificari. ꝛ tunc illud phi ꝙ primum nō hꝫ materiā: qꝛ est actus purus: dꝫ intelligi de materia scdo mō dicta: quia nō hꝫ eā ad ꝯtrahendū suā quiditatē vt sit hec: qꝛ sua quiditate est hoc. ¶ Utrū aūt illud qd non hꝫ materiā primo mō dictam habeat scdo mō dictam. forte aliter uendo diceret ſm phm ꝛ aliter ſm theologos: de quo nihil ad p̄sens: nisi ꝙ illa ratio de. 12. met. non hꝫ ꝓ per se medio hoc quod est nō habere materiam primo mō dictā. sicut intelligunt illi quoꝝ est prima rō in primo articulo: sed hꝫ ꝓ per se medio hoc qd est nō habere materiā scdo mō dictam. et sic tam maior ꝙ minor vera est ſm phos ꝛ theologos. et per ꝯñs: qꝛ natura diuina nō pōt plurificari in diuersis suppositis est ad ꝓpositū etiā in vtraqꝫ p̄missa vera de productione eiusdem rationis. ꝛ per consequens ꝯclusio est vera.

Quere 1. 2. dis. 3. q. fi. prime pt̄ꝫ sol uendo 1. p̄nci.

De tertio articulo obijcitꝛ ꝯ p̄dicta. ¶ Et primo ꝯ ꝯclusionē. ¶ Deinde cōtra premissas. ¶ Cōtra conclusionē dupl'r. ¶ Primo sic. vbi principiū est eiusdem rōnis ꝛ terminus formalis eiusdē rōnis: ibi est productio eiusdē rōnis: sed essentia diuina que est eiusdem rōnis: in diuinis est principiū productiuū cuiuscunqꝫ ꝓductionis. et etiā terminus formalis cuiuscunqꝫ ꝓductionis. ergo quelibet ꝓductio est ibi eiusdē rōnis cum quacunqꝫ: maior videt haberi ex 5. phy. qꝛ nō videt productio distingui nisi vel ex principio formali: vel ex termino. ¶ Probatio minoris. primo quantū ad secundā partē de termino formali. qd libet ꝓductū productiōe accipit essentiā: qꝛ sicut filiꝰ nihil hꝫ nisi natū ſm Hilariū. hoc est nisi qd nascēdo accipit. ita spūs sanctus nihil hꝫ nisi qd ꝓcedēdo accipit non aūt accipit essentiā nisi sicut terminū formalē. ¶ Cōfirmat illud per Augu. 15. de tri. c. 26. vel 78. sicut filio prestat essentiā de patre generatio: ita spiritui sancto de vtroqꝫ ꝓcessio. nō pōt autē illud intelligi de prestando siue cōicādo: nisi sicut de termino formali productionis: nec potest intelligi essentia cōicari per productionē: nisi sicut primꝰ terminus formalis: quia nō sicut ꝯñs aliuꝫ terminū formalem cū essentia sit primuꝫ oim. ¶ Ex hac ꝓbat alia ps minoris. s. ꝙ essentia sit p̄ncipiū formale respectu vtriusqꝫ ꝓductionis: qꝛ terminus formalis nō pōt aliquo mō esse prior principio formali ꝓducendi. Si ğ essentia est terminꝰ formalis ꝓductionis vt iā ꝓbatū est: ꝛ ipsa est primū ens in diuinis vt iā ꝓbatum est in prima qōne. seqtur ꝙ ipsa essentia ſm se est principiuꝫ formale ꝓducēdi in quacūqꝫ productione. minor ēt probat quantum ad vtranqꝫ partē ꝑ hoc ꝙ illud est principium formale ꝛ terminꝰ formalis in quo ꝓducēs assimilat ꝓducto: ꝛ precipue qñ est ꝓductio vniuoca. nunc aūt prima assimilatio producentis ad productū in diuinis est essentia ipsa vt essentia. ğ ipsa est formalis terminus ꝓductionis ꝛ formale p̄ncipiū ꝓducendi. ¶ Scdo ꝯtra cō

t. c. 4 ꝛ. 18. ꝛ inde.

clusionē sic. hñs pncipiuz forma le pducēdi:pfectū pōt illo produ cere:sz filius hz pncipium forma le dicēdi z generādi pfecte. ergo zc. pbatio maioris. qz iō est suppositū potēs agere:qz hz pncipium agēdi z maxie pfectū. pbatio mi noris. memoria pfecta ē primuz pncipiū dicēdi siue gñandi. fili⁹ aūt hz memoriā. sicut pz.5.de tri ni.c.7.qlibz psona meminit sibi z pfectā pz. ¶ Tertio ꝯ illam ppositionē ꝙ pma distinctio finita est aliquoꝝ alterius rōnis instaꝛ dupl'r. P' Prio: qz vnitati est i mediatioꝛ distictio minor ꝙ̄ maior. distictio eiusdē rōnis ē mioꝛ ꝙ̄ alterius rōnis. ergo zc. scdo qz a deo pñt esse imediate plura creata z in eadē specie. ergo possibile est ꝙ pluralitas eiusdem rōnis esset oino pria z imediata vnitati z sicut in cā et causatis pari rōne in principio z principiatis.

Ad primū triplex est via rñdendi ¶ Primo ad maiorem: ꝙ lz essentia eēt pncipiū elicitiuū.tñ respectu alteri⁹ z alterius pductionis esset aliud pncipiū z aliud deter minatiuū.puta alius z ali⁹ respectus. z tūc maior ē falsa. ꝙ vbi est principiū elicitiuū eiusdē rōnis. esset pductio vni⁹ rōnis:nisi cum hoc esset pncipiū determinatiuū. eiusdē rōnis. qđ nō est in pposito ¶ Cōtra hoc. si pncipium elicitiuum nō sufficit sine pncipio dter minatiuo hic z ibi eadē qō est per qđ essentia q̄ est pncipiū elicitiuū indeterminatum determinaꝛ ad hoc vel ad illud determinatiuū. si eñ pncipiū eiusdē rōnis nō pt eē p se pncipiū respectu plurium alteri⁹ rōnis nō poterit essentia q̄ est pncipiū radicale elicitiuū esse

Hēri. I sū. art. 57. q. 7. z ql. 5. q. 3.

principiū imediatū respectu plu riū determinatiuoꝝ pncipioꝛum alterius rōnis: qz q̄ rōne aliquid eiusdē rōnis est pncipiū aliquo rū plurium diuerse rōnis: eadē rōne z alioꝝ: vl' si illa precedāt alia erit pcessus in infinitum. vel si il le est ipossis: determiatio p' respectus vt p pncipia determinatiua nō sufficit. ¶ Preterea illi respect⁹ sunt pductiones: nūc aūt idē nō determinari se ad se. dicere eñ eēntiā determinari ad gñationē actiuā p respectū q̄ nihil aliud est ꝙ̄ generatio actiua vt diceꝛ postea: est dicere ꝙ determineꝛ ad generationē per gñationem. z ita ꝙ idē ē pncipiū determinatiuū sui. ¶ Scdo mō diceret negando maiorē. qz z si sola essentia sit principiū pductiuū: ille tñ pductiones pñt esse alterius rōnis qz aliqua pluralitas pōt esse pma. z nulla pōt esse actu infinita nec etiam i potētia infinita in diuinis. nulla aūt pōt esse necessario finita: nisi q̄ est alterius rōnis vel pexigens aliquā alterius rōnis. ergo stāte prime pluralitate necesse est ꝙ in diuinis sit aliqua pluralitas pri ma oino z immediata vnitati: et ita potest poni ꝙ ista pluralitas sit pductionū sicut quorūcunqꝫ. falsa ē ergo ista maior in diuinis ꝙ vbicunqꝫ est idem principium z idē termin⁹ ibi est pductio eius dē rōnis. vera est tñ in creaturis: vt loquiꝛ phs: qz ibi principium formale pductiuum vl' est limita tū ad pductionē vni⁹ rōnis: sicut ipm est principium vni⁹ rōnis: vl' si est principiū equiuocū z ita pro ductiuū pluriū alteri⁹ rōnis: termin⁹ formalis vtriusqꝫ limitat⁹ est: ita ꝙ nō pōt esse idē principiū z terminus plurium alterius rō=

Quere ātiqs: herue us no mlales hanc imitāa tur.

nis:neutrū pōt eē in ꝓposito: qꝛ ibi ṗncipiū est illimitatū:ꝛ etiaꝫ termin⁹ formalis. ¶Sꝫ cōtra arguit sicut argutum est in.1.q.qꝛ tūc ṗma ꝑsona ꝓducta non magis ex ꝓductione sua reali esset verbū ꝙ̄ spūssanct⁹:nec spiritus sanct⁹ magis esset spūs sctūs ꝙ̄ verbū. ¶Itē suppositū hñs ideꝫ ṗncipiū formale ꝑfectū aliquarū ꝓductionuꝫ pōt ita primo ꝑ illō ṗncipiū in vnā illaꝝ sicut in aliā ꝛ ita ṗma ꝑsona eque ṗmo posset ꝓducere spm̄ sanctum sicut ꝛ filiū.ꝛ ita spūs sanct⁹ nō necessario est a filio. ¶Tertio nō cōcedit minor ꝙ essentia est ṗncipiū formale ꝛ termin⁹ formal̓r vtrinsqꝫ ꝓductionis.non tñ sic totale: qn aliqd includat ꝑ se ꝛ in principio formali ꝛ in termio. In ṗncipio quidē formali qō ē memoria ꝑfecta ꝛ volūtas ꝑfecta:includit essentia:ꝛ in termino formali qō est verbū ꝑfectū.ꝛ spūs sanctus ꝑfectus includit ēt essentia Et forte vtrobiqꝫ tā in ṗncipio ꝙ̄ in termino essentia hꝫ rōnem ṗncipalis ꝛ hic respectu: illius qō cōcurrit cū eadē.s. intell'ꝰ vel notitie: volūtatis vel amoris.ꝓpter ergo idētitatē essentie idem est quo ꝓducens ꝓducit ꝛ terminus formalis.ꝓpter autē distinctionē cōcurrentis cū essentia vt pote intell'ꝰ ꝛ voluntatis in ṗncipio ꝓductiuo:sufficit ṗncipiuꝫ hoc ꝛ illud ad ꝓductiones alterius rōnis ꝛ ad terminos quodāmō alterius rōnis. Et sic ī ṗncipio habem⁹ essentiā ꝛ intell'm essentiā ꝛ voluntatem. In termino āt habem⁹ essentiā ꝛ notitiā: essentiā ꝛ amorē: ꝛ ratione eius qō idem est in principio formali cōicatiuo sit idē in termino for-

arti.3.

Ibidē in principio impugnatōnis cōtra hē.

O

mali cōicatum:ꝛ rōne eius qō distinctū est in principio sit formalis rō productionis distincta:ꝛ illud qō cōcurrit in termino sit formaliter distinctū. ¶Si q̄ras istorū duorū cōcurrentiū in ṗncipio formali nōne alterum est principiū formale ꝛ reliquū concomitans.ergo ab illo altero formali vel dicet̄ ṗncipiū formal̓r idē vt cino alterū. ¶Rñdeo. duo q̄ concurrūt in principio.s. memoria perfecta essentia ꝛ intellectus et in volūtate perfecta. voluntas ꝛ obiectuꝫ diligibile presens nō se hñt per accidēs: nec sicut remotū principiū ꝛ ꝓpinquū:sꝫ totuꝫ hoc intellect⁹ infinitus hñs obiectū infinitū intelligibile sibi pñs est ꝑ se vnū ṗncipiū:ita ꝙ alterū sine altero nō est principiū ꝓducendi:ꝛ ideo est vnicū principiū simpl̓r productiuū nō distinctuꝫ in duo princia productiua:consimiliter de voluntate ꝛ obiecto respectu spirationis:ꝛ consimiliter de terminis respectu productionum. ¶Si queras quare nō pōt essentia sola vt distinguit̄ contra voluntatē ꝛ intellectū esse principium cōmunicandi se? ¶Rñdeo essentia mere intellectualis non est principium alicuius ꝓductionis nisi vt coincidit cū memoria ꝛ volūtate. ¶Ad scōm. ❡Et primo ad rē.❡Scōo ad formam argumēti. ¶Ad rē pōt dupl̓r rñderi.formā q̄ est in aliquo supposito principiū producendi productione adequata illi forme: non potest esse alicui principium ꝓducendi. Nunc aūt memoria est patri principiū ꝓducēdi productiōe adequata illi ṗncipio.ḡ ꝛ si sit in filio nō pōt esse filio ṗncipium ꝓducendi.maior proba-

P

Dubium notabile simul.

tur exemplo sic:si calor esset igni principiū calefaciēdi lignum calefactione adequata illi calori: et ille idem calor cōicaret ligno: nō posset eē ligno principiū calefaciendi. probo: qr nec calefaciēdi se: quia tūc calor eēt principiū calefaciēdi siue pducēdi calorē in eodē supposito: nec alterū: qr calefactio ista ponit adequata illi calori. Et procedit illa pbatio de adequatioē oimoda vbi impoe est actionē excedere principium formale agēdi. et fm istū intellm ptz minor: qr memoria sic in pre hz dictionē in patre adequatam qz impoe est principiū dictiuum excedere hāc dictionem: sicut impoe est in diuinis dictionē eē nisi hāc: qr de se est hec ptz ex solutiōe questionis: qr quicqd in diuinis nō preexigit pluralitatē alterius rōnis illud de se est hoc dictio in diuinis nō necessario preexigit pluralitatē alteri9 rōnis: g de se est hec: et p ɔ̄ns principium eius hz hāc dictionem omnino adequatam sibi: nō pōt ergo esse principiū in filio. ¶ Ad eādem rōnē pbandā accipiēda est ista propositio et redit in eandem sniam cū alia: suppositū accipiēs formā per productionē adequatam illi forme nō pōt per illā formā producere. filius recipit memoriam per pductionē adequatā illi memorie. ergo et c. minor declarat sicut in rōne iā facta. pbatio maioris qr si fm illā pduceret: aut ergo se: aut alterū. nō se: qr hoc est poe fm Aug. i. de tri. c. i. nec alterū qr illa pductio illi9 ponitur adequata pricipio pductiuo: sic ergo nō opz querere determinatiuū ɔcurrēs cū principio eliciti uo vt sit vna dictio: nec etiam ali quaz negationē pōt hre sic vt sit tale principium formale: sed esto qz essentia vel quodcūqz positiuū mere acceptū sit in patre formalis rō dicēdi vel generandi: tn nō pōt esse in filio ratio dicendi vel generādi: qr ipsum vt in pre est principiū pductionis adeqte quātū ad primā rationē: et p illā filio cōicatur quātum9 ad secūdā rationem. ¶ Quātum ad secundum. valet. ad formam argumēti potest fieri aliqua difficultas in maiori et minori: quia hri pōt aliquid dici multipliciter ex pdicamentis: lz pprie nō dicatur aliqd formā habere in abstracto nisi habeat eam sicut formā: sic significata nata est hri hoc ē tāqz formā: non enī proprie diceretur habere albedinem qui haberet eā clausam in bursa: qr nō est ille modus perfectus: qr albedo nata est haberi vt forma informās. ¶ Ulterius noiē abstractum significās principiū agendi ɔstructū cū gerūdiuo significante aliquā actionē natū est hri a supposito vt sit illi principiū agēdi illa actione. verbi gratia. habeo potētiam vidēdi: ista potentia nō solū nata est haberi a me vt forma: sed etiā vt principiū mihi operādi: fm illā formā: et hoc notat illa constructio gerūdiui cū abstracto tali. Silr ista grāmatica ptz ex vsu loquēdi. et si enim vera sit hec filius dei scit gnationē pris. non tn ista: filius hz scdam generādi. ɔsimiliter nec ista: iste hz voluntatem generandi: nec est aliqua ratio nisi ex cōstructiōe grāmaticali: qr nō solum notatur abstractum haberi ab illo vt forma sed vt principium talis operationis procedētis ab isto supposito

cōsimiliter

Marginalia: Q; ad. i. rnsionez.; R

cōsimiliter hic. Michael scit deū creasse mūdū ⁊ creationē mūdi: nō tñ scit creare mundū. ¶ Quā do ergo accipitur in maiori: illō qd̄ hꝫ pͥncipiū dicēdi ꝑfectū pōt ꝑ illud dicere loquēdo de hr̄e ꝓprie sicut dr̄ abstractū haberi qñ habet̄ vt forma suppositi: ⁊ etiaꝫ de constructione ꝓpria nominis significantis principiū actus cū gerūdiuo significante actionem: que cōstructio notat illā formam huic supposito esse pͥncipiū agendi. Cōcedo maiorē. q: in subiecto includuntur illa q̄ reqruntur ad hoc ꝙ p̄dicatū insit. qñ eñ i hoc forma habet̄ vt forma huic: ⁊ vt huic pͥncipiū agēdi pōt ꝑ hoc eē pͥncipiū agēdi: sꝫ sic minor est falsa: q: ⁊ si fili⁹ hꝫ memoriā ꝑfectā aliq mō habēdi: nō tñ vt formā: et si hꝫ vt formā: nō tñ vt principiū agēdi: ꝓpter rōnē dictā in responsiōe reali. ¶ Ad ꝓbationē minoris. illa ꝓpositio. memoria ꝑfecta est pͥncipiū ꝑfectū dicēdi: posset dici ꝙ est ꝓpositio trūcata: et oporteret eaꝫ supplere per aliqd̄ datiuū additū significans cui sit pͥncipiū dicēdi: vel q: est indifferēs pōt cōcedi ꝙ absolute est pͥncipiū dicendi: nec plus ponit minor de memoria: ꝙ filius hꝫ memoriā ꝑfectā est manifestū ꝯcludēdo ergo fili⁹ hꝫ pͥncipiū perfectū dicēdi: q̄ fuit minor primi syllogismi: fit fallacia amphibologie vel figure dictionis vel consequētis amphibologie: q: in maiore constructio non determinat actū illū significatū ꝑ gerūdiuuꝫ ꝓcedere ab aliquo supposito determinato: q: nullum suppositū certū ponebat̄ ibi i subiecto orationis: sꝫ tm̄ designabat ꝙ procederet ab aliquo principio formali: q: illud ponebat̄ in ꝓpositiōe ꝓ subiecto. in cōclusione aūt ponitur ⁊ suppositū determinatū ⁊ forma: ⁊ iō ex vi ꝯstructionis notat̄ in cōclusione ꝙ actus nō tm̄ cōparat̄ ad pͥncipiū formale: sed etiā ad suppositum vt egrediēs ab aliquo. Figura dictiōis: q: ꝑ similitudinē dictiōis act⁹ significati in gerūdiuo in p̄missa ⁊ in cōclusiōe cōmutat̄ habitudo actus ad formale pͥncipiū in habitudinē act⁹ ad suppositū agēs: et sic cōmutat̄ quale qd̄ in hoc aliqd̄. Fallacia est etiā ꝯsequētis: q: in maiori habetur actus significat⁹ in gerūdiuo in vniuersali ad nullū suppositū cōparatus: in cōclusione aūt determinatur ad certū suppositū: et nō seqtur act⁹ est ꝑ hoc principiū. ergo est hm̄oi suppositi. ¶ Ad tertiū dr̄ ꝙ illa ꝓpositio est vera: ꝙ prima pluralitas necessario finita: est alteri⁹ rationis: q: q̄libet necessario finita si nō est alteri⁹ rōnis necessario p̄exigit aliquā alteri⁹ rōnis: ꝑ quā necessario determinet̄: vt pꝫ in scd̄o articulo. Prima aūt pluralitas in diuinis est prima et necessario finita. ꝙ pͥma patet. ꝙ etiā necessario finita pꝫ: q: nulla est ibi possibilitas nisi ad illud qd̄ ē in actu. seqtur ergo conclusio ꝙ pͥma pluralitas in diuinis necessario est alteri⁹ rōnis: et ꝑ ꝯn̄s illa est ꝓxima vnitati. ¶ Qñ ergo accipit maiorē ꝙ vnitati imediatior est minor pluralitas q̄ꝫ maior. ¶ Rn̄deo. pōt intelligi maior vel minor intēsiue vel extensiue. ¶ Intelligēdo sic intēsiue quātū ad minorē rōnē distinctionis: sicut min⁹ distinguit̄ mediū ab extremo q̄ꝫ ꝯ͂triū a ꝯ͂trio: min⁹ extēsiue siue minor distinctio: siue mi-

hoꝛ pluralitas eſt que eſt maioꝛ paucitas: ſicut ternarius eſt minoꝛ pluralitas quaternario. hoc modo maioꝛ eſt vera: qꝛ vnitati immediatioꝛ eſt binariꝰ ꝙ̄ quaternariꝰ vel ternarius. ⁊ tñ binarius eſt minoꝛ pluralitas intẽſiue ꝙ̄ ternarius: qꝛ intẽſiue tãta diſtinctiõe diſtinguũtur due vnitates in binario quãta tres ĩ ternario. ¶ Extenſiue verũ eſt: qꝛ ab vnitate ꝓcedũt pluralitates ſiue diſtinctiões oꝛdinate: ita ꝙ ſemper minoꝛ numerus extenſiue ſiue numeraliter eſt propinquioꝛ vnitati q̃ eſt principiũ. et ſic cõcedo ꝙ iſta diſtinctio eſto ꝙ eẽt alterius rõnis: eſt tñ maxime paucitatis: qꝛ non ſunt niſi due ꝓductiones: et non eſt pluralitas minoꝛ dualitate. ¶ Si tñ loq̄mur de maioꝛi vel minoꝛi diſtinctiõe vel pluralitate intenſiue adhuc poteſt intelligi dupliciter. ¶ Qꝛ aut intelligit̃ ꝑ ſe quãtũ ad foꝛmalez rationẽ diſtinctionis extremoꝝ. ¶ Aut ꝑ accidẽs quãtũ. ſ. ad maioꝛẽ ⁊ minoꝛẽ entitatẽ ⁊ incõpoſſibilitatem coꝝ q̃ diſtinguuntur. Exẽplũ. Soꝛtes et plato magis diſtinguũtur quantũ ad realitatẽ ⁊ incõpoſſibilitatẽ extremoꝛũ: ꝙ̄ iſte due intentiones genus et ſpecies: qꝛ iſte due pñt concurrere in eodem vt in coloꝛe: ⁊ minoꝛ eſt entitas iſtoꝝ extremoꝛũ genꝰ et ſpecies ꝙ̄ iſtoꝝ ſoꝛtis ⁊ platonis. ¶ Si aũt intelligit̃ maioꝛ de minoꝛi diſtinctiõe materialr̃ foꝛte poſſet alicubi hr̃e veritatez: qꝛ alicui vni ꝑmo imediatioꝛ eſt diſtinctio ratiõis ꝙ̄ rei: ⁊ minoꝛ eſt diſtinctio rõnis quãtũ ad entitatẽ extremoꝝ: ⁊ incõpoſſibilitatez diſtinctoꝝ ꝙ̄ diſtinctio realis: ſʒ in ꝓpoſito nõ opʒ de iſta maioꝛitate ſiue minoꝛitate curare: qꝛ nõ ponit̃ aliqua diſtinctio rõnis imediata vni a q̃ ꝓcedit oĩs multitudo. ſ. ipſi eſſentie. ¶ Scdo aũt mõ de iſta maioꝛitate intẽſiue et ꝑ ſe quantuʒ ad foꝛmalẽ rõnẽ diſtinctiõis: maioꝛ eſt ſimplr̃ falſa: qꝛ opʒ ꝙ vni ꝑimo a quo ꝓcedit aliq̃ diſtinctio ſiue ſit rei ſiue nõ niſi imediatiſſima ſit aliq̃ diſtinctio alteriꝰ rõnis: qꝛ aliq̃ finita: et qꝛ illa q̃ eſt alteriꝰ rõnis eſt ꝑmo finita: vt argutũ eſt: ⁊ hoc ptʒ: qꝛ ſm cõem opinionem vbi vnitatẽ realẽ ſeq̄tur imediate diſtinctio rõnis: ibi iſta rõne diſtincta habẽt diſtinctionẽ alteriꝰ rõnis: nõ eiuſdẽ: ⁊ illa eſt maioꝛ ſm foꝛmalẽ rõnẽ diſtinctionis: lʒ ſit minoꝛ duplici mõ: ⁊ maioꝛis paucitatis et minoꝛis realitatis ⁊ incompoſſibilitatis ĩ extremis. ¶ Per hoc ptʒ ad illud de pluralitate q̃ eſt immediate a deo: quia in creaturis vbi nature ſpecifice ſunt plurificate in ſuppoſitis nulla eſt neceſſario determinata: qꝛ a ſola voluntate agẽtis ſunt tot vel tot ita ꝙ nõ repugnat nature eẽ in pluribus: ſi ꝗ talia plura eiuſdem rõnis ſunt imediate a deo: ſunt tñ finita in actu: qꝛ volũtas diuina imponit eis finitatẽ: ſed nõ ſunt neceſſario finita: qꝛ nihil eſt ĩtrinſecum creaturis cui ꝯdictoꝛie repugnat maioꝛ vel minoꝛ pluralitas: q̃cũq; aũt pluralitas eſt poſſibilis ĩ diuinis ipſa ẽ oĩno finita.

Queſtio. III.

Iſo de ꝓductionibꝰ: ſequũtur q̃ones de relonibꝰ. ¶ Et pꝛio de relonibꝰ oꝛiginis.

T

V Argm̃ principale ñ ſoluit: qꝛ ſatʒ ptʒ ex dictis q̃d dicendũ ſit. q̃re 13. diſ. ꝑ. ſol. pꝛimũ pꝛincipale. ⁊ diſ. 10. ꝑ. ſolõnẽ eiꝰ.

¶Secundo de relationibus cõi bus. ¶De relationib⁹ originis. ¶Primo queritur in cõparatiõe ad essentiã. ¶Scdo in cõparatione ad psonã. ¶Tertio quãtũ ad pfectionẽ siue quãtitatẽ propriaz.

¶Est ergo questio prima. Utrũ ista duo pñt simul stare: q relatio vt cõparata ad oppositum sit res: et vt comparata ad essentiaz sit ratio tm̃. ¶Arguitur q nõ: qꝛ si vt cõparata ad essentiã sit ratio tantũ: hoc est: qꝛ vt sic transit in essentiã: sꝫ vt cõparata ad oppositũ manet eadem ratio: qꝛ vt sic est eadẽ essentie: qꝛ nullo modo potest esse nõ eadẽ ꝓpter simplicitatẽ diuinaz. ergo si est rõ vt cõparata ad essentiã: necessario est rõ vt comparatur ad oppositũ.

Põt formari argumẽtuz ad oppm̃. q est res ad qdcunq ꝯparetur.

¶Ad oppositũ arguit sic: vt comparatur ad essentiã est rõ: ꝓbatur ꝓpter simplicitatẽ diuinã: vt aũt comparatur ad oppositũ nõ est rõ sꝫ res: alr non ꝯstitueret realiter distinctum. ergo pdicta simul stant.

Hic sunt tria videnda. ¶Primo: si relatio originis in se sit res et que res? ¶Secũdo si cõparata ad essentiam sit res ꝛ que res? Et ex hoc apparebit compossibilitas vel incõpossibilitas istorũ de qb⁹ queritur. ¶Tertio circa dicta i solutiõe qdã dubia occurrẽtia dissoluẽtur.

De primo qꝛ de equiuoco nõ est simpliciter respondendũ. Et hoc nomen res sicut patet ex auctoritate loquentium de isto nomine res est equiuocũ. Ideo primo distinguendum est de hoc noie res Si aũt colligitur ex dictis auctorum hoc nomẽ res potest sumi. ¶Communissime. ¶Cõmuniter ¶Et strictissime. ¶Communissime: put se extẽdit ad quodcunq qd non est nihil: et hoc potest intelligi dupl̃r. ¶Uerissime eniꝫ illud est nihil quod includit cõtradictionem et solum illud: quia illud excludit oẽ esse extra intellectum ꝛ intellectu. quod eñ est sic includens contradictionẽ sicut nõ potest esse extra animam ita nõ potest esse aliquid intelligibile vel aliqd ens in anima: qꝛ nunq̃ contradictoriũ cum cõtradictorio constituit vnum intelligibile: neq sicut obiectum cũ obiecto: neq sicut modus cũ obiecto. ¶Alio modo dicitur. nihil qd nec est: nec esse potest aliqd ens extra animã. ¶Ens ergo vel ens isto primo mõ accipitur omnino communissime et extendit se ad quodcũq quod non includit cõtradictionẽ siue sit ens rationis: hoc est precise habens esse in intellectu considerante: siue sit ens reale habens aliquam entitatez extra cõsiderationẽ intellectus. ¶Et secũdo accipitur in isto mẽbro minus cõiter pro ente qd habet vel habere põt aliquam entitatem nõ ex ꝯsideratione intellectus. ¶Et istoꝝ duoꝝ mẽbroꝝ quoꝝ vtrũq pertinet ad primuz mẽbrũ distinctionis. Primũ videtur valde extẽdere nomen rei: et tñ ex communi modo loquẽdi satis ꝓbatur. Cõiter enim dicim⁹ intẽtiones logicas esse res rõnis ꝛ relationes rationis esse res rationis: ꝛ tñ ista nõ possunt esse extra intellectũ: nõ ergo nomen rei fm vsum loquẽdi determinat se ad rem extra animã: et isto intellectu cõissimo prout res vel ens dꝛ quodlibet conceptibile quod nõ includit ꝯtradictionẽ siue illa

cōitas sit analogie siue vniuocationis de q̄ nō curo modo posset poni ens primū obiectum intellectus: q2 nihil pōt esse intelligibile qđ non includit rōnē entis: isto mō: q2 vt dictū est p2ius: includens cōtradictionē nō est intelligibile ꝛ isto mō q̄cū q3 sciētia q̄ nō solum vocat realis: sed ēt q̄ vocat rōis est de re siue de ente. ¶ In scđo autem mēbro isti9 ꝑmi mēbri d2 res qđ h3 vel hr̄e pōt entitatem extra alam. Et isto mō vr̄ loqui Auic. 1. met. c. 5. ꝙ ea q̄ sunt communia oībus generib9: sunt res ꝛ ens: nec pōt illđ intelligi de vocabulis in vna lingua: q2 in vna quaq3 lingua est vnus cōceptus indiffirens ad oīa illa q̄ sunt extra animā cōcept9 eni̅ sunt idem apud oēs primo. Periermenias cōiter in qualibet lingua est vna nomē īpositū tali conceptui communi qualiscunq3 sit illa cōitas siue analogie siue vniuocationis. ¶ Habemus ergo p2imū mēb2ū s. cōissime bipartitu3 in illđ. s. qđ nō includit cōtradictionē qualecūq3 esse habeat: ꝛ i illđ qđ h3 vel habere pōt ꝑp2iū esse extra itellectū ꝛ isto mō vel vtroq3 mō vel saltem scđo mō accipit Auic. rem ꝛ ens: vt dictū est. ¶ Scđo modo accipit Boetius distinguendo rē contra modū rei: sicut loq̄tur lib. de tri. p3 inq̄t q̄ sit differentia p2edicationū: q2 alie quidem quasi rē mōstrāt alie quasi circūstātiā rei: q2 ista p2edicant sic: ꝙ ꝫ3 se rē aliquā mōstrāt. illa vero vt nō cē sed poti9 extrinsec9 aliq̄d apponūt. vult ergo distinguere rē contra circūstātiā ꝛ sic ꝫm eum sola tria genera substātia qualitas et quantitas rē monstrāt: alia vero rei circūstātias. hoc ergo nomen res in scđo membro acceptū dicit aliqđ ens absolutū distinctū contra circūstātiā siue modū q̄ dicit habitudinem vnius ad alterum ¶ Tertius modus habet a pħo q̄ dicit. 7. meta. accidētia dicunt entia: q2 sunt entis: ꝛ infra. c. 3. sicut de non ente logice. quidā dicunt esse non ens: non quidē simplr̄: s3 nō ens: sic ꝛ q̄litatē ꝛ infra quēadmodū nō scibile: est scibile ꝛ quemadmodū medicinale: eo qđ ad idem quidē ꝛ vnū nō idē aūt ꝛ vnū: sic ꝛ de ente: ꝛ videntur eandem sentētiā dicere in p2incipio 4. ꝙ quēadmodū medicinale et salub2e multiplr̄ dicit: ita et ens Ens ergo siue simplr̄ siue potissime dictum: et hoc siue sit analogum siue vniuocum accipit ibi pħs p2o ente cui per se ꝛ p2io conuenit esse qđ est substantia sola. ¶ Sic ergo sub p2imo mēb2o cōissime continent ens rōnis. et ens qđcūq3 reale. ¶ Sub secundo ens reale ꝛ absolutum. ¶ Et sub tertio ens reale ꝛ absolutum ꝛ ꝑ se ens. ¶ Ex ista distinctione p3 ꝙ qđ. si relo sit res: nullam difficultatem h3 de re tertio mō accipiendo vel scđo mō: q2 non est substātia neq3 ad se tm̄. ergo difficultas ē de p2imō membro: s3 nec de ente rōnis q2 p3 ꝙ relatio est intelligibilis sine contradictione. Est ergo hic sermo si habeat esse siue sit res habent entitate3 realem p2op2iā extra animā: et hoc dico ꝙ est res. scđo que res: ꝙ aūt relatio sit res ꝓbo: habitudo ꝯ̄ns extrema realia ꝛ realr̄ distincta: ꝛ hoc ex natura rei ē realis: q2 entitas eius qualem h3 nō est p2ecise in aīa: ꝛ per consequens ipsa ꝫm entitatem ꝓp2iam est res suo mō: sed habitudo patris ad filium est talis vt

B
Cautus esto h lector. nedeci piaris in doctrina huius doc.
Ca. 1.
1. c. 10. quere verba origialis.
t. c. 2.
t. c. 14
t. c. 15.
t. c. 2.
C

patet ex scđa qōne ordinaria. Ex hoc apparet que res ipa sit: quia si sit res singularis vel ē ad se vel ad alterū: ipsa formaliter est res ad alterū: nec ista determinatio ad alterū: repugnat ei qđ est res isto mō loquendo. qr isto mō res non distinguitur cōtra modū vel habitudinem vel circūstantiam rei: sed includit eam.

De secūdo articulo.

¶ Primo dicetur illud qđ est reale. ¶ Secūdo quātū pertinet ad logicū conside ratio huiꝰ propositionis: relatio vt cōparatur ad essentiā est res. ¶ Tertio patebit de cōpossibilitate ꝛ incōpossibilitate istorum de quibꝰ querit. ¶ De primo dico ꝙ relatio vt cōparat ad essentiā est res: qđ probat sic. qñ aliqua quocunqꝫ modo distincta cōstituunt tertiū nō cōstituunt illud nisi vel aliquo modo se habēt adinuicē vel aliquo mō vniunt. et hoc apparet de causis extrinsecis q̄ nūqꝫ causant nisi in aliquo mō concurrant ad causandū: ꝛ magis de causis intrinsecis q̄ nō cōstituūt suppositū nisi vt suo modo vniātur: essentia aūt ꝛ relatio ꝯm oēs cōstituūt personā qualēcunqꝫ rōnē habeāt principij ergo hoc est in quātū concurrūt qđ nō pōt esse nisi vt relō ē in eēntia. ex hoc habeo ꝙ essentia ꝛ relatio cōstituūt psonā: nō nisi vt relō est in essentia: sed relonē esse in essentia est relationē hr̄e cōparationē ad essentiā verissimā quā pōt habere citra cōsiderationē intellectus: ergo relō nō cōstituit personā nisi vt cōparata ad essentiā: sed nō cōstituit personā nisi vt res: alioqn persona vt constituta formaliter nō esset res: ergo relatio vt cōparata ad essentiā est res. ¶ Scđo sic: q: aut cōparatio ad essentiam est oīno ipsamet relō. Aut aliqđ superueniens. siue rei siue rōnis nō curo quātum ad propositum. ¶ Si est oīno ipsamet pt3 ꝙ ipsa sit res ex pmo articulo: ꝛ cū ipsamet sit sua cōparatio ad essentiā ergo ipsa vt cōparata ad essentiā est res. ¶ Si scđo mō nulla habitudo adueniēs cuicūqꝫ siue absoluto siue respectiuo: siue etiā illa habitudo sit realis siue rationis destruit illud cui aduenit: sed potius psupponit. patet de intētionibus scđis q̄ nō destruūt rationes intētionū primarū quibꝰ adueniūt. nō ergo destruit illa realitas relationis p hoc qđ nō cōparata: ꝛ per ꝯñs pt3 ppositū. ¶ Ex hoc p3 que res sit: q: ad qñcunqꝫ cōparat: aliqđ ipsum est ipsum. nā ꝯm phm. 1. phy. qđ vere ē nulli accidit. ꝛ esto ꝙ substantia bonis comparata ad hominē nō sit substantia oīs: tñ semp est res ꝛ q̄ res: est substātia. ꝛ q̄ substantia bonis: q: ipsa est ipsa. sic hec relō q̄ essentialr̄ est ad alterū: nūqꝫ est nō res nunqꝫ ēt ipsa est nisi ipsamet res ad alterū: cōparatio autem (vt dictum est) nūqꝫ destruit realitatē propriā sed psupponit. ¶ Hic tñ est aliꝰ modꝰ dicēdi de istis relonibꝰ q̄ talis est. Relō cōparationē importat ꝛ ad opposi tū ꝛ ad fundamentū. ex alio autē ordine h3 ꝙ sit realis simplr̄. s. ex ordine ad fundamentum: ex alio ꝙ vna sit distincte ab alia. s. ex ordine ad oppositū. primo modo ꝛ eēntia diuina est realitas oīm relationū diuinarū. iō ꝯm huiꝰ cōparationē nō differūt realr̄ s3 secūdo mō. ergo ꝛc. ¶ Cōtra illud quo aliqđ ens habet entitatē eo

Marginalia: t.c.1. / t.c.14 / t.c.15 / t.c.12 / D / C / E / t.c.26 ꝛ.27. / Th.1. pte. q. 36. ar tic. 2. ꝛ Egi de ro. ql. 1. q. 6. ꝛ hēri. ma ar. 60. q. 1. ꝛ qli. 5. q. 1.

tanq̃ fundamēto primo vnitatis est vnū vnitate corrñdēte tali entitati. & p ɔñs distinctū a quocūq; ente nō hñte hanc vnitatē a q̃ ꝫ relo est res in actu extra suā cām: ab eo est distincta realr a relatione quacūq; q̄ nō ē ipsamet si ne q̄ nō ē ens entitate ppa ipsi⁹. F ¶ Confirmat spālr de relonibus in diuinis: q: q̄libet relo saltē psonalis scipsa formalr est incōicabilis: q̄ aūt seipso formalr est incōicabile seipso formalr a quocūq; cōicabili est distinctū. ergo relatio a quo h̄ȝ suā realitatē qua formalr est incōicabilis ab eo h̄ȝ distinctionē. ¶ Preterea si essentia vt d: est realitas omnium relationū: & ideo ꝫm illā comparationē non differunt realr. ergo cū illa cōparatio sit etiam in essentiam: sequitur q̄ vt sunt in essentia non differunt realiter: ergo vt sunt in essentia vel nullo modo differūt: q̄d omnino est irrationabile vel sola ratione differunt & si hoc ergo constituta per ipsas vt G sunt in essentia sola ratione differunt. psone aūt constituunt per ipsas vt sunt in eēntia vt dictū ē in prima ratione. ergo &c. ¶ Quātum ergo ad istud videtur rationabilius q̄ ab eodem habeat q̄d sit realis et q̄ sit distincta a relatione opposita: & hoc intelligēdo q̄nōcunq;. nā non est intelligibile q̄ sit realis nisi sit realis habitudo ad oppositū: & sic realr distincta ab opposito: nec ipsa pōt eē realr distincta ab opposito nisi vt habitudo realis. & sic est res eo mō quo sibi conuenit esse res: scipsa ergo formalr est res et seipsa formalr ē distincta ab opposito. A fundamēto aūt h̄ȝ vtrūq; fundamētaliter & radicaliter.

Quantū autē ad logicā ista ppositio: relatio vt cōparata ad essentiā est H res vr̄ distinguenda: q: ista. s. inquātū vel ꝫm q̄ vel vt dupliciter accipiunt. ¶ Ad aliqñ eīn he dictiones notāt ratione accipiendi illud q̄d determinatur per ipsa. ¶ Aliqñ vero non solū hoc. sȝ ppie iportāt cālitatē respectu inherētie p̄dicati. Exēplū mot⁹ est 3. phy. act⁹ entis in potētia ꝫm q̄ in po t. c. 9. & tētiali ꝫm q̄ iportat rōnē: ꝫȝ quā 10. mot⁹ ē act⁹ mobilis. q: cū sint in mobili due rōnes: est eīn in actu & ē in potētia ad aliud. Mot⁹ est act⁹ ei⁹ vt considerati in potētia. Nec tñ ibi hoc q̄d ē ꝫm q̄ ē in potētia: notat cām inherētie p̄dicati: q: qñ sic accipit īfert vlēm ꝫm Ca. 35. phm primo priorū vt iustitia est bonū ꝫm q̄ bonū: sequit ꝫm ipm ergo iustitia ē oē bonū: & plani⁹ a pte subiecti: vt si hō ꝫm q̄ rōnale intelligit. sequit q̄ oē rationale intelligit: hoc mō ēt qñ idē ponitur determinatio suppsius me diāte hac dictione inquātum. In primo ꝫ sensu considerat p̄cisa rō ipsius q̄d terminat: in alio sensu notat q̄ rō reduplicati sit rō inherentie p̄dicati cū subiecto: primo mō dicim⁹ q̄ hō consideratus in quātū hō ē p̄cisissime consideratus: scdo mō hō ꝫm q̄ hō ē rationalis: q: q̄d consequit reduplicationē est rō inherētie p̄dicati. & ēt cōcedi pōt q̄ hō ꝫm q̄ hō ē risibilis: & est ibi cā inherētie in secūdo modo dicēdi p se. ¶ Ad propositū cū dico q̄ relatio vt cōparata ad essentiā diuinā est res: pt intelligi dupl̄r. ¶ Primo modo vt relatione considerate sub tali comparatione conuenit hoc p̄dicatū res. ¶ Vel scdo modo q̄ illa compa-

ratio sit rō inherētie hui⁹ p̄dicati qđ ē res: scđo modo propositio ē falsa: q2 illa ꝯparatio ad essentiā est sola ꝯparatio rōnis: ē em̄ inter extrema nō distincta realiter relationē. s. ⁊ eēntiā q̄ tñ p̄t intellect⁹ ꝯparare: ⁊ ita est inter ea relo rōnis: nō g̃ de isto intellectu loquimur: sȝ de p̄o. Et tūc est sensus: ꝙ p̄rnitas nō solū precise accepta ſm ꝙ paternitas: sȝ ēt ſm ꝙ considerata sub ista rōne vt ꝯparat'. ad eēntiā. vl' vt est in eēntia ē res q2 ista ꝯparatio nō diminuit nec destruit paternitatem eē rez sȝ p̄supponit sicut ꝓcedit scđa ratio ad ꝯclōnem scđi articuli. Exēplū hō vt risibilis intelligit: hec nō ē v̄a sic ꝙ risibilitas sit cā inherentie predicati: sȝ sic est v̄a ꝙ hoī cōsiderato sub rōne risibilis nō repugnat hoc predicatū intelligere sȝ ꝯuenit: ⁊ isto mō q̄cūq3 determinatio sub q̄ ꝯsiderat' ſm q̄ tñ nō excludit predicatum nō falsificat ꝓpōnē in q̄ predicatū dr de subiecto sic determinatio.

R

Existis patere pōt illud qđ q̄rit' sed opȝ p̄o videre intellectū hui⁹ qđ dr ꝙ relatio ē rō. Nā ꝙ aliqd dicat' ratio potest ad propositū intelligi dupl'r. ¶ Uno mō q2 est mod⁹. illius cui ꝯparatur ⁊ non res tali realitate sicut Boetius vocat habitudines circūstātias ⁊ nō res p̄o tri. c. 10. q2 nō h̄nt talē realitatem qualem h̄nt ille quarū sunt circūstātie: ⁊ q̄to aliqd recedit a realitate pfecta tanto magis accedit ad rōnē. ¶ Alio mō aliquid vt accipit' sub rōne formaliter: p̄t dici rō vel ens rōnis sicut si homo vt vl'e dicat' eē rō ꝓ quāto cōsiderat' sub vniuersalitate q̄ est p se ratio. Istis duobus modis p̄t concedi ꝙ relatio vt comparatur ad essentiā est ratio: q2 est modus circa essentiā ⁊ non hȝ talē entitatē formal'r qualē hȝ essentiā: sȝ est quasi circunstātia respectu ei⁹ ⁊ etiam cum dico vt comparatur ad essentiā hec ꝯparatio (vt dictū est) importat respectū rationis ⁊ sub ea consideratur paternitas ⁊ pro tāto p̄rnitas vt comparatur ad essentiam est ens rōnis: q2 acceptū sub ratione. ¶ Sed siue sic siue sic dicat' ꝙ paternitas vt cōparata ad eēntiā est rō: non tollitur q̄n p̄rnitas sit res: q2 quātū ad primū ipsa suo modo est res. s. res ad aliud: sȝ dicatur ratio respectu rei ad se quātū ad secundū ipsa considerata sub ratione que est comparatio ad essentiam dr ratio: quia illud sub quo consideratur non hȝ entitatem ex se ipsa tamen est res: q2 illud sub quo cōsideratur non destruit realitatē ei⁹ sed ipsam p̄supponit comparatio em̄ alicui⁹ ad alterū presupponit entitatē ſȝ se. ¶ Ex hoc p3 ꝙ ista stāt sil' ꝙ ipsa relatio comparata ad eēntiam sit rō. s. dupli ci mō predicto ⁊ tñ ꝙ ipsa ꝯparat' ad essentiā sit res sicut iā dictum est: stat ēt ꝙ ip̄a ꝯparata ad oppositum sit res: q2 ipsamet est comparatio ad oppositum: ⁊ ipsamet est ip̄a res q̄ est talis ꝯpatio ⁊ magis vsitate dr res vt compata ad oppositum. ⁊ rō vt ꝯpat' ad essentiā q2 vt ꝯpat' ad oppositū ē eq̄ ⁊ similis entitatis cū opposito nec respectu eius hȝ rōnē modi sicut nec econuerso. sil'r ip̄a est cōpatio sui ad oppositū: ⁊ iō cū dr vt comparata: nō considerat' sub aliqua rōne q̄ ꝓpe dicat' rō: nō em̄ ē aliđ paternitas vt cōparatur ad filiationē q̄ p̄rnitas vt cōparata ad

L

filiationē:ꝛ hoc est in speciali pa ternitas vt est paternitas stat. ergo simul ꝙ paternitas vt cōparata ad oppositū sit res:nō tn̄ eo mō quo vt cōparatur ad eēntiā ē res: sed vt cōparata ad oppositū est res istis duobus modis:q2 simi lis entitati distincte ꝯ modum ꝛ est res non accepta siue ꝯsidera ta formalr sub rōne:ꝛ ꝙ ipa com parata ad essentiam sit rō ꝓpter duo opposita:q2.s.modus essen tie:ꝛ q2 accepta sub rōne q̄ ē ipa cōparatio ad essentiā: tn̄ vtroq3 mō ꝛ vt comparatur ad oppositū:ꝛ vt cōparatur ad essentiā est res. ꝛ eadem res:q2 ipamet est cōpa ratio realis:vt probatū est.

De tertio articulo ar guitur ꝯ predi cta. Primo sic si relatio compara ta ad essentiam est res:aut ergo res ad se aut ad alterū ꝙ relatio sit res ad se qualitercunq3 vr inclu dere ꝯdictionē ergo vt compara ta ad eēntiā est res ad alterū: sed vt cōparatur ad essentiā est idē ꝙ essentia .ergo relatio vt idem est essentie: vel vt est essentia est res ad alterū·ꝛ tūc vltra . ergo essen tia est res ad alterū. Ista ꝯña pro batur ꝑ simile:q2 si hō ſm ꝙ ratio nale intelligit.ergo rōnale intel ligit:ꝛ rōne ēt q2 predicatū qđ cō uenit alicui ꝑ rōnē alicui⁹ prius conuenit ei. ¶ Itē si relatio vt cō parata ad q̄dcūq3 sit res propria realitate.ergo similr relatio in crea tura vt cōparatur ad fundamentū est res ꝓpria realitate:ꝛ nō preci se realitate fundamenti.ergo est ibi accidēs ꝓpria accidentalita te q2 nō est ibi substātia.ꝛ tūc se q̄tur ꝙ alia est accidētalitas re lationis in creatura:ꝛ accidētali tas absoluti in quo fundatur: ꝛ sic

videtur:sed ꝓcessus in infinitū: q2 illa accidētalitas relatiōis h3 ꝓ priā realitatē ꝛ nō nisi accidenta lē.ergo h3 ꝓpriā accidētalitatē ꝛ de illa silr.ꝛ sic in infinitū. ¶ Cōsilr in diuinis si h3: ꝓpriā realitatē qn̄ cōparatur ad eēntiā.ergo illa ē sub stantialis vel accidētalitas nō ac cidentalis : q2 nullū accidentale est i deo.5.de tri.c.5. ergo h3 ꝓpriā substātialitatē:ꝛ tūc pr pr̄nitate habebit eē ꝑ se qđ ē incōueniēs: q2 tūc erunt in diuinis tria ꝑ se esse:q2 tres relatiōes: cū tn̄ nō sit ibi nisi vnicū ꝑ se eē ſm btm̄ Au gu.7.de tri.c.6.dicētē ꝙ substā tia est q̄ pr est:ꝛ q̄ fili⁹ silr h3 esse l3 nō sit quo pater est pater.

Respōdeo ad p̄mū p3 in scđo articulo de distictiōe isti⁹ ꝓposi tiōis relatio vt cōparatur ad essen tiā est res:q2 vera est ꝓut ly: vt vel inquātū denotat determina tionē vel specificationem siue de terminatā acceptionē paternita tis sub ista rōne q̄ est cōparatio ad eēntiā . Nō ē aūt vera ꝓut de notat causalitatē ihērētie p̄dica ti ad subiectū. P3 In p̄mo ergo itelle ctu qn̄ q̄rit q̄ res sit:dici pōt ꝙ est res ad alterum . q2 cōparatio ad eēntiā nō facit ꝙ pr̄nitati repu gnat sua ꝓpria realitas q̄ ē rea litas ad alterū:nec tn̄ est sic intel ligēdū ꝙ pr̄nitas ꝯparata ad di uinitatē sit res ad alterum:ita ꝙ alterū sit diuinitas vt sit sensus paternitas ē res ad diuinitatē. s3 est sensus paternitas cōparata ad eēntiā ē res rōnis :ꝛ in se res ad alterū.s.ad filiū : q2 qui cōpa rat pr̄nitatē ad diuinitatē exclu dēdo filiū vl nō includēdo filiū: nō cōparat pr̄nitatē, nisi habeat duo ꝯdictoria i itellectu suo: cū

pternitas fm illd qd est sit p se ad filiū ꝛ lȝ pternitas nō sit seipa con parata ad diuinitatē: sȝ ad filiuȝ vt ad correlatiuū: tñ paternitatē ipam includēdo eē ad filium: ꝑt intellectꝰ cōparare ad diuinitatē qꝛ intellectus pōt aliqd compa= rare p actū suū ad illd qd nō est eiꝰ p se correlariū ex natura rei. fm hūc intellectū ꝑt dici ꝙ pater nitas vt comparata ad eēntiā est res ad alteꝝ. ¶ Et cū infert. ergo vt est eēntia vel vt ideȝ eēntia est res ad alterū concedat in simili intellectu. ¶ Et vltra cū dicis: er= go essentia est res ad alteꝝ. ¶ Rñ deo: hoc pōt itelligi dupltr. p idē= titateȝ vel formalr. ¶ Primo mo do posset ꝯcedi: ꝛ est sensus dicti ꝙ diuinitas est res: q̄ est ad alte= rū qꝛ est paternitas. ¶ Nō aūt ē ꝯcedenduȝ formalr ꝙ diuinitas fm suā formā sit ad alteꝝ: sed qꝛ in añte fuit predicatio formal' di cēdo paternitas vt comparatur ad essentiā est res ad alteꝝ. iō si inferat similis ꝑdicatio in ꝯñte ꝙ diuinitas est formalr ad alteꝝ negāda est ꝯña: qꝛ nō opȝ ꝙ ꝑdi catū eo modo ꝯueniat determi= nationi: quo ꝯuenit alicui intel= lecto sub tali determinatione qñ illa determinatio nō notat eē ra tio inherētie ꝑdicati ad subiectū sicut hic. ¶ Et p hoc ptȝ ad ꝓba= tiōes ꝯñtie hō fm ꝙ rōnalis ꝛc. Ista ꝯña tenet prout ly fm ꝙ no tat causalitatē inherētie predica ti ad sbm. Sic aūt nō accipit in= proposito hoc qd dr vt comparat ad eēntiā. ¶ Et silr ad ꝓbationē sequētē esto ꝙ predicatū veriꝰ in sit illi qd est rō iherentie alij. hoc non habet nisi fm ꝙ ly fm ꝙ te= net ꝓprie reduplicatiue. hic aūt nō sic accipit (vt dictuȝ est) in illa distinctiōe logica. in scdo articu= lo. ¶ Sȝ si obijciat: qꝛ illud ꝙ est in aliquo formalr pōt illd deno= minare. g̃ si relatio vt comparata ad eēntiā sit in eēntia: eēntia po test denoiari a relatiōe: et p ꝯñs essentia formalr refert ad aliud. ¶ Rñdeo aliqua denoiatiua vel cōcreta ꝑdicantur de aliquibus. ¶ Primo mō per se. ¶ Aliq̄ de ali quo p se. Scdo mō, siue per acci= dēs. de cōposito qdē ex susceptiuo ꝛ forma ꝑdicat denoiatiuū si ue cōcretū forme p se primo mō specialr si subiectū est p se vnum quantū ad ꝯceptū: sicut hō dicit rōnalis siue aiatꝰ p se primo mō sȝ corpꝰ qd est altera pars cōposi ti dr denoiatiue aiatū: ꝓprie tñ si ue per se scdo modo siue p acci= dēs: qꝛ illd nō est totū includens formā: sȝ susceptiuū recipiēs for mā vbicunqꝫ g̃ est aliqua forma: opȝ dare ꝑdicationeȝ formalē de toto q̄ est p se primo mō. etiaȝ in creaturis opȝ dare cōiter ꝑdica= tionē q̄ sit ꝓprie denoiatiua for= me de susceptiuo. In diuinis pri ma ꝑdicatio nō negat. Nā pr ge nerat: siue generās generat pater est quasi cōpositū includens qua si essentialiter formā illā q̄ de ip so predicat: sȝ denoiatiuā predi= catione quasi forme: de quasi su sceptiuo non opȝ dare ibi. ¶ Hoc declarat auctoritate et ratione. ¶ Rōne sic. qd intelligit ibi qua= si susceptiuū forme est illimitatū ad oppositas formas vel relatio nes: ꝛ tñ nō distinguitur ab eis: ꝙ aūt denoiat a forma aliqua de notat p hoc esse distinctū ab op= posito: qꝛ ergo hic nō est suscepti uū ꝓpriū forme: sed cōe sibi ꝛ op posito. et forma talis denomiare non posset nisi ꝓpriū susceptiuū

q₂ nō est nisi distinctuꝫ ab oppo sito iō nulla est predicatio deno= minatiua relationuꝫ de suscepti no. ¶ Hoc cōfirmaᷓ ꝑ Dam. li. 1. c. 5. vbi vult ꝙ relationes deter= minant hypostases nō naturam notantur. ẜ illud determinare ꝺ quo ꝑdicātur in cōcreto: q₂ notā tur illud cōparare ad oppositu ꝫ ⁊ distinguere ab opposito. ¶ Ad formaꝫ ergo rōnis qñ accipiᷓ re= latio est in essentia. ẜ essentia pōt denoīari a relatione nō seqtur. ⁊ rō dicta est. ¶ Et cum ꝺ: : oīs for= ma pōt denoīare illō i q̄ est. extē= dendo denoīationē ad ꝑdicatio nē denoīatiuam essentialē in cō= creto. sicut hō est aīatus: ⁊ ad de noīationē ꝑprie dictā: sicut; hō ē risibilis: vel lignū est albū: vl' hō intelligit cōcedi pōt ꝙ oīs forma aliquo istoꝝ modoꝝ denoīat il lud in quo est: q₂ ad min⁹ de com posito predicaᷓ in ꝯcreto: lꝫ illud sit extēdēdo denoīationē: sꝫ si tu accipias de illo in q̄ est vt in su= sceptiuo ꝑdicatū ꝑdicaᷓ proprie denoīatiue negādū est: nisi illud susceptiuū sit limitatum: vel nisi ꝑdicatio illa denoīatiua īpoꝛtet subiectuꝫ eē ꝑpriū ⁊ distinctū ab opposito. ¶ Ad scdm lꝫ esset ma gna difficultas de ꝑ se: tñ in ꝑpo sito eā ꝑtranseo. concedo tñ ꝙ re latio q̄ est accidens in creaturis. ꝑpriā hꝫ accidentalitateꝫ: q₂ illa est ꝑ se res: ⁊ nō est illa res ī qua fundaᷓ: nec est res ꝑ se ens sicut substantia: ita opoꝛtet dare ꝙ ip samet ꝑ se sit res habēs ꝑpriā ac cidētalitatē q̄ nō sit accidentali= tas entis ad se: sed accidētalitas entis ad alteꝝ: sicut eñ nō est ea dem entitas ad se ⁊ ad alterū: sic nec eadeꝫ accidentalitas accidē= tis entis ad se: ⁊ accidentis entis ad alteꝝ. ¶ Et cū arguiᷓ ꝙ est ꝑ= cessus ī īfinitū. ¶ Rñdeo stādū est in ipsa relatiōe nec vlteri⁹ ꝑcedi tur. Vbi gr̄a in albedine fundaᷓ. siľitudo ista siľitudo hꝫ aliquaꝫ accidētalitatē ꝑpriā ab acciden= talitate albedinis distinctā sicut relatio est gen⁹ distinctū a gene= re q̄litatis. ¶ Si q̄ras de acciden talitate siľitudinis si ipa est alia a siľitudine dico ꝙ nō: q₂ similitu do ē sua accidētalitas ad funda= mētū; ⁊ seipsa accidit fundamen to sicut seipa ē ad oppositū. Uni= uersaľr eñ quo cōuenit alicui sic qō oīmoda ꝯdictio sit illō esse si= ne hoc. hoc est idē reaľr illi: et per oppositū vbi nō est oīmoda ꝯdi= ctio nō opꝫ idē eē oīno. Nūc autē ꝯdictio est similitudinē eē: ⁊ non eē ad fundamētū: ⁊ etiā nō eē ad terminum. Jō accidentalitas sua ad fundamētū ē idē sibi sicut ip samet est similitudo vel habitu= do ad oppositū stat⁹ est ẜ q₂ acci dētalitas similitudinis nō ē alia res a similitudine: sꝫ similitudo ē q̄dā res alia ab albedīe: q₂ habi= tudo ⁊ ēt accn̄talitas albedīs ꝑt poni q̄dā res alia ab albedīe: q: al bedo ē q̄dā res absoluta: ⁊ acci= dēs absolutū ꝑt eē sine ꝯtradictio ne sine subiecto ⁊ iō nō est idē ha bitudini sue ad subiectuꝫ: nec se ipa accidit illi: falsa ē. ẜ illa q̄ rōe similitudo accn̄talis albedinis: hꝫ aliā accidētalitatē ab albedi= ne pari rōne accn̄talitas similitu dinis habebit aliā accn̄talitatē a similitudīe falsa est etiā illa qua rōne accidētalitas siľitudinis est eadē sibi pari rōne accn̄talitas al bedinis ē eadē sibi: quia albedo est ens absoluto ⁊ siľitudo reto. ¶ Confirmaᷓ vna siľitudo nō est nisi ad vnuꝫ terminū. habitudo

Regula cognoscende identitatis notabilis.

igit silitudo nō ē ad subaʒ hitudo cū sit hitudo ad oppositū.s. ad sile. Nec est fundamētū relotionis nisi qꝛ albedo ē ens absolutum ⁊ similitudo est relatio. ¶ Et ex hoc nō est ꝯdictio albedinē esse sine cōparatione ad supficiē. Est aūt ꝯdictio silitudinē eē sine cōparatione ad fundamētū ⁊ ideo illa cōparatio nō est eadē albedini. Ista aūt est eadē similitudini. nihil aūt aliud est similitudinē esse ꝙ habitudinē huius ad hoc. nec tn̄ dico ꝙ relatio ad q̄dcūq; cōparet seipsa cōparat qꝛ pōt cōparari ad relationē rōnis q non est ipsa: sed ēt forte pōt cōparari re ōne q̄ non est ipsamet: sʒ q̄ est realr̄ alia a se. sicut ꝓportionabilitas fundat in ꝓportiōe sʒ hoc dico ꝙ relatio seipsa ⁊ non alia cōparatione cōparat. si tn̄ cōparet ad q̄dcūq; sine quo est contradictio ipsam eē. ¶ Et cū arguit vlteri⁹ de substātialitate relationis in diuinis. dico ꝙ lʒ phs distinguat in p̄dicamētis substantiā p̄mā a secunda: tn̄ ad ꝓpositū essentia hʒ rationē vtrinsq; sube quātū ad aliq̄d. substantie quidē scōe quo ad hoc ꝙ ip̄a est cōis: nō tn̄ quo ad hoc ꝙ ipsa sit vlis hoc est diuisibilis vel plurificabilis. ē em̄ cōis cōitate reali ꝭm Dam̄. c.4. ibi ē cōitas substātie nō solū ratiōis sicut est in natura creata. hʒ aūt rationem substātie prime quātū ad hoc ꝙ est esse. hoc sive singulare. qꝛ eēntia de se est hec: nō dico quo ad hoc qꝺ est eē incōicabile. qꝛ hoc esset impfectionis. nō restat aūt alia ratio substātie qualitercunq; accepte in diuinis querēda vltra rōnē eēntie nisi ratio incōicabilitatis. ista aūt in diuinis nō pōt esse ꝑ se rō substātie quātū ad cōeʒ opinionē: ꝭm quā loq̄mur cōiter in istis q̄ōnibus. qm̄ non mouet de hoc qꝺ ad hoc qꝛ q̄cq̄d est ibi nō tm̄ suba: sʒ etiā ad se cōicabile est. pʒ ergo ꝙ relatio in diuinis nullā hʒ rationem substātialitatis: qꝛ tm̄mō hʒ rōnē incōicabilitatis: q̄ nec ē ratio sube secūde nec p̄me ꝗtum ad illud qꝺ ptinet ad pfectionē sbe qꝺ est eē hoc. illud em̄ ꝯuenit essentie de se. ¶ Si arguitur ꝯ hoc q̄cq̄d ptinet ad subam p̄mā hʒ ꝑ se rōneʒ aliquā subalitatis. hmōi est incōicabilitas q̄ nō est ibi nisi ꝑ relōnē. ꝗ ⁊c. ¶ Rn̄deo intelligēdo minorē de incōicabilitate ptinēte ad substātiā p̄mā q̄ ē incōicabilitas, singularitas ip̄a vera ē in creaturis: nō sic in deo: ⁊ rō est qꝛ vltimū ꝯhēs nām siue ad singularitatē siue ad incōicabilitatē in creaturis est eiusdem gn̄is cū nā ꝯcta: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ip̄m ꝭm rōnē suā formalē ptinet ad genus sube. in deo non est sic: vt dictū est pri⁹: qꝛ vt dictū ē pri⁹ ad incōicabilitateʒ ꝯhere nō pōt aliq̄d ptinēs ad genus sube vel q̄si gen⁹ sube in diuinis: qꝛ q̄dlibet tale ē cōicabile. ¶ Sʒ adhuc arguit illud ꝑ qꝺ in diuis fit ꝯctio vel determinatio q̄litercūq; dicta ad incōicabilitatē vl ad incōicabile. ꝭm rōnē suā formalē est suba vel accn̄s: qꝛ inter hec nō cadit mediū: non autē accn̄s pʒ. ꝗ suba. ergo hʒ propriā substātialitatē. ¶ Rn̄deo. hic rn̄det Aug. 5. de tri. c. 6. ꝙ nō oē qꝺ in deo est ꝭm subam vr̄ vel ꝭm accidēs. dr̄ em̄ aliq̄d ibi qꝺ nec ꝭm subam dr̄ nec ꝭm accn̄s: vtpote illud qꝺ ad alterū dicit. ¶ Si adhuc tertio replices sic. illud q̄ formalr̄ suppositū i diuinis incōicabile ē: aut est tale cui cōpetit for-

maliter inherere aut ɔuenire pōt aut cui repugnat oīno. si pmū: ꝙ est accidēs: si scdm cū illō sit substātia cui repugnat inherere alteri ⁊ hoc ꝑut substātia distinguitˀ ɔ accñs sequitˀ ꝙ hꝫ rationē sube ꝓpriā ⁊ ita ꝓpriā substātialitatē ꝙ ē ꝓpositū. ¶ Rñdeo ꝑm aui. secūdo met. nō īherere ⁊ nō posse inherere: nec est rō sbe vt substātia est genᵘˢ: nec iherere est rō accñtis vel alicuiᵘˢ gñis accñtis: qꝛ īherere est dare esse vel actū ꝑm qd alicui priori simplr enti: sꝫ substātia est illud substractū cui ɔuenit nō īherere vel cui repugnat inherere ⁊ accñs vel q̄litas vel quātitas ē natura cui ɔuenit īherere. Dei ꝙ indiuinis illō mēbrū ꝙ illō ꝙ psona i diuinis est formalr icōicabilis est tale cui repugnat inherere repugnat eñ illi dare esse ꝑm qd alicui enti simplr priori ꝙ ⁊ iherere ⁊ hoc ꝑm rōnē suā formalē: nec tñ sequitˀ ꝙ ꝑm suā rōnē formalē habeat ꝓpriā substantialitatē qꝛ vt dcm̄ est hoc nō cōplet rōnē substātie vt distiguitˀ cōtra alia gña. ¶ Si q̄rto replicetˀ q̄buscūqꝫ repugnat inherere repugnat eis ꝑ aliquā vnā rōnē substātie aūt cōuenit vel alicui de gñe substātie hoc ⁊ ꝑ te ꝓprietati icōicabili in diuis: ꝙ ꝑ alid̄d cōe eis nō ꝑ rōnē entis. qꝛ enti nō repugnat iherere nec ꝑ rōnē alicuiᵘˢ inferioris ente nisi substātie. pꝫ discurrēdo. ꝙ illa ꝓprietas incōicabilis cui ꝑm se repugnat inherere: secūdum se includit ꝓpriā rōnē substātie: et ita habebit ꝓpriā substantialitatē qꝺ est ꝓpositū. ¶ Rñdeo impfectio aliqua pōt repugnare alicui vel qꝛ includit pfectionē simpliciter vel qꝛ icludit impfectionē illi impfectioni repugnātē siqdē sunt multe impfectiōes repugnātes inter se. verbi grā. repugnat deo esse album ⁊ nigro, repugnat esse albū. deo aūt ꝑꝑ pfectionem simplr q̄ repugnat toti gñi coloris imo toti gñi qualitatis immo toti gñi entis cāti: nigro autē repugnat album ꝓpter pfectionē suā limitatā sub gñe coloris q̄ pfectio limitatā necessario hꝫ impfectionē annexā. alia tñ et in alio gradu a pfectione albi: ergo illa ma. negāda est quibuscūqꝫ repugnat eadē impfectio cuiusmodi est iherere vel depēdētia ad subiectum eis repugnat per aliquid idem in ipsis quia nō oportet ꝙ eis quibᵘˢ repugnat aliquid idē sit aliquid vnius rōnis ꝙ a parte ipsorū sit ratio illius repugnantie immo rō propria vniuscuiusqꝫ eorum pōt esse rō repugnātie ad aliquid idem. ¶ Ad propositū inherere siue dependere ad subiectum est impfectio ideo ista repugnat substantie cū ipsa talis entitas sit ꝙ sibi repugnat esse entitatē diminutā: qꝛ dat eē simplr. siue primum quod est oppositū ei quod est inherere. cū hoc etiā repugnare potest relationi in diuinis: que licet non det esse simpliciter: siue per se esse. tamē ipsa talis entitas est ꝙ repugnat. sibi esse entitatē diminutā siue actū ꝑm qd. iherere aūt repugnat eēntie diuine: qꝛ est pfectio simplr repugnat eñ relatiōi diuine: lꝫ nō sit pfectio simplr: qꝛ ipsa ex rōne sua nō pōt esse entitas imperfecta. ⁊ inherere nō potest cōpetere nisi enti dependenti ⁊ per consequens imperfectio.

Cap. 1. S

T Repugnantia duplex.

Propositio. 6.

Ad argumentū

principale rū arguitˀ ꝙ relatio vt

cōparata ad essentiā est rō. ꝙ cā huiꝰ est: q2 ipsa vt ꝯparata ad essentiā trāsit in essentiā. vtrūqꝫ assumptū pt hr̄e vnū intellm̄ verū et aliū falsum. ¶ Pōt em̄ intelligi rō vt rō opponit rei. siue enti ex animā. ꝛ hoc est falsum: q2 ad qd̄ cūqꝫ cōparat semper est res extra animā: ꝓpria realitate que est ad alterum. ¶ Alio mō pōt itelligi rō idem: ꝙ modus siue circūstantia rei fm̄ Boetiū. sic cōcedēdū est ꝙ relatio sit ratio respectu essentie: non tn̄ ꝓpter hoc tollit qn cōparata ad ipsam sit res. ¶ Consilr pōt intelligi trāsire in essentiā vno mō ita ꝙ nō habeat ꝓpriā entitatem ad alterū. ꝛ iste intells est falsus. ¶ Alio mō ꝛ transire in essentiam sic ꝙ nō remanet distincta realiter ab essentia. Et lꝫ nō sit hic qō de identitate vel distinctione relationis ꝛ essentie: imo illa est difficilior qōne ꝓposita: tamē cōcedi potest ꝙ relatio cōparata ad eēntiam est ratio secūdo modo: ꝛ hoc mō non manet realiter distincta: est tn̄ extra animam propria realitate que est ad alterū: et sic manet put manere excludit transitū destructiuum proprie realitatis. ¶ Cōsimilr si inferatur in ꝯclusione ꝙ ipsa vt cōparata ad oppositū est rō supple respectu essentie: q2 sic accipiebat in premissa cōcedit. ad nihil em̄ cōparari pōt qd̄ tollat ab ipsa qn sit modus essentie tn̄ nō cōsequit: ergo vt cōparat ad oppositum non est res: q2 hoc mō esse rōnē nō repugnat ei qd̄ ē esse rem. ¶ Si arguit respectu essentie est res. ergo est alia res. et sic nō trāsit in essentiā quantum ad idētitatem realē. ¶ Rn̄deo ꝙ questio de realitate relationis nō est qō de alietate. imo prima ptinet ad ꝓblema de accidente vel genere: scda ad problema diffinitiuū de eodem vel diuerso: pꝫ ex 1. thop. in exemplo ēt pꝫ idem: hō vt comparat ad sor. est res. immo sor. vt comparat ad sortē est res: ꝛ vtrunqꝫ ꝓbat q2 identitas realis non est nisi rei ad rem. homo est idem realiter sorti: ꝛ sor. est idem sor. ꝛ vt dicit idem sor. ꝯparat sor. pꝫ de se. nec tn̄ hō vel sor. vt comparat ad sor. ꝛ est alia res a sor. sic ē in ꝓposito stat ꝙ relatio vt comparata ad essentiam est res. ꝛ tn̄ nō alia res. Et si queratur nunquid est eadē res cum essentia vl alia si detur ꝙ eadem realr. hoc tn̄ non opꝫ ꝓpter qōnē ꝓpositaꝫ sed sufficit dicere ꝙ ipsa est res q̄ est ad alterum. sic ergo ad quodcunqꝫ comparetur transit in essentiam ꝛ manet.

Ca. 4. ꝛ 5.

Questio. IIII.

Querit 1. ꝑ portationū disti. 26. hāc q. vltiꝰ q̄ ad titulum.

Deinde q̄ritur de relatione originis in cōparatiōe ad psonā. ꝛ spāliter ad psonā primam. ¶ Utrū. s. sepata vl abstracta relatiōe originis possꝫ manere pma psona diuina ꝯstituta ꝛ distincta ¶ Et arguit ꝙ sic. qd̄ aduenit persone constitute nec constituit nec distinguit prima distinctione. relatio originis est hmōi respectu prime psone in diuinis. ergo ꝛc. ꝓbatio inino. relatio originis sequit actionem vt passioneꝫ. ex. 5. met. illa que cōuenit prime persone nō pōt sequi nisi actionē: quia prima persona non est ab aliquo actio aūt non pōt esse nisi suppositi existentis: itaꝙ relatio actōis prosupponit rōnē suppositi. ergo

t. c. 20. 1. met. in phemio.

prima psona est persona vel suppositũ p aliquid prius ipsa relatione. ¶ Opposità abstracta rela latione non manet nisi essentia vel substantia cõmunis que non põt esse ratio constituendi psonã q: non est propria nec incõicabilis. ergo ꝛc.

In hac qõne que supponit qddam dictum cõe s. ꝙ psona diuina constituif p relationẽ. qđ dictũ non discutiatur hic. q: est difficilius proposito. sꝫ sit in istis qõnibus suppositũ tãquã cõiter cõcessum. non enĩ opꝫ oĩa in dubiũ reuocare vbi suppositis dictis cõib⁹ propositũ põt declarari. nã ista qõ non querit generalr si psona diuina põt constitui p relationẽ: sed spãliter de pma psona: q: de ea videf esse specialis difficultas. ꝛ hoc pp priori tatem eius ꝛ alias q̃ videtur repugnare nature correlatiuorum. ergo supponẽdo cõem opi. de eo qđ queritur specialr de prima persona sunt hic quattuor videnda. ¶ Primo supposito ꝙ aliqua psona diuina constituat p relõne: vt vr̃ qõ suppõere an repugnet specialr prime psone? Scđo dato ꝙ non: qua relatione posset prima: persona cõstitui? ¶ Tertio qualr se hñt iste relones adinuicẽ que cõiter concedunt inesse pme psone? ¶ Et vltimo patebit quasi p quodã correlario cum quali abstractione vel separatione possit stare ratio prime persone.

Vide di. 26. pri.

De primo accipio hãc ppositionẽ suppositis eiusdẽ non repugnat

A hr̃e pprietates hypostaticasque sunt simul natura: probaf ista: q: supposita eiusdẽ nature non hñt inter se prioritatẽ nature seu prioritatẽ essentialem. ¶ Et cõfirmaf per phm. 3. met. cõcordantẽ i hoc cũ Platone. in his que sunt eiusdẽ speciei non est prius ꝛ posteri⁹ nũc aũt ex hypothesi scđa persona põt constitui p relationẽ aliq̃ originis. ergo non repugnat prie psone constitui p aliquã pprietatẽ q̃ sit simul nã cuꝫ illa. cuiusmo di est alia relatio originis. ¶ Preterea: si spãliter repugnaret prime psone constitui p relationem originis: non esset pp aliqd cõe sibi ꝛ alijs: q: ex hypotesi non repugnat alij. ẽ pp aliqd ꝙ. est spãle pme psone: sed hoc est falsum: q: nihil est sibi spãle nisi prioritas origis sm quã quelibet psona est ab ipsa ꝛ ipsa a nulla: sed pp hãc prioritatẽ non repugnat sibi ꝯstitui p relationẽ originis ad secundã psonam: q: hoc nõ eẽt nisi pp simultatẽ quam reqrit relo inter duo extrema: q̃ simultas vr̃ repugnare illi prioritati in hac psona

B sed hoc non est verũ. pbo: qñ sunt aliq ordines alteri⁹ rõnis quorũ vn⁹ non includit aliũ nec pexigit nec coexigit necessarium illũ põt iste esse sine illo: imo cũ simultate opposita illi ordini pꝫ satis in exẽplo. ordo durationis ꝛ nature sunt tales: ꝙ ille qui est nãe nõ includit illũ qui est duratõis nec necessario pexigit siue coexigit: ideo nõ põt eẽ sine illo. pꝫ ꝛ rõe. q: nũquã est ĩpossibilis sepatio nisi p hoc qđ hoc includit siue necio coexigit illud. Nunc aũt ordo nature siue essentalis: ꝛ ordo originis sic se hñt ꝙ ordo origis non semp includit ordinẽ essentialẽ: nec ipꝫ necio pexigit nec coexigit. ẽ põt stare simultas opposita ordini essentiali cum ordie origis sꝫ simultas opposita ordini essentiali suf

T. c. 11

ficit ad simultatē correlatiuorū. ḡ pñt aliqua eē simul simultate correlatiuorū:q̄ est simultas essentialis:⁊ tñ esse ordo originis inter ea.minor q̄ est bipartita.s. de non includendo ordinē: vel non exigendo illū pbat:qꝛ ordo nature siue essentialis necessario includit imperfectionem in altero extremorū.s.in posteriori: ordo aūt originis non reqrit nisi ꝙ hoc sit ab hoc:hoc aūt eē ab hoc non includit necessario imperfectionem eius qđ est ab hoc: qꝛ nō icludit necessario ꝙ pcedēs sit imperfectius natura illo a quo procedit. pcessio enim non includit de se ꝙ sit equiuoca:nec pꝫ ꝯñs ꝙ forma imperfectior sit in producto q̄ꝫ in producente.

Iuxta illud qđ supponitur de scđo articulo. dico ꝙ alia relōne constituit scđa persona: ⁊ alia sibi opposita cōstituit pria psona pbat sic.pria pprietas incōicabilis positiua est pprietas ꝯstituti ua prime psone:talis est illa que corrñdet correlatiue pme relōni in psona pducta. ḡ ⁊c.maior pꝫ qꝛ cū psona includat eēntiā ⁊ entitatē incōicabilē q̄ sunt i ista.q. supposita ꝓm Ric.4.de tri.pprietas pme psone nō opꝫ ꝙ aliqd p se importet nisi pmā entitatē incōicabilem.minor pꝫ qꝛ ꝓm sciam cōeꝫ in ista qōne suppositā nihil pōt eē ibi incōicabile nisi pprietas ptinēs ad originē.⁊ pꝫ ꝯñs in pma psona nō est incōicabile nisi pprietas ptinēs ad primā originē.Illa em̄ q̄ ptinet ad secūdā originē cōicabilis est.qꝛ est duarū psonarū pducentiū.Illa aūt q̄ ptinet ad pmaꝫ pductionē actiuā opponit illi que ptinet ad primā passiuaꝫ.sicut em̄ filius primā pprietatē hꝫ ptinētēꝫ ad generari siue dici.ita pater primaꝫ pprietatē incōicabilē hꝫ ptinentem ad dicere siue gignere: qꝛ illa cōuenit patri ꝓm ꝙ hꝫ intellectū secūdū : qui intellect⁹ est prima rō productiua in patre.

Contra istā rōnē instat contra vtramqꝫ istarū pmissarū.⁊ primo quātum ad maiorē videt' em̄ ꝙ ingenitū sit prima rō.cōstitutiua prime psone.⁊ tunc maior est falsa: ꝙ prima : pprietas positiua sit pprietas personalis.hoc pbat auctoritate ⁊ ratione. ¶ Auctoritas est Dama.c.9. Omnia inqt que hꝫ pater filij sunt pter ingenerationē que nō significat dñaꝫ substātie:sed modū existentie. hec ille. ¶ Rō aūt talis est:primū incōicabile est prima rō cōstituendi primā psonā.hoc probat.qꝛ cū essentia sit rō psone essendi simplr et cuilibet psone ēt eēndi hec.nihil ergo vltra requirit ad rōnē psone nisi incōicabilitas. ⁊ ita incōicabili q̄cūqꝫ prio habito habetur psona.sed ingenitū vr̄ importare pmū incōicabile.ḡ ⁊c.pbatio minoris:qđ est ab aliquo ⁊ ab ipso aliud.pri⁹ respicit illud a q̄ est q̄ꝫ illud qđ ē ab ipso : hoc pbat. qꝛ p ipm prius a quo ipm est hꝫ eē: ordo aūt ad posteri⁹ p̄supponit eius esse.Ex ista ppositione đ ordine positiuo ad prius ⁊ posteri⁹ infert hoc ꝯñs ꝙ si aliqd non hꝫ ordinem ad prius:sed tm̄ ad posterius qđ est ab ipso : per prius sibi cōuenit negatio ordinis ad prius q̄ꝫ ordo ad posteri⁹ : nunc aūt prima psona nō hꝫ ordinem ad priorē:⁊ hꝫ ordinem ad posteriorē.ergo sibi prius conuenit il-

Bo.in 1.di.13 q.4.⁊ dubio 3. lrali ⁊ dist. 27.q. 2.⁊.di. 28.q.1

lud qd negat ordinē ad suū pri⁹. tale est ingenitum. Qd aūt prius sibi cōpetat negatiua ordinis ad pri⁹ ꝙ ordo ad posterius. probo qz non tm̄ ꝯtradictoria referunt ad idē instans durationis: sed sicut lz loqui ad idē nūc siue signū nature: hoc pz inducēdo qz cum hec sit vera in primo mō dicendi p se hō est rōnalis hec autē vera in scđo mō hō est risibilis: hec āt p accn̄s: hō est alb⁹: ꝛ sic pn̄t assignari instātia nature siue signa nature quātū ad ordinē istaꝝ p̄dicationū si affirmaret hoiem eē rōnalē p se in pri̇o signo nāe siue pri̇o mō: ꝛ neget ipm eē rōnalem scđo mō siue in scđo signo nature nō est ꝯtradictio sicut nō ē ꝯtradictio si dicat hoiem eē albū in tertio signo: ꝛ nō eē albū in primo signo vel scđo pz ꝙ ꝙ ista nō ē ꝯdictio nisi p eodē signo nāe: ita in signis originis eē ab alio ꝛ nō eē ab alio sunt ꝯtradictoria pz de se ergo p quocūqz signo attribueretur alicui esse ab alio: si hoc sibi cōpeteret p eodē signo attribueret sibi hoc qd est nō eē ab alio si hoc sibi ꝯpetit: sicut ꝙ ei qd ē ab alio p prius ꝯuenit ordo ad illud a quo est ꝙ ad posteri⁹: sic ei ꝙ nō est ab alio prius conuenit negatio ordinis ad pri⁹ ꝙ ordo positiuus ad posteri⁹. Si arguit cōtra hoc ꝙ negatio non hz ꝯstituere personā. ¶ Rn̄det ꝙ illud psonale qd itelligit supaddi eēntie sufficit ꝙ habeat pmā rōnē incōicabilitatis essentia ei psone tribuit ꝛ eē hoc esse ꝛ quicquid positiuū est. Si ergo affirmatio vel negatio possit habere rōnē incōicabilitatis in prima persona sufficit ad ꝯstituēdū psonā illa aūt negatio hz vt pbatū est primā rationē in cōicabilitatis: ergo ꝛc.

Quid eēntia psone tribuit

Cōtra istū modū dicendi arguit sic. proprietas ꝯstitutiua est oīno formaliter ꝛ primo incōicabilis nulla negatio formaliter ꝛ p seipsam est primo incōicabilis. Ingenitū autē vt distinguit formalr ab essentia ꝛ relatione positiua ad pductuz nō dicit nisi negationez formalr qz fm Aug. 5. de tri. c. 6. cū ingenitū dr non qd sit: sed qd non sit ostēdit ꝛ multe auctoritates ad hoc patēt. ergo pria propositio pz qz cū persona sit formalr incōicabilis existentia opz ꝙ illud quo aliqd est psona prio sit formalr incōicabile: ꝙ ꝛc. ¶ Scđa propositio pz qz negatio ppa exigit positiuum propriū ad qd ꝯsequit: nulla eni̇̄ negatio est propria oio alicui. hoc est soli illi necio ꝯueniēs nisi qz repugnat affirmatio opposita. Affirmatio autē quecūqz nulli enti repugnat nisi p aliqd positiuū: qz si p negationē quero an illa negatio consequitur aliqd positiuuz cui repugnat illa affirmatio ꝛ sic hr propositum. Aut nō consequit positiuū ꝛ tūc negatio oīno prima est i illa vnitate sine distinctiōe ꝛ entitate per ꝯn̄s qd est incōueniēs aut necessario dabitur ꝙ negatio consequit positiuū: sz nō propriū isti. ꝙ ꝛc. Et tūc sequitur ꝙ negatio nō erit ppria isti: qz illud p qd negatio cōuenit nō est propriū isti. ¶ Rn̄detur ad mi. ꝙ ingenitū nō iportat negationē simplr sz aliqd ptinēs ad dignitatē qz hoc qd est hr̄e eē a se. Alio ēt mō iportat fontalem plenitudinē qd est pfectiōis simpliciter in pria persona fm Aug. 4. de tri. c. 9. ¶ Cōtra pmū cum dr a se aut itelligit ꝙ hec prepositio a

D.

Guil. anthisiodorensis Quere bon. et vva.

tio.a.importat circũstatiã cause vel pncipij positiui. ꝛ statim ptꝫ ꝯdictio:qꝛ ſm Augu.i.de tri.c.i. nulla mẽs capit ꝙ aliqd sic a se aut intelligit negãnuc tm̃: quia nõ hꝫ aliqd ꝑ principio vel causa:ꝛ hr̃ propositũ de negatione.

2. de ala.t. c.47.

¶Cõtra scdm:fontalis plenitudo aut dicit negationẽ:ꝛ hr̃ propositũ:aut positionẽ: ꝛ tunc vel essentiã.Et seqtur ꝙ si ingenitũ sit ꝓprietas ꝑsonalis. ẜ ꝛ essentia.aut relationẽ positiuã: ꝛ ptꝫ ꝙ nõ nisi ad ꝑsonã.ꝛ tunc si ad ꝑsonã aut ad vnã aut ad plures: non ad ꝓducẽtẽ vel ꝓducẽtes.ergo ad ꝓductã vel ꝓductas si ad plures non poterit esse vnũ formale pncipiũ cõstitutiuũ ꝑsone: si ad vnã ꝛ singularẽ aut relõnẽ ad ꝑsonã ꝑmã ꝓductã aut secũdã:ꝛ tũc nõ tenet̃ positũ.s.ꝙ ingenitum vt distinguit̃ ꝯ paternitatẽ vel spirationẽ cõstituat personã aut relõnẽ vnã abstractã ab istis.s.paternitate ꝛ spiratiõe. et tunc si põt aliq̃ talis relatio cõis abstrahi ab istis duabus. seqtur ꝙ prima ꝑsona nõ aliq̃ vna relatiõe.s.singulari signata in existẽtia sit persona:sꝫ aliq̃ mõ vna abstracta a relationibꝰ;: ꝛ hoc alterius rõnis:qꝛ ꝓbatũ est in.q. precedẽte:ꝙ due ꝓductiões actiue in diuinis nõ pñt esse eiusdeꝫ rõnis:ꝛ tũc pma ꝑsona nõ cõstitueret̃ formalr̃ aliq̃ cõstitutiuo vniꝰ rõnis quasi specifice:sed vno abstracto a duobꝰ quasi alteriꝰ rationis.Nec opꝫ hic immorari:qꝛ multi magistri hic cõcedunt ꝓpositũ quantũ ad magistrũ: ꝙ aliq̃ incõicabili positiuo cõstituit̃ prima ꝑsona de qua est hic sermo. ¶Cũ ẜ arguit̃ ꝓ ista opi.ꝓ ingenito ꝑ Dam̃.patet ꝑ eũ rñsio ibi dẽ subdit em̃ in solis ꝓprietatibus paternitatis ꝛ filiationis et processiõis dr̃iam cognoscimꝰ. ẜ qñ prius accepit olá ꝑter ingene rationẽ ꝛc.intelligẽdũ est ꝙ sub ingene ratione cõprehẽdit paternitatẽ:sicut ptꝫ in diuersis capitulis eiꝰ.nũc nolat vnã ꝓprietatẽ prime ꝑsone:nũc aliã: ꝛ ꝑ ꝯñs ꝑ vnãquãqꝫ intelligit quãcunqꝫ ꝓprietatẽ propriã. ¶Ad rõnẽ cõcedo ꝙ ordo ad prius quẽadmodo ꝑcedit in aliquo ordinẽ ipsiꝰ ad posteriꝰ:maxime qñ ordinatũ est in se obsolutũ:cõcedo etiaꝫ ꝙ negatio ordinis ad priꝰ in absoluto ꝑcedit ordinem positiuuꝫ eiusdẽ ad posteriꝰ:sꝫ nõ sic in illo qđ cõstituitur formalr̃ ꝑ ordinẽ ad posteriꝰ:qꝛ nullus ordo in illo põt eẽ prior:nec etiaꝫ negatio ordinis ꝙ̃ sit ordo quo cõstituit̃ si ẜ esset suppositũ absolutũ posset cõcedi ꝙ ingenitũ eẽt quodãmodo prius paternitate.sꝫ cũ ꝓbat̃ ĝnaliter de quocũqꝫ supposito de ordine ad posterius ꝛ negatione ordinis ad prius. illa ꝓpositio qua dꝛ ꝙ ꝯdictoria referunt̃ ad idem nunc non solũ in ordine durationis:sꝫ etiã nature ꝛ originis:est vera intelligendo de ꝑ se ꝯdictorijs ꝓut affirmatio cõparat̃ ad negationẽ:nõ est aũt vera intelligẽdo de affirmatione ꝛ negatione cõparãdo ad tertium de quo dicuntur. Exẽplũ.albũ ꝓ.a. et nõ albũ ꝓ.b.nõ cõtradicũt.inter se:nec ad quodcũqꝫ cõparantur.ꝛ hoc intelligẽda per.a.ꝛ.b.siue signa durationis: siue signa nature vel originis.Sꝫ si ista cõparãtur ad aliqd cui cõueniunt vel conuenire pñt: nõ opꝫ ꝙ si albã conueniret ipsi.c.pro.a. ꝙ nõ albũ conueniret ipsi.c.pro.a. Ni

hil em̄ est qđ nō oīno primo ipm sit ipm:sicut hō omino primo est hō:ꝛ si hō esset lapis:eēt oīno primo lapis sicut lapis est lapis: tñ non oīno primo est non lapis:qꝛ nulla negatio pōt eē eadē alicui primo:sicut ipm est ipm p̄lo. cō cedo ḡ ꝙ intelligendū est esse ab aliquoꝛ nō esse ab aliquo referri ad idē instās:siue nūc cuiuslibet ordinis ad hoc ꝙ sint ꝯdictoria vt.s.p̄o quo nūc affirmať esse ab alio ꝙ poni ꝓ eodē nūc non esse abneget illud idē:s3 nō op3 ꝙ illi de q̄ ista dicunť cōueniat eque primo nō esse ab:sicut illi ꝯueniret esse ab:si esse ab sibi ꝯueniret ꝛ ꝑ ꝯn̄s supposito cui cōuenit negatio ordinis ad prius prioritate originis nō eq̄ p̄io ꝯuenit ista negatio sicut cōueniret affirmatio ordinis si illū ordinem h̄ret.

Aliter respōdeť adhuc ad rōnē:ꝛ hoc ad minorē sic:ꝙ l3 ꝑsone prime ad secundā sit relatio originis sola vna realiter:tñ illa distinguitur ₰m rōne3 prout est habitudo prime ꝑsone ad scđa3.pōt em̄ intelligi sub ratione aptitudinis ad generādu3 vt exprimiť sub noīe generatiui et sub rōne potētie vt supposit u3 exprimiť ꝑ hoc ꝙ est potēs generare:vel sub rōne actus:vt exprimitur ꝑ hoc nomē generans:vel sub rōne habentis genitū coexistēs:vt exprimiť sub noīe p̄ris. illa ḡ relatio ꝑsone prime ad secūdā q̄ est realiter vna ₰m illam rōnē ꝯstituit primā ꝑsonā ₰m quā dat ei eē ꝑsonale: hoc aūt est ₰m ꝓmā istarū rōnū:qꝛ ₰m quālibet aliā videť cōpetere ꝑsone iā constitute.prima aūt oīno est rō gn̄atiui.ergo ꝛc. ¶ Hec minoꝛ declaratur:quia illa est prioꝛ ₰m qua3 immediati⁹ h3 ordinē ad oppositū.nā in ordine ad oppositu3 attēdiť ista distinctio rōnū.mediatius aūt respicit oppositum sub rōne ista q̄ est pater:et imediati⁹ sub ista rōne generatiuu3.hoc ēt declarať:quia alie rōnes ₰m quē dā ordinē se includūt:ꝛ nō econuerso.nō ei oē generatiuū est potēs generare:sed econuerso. sicut nec oē potens generare generat: s3 ecōuerso:s3 oē generās est pater:vtpote si moriať ante formationē fetus in vtero: s3 ecōuerso. oīs p̄r q̄ h3 fetū generatum coexistēs generat vel generauit.videť ḡ gn̄atiuū esse primū tāq̄ inclusum in ceteris.vel eis presuppositū.Qn̄ ḡ accipiť in minoꝛis rōnis principalis i isto articulo ꝙ generare est ꝓma ꝓprietas incōicabilis in prima persona:hoc est verū loquendo de ista relatione ₰m rē quā importat generās vel generare:sed nō loquēdo de ipsa sub rōne generare:sed rōne generatiuitatis:qꝛ sic est ꝓoꝛ:ꝛ si huic addať ꝙ scđa ꝑsona constituitur per generari vt generari: tūc illa est falsa:prima ꝑsona ꝯstituiť per relationē oppositā illi q̄ ꝯstituit scđam ꝑsonā.ꝛ hoc itelligēdo nō de rel̄one eadē ₰m rē:sed de rōne eiusdē relatiōis realis. ¶ Alr r̄ndeť ad eandē minorē: ꝙ ꝯstituti nū prie ꝑsone pōt dupl̄r ꝯsiderari.Uno mō vt ꝓprietas. Alio mō vt relatio.Cōstituit aūt vt ꝓprietas:ꝛ ꝑ ꝯn̄s nō vt rel̄o correspondens relationi in scđa persona.

Contra ista arguiť dupliciter. ¶ Prio contra ambo coniunctim. ¶ Secūdo ꝯtra vtrāq̄ diuisim. ¶ Coniūctim sic:relatio nō ꝯstituit per-

Hēri. i sum. ꝛ q̄.9.q. 3.ꝛ.3.

Doctrina Iris picture.

F

sonā nisi ꝑm q̄ est in re ⁊ ex natura rei: alioquin nō ꝯstitueret ꝑsonam realem: q: reale nō ꝯstituit nisi per illud qđ est in re ⁊ ex natura rei. Ista relatio prime ꝑsone nō est in re ex natura rei nisi i rōne actualissima possibili sibi: ergo quantūcūq3 possit considerari ꝑ intellectū sub ratione aptitudinis vel actualitatis cum nō cōstituat ꝑsonā diuinā nisi vt est i re ex natura rei. et hoc nō ē nisi sub rōne actualissima. sequitur q̄ nō cōstituit nisi sub rōne actualissima. ¶ Per idē ꝯ scđam rn̄sionē3: q: si intellectus possit ꝯsiderare circa paternitatem rōnē proprietatis ⁊ rōnē relonis: nō tn̄ ipa est in re nisi sub vnica rōne reali: sub ista ḡ ꝯstituet: et sub illa non pōt esse ad se: ḡ relo. et nō nisi relatio corrn̄dēs scđe ꝑsone. ⁊ ita seq̄tur ꝓpositū. ¶ Scđo sic. ideo ponit̄ ista distinctio in vna via principij gn̄atiui: ⁊ in alia ꝓprietatis ⁊ relonis: vt vitetur ꝯstitutiuū prime ꝑsone esse oīno simul cū cōstitutiuo scđe ꝑsone: q: vr̄ aliq̄ mō eē pri⁹: s3 nō op3 hoc vitare tanq̄ incōueniēs: q: vt argutū est i primo articulo vbi sunt ordines distincti ⁊c. ḡ simul stāt ordo originis inter primā ꝑsonā ⁊ scđam sine inter ꝯstitutiuū hui⁹ ⁊ illius: ⁊ simultas correlatiōis: nō ḡ vt vitetur ista simultas op3 ponere illā generatiuitatē ꝯstitutiuū patris: vel aliā ꝓprietatē ⁊ nō p̄nitatē: quātū ad p̄mā viā nec etia3 paternitatē vt ꝓprietatem nō vt relonem. quātū ad scđam viā: q: oīno sub rōne reali constituit: et sub illa est ad scđam ꝑsonā: et ita simul cū illa. ¶ Confirmat̄: q: qđ necio dat eē ꝑfecte alteri ex hoc necio est pri⁹ origine illo: ⁊ simul natura cū eo: ita q̄ nō pōt esse sine eo. nō est ḡ repugnātia iter eē pri⁹ origine ⁊ eē simul natura: s3 necessaria ꝯcomitātia: qn̄ est ꝑfecta origo ⁊ cōpleta. ¶ Confirmat̄ illđ exēplo: s3 forsan includit aliquod dubiū si sortes est p̄r platonis non solū sortes est prior origine platōe: s3 sor. p̄r prior est origine pla. filio. Probo: q: paternitas est ꝑ se cā prioritatis origis. includēdo ḡ totu3 illđ qđ est ꝑ se cā alicuius prioritatis non ꝑ hoc tollit̄ illa prioritas. ḡ sor. p̄r ꝓut includit paternitatē q̄ est cā prioritatis: adhuc esset prior origine pla. filio: vbi icludit̄ rō posterioritatis originis: ⁊ tn̄ sor. vt p̄r est simul natura cum platone filio: sicut correlatiuū cum correlatiuo. ¶ Posset etiā ꝯfirmari rō principalis ꝯ vtrāq3 rn̄sionem ad ista3 mi. q: in scđa ꝑsona nō ponit̄ distinctio aliq̄ in ꝯstitutiuo: nec ēt ꝑm aptitudinē: nec ꝑm actualitatē: nec ꝑm rōnē ꝓprietatis ⁊ relonis: ⁊ tn̄ eq̄lr req̄rit̄ entitas positiua ⁊ entitas relatiua ad constituēdū p̄mā ꝑsonā sicut scđam: q: vtraq3 ē eq̄ incōicabilis: ⁊ vtraq3 est eq̄ actualis: et ꝑm cōem viam nulla pōt eē prla entitas incōicabilis nisi relo originis. ¶ Cōtra p̄mā viā arguit̄ specialr̄. prio per hoc q̄ aptitudo nō est prio incōicabilis. Nō em̄ vr̄ aptitudo icōicabilis nisi vel ꝑ fundamentū cuius est vel ꝑ terminum ad quē. si em̄ aptitudo vt aptitudo nō est primū s3 est alicui⁹ entis cui aptitudo cōuenit: nec ei⁹ vnitas siue icōicabilitas erit oīno p̄ma: s3 reducet̄ ad aliquā entitatē: q̄ si sic cōicabilis: etiam aptitudo consequēs est cōicabilis. sicut em̄ natura humana cōicabilis ē: ita apti-

fudo risibilis q̄ñs est cōicabilis. et cōiter rñsiones per aptitudinē vidētur minus efficaces: nisi detur aliq̄d p̄ qd̄ sit illa aptitudo. alioq̄n facile esset soluere oīa dicēdo hoc sic est: quia talis aptitudo est: nō sufficit hoc: si em̄ queratur quare lapis descēdit: nō sufficit respōdere: quia aptus nat⁹ est nisi assignetur q̄ est rō aptitudinis: quia. s. grauis: ⁊ hoc quia sic mixtū est: q꞉. s. in eo dominat̄ terra. qd̄ est elementū graue: et terra grauis: q꞉ talis f̄m aliquā qualitatē priorem. vel q꞉ talis f̄m quiditatē specificā. ¶ Q̄ñ ergo arguitur per illā rōnē. q̄ relō cōstituit sub rōne generatiuitatis: q꞉ sub rōne illa ꝯstituit sub qua dat primo eē incōicabile generatiuitas vt talis. s. vt distinguit̄ a generare est hm̄ōi. minor ista dupl'r est falsa. Et q꞉ vt sic nō dat eē actualissimū quale solū pōt esse in diuinis: ⁊ q꞉ vt sic nō dat esse incōicabile primo qd̄ p̄ se reqrit̄ ad esse p̄sonale. ¶ Probatio etiā illa de mediatiori ⁊ immediatiori ꝯcludit pro nobis: q꞉ loquendo de relatione originis prime p̄sone ad scd̄am ipsa solū sub illa rōne sub qua respicit immediate secūdam est ibi actualissime ⁊ simpl'r incōicabilis: immo circūscripta illa ratiōe: sub nulla alia esset ibi actualissime nec incōicabiliter. Quod innuitur in illa probatione: q̄ rōnes aliq̄ eiusdē relōnis q̄si sunt persone iā ꝯstitute: respōdebitur in rñsione ad primum principale ¶ Posset etiam illud de immediatiori aliter adduci pro conclusione nostra: q꞉ scd̄a persona formaliter ꝯstituitur relatiōe vt immediate respicit primam personam non em̄ ponitur illa ꝯstitui generabilitate ⁊ pari rōne in proposito. ¶ Q̄ñ autē confirmatur illa rō per hoc q̄ generatiuū includitur in quolibet alio nō ecōuerso: hoc non concludit prioritatem cōstitutionis p̄sonalis: q꞉ nō prioritatē in actualitate incōicabili: sed tm̄mō in consequendo: ⁊ vt plurimū q̄ sunt priora in cōsequendo sunt cōiora et min⁹ incōicabilia.

8. phi. t. c. 32.

¶ Cōtra scd̄m nulla entitas vna hic signata pōt esse extra animā quin vel sit formal'r ad se vl' ad alterū. licet forte f̄m aliquos pol'e esset aliquē ꝯceptū indifferentē haberi q̄ nec per se esset ad se nec ad alterū. tñ nulla res extra animā posset esse indifferēs q̄n p̄ se entitas hec sit ad se vel ad alterū: detur illud ergo qd̄ d꞉ constituere vt proprietas. dicatur. a. quero ergo cōsequenter an entitas eius in re sit formaliter ad se vel ad alterū. si formaliter ad se constitutiuum per ipsum est formal'r ad se qd̄ ipsi negant. si formal'r ad alterum. ergo illud sub rōne formali qua cōstituit est relō: qd̄ est ꝓpositum. ¶ Preterea: cū dicis paternitas vt proprietas: quero q̄d intelligis. vel reduplicatur ibi formale ꝯstitutiuum persone: aut aliq̄d q̄ñs in re vel in intellectu formale ꝯstitutiuum eius. ¶ Si secūdo modo. da ergo illud formale ꝯstitutiuū ad quod sequitur illud q̄ ipsū non est nisi p̄rnitas vt p̄rnitas: q꞉ modus ille nō cōsequitur nisi illam realitatē formalē. ergo ꝯstitutiuū est p̄ se entitas ad alterū. ¶ Si primo mō cū proprietas p̄cise relationē rōnis importet sequitur q̄ illa prima p̄sona ꝯstituitur relōne rōnis: qd̄ est absurdū: q̄ aūt p̄cise importet relōnem rōnis ꝓbat̄: q꞉ dicit habitudinē

3

paternitatis ad patrem. paternitas aūt ad patrē nullā hȝ habitudinē nisi rōnis q: nec distinctionē. ¶ Ista rō ꝛ principalis cōclusio contra istā distinctionē declaratur sic: quātūcunqȝ sit relō realis ad oppositū realr̄ distinctum tn̄ intellectus pōt comparare illā ad fundamētū vel subiectū i quo est: ꝛ si ibi nō sit distinctio realis nulla pōt ibi esse cōparatio nisi p intellectū ꝛ soli⁹ rōnis. Nunc aūt intellectus pōt considerare illud sub rōne istius cōparationis vel relatiōe rōnis: p hoc em̄ ꝙ sic cōsiderat nihil variat in rōne illius qđ p̄mo cōsiderat. Exēplū. risibile cōparat ad hominē sub illa rōne ꝛ habitudine qua ē ꝓprietas ei⁹: ꝛ rōnale vt est dr̄ia specifica ꝛ humanitas cōparat ad hominēȝ sub rōne q̄ est natura siue quiditas eius. In oībus istis cōparationib⁹ nō variat essentia p se ei⁹ qđ cōparat: si em̄ querat qua rōne risibilitas ē demōstrabilis de hoīe. vel ē per se passio eius risibile vt risibile: ita ꝙ si verū est hoc risibile vt proprietas demonstratur de hoīe p illud: vt denotatur aliqđ consequens rōnē risibilis: nō aūt distrahēs ab ei⁹ rōne etiā vt comparat ad ipsuȝ. vn̄ si risibile fm ꝙ risibile est qualitas: etiā vt p se passio demōstrata de hoīe est qualitas: nō aūt ē relō lȝ illud qđ dicit modū eius. s. proprietas dicat relationē. ¶ Consilr̄ si rationale vt rationale sit substantia suo mō. rōnale vt differētia specifica hoīs ē substātia simili modo lȝ ꝙ hoc est eē dr̄iam iportet quādā relōnē rōnis: q: intensionē secundā: ꝛ sic vlr̄ quicqđ reale cōuenit alicui cōsiderabili fm se ꝛ fm aliquā habitudinē rōnis si dicat sibi cōpetere vt tale. s. vt proprietas vel dr̄ia nō destruit p se ratio illius qđ subest illi habitudini: nec illa habitudo est formalis ratio alicui⁹ p̄dicati realr̄ inherentis: sȝ tm̄mō est rō sub q̄ illi ꝙ sub est cōpetit illđ p̄dicatū. de ista reduplicatione ei⁹ qđ dȝ vt tale ptȝ in precedēte. q. articulo scđo. Ad ꝓpositū paternitas vt ꝓprietas: cū nō habeatur ibi nisi quidā relatio rōnis stabit semp eadem ratio formalis eius de quo dȝ ista cōparatio. ꝛ illa p̄cise erit ratio cuiuscūqȝ p̄dicati dicti de subiecto ꝛ ita si paternitas vt paternitas sit relatio. paternitas vt proprietas erit relatio: si em̄ intelligeretur li vt proprie vt cālitas inhererētie predicati realis ad subiectū sicut ipsa est falsa. paternitas vt ꝓprietas ē relatio ad filiū: ita ista esset falsa. paternitas vt proprietas ē relatio realis: sed sic est relatio rationis: q: hoc qđ ē esse proprietatē non est ratio inherētie alicui⁹ p̄dicati realis: cū ipsum dicat formaliter relationē rationis: spāliter aūt de cōstitutione reali extra animā nihil iuuat tale: vt q: qđ constituit formaliter aliqđ reale oportet esse reale ꝛ vt reale.

Aliter dȝ adhuc ad mi. q̄sī exponēdo istam responsionē scđam de ꝓprietate: ꝙ essentia diuina constituit psonā: non tn̄ absolute vt essentia: sȝ vt sola ratione differēs a relatione. ¶ Primū ꝓbat sic: q: psone cōuenit p se subsistere. sola aūt essentia ē ratio subsistēdi: q: fm aug. 7. de tri. c. 6. vel. 9. substātia est q̄ p se pr̄ ē. ꝛ idē. 8. c. 4. oēm res ad se subsistit: quanto magis deus per relationem aūt comparatur persona ad oppositum.

Marginal notes (left): Pōderara verbū cōtra formali astas de distinctione ex natura rei iter cōstituta ꝛ cōstituēda.

speculatio subtilissima.

R

Marginal note (right): Th. 1. pte. q. 36. articu. 2. quere sequaces ei⁹ et nominales.

Cōtra illud cū dr q essentia vt sola rōne differens a relatione constituit psonā primā. aut li vt dicit formalez rōnē respectu pdicati: aut qd consequēs formalē rōnē. Si primo mō cū hac qd est differre sola rōne relationē non īportet nisi relationē rōnis: sequit q relo rōnis est rō formalis cōstituēdi psonā. Si scdo mō tūc qro illud respectu cuius illud vt dicit rōnē cōsequētē: hoc nō pōt poni nisi essentia sm se. qz tu dicis q eēntia rc. ergo eēntia sm se erit rō cōstituēdi in re: qd tu negas. ¶ Preterea. essentia vt sola rōne differēs a relatione aūt est cōicabilis aut nō. Si cōicabilis. g cōicabile formalr constituit incōicabile. Si incōicabilis: r eēntia oi mō ēt vt eēntia sola differt a relone tantū mō est ad se. r ita non formalr ad alterū sicut relo. r tn non realiter distincta a relone. g eēntia olno vt essentia est sola rōne differēs a relone: r tūc vt priꝰ eēntia vt essenzia constitueret. ¶ Consilr potest argui si essentia vt sola rōne differēs a relone cōstituit tūc essentia aut ē ad se aut ad alterū. Si est ad se ergo constitutū formalr est ad se. Si ad alterū. g essentia vt essentia erit ad alterū: qz essentia vt eēntia sola rōne differt a relatione sicut pbatū est. ¶ Preterea gnaliter cōstitutiuū est cōstituto rō differēdi vel cōueniēdi. nō aūt ipsum vt conueniēs vel differēs: sz sm se cōstituit sicut rōnale sm se non vt conueniens nec vt differēs cōstituit hominē: lz hō constitutus p rōnale p ipsuz distinguatur formalr vel conueniat: distinctio ergo vel conueniētia conuenit cōstituto p rōnē formalē ↄstitutiuā: nō aūt icludit in ipsa rōne constitutiua. Da ergo hic aliquā rationē constitutiuā q sit cōstituto ratio conueniētie vel differentie. ita tn q in ipsa vt est ratio cōstituēdi nō includatur per se pmo cōueniētia vel differētia. ¶ Ad argumētū aūt pro ista via de subsistere: dico q subsistere est equocū. Uno mō accipit pro p se esse put excludit inherere: r in alio esse vt pars in toto. r hoc mō vnū ē subsistere sicut vnū est p se esse: r sic loquuntur auctoritates Aug. Alio modo subsistere est incōmunicabilr p se eē: r hoc mō sunt tres subsistentes sicut sunt tres persone. qz tres subsistentes incōicabilr. lz nō sit nisi vnū p se ens. maior g ista constitutiuū psone dat esse subsistere: vel est rō subsistēdi: dz intelligi scdo mō: qz est ratio incōicabilr subsistendi.

De tertio articulo videt q si aliquid cōstituat sub rōne prior ipo separato per rōnē a ratione posteriori possit remanere constitutū. q ergo diceret q relo originis ad scdam psonā constituat primam sub ratione generatiui: q ē prior ratione gnationis vt generatio: vr consequēter dicere q separato siue circūscripto generare posset prima persona remanere vel in se vel saltē in intellectu cōsiderāte. sed in re non posset fieri circūscriptio vnius sine altero: qz sunt idē realiter. Consilr si generare esset prius paternitate r generare sub rōne generare constitueret primā personā videret q pma psona posset remanere circunscripta paternitate vt paternitas ē. ¶ Hic ergo duo sunt videnda. Prio de re si ē aliqua distinctio

ꝓprietatū in pꝛia persona non q̄ rūcūqꝫ:qꝛ de ingenito ⁊ spiratione actiua nō ē hic sermo sꝫ illarū q̄ dicūt relationē originis: inter primā ꝑsonā ⁊ scdam. ¶Et secūdo ex hoc cū quali circunscriptione vel abstractione posset pꝛima ꝑsona remanere. ¶De pꝛimo dico duas ꝯclusiões. ¶Pꝛima est ista vnica sola ⁊ oīno vnica est relatio originis inter pꝛimam personā ⁊ scdam:ita ꝙ nl'la est distinctio talis relatōis qualitercunqꝫ in re ante merā cōsideratione intellectus. ¶Scđo dico ꝙ illa relatio que oīno vnica est sic in re p̄t rōne distingui sine diuersis rationibus considerari. ¶Pꝛimum ꝓbatur dupl'r:pꝛimo sic vnica ⁊ sola est vnius ab vno perfecta origo.⁊ hoc intelligēdo originē actiuam vnicā a parte originantis.⁊ vnicaꝫ passiuā a parte originari: lꝫ hec ⁊ illa sint quodammō due. Relatio autem originis inter pꝛimam personā ⁊ scdam dicit perfectam rationē originis secūde personе a pꝛima:ergo est tātū vnica. ⁊ hoc:accipiendo actiue a pte patris:⁊ tunc est vnica actiua in patre ⁊ quasi passiue a parte filij :et erit ibi etiam vnica passiua.pꝛobatio maioꝛis:illa non est perfecta originatio vnius ab alio.qua circunscripta nihil minus ipsuꝫ esset perfecte originatum ab illo sed si sint plures relationes originis qualitercunqꝫ distincte a parte rei sint.a.⁊.b.vna earum circūscripta adhuc secunda persona esset originata a pꝛima: quia altera vt.a.est rel'o originis:⁊ non nisi ꝑfecte originis.ergo.b.non est perfecta originatio siue rel'o ꝑfecte originis inter illas: sꝫ si eēnt distincta ab.a.esset relatio originis perfecta ⁊ distincta. ¶Consimiliter arguitur de.b.circunscripta.a.⁊ ita vtralibet istaꝝ circunscripta esset secunda persona a pꝛima:qꝛ per alterā originationem.⁊ nō eēt ꝑfecta ei⁹ originatio circunscripta. ¶Si dicas nō pōt.a.circūscribi manēte.b.nec econuerso ¶Istō nō vꝫ:qꝛ duab⁹ originib⁹ quaꝝ vtraqꝫ sit ꝑfecta nō p̄t idēꝫ suppositum originari ab eodem per vtrāqꝫ enim totū haberet totum eē:qđ posset accipere a ꝓducente.⁊ iō impossibile est ꝙ ꝑ alterā siue manētē cū ea siue quocūqꝫ modo accipiat aliquod esse.

¶Hoc scđo arguit̄ per quoddaꝫ argumētum magis logicū.quia rel'ones distincte qualitercunqꝫ: in re sic ꝙ nō sint oīno vnica foꝛmaliter realis non pꝛedicantur. de se inuicem in abstracto. lꝫ sint in eodē supposito:hec em̄ est falsa paternitas siue generatio actiua est spiratio actiua siue inascibilitas ſm Augustinum.5.de tri. c.6.non est hoc idem dicere ingenitum:quod est dicere patrem qꝛ ⁊ si filium non genuisset nihil ꝓhiberet ipsum esse ingenitum. Ista auctoꝛitas habet suum intellectum.quia in secundo articulo dictum est quod relatio ad secundam personam pꝛesupponitur ingenito:sed saltem tantum habemus ꝙ non est hec vera pꝛedicatio in abstracto paternitas: est inascibilitas:⁊ hec autem est vera generatio actiua est paternitas ⁊ econuerso ⁊ generatiuitas est generatio actiua : sicut paternitas ⁊ econuerso.

Cōtra istud relatio pertinens ad secunduꝫ modum fundatur super actionē ⁊ passionem ex.5.metaphy.⁊ ad

Vide docto. subtiliorem

propositum videt ibi dicere q pr dr: q genuit: sicut filius: q genitus est. sicut ergo fundamentum non est idem relationi nec econuerso: sic generatio: et paternitas. Hoc confirmatur per Hila. 9. de tri. c. 15. Exitio autem a deo est absoluta natiuitas quam paterni nominis consecuta est confessio. Uult ergo dicere q paternitas consequitur natiuitatem siue generationem: et hoc declaratur per hoc q pr non est pr ex hoc q generat: sed precise per hoc q habet genitum coexistens secum habere. aut genitum coexistens videtur differre ab eo quod est generare: q in animalibus descendens semen habet actum generationis sicut sibi conuenit actus: et tamen tunc non habet genitum secum coexistens: et per consequens tunc non est pater: sed postea.

P **Dico tamen** q in deo omnino eadem relatio realis est generatiuitas: generare paternitas: q secundum Aug. de fide ad Petrum. c. 2. proprium solius patris: non quia non est natus ipse: sed q filium genuit: et secundum Hila. 12. de tri. patri proprium est q semper est pater: et filio q semper est filius. et potuit magister sen. auctoritates lib. 1. dist. 26. Non est autem nisi vna proprietas personalis vnius persone ergo est eadem hec et illa. est tamen ista proprietas distincte considerabilis: et sic est potens habere distinctas rationes: et hec sit secunda conclusio hic proposita: et iuuabit ad solutionem obiectorum. ¶ Hic dupliciter quidem possunt assignari differentia rationis siue rationum sub quibus posset considerari ista relatio. Una quantum ad indifferentiam siue indeterminationem vel abstractionem in considerando. Alia quantum ad possibilitatem vel actualitatem: vel completionem sine determinationem. ¶ Quantum ad prima possunt ista considerari: producens naturaliter et simile in natura producens et tertio incommunicabiliter existens. et quo ad hec producens: et patet q tertius modus est indeterminatior secundo: et secundus: primo. ¶ Secundo autem non possum concipere hunc hac generatione generatiuum: hunc potentem hac generatione generare: hunc hac generatione generantem: hunc q hac generatione genuit: hunc q hac generatione habet genitum secum coexistens. In creaturis prima differentia est vniuersalitatis sic q extendit se ad plura: secunda differentia que est hic rationis est ibi realis et cum separatione reali: pro eo q aliquid imperfectionis importatur per se in vno quod non in altero: et licet in diuinis prima differentia rationis possit aliquo modo saluari in vna consideratione intellectus: ita q remaneat conceptus indeterminatior non remanente conceptu determinatiori tamen in re non iuuat: quia omnino idem est in re quod substernitur isti conceptui et illi. Secunda differentia in diuinis saluat diuersitatem conceptuum siue diuersorum modorum concipiendi: idem tamen applicando ei quod est in re debet in quolibet accipi quod est perfectionis: et omitti quod imperfectionis nam in aptitudine et potentia imperfectionis est separari ab actu: in actu est imperfectionis quod non statim habet secum terminum: et q non manet sed transit: et in eo quod quasi consequitur actum suum: sicut paternitas est imperfectionis q non est semper in summa actualitate communicationis nature perfectionis autem est quod manet et habet secum correlarium coexistens. Ablatis ergo imperfectionibus et retentis his que sunt perfectionis ge-

Iuxta principium

Q

R

neratio nō est tm̄; dispositiua ad terminū: sed cōplete productiua termini: q̄ q̄dez generatio pfecta ꝛ gn̄atio completa, ꝛ gn̄atio non trāsiēs: sed semper manens inclu- dit totuz qd̄ reqritur paternitas etiam que nō seqtur actū generā di quasi dispositiuum ꝛ p̄reuiū ꝛ ita trāseūtē: ꝛ manet in sua actua litate cōpleta que semp est incom pleta cōicatione nature: ipsa in- cludit totuz generatio. ergo ista cōpleta ꝛ eterna: ꝛ paternitas il- la cōpleta ꝛ eterna: et patarnitas illa complete ꝛ eterne actualita- tis oino idē dicūt ex parte rei: sed vnā rōnem perfectionis que est in creaturis magis importat hoc nomen generatio q̄ paternitas ꝛ econuerso est de alia.

Ex istis patet ad obiecta i isto articulo que videntur ꝓbare aliquā distinctionem ex natura rei inter generationē et paterni- tatē. ¶ Qn̄ primo arguitur q̄ pa- ternitas fundat̄ sup generationē actiuā ex. 5. met. illud requireret proliriorem tractatū. ꝛ de hoc sa- tis dictū est: alibi tn̄ ad ꝓpositū dico: q̄ aliquo mō generatio est p̄ri⁹ paternitate in creaturis: nō tn̄ est vt fundamētū: sꝫ ip̄a poten tia generatiua: siue natura q̄ ge- nerat est fundamentū: sed est p̄e uia vt dispositiua sine qua nō exi stente paternitas nō inest: ita q̄ ibi est distinctio sicut est iter dis- positionem p̄reuiam ꝛ terminuz cōpletū. Patet ergo q̄ ista rō di- stinctionis nō manet in diuinis q̄ ibi non est generatio nisi ꝯple ta ꝛ necessario secū ponēs termi- nū inesse: nec est paternitas con- sequēs cōicationē: sꝫ ꝑpetue cōi- cationis. ¶ Ad ⁊ illa. pōt rn̄deri: q̄ nomē paternitatis pōt dici se qui gn̄ationem: s̄m q̄ ista in deo cōparātur ad generationē ꝛ pa- ternitatē in creaturis: est quidez tunc quedā cōsecutio s̄m rōnē si- cut in creaturis est cōsecutio rea lis vbi em̄ aliqua sunt distincta s̄m rōnē similē habēt ordinez ra tionis qualē haberent realē si es- sent distincta realiter sicut alias dictū est. ¶ Si q̄s aūt proterue in sisteret in verbis hui⁹ auctorita- tis posset faciliter responderi q̄ confessio nois paterni consecuta est creationē mūdi: ꝛ forte nomē paternū: ꝛ hoc loquendo de con- fessione ꝛ noie a quocūq̄ intelle- ctu creato: sꝫ ipsa paternitas non est consecuta nec natiuitate filij: de qua intēdit in auctoritate ⁊ illa. nec etiā gn̄ationē patris: nisi ꝯsecutione rōnis: de qua dictum est. ¶ Per hoc pꝫ ad aliud qd̄ dr̄ de paternitate q̄ est habitudo ha bentis secū genitū: ꝛ iō distingui tur a gn̄atione in creaturis. ꝛ p oppositum hic nō distinguit̄ nisi ratione.

Ex istis duabus cōclusionib⁹: quō sꝫ vnica est in re relatio originis prime ꝑsone ad scd̄am quodāmodo tn̄ distin- cta s̄m rōnē: patere pōt quō p̄ria persona manere potest separata relatione originis ad secundam. Si intelligat̄ de manere in esse reali: pꝫ q̄ nō: nec opꝫ distingue- re de ista relatione vt s̄m vnā rō- nē vel aliā accepta: q̄ quantū ad rē vnica est: ꝛ ita vnica separata in re non manet constitutū ꝑ ip- sam. Si aūt intelligat̄ de mane- re s̄m cōsiderationē intellect⁹. et hoc absq̄ implicatiōe ꝯdictionis vt sit sensus: an in cōsideratione

T. cō. 20. Quere sup. 5. met. ꝛ. 27. et. 28. di. 1. vtri- usq̄. ꝛ. 8. dis. 3. ꝛ. 6. ꝛ. 13. dis. 4.

S. q. 1. ar. 3. et 1. q. ꝑ- lo. i re porta- tis. et alibi sepe.

S

T

intellect⁹ separata relatione ori-ginis inter primā psonā ꝛ scdām posset manere sine ꝯdictiōe itel-lect⁹ pme psone distinctione illa vł vtendū q̄ pri⁹ posita est de di-uersis rōnib⁹ eiusdē relatiōis: qꝛ ipsa separata ſm oēs illas ratio-nes: ꝛ hoc i itellectu sic circunscri bēte eā a supposito non manet i intellectu aliqd suppositum. rela tū relatiōe talis originis: qꝛ ꝯci-to intellect⁹ cōcipit relationē ta-lē originis ſm nullā rōnē inesse supposito: ꝯdictio est ꝙ simul cō-cipiat suppositū relatū tali rela-tiōe: separata tn̄ illa retone apud intellectū ſm vnā rōnē posterio-rē nō est ꝯtradictio ꝙ maneat i in tellectu suppositum relatū ſꝫ rō-nē priorē. Iste aūt rōnes in intel-lectu nostro habēt rōnē concepti bilis prioris ꝛ posterioris sicut nate eēnt concipi ab obiectis ꝓ-portionabilr motiuis nr̄i intelle ctus. ¶ Separata tn̄ relatiōe ori-ginis ad secūdā psonā ſm quan cūqꝫ rōnē ei⁹: siue quātū ad indif ferētiā siue indeterminationē: si-ue quantū ad actualitatem siue aptitudinē siue pteritionē adhuc forte sine ꝯtradictiōe posset intel ligi q̄s incōicabilr subsistens.

u ¶ Sꝫ si q̄rit̄ q̄ formalr intellige-ret̄ eē incōicabiliter exn̄s. ¶ Re-spōdeo ab ipo ꝯceptu relatiuo in cōicabili: ꝛ ab illa forma absolu-ta incōicabili forte posset abstra-hi q̄dā cōcept⁹ indifferētior: hec scꝫ forma vel entitas incōicabil: ꝛ illud in suo singulari proprio. posset intelligi esse quo hui⁹ per sone: licet non intelligat̄ in singu lari aliquo alicui⁹ cōceptus infe-rioris: sicut intelligo aliqn̄ nō so-lū ens: sꝫ hoc ens: vł substātiam hanc nō determinate concipiēdo

Spe-culare dil igē-ter.

in intellectu meo singulare alicu ius inferioris: puta hoc animal. vel hūc lapidē: sicut qd video a re motis pri⁹ apphēdo ꝙ est corp⁹. ꝗ aial: ꝛ aial ꝗ hoc aial: ꝛ istum cōceptū indifferentē forme incōi cabilis forte intellexit ille qui cō cepit suppositū in diuinis nō de terminādo i intellectu suo illud suppositū eē absolutū vel relati-uū: quō opꝫ dicere de phis: nisi ponatur ꝙ ois eoꝝ de deo conce ptus ad extra sit falsus: quia pla num est ꝙ nō cōceperūt hoc sup-positū relatiuū mouere celum: ꝛ tn̄ aliquod hoc suppositū posue-rūt mouere celū: qꝛ actio non est nisi suppositi si ergo nō concepe runt rōnē suppositi incōicabilis indifferētē ad suppositū absolu-tū ꝛ relatiuū necessario concepe-runt hoc suppositū absolutū mo uere celū: qd est falsum. Nec isti qd dictū est de conceptu alicuius indifferētis ad absolutū ꝛ relati-uū: ꝛ de ꝯceptu incōicabilis sup-positi ad suppositū absolutū vel relatiuū repugnat illud qd dictū est. s. ꝙ quecūqꝫ entitas signata in re vel est formaliter absoluta vel formaliter ad alterū. qꝛ bene possibile est ab aliquibus abstra hi cōceptū indifferētem: nec abso lutū nec relatiuū: et tn̄ quodcūqꝫ signatū existens extra animā ne cessario ꝛ determinate est hoc vł illud: ita ꝙ indifferētia cōceptus abstrahibilis a pluribus nō con cludit indifferētiā singularis exi stentib⁹ ad hoc vel illud. **x**

Ad argumentū

principale patet in solutione que stionis ꝙ minor est negāda. ¶ Et ad ꝓbationē eius cōceditur ꝙ il-la relatio cōstituēs primā perso-

nā ptinet ad originē: imo ipsa est originatio actiua. ¶ Et cū accipit q actio psupponit suppositum. ¶ Rñdeo q prima entitas incōicabilis non psupponit aliqd ens incōicabile: nec p cōns presupponit suppositū q: suppositū ē ens incōicabile. Actio aūt pma pductiua siue pductio prima vel originatio actiua ē pma entitas incōicabilis i diuinis: q: illā nihil pcedit nisi memoria pfecta vl essentia: et totum hoc est cōicabile: sed primū pducere non pōt cōicari. q: tunc pductū per illud produceret: se qd ē impossibile. nulla em mens hoc capit fm Augu. 1. de tri. c. 1. Cum ergo accipitur q actio non pōt esse nisi suppositi existētis. si intelligat hoc de eē hypostatico pōt intelligi vel suppositi existentis aliqua entitate prior ipsa actione vel suppositi existētis hypostatice ipsa actione formalr: et sic duplr pōt intelligi pmo mō est falsa q: nō est ibi entitas hypostatica. q: nec incōicabile ante actionē. scdo mō est vera. q: ipsa actiōe est ens hypostatice. q: incōicabilr. ¶ Sed arguit ꝯ hoc. q: oē agere psupponit esse g agere nō pōt eē pma rō essendi ipsi9 agētis. ¶ Rñdeo esse in diuinis pōt accipi vel pro esse simplr vel pro esse incōicabili. simplr nō est ibi nisi vnicū esse. sicut sepe dictū est p Aug. vt eēntie. eē aūt incōicabile siue hypostaticū est ibi aliud et aliud sicut alia et alia psona. Si ergo accipias i pposito q agere psupponit eē simplr: qd est esse ad se concedo. Si autem accipias q agere psupponit esse hypostaticū: qd in proposito nō est nisi esse ad alterū. falsuz ē q: ipm agere est pmū esse ad alterū sicut ipsa actio pductiua est pma habitudo ad alterū. ¶ Et si arguas q nō solū agere psupponit quodcūq esse. sed presupponit potens agere. si em nihil est potēs agere tūc non erit actio. sz ipotēs agere nihil est in pposito nisi suppositū. ergo vt pri9 agere psupponit suppositū. ¶ Rñdeo hic posse agere nullo modo a parte rei psupponit ipsi agere. imo agēs ē prio potens ipso agere sed psupponit illud quo: vt pncipio formali aliquid est potēs agere. Istud et ola dicta in solutione istius argumēti patere pnt si cōcipiatur hoc. q aliqua habitudo realis vnica originis est inter primā personā et secundā. Illa em vnica est productio actiua et est habitudo pducētis ad pductū. sed vt cōiter loquimur de productione tanq de habitudine vel relatione cōcipim9 ipsam hre aliquid vt fundamentū. qn loquimur de ea vt de actione cōcipimus eā hre principium formale pductiuū. si ergo alicui non est difficile concipere q relatio non presupponit suppositū: sed tm essentiā q est quasi fundamētū sicut cōcedit cōiter fm cōez viā. nō est ei difficile concipere q actio nō psupponit suppositum neq vt agēs neq vt potens agere. sed tm psupponit essentiā que est quasi ratio formalis agendi. ¶ Si cōtra istud arguitur. actio in diuinis nō est pure relatio. sed aliqd absolutū. ¶ Hoc dictū licet in creaturis a quibusdā negaret saltē de actione productiua. quia nō vr q ratio pductionis actiue possit intelligi ad se sed ad alterum. tñ quicqd sit de hoc in diuinis actio pductiua est mere habitudo. q: fm Augu. 5. de trini. c.

y Aa

5.7.10. Oē qđ est in diuinis aut ſm ſubam dr: aut ad alterū. ꝛ qđ ſm ſubſtantiā dicit̄ cōe est. origo igit̄ quecūqȝ ſiue dicat̄ actio ſiue paſſio formal'r ē relatio. ¶ Si tā- dem arguitur logice ois actio de noīat aliqđ agēs. ſed in ꝓpoſito non denoīat niſi ſuppoſitū. deno minans autē ꝑſupponit illud qđ p' ipm denoīatur. ergo ꝛc. ¶ Ad hoc pȝ ex rñſione ad primū argu mentū in tertio articulo queſtio- nis p̄cedētis vbi dictū est ꝙ nul- lū pſonale in diuinis ꝓprie p̄dicat̄ denoīatiue de aliquo ſubiecto in cōicabili de quo eſt modo ſermo. lȝ forte poſſet dici p̄dicari deno- minatiue de aliquo ſignificante eſſentiā cōiter in cōcreto. vt deus eſt generans. de tali denoīatione nō opȝ hic loqui qꝛ talis p̄dicatio denoīatiua verificat̄ ꝓ aliquo cō tento ſub ſubiecto. quare aūt nō ſit ſibi ꝓprie denoīatio ſiue p̄di- catio denoīatiuo de ſubiecto non trāſcendēte. cā eſt: qꝛ ꝓprie p̄dica tio denoīatiua de ſubiecto nō eſt niſi in concreto: ꝛ nō de eo: qđ in- cludit ꝓpriū ſed de ſubiecto rece- ptiuo proprij. ꝓprietas aūt pſo- nalis in diuinis nō p̄dicat̄ de ali quo in cōcreto nō trāſcendēte ni- ſi de ipſa pſona cōſtituta p ipſaȝ: ꝛ ita includēte ipſam. ergo de illa nō denominatiue p̄dicat̄ ſola aūt eſſentia eſt ibi quaſi ſubiectū re- ceptiuū talis ꝓprietatis. ¶ Sed de eſſentia non p̄dicat̄ in cōcreto propter cauſam q̄ tanget̄ in fine primi articuli queſtionis ſequē- tis. ¶ Conſequenter queritur de relatione originis i diuinis quā- tum ad perfectionem ſuā intrin- ſecam ꝛ eſt queſtio.

[margin: Bb; Uide. ſ. q. 3. articu. 3. idē.]

Queſtio. V.

Utrū relo ori ginis ſit formal'r īfinita? ar guit̄ ꝙ nō: qꝛ qcqđ ē formal'r īfinitū ē pfectio ſimpl'r: qꝛ nō pōt eſſe magis pfectū ꝙ̄ infi- nitū formal'r. relatio originis nō eſt pfectio ſimpl'r. ergo ꝛc. probatio mi. vna pſona hȝ relonē origis quā alia nō hȝ. ſi igit̄ illa eſſet p- fectio ſimpl'r: vna pſona hr̄et ali- quā pfectionē ſimpl'r qua alia ca reret: qđ eſt incōueniēs. ¶ Oppo- ſitū arguit̄ ſic. ens diuidit̄ per fi- nitū ꝛ infinitū prius ꝙ̄ deſcēdat in decē genera. ergo q̄dcūqȝ ens et ſi nō ſit in aliquo genere erit finitū vel infinitū. relatio originis non eſt finita: qꝛ tūc nō eſſet idē reali- ter eſſentie diuine. finitū em̄ non pōt eſſe idē realiter infinito. igi- tur ipſa eſt formaliter infinita.

Hic ſunt tria videnda.

P Primo de in- tellectu q̄onis. P Secūdo q̄d eſt tenē dū de queſtione. P Tertio dubia occurrentia excludentur.

De primo

infinitū ſm phȝ. 3. phy- ſi. eſt cuius quātitatē accipienti- bus. i. quātūcūqȝ accipiētib⁹ ſem per p aliq̄d reſtat accipere. Et rō eſt: qꝛ infinitū in quātitate (ſicut loquit̄ phȝ) nō pōt hr̄e eē niſi in potētia accipiēdo ſemper alterū poſt alterū: ꝛ iō quātūcunqȝ acci- piat̄: illud nō eſt niſi finitū: ꝛ que dā pars totius infiniti potentia lis. ꝛ ideo reſtat aliq̄d alteꝝ ipſi⁹ infiniti accipiēdū. Ex hoc cōclu- dit ꝙ ſicut infinitū hȝ eſſe in fieri ꝛ in potentia in quātitate. ita nō hȝ rationē totius: qꝛ totū eſt cui⁹ nihil eſt extra. ſȝ extra illud infi- nitū: hoc eſt extra illud qđ hȝ eſſe

[margin: t.c.63. A; t.c.63. ꝛ inde.]

de ipso sem p est aliqd extra nec ē perfectum: qꝛ pfectū est cui nihil pfectionis deest. sed isti semp' aliqd deest. ¶Ex hoc ad ppositum cōmutem⁹ rōnē infiniti in potentia in quātitate in rōe infiniti in actu in quātitate si posset ibi esse in actu. si em̄ nūc necessario semper cresceret q̄titas infiniti per acceptionē ptis post partē ꝛ imaginaremur oēs partes acceptibiles esse simul acceptas ꝛ simul remanere: haberem⁹ infinitā quātitatē in actu: qꝛ tāta esset i actu quāta esset in potētia. Et oēs ille ptes q̄ infinita successione essent reducte i actū ꝛ haberēt esse post alias. tunc simul eēnt in actu acceptę illud infinitū in actu vere esset totū ꝛ vere pfectū totū: qꝛ nihil sui esset extra. pfectū esset: qꝛ nihil sibi de esset: imo nihil possꝫ addi fm rōnē quātitatis: qꝛ nūc posset excedi. ¶Et hoc vltra. Si in entibus intelligam⁹ aliqd infinitum in entitate in actu: illd dꝫ intelligi pportionabilr quantitati imaginate infinite in actu sic vt ens illud dicat infinitū qd nō pōt ab aliquo in entitate excedi ꝛ ipm vere habebit rōnem toti⁹ ꝛ perfecti. totius quidē: qꝛ licet totū infinitum actu in quātitate nulla parte sui nec ēt pte quantitatis talis careret. tñ quelibet ps esse extra aliā. ꝛ sic totum esset ex impfectis. sꝫ ens infinitū in entitate sic nihil entitatis hꝫ extra. q nec eius totalitas dependeret ex aliquib⁹ impfectis entitate. sic em̄ totū est qd nullā hꝫ partē extrinsecā: qꝛ tūc nō esset totalr totū: ita ēt quātus infinitū in actu esset perfectū i quātitate: qꝛ sibi fm se totū nihil quātitatis talis deesset. tñ cuilibet parti eius deesset aliqd quātitatis: que. s. esset in altera. nec ipm esset sic pfectū nisi qdlibet eius esset sum pfectū. Sed ens infinitū sic est pfectum q nec sibi nec alicui ei⁹ deest aliquid. Sic ergo ex rōne ifiniti posita in .3. phy. primo applicando fm imaginationem ad infinitatē actualē i quātitate: si esset possibilis. vlteri⁹ applicādo ad infinitatē actualē in entitate vbi est possibilis. habem⁹ aliqualem intellectū qualr cōcedēdū est ens infinitū intēsiue siue in pfectiōe vel in virtute. Ex hoc possumus ens infinitū in entitate sic describere. q ipsum est cui nihil entitatis deest. eo modo quo possibile est illud hri in aliquo vno. Et hoc p tāto addit qꝛ non pōt in se realr ꝛ formalr p idētitatem oēm entitatē habere. pōt ēt describi per excessum ad qdcūq; aliud ens finitum sic. Ens infinitum ē qd excedit qdcūq; ens finitū non fm aliquā determinatā pportionē: sed vltra oēm determinatā pportionē. vl determinabilē. verbi grā. accipiat hec entitas albedo: excedit ab alia entitate que ē sciētia in triplo. iterū excedit ab aia intellectiua in decuplo. iterum a supremo angelo cēte q in centuplo qualitercūq; pcedis in entibus semper esset dare in qua proportione determinata supremū excedit infimū. nō q ibi sit pprie proportio talis quali vtūtur mathematici: qꝛ nō cōstat angelus ex aliquo inferiori cū aliquo addito cū sit simplicior. sed intelligendū est hoc fm pportionē virtutis ꝛ pfectionis sicut est excessus in specieb⁹. Hoc mō p oppositū infinitū excedit in entitate finitū vltra oēm pportionē assi-

5. met. t. c. 21. et. 10. met. t. c. 13.

3. phy. t. c. 69

Speculātō sbtilissima.

3. phy. t. c. 62 ꝛ. 67.

B

ex. infi. descr. ip.

C

gnabilē. ¶ Ex hoc sequit̄ φ infinitas intēsiua nō sic se h̄z ad ens qđ đ: infinitū tanq̄ quedam passio extrinseca adueniēs illi enti. nec ēt eo mō q̄ verū 7 bonum intelligunt̄ passiones vel ꝓprietates entis: imo infinitas itēsiua dicit modū intrinsecū illius entitatis cuius est. sic intrinsecū φ circunscribēdo qđlibet qđ est ꝓprietas vel q̄si proprietas eius adhuc infinitas ei᷒ nō excludit̄: s3 includitur in ipsa entitate que est vnica. vñ de ipsa entitate precisissime accepta: absq3. s. q̄cūq3 ꝓprietate verū est dicere φ aliquam magnitudinē ꝓpriā virtutis h̄z sibi intrinsecā: 7 nō magnitudinē finitā: q2 ipsa repugnat sibi: ergo infinitā ipm ēt ifinitū p̄cisissime acceptu3 nō sub aliq̄ rōne proprietatis attributalis vt bonitatis vel sapiē pōt cōparari ꝑm ordinē ēentialē ad aliq̄ q̄ excedit. 7 non ꝑm aliq̄ꝫ ꝓportionē determinatam: q2 tūc esset finitū intrinsec᷒ ꝫ modus cuiuslibet infiniti intensiue est ipsa infinitas que intrinsece dicit ip3 esse cui nihil deest: 7 φ excedit oē finitū vltra oēm ꝓportionē determinabilē. ¶ Et istud correlarium confirmat̄ per Dam̄. c. 7. vbi ipse vult φ essentia dicit pelag᷒ sube infinitū 7 interminatū. suba ꝫ ꝑ3 φ h̄z rōnem oīno primi i diuinis 7 vocat̄ ab eo pelagus sic ipsa est infinita 7 interminata. sic autem nō includit̄ in ea nec veritas nec bonitas nec aliqua ꝓprietas attributalis. ergo ipsa infinitas est magis modus intrinsec᷒ essentie q̄ꝫ aliqđ attributum. ¶ Uiso de infinito de hoc qđ queritur videamus. s. si relatio formaliter posset esse infinita. hoc em̄ nō est querere si relatio sit eadem realr̄ alicui infinito de quo non est dubiū cōiter loquēdo: q2 realr̄ est eadem essentie. Nec etiā est querere si relo sit ꝑ idētitatem illud infinitū. s3 est q̄rere si relo formalr̄: hoc est ꝑ3 suam entitatem ꝓpriā q̄ est entitas ad alterū sit infinita intensiue infinitate illius entitatis. hoc est si entitate ꝓprie huius p̄rnitat̄. vt est entitas propria hui᷒ p̄rnitatis: sit infinitas intēsiua modus ꝑ se intrinsec᷒. ita ꝑ se intrinsec᷒. φ nō tm̄ rōne alicuius alteri᷒ qđ sit realr̄ illi entitati idē: sed nō includēdo aliquā entitatē nisi istā imo circūscribendo qđlibet p̄ter istam ad alterū adhuc esset entitas illa que est ad alterū intensiue infinita in seipsa. ¶ Ex hoc p3 statim φ rñsio illa que cōiter dat̄ nō est ad qōnem vtpote dicendo φ relatio originis est infinita formaliter: q2 essentia est infinita: et illa relatio est essentia. Non em̄ q̄ritur si sit per identitatem aliqua res q̄ sit formalr̄ infinita: sed queritur an ipa per se primo mō sit illa res cuius modus per se intrinsecus sit ifinitas. Et iō si sic arguit̄ diuinitas est ifinita. paternitas est diuinitas ergo 7c. p3 φ argumentū non cōcludit: q2 maior est vera de predicatione formali. minor aūt non nisi de p̄dicatione ꝑ idētitatem. paternitas est deitas ꝑm oēs. ergo non pōt inferri ꝯclusio in qua est predicatio formalis q2 nō pōt maior idētitas cōcludi in ꝯclusione extremoꝝ q̄ꝫ sit idētitas eoꝝ ad medium in p̄missis Unde ex altera de necessario 7 altera de cōtingenti non sequit̄ cōclusio nisi cōtingēs vel vnio contingens extremoꝝ. Nisi aūt i conclusione haberet̄ predicatio formalis huius. s. p̄rnitas est infini

9. vel 12.

Expō subtilissima qōnis posite

D

ra: nõ haberet ppositũ sicut ptz per intellectũ prius expositũ: qz non haberet nisi qꝫ p identitatez est res quedam que est infinita. ¶Si aũt intendas cõcludere pdicationẽ formalẽ: et nõ tm̃ p idẽtitatem ibi esset cõmutatio pdicationis identice in pdicationẽ formalẽ: et ideo in illatione est fallacia figure dictionis. cõmutatur em̃ quale qd in hoc aliqd. i. interpretat mediũ qd est quale qd eẽ hoc aliqd: qz sicut ille qui ex medio dicente quale qd ifert mediũ dicẽs hoc aliqd: ita hic ex vi illationis talis pdicationis formalis intẽdit iferre ac si eẽt hoc aliquid ex vi illationis: q̃ aliter non teneret. altera autẽ nõ fuit vera nisi p idẽtitatem: ergo cõmutans pdicationẽ p idẽtitatẽ in formalẽ vr interptari vtrãqꝫ pdicationez in pmissis fuisse formalem sed nõ est ibi pdicatio formalis: qz non pt illa minor verificari nisi p predicationẽ idẽticã. ¶Põt aũt breuiter dici qꝫ cõclusio ista. pr̃nitas est infinita. pprie loquẽdo nõ est vera. et rõ est ex mõ significandi formali adiectiui: qz significat formã: vt forma est ei9 d quo dicit pp istã pprietatẽ adiectiuũ non põt pdicari nisi pdicatione formali: et tũc inferendo eã ex pmissis erit fallacia figure dictionis fm modũ pri9 assignatũ. si ergo infinitum nõ dicit formali pdicatiõe de pr̃nitate simplr cõclusio est falsa. sic ergo intelligẽdo cõclusionẽ de identitate reali alicui9 infiniti ad pr̃nitatẽ tm̃mõ dz inferri hec cõclo. s. qꝫ pr̃nitas est aliqd qd ẽ infinitũ sed qd hz spãlẽ difficultatez fz qꝫ alio mõ intelligit. s. de infinitate q̃ sit formalis modus intrinsec9 pr̃nitatis fm suã entitatem.

De scdo articulo teneo hanc conclusionẽ fm qꝫ expositum est. pr̃nitas nõ est formaliter infinita. Et ad hoc sunt tres rões. ¶Prima rõ sumitur ex entis infiniti vnitate. ¶Secunda ex eius cõicabilitate. ¶Tertia ex eius simplicitate et incõpossibilitate. Si quidẽ ens infinitũ intẽsiue est vnicũ impluri ficabile et nõ arctatũ sz cõicabile et cuicũqꝫ incõponibile.

Prima rõ sic format non pñt esse plura realiter distincta et formalr infinita plures sunt rañones originis realiter distincte. ergo non sunt formalr intẽsiue infinite. Nec p cõñs aliq̃ illarũ: qz q̃ rõne vna et q̃libet alia. ¶Maior pbat. primo cõparãdo ista plura inter se. ¶Scdo cõparãdo infinitũ intẽsiue ad entia finita gñalr. ¶Et tertio ad intellectũ et volũtatem spãlr. ¶Primo sic. infinito nihil deficit entitatis eo mõ q̃ poẽ est illud hri in vno sz oẽm pfectionẽ simplr poẽ est realr: et p idẽtitatẽ hri in vno sũme pfecto. infinitũ ergo hz in se realiter et p idẽtitatẽ oẽm pfectionẽ simplr: sed nõ hz in se realr et per idẽtitatẽ illud qd realr est distinctũ ab eo. ergo ab infinito nulla pfectio simplr siue nullũ pfectũ simplr põt esse realr distinctum esset aũt perfectio simplr distincta realiter si esset aliud infinitũ realiter distinctuz. Habemus ergo ma. qꝫ non pñt esse infinita plura realiter distincta. Sed in pbatiõe illa ma. scda ppõ vr esse pbanda. s. qꝫ possibile est oẽm perfectionẽ simplr per idẽtitatez haberi in summe perfecto. pbat ergo sic: qz nihil est summe perfectum cui deficit aliqua perfectio

simplr. qđ pbat: qz nulla perfectio simplr est incōpossibilis alteri pfectiōi simplr: ꝛ si nō posset qlibet hri in sūme pfecto hoc esset pp aliquā incōpossibilitatez eaꝝ. Assumptū. s. ꝙ nulla sit incōpossibilis alteri. pbat p rōnez pfectionis simplr qz eā ipsa est melior in qlibet ꝙ nō ipsa: hoc est ꝙ qōlibet incōpōssibile sibi. sicut exponit dictū Ansel. in rōe scđa principali huius articuli. si sint g due pfectiones simplr incōpossibiles iter se dicant. a. ꝛ. b. a. erit in quolibet meli⁹ ipsum ꝙ nō ipsuz. hoc est ꝙ qōlibet incōpossibile sibi. ꝛ ita erit meli⁹. b. qđ ponit incōpossibile sibi: ꝛ pari rōne. b. si est perfectio simplr erit melius ꝙ. a talis circulatio est impoſſis: qz tūc idē esset impfectius seipso. ¶ Scđo cōparando illa plura inter se pbari pōt illa maior per hoc ꝙ plura bona excedunt in bonitate idē bonuz vnum ꝛ hoc qñ in quolibet illorū pluriū est equalis bonitas sicut in vno illorū. nunc autem si sint plura infinita in quolibet eorum est equalis bonitas sicut in vno quolibet eorum. g illa plura bona excedunt in bonitate illud vnū bonū: ꝛ ita illđ vnū nō est ifinitū. ¶ Et si dicas ꝙ sic argueretur ꝙ deus ꝛ creatura excedunt deū. ¶ Nō valet: tū qz qōlibet illorū pluriū nō est eque bonū cuz vno illoꝝ. Et idez est ꝙ bonitas cuiuscūqz illoꝝ alterius ab illo vno eminēter cōtinet in illo vnō ꝛ ideo ipsum cuz illo bono acceptū nō auget neqz excessum facit sup illud bonū in se. oppositū est in hypothesi. qz ibi vnum bonum nō cōtinet totaliter eminēter in altero: qz hoc est cōtra rōnē infiniti. ¶ Ex comperatione autē infiniti ad alia finita generaliter arguitur sic. vnū infinitū sufficienter terminat dependētiam oiuz finitoꝝ: ꝛ specialr principiū a quo dependent. Sed non possunt plura sufficienter terminare depēdētiam in eodem ordine depēdētie eiusdē dependētis: ergo nec plura esse infinita. ¶ Probatio maioris sicut dependentia qcūqz ex rōne imperfectionis. sic terminare depēdētiā nō qualiter cūqz sed prio: cōuenit alicui rōne pfectiōis. sūma aūt pfectio quā impoſſe est excedi est in vno infinito intensiue. ¶ Apparet ēt illa maior de facto: qz vnica essentia terminat sufficiēter oēm depēdētiā cuiuscūqz depēdētis: qz tam illā que est ad primā cām efficientez: ꝙ illā que est ad cām exēplarē ꝛ ad primā finalē. ¶ Minor āt s. ꝙ nō pñt esse plura prio termināntia eandē depēdētiā. pbat qz illud nō terminat sufficienter depēdētiā q circūscripto sufficienter terminat illa depēdētia: qz tunc aliqd dependeret ab aliq quo circūscripto nihil min⁹ hrēt a q sufficiēter depēderet ꝛ p ɔñs q circūscripto adhuc posset remanere in suo esse. sed si plura in eodē ordine possent sufficiēter terminare depēdētiā: vno eoꝝ circunscripto adhuc terminaret dependētia cōplete: q est ad alterum. ꝛ ita illud nō terminat: ꝛ pari rōne de altero argueret: ꝛ sic neutruz vel vtrūqz terminat. Sicut g prima pbatio maioris pcedit ex hoc ꝙ infinitum hz realiter ꝛ vnitiue oēm pfectionem simplr: qz ois talis pōt hoc mō hri in eodem. sic ista pbatio pcedit ex hoc ꝙ infinitū hz in se eminēter ꝛ cōtētiuē

omnē

Marginalia: G; 3. tho. c. 3.; Rō nō stabilis solonz; H

oēm pfectionē limitatā: ⁊ ex hoc oēm dependentiā entis limitati sufficiēter terminare potest. et sic iste due ꝓcedūt ex hoc qḋ dictuꝫ est in p̄o articulo de infinito: ꝙ hꝫ oēm rōneꝫ entitatis: siue oēm entitateꝫ eo mō quo possibile est haberi ab vno: qḋ est vel idētice ꝓ pfectionib⁹ simplr̄ vel eminenter ꝓ pfectionib⁹ limitatis. ¶ Ex ista autē cōparatione infiniti ad alia gn̄aliter pōt argui breuiter sic. Jn entibus ẜm ordinē essentialē ascēdēdo semꝑ itur ad vnitatē. ⁊ ꝑ ɔn̄s necesse est illū ordinē statum hr̄e in aliquo vno. infinitum aūt intēsiue est oīno summū: et hoc ẜm ordinē essentialē. ergo est oīo vnū. ¶ Tertio ꝓbaṫ maior specialr̄ ex ordine infiniti ad intellectū ⁊ voluntatem: ⁊ hoc sic: ens infinitū est obiectuꝫ primū intellectus infiniti: ⁊ obiectum ei⁹ etiā beatificū: sꝫ nō pn̄t esse eiusdē intellect⁹ infiniti plura obiecta prima ⁊ btīfica. ¶ Cōsimiliter etiā posset argui de obiecto p̄o ⁊ beatifico volūtatis.

3

2.⁊.12 meta. in fine

Pone ma. loco mi. qꝛ sic ꝓcedit ꝺ clarano doc.

K

¶ Prima ꝓpositio pōt intelligi de primitate triplici: et de qualibet est vera: ⁊ ẜm hoc p̄ma ꝓpositio cōtinet tria membra. ¶ Una primitas obiecti dr̄ eē primitas adequatiōis: qn̄. s. potētia non excedit illud obiectū: quō coloratū vel luminosum dr̄ esse p̄mū obiectum visus. ¶ Alio mō p̄mū pōt dici virtute cui⁹ oē aliud intelligitur vel cognosciṫ a tali intellectu: quō lux est primū obiectū visus. ¶ Tertio mō primū pōt dici perfectiōis qḋ in se ɔtinet tanꝗ̄ in summo perfectionē oīm obiectoꝝ ⁊ virtutē pficiēdi potentiā. obiectū aūt btīficū est illud in ꝗ̄ summe pficiṫ ⁊ ꝗetaṫ ⁊ satiaṫ intellect⁹. ¶ Ex his tribus pn̄t accipi tres maiores. nā idē intellect⁹ non hꝫ distincta adeꝗ̄ta obiecta: qꝛ nō pōt in aliud obm̄ distinctū ꝯ suū obm̄ adequatū: qꝛ tūc ideꝫ obm̄ esset adequatū ⁊ nō adeꝗ̄tū: ⁊ tunc potētia excederet illud in operādo circa aliud ex eꝗ̄ distinctū: ⁊ ēt nec potentia pōt hr̄e plura obiecta p̄a primitate ꝟtutis ꝗ̄ est scḋa intellect⁹: qꝛ nō pōt esse ꝙ virtute. a. intelligat ꝗcqḋ intellexerit: ⁊ ita. b. ⁊ ex virtute. b. itelligat quicqḋ intellexerit: ⁊ ita. a. qꝛ ꝙ. a. fit rō intelligēdi. b. ⁊ econuerso est circulatio: ⁊ ista circulatio est ipossibilis: nec pōt ēt itellect⁹ summe ꝗetari in duob⁹ ex eꝗ̄ distinctis: qꝛ nō hꝫ ꝓ obiecto btīfico ⁊ ꝗetatiuo illud quo circūscripto nihil min⁹ ꝗetareṫ ⁊ btīficareṫ: sꝫ circūscripto vno adhuc eēt in alio summe satiat⁹ ꝗetatus et pfectus. ꝗ in illo nō posset eē pfectus. pari rōne nec in alio. ¶ Pateṫ igiṫ tres ma. qꝛ eiusdē intellectus nō pn̄t plura esse obiecta ex eꝗ̄ distincta p̄a primitate adeꝗ̄tiōis: nec prima primitate virtutis: nec p̄a primitate pfectiōis sicut obm̄ btīficū est primū. Minor. s. ꝙ ifinitū formalr̄ ⁊ intēsiue est primū obiectū itellect⁹ diuini ꝗlibet istoꝝ modoꝝ. ꝓbaṫ. ¶ Et p̄o de scḋa p̄mitate: qꝛ qḋ est rō eēndi ē rō cognoscēdi. infinitū ꝗ̄ cū eminēter ɔtineat in se ꝗdlibet ẜm oēm entitatē: ēt eminēter cōtinet in se oēm cognoscibilitatē sic aūt ɔtinēs virtualr̄ aliqḋ ē ēt motiuū ad eius cognitionē. sic ꝗ infinitū intēsiue ꝗdcūꝗ̄ hꝫ rōnē obiecti p̄mi respectu itellectus diuini: ⁊ hoc p̄mitate ꝟtutis. ¶ Ex hoc sequiṫ ꝙ ip̄m est obiectū primū primitate adequatiōis: qꝛ si

2. met. t. c. 4.

L

eut ostensum est alibi in materia de intellectu diuino. intellect⁹ diuin⁹ nō hȝ obiectū adequatā cōmune p abstractionē ab oib⁹ obiectis: sed cōe cōitate virtutis ad oia p se obiecta: alias vilesceret ei intellectus: qꝛ posset immutari ab obiecto finito. qđ ḡ est sibi ꝑmū virtualiter est etiā ꝑmū adequatū. ¶ Ex hoc etiā ptȝ tertia ꝑmitas. s. ꝑfectionis q̄ est obiecti btifici: qꝛ in ꝑfectissimo obiecto et summe cōtinēte oēm ꝑfectionē oim obiectoꝝ summe q̄etatur ꝑficiꝉ: ꝛ satiaꝉ ipa potentia: ꝛ ita beatificaꝉ. ¶ Cōfirmaꝉ ista ratio quātū ad maiorē ꝛ minorē: quia sint plura infinita disticta. a. ꝛ. b. Intellectus diuin⁹ poterit intelligere vtrūqȝ: alioqn alterū nō haberet rōnē entis. neutrū aūt pōt intelligi nisi actu cōprehensiuo cū sit formalr īfinitū. vnico autē actu cōprehensiuo nō pñt intelligi duo distincta habētia ꝓpꝛiaȝ infinitatē: qꝛ vnicū obiectū intēsiue infinitū adequaꝉ vnice comprehēsioni. ḡ intellect⁹ diuinus duob⁹ actib⁹ cōprehēsiuis intelligeret. a. ꝛ. b. ergo ꝑm illos hr̄et simul duos act⁹: qđ est impossibile: qꝛ vnica cōprehēsio infinita ꝛ infiniti adequaꝉ vni intellectui infinito vel nō simul: ꝛ ita successio vel mutatio vel nūqȝ: cū vtrūqȝ sit infinitum intensiue.

M **Secūda** rō principalis de cōicabilitate sic formaꝉ. Ois ꝑfectio simpliciter est cōicabilis. oē infinitū intēsiue est ꝑfectio simpl'r. ḡ ꝛc. Nulla aūt ꝓprietas ꝑsonalis est cōicabilis: qꝛ est formalis rō incōicabiliter existēdi. ergo nulla ꝓprietas ꝑsonalis est infinita intensiue. minor est manifesta: qꝛ nihil pōt eē magis ꝑfectū q̄ꝫ ꝙ sit infinitū intēsiue. ꝓbatio ma. prime: qꝛ ꝑȝ ꝙ colligitur ex intētiōe Ansel. mono. 15. ꝑfectio simpl'r est q̄ in q̄libet habēte ipaȝ melius est ipsaȝ hr̄e q̄ꝫ nō ipsaȝ hr̄e. Hec aūtē regula indiget duplici expositione. nō eñ intelligiꝉ sic. Meli⁹ est ipm q̄ꝫ sua negatio ꝯdictorie opposita: qꝛ sic q̄libet positiuum est ꝑfectio simpl'r: qꝛ q̄dlibet positiuū est simpl'r melius sua negatiōe ꝯdictorie opposita: sȝ intelligiꝉ ibi non ipm ꝓ q̄cūqȝ sibi incōpossibili etiā positiue: vt sit sensus. ꝑfectio simpl'r est q̄libet melior q̄cūqȝ sibi incopossibili. scđo intelligiꝉ in q̄cūqȝ nō ꝓ q̄cūqȝ natura: sȝ ꝓ q̄cūqȝ supposito nō intelligēdo: vt est talis nature vel talis: sȝ absolute accepto vt est tale suppositū ꝑscindēdo rōneȝ nature cui⁹ est suppositū. hoc pȝ: qꝛ auro sic cōsiderato: vt hȝ naturaȝ auri: vel supposito cōsiderato vt subsistēs in natura auri: nō ē meli⁹ nō aurū q̄ꝫ aurū: qꝛ incōpossibile vt incōpossibile nō est alicui meli⁹: destruit eñ entitatē ipsi⁹: imo meli⁹ sic est aurū eē aurū q̄ꝫ q̄dcūqȝ icōpossibile nature auri. ¶ Est ḡ intellect⁹ ꝓpositiōis iste: ꝑfectio simpl'r ē talis: q̄ in q̄cūqȝ supposito absolute considerato ꝑm rōnem suppositi nō determiando naȝ ī q̄ vel cui⁹ sit suppositūȝ: meli⁹ ē ipm q̄ꝫ nō ipm. hoc est q̄ꝫ quodcūqȝ incōpossibile ipi. ¶ Ex hoc seq̄tur ꝓpositū ꝙ nulla ꝑfectio simpl'r sit formalr incōicabilis. ꝓbatio ꝯñtie. qꝛ qđ est formaliter incōicabile ē formalr icōpossibile cuilibet alteri: cōsiderando ēt illđ sub rōne suppositi non includēdo naturā: cui⁹ ē illđ ꝓbaꝉ qꝛ qđ repugnat alicui: cuȝ vt sibi

In ꝓlo. 2. ꝛ 3. di. 1. et. 35. distin. eiusdē 12. meta. t. c. 51.

Expositō subtilissima ꝑfectionis simpl'r

N

repugnat destruat ipm: vt sic. nō est meli⁹ ipm q̄ non tale: qđ aūt est de se icōicabile repugnat cuili bet etiā sub rōne suppositi. ergo non est meli⁹ illi: etiā vt ꝯsideret sub rōne suppositi q̄ non ipsuz. Habemus ergo istam ma. ꝙ nul la perfectio simpliciter est forma liter incommunicabilis.

D **Tertio** arguit ex icōpossibilitate sic. pfectio simplr cuicūq3 cōpossibili sibi i eodē supposito necio ē eadē realr: sic intelligēdo ꝙ in abstracto accipiēdo hoc et illđ: verū est dicere hoc est illud. Sz rело origi nis nō est cuilibet cōpossibili sibi in eodē supposito sic eadez ꝗ ꝗ ꝛc. minor est manifesta: qꝛ ista nō est vera. gñatio actiua est spiratio actiua. Maior pbat inductiue: et rōne iductiue sic. Nihil est i diui nis qđ nō sit idē essentie diuine: imo ēt cuilibet eēntiali. ita ꝙ ꝯsi derādo vtrūq3 i abstracto simplr: verꝫ est hoc est hoc. de eēntia ꝗ et de eēntialib⁹ de qb⁹ cōiter appa ret ꝙ ꝗdlibet sit ifinitū formalr. pꝫ maior ꝙ ꝗdlibet eoꝝ est idem cuilibet sibi cōpossibili in eodez supposito. pbatur ēt eadē maior rōne sic: qꝛ infinitū nō solū nō est cōpositū: sz ēt oino icōponibile cuilibet alteri. oē eni cōponibile pōt eē ps: ꝛ ꝑ ꝯñs excedi: qꝛ totuz est mai⁹ sua parte. Infinitū aūt nullo modo pōt excedi. ꝗ est olno simplex ꝛ incōpositū ꝛ icōponibi le. Si autē aliqđ cōpossibile sibi in eodez supposito nō esset olno idē sibi: tūc ipm nō eēt olno incō ponibile: qꝛ tūc ibi eēt aliq̄ cōposi tio saltē aliquo mō act⁹ ꝛ potētie. Habem⁹ ꝗ pmā ptē maioris. s. ꝙ infinitū est idē realiter: ꝛ qđ est si bi compossibile in eodē supposi to. ꝑ Scđa pars maioris. s. ꝙ sic sit idē ꝙ sit vera predicatio in ab stracto: vtputa dicēdo hoc est hoc

P Probat: qꝛ cū ꝑdicatio affirmati ua sit vera rōne idētitatis. ois il la erit vera abstracti de abstracto vt ꝑ abstractionem non tollitur rō idētitatis. vbi aūt ꝑ abstractio nē tollit rō idētitatis nō est vera. Exēplū. hec est vera. albedo ē color: qꝛ lꝫ extrema sint abstracta: non tñ fit abstractio nisi a subiecto alteri⁹ nature: ꝛ illđ subiectū nō fuit pcisa rō idētitatis eoꝝ extremoꝝ. manet ꝗ rō idētitatis na ture ad naturam illo subiecto ex cluso. Albedo aūt et musica non hñt identitatez nisi ꝑ accñs rōne subiecti: lꝫ ꝗ hec sit vera: albū est musicū: ꝑ tāto ꝙ idem subiectuz denoiat ab vtroq3 accñte: tñ abstractione facta ab illo subiecto: qđ fuit rō idētitatis eoꝝ: hec est falsa: albedo est musica. pꝫ ꝗ ꝙ ꝑdicatio in abstracto vera est qñ extremoꝝ est talis identitas: ꝙ per abstractionē nō tollit rō idētitatis eoꝝ. Modo qñ vnū extremuz est infinitū: ꝑ abstractionē a sup posito nō tollit rō identitatis ad ipm. ꝛ hoc cuiuscūq3 compossibi lis sibi in eodē supposito. Et iō ꝑ pter infinitatē: vt iaz argutū est: nō pōt esse cōpossibilis in eodem supposito: nisi vera ꝛ pfecta iden titate reali. ꝗ abstractione facta a supposito q̄diu manet ratio extremi infiniti formaliter semꝑ in quacūq3 abstractōe manet rō idētitatis extremi ad extremū: ꝛ per ꝯñs vera predicatio in abstracto hoc est hoc. ¶ Ex ista ratione pꝫ generaliter ꝙ quedam ꝑdicatio nes in diuinis sunt vere nō solū in ꝯcreto: sed etiam in abstracto: que non sunt oppositi de oppo-

sito. quedā vere in cōcreto lꝫ non in abstracto: qꝛ nō loquimur de illis q̄ neutro mō sunt vere: vbi s. extrema sūt opposita: qꝛ nec pr̄ est filiꝰ: nec paternitas est filiatio Ubi aūt extrema nō sunt opposita sꝫ cōpossibilia in eodē supposito ibi semꝑ ad minꝰ est p̄dicatio vera in ꝯcreto. sicut pr̄ est spirās pater est ingenitꝰ: nō aūt in abstracto: sic pr̄nitas est spiratio: et tñ hec est vera: deitas est pr̄nitas deitas est spiratio. hoc nō est nisi qꝛ diuinitas est formalr̄ infinita nō aūt pr̄nitas nec spiratio et iō abstrahēdo a supposito deitatē cū semꝑ maneat in ipsa rō infinitatis: semꝑ manet rō identitatis simplr̄ ad paternitatē ꝛ spirationem: ꝛ iō manet rō veritatis affirmatiue p̄dicatiōis in abstracto: sꝫ paternitatē q̄ nō est formaliter infinita abstrahēdo a supposito non manet rō idētitatis eius ad spirationē actiuā q̄ etiā non est infinita: qꝛ neutrū extremū ꝫm ꝓpriā rōnē sui hꝫ infinitatē et iō licet hec sit vera. pater spirat. qꝛ eidem supposito ꝯuenit vtrūqꝫ. tñ abstractiōe ab illo supposito facta: quia neutrū eoꝝ est infinitū: nō est vera p̄dicatio in abstracto: paternitas est spiratio. Per oppositū ꝯsimilis rōꝰ est: quandocūqꝫ aliqd̄ essentiale p̄dicat̄ de aliquo essentiali: vel ꝑsonale de essentiali vel essentiale: de ꝑsonali. vt pote hec est vera sapientia est paternitas: sapiētia est spiratio ꝛ econuerso: qꝛ abstrahendo a supposito adhuc manet alterū extremū infinitū. s. sapiētia: ꝛ iō remanet adhuc rō idētitatis extremi ad extremū facta tali abstractione: ꝛ ꝑ ꝯñs ratio veritatis in p̄dicatione affirmatiua. ¶ Ptꝫ ꝙ gn̄aliter ista ista maior ꝙ nunqꝫ est neganda p̄dicatio in diuinis per idētitatē abstracti de abstracto: nisi qꝛ neutrum extremū est formaliter infinitum: sicut hec est negāda. paternitas est spiratio.

Circa tamē ma. istā quare p̄dicatio aliqua in abstracto in diuinis negat̄ dupl'r: ab aliquibus dr̄ ꝙ lꝫ paternitas ꝛ spiratio sint idē realr̄: tñ differunt rōne: ꝛ hoc sufficit ad impediēdū talē p̄dicationē. ¶ Quādo aūt probat̄ ꝙ talis differentia non sufficit qm̄ ista est vera. sapiētia est bonitas. ¶ Rn̄det̄ ꝙ sicut attributū potentie nō est attributū sapiētie. Sic nec in proposito. ¶ Sed hoc nō vr̄ ꝓbabile. qꝛ attributum vt attributū dicit intentionē secundā vel relationē aliquā rōnis circa illud de quo dr̄. Unde etiā numeratur ꝛ verū est dicere ꝙ bonitas est sapiētia sunt duo attributa. ꝙ ꝫm illud ꝫm ꝙ. est numerus non est veꝝ dicere hoc est hoc: qꝛ illd̄ est rōnis: sed non propter hoc negatur ista. sapientia est bonitas. vbi nō includit̄ illud rōnis quod numerat̄ in eis: ꝙ a simili non includēdo nisi illd̄ qd̄ rei est: si oīno idē esset in re paternitas ꝛ spiratio: esset hec vera. paternitas est spiratio: lꝫ nō ista. notio vel proprietas paternitas est notio vl̄ ꝓprietas spirationis. Quecūqꝫ em̄ sunt eadem re simpliciter in deo ipsa significata etiā in abstracto ꝛ in noibꝰ p̄ime ipositionis siue significātibus rē p̄ime intētiōis p̄dicantur de se inuicē in abstracto: lꝫ non in noibus scd̄e impositionis siue accepta ꝫm aliqua nomina secūde intētionis: sicut ptꝫ in creaturis. vnde lꝫ ista sit vera

Th. in p̄n. di. 5. q. 1. He. q̄. 5. q. 1.

fortes est homo:nō tamē rō sortis q̄ est singularitas est rō hois q̄ est vl'itas. ¶Aliter dicit alius ꝛ rationabilius vt vr̄ ꝛ ad ꝓpositū ꝙ proprietates in eadem ꝑsona differūt ex natura rei preter considerationē intellectus: qꝛ ad hoc sufficit disperatio:lꝫ nō sint opposite:ꝛ propter hoc predicatio vni⁹ de alia in abstracto non est vera. Et hoc ideo qꝛ illa distinctio ex natura rei est ꝓpter non infinitatē hui⁹ ꝛ illius:qꝛ si hoc vel illud esset infinitū nō esset talis distinctio nec ipediret talis p̄dicatio.

var. li. I. di. 2.

Circa tertiū articulū cōtra p̄dicta arguitur quadrupliciter. ¶Primo sic.qđ nō est cōprehensibile nisi ab itellectu infinito est formaliter infinitum. generatio illa vt generatio ē formal'r incōprehēsibilis nisi ab intellectu infinito.ergo ꝛc.minor ꝓbat̄ ꝑ illḋ Esa.53.generationē ei⁹ qs enarrabit? qđ expones Hie.homil.1. super mat.de gn̄atione eterna filij qđ inquit impos'e ꝓphetia dixit affatu ꝛc.sed qđ ē impos'e affatu ē incōprehēsibile ab intellectu fi[illegible]o.P Cōfirmat̄ ēt ꝑ illud Am. I. de tri.q̄ro a te qūo putas inq̄t filiū esse genitū.ꝛ sequitur.mihi impos'e est generationis scire secretum.mens deficit:vox silet:nō mea tm̄ sed angelorum.et supra cherubin ꝛ seraphin:ꝛ supra oēꝫ sensum est.ꝛ probat ibi quia scriptum est.Pax xp̄i q̄ exuperat̄ oēꝫ sensuꝫ.ad phyl.4.Ex hoc arguit Ambro.ex quo pax xp̄i est supra omnem sensum quomodo supra omnē sensum est tāta generatio? ¶Preterea scđo arguitur sic.ois actio adequata principio ꝛ termino infinito est formaliter infinita:generatio in diuinis est actio adequata principio formali infinito ꝛ termino infinito:qꝛ principiū est essentia vel memoria infinita:ꝛ primus terminus est fili⁹ q̄ est infinitas:terminus etiā formalis est essentia cōicata siue notitia declaratiua:quoꝝ vtrūqꝫ est infinitū.Et pꝫ ꝙ ista actio ē vtiqꝫ adequata:qꝛ non potest esse nisi vnica huius principij ad hūc terminū.g ꝛc. ¶Preterea tertio ratio subsistēdi est ratio ꝑfectissime essendi:relatio originis prime ꝑsone est rō subsistendi:ergo est rō ꝑfectissime eēndi.ꝛ ꝑ ꝯn̄s infinita.qꝛ eē in diuinis est formaliter infinitū. ¶Preterea. intellectus diuinus ē formal'r infinit⁹. Alioquin nō comprehēderet infinitā eēntiā diuinā:de qua tactū ē qōne p̄ma arti.1.ꝙ intellect⁹ vt intellectus eam cōprehēdit.non est autē infinit⁹:nisi qꝛ est idē essentie diuine que est primo infinita. sed paternitas est eadem illi. ergo paternitas propter eandē rationem est formaliter infinita.

Ad primū istorū quādo alicuius intellectus est aliqđ primū obiectum primitate virtutis ꝑ illud q̄dlibet aliud obiectū itelligitur fm ordinē quē vnūq̄dqꝫ obiectū hꝫ ad illud primū.Ista pꝫ ex rōne illa q̄ est in ista.q.arti.2.de intellectu ꝛ volūtate. Exēplū.quādo alicuius intellect⁹ est aliquod p̄mū obiectū primitate virtutis immediati⁹ intelligit̄ virtute ei⁹ illud qđ ꝑ se idē illi q̄ꝫ illud ꝙ est ꝑ accidēs idē illi nunc aūt intellectus diuini est oīno idem obiectum primū primitate virtutis ꝛ adequationis sicut tactū ē.essentia.s.sub rōne eēntie:nullū g per

S

in illo cui adequatur. ¶ Ad tertium sicut tactum est in precedenti questione articulo secundo in fine: subsistere est equiuocum. ¶ Uno modo accipitur pro per se esse: et sic loquitur Aug. 7. de tri. c. 4. omnis res ad se subsistit: quanto magis deus. ¶ Alio modo pro incommunicabiliter per se esse: siquidem communicabile intelligitur non quasi subsistens: sed quasi inherens subsistenti: et quasi modum inherentie habens. primo modo concedo quod subsistere formaliter dicit perfectissimum esse et non dicit nisi essentiam secundum Aug. secundo modo subsistere presupponit perfecte esse: sed non formaliter includit: sed tantum addit incommunicabilitatem supra per se esse primo modo acceptum: et illud sic est ratio subsistendi: quod est ratio incommunicabiliter per se essendi: et talis est relatio. ratio autem essendi incommunicabiliter non est ratio perfectissime essendi. ¶ Ad ultimum concedo quod intellectus est formaliter infinitus propria infinitate que est modus intrinsecus sue proprie entitatis. s. intellectualitatis ut intellectualitatis: et tamen paternitas non sic est infinita: cum hoc tamen paternitas est: est eadem realiter essentie aliquo modo sicut intellectus. ¶ Et cum additur quod infinitas intellectus est propter identitatem eius ad essentiam. ¶ Respondeo primum omnino in diuinis (ut tactum est in prima questione) est essentia ut essentia: que secundum Dama. est pelagus propter comprehensionem omnium perfectionum diuinarum: ista est infinita non tantum intensiue in se sed etiam virtualiter primo et per se continens omnia intrinseca: quodcumque autem aliud continet per identitatem alia: sed non primo omnia: quia nec a se. sed virtute essentie: a qua etiam habet suam infinitatem. Uidetur ergo quod essentia habet infinitatem et formaliter: et propriam et primam: quia a se: quia respectu omnium dicitur pelagus: quia omnem perfectissime continet entitatem intrinsecam: ut possibile est eam contineri in uno formaliter. Ab hac autem primo: sicut licet loqui: emanant omnia ordinate. primo quidem intrinseca essentialia que nomen dicunt respectum ad extra: secundo notionalia: tertia et ultimo creata siue extrinseca: et quodlibet emanans recipit illud perfectionis ab ea cuius est capax si sibi non repugnat et illius recipit esse quasi effectiua et primaria est infinitas essentie causa autem siue ratio formalis est ipsa entitas propria cuiuslibet emanantis: essentiale ergo recipit ab ea infinitatem formalem: quia talis essentia sufficit in ratione principii et fundamenti ad dandum talem quantitatem: et talis quantitas virtualis: ipsi non repugnat: sicut nec communicabilitas: ipsi autem relationi personali competit per essentiam esse ad alterum. nec competit sibi infinitas intensiue proprie: quia ipsa non est capax talis quantitatis: sicut nec incommunicabilitatis. Etiam in genere principii formalis essentia status: hoc enim accipit infinitatem: illud non: quia hoc est hoc et illud est illud sicut hoc. accipit incommunicabilitatem. illud incommunicabilitatem quia hoc est hoc: et illud est illud repugnantia enim formalis et non repugnantia primo reducitur formaliter ad rationem eius: cui debetur esse repugnantia. Tandem ab essentia creatura recipiunt entitatem finitam quia talis sola eis competit. Ad formam igitur argumenti dico quod sola identitas essentie non est sola ratio habendi infinitatem formaliter: sed est ratio sufficiens omni ei cui formaliter non repugnat infinitas: formaliter autem repugnat relationi personali ut probatum est: et nulli essentiali

Nota quod intelligis et pluri[mum] quod hec applicabilis

resolo nota bilis.

¶ Et si q̄ras q̄re cōpossibilis est infinita huic ⁊ nō huic: pōt queri in oppositum q̄re huic repugnat incōicabilitas: ⁊ huic nō: qđ oēs cōcedūt: ⁊ est eadē respōsio: q2 in rōne principij formalis: q2. s. formaliter hoc est hoc: ⁊ illud ē illđ formalr. Quia aūt in rōne principij fundamētalis ipsa eēntia est vnū p̄ncipiū illimitatū: a q̄ multa sunt ordinate nata p̄cedere: et quodlibet in p̄mo instāti: in quo quasi emanat vel p̄cedit in eē: suaꝫ habet entitatem: hoc talē ⁊ illud talē. ⁊ huic sua entitas est rō repugnantie alicuiuscuius tamen illi nō est ratio repugnantie entitas ita.

Ad argumentū

principale sicut declaratuꝫ est in primo articulo. infinitas in entitate dicit totalitatē in entitate et per oppositū suo mō finitas dicit partialitatē entitatis. oē eñ finitū vt tale min⁹ est infinito vt tali q2 ꝑm Euclidē. 7. cōclusione. 4. ols numer⁹ minor maioris nūeri pars est vel partes. Hoc nō sic intelligēdū est: ꝙ iste binari⁹ sit pars illi⁹ ternarij: q2 nihil est sic in diuinis: sꝫ quantū ad ꝓportiones oēs attēdēdas in quantitatibus ille binari⁹ se hꝫ ad illū ternariū: sicut pars vel ptes ad totū q2 simili modo exceditur ab illo ternario: sicut excedit alius binarius ab alio ternario cui⁹ est ps. Ita dico hic: nullū creatuꝫ est ps dei: cū de⁹ sit simplicissim⁹: sed oē finitū cū sit min⁹ illa entitate ifinita cōformiter pōt dici pars: lꝫ nō sit ꝑm aliquā ꝓportionē determinatā: q2 excedit in infinitū: ⁊ hoc modo oē aliud ens ab ente infinito dr ens ꝑ participationē: q2 capit partē illi⁹ entitatis q̄ est ibi totalr ⁊ perfecte. Hoc ḡ volo hr̄e ꝙ oē finitū cū sit min⁹ infinito est pars cui. q̄ repugnat eē ps vel excedi realr ab aliquo: ei repugnat eē finitum. nūc aūt p̄rnitati huic repugnat eē ps diuinitatis illo mō vel excedi a diuinitate: q2 ꝓpter infinitatē diuinitatis p̄rnitas cū sit cōpossibilis sibi in eodē supposito est simpliciter idē sibi: ⁊ ꝑ ꝯñs realiter excedi non pōt: nec esse pars nec rōnem partis hr̄e pōt nō ḡ est finita nec infinita: sicut prius ꝓbatū est: q2 sicut finitū hꝫ rōnē partis modo predicto: ita infinitū hꝫ rōnē totius hoc mō. s. ex plenitudine q̄ntitatis virtualis sue mēsurās oē aliud: vt maius ꝑ accessuꝫ ad ipsum: ⁊ minus ꝑ recessum: sed nec p̄rnitas hꝫ rōnē totalitatis: quia mensura ꝑm gradū quēdā perfectionis stat ad aliquod primū in ordine mensurādi. qđ est eēntia absoluta. ¶ Dico ergo breuiter ꝙ paternitas nec formalr est finita nec formaliter infinita. ¶ Et cum arguis ex diuisione imediata entis in ista etiam anteq̄ descendat in decē gn̄a concedo bene ꝙ ista nō diuidunt ens vt iam ꝯtractū est ad aliquod gen⁹: imo q̄dlibet gen⁹ ⁊ ens vt immediate indifferens ad decē gn̄a. est precise ens finitū. finitū tñ ⁊ infinitū nō diuidunt ens nisi ens quantū: q2 sicut ꝑm p̄hm. 1. phy̅s. finitum ⁊ infinitum quantitati cōgruūt: ꝙ est verꝝ de finito ⁊ infinito ⁊ quātitate ꝓprie acceptis: ita etiam extēsiue loquendo finitū ⁊ infinitū vt sunt passiones entis cōueniūt precise enti in se habenti quātitatē aliquā perfectionē talis autē quātitas nō cōuenit entitati nisi

Ex hoc habetur paternitas in creaturis est quāta formaliter: sꝫ aūt in diuis. Bb

Idem ibidē diffinitione. 12.

t.c. 15.

Hec responsio apud Scotistas ē vt p̄ꝫ

Aa

infinita [marginal manuscript note]

cipitur. de q.2. Electorum. ad finem.

que pōt esse partialis vel totalis inter essentias quantitatē eam cō paratā ad aliam statim opz excedere vel excedi ⁊ esse partiale vel totale: sicut hic loqmur de ptiali ⁊ totali paternitas autez vt paternitas nō pōt esse inter entitates totalis nec partialis. ¶ Posset ēt dici q quātitas virtualis nō conuenit nisi entitati quiditatiue vt scz distinguit ab entitate hypostatica. ⁊ p ꝯñs nec finitas nec infinitas. Ista aūt entitas: lz sit i se quodammō qditatiua: tñ vt ē talis est tm̄ hypostatica. ¶ Tertio mō dici pt q quātitas virtual nō ꝯuenit nisi entitati absolute. Sz ille due rñsiones vltime cōcedūt aliq dubia de entitate hypostatica ⁊ entitate relatiua: q.s. non habeant quantitatē virtualē. ¶ Viso de relatiōe originis i diuinis: sequitur questio de relationibus cōibus: ⁊ est vnica.

Cc

Questio. VI.

Utrū eqlitas i diuinis sit relatio realis? Arguit q sic. Illa relatio est real q hz fundamētū reale: ⁊ extrema realr distincta ista ē hmōi. g ⁊c. pbatio minoris ibi est magnitudo realis: sz eēntie ⁊ persone realiter sunt distincte q dicuntur adinuicē equales. ¶ Cōtra. Ois relatio realis fundat sup actionē ⁊ passionem vel supra quātitatē. 5. Meta. In deo nulla relatio realis fundat sup quātitatē: q: fm Augu. 5. de tri. c. 1. deus est magnus sine quantitate. ergo nulla ē ibi relatio real nisi fundata super actionē ⁊ passionem talis autē ibi est sola relatio originis: equalitas autem nō est relatio originis: q: eiusdez rōnis in vtroq extremo. ¶ Itē eadē est magnitudo in tribus psonis sicut eadē essentia. g extrema nō sunt realiter distincta: nec per consequens relatio realis.

T. cō. 20.

Hic sunt tria videnda.

¶ Primo si equalitatis in diuinis sit aliqd fundamētū reale. ¶ Scdo si sit realis distictio extremorū. ¶ Tertio si illa equalitas ex natura rei insit extremis, fm fundamētū. ¶ Primus articulus hz tria. ¶ Primo videndū de fundamēto eqlitatis in cōi. ¶ Scdo qd posset assignari fundamētū eqlitatis in diuinis. ⁊ si sint plura fūdamēta q ⁊ qt. ¶ Et tertio d qcūq eorū si sit ibi reale.

Ca. de quātitate. A

Primum videt accipi a phō: q fūdamētū eqlitatis sit quantitas ait. eni in predicamētis q ppriū est quātitati fm eam equale vel inequale dici. Istud scdm notat fundamētū illius relationis: sicut ipse loqtur. c. de qualitate q pprium sibi est q aliqd fm eā dicat simile vel dissimile. Istud dictum de fundamēto equalitatis vel similitudinis videt magis explicare 5. meta. c. de ad aliqd equale. simile idem fm vnū dicuntur ola. eqlia quorū quantitas est vna similia quorū qualitas est vna eadem quorū substātia est vna. hoc ipse videt innuere q non sola quantitas est fundamentū equalitatis: sed reqrit vnitas quātitatis. Et tūc est qstio generalior questiōe proposita duplex. ¶ Una: an vnitas sit formale in fundamēto eqlitatis? ⁊ si darem q sic. an immediatior q ipa quātitas cuius est disti. 1.

T. cō. 20.

Vid. 5. meta. et. 19.

et.14. vnitas vel econuerso. ¶ Scda q̄stio: an vnitas sit p se ptinens ad fundamētū equalitatis: ⁊ im portet p se aliqd positiuū: vel solum puationē: vel negationē: q si diceret solā negationez importare: ⁊ cū hoc eēt per se de fundamento equalitatis siue tanq̄ rō prima siue remota: seqtur q gnālr eq̄litas nō eēt relatio realis. Istaz cōclusionem gnālē ⁊ istas duas premissas ex quibus seqtur nō opz hic discurrere: q: trāscedūt q̄stionē ꝓpositā. ꝓcedentes em̄ equalitatem esse alibi relationem realē adhuc negant specialiter de eq̄litate diuina. Esto igitur q equalitas gnāliter sit relatio realis vel positiua nō adhuc inquiretur si quātū est ex parte coꝝ q̄ reqrunt̄ ad relationē realē: pn̄t etiam eque saluari in equalitate diuina sicut in equalitate creata.

di.3.q. 2.et.1. dis. 4. ⁊ inde. in sin.

B

De scdo in isto articl'o. s. de q̄litate in diuinis in speciali qd sit ei⁹ fundamētū. Illud vr̄ Augu. assignare. i de fide ad Petrum. vbi loquēs de tribus psonis diuinis dicit Nulla inquit alteram precedit eternitate: aut excedit magnitudie aut superat ptāte: q: nec filio pater anterior: aut maior est. Et potest addi: aut etiam potentior. ¶ Illō dictum Augu. probatur ex dictis p hi: q: si equalitas est s̄m quātitatē: cū quantitas primo diuidat̄ in continuā ⁊ discretā: in diuinis nō pōt eē q̄alitas s̄m quantitatē discretā: q: nulla est ibi nisi trinitas: q̄ non est numer⁹: vel si est pluralitas minor ps est quodāmodo maioris: ⁊ ita inequalis sibi. Quātitas aūt continua diuiditur in pmanētē ⁊ successiuā in deo nō est quantitas successiua:

In p̄n ci.c. de quāti tate.

est tamen aliqua que est sibi correspōdēs que est quātitas durationis: et illa ꝓprie dr̄ eternitas. quātitas permanēs in creaturis dicit̄: cōiter magnitudo m̄alis: et ois sibi correspōdens in diuinis dicit̄ magnitudo virtutis. Sequitur ergo ex dicto phi dictum Augu. q ad hoc q equalitas sit i diuinis aut est s̄m magnitudinez aut s̄m eternitatez. ¶ Scdo dictū Augu. exponitur: quia tūc ex dictis videt̄ sup̄fluere tertiū quod addit s̄m potestatez. Sed est rn̄sio q equalitas aliquoꝝ attēdit̄ proprie s̄z aliquid eis intrinsecū ⁊ ad se ex consequenti t̄n equalitas attendi pōt in comparatione ad extrinseca. Unde ex consequēti ex hoc q aliqua formā aliquā habent in equali gradu sequitur q s̄m eaz pn̄t equaliter agere in cōparatione ad extrinseca: equalitas ergo potestatis proprie nō est alia ab equalitate magnitudis: ⁊ hoc ex quo distincta: sed est quasi explicans quandam equalitatez magnitudinis: que. s. magnitudo est forme actiue: sicut in creaturis que habent equalē magnitudinem caloris: habent potētiā equalem calefaciendi sic ergo sūt tria cōnumerando equalitatez q̄ est in cōparatione ad extrinseca: cū equalitate q̄ est s̄m intrinseca. ꝓprie aūt ⁊ ex equo sunt tantummodo duo q̄ sunt ad se ⁊ ad intra s̄m q̄ attēdit̄ equalitas. s. s̄m magnitudinē ⁊ eternitatē. Et forte ꝓpter ista Aug. in replicando tantūmō ista duo replicat nō potentiā cū ait. Nō ē pr̄ filio anterior aut maior: nō dicit aut potētior. ¶ Est etiā aliud dubium circa illud dictū Aug. quare nō s̄m plura attēditur eq̄litas. sunt em̄ pa-

ter ⁊ filiꝰ eq̃les ſm ſapientiã: ſm bonitatẽ: ſm iuſtitiã et cetera ta- lia. ¶ R̃ñdeo. nõ ſunt equales ſꝫ ſapiẽtiã niſi vt habẽtes vnã ma- gnitudinẽ: ⁊ iõ ſi ſm quãcũq3 p- fectionẽ eẽntialẽ ſunt eq̃les. ſem- per ꝓxima rõ eq̃litatis ẽ magni- tudo illiꝰ pfectionis ⁊ nõ p ſolã magnitudinẽ intelligit ipſe quã- cũq3 pfectionẽ eſſentialẽ quãtũ. ſ. ad illud qḋ eſt fundamentũ eq̃li- tatis. quia nulla fundat niſi ſub ratione magnitudinis.

C

De tertio in iſto articu lo pꝫ ꝙ ad il lud videndũ opoꝛtet tria videre. ¶ Pꝛimo an magnitudo ſit ibi ex nã rei. ¶ Scḋo an eťnitas. ¶ Ter- tio an ptãs. ¶ De pꝛimo opꝫ tria videre. ¶ Pꝛio qualr̃ magnitudo poni poſſet i diuinis. ¶ Scḋo q2 magnitudo eſt alicuiꝰ magnitu- do. ideo ad hoc ꝙ habeamus ma gnitudinẽ ex nã rei opꝫ ṗmo hr̃e aliq̃d ex natura rei cuius ſit ma- gnitudo. ¶ Et tertio an illa ma- gnitudo eius ſit ibi ex nã rei. vt ſic pꝛimum iſtoꝝ qḋ. ſ. eſt de ma- gnitudine req̃rat tria ad haben- dum complete ꝓpoſitum.

t.c.18. **De pꝛimo** ph̃s. 5. met. c. de quãti- tate dicit. Sunt aũt magnũ ⁊ par uum ⁊ maiꝰ ⁊ minꝰ. ⁊ ſm ſe ad in uicẽ dicta quãti paſſiones ſm ſe. transferunť ẽt ⁊ ad alia hec nõia. Uult dicere ꝙ magnũ ⁊ pnũ ſiue accipianť abſolute et ſm ſe: ſiue reſpectiue ſm ſe ꝯueniũt q̃titati ꝓpꝛie dicte. tranſlatiue aũt aliĳs. Et hoc apparet ſatis p rationẽ ꝙ nõ negaret ph̃s eq̃litatẽ eſſe indi uiduoꝝ eiuſdẽ ſpẽi in q̃libet gñe ⁊ ineq̃litatẽ ſpẽꝝ ⁊ per ꝯñs cũ ſm ipꝫ eq̃le ⁊ ineq̃le nõ dicanť niſi ſꝫ quãtitatẽ. quãtitas aliq̃ mõ con- uenit oĩ enti cuiuſcũq3 generis. ⁊ per ꝯñs lꝫ magnũ ⁊ paruum ſm eum ſint paſſiones ꝓpꝛie quãti- tatis: tñ tranſlatiue accepta ſunt tranſcẽdẽtia ⁊ paſſiões totius en tis. Augu. aũt. 6. de tri. c. 8. iſtam magnitudinẽ quã ph̃s dicit trãſ latiue dictã dicit eſſe magnitudi nẽ non molis ſed bonitatis ⁊ pfe ctionis. In his inquit q̃ nõ mole magna ſunt idẽ eſt maius eẽ qḋ meliꝰ eſſe. ¶ Pꝫ ḡ ꝙ magnũ pꝛi mo mõ ſm Ariſt. ꝓpꝛie dictum ⁊ ſm Aug. magnũ mole non eſt in deo nec in aliquo ſpũali: ſed ma- gnum tranſlatiue ſm ph̃m. ⁊ ma gnũ bonitate ⁊ virtute vel perfe- ctione poteſt poni ibi q2 illud eſt tranſcendens conueniẽs ſuo mo do omni enti.

D

5. met. t.c. 11. 8. met. t.c. 10. et. 10. met. t. cõ. 2. ⁊ inde.

Quãtũ ad ſcḋm i dubĳs afferať certũ. cer- tum eſt ꝙ eſt ibi eſſentia ex natu ra rei. qḋ etiã declaratũ eſt in pꝛi mo articulo pꝛime queſtionis.

Et ſtatim ex hoc inferť tertium. ſ. ꝙ ipſa eẽntia vt eẽntia hꝫ ex nã rei ꝓpꝛiã magnitudinẽ. et hoc ꝓbať aucte ⁊ rõne duplici. ¶ Auctoꝛi- tas eſt Dam̃. c. 9. vbi vult ꝙ eſſen tia eſt pelagus quoddã ſubſtan- tie infinitũ ⁊ interminatũ eſſen- tia vt ſepe dictum eſt: dicit ab eo pelagus quoddã quaſi pꝛioꝛita- tẽ ⁊ pꝛimã cõpꝛehenſionẽ habẽs olm: ⁊ vt ſic ſm ipm eſt infinita ⁊ interminata: ſic ergo eſt iſinitas eſſentie vt eſſentia. ¶ Ex his ſic arguiť eſſentia eſt infinita ex na tura rei vt accipiť ex auctoꝛitate Dam̃. q2 vt eſt pelagus eſt infini ta. ⁊ vt ẽ oĩno pꝛĩa ex nã rei dꝛ pe- lagus. iſinitas aũt eẽntie dꝛ ma- gnitudo eiꝰ ꝓpꝛia. ḡ hꝫ pꝛopꝛiã magnitudinem ex nã rei

E 12.

Determinate de magnitudine ⁊ ptãte olm: ⁊ pꝛoblematice ꝟo determinate diſputat ſb tiliter ſubtiř minoꝛ doc.

quātū ad aliqd satis ptʒ:qꝛ sicut quātitatiua infinitas ꝓprie dicit magnitudinem.imo extēsiue illimitationē q̄titatis ꝓprie:ita infinitas intēsiua ꝛ impfectione dicit summā pfectionē vel magnitudinē pfectionis. ¶ Per rōnē arguit sic.īfinitas intēsiua cōuenit essentie ex nā rei.illa est propria magnitudo eēntie.g ꝛc.maior ꝓbat.qꝛ sicut declaratū est in q̄one p̄cedēte infinitas intēsiua nō dicit ꝓprietatē vel passionē ei⁹ cuius est:sed modū itrinsecū ei⁹ circūscripta ēt q̄cūq ꝓprietate.nulli ergo pōt conuenire nisi cui ex nā rei intrinsece conuenit.probatio mi.qꝛ entitati q̄ditatis absolute q̄ nata est hr̄e rōnem mēsure vel mēsurabilis vel ꝯuenit finitū vel infinitū:cui g repugnat finitū ei cōuenit infinitū:talis est essentia diuina. Posset g argui ad ꝓbādū ma.per hoc q relationi rōnis nō pōt ꝯpetere infinitas intēsiua:qꝛ tūc relatio rationis esset pfectio simplr g nec īfinitas pōt alicui cōpetere ex relatione rationis: sed tm̄ ex nā rei. ¶ Scđo arguitur sic p rationē: modus obiecti btīfici vt obiectū beatificū est:est in re ꝛ ex natura rei. Infinitas intensiua est talis modus in essentia diuina.ergo est ibi ex nā rei.ꝛ p ꝯn̄s magnitudo maior ꝓbatur ex pfectione act⁹ beatifici qui vt melius capiat distinguit de duplici actu intell'is:et hoc loquendo de simplici app̄hēsione siue intellectione obiecti simplici. ¶ Un⁹ indifferēter pōt eē respectu obiecti existētis ꝛ non existētis.ꝛ indifferenter etiam respectu obiecti nō realr p̄ntis sicut ꝛ realr p̄sentis. istū actū frequēter experimur in nobis qꝛ vl'ia siue q̄ditates rerū intelligim⁹ eque: siue habeāt ex nā rei eē ex̄ in aliquo supposito siue non ꝛ ita de p̄ntia ꝛ absentia. Et ēt hoc ꝓbatur a posteriori qꝛ scia conclusionis vel intell'is principij eque in intellectu manet re ex̄nte ꝛ nō ex̄nte p̄nte vel absente. et eque pōt hr̄i act⁹ sciēdi conclusionē ꝛ itelligēdi principiū.ergo eque pōt hr̄i intellectio extremi illius a quo depēdet illud intelligere cōplexū cōclusionis vel principij.iste actus intelligēdi q̄ sciētificus dici pōt:qꝛ preuius ꝛ reqsitus ad scire cōclusionis ꝛ ad intelligere principij:pōt satis proprie dici abstractiuus:qꝛ abstrahit:obm ab ex̄ntia ꝛ nō existētia: p̄ntia ꝛ absentia. ¶ Ali⁹ aūt actus intelligēdi est:quē tn̄ nō ita certitudinalr experimur in nobis.possibilis tn̄ est talis.q.s.p̄cise sit obiecti p̄ntis vt p̄ntis:ꝛ existētis vt existētis.hoc ꝓbat.qꝛ ois pfectio cognitiōis absolute:q̄ p̄t ꝯpetere potentie cognitiue sensitiue pōt eminēter ꝯpetere potētie cognitiue intellectiue.nūc aūt perfectionis est in actu cognoscendi vt cognitio est.pfecte attingere primū cognitū.non aūt pfecte attingit qn̄ non in se attingit: sed tantūmō in aliqua diminuta vel deriuata silitudine ab ipso sensitiua aūt hʒ hāc pfectionē in cognitione sua.qꝛ pōt obm attingere in se vt ex̄ns ꝛ vt p̄sens est in existētia reali:ꝛ non tm̄ diminute attingēdo ipm in quadā pfectione diminuta.ergo ista pfectio cōpetit intellectiue in cognoscēdo:sed non posset sibi cōpetere nisi cognosceret ex̄ns.ꝛ vt in ex̄ntia ꝓpria presens est vel in aliq̄ obiecto intelligibili eminēter ipm continēte:de q̄ non curamus ad p̄ns:talē antē

actuȝ cognitionis de exñte vt existés. ⁊ presens est hȝ angelus de se. non tñ eñ intelligit Michael se eo mõ q̃ intelligeret Gabrielẽ si Gabriel annihilaret intellectiõe s. abstractiua: sed intelligit se vt exñtẽ vt exñtẽ eũdẽ sibi: sic etiam intelligit suam intellectionẽ si reflectat sup ea non solũ ↄsiderãdo intellectionẽ sicut q̃ddã obiectuȝ abstractũ ab exñtia ⁊ non exñtia qꝛ sic intelligit intellectionem alterius angeli si nulla itellectio eius esset: sed intelligit se intelligere hoc est intellectionẽ sibi inexñtẽ: ergo ista intellectio poſſis angelo est possibilis simplr itellectiue nr̃e: qꝛ pmittit nobis q̄ erimus eq̃les ãgelis. ista inquã intellectio pt. p pꝛie dici ituitiua: qꝛ ipsa est itellectio rei vt exñtis ⁊ p̄sentis. ¶ Ex ista distinctiõe ad ppositũ. Actus btificus intelľs nõ põt esse cognitio abstractiua sed nec̃io intuitiua: qꝛ abstractiua est eq̃ exñtis et nõ exñtis: ⁊ sic btitudo posset esse in obiecto nõ exñte: qđ est impoľe abstractiua etiã posset hr̃i lȝ obȝ non attingat in se: sed in silitudine. btitudo aũt nunq̄ hr̃ nisi ipȝ obm̃ beatificum immediate in se attingat: ⁊ hoc est quod aliq̃ vocant⁊ bñ ipsam itellectiõnẽ intuitiuã visionẽ facialẽ: ⁊ accipit ab aplo p̄ma ad cori. 13. videmus nũc p speculũ ⁊ in enigmate. tunc aũt facie ad faciem. ¶ Ex hoc pȝ maior. qꝛ si actus beatificus est necessario intuitiuus ipsius obiecti. ergo est eius vt exñtis ⁊ in exñtia propꝛia p̄ñtis: ergo oĩs cõditio que est obiecti per se beatifici est eius per se vt in exñtia reali: immo vt i ipa reali exñtia p̄ñtis ex quo habemus ma. ¶ Pꝛobatio mi. q̄. s. infinitas sit p se cõditio obi btifici nullus intelľs nec ẽt voluntas in aliquo obiecto pfecte quietat nisi sit in eo tota plenitudo p̄mi obiecti: quãta. s. ↄpossibilis est p̄mo obiecto: talis plenitudo primi obiecti intelľs vel voluntatis nõ põt esse nisi infinitas. ergo nulla potẽtia btificabilis põt q̃etari in aliquo nisi sit infinitũ. ⁊ per ↄn̄s infinitas est p se cõditio obiecti quietatiui: ⁊ ita beatifici. ma. pꝛobat. pꝛimo qꝛ cũ potẽtia naturalr inclinat ad pꝛimũ obiectũ suum vbi non est plenitudo obiecti primi: sed defectus plenitudis: ibi non est q̃etudo imo potentia vlterius inclinatur vbi vlterius est rõ primi obiecti. pbatio mi. cui non repugnat infinitas: illud non hȝ totalẽ plenitudinẽ sibi possibilem nisi sit infinitũ. hoc pȝ. qꝛ sola infinitas est sũma plenitudo eius cui ẽ cõpossibilis. nũc aũt pꝛimo obiecto tã intelľs q̄ volũtatis infinitas non est incõpossibilis: qꝛ siue sit ens siue verum vel aliqđ tale abstractũ ab oĩbus siue pꝛimum ens: vel pꝛimum verũ: q̄ virtualr cõtinet alia. pȝ q̄ infinitas nõ repugnat sibi. ergo nõ hȝ totalẽ plenitudinẽ suã nisi hẽat infinitatem ¶ Sic ergo quantũ ad istũ articulum de magnitudine hẽmus q̄ ibi sit aliquid ex natura rei: cuius sit magnitudo vt essentia: ⁊ q̄ eius sit magnitudo ex nã rei: ⁊ q̃lis magnitudo: qꝛ nõ ppꝛie ƒm phm̃: sȝ trãsumptiue: ⁊ nõ molis ƒm Augu. sed perfectionis.

Contra ista arguitur sic. 5. de tri, c. 1. 10. Idẽ inq̃t Aug. est illi eẽ ⁊ magnũ esse. ergo magnitudo trãsit in essentiã ⁊ p ↄn̄s non manet ibi magnitudo ƒm ppꝛiã rõnem magnitudinis: non aũt fundat eq̃li-

tatē nisi sub rōne magnitudinis nō dico molis sz virtutis. ¶ Rñ deo. dico q oi ꝓprietate per impossibile vel poꝛe circūscripta ab essentia diuina ipsa hz ꝓpriā magnitudinē. s. ꝓpriā infinitatez. hz eñi gradū intrinsecū. sicut res finita hz propriā finitatē: imo magis sicut si circunscribas ab hoīe oēm ꝓprietatē. adhuc hz ꝓpriam finitatē in ordine entiū: sic ꝯcedo q est idē deo esse qđ magnum eē: ꝛ aliquo mō sicut lz dicere magis intrinsece q̄ deo iustum esse vel sapiētem esse: q: non ita dicit magnū ꝓprietatē vel attributū sicut iustum vł sapiēs. trāsit g in ipm pp sūmā idētitatem magnitudis ad essentiā. cū infers: ergo nō manet. fm ꝓpriā rōnē magnitudis. neganda est ꝯña. imo in creaturis sic trāsit magnitudo perfectionis q non est aliud realiter ab eo cui⁹ est: ꝛ tñ manet fm propriam rōnē magnitudinis vt ꝓpriū fundamētū equalitatis vel inequalitatis. Est eñi vna spēs entiū quātūcūq immālis alteri speciei immateriali equalis vel ineq̄lis fm pfectionē ergo manet in ea magnitudo fm pfectionē vt fundās istā equalitatem: ꝛ tñ transit ista magnitudo in essentiā p idētitatem. quia ait Aug. 6. de tri. c. 8. de ista magnitudine: idem est mai⁹ esse qđ melius esse. bonitas enim essentialis qua vna spēs ē melior alia non est res addita essentie. Non sunt ergo opposita in diuinis: immo nec in creaturis transire ꝛ manere si recte intelligatur: transire pp realē idētitatē: ꝛ manere pp ꝓpriā quiditatem: nec sequitur manet. ergo manet realr distinctuz: sed sicut aliqđ manet qñ sua ꝓpria quiditas non est de

8. ꝛ. 10 meta.

structa siue p corruptionē siue p resolōne in separatam potētiā siue p cōfusione: p̄io modo transit ignis in aquā. scdo mō si p potentiā diuinā resolueret ignis i materiā primā fm se manētē. tertio modo si ex eo et aqua generaret mixtū neutrius actualitate manēte: nullo istoꝝ modoꝝ transit aliquid in diuinis. ꝛ solummō sic transire infert non manere. Non ergo sequitur. oppositum manet hoc est in ꝓpria et pfecta ꝛ plena actualitate ergo manet realr distinctū: qđ declarari posset si esset qō de alietate reali. ¶ Sed ex hoc sequitur aliud dubium: q: sicut se hz magnitudo ad essentiam. sic se vr̄ habere equalitas ad identitatem. si ergo magnitudo transit in essentiam; equalitas trāsibit in idētitatē: ꝛ ita non erunt tres relationes cōes in diuinis. s. equalitas similitudo ꝛ idētitas. ¶ Hic pōt ꝯcedi q equalitas non eque distinguit ab idētitate ꝛ similitudine sicut ista duo distinguūtur inter se: sz q eq̄litas dicat modū ꝓpriū vtriusq relationis ad hoc s. q iam idētitas q̄ similitudo sit pfecta. Si eñi per impossibile pater haberet diuinitatē maiorem ꝛ filius minorem: esset quedā idētitas ibidē. sed q: fundamētū non haberet eādē magnitudinē non esset: ibi pfecta identitas: q: non cū equalitate. Cōsilr duo hñtes sciam maiorē ꝛ minorē sunt aliq mō silres sz nō pfecte silres: q: non eq̄les in scia in q assimilant magnitudo igit eadē cuiuscūq fundamēti siue idētitatis siue silitudinis dat cuicūq identitati ꝛ similitudini q ipsa sit pfecta eq̄litas. ergo dicit modū silitudinis q ipsa sit pfecta: et modū idētita

tia:q: q ipa sit pfecta sic magnitudo eadē:dicit modū fundamēti.s.q ipsum sit perfectum.

Ultimo in isto articulo viso de magnitudine videndū est q̄ est vnitas: q̄ (vt prius dictū est) vr̄ requiri siue p se siue quocūq mō i fundamēto equalitatis. Et est sciendū q si vnitas magnitudinis alicubi sit realis: t realr hec est verissime est realis: q: hec vnitas ē numerale siue singularis magnitudinis i duob⁹. i aliis nō ē vnitas numeralis: lz fm aliqs forte sit vnitas aliq̄ vlis siue rōnis: de q̄ non curo mō. tñ certū ē q nulla vnitas verius est realis q̄ vnitas numeralis: t q ista sit ppie in deo aliqui⁹ cōis oib⁹ psonis dicit Dam. c.8. In oib⁹ inqt creatis hyposta sib⁹ q diuersum est recōsiderat. cōicatio aūt t copulatio t vnum rōne siue cognitiōe cōsiderari: in sancta vero t incōp:ehēsibili trinitate ecōuerso est. illic em̄ cōe q̄dem t vnū recōsiderat. vnūqdq em̄ hop se hz ad alterū nihilominus q̄ ad seipm: cognitione vero est qd diuisum. ¶ Ad ppositū est ēt rō: q: ex.10.met. vnū t multa imediate diuidūt ens. g si ex nā rei in patre t filio sit magnitudo essentie vt pbatū est: illa magnitudo vel erit vna vel plures non plures: q: nō alterius rōnis. ptz nec etiā plures eiusdē rōnis: q: eadē essentia numero nō est magna plurib⁹ magnitudinib⁹ eiusdē speciei vel rōis g breuiter habem⁹ cōclusionē p:imā hui⁹ primi articuli.s. q equalitatis in diuinis put dr̄ fm magnitudinez est fundamētū reale t ex natura rei quātū: ad qdlibet qd reqritur ad fundamentum equalitatis: t hoc eque sicut in quolibet fundamento cuiuslibet equalitatis siue magis in diuinis.

Restat nūc videre de eternitate. pz quidem q ipsa est alicuius qd ē ibi ex nā rei. q: ipsa est existētie vt exñtia. exñtia aūt est ibi ex nā rei. alioqn nihil esset ibi exñs ex nā rei. hēmus g aliqd ex natura rei cuius est eternitas. sed opz querere an ex nā rei cōueniat sibi eternitas vt eternitas? vr̄ q sic: q: sicut infinitas intēsiua dicit modū intrinsecū essentie vt essentie: ita eternitas vt etnitas dicit modū intrinsecū existentie vt exñtie t tūc cū ibi sit exñtia ex nā rei sicut t esse: pari rōne modus itrinsecus illius: t hoc ex nā rei sicut modus intrinsecus alteri⁹. Pro hoc est Diony. de diui. no. c.5. ptis tertie. deus non quodāmodo est existēs. sz simplr t circūscriptiue totū esse accipit in seipso t paccipit: pp qd dr rex seculorum t sequit ipse est esse existentibus t ipsum esse existentium. t exñs ante secula: ipse est enim euū euorum qui est ante secula. Consimili modo videtur sibi attribuere euum euop: per qd intelligitur eternitas fm q ipse est existens simplr t incircūscripte.

Contra istud obiicit p illud Boetii.5. de cōso. psa.6. vbi vult q eternitas est iterminabilis vite tota simul t pfecta possessio t similis snia hr̄ ab Ans. moñ.27. t fm istā corrigēda ē snia Ricar.2.tri.c.9. Carere inquit initio t fine et omni mutabilitate dat eternuz esse: sic supplēda t intelligēda ē ista snia fm descriptionem p:edictā in q̄ ponitur vita que accipitur p:o

existia actuali perfecta quõ Jo. 5. sicut pr hz vitam in semetipso sic dedit rc. hõ ergo ponit tanq̃ cõnotatum: q: quasi subiectum vel fundamentũ eternitatis: r illud certum est esse in deo ex natura rei sicut existia perfecta: sed alia tria. s. iterminabilis qd excludit desitionẽ: r tota simul qd excludit successionẽ r pfecta possessio qd excludit dependẽtiã r pticipationẽ. illa enĩ nõ videntur dicere vltra vitã nisi relationẽ positiuam vel negatiuã. negatiuam qdẽ negatione terminatiõis: negatiõe successionis: r negatiõe depẽdentie r relationẽ positiuã potentialẽ vel aptitudinalẽ: q: interminabilis vr dicere posse per se coexistere cuicũq: durationi vel existẽtie tota simul sine variatione: et successione posse coexistere cuicũq: pfecta possessio a seipso existere r nõ depẽdere in existendo. Si ergo hec est pprĳssima descriptio eternitatis quã inuenim⁹: r hoc est vnum tm̃ ex nã rei. s. vita. tria aũt q̃ cõplẽt rõnez eius non sunt ibi ex natura rei vt vr: q: per se important vel negationem alicui⁹ impfectionis extrinsece vel relationẽ aliquã aptitudinalem vel potentialẽ ad aliqd extrinsecũ: r nec sic nec sic est aliqd eorum ibi ex nã rei: r per 9ñs nec eternitas vt eternitas erit ibi ex natura rei. ¶ Hec cõclusio si cõcedit potest rñderi ad illud qd arguitur in cõtrariũ q. s. eternitas sit proprius modus existẽtie diuine: sicut infinitas essentie diuine. hec est negãda: q: si p ipossibile essentia diuina raptiz trãsiret adhuc haberet tam essentia q̃ existẽtia modũ intrinsecũ. s. infinitatẽ intẽsiuã: sz nõ haberet illa existentia eternitatẽ p quã intelligim⁹ infinitatẽ duratiuã: que vltra infinitatẽ intẽsiuã nõ addit nisi negationẽ deficiendi vel relationez rõnis patẽtialitatis. s. coexistẽdi cuicũq: posi: que relatio nõ est nisi rõnis: hoc pz hoc mõ: q: si angelus anihilaret cras non hret aliũ: modũ intrinsecũ in nã sua q̃ si maneat in eternũ sicut manebit: r hz aliquos sine successione: q: illa negat de euo: non est g possibile vltra infinitatẽ intensiuã essentie vel existie q̃ infinitas dr magnitudo siue sit hui⁹ siue illi⁹ intelligere ibi aliquã quãtitatez q̃ sit ibi ex nã rei. q. si sit durationis ppetue: sed qcqd intelligit supadditum addit relõnẽ rõnis vel negatiõis. ¶ Uerũ est igit q existia hz modũ sibi intrinsecũ sicut eẽntia sed illud non est nisi ifinitas intẽsiua: eternitas ãt vt eternitas siue interminabilis duratio vt interminabilis duratio nõ ẽ ifinitas. ¶ Ad Dio. cõcẽdo q ex nã rei deus est existia incircumscripta: hoc ẽ infinita intẽsiue ita q magnitudo ppe existie ẽ ifinitas: r ita eẽt si p ipossibile deus statim desineret esse. Sz qd addũt vlterius q ipse est euuz euoz hoc est etern⁹ vel eternitas: verũ qdẽ est hoc: q: sua existia hz repugnantiã ad desinere esse: r fundamẽtũ illi⁹ repugnãtie est ibi ex nã rei s. existia sed foralis rõ repugnantie ad desinere esse siue sit negatio desitionis siue necessitas coexñdi cuicũq: cõpossibili: hoc vltra illud qd est ex nã rei addit negationẽ impfectiõis vl respectũ ad ex. nec Dio. dicit q ibi ex nã rei est euũ euorũ sicut est exñs. sicut fm Aug. dicimus deũ eẽ magnũ esse sapiẽtẽ bonum rc. sicut frequẽter

2. de aia. t. c. 37. doctrina sin gular: r expõ diffinitionis etnitatis subtilissima.

Põderã vbũ q̃ intelligis.

S

frequēter dicit. Non tñ ppter hoc opʒ ꝙ illi ex natura rei cōueniat hoc vel illud sine omi negatione vel relatione rōnis. ¶ Quātū ergo ad istū articulū habet cuius sit eternitas scilʒ existentie. ¶ De ista eternitate an insit ex natura rei teneatur altera via duarum dictarū illa q̄ videt inquirenti ꝓbabilior. ¶ De vnitate eternitatis tāꝙ quātitatis fundantis eq̄litatis. hoc sub rōne vnius: non opʒ hic aliter discutere ꝙ dictum est pri⁹ de vnitate magnitudinis

De tertio scʒ potestate potestas maxime importat relatione ad possibile ⁊ ꝑ ꝯñs relationem rōnis: qꝛ (sicut alibi probatū est) de⁹ ad nihil aliud a se pōt referri realiter. si ergo ptās vt ptās ponat fundamētū quātū ad illud fundamentū non est ibi equalitas ex natura rei. Si aūt accipiatur potestas pro illo ꝰm ꝙ iste respectus dr de deo qđ forte est voluntas: qꝛ illđ est absolutū: qđ est p̄ncipiū oim possibiliū. si voluntas vt volūtas ponat ibi ex natura rei: de quo tactū est aliq̄d in p̄ma q̄ne: sequit ꝙ illud fundamētum qđ est reale est ibi ex natura rei: sʒ tñ illud nō est fundamētum equalitatis ꝰm ptātē vt absolute accipit: sed vt accipit sub rōne ptātis ad obiecta extrinseca. Nā ꝰm voluntatem absolute pr̄ ⁊ fili⁹ nō sunt eq̄les nisi ꝰm magnitudinē intrinsecā voluntatis. ⁊ illud est primū ꝰm ꝙ attēdit equalitas: nō autē tertiū. ꝰm ergo voluntatem vt tertiū sunt equales prout voluntas est equale p̄ncipiū possibiliuʒ: ita ꝙ equalitas ptātis est semper eq̄litas principij vt p̄ncipij. et ꝑ ꝯñs eo mō quo Aug. intendit assignare equalitatem ꝰm ista tria semꝑ includit in fundamēto eq̄litatis tertie potestas vt ptās siue causalitatis actus. ⁊ cū illa non sit nisi respectus rōnis nūꝙ fundamētū qđ assignat tertiū eq̄litatis est ibi ex natura rei. ¶ Sed obijcitur ꝙ relatio non pōt fundari in relatione. ꝑ nec eq̄litas in ptāte. primum ꝓbat: qꝛ si sic: eēt ꝓcessus i infinitū: tū ꝑ Augu. 7. de trinita. Primo oē qđ relatiue dr est aliq̄d excepto relatiuo. ꝑ opʒ reducere ad aliquod absolutum. ⁊ opʒ relationē fundari i aliquo absoluto. ¶ Diceretur forte ꝙ antecedens non est verū: qꝛ. 5. geome. diffinit Euclides ꝓportionabilitatem sic Proportionabilitas est similitudo duarū ꝓportionū. Similitudo ista dicit relationem formalr: ⁊ est ꝓportōis ⁊ ꝓportiōis vt duorū fundamētoꝝ similium. proportio aūt manifeste iportat relōnē ¶ Sed q̄cq̄d sit de hoc ad ꝓpositū pōt dici ꝙ relo rōnis pōt bene fundari in relone rōnis: sicut ista est vera loquendo de intētiōibus scđis. gen⁹ est sp̄s. hec intentio gen⁹ cōcipit sub intētiōe vniuersalior ꝙ sp̄s qđ est vniuersale. et concipit sicut differens specie ab hac intentiōe sp̄s: ⁊ ab hac q̄ est differentia: ⁊ nō hʒ sub se ꝑ se inferiora nisi numero differentie. Nam hec intētio gñis in colore ⁊ illa in aīali non differant nisi nūero solū. Fundat ꝑ hec intētio q̄ ē sp̄s in hac intētiōe q̄ est genus: ⁊ rō hui⁹ possibilitatis in relationibus rōnis est ista: qꝛ oē illđ pōt eē fundamentū relonis rōnis qđ ipsa rō pōt comparare ad alia. possum autē relationē rōnis intelligere ⁊ eam ad aliā cōparare. ꝑ illa. scđa relatio fundat in relone

Marginalia: dist. 3. primi. — De hoc vide 14. q̄ō ne vniuersalium huius.

prima. relatio aũt equalitatis q̃ fundatur in ptãte est tm̃ relatio rõnis sicut illud in fundamento est tantum relatio rationis.

De scdo articulo principali tria dico. ¶ Primo ꝙ equalitatis in diuinis extrema sunt realiter distincta. ¶ Scdo ꝙ ipsa etiã reqrit distinctionẽ realem extremorũ illorũ. ¶ Tertio ꝙ ipsa non qualitercũqꝫ reqrit: puta cõcomitanter. sꝫ preexigit illã distinctionẽ. ¶ Primũ ptꝫ: qꝛ ꝑsone dicuntur equales ista equalitate vna alteri. nõ autẽ dr essentia equalis sibi vel ꝑsone vel ecõuerso. persona aũt a ꝑsona distinguit᷑ realr. ¶ Secũdũ ꝓbat᷑ ꝑ auctoritatẽ Hil. q̃ dicit. 3. de tri. Silr̄itudo sibyꝑsi non est. Si aũt silr̄itudo non reqreret distinctionẽ extremoꝝ posset aliquid idẽ esse sibi silr̄e: sicut est de identitate: idẽ em̃ est sibyꝑsi idẽ ꝓ eo ꝙ idẽtitas non reqrit extremoꝝ distinctionẽ. ¶ Hoc aũt probat᷑ auctoritate Augu. 6. de tri. c. 6. vbi vult ꝙ in filio est prima equalitas. Si aũt equalitas non reqreret distinctionẽ extremoꝝ: posset pr̄ eẽ equalis sibi. ⁊ ꝑ consequẽs cũ pr̄ sit ꝑoꝛ origine filio prima eq̃litas eẽt in pr̄e. nunc autẽ ꝓ tanto dictũ Augu. est verũ: qꝛ nõ est ibi equalitas nisi inter ꝑsonas distinctas: ⁊ iõ nõ est ibi nisi genito filio. In ipso ḡ est prima equalitas ⁊ terminatiue q. s. pater est equalis sibi: ⁊ ꝑma eq̃litas quasi denolatiue vel relatiue: que. s. nõ est ad terminũ aliquo mõ subsequẽtem. ¶ Tertiũ ꝓbat᷑. s. ꝙ distinctio preexigitur rõni equalitatis. Hoc ꝓbat᷑ rõne fundata in auctoritate accepta Joã. 5. Patrẽ suuꝫ dicebat deum equalẽ se faciendo deo: ⁊ innuit᷑ talis demonstratio. Christus dicebat ⁊ verissime patrẽ suũ deuꝫ esse: ḡ se faciebat hoc est se asserebat equalẽ deo. Cõicatio autem perfecta nature nõ põt esse sine cõicatione eius in ꝓpria sua magnitudine. ⁊ ꝑ ꝯñs nec sine eq̃litate inter cõicãtẽ ⁊ illũ cui cõicatur. Et ꝙ ipsa cõicatio siue generatio q̃ importat᷑ in hoc ꝙ patrẽ suũ dicebat deuꝫ: preexigatur ipi equalitati. Probat᷑ ꝑ hoc: qꝛ qualis ordo realis esset inter aliq̃ si illa eẽnt distincta realiter talis ordo est inter ea vbi sunt eadeꝫ solum distincta rõne. Hec rõ est superi⁹ sepe declarata. Nunc aũt si eẽntie magnitudo differret realiter ab ipsa eẽntia. essentia prioꝛ eẽt realiter magnitudine. ⁊ ꝑ cõsequẽs cõicatio essentie cõicatione sue magnitudinis. ḡ q̃liscũqꝫ distinctio sit inter illa in ꝓposito tali mõ cõicatio essentie erit ꝑoꝛ cõicatione magnitudinis: et per ꝯñs equalitate: qꝛ non est in altero extremo nisi ꝑꝫ magnitudinẽ cõicatã. ¶ Scdo arguitur ad idẽ: qꝛ pluralitas eiusdem rationis necessario finita necessario ꝑexigit pluralitatẽ alteri⁹ rõnis ꝑm quã ipsa determinetur. Ista fuit declarata in solutione scde q̃stionis. modo aũt equalitatis in personis diuinis pluralitas est eiusdẽ rõnis ⁊ necessario finita ḡ ipsa ꝑexigit pluralitatẽ alterius rõnis ꝑ quã ipsa determinatur ad certam pluralitatẽ. Ista pluralitas alteri⁹ rõnis ꝑexacta nõ põt poni nisi in ꝓprietate personali. Minoꝛ quãtũ ad primã ptẽ. s. ꝙ eq̃litatis i ꝑsonis diuinis est aliqua pluralitas. ꝓbatur: qꝛ relatiue opposita necessario sunt di-

stincta: et per consequens plura: et cum relo nes in eis sint rones oppositionis ille eque vel multo magis erunt opposite et distincte. et idem non pot esse simile sibi vt. s. dictum est patet Hil. multomagis equalitas in vno equali est distincta ab equalitate in alio equali. ¶ Alia ps mi. s. quod illa est eiusdem ronis satis est euidens: quia sic est in qualibet equalitate. ¶ Tertia ps mi. s. quod est necessario finita. patet quia alioquin possent esse infinite equalitates in diuinis: et per consequens necessario essent. ¶ Et si instetur quod maior propositio est vera de pluralitate reali et non alia. si si autem minor sic accipiat pluralitatem equalitatum esse realiter in diuinis: tunc petitur principium. ¶ Cotra hec maior est vera de quacunque pluralitate siue rei siue ronis. Minor etiam probata est qualitercunque sit. s. quod necio est pluralitas: quia non solum in relationibus realibus non pot esse eadem relo realis in vtroque extremo. sed alia et alia: imo hoc verum est in relationibus secundum rone. Quamuis enim relationes ronis sint diminute entitatis respectu relonum realium. tamen in sua entitate habent oppositionem et distinctionem correspondentem sue entitati: vt patet in exemplo satis conuenienti. relatio enim causevt dr de deo est tamen ronis: et tamen ipsa cum suo modo oppositionem et incompossibilitatem tantam habet ad causatum sicut paternitas ad filium. non enim petitur coclusio in mi. accipiendo in min. quod ista sit pluralitas realis sed tamen accipitur generaliter quod sit distinctio equalitatis in relatiuo et suo correlatiuo. quod verum est siue relatio sit realis siue ronis: et est pluralitas necessario finita et eiusdem ronis. Sequitur ergo coclusio quod necessario preexigat aliquam distinctionem alterius ronis per quam determinetur: et non inuenitur talis alterius ronis: nec realis nec ronis: nisi pluralitas proprietatum personalium.

¶ Iuxta istud patet correlarium: scilicet quod demonstratione propter quid relationes coes concluduntur. de personis diuinis per relones originis sicut dictum est in secundo articulo prime questionis: quod per proprietates essentiales concludunt de personis habentibus illas proprietates personales propter quid: vtpote per memoriam perfectam propter quid concluditur de persona habente talem memoriam a se quod sibi conuenit dicere verbum perfectum. et per voluntatem perfectam concluditur quod habenti eam a se conuenit spirare: quemadmodum concluderetur si memoria differret a dicere: et voluntas a spirare. ita in proposito comparando relationes personales ad coes est similis processus: quia si differrent realiter habere istam naturam eandem per generationem: et esse idem vel per generationem habere magnitudinem eandem et esse equalia. sicut per hoc quod est. a. producere. b. perfecte in perfecta magnitudine demonstraretur equalitas. a. et. a. ita vbi est differentia qualiscunque ronis semper maneret idem ordo conceptuum quantum ad noscibilitatem: et per consequens idem ordo scibilitatis.

Contra dicta

in isto articulo obijcitur dupliciter. ¶ Primo cotra conclusionem. ¶ Secundo contra illam tertiam probationem de preexigentia illa. ¶ Cotra primum sic equalitas aliquorum non est nisi relatio secundum magnitudines eorundem commensuratas inter se: non est ergo equalitas eorum: nisi secundum plures magnitudines adinuicem commensuratas. ergo cum secundum magnitu-

Margin notes: Ce · Bb · Th. i. p. su. q 7. ar. i primo scrip. dis. 31. Que re th. i pte. q. 77. et 28. et Heri. et alios.

dinē essentie dꝫ eē psonarū equalitas:cū hic nō possit esse pluralitas rei.sꝫ tm̄ rōnis:opꝫ ꝙ magnitudo bis accipiatꝰ ꝑm intellectuꝫ ad hoc ꝙ fundet equalitatem semel.s.vt in hac psona ⁊ semel vt i illa:ergo nō est distinctio fundamēti:q̄ reqriꝰ nisi ꝑ tm̄ iteratam actionē intellectꝰ:⁊ ita rōnis tm̄. ¶Preterea forma eiusdeꝫ rōnis nō distinguiꝰ nisi ꝑ distinctionē materie ex.12.met.eq̄litas est forma tm̄ eiusdē rōnis:vt acceptum est in arguendo ⁊ nō est ibi materia aliqua:ḡ nō est ibi alia ⁊ alia equalitas.non ḡ est h solū nō distinctio fundamenti ꝑm p̄mnꝫ argm̄:sꝫ nec distinctio relonū oppositarū ꝑm istud argm̄. ¶Preterea tertio ꝓbaꝰ ꝙ nec est distinctio extremoꝝ inquantū sunt extrema q̄ tm̄ reqriꝰ.nā extrema nō sunt extrema nisi inquātū terminant relationem non aūt terminant nisi inquātū hn̄t fundamētū equalitatis:⁊ inquantū hn̄t illud non distinguunꝰ. ¶Quarto et vltimo.ꝙ ꝯuenit psonis diuis ꝑm substātiaꝫ non distinguiꝰ in eis.nūc aūt ꝑm Aug.5.de tri.7.q̄rimus ꝑm q̄d patri sit equalis filius. non aūt ꝑm hoc ad patrem dꝛ filius.Restat ḡ vt ꝑm illud qd ad se dꝛ sit equalis:hec Aug.habetur ergo hec mi.assumpta.s.ꝙ equalitas cōueniat personis ꝑm substantiam.

Istarū quatuor rationum tertia ꝯfirmat p̄mā ⁊ quarta scdam. ⁊ pn̄t tangi ꝑ distinctis rationibꝰ. ¶Prima rō vr̄ esse fundamentū vniꝰopinionis ⁊ ideo ꝯ illd qd accipitur in ea ꝑ fundamento.s.ꝙ equalitas realis reqrit distictas magnitudīes ⁊ cōmensuratas,arguiꝰ p̄lo sic.

Relones q̄ fundanꝰ i aliquo fundamento:vt ip̄m est vnū non magis reqrunt distinctionē eiꝰ:q̄ꝫ ille q̄ fundanꝰ in aliq̄ nō vt vnū et hoc loquēdo hincinde equalr.s.q̄ꝫtū ad illd qd est esse relonē realem:sꝫ relones originis fundanꝰ in essentia diuia nō vt vna. ita ꝙ vnitas non est rō ꝓxima fundandi:⁊ relones cōes ꝑ oppositū fundanꝰ in fundamento ille vt vnū est.ḡ non maiorem distinctioneꝫ requirūt in fundamēto relones cōes vt sint reales:q̄ꝫ relones originis.sꝫ iste nō requirūt ꝑm oēs ḡ nec ille. ¶Preterea. essentia ꝑꝫ se ⁊ non vt bis accepta ꝑm intellectuꝫ fundat distinctas relones reales originis ꝓ tāto vt videꝰ qꝛ ipsa vt fecūda in ratione p̄ncipij cōicatiui ⁊ termini cōicabilis est infinita formalr:sꝫ ipsa vt quāta virtualr est īfinita formaliter: īmo ipsa est quantitas infinita:ḡ pari rōne ip̄a vt quāta potest fundare relones cōes oppositas reales ⁊ non tm̄ vt bis accepta ꝑ ꝯsiderationem intellectꝰ. ¶Preterea ꝙ addiꝰ de quātitatibꝰ distinctis cōmensuratis.Quero q̄d intelligiꝰ ꝑ illd qd ipse dicit equalitatē realem non esse nisi ꝑm magnitudines sic commensuratas: aut em̄ ꝑ hoc qd est esse commensuratas intelligiꝰ rō formalis eq̄litatis aut aliq̄ ratio preuia fundamētalis.¶Si p̄io mō nō est manifesta petitio:nō est realis commensuratio.ḡ nō est realis equalitas.¶Si scdo mō nō vr̄ ꝓbabile ꝙ sit rō in fundamēto psupposita equalitati.immo cōmēsuratio actualis vr̄ esse posterior eq̄litate:qꝛ vr̄ ip̄ortare coextensioneꝫ ⁊ applicationem aliquorū equaliū:⁊ modū talē extēdēdi siue ha

bendi quātitatē fm quā pñt coextēdendi et applicari ad hoc qd sint cōmensurabilia. Un̄ corpus xp̄i in eucharistia nō est cōmensuratū alicui hn̄ti quātitatē sed nec cōmensurabile potētia ꝓpinqua sub eo mō quo hz ibi equalitatē: nō est ꝗ argumentū aliquo mō a priori. nō est realis cōmensuratio ergo nō ē realis equalitas. ¶Ad argumētū igiť rn̄deo ꝙ si essent due magnitudines quarū neutra alia excederet haberent vltra rōnē quātitatis fundātis equalitatē vnitatem lz diminutā ꝛ fm qd. qn̄ aūt est in duobus suppositis eadē magnitudo numero: tūc cū distinctione extremorū est ibi vnitas simpl'r. habeť ergo simpliciter extremorū distinctio ꝛ simpliciter vnitas forme fm quā referunť. ꝛ ita verius ē ibi illud qd requiriť ad relationē cōmunē ꝙ si non esset vnitas forme in extremis nisi fm qd: nam relatio cōis hoc hz generale cū alijs ꝙ relo requirit distinctionē extremorū sed hoc hz speciale ꝙ reqrit vnitatez fundamēti: neganda est ergo illa ꝓpositio ꝙ equalitas nō est realis nisi fm plures magnitudies imo illa q̄ ē fm plures magnitudines ē fm qd equalitas realis: qꝛ est fm vnitatē magnitudinis fm qd: ergo vbi est vna magnitudo simpl'r ꝓpter equalitatē simpl'r ꝛ realē non opz ꝙ illa vnitas sit bis accepta vt rō fundandi: qꝛ iterata acceptio nihil adderet ad illud qd est rō fundandi: sed magis distraheret totū: imo tātūmō sufficit ꝙ ipsa realiter sit vna habita in extremis real'r distinctis. ¶Ad secundum de illa propositione maiori dictū est in questione secūda ꝛ exposita est intentio phi. 12. met. quomodo nō accipiť materia ibi pro materia receptiua forme: sz pro quocūqꝫ qd p̄exigitur ipsi forme fm cuius pluralitatē determinať ip̄a pluralitas in ipsa forma: ꝛ hoc modo equalitas hz materiā: quia pluralitas equalitatis necessario preexigit pluralitatē alterius rationis fm quā necessario determinatur ad certā pluralitatem: vt patet in tertia cōclusione istius articuli q̄ est ꝙ equalitas preexigit relationes originis. ¶Ad tertiū cū diciť extremū inquātum extremū terminat potest diuersimode intelligi ista reduplicatio: vel qꝛ reduplicatur relatiuū qd diciť oppositū vel correlatiuū. vel duplicať ratio formalis vltima qua. s. vltimate formaliter est relatiuū vel correlatiuū: vel ꝙ reduplicatur ratio formalis nō vltima sed fundamētalis quasi p̄uia. ¶Primo mō ꝛ secūdo maior est vera: ꝙ. s. extremū inquātū extremū opz real'r distingui ab extremo. Tertio mō falsa est: ꝛ solū illo mō minor est vera. vn̄ probatio q̄ accipit ꝙ extremū inquātū ē extremū terminat Adhuc ibi li inquātū hz tantā reduplicationē quātā prius: ꝛ solūmodo in tertio sensu probatur ꝑ hoc ꝙ terminat inquātū hz in se fundamentum. ¶Ad quartū dico ꝙ hec ꝓpositio: fm. qn̄ fit cōparatio ad p̄dicatum respectiuū nō semꝑ notat suū casuale esse rationē formalem vltimatā inherentie p̄dicati. sed cōmunius vel saltē cōiter notat ip̄m esse rationē fundamētalē: dico em̄ sor. fm albedinē eē similē pla. cū tn̄ albedo nō sit rō formalis ꝓxima essendi similē pla. sz sĩltudo eēndi similē: sicut albedo eēndi albū. Pro tanto tn̄

Ee

Ff

rti. 2. c. 49

hoc cōcedit: q2 albedo est rō fundamentalis silitudinis. Dico tūc q' aug. itelligit ibi q' eqlis est pri fili' fm substātiā: q2 pr̄nitas & filiatio nō sunt pp2ie rōnes fundamētales ipsius eqlitatis: s3 aliqd qd est cōe eis & aliqd qd est ad se: qñ & accipit in ma. illō. qd d2 fm substātiā in psonis nō numerat in eis: ista est vera put li fm: notat primā rōnē formalē: & sic mino2 ē falsa: nec ad intētionē Augu. s3 tm̄mō intelligit put casuale hui' ppositionis fm. notat esse rō fundamētalis respectu relationis q̄ pdicat. ¶ Et si obiciat. qre ergo pr̄ nō d2 pr̄ fm substātiā cū substātia sit rō fundamētalis respectu pr̄nitatis: & imediatius q̄ respectu equalitatis pte? ¶ Dici potest q' cū d2 fm substantiā ibi accipit substātiā put ē vna. ē aūt fundamentū vtriusq3 relationis vna qdē exñs: sed nō vt vna: imo vt vna i trib' est fundamētū eqlitatis: ipa aūt q̄ ē vna & nō vt vna in trib' est fundamētū pr̄nitatis siue filiatiōis. imo vt scda in rōne principij & termini cōicabilis q̄si primo fundat. ¶ Alr pōt dici logice q' nihil d2 vere cōpetere alicui fm. a. si. a. sit rō transcendēs: & hoc siue sit rō formalis siue fundamētalis: vñ hec ē falsa. so2. fm colo2ē est alb'. hec aūt ē vera so2. fm albedinē ē alb'. nūc aūt essentia ē rō fundamētalis pr̄nitatis est tñ trāscēdēs s3 eqlitas rō fundamētalis nō trāscēdēs s3 adeq̄ta. & iō fm logicā Augu. p2op2ie locut' est vt hec sit vera. aliq mō: pater: fm essentiā est equalis qūo ista nō est vera: fm essentiā ē pr̄: imo ista est vera. fm memo2iā est pater: q2 ista ratio fundamētalis est adequata relationi illi.

Dissi-cultas nota-bilis.

Hg

Scdo cōtradicit his que dicta sunt in scdo arti. de p2ecerigētia. Dicit em̄ qd equalitas nō est aliqua realis relatio distincta a personalib': sed in suo intellectu includit illas et essentie vnitatē & hoc sic deducit. In diuinis nō est cōsiderare nisi eentiā & relationes reales quib' fit distinctio idē aūt ad se non refertur. nec relatio refert ad aliam relationē p aliquam relationem ad aliā. Cū em̄ d2 q' paternitas opponit relatiue filiationi opposi-tio nō est relatio media iter filiationē & paternitatē q2 isto modo relatio multiplicaret in infinitū & iō equalitas vtrūq3 impo2tat. s. & personarū distinctionē et essentie vnitatem: q2 ex hoc sunt equales q2 sunt eiusdē siue vnius magnitudinis. includit ergo equalitas in suo intellectu & relationes distinguentes & essentie vnitatē. ¶ Contra istud. si em̄ intelligat p se includere & nō tm̄ quasi materialiter siue p̄exigēdo hoc videt falsum. primo q2 essentia et relatio nō faciūt cōceptū p se vnū nullus em̄ cōceptus vnus est p se ad se & per se ad alterum. equalitas aūt vr̄ hr̄e conceptū per se vnum. ¶ Pretere a. qd p se includit altera alterius rōnis nō est p se eiusdē rōnis: eqlitas aūt est p se vni' rōnis in patre & filio. ergo nō includit per se relationes o2iginis istarū personarum. q2 ille relationes sunt alterius rationis.

Dico ergo q' equalitas fundamētalr impo2tat essentiā: p̄erigitiue aūt relōnes personales: sed nec per se hoc vel illud impo2tat: sed per se impo2tat relationē aliquam etiam alterius rationis a

Th. in 1. scri-pti di. 3. vide p2o m po2ta-tionū dis. 31. q. 2. ar-ticu. 3 ad p posi-tum.

Nb

relationibus originis q̄ relatio hȝ idē fundamētū remotū quod alia relatio hȝ fundamentū propinquū ⁊ ſm hanc relationē communē perſone conſtitute per relationes originis referuntur. ¶Et per hoc ad argumētum ꝯcedo ei ꝙ ſm equalitatē eēntia nō refert ad ſe neqꝫ etiam ſm equalitatem paternitas refertur ad filiationē ſed nō ſequitur: ergo paternitas non eſt alia relatio ab equalitate immo ſm equalitatem refertur pater habens: eſſentiā ⁊ paternitatem ad filiuȝ: nec apparet ꝓbabilitas in iſta ꝯñtia equalitas eſt relatio alia ab illis originis ergo ſm illā vel idem refert ad ſe vt relatio ad relationē oppoſitā: imo qḋ plus eſt ſm p̄ñitatem nec refertur ideȝ ad ſe nec relatio ad relationē oppoſitā: ſȝ relatiuum ad correlatiuū oppoſitū ⁊ ſic eſt ī ꝓpoſito: niſi ꝙ ibi relatiuū cōſtituitur prio p relōnē q̄ refert: hic aūt tm̄ denominat a relatiōe qua refertur quaſi aduentitia.

De tertio articulo dico ꝙ iſta relatio que ineſt extremis iſtis ineſt ſm fundamētum qḋ eſt in eis ex natura rei. Et hoc ꝓbatur duplici auctoritate euangelij: ⁊ duplici auctoritate Aug. et duplici rōne. ¶Pria auctoritas eſt Joā. 5. pri⁹ allegata: patrem ſuū dicebat eſſe deū equalē ſe faciendo deo: q̄ enī neceſſitate ⁊ realitate pr̄ genuit. filiū eadē genuit ſibi equalem: dicēte Auguſtino cōtra maximum li. 3. c. 2. vel. 29. Si dicimus inq̄t ꝙ pater maior eſt filio q: pr̄ genuit: filius nō genuit cito reſpondebo imo ideo pr̄ maior nō eſt filio: q: equalem genuit filiū. ⁊ hoc iudei ceci intellexerūt ſm ꝙ pertractat Chriſo. ſuper Joā. 5. quia xp̄s in dicēdo ſe filium patris dicebat ſe ex hoc eſſe equalē patri. ⁊ hoc iterum probatur ex ſcḋa auctoritate euangelij ⁊ ſcḋa auguſtini. Jlla euangelij eſt Joā. 10. ꝙ dedit mihi pater maius oib⁹ eſt et verbū aug. huic conſonās eſt. 15. de tri. c. 14. pater inquit genuit filiū per oia equalem ſibi. non eīm ſeipſum integre perfecteqꝫ dixiſſet ſi aūt min⁹ aut amplius eſſet in ꝟbo q̄ꝫ in ſeipſo. ¶Ex iſtis formatur talis ratio pfectiſſima cōmunicatio nō eſt niſi pfectiſſimi termini cōicabilis ⁊ in perfectiſſima magnitudine ſm quaȝ oino ſit eq̄lis ꝓductus ꝓducēti. Si ḡ ex natura rei cōicatio illa in generatione diuina eſt neceſſario perfectiſſima ſicut termin⁹ perfectiſſimus cōmunicat in magnitudine pfectiſſima qua dat filio ꝙ eſt maius oibus ſicut ipē dicit, ſic ex natura rei data eſt ſibi equalitas ipſi patri habenti eandē eēntiam in eadem magnitudine. ¶Huic concordat tertia auctoritas ſcripture q̄ eſt ad phy. 2. nō rapinaȝ arbitrat⁹ eſt eē ſe equalē deo. Et cum hac tertia auctoritate cōcordat Aug. ſuper Joā. homi. 17. ſuper illud equalem ſe faciens deo Sȝ nō ipſe ſe faciebat equalē. ſed ille illum genuerat equalē: ſi ipſe ſe faceret equalem deo caderet in rapinā. Aug. vult dicere nō ſe fecit equalem rapiendo vel vſurpādo equalitatē ſed faciebat. i. aſſerebat ſe equalē deo pp hoc quod dixit ſe natum ex deo vn̄ dicit ibidem xp̄s equalis patre natus eſt Unde ſic illum cōmēdat apoſtolus q̄ cum in forma dei eſſet non rapinam arbitratus eſt ſe eſſe eq̄lem deo. quid eſt non rapinam

arbitrat⁹ nisi q̄ nō vsurpauit eq̄litatē dei:sed erat in illa in q̄ nat⁹ est vñ p̄misit ante. Ecce inquit intelligūt Iudei qd nō itelligūt Arriani:q̄ dei filiū inequalē p̄ri dicūt.nec Iudei intellexerunt patrē eē equalē filio:sꝫ tm̄ intellexerūt in verbis q̄ talis cōmendaretur fili⁹ q̄ equalis esset patri. Ex oib⁹ istis verbis scripture et Augu.vr̄ haberi q̄ sicut per naturalē gñationē cōicata est filio natura eadem ꝛ magnitudo substantie sic ꝛ eq̄litas. ¶ Ad cōclusionē istam rō p̄ima est ista: si eēt alia magnitudo in p̄re ꝛ in filio ꝑꝫ Arrianos:filius esset minor p̄re minoritate q̄.eēt relatio realis ꝛ nō tm̄ rōnis relatiōes em̄ de p̄imo modo fundate sup̱ quantū nō vt vnū sunt reales: iō magis vel eq̄ si eadē magnitudo cōicatur erit equalitas realis. ¶ Scd̄a rō est q̄ quasi confirmat istam:q: non vr̄ ꝓbabile q̄ oppositū imperfectū sit in entib⁹ ex natura rei:et non possit ibi esse oppositū ꝑfectū ex natura rei. Nūc aūt eq̄litas ē oppositū ꝑfectū:ꝛ ieq̄litas oppositū imperfectum ꝑm Augu.de quātitate aie:vbi loq̄tur ad discipulū sic:eq̄litatē iquit ineq̄litati iure anteponis:nec q̄sq̄ est vt estimo humano sensu p̄editus cui illd̄ nō videaꝛ. Nūc aūt in entib⁹ est ꝑfecta inequalitas:q: maioritas ꝛ minoritas ex natura rei ꝛ real'. ergo irrōnabile q̄ in entib⁹ non sit ꝑfecta eq̄litas realis ꝛ ex natura rei:nusq̄ autē est ꝑfecta nisi in ꝑsonis diuinis: q: nusq̄ alibi est magnitudo ꝑfecta. ¶ Consiꝛ posset argui de idētitate ꝛ diuersitate:q: identitas est extremū sine oppositū ꝑfecti⁹: est autē ꝑm m'ltos aliq̄ diuersitas ꝑfecta in entib⁹ q̄ sit relō realis: ergo aliq̄ idētitas ꝑfecta q̄ sit relō real' nunc aūt est ita ꝑfecta sicut in ꝑsonis diuinis illa em̄ que ē eiusdē suppositi ad se nō est relatio realis illa autē q̄ est in creaturis alteri⁹ ad alterū nō est ꝑfecta: q: nō ē ibi nisi diminuta vnitas. ¶ Ex his trib⁹ articulis cōcludiꝛ solutio q̄ōnis si em̄ ꝑm cōem sniaꝫ relatio realis nō requirat nisi ista tria p̄imū fundamētū reale: qd. s.sit in re ꝛ ex natura rei scd̄m et extrema realia ꝛ realiter distincta tertiū ꝛ q̄ ip̄a ex natura rei insit extremis absq̄.s.ol ꝯsideratione intellectus vel absq̄ operatione potētie extrinsece.ꝛ ista tria conueniūt eq̄litati i diuinis eque sicut cuicūq̄ eq̄litati in entib⁹ vel magis vt pꝫ de se i articul' p̄missis.seq̄tur q̄ hec equalitas erit relatio real' sicut alia quecūq̄ real': ꝛ magis ista q̄ quecūq̄ alia.

Ad p̄imū argumentū p̄incipale ptꝫ ex p̄ima snia q̄ poniꝛ de magnitudine in p̄io articulo: q: nō est illa magnitudo molis sed ꝑfectionis:ꝛ sic de⁹ ē magn⁹ ꝑm Augu.nō sine quacūq̄ magnitudine q: eēt cōtradictio: nec ꝑ ꝯñs sine q̄titate quacūq̄:sꝫ ē magn⁹ vno mō sine quātitate:alio mō non. ¶ Ad scd̄m argumētū ptꝫ q̄ magnitudo nō numeraꝛ r̄ndēdo ad p̄imā obiectionē ꝯ dicta in scd̄o articulo. P. Tertio arguitur sic: illa relatio nō iest ex natura rei q̄ eque inesset si inesset ex sola cōsideratiōe itellect⁹ circūscripta existētia reali:sꝫ circūscripta ꝑ ipossibile existentia reali diuinarū personarū:posita tñ sola cōsideratione in intellectu earū:adhuc intelligitur equalitas:quemadmodū

Ll

Explicatio [Epllo]
gueno tabil'.

Wm

nūc i entibus:rōnis itelligit que nō excedunt se ꝑm suā entitatem equalitas ꝗ ꝑsonarū nō necessario reqrit existētiā realē ꝑsonarū sic qn sine ea possit intelligi esse. ¶ Rn̄deo qꝺ oīno necessario cōsequit aliqd sicut existens siue ꝑm existētia ꝯseqtur illud vt existens ita ipm vt itellectū necessario cōsequit illud vt intellectū vt quēadmodū ad hoiem realr existentē cōseqtur ipm eē risibilē existenter. ita si intelligat hō siue:sit siue nō sit:necessario intelligit risibile cōsequens ipm in intellectu: nec tn̄ seqtur:ꝙ risibile nō sit ei⁹ passio realis:ita hic ꝓpter necessariaʒ ꝯsecutionē equalitatis ad supposita distincta in natura diuina:siue illa existāt equalitas cōuenit eis existenter:siue illa intelligantur circūscribēdo existētiaʒ vel abstrahēdo ab existētia in intellectu cōsequit equalitas. ¶ Ad formā. ergo argumenti dico ꝙ illa maior que accidit relationē nō esse realē que ꝯpetit extremis habentibus oīno eē rōnis: ꝯcedi pt si intelligat ꝙ eis tm̄ ꝯpeteret:vt habētibus eē rōnis:sʒ sic minorē falsa nō em̄ tātū ꝯuenit istis vt habentibus eē rōnis:sʒ esse reale ⁊ ideo realiter.

Questio. VII.

Viso de his q̄ cōueniūt deo ꝑ cōparationem ad intra ⁊ specialr̄ de his q̄ iꝑortāt respectū ꝑsone ad personā:restat videre de his q̄ ꝯueniūt deo ꝑ ꝯparationeʒ ad extra:siue q̄ impoꝛtāt respectū dei ad creaturas. ¶ Et pꝛio de respectu pōt eē difficultas. ¶ Uno mō quātū ad extremū cui conuenit. ¶ Scdo mō quantū ad extremum siue obiectum qꝺ respicit. ¶ De respectu ad extra quantuʒ ad illud cui ꝯuenit duo sunt q̄sita. ¶ Pꝛio de illo extremo in gn̄ali. Scdo in spāli. pᵐa qō est ista.

Utrum deū esse oipotētē possit nāli rōne ⁊ necessaria demōstrari? Et hoc in generali intelligēdo nō descēdēdo ad aliquā ꝑsonā in speciali. Scda q̄stio est specialr̄ compa rādo ad vnā ꝑsonā:vtrū ꝟbū dei vel filius in diuinis habeat aliq̄ꝫ causalitatem ꝓpꝛiā respectu creature? ¶ Ad pꝛimum sic procedit videtur prima ꝙ deum esse oipotētē possit naturali rōne demonstrari:qꝛ naturali ratione demōstrat deū esse infinite potentie. ergo ⁊ omnipotentie. Añs ꝓbat qꝛ phs ꝓbat. 8. Phẏ. deū esse infinite potentie ex hoc ꝙ mouet tempoꝛe infinito. Pꝛobo ꝯn̄am: infinita potentia nō pōt ab aliq̄ potētia excedi:nec intelligi excedi: qꝛ tunc aliqua posset eē maioꝛ illa:⁊ ita illa nō eēt infinita:sʒ oīs potētia que nō est oipotentia pōt intelligi excedi a potētia q̄ est oipotētia. ¶ Ad oppositū si potest demōstrari deū esse oipotentē. ergo ⁊ deū posse generare filiū consequēs est falsum: qꝛ est mere credibile:et ꝑ ꝯn̄s nō natutali ratione demōstrabile Cōsequētia ꝓbat ꝑ Aug. ꝯ Maximū lib. 3. ca. 7 vbi arguit sic. Si pr̄ nō genuit filium sibi equalē:aut quia nō potuit:aut qꝛ nō voluit. Et vlterius arguit:si nō voluit eum innidūdi xisti si nō potuit vbi est oipotentia dei patris? Uult ergo arguere si pater non potuit gignere filiū sibi equalē nō fuit oipotens.

T. cō. 78. et 79. iō 12. me ta. t. c. 41.

ergo ex opposito si est omnipotēs pōt gignere filiū sibi equalem: et ita si antecedens est demōstrabile et consequēs. ¶ Preterea. si sic ergo posset demonstrari deū posse creare oē creabile. Consequēs est falsum: q2 angelus est quoddam creabile: et tñ nō pōt demonstrari naturali ratiōe vt videt: q2 angelus sit ab eo creabilis: quia phs sequēs rōnem naturalē non posuit itelligētias creatas a deo immo eas necessario a se posuit: hoc est non ab alio effectiue. 12. meta. c. 5. Ubi postq2 ostēdit substātiā separatā nullā hre magnitudinē p hoc mediū: q2 h3 pōtentiā infinitā: et infinita potētia nō pōt esse in magnitudine: querit vtrū ponēdū sit vnā talē aut plures: et determinat q2 plures. Est ḡ nō solū fm ipm pma substātia immaterialis: sed q̄cūq3 infinita: et pari rōne est a se necessaria.

c. 41. c. 42.

Hic premittēde

sunt due distinctiōes necessarie ¶ Et scdo iuxta mēbra distinctionis soluenda est q̄stio. ¶ Prima distinctio est nota ex. 1. Posterior. q̄ est q2 demōstrationū alia est propter q̄d: siue p causam: alia q2: siue p effectū. ¶ Probat ista distinctio p rōnē: q2 oē necessarium verū. non euidens ex terminis hñs connexionē necessariā et euidēte3 ad aliud: vt necessarium euidens ex terminis: pōt demonstrari per illud verū euidens. Nūc autē aliquod verū necessariū non euidēs ex terminis h3 cōnexionē necessariam ad aliqd verum acceptu3 a causa: et aliqd ad verū acceptum ab effectu. Nō solū em̄ veritates de causis nō pñt eē sine qbusdā veris de effectib9: sed nec ecōuerso. igitur pōt aliquod verum demōstrari p aliquod verū euidens acceptum a causa. et tūc ppter qd vel p aliquod verum acceptū ab effectu: et tunc quia. ¶ Et videtur hic seq̄ correlariū q2 pncipia immediata siue euidentia ex terminis: non pñt demonstrari demonstratione: q2: qd si verū est tūc quedā media vera inter prima vera et cōclusiones vltimas: et solum illa sunt demonstrabilia: q2 per vera vltima qualiter autem verū acceptū ab effectu possit esse euidēs et tñ verū acceptum a causa nō euidēs patere pōt: si aliqs cōsideret modū illū acqrēdi scientiā. 1. met. t. 2. Poste. per experientiā: q2 per experiētiā est frequēter notū de effectu: quia est ex mltis singularibus acceptis a sensu: et nondu3 scitur ppter q̄d. Ita est quia illud non habet a sensu nisi mediante vlteriori inquisitione. ¶ Scda distinctio est de oipotētia. et illa presupponit cōfusum intellectū huius termini oipotētia: q̄ talis est q2 oipotentia non est passiua: sed actiua: nō q̄cūq3: s3 causatiua per hoc habet q2 ipa est respectu alterius in essentia causabilis: q2 nō est causalitas nisi respectu diuersi simplr. ergo est potentia respectu possibilis: non gñaliter vt oponit impossibili: nec etiā vt oponit necessario: oi mō a se prout conuertit cū pducibili: sed respectu possibilis prout possibile idē est qd causabile: q2 termin9 potētie causatiue. includit etia3 oipotētia quādā vniuersalitatem nō q̄dem ipsius potētie in se nō ei oia potentia est q̄cūq3 potētia formaliter: q2 nō est potētia aliq̄ creature. Sed ista vlitas est ipsius potētie nō simplr: sed respectu huius

1. c. 30. B.

In pohemio T. vlt.

B.

causabilis qđ est poťe siue creabile. vt sit sensus. oīpotētia est ipsa potētia actiua respectu cuiuscūq creabilis. Et hoc pōt intelligi dupliciter. vno mō q' sit cuiuscunq creabilis imediate vel mediate. alio mō q' sit cuiuscūq creabilis ꝛ imediate saltē imediatione cāe. ꝙ ē nulla alia cā actiua mediāte.

De scđo articulo vidēdū est de demōstratione. ¶ Et primo de demonstratione pp q̄d. ¶ Scđo de demonstratione q2. ¶ De demonstratione pp q̄d sunt tres conclusiones. ¶ Prima est ista. deū esse oīpotētē C vtroq mō accipiendo oīpotentiā est verū demonstrabile in se demonstratione pp q̄d. ¶ Scđa cōclusio. istud verū est demōstrabile viatori stante simpl'r statu vie. ¶ Tertia cōclusio. istđ verū nō p̄t demonstrari viatori ex notis sibi nāľr ꝛ de lege cōi. ¶ De demonstratiōe q2 sunt due cōclusiones. ¶ Prima est ista: deū esse oīpotētē oīpotētia respiciēte imediate q̄dcūq possibile. lȝ sit verū: nō tñ est nobis demōstrabile dmōstratiōe q2. ¶ Scđa cōclusio. deū esse oīpotentē oīpotētia imediate vel mediate q̄dcūq possibile respiciēte potest demonstrari a viatore demonstratione q2: sic ergo sunt q̄nq cōclusiones ex quib' integratur solutio questionis.

D Prima cōclusio pbaľ sic. illud est verū demōstrabile in se pp q̄d per aliud verum prius generaliter qđ ex terminis suis hȝ q' sic posset demonstrari. tale est istud verū deus est oīpotens vtroq mō. ergo maior ergo ꝛc. maior pȝ. q2 tale verū est in se: q̄le est ex rōne terminoꝝ. vñ illud est in se verū notū p se qđ ex rōnibus terminorū est per se notū. ex hoc sequiľ q' tale verum in intellectu concipiente sic terminos sit per se notū. minor probaľ: q2 verū illud qđ ex terminis suis ē necessariū ꝛ mediatū: ex terminis etiā hȝ q' in se sit demonstrabile propter quid tale verū est istud. deus est oīpotens: vtroq modo intelligendo oīpotentiā: probatio. patet cū q' sit verū ꝛ necessarium. nec hoc hic probatur: q2 de hoc nō est qō: sed tantūmodo de modo quo illud verū possit ostēdi siue innotescere. ¶ Quod etiā sit verū necessariū mediatū probatur dupliciter. p̄mo qualis est ordo realis inter aliqua distincta realiter: talis est ordo cognoscibilitatis inter eadem qualitercunq distincta in esse cognoscibili. Nunc autē si esset distinctio realis inter naturā intellectū: voluntatē ꝛ potētiam ad extra: esset talis ordo realis: q' q2 natura hȝ talem intellectū et talem volūtatē: ideo est sic potens respectu taliū ad extra: ergo qualitercunq est hec distinctio semper est ordo cognoscibilitatis talis: q' q2 natura diuina hȝ talē intellectū ꝛ talem volūtatē: ideo hȝ talē potentiam que est oīpotentia. pȝ ergo q' hoc verū necessariū habet medium: ꝛ qđ medium: quia intellectū vel volūtatem vel vtrūq. ¶ Hoc idē scȝ q' illud verum sit mediatum probatur secundo sic: quia omne verum necessariū vel est mediatū vel immediatum. illud autē non est imediatum. ergo ꝛc. probatio mino. quia notionale immediatius videtur cōuenire essentie q̄ȝ illud quod dicit respectuȝ ad extra. vt habetur ex solutione pri=

me qonis. nunc aut notionale no ita imediate conuenit essentie di uine sicut aliquod ecntiale. sicut pbat in solutione eiusde qonis q: dicere couenit p hoc mediu q est pfecta memoria. ergo multo magis oipotetia que dicit respectu ad extra no; couenit deo siue cuicuq persone diuine olno immediate. ¶ Prima pbatio istaru duaru posset hre quada declarationem annexa. que. s. potetia sit formalr oipotetia vel magis proprie loquedo immediatu fundamentu respectu oipotentie. an. s. intellect9 in deo an voluntas: sed hmoi explanatio no est ad ppositu simplr necessaria: q: ex vtroq mebro eque habetur intentum.

Scda conclusio

sic itelligitur q viator nihil hns q repugnet statui vie nec simpliciter nec etia ad tps permanens cuiusmodi ponit raptus Pauli. potest habere ista notitia p mediu propter quid. deus est omnipotes: intelligedo de vtraq oipotentia. hec coclusio probat sic. In quocuq intellectu pot haberi coceptus simplex virtualiter includens veritate imediata et vlteri9 mediata: in illo intellectu haberi pot notitia pp ter quid veritatis mediate. sed stante simplr statu vie citra. s. omne notitia pmanentem vel transeuntem: que. s. repugnat statui vie pot hri talis conceptus virtualiter includes ista. deus est oipotens: et etia virtualr includes sua imediata pcedente. ergo etc. minor ista quatu ad hoc q aliquis conceptus simplex virtualiter includit istam mediante aliq alia immediata: patet ex hoc q in pbatione prime conclusionis ostensum est istam esse mediata. ¶ Sed restat hoc pbare q talis coceptus in intellu viatoris possit hri state simplr statu vie. hoc est citra cognitione non tm beatifica: sed etia raptus. ¶ Hoc aute probat primo exemplo. ¶ Scdo ratione. ¶ Exeplo sic: aliquid intelligit per accidens sicut intelligit homo intelligedo albu vel risibile. vlterius aliqd intelligit p se sed in vli vt intelligit ho intelligedo alal. tertio intelligit aliqd p se etia in particulari. sed adhuc quodammodo cofuse: sicut intelligo hoiem anteq intelliga diffinitione. et quotcuq gradus ponantur: q: lz prim9 gradus posset distingui p absolutu et respectiuu: vltim9 tn gradus cognoscedi aliqd incoplexu cognitione scietifica siue preuia scientie est cognitio diffinitiua: q: ipa est cognitio p se in particulari distinctissima: excedes etia illa confusam cognitione: de qua loquit phs. 1. phy. sustinet aut hec q nomina ad rationem etc. Salte in hac cognitione diffinitiua habetur coceptus euidenter et virtualiter includes oes veritates necessarias de tali obiecto. ¶ Ex hoc arguit sic. Cognitio distinctissima pnia actui sciētie siue coceptus maxime euidenter includes veritates principiorum et coclusionu q pot hri citra visione clara siue cognitione intuitiua eius obiecti sufficit ad habendum scietia de tali obiecto. Sed quecuq cognitio de deo que sit citra visione clara vel cognitionez intuitiua est simpliciter possibilis statui vie. ergo talis coceptus pot simplr haberi de deo stante simplr statu vie q sufficiat ad cognoscendu veru coplexum. Hu=

E F T. c. 5.

inasyllogismi maior appet exemplo iā posito. et cū hoc ex q̄daz distinctione inter intellectionē abstractiuā et intuitiuā q̄ posita est qōne. 6. arti. 1. Et breuiter hoc repetitur. qr et si cognitio abstractiua possit esse nō exn̄tis eque sicut et exn̄tis: tn̄ intuitiua nō est nisi exn̄tis vt exn̄s est. Cognitio autē hois abstractiua et diffinitiua pt esse non exn̄tis et existētis. ptz ex dictis ibi. et ptz ex se. qr ita habet si res non existat. sicut si existat. ḡ illa cognitio diffinitiua est citra cognitionē intuitiuā obiecti diffiniti vtis. minor etiā pz ex dictis ibidē: qr sola cognitio intuitiua diuine essentie est illa q̄ ponit hoiem extra statum vie si simpliciter simplr: si ad tp̄s ad tp̄s. Qd̄ probatū est exēplo pbat etiā rōne sic. de quocūq obiecto scientie pōt hr̄i cognitio simplr distinctissima abstractiua obi citra intuitiuā. deus aūt est p se obiectū alicuius sciētie. ḡ de ipso pōt haberi talis notitia distinctissima citra intuitiuā. et per ɔn̄s ppositū qr illa nō poneret aliquem extra statū vie. et tn̄ virtualr et euidenter est includēs oēs veritates necessarias de deo. pbatio ma. ois scia est de re non pcise vt exn̄s est qd̄ intelligo sic. q ipsa exn̄tia et si sit rō intellecta in obiecto vel circa obiectū: tn̄ nō necessario requiritur vt actualr ɔueniēs obiecto in quātū obiectū est scibile. Istud

t. c. 53.

pbatur ex intentione phi. 7. meta. c. 13. Demonstratio inquit est necessariorum et diffinitio sciētifica et nō ɔtingit sicut nec sciam qn̄q sciam qn̄q ignorātiā esse ita nec demonstrationem nec diffinitionem supple qn̄q ɔtingit esse talē quādoq non esse talem. Ex hoc ɔcludit. palam aūt ipsorum. s. singularium corruptibiliū neq sciētia neq diffinitio. neq em̄ sunt manifesta corrupta scientiam habētibus cum a sensu abscesserint: et saluatis in anima rationibus eisdem non erit demonstratio neq diffinitio. Intelligo sic rationem phi. q si de ɔtingenti siue de corruptibili vt tale esset diffinitio vl demonstratio: cum illud tale possit quandoq esse quandoq nō. saluata tn̄ ratione in anima: sequitur q esset qn̄q sciētia de illo obiecto qn̄q ignorantia: et qn̄q demonstratio et qn̄q non. qd̄ est impossibile. ¶ Ex hoc ḡ habeo istaz ppositionē. q cum ratio in anima possit manere nō manēte existētia actuali obiecti: sequitur q existētia non est p se rō obiecti vt scibile est: qr rō sciētifica non pōt manere eadē in aia nō manente illo eodē: qd̄ est p se ratio scibilis vt scibile est. siue autē scibile possit existere in re siue non: saltē ratio eius vt scibile est pōt manere eadē in anima nō manēte existētia. Abstrahit ergo sciētia ab existentia. ita q non includit eā in ratione scibilis. ¶ Iuxta istā conclusionē haberi potest esse correlariū qūo theologia pōt eē sciētia in intellectu viatoris stante simpliciter statu vie. quia intellectus pōt habere conceptū virtualiter includētem omnes veritates de ipso necessarias ordinatas immediatius scilz et mediatius pōt de illo obiecto habere scientiā completam. Sic autē pōt intellectus viatoris habere de deo. ergo etc. minor ptz. qr distinctissimus cōceptus subiecti theologie quod est deus. pōt haberi citra cognitionem intuitiuam: et ille conceptus

de his et virtualr ꝛ euidēter ꝯtinet oēs veritates necessarias de subiecto. Contingētes aūt nō potest inclu=dere: quia ille nō sunt nate inclu=di in rōne alicui⁹ subiecti. Que=cūqꝫ enim veritas includitur suf=ficienter in aliquo simplici cōce=ptu est necessaria. Tñ de contin=gentibus sunt quedaꝫ veritates necessarie nō quidē de actu eoꝛuꝫ sed de possibilitate. ꝛ ille etiā mō p̄dicto sciri possunt. vtpote deus est potens creare: potens resusci=tare: potēs btificare: ꝛ sic de alijs articulis fidei respiciētib⁹ cōtin=gentiā: nec vltra istud verū neces=sariū de eo: qđ est deum posse est aliqd ꝓpꝛie scientifice cognoscibi=le quantum ad tale ꝓpositum. Esset ergo viatoꝛ perfecte sciētifi=ce theologus: qui p ꝯceptū distin=ctissimū diuinitatis possibilē ha=beri citra cognitionē intuitiuaꝫ cognosceret oꝛdiate ṽitates oēs necessarias: siue illas que sunt de intrinsecis q̄ necessario insunt: si=ue illas que sunt de possibili cō=parando ad extrinsecā. ¶ Ex hoc seqtur ꝙ si poneretur theologiaꝫ esse ꝓpꝛie scientiā in quodam lu=mine citra lumen gloꝛie et supꝛa lumē fidei: et illud lumē ponere=tur talis cognitio siue cōceptus obiectiue vera esset opinio de lumi=ne. Sꝫ sic nō vr̄ intellexisse q̄ po=suit lumē qꝛ videt̄ posuisse lumē in quo cognosceret̄ obiectū. non autem qđ esset foꝛmalis ratio si=ue foꝛmalis cognitio ipsius obie=cti. sicut hic est positum.

vid. ela ri⁹ l. 1. et. 3. q.

Hē. ql. 12. q. 2 vide i 3. dist. 24. ꝛ i plo. re poꝛta=tionū.

3 Tertia cōclusio

est ista ꝙ hō viatoꝛ ex puris na=turalibus non pōt demōstratiue ꝓpter qd cognoscere istam. deus est oīs: hoc pꝛobatur sic: quia ꝓ=positio mediata nō potest cogno=sci pp qd. nisi p ꝓpꝛiā imediataꝫ nec illa pōt simplr cognosci nisi ex terminis et spālr nisi ex ratiōe termini subiecti. qđ. s. subiectum includit p̄dicatū. ꝛ ꝓpter hoc in=cludit veritatē siue notitiaꝫ illi⁹ imediate. Cooꝛdinatio ḡ scientie ꝓpter qd nō est possibilis intelle=ctui nisi hn̄ti cōceptū de subiecto virtualr ꝛ euidēter includentem totā illā cooꝛdinationē: sed talis ꝯceptus de deo non est possibilis viatoꝛi ex puris nālibus ꝓ statu isto. ꝓbō hui⁹: qꝛ nō est sibi potis ex nālib⁹ nisi ꝯceptus q̄ pōt cāri ṽtute intellect⁹ agētis ꝛ phātas=matū. nihil el aliud est naturalr mouens intellm̄ viatoꝛis de lege cōi. Istoꝝ aūt virtute. s. phantas=matūꝛ intelr̄s agentis nō p̄t cāri in nobis cōcept⁹ distinct⁹ de deo qui virtualr et euidēter includit veritates oꝛdinatas vsqꝫ ad istaꝫ deus est oīs. vtroqꝫ mō. Cuius ꝓ=batio dependet ex solōne qōnis illius: quō deus est cognoscibilis a viatoꝛe. Sed nunc bꝛeuiter pōt sic ostendi: viatoꝛ hn̄s cōceptum simplicē ꝛ perfectissimū ad queꝫ attingit hō ex nālib⁹ nō transcē=dit cognitionē perfectissimā sim=plicē de deo possibilem metaphy=sico. Cognitio enim fidei non tri=buit ꝯceptuꝫ simplicē de deo: sed tm̄mō inclinat ad assentiēdū qui=busdā cōplexis: que non hn̄t eui=dentiā ex terminis simplicib⁹ ap=pꝛehensis. ꝛ p ꝯn̄s p fidē non ha=bet̄ ꝯceptio simplex trāscēdens oēm conceptū simplicē apud me=taphysicū. Hoc etiā ptꝫ qꝛ meta=physic⁹ infidelis ꝛ ali⁹ fidelis eū=dem ꝯceptū hn̄t. Cuꝫ iste sic affir=mans de deo ille vero negās non tm̄ ꝯtradicunt sibi inuicē ad no=

Vid. 3. di. 1. q. 1. ꝛ infra. q. 14.

k

mē: sed ēt ad intellēm. ¶ Nūc aūt concept⁹ simplex pfectissim⁹ ad quē attingit metaphysic⁹ ꝺ deo nō includit euidenter veritates ordinatas ad istā. deus est oīpotēs vtroqꝫ mō q: phi multi attingētes vt supponit ad conceptus pfectissimos possibiles viatori ex naturalib⁹ de deo: ad notitiā hui⁹ veritatis attingere non potuerūt. qꝺ tñ fuisset eis possibile si talem cōceptū simplicē habuissent. imo fuisset eis quasi necessarium: q: ex virtute illi⁹ vidissent illā veritatē q̄si imediatā. ⁊ vlterius applicando p illā ex ista necessaria deductiōe sciuissent. veritatem illā mediatā. ¶ Probat hoc aliter q: primū principiū ad qꝺ attigit metaphysicus: ⁊ hoc ppriū de deo: nō est sibi notuꝫ nisi tm̄ q: esset aūt notū sibi propt q̄d si posset hr̄e conceptū de deo virtualr ⁊ euidenter includentē veritates ordinatas de deo. ergo ⁊c. ¶ Prima ppō. q: metaphysic⁹ non attingit ad principium proprium de deo magis notū q̄s q:. probatur. q: premissa media ad cōcludēdū qꝺcunqꝫ propriuꝫ de deo est aliqua ppositio particularis affirmans de ente particulariter aliqꝺ p̄dicatū. qꝺ cōpetit enti creato. ⁊ ex tali premissa cōcludit metaphysicus de ente pticulariter p̄dicatum ppriū de deo vt pote si arguit aliqꝺ ens est cā tū. ergo aliqꝺ ens est cā nō cāta vel aliqꝺ ens est finitū. ergo aliqꝺ ens est infinitū vel aliqꝺ ens est possibile. ergo aliqꝺ est necessarium. Omnes iste cōsequentie probant p hoc q̄ conditio imperfecta nō inest alicui enti nisi enti in sit cōditio pfectior: cū imperfectū dependeat a perfecto. Om̄es iste cōsequentie nō pbant aliq̄d nisi q: sicut manifestū est. ¶ Cōtra illud obijcit. q: cuꝫ voluntas sit mediū ad cōcludendū omnipotētiā de deo: ⁊ hoc demonstratione ppter q̄d. sicut dictū est in pma pbatione prime conclusiōnis: ⁊ intellectus viatoris pōt cognoscere ibi esse voluntatē: imo esse primā ⁊ perfectissimā voluntatē. ergo per hoc mediuꝫ potest cognoscere ppter quid omnipotentiā in deo esse. ¶ Itē oīs propositio vera ⁊ necessaria de extremis habētibus cōceptus simplr simplices est per se nota. talis est illa que affirmat de deo passionē aliquam: ergo ⁊c. ¶ Preterea passiones note de ente nāli concludunt aliquas pfectiones de deo: q: impfectio in mobili concludit de pmo mouēte pfectioneꝫ. Physicus ergo pōt attigere ad cognitionem habendā de deo, q: per effectus naturales nō ergo vr̄ q̄ cognitio metaphysici possit trāscendere physicā: si metaphysic⁹ possit tm̄ habere cognitionē q: per tales effectus. ¶ Rn̄siōes ad ista quere alibi.

¶ Ad primū dicit distinguēdo ꝺ volūtate q: aūt viator cognoscere pōt volūtatē dei in conceptu cōfusō: ⁊ sic cōceditur q̄ ex puris nālibus cognoscere pōt esse ibi volūtatē perfectissimaꝫ ⁊ infinitaꝫ: sed negat vt sic esse mediū ppter q̄d, ad demōstrandū deū esse omnipotentem: q: oportet mediā cognosci distinctē. Aut viator pōt ex puris naturalibus cognoscere q̄ statu istō volūtatē diuinā cōceptū distincto. ⁊ istō mō negat. ¶ Ad secundum maior posset negari q: dat instantia. Nam iste. ens

Quest. phy... ...net.

dist. 2. q. 2. et dist. 3. q. 1.

Additio.

est verũ. ens est bonũ sunt vere et necessarie ppositiones et extrema habẽt conceptus simplr simplices: qꝛ tam ens: quam veruz et bonũ: non hñt cõceptus resolubiles: in alios conceptus priores: et tñ sunt demonstrabiles p primã passionẽ entis: puta per vnũ tanquam per mediũ pter qd mino: tñ vere negat qꝛ simpliciter falsa: qꝛ essentia diuina et quelibet positiua passio de deo hꝫ conceptũ resolubilẽ in priorem cõceptũ. s. in cõceptũ entis lꝫ sit ipsa sũme simplex simplicitate opposita cõpositioni et cõponibilitati. ¶ Ad tertiuz dicit qꝛ sicut in demõstrationibꝰ propter quid. est ordo: ita in demõstrationibꝰ qꝛ. ideo et si physicꝰ possit demõstrare de deo qꝛ. tñ metaphysicus perfectiꝰ demõstrat de deo quia. Respõsiones etiã ad ista habentur in principio additionũ huius quolibet aliorꝫ. positarum in fine.

Uide 2. di. 1. q. 2. et 3. dist. eiusdẽ et 8. et q. 3. p=lo. et 1. Q. me.

Jam cõsequẽter

videndũ est de demõstratiõe qꝛ. ¶ Primo aũt videndũ est de omnipotentia immediata respectu ois possibilis. ¶ Ubi primo intellectus illius imediationis exponetur. ¶ Secũdo positio philosophorũ videbitur. ¶ Et tertio qd sit tenendum.

1

De primo

sic mediatio cause respectu effectus põt intelligi dupliciter vel. s. qꝛ causat p cãm mediã vel qꝛ causat mediante aliq effectu. Non eñ ois effectus medius ad aliũ effectũ est semp causa illius effectus: ita põt intelligi imediatio cause actiue. vel excludendo causam actiuam mediam vel excludẽdo effectũ mediũ porrem illo effectu. ¶ De vtraque immediatione simul dico qꝛ nõ solum phi: sed etiam theolagi negarẽt deũ esse omnipotentẽ imediate: qꝛ non cõcedit deũ posse causare relationẽ nisi prius vel duratiõe vel natura causando fundẽmentum. et ita non põt l quẽcũque affectuz imediate: sic qꝛ nullo effectu quasi medio prius natura cãto. ¶ Est ergo difficultas de immediatione vt excludit solũ mõ causam efficientẽ mediam. et intelligo effectiuam generaliter. siue illa causa media in causando attigat effectũ principalem: siue tñ aliquẽ effectuũ preuiũ vel dispõnentẽ ad illum.

Secundum

s. de positione phorum circa hoc phi videntur sentire non solum qꝛ non sit demonstrabile deũ eẽ omnipotẽtẽ imediate sed etiam qꝛ hoc sit impossibile. Et vr̃ fundamẽtũ eorꝫ in ista propositione stare principiũ necessarium et olno pfectum ad nihil imediate cõtingenter se hꝫ. hec pbatur. qꝛ nulla nouitas seu cõtingẽtia põt assignari in principiato imediate a tali principio non eñ qꝛ illud principiũ aliter se hꝫ cum sit simplr necessarium nec qꝛ illo vniformiter se habẽte aliquid aliud requirit vel impedit. qꝛ nõ est pncipiũ imperfectũ et p ꝯñs nec impedibile nec insufficiẽs siue aliud requirens. ¶ Si ista ppositio iaz probata vera esset. s. qꝛ nihil põt eẽ imediate et cõtingenter a principio necessario et sufficienter. statim sequit qꝛ nõ põt cãre omne possibile imediate. Ista ꝯñtia pbat primo in speciali de motu. quia sequit qꝛ de⁹

non potest

non pōt immediate causare mo-tū: siue specialiter motū localem: siue specialissime motū circularē celi. ¶ Et hoc videt̄ ẜm intētionē phōꝝ ꝓbari. Primo generaliter: quia si posset oēm effectū immediate causare sine causa secunda: sic posset facere ꝙ nulla cā scđa haberet actionē ꝓpriaȝ. Sed ẜm Comen. 9. meta. super illud. igit̄ possibile. Cuȝ em̄ entia nō habebunt actiones ꝓprias: non habebunt essentias ꝓprias. Manifestuȝ est ꝙ apud phm inconueniēs est deum posse essentias omniū alioꝝ destruere. Cum ẜm ipsum aliqua alia a deo sint formaliter necessaria. ¶ Cōfirmatur: quia si p̄ter ordinē causarum in vniuerso possit quēcunq̧ effectū causare. ḡ ordo causalitatis in causis nō esset simpliciter necessarius. ḡ nec essentialis. qđ est incōueniēs apud phōs. ¶ Scđo specialiter videtur hoc ostēdi de motu. q: ẜm phm. 8. phy. potētia infinita non pōt immediate mouere corp⁹ in tpe: q: si sic: aliqua potētia finita posset mouere corp⁹ inequali tpe sicut ipē deducit ibi: eo ꝙ augmētari virtute motiua minuit̄ tp̄s i quo mouet. ¶ Habet̄ ergo ex intētione Aristo. ꝙ deus nō potest immediate causare motuȝ ꝓprie dictū: q: cū sit successiuus necessario erit in tpe. ¶ Si dicatur ꝙ potest rē motus causare sed sine successione: q: per mutationē subitā ad illud ad qđ finitum mouens moueret in tpe. ¶ Cōtra. hoc nō soluit: q: deus non potest immediate causare motū circularē celi quia nō in tpe vt ꝯceditur: nec in instāti: q: in illo instāti totū celū esset in eodē loco: ꝛ quelibet pars sui in eodē loco i quo prius. ḡ in illo instanti celū non mutatur. ¶ Tertio hoc videt̄ ostēdi de quocūq̧ effectu materiali: q: ꝑ transmutationē materie vt vr̄ hȝ produci. Uidetur em̄ Arist. 7. meta. ꝯ. Pla. ꝓbare: ꝙ separatum a materia nō possit imediate trāsmutare materiā. Et Cōmentator ibidē. Impossibile est ꝙ forme separate, trāsmutent materiā: nihil em̄ trāsmutāt materiā nisi qđ est in materia: ꝛ hoc ꝯuenit dicētibus mundū gn̄ari ꝙ trāsmutās ip̄m sit aliqđ indiuiduoꝝ vel indiuiduū vt corp⁹ particulare. hec Cōmētator. ¶ Ultimo videt̄ istas ꝓbatiōes posse ꝯfirmari: ꝛ ex intentione phi. 8. Phy. vbi vr̄ velle ꝙ quicq̄d deus pōt imediate causare: ꝛ hoc totaliter necessario causat: q: nō videt̄ posse poni ꝯtingētia ad causandū ꝛ nō causanduȝ nisi ꝓpter aliquā mutabilitatē i agēte. ꝛ hoc, qn̄ effectus totalr̄ et p̄cise depēdet ab agēte. Nūc aūt si de⁹ posset immediate in quodlibet causabile q̄dlibet dependeret totalr̄ ꝛ p̄cise ab eo: et per ꝯn̄s necio q̄dlibet causaret. ꝛ tūc seq̄tur multiplex icōueniēs. s. ꝙ cāe scđe ꝑuarent̄ actiōib⁹ suis. qđ tā git pria rō: ꝛ ꝙ de⁹ imediate scausare oēm motū: qđ tāgit scđa rō. ꝛ ꝙ de⁹ imediate cāret omnē effectū materiale: qđ tāgit tertia rō.

De tertio tenēdū est ẜȝ cōem sniam theologoꝝ deū sic esse oīpotentē ꝙ sine quocūq̧ alio agēte possit causare quodlibet causabile. nec tn̄ istud pōt demōstrari demonstratione quia. ¶ Primū ꝓbatur auctoritate. In principio creauit de⁹ celū ꝛ terrā. ¶ Adducit̄ etiaȝ ad hoc rō: q: virtus actiua cuiuscūq̧ cause scđe eminēti⁹ est in pri

Cō. 7.

T. cō. 79. Idem 12. me t. c. 41.

T. cō. 28.

cō. 28. et. 31.

vbi. s. et. t. c. 10. ꝛ. 11 ꝛ inde idē. 12 meta. t. c. 29. ꝛ inde.

M

Gen. 1

ma causa ⁊ in pmo agēte ꝙ l ipsa causat scda. habēs aūt eminentius virtutē actiuā vr posse in effectum absqz illo qd diminute hꝫ virtutē illam. Nō eñ ad pductionē effect⁹ reqrit impfectio virtutis actiue: q2 nulla impfectio est rō agēdi: sꝫ est magis impedimētū actionis. ¶ Confirmat: q2 videmus causas equiuocas ita perfectos effect⁹ pducere sicut vniuocas: qd non esset nisi haberēt virtutē actiuam eo mō quo sufficit ad causandū pfecte. non autē habēt virtutē vniuocā: sꝫ tm eminētē. ergo ⁊c. ¶ Ista rō lꝫ videat probabilis: nō tn̄ esset pho demōstratio negaret eñ istā ppositionē. quicquid in se eminenter vel virtualr hꝫ virtutē actiuā cause proxime ipm potest imediate effectū illi⁹ cāe causare. Diceret eñ ꝙ eminētiori modo habēs talē virtutem pōt quidē in suo ordine i effectū talis virtutis: sꝫ ordo suus est ꝙ sit cā superior ⁊ remotior. ¶ Cum adducit ꝙ impfectio nō requirit ad causandum: diceret ꝙ cum dico immediate causare duo dico. s. causationem: ⁊ illa requirit perfectionē ⁊ modū: siue imediationē causandi: ⁊ ille reqrit imperfectionē annexā. ergo ad immediate causandū reqrit impfectio: non sicut rō causandi. sed sicut ↄditio necessaria in agēte. ¶ Ubi eñ est ordo eēntialis: ibi nō pōt aliqd eē primū impfectissimo nisi ipm sit aliqualiter impfectū: q2 si perfectuꝫ eēt primū impfectissimo esset eq imediatū cuilibet alij a se: ⁊ tunc ista nō haberēt ordinē essentialē: sicut nō esset ordo eēntialis i speciebus numerorū si quelibet eque immediate pcederet ab vnitate. Ex quo patet ꝙ istā propositionē negaret phs: perfectior cā imediatius causat: intelligēdo p immediati⁹ exclusionē cause ppinque actiue. immo diceret ꝙ sicut pfectior est cā superior: ita per plures causas medias cāt. nec iste cause medie requirūtur vt addat perfectio causalitatis q̄ tota pfectissime est in sola pma: sꝫ magis requirantur vt habeat ordinata perfectio. descendens ad vltimū impfectū ordinata aūt pfectio non habet sine diminutione pfectionis ⁊ cum imperfectione annexa.

Secūdū scꝫ ꝙ illud veruꝫ non pōt demōstrari demonstratione quia. ¶ Probat primo auctoritate: q2 phi ad notitiā taliū verorū. s. possibiliū demōstrari demōstratiōe quia. deuenire potuerūt. non aūt ad notitiā huius veri. imo ei⁹ oppositū tenuerūt: qd non est verisimile de aliquo demonstrabili demōstratiōe: q2. ¶ Scdo hoc pbat rōne: quia ordo causalitatis non ↄcludit ꝙ superior possit sine inferiori in effectū in quē pōt cū inferiori. sicut sol non pōt p se gñare hoiem sine patre sicut cum pr̄e ergo pari rōne ordo iste non concludit ꝙ prima causa possit sine scda in effectū istū in quē pōt cuꝫ scda. ¶ Hoc etiam manifestius ē in alijs generib⁹ causarū. Si eñ fm aliquos esset ordo essentialis in materijs: puta ꝙ prima materia aīe intellectiue propinqua sit corp⁹ organicū: ⁊ sic vlterius vsqz ad materiā simplr primā que sit propria materia respectu forme prime substātialis: nō opꝫ ꝙ materia simplr pma possit esse materia imediata respectu cuiuscunqz forme cuius pōt esse alia materia scda. hoc etiā patet in formis: nō

tm̄ opȝ q̄ prima forma possit esse immediata forma cuiuscunq̄ in formabilis cuius pōt esse imediate alia forma scd̄a: ⁊ hoc siue prima forma et scd̄a accipiant ordine generationis siue pfectionis. ¶ Ista q̄ dicta sunt de cā materiali ⁊ formali habent maiorem euidentiā si vera sit opinio de pluralitate formarū: de quo modo non est q̄stio. Sed ad ꝓpositū sufficit q̄ si in causis materialibus ⁊ formalib⁹ esset ordo nō oporteret q̄ primū eēt cā imediata cuiuscūq̄ causabilis. ergo mō vbi talis ordo est: puta in causis efficentib⁹ nō opȝ q̄ prima possit esse cā imediata cuiuslibet. ¶ Hoc etiam ptȝ in causis efficiētibus respectu cognitionis nā principia ponūtur cause respectu cognitionis cōclusionis: vt habet. 2. Phy. lȝ primū principiū habeat veritatē euidentissimā: ⁊ etiā cōtineat eminēter et virtualiter veritates oīm posteriorum: nō tm̄ opȝ q̄ possit esse immediate cā cognoscendi q̄dcunq̄ posterius: imo opȝ p media ordinate procedere ad hoc vt acq̄rat cognitio conclusiōis remote. hoc tādē pȝ in ordine causarum finaliū. accipiendo em̄ vltimū in aliq̄ coordinatiōe finium nō opȝ q̄ illud possit esse cā finalis imediate respectu cuiuscunq̄: q̄z aliq̄d remotū nō ordinat ad ipm nisi mediāte fine ꝓpinquiori. sicut organa exteriora ordinata ad portionē vel incisionē nō ordinātur ad sanitatē nisi mediātibus istis finibus proprijs.

T. cō. 86. et inde. Idē. 1. Poste.

Sed lȝ hec

conclusio non sit demōstrabilis: q̄z tm̄ cum vera sit oppositū demōstrari non pōt: iō ad rōes adductas p opiniōe phoꝝ rn̄dēdū est. ¶ Ad primā theolog⁹ bn̄ cōcederet q̄ cā prima pōt ista causata nō solū p̄uare suis actionib⁹: sȝ etiā ꝓprijs entitatib⁹: q̄z ea pōt annihilare. Nec cōcordat cū pho in ista ꝓpositione: q̄ om̄e sempiternuȝ est formalr necessarium: ⁊ hoc vocādo oē euiternuȝ sempiternū: q̄z euiternū simpliciter pōt nō esse: lȝ nō tali potentia passiua itrinseca: q̄lis est i corruptibilibus. ¶ Aliter: lȝ de⁹ priuet entia scd̄a actionib⁹ suis preueniēdo causalitatē eoꝝ ⁊ causando effect⁹ quos illa possent causare: nō opȝ q̄ priuet illa suis entitatib⁹. manēt em̄ et nō causant suos effect⁹: q̄z alia cā immediate causat illos. possent tn̄ illos cāre. sicut manet iste ignis: ⁊ tn̄ nō causat ignē in hoc ligno si aliud agēs forti⁹ p̄ueniat in igniendo: posset tn̄ causare: q̄z formaȝ q̄ est principiū igniēdi hȝ. ¶ Et ita potest intelligi dictū Cōmē. cū ait. Cū entia nō habebūt actiōes ꝓprias. nō habebūt essentias proprias: q̄d in antecedēte neget hr̄e actionē ꝓpriā: dȝ itelligi non tm̄ actualiter: q̄z tūc argueretur a destructione posterioris ad destructionē prioris: ⁊ eēt fallacia ꝯn̄tis q̄z plurib⁹ alijs modis pōt poni destructio illi⁹ posterioris: puta p forti⁹ agēs p̄ueniēs: vel p ꝯ̄riū ipediēs. Sed dȝ intelligi in an̄te nō habebunt actiones proprias nec actualiter nec aptitudinalr nec ꝟtualr. ⁊ bn̄ seq̄tur q̄ non habebūt ꝓprias essentias: q̄z q̄dlibet actiuū p ꝓpriā formā ⁊ ꝟtutē hȝ virtualiter suam actionē etiā q̄n nō actualiter ꝑducit. Et ista expositio antecedentis pōt haberi ex illo verbo Commentatoris: q̄d p̄mittit cōuenit istis et nullū

9. me. t. c. 17.

ens habeat actionē ꝓpriā naturalē. ⁊ subdit. Cū entia non habebunt actiones ꝓprias supple naturalr̃ vl' aptitudinaliter ſm propriā naturā nō hēbūt eēntias ꝓprias. Illi autē contra quos arguit ibi. s. moderni ponunt vnū agēs oīa entia sine medio: ſ; non sicut xp̄iani: q: ſm Augu. 7. deci. c. 30. Sic deus res quas cōdidit administrat vt eas agere ꝓprios motus sinat. ſ; enim posset agere oīa: ⁊ sic agendo entitates quidem rerum nō destrueret: ſ; eas q̄si ociosas et vanas relinqueret: maluit tamen eis sicut entitatē sic ⁊ virtutē actiuā: ⁊ propriā tribuere actionem: nō em̄ vl'r perfectionē rebus subtraxit cui⁹ sunt capaces. ¶ Ad scd̃am formā materialē non negat ph̄s imediate induci in materiā a deo: imo inferius in q̄one de bona fortuna dicetur q̄d Aristoteles sensit de aīa intellectiua. De intentiōe ei⁹ 7. met. vbi adducit cōmentator ⁊ videtur dicere ꝙ nullū imateriale possit trāsmutare materiam imediate. Et si intelligat de deo sicut vr̃ spāl'r per illud verbū dicentibus mūdum generari: negaret eū theologus: ⁊ eādē sniam dicit commētō tertio post illud quod mouet materiā necessario est corpus hn̄s qualitatē actiuam. aut potentiā q̄ agit p corp⁹ habēs q̄litatē actiuā ⁊ imponit Aristoteli ꝙ idē sensit. ¶ Sed meli⁹ vr̃ qd̄ q̄ñ littera Aristotelis pōt habere sanum intellectum. ⁊ litera Commē. sanū intellectū hr̄e non pōt ꝙ dicat Auer. non habere intentionē Aristotelis ⁊ saluetur eius intentio qd̄ hic ēt vr̃ posse fieri. Nam de hoc ad presens breuiter trāseundo dici pōt ꝙ Aristoteles ibi arguit ꝯtra Pla. probando ꝙ idee non sunt necessarie ad generationē: q: sufficit hoc aliq̄d ad generādum hoc aliquid sed nec idee possunt gn̄are hoc aliq̄d: q: si generans nō est hoc aliq̄d nec genitū erit hoc aliq̄d. Utraq; consequētia satis tenet nō esse genitū p ideā Pla. nec tm̄ extendenda est ad ꝓpositū nostrum. s. de deo: q: si idea generaret esset generās vniuocū: quia eiusdē speciei: non est aūt aliqua cā vniuoca necessaria nisi cōposita et materialis sicut genitū est cōpositum ⁊ materiale: hoc ꝓ prima parte rationis s. ꝙ idee nō sunt necessarie. ¶ Pro scd̄a pte. s. ꝙ idee nō pn̄t si gn̄are facit illud qd̄ si generās vniuocū non sit hoc aliq̄d cōpositū ⁊ materiale: nec genitum erit hoc aliq̄d: deus aūt ⁊ potest esse cā generationis ⁊ requiritur ad generationē. nō sicut cā vniuoca: ſ; equiuoca: ⁊ hoc suprema in cuius virtute agit oīs alia cā tam vniuoca q̄ꝫ equiuoca. ¶ Ad tertiū absolute ꝯcedendum est tā Aristotelem q̄ꝫ Auer. deū posse immediate mouere corp⁹ negasse. Et in hoc hꝫ theologus vtrūq; negare. Posuerunt tm̄ deum mouere celum mediate. s. mediante intelligentia q̄ est propria motrix celi: de hoc amplius tangetur respōdendo ad tertiū argumētū principale ad questionem. ¶ Ad quartū quod confirmat istas tres probationes dici pōt ꝙ nō est de intentione Aristotelis ꝙ deus absolute necessario causet q̄cq̄d immediate causat: hoc est sine causa media agēte. sicut dicetur inferi⁹ de anima intellectiua in q̄one de bona fortuna. sed scd̄m ipsum deus necessario agit quicquid potest age-

[Marginalia, left: 3. c. 28. — Cō. 12 ad. finem. — Q Uide l expositiōe. 7 meta. c. 9. Right: C — Ut li. 12. me cō. 41. — R]

specta-latio notabilis.

re immediate:hoc est sine oi medio siue agēte ad ipsum: siue ad aliqđ preuiū disponens ad illud: et sine omni medio causato siue preuio ad illud ergo ꝙ sine omni medio causato pͥuio siue causante pͥo potest agere hoc necessario agit. Et rō huius est apud eū qꝛ ex quo istud a solo deo immediate omnino depēdet ipsius nouitas in essendo siue contingentia nō reduceretur ſm ipsum vltimate nisi in aliquā nouitatē in deo. Et sic intēdit ipse arguere. 8. physicorū qꝛ illa nouitas motus in vniuersali siue oino primi motus siue etiā oino primi causati quodcūqꝫ illud esset: esset imediate a deo sine oi cā media agente vel disponēte ꝛ sine oi causato medio. de illo aūt qđ potest deus immediate causare: sine. s. causa media agēte attingēte illud. dum tñ sit aliqua causa dispositiua ad illud vel saltem aliquod causatum preuiū requisitū ad illud nō diceret Aristoteles ꝙ deus necessario simplr illud causaret: sꝫ tantūmodo necessitate ineuitabilis: ꝛ hoc posito illo pͥmo vel preuio qđ requiritur. ¶ In neutro autē istorū concordat cū eo theologus: quia ponit ꝙ deus per voluntatē libere ꝛ contingēter se hꝫ ad qđcūqꝫ causabile extra: ꝛ hoc exclusa necessitate nō solū imutabilitatis. sed etiā ineuitabilitatis. Concedo ergo ꝙ Aristoteles ſm sua pͥncipia negaret deum multa posse immediate causare: puta oia illa in quorū ꝓductione est simpliciter contingentia absqꝫ vtraqꝫ necessitate pͥdicta: sed in hoc theologus contradicit sibi sicut dictum. Est ergo de demonstratione: quia cōclusio principalis ꝛ in ordine quarta ista. s. ꝙ deū habere omnipotentiā immediate respectu cuiuscūqꝫ causabilis licet sit verū: non tñ est nobis demonstrabile demonstratione quia.

S

Quinta cōclusio principalis est ista ꝙ demōstrabile est viatori demonstratione qꝛ deū esse omnipotētē mediate vel immediate: hoc est ꝙ possit causare quodcūqꝫ causabile vel imediate: vel ꝑ aliquod mediū qđ subsit causalitati eius. ¶ Hec conclusio probatur ꝑ hoc ꝙ necesse est statū esse in causis efficiētibus: ꝛ hoc probatur scđo meta. ꝛ probatio aristotelis breuiter nunc tangendo stat in hoc: tota vniuersitas causatorū cām hꝫ. non aūt q̄ sit aliqđ istius vniuersitatis. qꝛ tunc idē esset cā sui: ergo aliqđ extra totā vniuersitatē illā. Si ꝟ in causis nō ascēdat in infinitū nō solū quelibet ē causata: sed tota multitudo erit causata ꝛ per ꝯñs ab aliquo extra totam illā multitudinē. ergo in illo erit status tāqꝫ in simpliciter primo causante. ¶ Potest autē illiꝰ conclusionis adduci alia probatio talis. Causa effectiua quanto superior tanto perfectior in cālitate. ergo si supra istam datā est alia in infinitū supior in causando illa erit in infinitū perfectior in causalitate: ꝛ per consequens habebit causalitatē infinite perfectā. cālitas autē causata vel depēdēs in causando nō est infinite ꝑfecta: qꝛ est imperfecta respectu illiꝰ a quo depēdet. ergo si in infinitū ascēdat in causis aliqua erit oino icausata nec depēdens in causando: ꝛ ꝑ cōseqnēs in illa erit status: sic ꝙ ipsa erit effectiua nō cāta nec dependēs in cāng

T

t. c. 5. ¶ inde.

do: et ab ipso est omnis causalitas cause inferioris: vel saltē in virtute eius causat. ¶ Ex hoc ad propositū sequitur quod in quodcūque causatum potest aliqua cā inferior mediate vel immediate. in illud idem pōt illa cā superior et hoc saltem mediante cā prima: et de consequens prima cā habet omni potentiā secundum intellectū pertinētem ad istū articulū. ¶ Ista rō videtur dupliciter posse impediri. ¶ Primo quia diceret in ordine cārū efficiētium licet status sit ad vnū primū efficiēs tamen istud nō est deus: sed aliqua intelligentia mouēs primū celū: nec rō naturalis deducit quod vltra tale mouēs: deus immediate moueat nisi in rōne cāe finalis: sicut videtur phs illū modum mouendi appropriare ipsi deo. 12. meta. vbi ait quod mouet sicut amatū et desideratum.

¶ Secūdo diceretur quod efficiens primū quodcūque sit nō probatur habere potentiam respectu omnis cābilis qualitercūque. s. immediate vel mediate: sed tantum respectu omnium cābiliū in sua coordinatiōe. oporteret ergo probare quod preter illa nō essent alia possibilia cāri extra illā coordinationē. ¶ Ista duo excludūtur per hoc quod nō est nisi vnicū ens a se siue non ab alio. Ex hoc enim seqtur quod nō est nisi vnicū agens nō depēdēs in agēdo. in quod enim dependet in eēndo si agat dependet in agendo.

Ad argumenta

principalia. ¶ Ad primū. Primo videndū est de antecedente. Et postea de consequentia. ¶ De antecedente dicunt quidā quod Aristo. nō intellexit primū ens esse infinite potentie intensiue siue vigoris: sed tamen extensiue siue duratione: rō enim sua non plus cōcludit nisi quod ipsum mouet motu infinito: quia motus ille non est infinitus nisi duratione. Et ad hoc videtur sufficere virtus infinita in duratione.

Contra dupliciter. Primo cōtra illud quod imponitur Aristoteli. Secūdo contra rōnem quam ad hoc adducitur. De primo. Aristo. enim ex hoc quod deus est infinite potētie concludit quod non pōt esse in magnitudine nec habere magnitudinē: quia nec infinitā cū nulla talis sit: nec finitam: quia quacūque potētia in magnitudine infinita posset aliqua esse maior intelligit ergo in antecedente talē infinitatē potentie cū qua secundum intentionē eius nō posset stare oppositū cōsequētis. s. habere magnitudinē vel esse in magnitudine. quia hoc eēt dicere quod faceret cōsequētiā quam secundum intentionē eius nō teneret si oppositū cōsequētis posset staret cū antecedente. Nūc aūt cū potētia infinita secundum durationem pōt stare oppositū consequentis s. esse in magnitudine secundum intētionē eius. cū manifestū sit celum habere magnitudinē: et tamen secundum ipsum habet potētiam infinite durationis imo secundum ipsum. 9. meta. et 1. ce. et mun. et in multis aliis locis. Omne sempiternum est formaliter necessariū: et ita si est actiuū habet potētiā actiuā infinitā secundum durationē ergo in antecedente nō tamen intelligit ille de potētia infinita duratione: sed de aliqua alia que repugnat magnitudini: illa aūt nō est nisi infinitas intēsiua. Cōcedo ergo cū ista cōclusione quod Aristo. siue sufficienter probauerit intēsum suū siue nō: intellexit de infinitate potentie intēsiua. Sed tūc restat secūdum s. de probatione. qualiter s. eius probatio procedat. De hoc dico quod tanta perfectio pōt cōcludi de

Marginalia: u | t. c. 36. | Dic ad formā in quod enim dependet in eendo si agat stātiarū consequenter. | Auer. et seqq. cesāre hen. et alios antiquos. | 8. phy ad finem. | t. c. 17. | t. c. 12. et unde | x

potētia.ex hoc ꝙ sufficienter pōt in talē actuȝ:quāta pōt concludi ex hoc ꝙ erit in talē actum. Et si ergo añs Arist. s.ꝙ deus mouet motu infinito falsum sit ſɜ theologos: tñ multi eoꝝ concedūt ꝙ pōt mouere motu infinito etiaȝ a pte añ:sicut oēs ꝯcedūt ꝙ a parte post: tñ differunt a pho in hoc qꝛ phs ponit istam potētiā necessario cōiūctā actui:qꝛ inter extrema ſm se imutabilia est habitudo oino necessaria:talia ſm eum sunt deus ⁊ celuȝ: ergo inter ista est habitudo necessaria necessitate immutabilitatis: ad quā seqꝛ motum qui causaꝛ ad hoc:in illo esse necessarium:nō illa necessitate que repugnat motu:sed necessitate ineuitabilitatis:nō potest ergo cessare. Nec concordat secū theolog⁹ in pria ꝓpositiōe inter extrema ⁊c. Nec i scda de celo: qꝛ non ponit mouere necessario cōpetere deo actualiter ponit tamē posse infinito tempore mouere. isto posse sicut ex ipso mouere:cōcludi pōt infinitas potentie. Sɜ nunqd intēsiue? Dico ꝙ sic.nulla em̄ ꝟtus pōt ꝑ infinitū tēpus mouere nisi vel a se vel virtute alterius. ⁊ tandem opɜ stare ad aliquā ꝑmā q̄ mouet ex se ipa.ari.ꝫ arguit de potentia primi mouētis que nō mouet virtute alteri⁹ sɜ a se. Et ex hoc pt inferre ꝙ ipsa sit infinita intensiue: ꝙ autez hɜ a se potentiam actiuā hɜ a se entitatez:qd aūt hɜ a se aliquid hɜ illud i tota plenitudine q̄ sibi pt ꝯpetere:nihil em̄ hꝛ limitate in aliquo nisi habeatur ab aliquo agente determināte illud ad certum gradū.qꝛ si vnuȝ ens hēat a se plenitudinez entitatis ⁊ aliud ens nō haberet a se talē plenitudinem: sed entitatē limitatā oio nulla eēt ratio quare illud plus haberet plenitudinem entitatis q̄ istud:sɜ videꝛ eē casus q̄ nō pt esse in his q̄ sunt a se. Ex hoc igꝛ ꝙ primum mouens mouet a se ⁊ per consequens est a se cum tota plenitudo potentie actiue ⁊ entitatis:nō possit eē sine īfinitate intensiua:sequiꝛ ꝙ ipsum sit infinite potētie intensiue. ¶ Cōtra hoc qd accipit in antecedente ꝙ mouet motu infinito:qꝛ eq̄ hꝛ ſm te ꝓpositū si moueret motu finito: sed a se. Concedo ꝙ vis principalis in hoc stat ꝙ est mouere a se: sed aliquam euidentiā hɜ ratio de motu infinito.qꝛ ſm Ari.motus prim⁹ est prio infinitus ⁊ ita ille est magis ꝓprius primo mouēti:primitas aūt motiōis ē mediū propriū ad propositum vt intelligaꝛ i antecedēte: mouet motu infinito pria infinitate q̄.s.nō est ab infinitate mot⁹ alteri⁹:sed a sola virtute illius mouentis.

2.phi. t.c.4.

y

De consequētia

aūt lɜ infinita potētia actiua sit vere oipotētia.non tñ sequiꝛ si rōne naturali potest concludi hoc habere infinitam potentiam ergo ⁊ oipotētiā qꝛ nō est notū rōne naturali infinitā potentiam esse omnipotentiam: ⁊ hoc totum intelligendo de omnipotentia immediata respectu cuiuscūqꝫ possibilis. ¶ Cum probatur ꝙ infinita potentia sit omnipotentia: qꝛ infinita potentia nō potest excedi nec intelligi excedi quecūqꝫ autem potentia que nō est oipotentia potest intelligi excedi. ¶ Responderet phs ꝙ potentie suprema nō est oipotentia sicut intelligimus oipotentiā ⁊ tamē est infi

Aa

nita potentia non.ꝙ pōt intelligi excedi ꝫ intensionē:.q: sic infinita est.sed lꝫ possit intelligi excedi aliquo modo ꝫm extēsionē:q: nō est oipotentia:nō tñ ꝓprie hoc intelligi pōt:q: nō sine ꝯtradictiōe q: diceret phs ꝙ oipotētiā immediatā respectu cuiuslibet in aliq eodē eē includeret contradictionē:q: destrueret ordinē essentialem causaꝝ.¶ Uerū est ergo ꝙ suprema potētia actiua siue potentia infinita est oipotētia sed non est notū p rationē naturalē ꝙ suprema potētia possibilis etiā intensiue infinita sit oipotētia proprie dicta:que.s.pōt in quodcunqꝫ possibile immediate.

Ad primū argumētū in cōtrariū qd.s.est de gñatiōe filij.¶ Rñdeo ꝙ potentia actiua pōt intelligi ꝓprie: quia ꝓ potentia causatiua cui corrñdet possibile.i.causabile.¶ Alio mō pōt intelligi magis extēsiue p potētia ꝓductiua cui corrñdet possibile.i.obiectum ꝓducibile.Et ita oipotētia potest intelligi dupliciter.¶ Primo mō p otentia causatiua ois causabil'.¶ Scdo modo potentia productiua ois ꝓducibilis.¶ Si secundo mō intelligeret:solus pater esset oipotens:q: solus pater hꝫ fontalem fecūditatē ad ꝓducendū omne ꝓducibile.Sancti vero nō sic loquuntur de oipotētia: sed tātū prio mō.vt.s.importat potentiaꝫ causatiuam ois causabilis.i. possibilis.quō nec filius est possibil' nec spūsſctūs:licet sit producibil' q: non est causabilis:nec in alietate nature producibilis ꝫm . ergo ꝙ sancti loquūtur de omnipotentia.s.ꝓ potētia causatiua ois causabilis que est cōis trib⁹ ꝑsonis absolute cōcedendū est ꝙ oipotētia nō respicit actum notiōalem intrinsecū:⁊ si ergo posset demōstrari deū esse oipotentem:nō tñ potētem in tales actus notionales.¶ Sꝫ ꝯ hoc est difficultas in auctoritatibus Aug.⁊ Ricar. adductis.¶ Ad auctoritatē Augu.que allegata fuit prius in cōtrariū dici pōt:ꝙ ista consequentia.si pater non pōt generare filiū vel nō equalē filiū:nō est omnipotens nō est formalis: eo modo quo arguitur a destructione partis in quātitate ad destructionem totius:sed est a destructione posterioris necessario consequentis ad destructionem prioris: q: si nō posset generare filiū aut filiū equalē:aut hoc esset: q: nō cōpetit eius perfectioni essentiali: aut q: nō ꝯpetit eius ꝓprietati ꝑsonali.¶ Non scdo modo. q: illa ꝑsona est a se:⁊ iō non repugnat ꝓprietati siue aliqd actiue ꝓducere.¶ Si primo mō.ergo non hꝫ naturā perfectā cui possit in aliq supposito competere potentia ꝓductiuo ois ꝓducibilis ⁊ si ergo negatio actus notionalis nō infert formaliter negationē omnipotentie:tñ gratia materie tenet consequētia de ista ꝑsona cui nō repugnat ratione ꝓprietatis sue act⁹ talis notionalis.¶ Sed contra hoc arguit̃ p hoc ꝓ oipotentia videt̃ ꝓprie respicere deuꝫ vl' ꝑsonā diuinā ꝓ obiecto:iuxta illud Ricar.12.de tri.vbi arguit ꝙ si duo eēnt omnipotētes:.vnꝰ faceret alium nullipotentem: qd nō sequeret̃ nisi respectu oipotētie in vno eoꝝ obiectū esset alter omnipotēs.¶ Ad hoc pōt dici sicut dictū est ad argumentū Augusti.ꝙ nō tenet illa cōsequentia.

Expō mirabil' ad aucto. Aug.

tāq̄ a toto in quātitate est oīpotēs.ergo est potēs circa aliū deū siue circa aliū oīpotētē:qꝛ alius deus si poneret̄ nō esset obiectū oīpotētie p̄pe dicte: sꝫ necessario esset a se.Sed cōsequentia sic tenet per locum extrinsecū:vnomodo qꝛ vnꝰ oīpotens posset sua voluntate oīa possibilia ꝛ compossibilia p̄ducere.Alius vero oīpotens posset ex sua volūtate eadeꝫ possibilia impedire:ergo ille faceret illum nullipotētē:nō agendo aliquid circa ip̄m:sed circa obiectū potētie ipsius.¶Si dicas illū cū isto in obiectis volitis vniuersaliter concordare.¶Contra. q̄q̄ illud videat̄ esse plura fictio de illis respectu quoq̄ vtraq̄ volūtas mere cōtingēter ꝛ eq̄ independēter se habet tn̄ ex hoc seq̄t̄ q̄ ille faciat istū nullipotentē: qꝛ nō p̄nt esse due cause totales causantes idem causatū: qꝛ vel illud bis acciperet esse:vel nō vtraq̄ vt distincta ab alia esset causa completa.Iste aūt qui per te ponitur concordare cum illo in volitis p̄ suam propriā volūtateꝫ potest eē causa totalis ꝛ completa volitoꝝ ergo ille nō potest esse causa totalis distincta respectu eorundem. Et sicut est de duobus ita de omnibus:ergo per voluntatē illius ex parte obiectorum pōt ille fieri nullipotens:hoc est nō potēs aliquid ponere in actum voluntate istius proueniente vt distincta ꝛ totaliter causante idem. ¶Sꝫ cōtra responsiones istas :datas ad auctoritates Augu.et Ricar. arguitur p̄ hoc q̄ formaliter sequitur si filius est oīsciens ergo est sciēs generationem patris ꝛ consimiliter si est omniuolens est volens istam generationē ergo a simili de oīpotētia sequitur in cōsequentia vera ꝛ formari. est omnipotens:ergo est potēs in generationē illam:ꝛ nō tātum gratia materie:sicut dicit rn̄sio.¶Hic p̄t dici q̄ in omnibus istis nominibus:omnipotens:oīsciēs: omniuolēs est distributio nō actus sed obiecti ipsius actus.ergo formaliter inferri potest de obo hoc ꝛ illo ꝛ ita de quibuscūq̄ obiectis actus talis. Nunc autē scientie et voluntatis diuine in quacunq̄ persona diuina simpliciter est obiectū actus notionalis non sic est obiectū omnipotentie.igitur formaliter omnisciēs ꝛ omniuolens inferunt scire ꝛ velle actū notionalē:nō sic omnipotēs posse actū notionalē.Ratio illiꝰ differentie est:qꝛ actus notionalis est quid scibile ꝛ volibile:non autē simpliciter possibile p̄ut possibile intelligitur causabile:quia ꝛ si habeat rōnē boni ꝛ veri . nō tn̄ rōneꝫ causabilis ꝛ causati .¶Ad aliud argumētū de creatione angeloꝝ cōcedo q̄ sicut ista demonstratur q̄ deus pōt in omne causabile mediate vel īmediate : ita pōt demonstrari in particulari q̄ possit in hoc qn̄ minor mediante qua infertur talis cōclusio est euidēs vel demōstrata:aliter nō . qꝛ s̄m p̄hm.1.Prioꝝ. Cōtingit scire de omni mula esset sterilē ꝛ ignorare de hac mula: si hec minor est ignota.s.hāc esse mulā. Nūc aūt minor respectu huius conclusionis deus potest causare angelū est ista.angelus est causabilis. ¶De iste autē minori dicitur q̄ tm̄ est credita ꝛ nō demonstrabilis:et ideo cōclusio seq̄ēs est tātū credita: licet maior vniuersalis sit demonstrabilis.¶Dicitur

Ad

Egid. de ro. li.1.di. 20.

Ce

ca. 20.

Tho. 1.p.su. q.66. arti.2

secdo ꝙ ista minor neganda esset ſm phm ⁊ ita conclusio. Posuit em̄ phs (vt dicūt isti) oēm intelligentiā esse simpliciter a se: qꝛ posuit omnē intelligētiā esse necessariaꝫ: sicut ptꝫ. 12. metaꝫ. Causatū autē ab alio est ex se nō ens ⁊ de se possibile qḋ autē est simpliciter necesse esse nullo mō est possibile nō ergo posuit Aristo. ista cōtradictoria. s. intelligētiam esse necessariā: qḋ plane posuit: et tñ eā esse causataꝫ ab alio. ¶ Dicit a quibusdā ꝙ Aristo. posuit intelligentiam esse infinitā. ⁊ ex hoc seqtur etiā ꝙ ipa sit a se: qꝛ qḋ est ab alio est finitum. Antecedens pbatur: qꝛ. 12. meta. c. 4. repetit ostēsum esse ꝙ nō cōuenit primū mouēs habere magnitudinē: qꝛ habet potentiā infinitā: ⁊ finitū nō hꝫ potētiā infinitā. ¶ Post illud statim in pncipio. 5. c. querit vtrū ponēdū sit vnā talē substantiam aut plures: ⁊ determinat ꝙ plures ſm numerū lationū intētio ergo sua est cōparando cōclusionē precedētē ad conclusionē sequentē ꝙ plures sint substātie sine magnitudine: qꝛ infinite potētie. ¶ Itē. c. 5. post prin. Palam inqt est: qꝛ tot substantias necesse est eē natura sempiternas ⁊ immobiles ſm se ⁊ sine magnitudine ꝓpter predictaꝫ causam in. 4. c. scꝫ hr̄e potētiā infinitaꝫ: qꝛ illa non pōt esse in magnitudine: nec finita nec infinita: qꝛ nulla est.

T. cō. 43.

Peri. di. 6. q 14.

T. cō. 41. scꝫ 8. physicoꝝ.

T. cō. 42.

T. cō. 45.

T. cō. 41.

Sed quia nulli auctori imponēda est sententia falsa vel multuꝫ absurda nisi habeatur expresse ex dictis eius vel sequatur euidenter ex dictis eius. Et cū istud angelum esse ens a se sit nō tātū falsum sicut patet: sꝫ etiā valde absurdum: qꝛ oppositū eius potest demōstrari vt patebit: nec istud legatur expresse ex litera Aristo. nō videtur hoc sibi rationabiliter imponi. ¶ Dico ergo de ista minori. angelus est causabilis. duo opposita predictis. ¶ Primuꝫ ꝙ illa est demonstrabilis ſm ꝙ illō fuit ab Aristo. concessum Primū probo sic. non pn̄t esse due nature intellectuales simpliciter infinite: sed quecunqꝫ natura intellectualis si est a se siue incausata ipsa est simpliciter infinita. ergo nō possunt esse plures nature intellectuales simpliciter incausate. ¶ Prima est incausata. alioquin nō eēt prima. ꝫ q̄libet alia est causata. ¶ Prima ꝓpositio istius deductionis probatur diffusius in questione de vnitate dei. Nūc tāgo vnā ꝓbationeꝫ: qꝛ vtraqꝫ illarū intelligeret alterā perfectissime tm̄. s. quantū ipsa est intelligibilis ⁊ cōprehensibilis ⁊ similiter vna diligeret aliā quantū ipa est diligibilis: ⁊ sic etiam vtraqꝫ seipsam comprehendit ⁊ diligit. ⁊ ita vtraqꝫ tā ſm intellectū q̄ ſm volūtatē beatificatur tam in seipsa q̄ in alia eādē autē potētiam simul cōprehēdere duo obiecta adeq̄ta infinita est impossibile. quoniaꝫ vtrūqꝫ obiectuꝫ toti virtuti potētie totaliter adequatur: immo nec vna potentia potest hr̄e duo obiecta eque prima. Essentia auteꝫ istius esset primū obiectū sui intellectus nō. ergo essentia illius erit primū obiectū istius: sed nec erit obiectū secūdariū: qꝛ non est entitate posterius q̄ sit essentia illius cum sit infinita sicut ista nec ꝑ ꝯn̄s est posterius ea in intelligibilitate potētiā etiā ita ꝑfecte cōprehendere essentiā alterius sicut

ꝓpriā est īpossibile: p̄cipue qñ natura ꝓpria nō includit eminē ter naturā alterius nec dependet essentialiter ab illa altera. nec est eiusdē spēi cū illa q̄ oia sunt vera in proposito de deo. s. ꝛ intelligē tia. ¶ Scđa ꝓpositio huius dedu ctiōis. s. ꝙ nā que est a se ē īfinita pꝫ ex illo qđ dictū est supra quali ter phs ꝓbat primū mouens esse infinite potētie qꝛ est a se potens et ideo hꝫ plenitudinem potētie.

Secundū s. ꝙ Aristo. cōcessit istā minorem. probo. ꝛ primo ex intē tione eius. 12. meta. concedit em̄ omnia habere ordinē essentialeꝫ inter se: ꝛ magis ordinē essentia lem ad vnū primū. Nūc aūt infi- nitū intensiue nō pōt esse subor- dinatum essentialiter alicui alte- ri nec sicut ad finē: qꝛ bonū infi- nitum nō est ꝓpter alterū bonū. bonū autē totius vniuersi vtroqꝫ modo se hꝫ. ꝛ scꝫ in ordine entiū inter se. ꝛ in ordine eorū ad opti- mū separatū. nec infinitū potest esse subordinatū alteri vt princi- paliori: qꝛ hꝫ virtutē actiuā infi- nitā. Et etiā ꝑm ipsuꝫ in fine. 12. Entia non volunt male disponi. vnus ergo princeps. ¶ Rñdetur ꝙ Arist. ordinē concessit in enti- bus separatis: qꝛ scđa cā depēdet a prima. licet nō sit causaliter ab ea sicut est in speciebus numero- rum ꝛ figurarū. ¶ Cōtra hoc ni- hil est dependens ab aliquo in essendo a quo nō hꝫ in aliquo ge nere cāe esse et silr̄ de ꝑmanētia. Et non obstat illud de numeris: qꝛ numerus minor potentialiter seu materialr̄ accept⁹ est ps ma- ioris. pars aūt hꝫ rationem mate rie. vt habetur. 5. meta. partes in- quit totius vt ex quo cause sunt. Et idem ibidem. horum autē hec quidē quasi subiectū vt partes. numerus vero minor actualiter ꝛ formaliter accept⁹ non est pars maioris. nec ab ipō sic accepto de pendet maior in essendo. ¶ Pre- terea. in eodem. 12. c. 4. de primo monente dicit ꝙ mouet sicut ap petibile ꝛ intelligibile. hmōi aūt mouent non mota. Sic aūt deus mouet intelligētiam sibi primā. ergo causat intelligere ipsius in- telligētie. sed illud intelligere vt isti dicunt ꝑm Ari. est idē ꝙ sub- stātia intelligentie. ¶ Si dicat̄ ꝙ illud mouere est metaphoricū. et non ꝓprie aliqđ cāre. ¶ Contra. oīs intellectio que nō est eadem obiecto causat̄ ab obiecto ꝛ videt̄ ꝙ effectiue ꝑm Cōmē. vbi dicen- tē. ꝙ balneum in mēte mouet vt efficiens. ꝛ vt ex̄ mouet vt finis. ¶ Probat̄ idē scđo ꝑm intētionē Arist. 8. phy. qꝛ ibi probat ꝙ mo- uens infinite potētie nō pōt ime diate mouere. celum mouet̄. igit̄ imediate ab aliquo mouēte potē tie finite. illud aūt est intelligētia ꝓpria motrix. vult ergo ꝙ illa sit finita ꝛ per ꝯñs non a se. hec cō sequentia est superius ostensa. ¶ Preterea ex eodeꝫ. 8. arguitur sic. phs vult ibi ꝙ mouens infini te potentie moueat celum motu infinito: ꝛ nō immediate vt dictū est. ergo mediate. s. mediante in- telligētia. Et hanc esse eius intē- tionē. s. mouens finitum mouere celū immediate: ꝛ mouens infini tū mediate. dicit Cōmen. 12. met. cōm. 41. sunt igitur respectu celi duo mouentia ordinata. Tūc ar guo sic. qñqꝫ sunt plura agentia essentialr̄ ordiata. ¶ Aut scđm ac cipit esse a primo. exēplū de celo et igne. ¶ Aut scđm licet non ac-

Margin notes: 68 t. 52. inde. | .vlt. enr. ioli. q. 9. ulti. | t.c.3. | Phy | t.c.36. | 12. me t.c.37. et. 3. de anima t.c.15. | cō. 36. | t.c.79 | t.c.78 ꝛ inde

cipiat eē a pmo. tñ accipit aliquā infinetiā. exēplū. Baculus motū accipit a manu vt possit vlterius mouere pilā. ¶ Aut tertio modo ambo attingūt eūdē effectū immediate sed ordine quodā. primū. s. principalius. et scdm min⁹ principalr. tñ ipsum eundē effectum attingit. Exemplū de patre et matre respectu generatiōis prolis. fm opinionē ponentē matrē esse actiuam. ¶ Quero ergo quo istorꝫ triū modorū se habent ista duo agentia in mouendo celum. ¶ Nō tertio mō. qꝛ statim sequit ꝙ inequali tēpore imo in eodem tpe moueat virtus finita ꝛ infinita: qꝛ vtraqꝫ attingit motū immediate tanqꝫ propriū effectum. Si detur scdm cū nihil fm Arist. recipiat ab intelligētia illud ab eius essentia habetur propositū. ¶ Si det primū pꝫ ꝙ hoc est ppositū. pꝫ ergo ꝙ Aristoteles sic intellexit ista agētia esse ordinata ꝙ fm eēt a pmo: ꝛ tūc primū mouet mediate: ꝛ dat esse ꝛ virtutem proximo mouēti: ꝛ qꝛ ppetuo dat illud esse: ꝛ virtutē: iō est cā perpetuitatis in motu. finitas aūt virtutis que non est aliud a natura angeli est cā successionis motus: qꝛ illi virtuti pōt esse aliq̄ resistētia in mobili que non posset esse virtuti infinite. ¶ Tertio probat hoc idē ex intētione Auer. qui de intētione Arist. loquēs in tractatu de substātia orbis. c. 3. dicit sic. Corpus celeste non indiget tm̄ virtute mouente in loco: sed etiā virtute largiēte esse ꝛ substantiā suā et permanentiā eternam ꝛc. ꝛ post: dixerūt quidā ipm. s. Arist. nō dicere cām agentē celum: sed tm̄ cām mouentē. ꝛ illud fuit valde absurdū. Ita autē posuit arti.

12. metaphy. Argumentū efficacissimum contra proterúos.

1. et. 2. celi et mun. et. 12. meta.

celū esse formalr necessarium sicut intelligētias: qꝛ vlr oēm substantiā sempiternā dixit formaliter esse necessariā. vt ptꝫ. 9. met. c. 7. est autem potentia nihil sempiternū ꝛc. ꝛ. 12. met. satis habet intentio eius de hoc. c. 5. ergo ita staret cū intentione eius ꝙ deus esset causa substātie ipsius intelligentie sicut fm Auer. fuit intētio eius de celo. ¶ Preterea. hec est intentio Aui. expresse. 9. met. c. 4. ꝙ ols intelligentia cāta est a primo. ꝛ forte in hoc nō solū non cōtradicit Arist. sed explicat illud de modo et ordine productionis qd Aristo. nō explicauit. Et si dicatur Arist. posuisse oēm intelligentiā a primo imediate productam. tunc Auicēna quātū ad ordinē quē ponit cōtradicit ei. sed ad ppositū ꝙ intelligētia sit producta habet cōcordia. De modo autē illius cātionis satis haberi potest ex intētione Auicēne quo ad hoc. s. ꝙ non posuit eā p motū vel mutationem vel cum aliqua nouitate. sed ꝙ totum esse intelligentie semper esset a primo. et in diuersitate essentie. sicut nos ponimus ꝙ filius est a patre semp in eadē essentia. ꝛ sicut fm Arist. sempiternū est lumē in illis corporibus pspicuis que nunqꝫ cadunt in vmbra alicuius corpis. s. corporū causantiū vmbrā in vniuerso. ꝛ tñ illud lumē ppetuū in corporib⁹ illuminatis poneret a sole effectiue. Nō enī lumē illud diceret a se formalr: qꝛ tunc non esset eiusdē ratiōis cū lumine in illa parte que aliqñ non illuminat. nam illud lumē cū sit nouū certum est ꝙ causatū est a sole. qd autē causatū est non est eiusdem rōnis cū eo qd est a se. ¶ Qñ ergo

t. c. [illegible] t. c. 4 [illegible]

12. t. 1. ta. c.

probat̃ ƀƺ intentionem Arist. angelū non esse causatum: qꝛ ſm ipsum est formalr necessariū. ¶ Dico ꝙ ipse non posuit ista inter se repugnare cātum ⁊ formalr necessarium cum dicat. 2. meta. sempiternoꝝ principia semꝑ esse verissima necesse est: qꝛ sunt aliјs cā veritatis. Sempiterna ergo q̄ ipse posuit formalr necessaria concessit ꝑncipia hr̄e. ¶ Item. 5. meta. c. de necessario. nihil ꝓhibet necessariorū quorūdā esse alteras cās. Hoc ēt pꝫ in veritatib⁹ ꝑncipiј ⁊ ꝯclusionis. ⁊ tn̄ ꝑncipiū sit cā conclusionis in essendo veꝝ. ¶ Cum arguit̃ cātū est de se nō ens: ſꝫ possibile esse ꝓprie. dicēdū esset ꝙ nō est de se ens vel magis non est a se ens. ita ꝙ cāto non opꝫ ꝙ cōpetat aliqua non entitas: sed negatio modi essendi qui est a se esse. ⁊ ista negatio est cōpossibilis necessario. lꝫ negatio entitatis non sit cōpossibilis ei. ¶ Qđ ēt đꝛ ꝙ causatum est de se possibile si intelligit̃ de potentia que est differētia entis opposita actuј. talis potentia nō necessario inuenit̃ in cāto nisi qđ causat̃ cum nouitate. non autē necessariū fuit apud Arist. cōnexio causationis ⁊ nouitatis sicut nec apud illos theologos: qui dicunt deuꝫ posse produxisse aliquid ab eterno. est tn̄ oē causatum possibile hoc est obiectū potentie causatiue. sed ista possibilitas licet repugnet necessitati a se non tn̄ ſm Ari. repugnet necessitati foꝛmali. ¶ Ad aliud cū imponit̃ Ari. de infinitate intelligētie oppositū est verum. ⁊ etiam in se demōstrabile. ⁊ ostensum est pri⁹ ꝙ sit de eius intentione.

Ad illas q̄ auctes eius pro hoc adducetas. ¶ Ad primā ꝯclusio vltima 4. ca. non est illa ꝙ primū est sine magnitudine: qꝛ infinite potentie: sed post illā sequit̃ alia cōclusio: q̄si recitata vt prius ostensa. s. ꝙ est īpossibile ⁊ inalterabilis. oēs em̄ aliј motus sunt posteriores illo qui est ſm locū. hec ille. Nō est aūt illa suba mobilis ſm locum qđ probari pōt ex ꝓhabitis ibi. et tunc ꝯcludit̃: q̄ nō est mobilis aliquo posteriori motu. ⁊ ita inalterabilis. ⁊ tunc sequit̃ ꝑncipiū. 5. c veruꝫ aūt vnā talem ⁊c. ita ꝙ talitas ista refert̃ ad esse inalterabile de quo īmediate ꝑcessit sermo. Nō aūt refert̃ ad esse potētie infinite de quo fuit sermo in ꝑcedenti. §. q̄ em̄ cōtinuatio esset sermonis ꝙ esse tale referatur ad conditionē prius habitā mediate ⁊ nō ad illam q̄ pri⁹ īmediate hr̄: vel posset dici ꝙ si tale referat̃ ad illā cōditionē mediate ꝓpositam referenda est ad illud qđ fuit in ꝯclusione. s. nō hr̄e magnitudinē. ⁊ concedo qđ plures sunt tales sine magnitudie: sicut plures sunt inalterabiles ⁊ īpassibiles. ¶ Ad aliā auctem dico ꝙ negatio pōt per tot media ꝓpter qđ de aliquo cōcludit quot ꝑnt esse in ipso cāe repugnātie ad affirmationem oppositam. ⁊ si aliquid vnū sit causa adequata repugnantie illud erit mediū adequatum ad ostēdēdū talem negationē. infinitas aūt intensiua est vna cā repugnātie ad hr̄e magnitudinē: sed non adeq̄ta. hr̄e aūt intellectualitateꝫ sine mā est rō adequata. Ista aūt duo opꝫ ꝯiungi. s. intellectualitateꝫ et immaterialitatē ad habēdū mediū sufficiēs: qꝛ sicut non sufficit intellectualitas sola ſm mētem Arist. sicut pꝫ in homine. sic nec

t. c. 41
t. c. 29
idē. 5. ⁊ 8. phi.
⁊. 1. ce.
t. c. 42

Imaterialitas: sicut patet in celo.
¶ Ad istā ergo auctoritatē dico
ꝙ nō habere magnitudinē pōt
t.c.41. cōcludi ex infinitate potentie. et
t.c.78 sic cōcludit ibi capi.4. cōclusiōe
& inde. penul. & ēt concludit .8. physico.
Pōt ēt concludi ex alio. s. imma=
terialitate cum intellectualitate
purū enī intellectuale nō potest
habere magnitudinē: quia forma
intellectualis non est extēsibilis
sed si aliqd intellectuale sit quā=
tū habet materiā que perficit a
forma intellectuali. & tūc recipit
quātitatē nō rōne intellectuali=
tatis sed rōne materialitatis quam
perficit forma intellectualis. si=
cut est in hoīe. Hec ergo est vera.
natura hñs infinitam potentiā
non hꝫ magnitudinem. & hec na
tura intellectualis non habens
materiā non hꝫ magnitudinem
t.c.41. Ibi ergo versus fine. 4. cap. pro=
batur nō habere magnitudinē
per habere potentiam infinitā
sed illud nō est mediū adequatū
respectu pdicati. ibi aūt ca.3. post
t.c.30. principium habetur de substan
tijs immobilibus ꝙ opꝫ eas eē
sine materia. sempiternas enim
esse oportꝫ. Et si aliqd est actu sem=
piternū. ergo actu sine materia:
t.c.36. & postea in principio. 4. cap. ha=
& inde. bet quō iste substātie mouentes
Oo sunt nature itellectuales. Ex istis
habetur scdm mediū ad remouē
dum magnitudine quod est esse
intellectuale sine materia. et istō
t.c.43 est medium adequatū respectu
predicati. quando ergo dr ca. 4.
ꝙ oportet tot substātias esse sine
magnitudine pp̄ter causam pre
dictam hoc dꝫ intelligi de illa cā
adequata que. s. est in intellectua
litas sine materia que dicta est in
principio tertij capituli: & in prin
cipio quarti capituli. non aūt dꝫ
referri ad illā ppositionē que ta= t.c.30
cta est in fine de infinitate poten t.c.36.
tie. nec hoc videtur destruere sen & inde.
tentiā lrē cū intellectualitas im
materialis sit ppria cā. imo ade=
quata respectu pdicati. hoc autē
quod est habere infinitam potē=
tiam vel nō est eius cā vel nō est
adequata: quia predicatū omni
intelligentie cōuenit mediū. aūt
conuenit soli deo: cui honor est &
gloria in secula seculorum.

Questio. VIII.

Utrum filius vel vbū diuinū habeat causalitatē aliquā ppriā respectu creature.
Arguit ꝙ sic: quia ars dicit respectū
causalitatis ad artificiatū: & idea
ideatū. sed vbo diuino cōpetit p
prie esse artē & hrē in se ideas oim
factibiliū. ergo &c. minor pꝫ p Au
gu. 6. de tri. c. 9. vel. 37. verbū in=
quit perfectū cui non deest aliqd
est ars quidem omnipotētis & sa
piētis dei. hoc p prima pte mino
ris: & seqtur plena oim rōnum vi
uentiū incōmutabiliū: & hoc pro
scda parte minoris: quia p rōnes il
las intelligit ideas: vt pꝫ ex intē
tione eius. 83. q. q. 46. et seqtur
ibi. nouit deus oia q̄ fecit p ipsū
hoc pro vtraqꝫ parte minoris. in
telligendo sic. nouit tanq̄ in arte
in qua relucēt rationes artificia
torum. ¶ Ad oppositum Aug. 2.
de tri. c. 5. loquens de filio incar=
nato. mitti inquit a patre sine. s. 7.t.8.
s. nō potuit. & sequit paucis inter
positis. Fortasse aliquis cogitat
vt dicam⁹ ēt a seipso missum esse
filiū: quia ille Marie cōcept⁹ & part⁹

opatio trinitatis est q̄ cāntе oia cant. Et istā cōclusionē concedit ꝯplicite cū rn̄det ad obiectionem que posset fieri ꝯ eā dicens: quō inquit pater filiū misit si ipse se misit? cui p̄mo rn̄deo ⁊c. ¶ Item ibidē intelligat istā incarnationē vna eadēq̄ operatione p̄ris ⁊ filij inseparabiliter esse factam. nō vtiq̄ inde separato .s.s. ¶ Itē idē li.4.c.22.vel.38.plane fidenter dixerim patrem ⁊ filiū ⁊.s.s. vnius eiusdēq̄ substantie deum creatorem trinitatē oīpotentem inseparabiliter operari.

Questio ista gn̄alr̄ proposita intelligi pōt de quacūq̄ causalitate que deo conuenit respectu creature: sed argumenta magis tangunt de cālitate effectiua. ¶ De ista ḡ causalitate p̄rimo inquirēda sūt tria videnda. ¶ Primo vtrū aliq̄ rō formalis causandi sit ꝓpria verbo. ¶ Scd̄o vtrum aliq̄s modus vel ordo in cālitate seu cāndo sit ꝓpri⁹ sibi. ¶ Tertio vtrum aliq̄s respect⁹ cālitatis ad aliq̄s alius respect⁹ ad creaturā includat̄ ꝑ se in eius ꝓprietate cōstitutiua?

De primo dici pōt ꝙ nō est ꝓpa sibi aliq̄ rō formal̄ agendi ad cr̄. ¶ Et hoc pōt tripl̄r ondi. ¶ Primo aucte. Scd̄o rōne sumpta a posteriori. ¶ Et tādē rōne sūpta a priori. ¶ Auctoritas est Aug.5. tri.14. vbi dicit sic. ad creaturaꝫ p̄r ⁊ fili⁹ ⁊ sp̄us sanct⁹ sunt vnuꝫ p̄ncipiū sicut vnus creator ⁊ vn⁹ deus. ¶ Ex hoc vr̄ ꝙ sicut est in eis vna formalis deitas ꝑ quam dicunt̄ vn⁹ de⁹: sic ē vna formal̄ rō cāndi ⁊ p̄ncipiādi ꝑ quā dictū tur vn⁹ creator ⁊ vnū principiū. ¶ Hoc idē vult Dio. de di. no. dicēs cōia totius diuinitatis sunt cābilia oia. ¶ Scd̄o a posteriori sumitur ab actu cāndi de quo actu ait saluator. Joā.5. q̄cūq̄ ille .s.p̄r fecerit hec ⁊ fili⁹ sil̄r facit. ¶ Per hoc qd̄ ait: q̄cūq̄: ptꝫ ꝙ nō se h̄nt pater ⁊ fili⁹ in agēdo sicut causa vl̄is ⁊ particularis: sicut sol et p̄r in gn̄atione aīalis. ¶ Ex hoc qd̄ ait: hec. pꝫ ꝙ nō sunt cause varie respectu alioꝝ cātoꝝ sed eorūdē. ¶ Ex hoc ꝙ ait: facit. pꝫ ꝙ non se h̄nt sicut agens ⁊ rō agendi. rō quippe agēdi non proprie agit. ¶ Ex eo ꝙ ait: similiter: ptꝫ ꝙ nō h̄nt se in agendo sicut cā superior ⁊ inferior que non agit virtute ꝓpria sed virtute alterius. puta dependenter ⁊ impfecte respectu eius: nec etiā agunt sicut due cause partiales cōtinētes vnam causalitatē ꝯpletā. siue sint eiusdē rōnis vt duo trahentes nauē siue sint alterius rōnis vt intellectus agēs ⁊ phantasma ſm aliquos in mouēdo intellm̄ possibilem: q: in talibus neutra cā pōt dici complete facere: sed ambe faciunt cōplete totaliter: vtraq̄ autem per se nō nisi diminute ⁊ partialiter. vnde magis proprie dici pōt vtraq̄ alteri coagere q̄ facere effectū. similiter tales due cāe nō oīno similiter causant effectū. His ergo differentijs ⁊ imperfectionibus exclusis intellexit xp̄s ꝙ pater ⁊ fili⁹ ⁊ patri ratione tota trinitas quecunq̄ cāta simul causant. et hoc eque perfecte ⁊ cōplete. ¶ Ex hoc sequitur ꝙ verbo non est propria aliqua rō formalis agendi. consequentia ista ꝓbatur. nullū suppositū formal̄r agit nisi sit actu ꝑ illud qd̄ ē sibi formal̄r ratio agēdi. Et intelligo sic. vel ꝙ habeat illud tanquam

Speculatio subtilissima

B

formã informantẽ vt est in creaturis pp qd Arist.2. de ala. concludit animã esse actũ z formam corpis q3 est pncipiũ q cõueniũt ei opationes corporis animati. vel sic q illud qd est principium agendi sit oĩno idem supposito agẽti: sicut est in forma simplici subsistente que se tota statĩ e illud qd est ex.8.met. z ita se tota agit. Nũc aũt illud qd est proprium vni psone nõ põt esse act⁹ alterius psone: nec pzio mõ nec secundo mõ sicut vult Augu.7.de tri.c.1.vel.9.vbi vult q pr̃ nõ pt esse sapiẽs sapiẽtia genita. sequitur g̃ si illud qd est rõ formalis agẽdi in aliq̃ actiõe sit pprĩũ vel psone q alia psona non agit formalr̃ illa actiõe. Si dicatur ad illud fm vnam opinionẽ q tres psone in suo intellectu cõi z essentiali habent vnum verbũ qd est formale principiũ causandi q̃si primum z essentia quasi remotum: sed pater hʒ illud verbuʒ a se quasi dicendo ipm. filius z.s.s. habent ipm a solo patre. qui vice omniũ vnicũ verbum dicit ad pficiendũ intellr̃m essentialẽ. Et silr̃ de.s.s. respectu voluntatis.

Cõtra. certuʒ est q pr̃ non hʒ verbũ aut actũ suũ formalem altero p̃dictoꝝ modorum. ergo tm̃ mõ hʒ ipm vt correlatiuũ vel cõsubstãtiale distinctũ tñ in supposito. sed neuter modus hñdi sufficit ad hoc vt sic hñs dicatur formaliter agere ista actione: respectu cuius illud qd sic habetur ẽ pprĩũ formale principiũ. q3 neuter modus habẽdi saluat hoc pncipium. formale hr̃i tanq̃ formã vel actum habentis. qd tñ reqritur ad hoc q habens posset dici agere tali actiõe. Istud patet de creaturis nõ tm̃ de correlatiuis sed q̃ buscũq distinctis hypostatice cõparatis ad eãdẽ actioneʒ.

Tertio arguit ad ppositũ a priori pmo p mediũ pprium sic. formalis rõ cãndi in deo z prima est intellr̃s vel volũtas vel aliqs actus intellr̃s vel voluntatis: sed triũ personaꝝ est idem intellr̃us z eadem voluntas: z per ⁊ñs eaꝝ est omnino idem actus intelligẽdi z volendi: z idem obiectũ siue primariũ siue secũdariũ. ergo et eadẽ rõ formalis causandi ẽt proxima est cõmunis trib⁹ psonis. Hanc rõnẽ tangit Augu.2.tri.8. qũo inquit pater eum.s. filium sanctificauit si ipse seipsum sanctificauit? vtrũq enim ipse dñs ait sicut pbat ibi. z post. qũo pater eum tradidit si ipse se tradidit. vtrũq enim dicit apostolus sicut ipse pbat ibi. Et subdit responsionẽ credo. respondebis si probe sapis: q3 vna voluntas est patris z filij z inseparabilis operatio. quasi dicat huiusmodi veri qd pater agit z filius similiter agit causa est ppter eandẽ rõneʒ agendi: quia vna volũtas est patris z filij: z ex hoc sequit insepabilis operatio. Hoc ẽt cõfirmat per illud.3.tri.6. voluntas dei prima est z sũma causa oĩum i. formalis rõ causandi. Diceret ad hoc q lʒ voluntas vel intellect⁹ sit formalis rõ cãndi: nõ tñ in qualibet persona. sed aliq̃ proprie hʒ potentiam vt est principium formale vel proximum causandi. Contra hoc si est eadem potẽtia. z habens eundem actũ z circa ideʒ obiectuʒ ipsa in quocũq supposito sit: semp habebit eandẽ rõnem. cãlitatis respectu obiecti cãbilis per ipsam potẽtiã

Marginalia: 1.c.6. z.18.z 24. — t.c.16. — Hẽ.ql. 6.q.2. — C — 5.m... 7.p... Jo... Jo... Ro... Hẽ. sup...

potētiā.nā suppositū nō tribuit aliquā rōnē causalitatis ipsi rōni formali agēdi:sȝ ipm hȝ rōnē cause agentis p̄cise p hoc q hȝ rōnē formalē agēdi.q̄cūq ḡ psona hȝ eādē potētiā habebit eandē habitudinē ad obiectū causabile. ¶ Aliud mediū ppriū accipitur ad ppositū ipm.s.esse diuinū.7 ex hoc medio arguit sic.esse diuinū cōe est trib⁹: q2 ipsa essentia cōis est trib⁹: eē aūt diuinū ē ppriū pncipiū causandi:pbo: eē rerū ppꝛie est eē causatuȝ: et opȝ q causet a suo sil'i. ḡ p se causat ab eē diuino. ¶ Cōtra hoc essentia vt essentia nō est pncipiū agēdi nisi p modū nature. de⁹ autez ad extra nihil agit hoc modo.

Tho. l.2.scripti. di. 1.q.1.1. 1.p.sū. q.45. ar.6.7 aliqr qō. 4. ar.3.7 q.6.ar ti.4.

¶ Ultimo pōt ōndi ppositū per mediū cōe a pꝛiori:7 hoc sic.ome causatū p se depēdet a cā pꝛima sicut impfectū 7 possibile a pfecto 7 simpl'r necessario. ḡ illō qō est formalis rō causandi est formalis rō terminādi istā depēdentiaȝ causati:7 p ꝯñs formalis rō eēndi pfectū 7 necessariū: sed necessitas 7 pfectio eadē ē cōis tribus psonis.ḡ 7 rō terminādi depēdentiā causati erit cōis. 7 per ꝯñs formalis rō agēdi erit cōis.

Cōtra ista pōt argui. notitia et amoꝛ in diuinis ꝑm q sunt pꝛocedentes sunt rōnes ꝑm q̄s creature pducūtur: 7 hoc ꝑm genus cause formalis:sine q̄bus intellectus 7 voluntas essentiales non sufficienter disponerent ad ipas creaturas pducēdas. Nūc autez notitia pcedēs verbū est 7 amoꝛ pcedēs.s.s.est:ergo verbo est aliqua ratio formalis causandi ppꝛia. 7 silr spūisancto. ¶ Maioꝛ ostēditur q̄drupliciter. ¶ Pꝛimo sic.sapiētia vt est essentialis non est nisi speculatiua: sȝ vt est psonalis est pꝛactica respectu operādoꝝ continēs in se ideas q̄ sunt pꝛincipia operādi. Nunc aūt nō sufficit ad operandū aliqua notitia tāq rō pꝛima nisi sit pꝛactica.ergo 7c. ¶ Scdō ostēdit p exēplum de artifice creato. Artifex em̄ in sapientia artis duplicē habet notitiā de artificiato. vnam simplicis notitie in arte vniuersali qua intuetur operanda pure speculatiue. 7 aliā hȝ noticiā dispositiuam ad opus: qua in arte particulari concepta de arte vniuersali:intuet oꝛdinē pꝛoductionis sue in op⁹:7 est cognitio pꝛactica:sine qua impossibile est artificē pducere in opus. Similiter deus in notitia simplici essentiali nouit singula simpliciter 7 absolute tāq in manifestatione q̄dam. In notitia vero pducta nouit eadem intrinseca 7 extrinseca tāq in quodaȝ declaratiuo:et specialiter nouit factibilia in eo tanq in quodā dispositiuo eoꝝ ad opus.sicut ergo notitia artis vniuersalis nō sufficit sine notitia artis particularis q̄ est dispositiua 7 pꝛactica:ita i deo nō sufficit notitia essentialis sine notitia pꝛoducta. ¶ Tertio ostēditur ista maioꝛ per quoddā simile in naturalib⁹:q2 sicut forma naturalis nō est pꝛincipiū actiōis ꝑm q est pfectio eius in quo est:sed solūmodo ꝑm q hȝ respectuȝ ad effectum: similiter sapientia vel amoꝛ solūmō ꝑm q hȝ respectuȝ ad effectū est pꝛincipiū operandi.sapiētia aūt disponēs 7 amoꝛ effectans que respiciunt effectū nō sunt nisi sapiētia 7 amoꝛ pꝛocedētes. ¶ Quarto ostenditur ea

dē maioꝛ ex oꝛdine ꝓductionis intrinsece ad extrinsecam: ꝛ hoc sic: vbi in diuinis terminaẗ oꝛdo rōnis in essentialibus: ibi īcipit oꝛdo originis in ꝑsonis: ergo pari rōne vbi terminaẗ oꝛdo originis in ꝑsonis: ibi incipit oꝛdo orinis creaturarū. Nō pōt ergo pater creaturā ꝓducere nisi pꝛius ꝓductis verbo ꝛ.s.s. Si autē pater haberet in se formaliter omnem rōnem causandi creaturam ita ꝙ in verbo non esset aliqua ꝓpꝛia rō causandi videtur ꝙ posset pater causare. ꝫ nō ꝓduceret filiū. ¶ Cōfirmaẗ istud ꝑ Augu. 15. de tri. c. 11. vel. 28. pōt esse inquit verbū nostrū quod non sequaẗ opꝰ. opus aūt esse nō pōt nisi p̄cedat verbum. sic ꝛ verbū dei eē potuit nulla existente creatura. creatura autem nulla esse pōt: nisi ꝑ ipꝫ per quod facta sunt omnia.

Ad ista maioꝛ p̄me rōnis negāda est: quia (vt dictū ē pꝛius) notitia ꝛ amoꝛ ſm ꝙ deꝰ est causa creature, sunt cōes formaliter tribus personis. ¶ Ad pꝛimam pꝛobationē istius maioꝛis notitia i memoꝛia, ꝛ notitia verbi nō differūt in nobis vt speculatiua ꝛ pꝛactica: qꝛ non differunt nisi sicut habitualis notitia ꝛ actualis: que conueniūt semper in rōne speculatiui vel pꝛactici. Si ergo notitia essentialis in patre se hꝫ sicut notitia in memoria respectu notitie que est in verbo non erit illa in patre speculatiua ꝛ alia pꝛactica: sed vel vtraqꝫ pꝛactica vel vtraqꝫ speculatiua. Quod additur ibi de cōtinentia idearū soluētur respondendo ad argumētū pꝛincipale. ¶ Ad scōꝫ notitia in p̄re de creatura non se habet sicut notitia artis vl̄is respectu notitie eiusdē in vbo. pꝫ hoc ex p̄dictis: qꝛ se habent sicut notitie memoꝛie ꝛ intelligentie: ꝛ ꝫ pꝛima sit quasi habitualis: et scōa quasi actualis: tn̄ vtraqꝫ est eq̄ vniuersalis vel particularis. ¶ Illud etiam qđ dꝛ de arte vl̄i ꝙ ipsa sit speculatiua: ꝛ ars particularis pꝛactica non videtur verꝫ. qꝛ ſm diffinitionē artis. 6. Ethi. Ars est habitus cū recta rōne factiuus: pꝫ ergo ꝙ ois ars est habitus pꝛacticus. quia ois habitus factiuus est pꝛacticus. ¶ Hoc etiā arguiẗ ex eo qđ dꝛ artem particularē concipi de arte vniuersali: qꝛ conclusiones pꝛactice resoluūtur in pꝛincipia pꝛactica saltem vt in pꝛincipia ꝓxima: imo videtur ꝙ non possint resolui aliquo mō in pꝛincipia speculatiua nisi pꝛactica sit subalternata speculatiue: quia ois doctrina conclusiones ꝓpꝛias resoluit in pꝛincipia ꝓpꝛia nisi sit subalternata alicui supeꝛioꝛi: cuius cōclusiones hꝫ ꝓ pꝛincipiis. Si qn̄qꝫ ergo inueniaẗ dictum ab aliq̄ auctoꝛe ꝙ ars vniuersalis est speculatiua ꝛ particularis pꝛactica. Hoc indiget expositione. ꝛ potest sic intelligi quanto aliquod medium recedit magis ab vno extremo: tanto nō solū accedit ad alterū: sꝫ dꝛ hr̄e rationē alteriꝰ: sicut pꝫ ex. 5. Phy. ꝙ rubeū respectu albi dꝛ nigrum. Nūc aūt cognitio mere speculatiua est illa q̄ nullo modo ē directiua in opus. Cognitio vero mere pꝛactica est illa q̄ immediate ē directiua in opus. quecunqꝫ ergo cognitio media ꝓ quanto magis recedit ab vno extremoꝝ. tanto magis pōt dici cōtineri sub altero. Nunc aūt cognitio artis vniuersalis non est immediate dire

ctiua in op⁹: q: operationes sunt circa singularia. 1. meta. Notitia aũt artis particularis est immediate directiua. p:o tanto igitur notitia artis vniuersalis põt dici speculatiua: p quanto non est immediate directiua in op⁹ sicut est particularis. nec tñ est simpliciter speculatiua: sed directiua: licet mediate: q: particularis virtute eius est immediate directiua. ¶ Quod igitur additur q in verbo tãq̃ in dispositiuo nouit de⁹ factibilia: q̃ro quid intelligit per notitiam dispositiuaȝ in deo? In nobis video vnam notitiam de agibili determinãtẽ quid sit agẽdum. ⁊ hãc sequitur actus voluntatis: qua recte volo sic agere sicut rõ dictat agẽdũ esse. Istã volitionem sequitur quedã cognitio qua scio me sic velle. Et si scirem voluntatẽ meã esse immutabilẽ: et non impedibilẽ: scirẽ me aliqñ sic facturũ esse. In deo aũt nõ possumus habere distinctos actus re: sed quasi rõne. Aut ergo per notitiã dispositiuã intelligis in deo notitiã quasi precedentẽ omnẽ actũ voluntatis: siue illũ quo vult se sic facturum esse: ⁊ tunc sequitur q sit talis notitia in deo dispositiua est in vna persona et in alia. q: oĩs notitia in deo: q̃ quasi p:ecedit oẽm actũ voluntatis habetur in intellectu diuino virtute p:imi obiecti mouentis. illud aũt mouet necessario intellectũ diuinũ ad quancunq̃ notitiã p:ecedentẽ actũ volũtatis: q: in tota ista motione non inuenit principium motiuum nisi p modũ nature: ⁊ p cõsequens necessario. Aut p notitiã dispositiuã intelligis illam q̃ seq̃tur determinationẽ voluntatis. ⁊ tunc sequitur q cũ quelibet persona nouit determinationẽ voluntatis in quacũq̃ psona sicut in seipsa: q quelibet habet eque notitiã dispositiuã de quolibet opabili. ¶ Nec valet dicere q hec persona nouit illã sic disponere de opabili: sed non seipsam: q: sicut argutuȝ est ad ↄclusionem principalem isti⁹ articuli. vnius volũtatis vna est dispositio. ⁊ ita si vna persona disponat de hoc operabili: per cõsequẽs ⁊ alia que habet eandẽ voluntatẽ eodẽ modo: immo eodeȝ actu disponit: ⁊ p ↄsequens reflectẽdo se per actũ intellectus sup actum voluntatis: sicut vna scit se sic disponere de hoc operabili sic ⁊ alia. ⁊ sic notitia dispositiua isto modo intellecta est communis tribus psonis. ¶ Ad tertiam pbationem que est de fo:ma naturali actiua. Rñdeo licet fo:ma naturalis actiua habeat respectũ quendam ad pductũ: q̃ respectus significat̃ p nomẽ pncipij vel potẽtie. tñ illud qđ đr eẽ p:incipiuȝ vel potẽtia tanq̃ substratũ huic respectui est aliqua fo:ma absoluta: qđ pbat̃: q: non minus fo:male p:incipiũ actionis vel motus est aliqđ absolutum q̃ terminus. Et pcipue si ista ppositio est vera illđ est fo:male pncipiũ agẽdi in q̃ agẽs ⁊ pductũ assimilantur: nũc autẽ terminus fo:malis actionis vel motus: nõ soluȝ põt esse fo:ma absoluta: sȝ necessario videt̃ ex. 5. Ph. 7. q est fo:ma absoluta nõ includens aliquã relationẽ. ergo vel necessariũ vel saltem possibile q illud qđ est p:incipiũ fo:male agendi sit fo:ma absoluta: et vt fo:ma absoluta. hoc declaratur in exẽplo. q: lȝ calo: sit potẽtia calefaciendi. ⁊ hoc quod

In p:oemio

Tex. co. 10. ⁊ ex pssius 7. phi. t. c. 17. et. 20.

dico potentia importat respectū in cōcreto: tñ ille respectus per se non includit in rōe principij actiui. sicut loqmur de principio actiuo. accipiendo pro illo qđ imediate denominatur ab illo respectu. ¶ Hoc pȝ in alio exemplo magis remoto hoc qđ ē esse obiectū importat ex significatiōe nois respectū. Si tñ q̄rat̄ qd sit primum obiectū visus: non respōdet̄ per aliqđ relatiuū: qꝛ tunc esset facile assignare oia obiecta potentiaꝝ: puta ꝙ primū obiectum visus est visibile: ꝛ auditus audibile: ꝛ sic de alijs: sed opȝ assignare pro primo obiecto qđ absolutū substratū illi relōni q̄ importat̄ per hoc qđ est obiectum: cuiꝰ absoluti forma sit per se motiua talis potentie: sicut lux vel color respectu visus. ꝛ sonus respectu auditꝰ: ꝛ sic de alijs. hoc est quod dicit Arist. 2. de aia: cuius inqt est visus hoc est visibile: ꝛ seqtur visibile est color. hoc aūt est ꝑm se visibile. ꝑm seipsum aūt non rōe. sȝ qm̄ in seipo hȝ cām esse visibile. ois em̄ ꝛc. vult dicere ꝙ si color est primū obiectū visus ipsum ꝑm se est visibile est ꝑ se primo mō: ꝛ hoc est ꝙ dicit nō rōe: hoc est hoc predicatū qđ ē visibile non cadit in rōe subiecti sed per se scđo mō: qꝛ in subiecto est cā predicati. ꝛ hoc intēdit cum subdit. sed qm̄ in seipso hȝ cām. ¶ Cōsilr̄ est in multis alijs ꝛ spāliter in proposito: qꝛ cū querimꝰ principium actiuū respectu alicuius actionis non intelligimus de respectu q̄ importatur in concreto ꝑ hoc qđ ē principiū actiuum tūc em̄ facile esset ostēdere respectu ois actionis suum principiū qꝛ principiū actiuum respectu calefactionis est calefactiuū: ꝛ illuminationis illuminatiuū: ꝛ sic de singulis. Sed intelligimꝰ de illo qđ est proximū fundamētū illiꝰ respectus: illud aūt est forma absoluta: ꝛ hoc non includendo aliquē respectū: qꝛ respectꝰ ille non posset alicui esse prior natura termino respectꝰ: forma aūt actiua est prior natura termino actiōis saltem in actionibus equiuocis Applicando ergo ad ꝓpositūȝ si notitia q̄ est rō formalis producēdi creaturam non plus includat rōnē respectus ad eā ꝙ̄ rō respectus includit̄ in forma in rōe ꝑncipij actiui naturalis: ꝛ ibi non includit̄ sed tm̄ ꝯsequit̄: vr̄ sequi ꝙ in ratione notitie vt est formale principiū producēdi creaturā nō includit̄ respectus ad eam. ¶ Aliter breuissime pōt dici ꝙ in notitia producta nō ē aliqs respectus ad creabile qui non sit in notitia cōi tribꝰ personis: sicut prius probatū est. ¶ Ad quartā ꝓbationē maioris: lȝ ista cōgruētia de prioritate ꝓductionis intrinsece ad extrinsecaȝ pōt multiplr̄ impediri. tñ concedit̄ cōclusio ꝙ vera estꝰ s. ꝙ pr̄ nō posset ꝓducere creaturas nisi prius producti ꝫ filio: ꝛ. s. s. ꝛ rō huius est: qꝛ qñ ab eodem vnū simplr̄ necessario producit̄ ꝛ aliud contingēter. nō pōt producere illius ad qđ cōtingēter se hȝ: nisi prius ꝓducto illo ad qđ necessario se hȝ ꝛ maxime quando eadē ē necessitas ꝓducti ꝛ producētis: ꝓductū aūt extrinsecū contingēter ꝓducit̄. Intrinsecum vero necessario: sic ꝙ ipsum est necessarium eadē necessitate qua ꝛ producens. Nō pōt ergo inchoari ordo productoꝝ extra nisi ꝓterminato ordine productoꝝ intra. ¶ Alia ratio est: qꝛ produ-

1. c. 56.

resolutio notabilis

cto priori cõicatur causalitas respectu posterioris: si nõ repugnet proprie rationi illi⁹ producti nã ex ordine productorum nulla repugnat sibi causalitas: cũ ipm̃ sit prius productũ. Cũ ergo persona producta (vt tactũ est in rõne priori) sit producta prius quacũq3 creatura: ꝛ cũ nõ repugnet sibi ex rõne productionis causalitas respectu creature: sequitur ꝙ est prius creatura rõ tñ vt ẽ pri⁹ ꝓductã ꝙ̃ ipsa creatura sed ꝛ vt ꝓductiua ipsius. Et hec duplex rõ prioritatis põt hr̃i ex verbis augu. ibi adductis. pria rõ in hoc ꝙ ait verbũ dei eẽ potuit nõ existẽte creatura: nõ aũt ecõuerso. secũda in hoc qδ subdit per quod oĩa facta sunt. Nec tñ ex istis duab⁹ ratiõib⁹: nec ex ista auctoritate sequit̃ ꝙ verbo sit aliqua propria ratio formalis causandi: q2 absq3 tali proprietate rõnis cãndi põt stare tã prioritas ꝑsone ad creaturã tanq̃ producti ad productũ ꝙ̃ prioritas tanq̃ principij productiui ad productũ: nõ eñ op3 ꝙ productũ immediati⁹ producenti vel productioni ꝛ etiã productiuũ tertij habeat ꝓpriã rõnẽ producendi illud tertiũ: sed sufficit ꝙ habeat rõnẽ cõmunẽ eandẽ cũ primo producẽte: sic ꝙ necessario sibi illã cõicat anteq̃ vltimũ productũ ꝓducat̃: ꝛ sic est ꝓposito per hoc apparet quare pater filio ꝛ. s. s. nõ productis nõ posset creare: q2 nõ producto illo ad qδ producens necessario se h3 non potest produci illud aliud ad qδ contingenter se h3. non ꝓducto etiã illo quod natum est habere eandẽ causalitatem respectu tertij cũ producẽte. nõ potest produci illud tertiũ. ergo illa ꝓpositio assumpta: si verbũ nõ haberet ꝓpriã ratione causandi: pater et si nõ ꝓduceret verbũ in posset creare. falsa est propter duplicẽ rationem predictã. ¶ Si arguitur cõtra hoc. q2 ſm auctoritatẽ Augu. allegatã creatura necessario preexigit verbũ in rõne cause. vñ ait. creatura nulla esse possit nisi per ipsum ꝑ qδ oĩa facta sunt. s. verbum. nõ aũt necessario preexigeretur in rõne cãe si totalis ꝛ cõpleta causalitas esset in patre. ¶ Respondeo ꝙ verbũ necessario preexigatur in rõne cãe ad ꝓductionẽ creature põt dupl'r intelligi: vel tanq̃ causalitatẽ ꝑficiẽs vel tanq̃ in eadẽ cãlitate cũ ꝑmo preexacto cõueniẽs. Primo mõ non requiritur fili⁹ q2 non ꝑficit cãlitate patris: sed pater in se: ꝛ a se h3 cãlitatẽ ꝑfectã: ꝛ eam cõicat filio: et iõ fili⁹ h3: q2 pater h3: scdo mõ requirit̃ fili⁹: q2 eñ pri⁹ ꝙ̃ creatura producat̃. cõicatur sibi eadẽ natura cum patre: ꝛ per ꝯñs eadẽ virtus actiua respectu cuiuscunq3 posterioris. sequit̃ ꝙ fili⁹ tanq̃ cõueniẽs in eadẽ cãlitate cũ p̃re preexigat̃ ad ꝓductionem creature. ¶ Alr̃ p̃t dici ꝛ reddit i idem effectu3. ꝑexigere aliqd i rõne cãe põt esse dupl'r. Uno modo ex parte ipsius effectus simpliciter quãtũ est de se: ita. s. ꝙ effect⁹ nõ hr̃et a quo sufficiẽter posset ꝓduci nisi illud esset cã. Alio4 mõ ex parte necessarie ꝯcomitãtie in cã: primo mõ fili⁹ nõ preexigit̃ in rõne cãe s3 scdo mõ q2 eandẽ perfectionẽ totale3 causandi haberet pr̃ si per impoĩe solus esset: s3 nõ põt in actũ illi⁹ causalitatis exire nisi prius filius cõcurrat secum vel cõicat secum in eadem perfectione. et ſm eam exeat in eun

dem actum.

De secundo articulo pncipali dico q filius negat se auctoritatē primariā cāndi. Joā. 5. nō pōt filius a se facere quicq̄. concedit aūt subauctoritatez in causando cū subdit. nisi qd viderit patrem faciētē. 7 infra ibidē opa q̄ dedit mihi pr vt pficiā ea ipa opa que ego facio. & 7c. Dedit mihi pater ecce subauctoritas. Ego facio ecce causalitas. ¶ Consilr respectu spūs sancti hz filius auctoritate in agendo. Et rō vtriusq est q2 a quo aliqd hz principium agendi ab eo hz 7 agere. 7 p ɔñs virtute illius agit. non virtute eius tā q̄ cause superioris: q2 nō hz virtutem distinctam ab eo: sz virtute illius tāq̄ principij cōicantis sibi cālitatē: 7 iō hñtis auctoritatem in ista auctoritate in q̄ recipiēs hz subauctoritatē. ¶ Sz hic obijcitur: q2 si pater prius ordine causat q̄ filius: ergo filius non causat illd cātū: q2 qd pri9 cātū ē posteri9 cāri non pōt. nisi idē bis cāretur qd est ipole. ¶ Silr potest argui de ordine originis sicut de ordine causalitatis: q2 si pater facit a se: 7 fili9 non a se: & pr causat prius origine: 7 tunc vt prius nō poterit cāri a filio quasi in scdo signo originis: q2 idē non pōt bis causari. ¶ Ad ista respōdeo quod ordo in causando pt intelligi vel vt actio respicit producens vt actio respicit productum. ¶ Si prio modo est ordo auctoritatis 7 subauctoritas in proposito: q2 ille est inter supposita agentia in habēdo principiū formale agendi pro quanto. s. vnū illorū hz illud ab altero. ¶ Scdo modo non est hic ordo: q2 non prius ponitur creatura in esse p actionem patris: et postea sequitur actio filij: sed virtus causandi ordinate fm ordinem originis habetur in vtroq prius natura q̄ terminus producatur. Et ista virtute hebita a tribus in eodem signo nature completo tn toto ordine originis ponitur effectus olno simul a trib9. ¶ Qd ergo d: quod prius causatum nō pōt posteri9 cāri: cōcedatur referendo pri9 7 posterius ad ipsum causari. 7 sic probat ppositio. sz nō pp̄ter hoc ē negādum quin prius habēs virtutē cāndi 7 posteri9 origine hñs eādē possint per ipsam silr natura habitā in vtroq simul effectum causare. ¶ Alr posset dici spāliter ad secūdum. q prius origine causāre est causare a se posteri9. origie causare est causare ab alio. sicut aūt ab alio hz virtutem causandi vel a se: sic 7 causare: nec est verū quod sic prius cātum ab aliq nō possit posteri9 cāri ab alio: q2 hmōi intellect9 est q istē q aliqd nō possit causari ab vno [al se]: 7 ab alio nō a se: qui intellectus falsus est vbi eadem virtus actiua est in pducente 7 producto.

De tertio articulo pncipali dico q nullus respectus ad creaturam potest per se includi in constitutiuo psone verbi. ¶ Tū q2 q̄cquid in ea includit p se est reale. distinguēdo reale contra ens rōnis: q2 constitutum est sic reale: 7 per cōsequēs q̄cq̄d in ipso p se includitur est hoc modo reale. Nunc autem quicunq respectus in diuinis ad creaturam est tantummodo ens: rationis ergo 7c. ¶ Tum quia quicunq respectus dei ad creaturam habet pro=

Argumēta subtilissima.

mirabilis doct.

de hoc videdum 1. d. 2. q. 1. ubi tractat doctor de cohibitione [illegible] m... cogit. ... [illegible]

fundamēto proximo aliquid cōmune tribus. non dico ꝙ sic proximo ꝙ ex nā fundamēti oriat̄ relatio illa quia tunc eēt relatio realis: sed sic proximo ꝙ illud sit ꝓxima ratio comparandi p'actum intellectus diuini personas diuinas ad creaturam. Sicut etiam tactum est in primo articulo de intellectu ꝛ voluntate: ꝗsic posset ꝓbari de quocunqꝫ ſm ꝙ deus per intellectus est comparabilis ad creaturam. Quando autem fundamentum proximum est cōmune tribus. respectus non potest esse proprius vni: non ergo respectus ad creaturaꝫ includit̄ per se in proprietate alicuius persone: quia quicquid includit̄ sic est ꝓprium illi persone. ¶ Tūc tertio. q: iuxta primaꝫ viā posset argui ꝙ quicquid est in persona diuina est necesse esse a se: ꝛ hoc excludēdo per li a se aliud in rōne cāe nō autē in rōne principij: quia quicquid est ibi est incausatum. lꝫ aliquid ibi posset poni principiatū. Nūc autē respectus ad creaturā etiam in quocunqꝫ esse reali vel cognito: non pōt esse necessarius a se hoc mō: q: nec terminus respectus pōt esse necessarius sicqꝫ in quocunqꝫ esse creatura est vel possibilis vel saltem non necessaria a se: ergo nullus respectus ad creaturam in quocunqꝫ esse pōt per se includi in persona diuina. ¶ Sed ista ratio licet forte procedat ex veris: tamen apparenter posset multipliciter improbari ꝛ impediri: ꝛ non euidenter solui nisi cum prolixitate tanta quāta hic aggredi nō intēdo. ¶ Sed obijcitur contra istud: q: verbuꝫ importat per se proprietatem secunde persone, ꝛ cum hoc per se importat respectuꝫ ad creaturā. ergo ꝛc. ¶ Prima propositio patet ex principio euangelij Joannis. In principio erat verbū. vbi euangelista per hoc quod est: verbum: intendit exprimere proprie secundam personam in diuinis. Et Aug. 7. trini. c. secūdo. Eo verbum quo filius. ¶ Secunda propositio probatur per illud. 83. q. q. 63. vbi exponitur illud. In prīpio erat verbum. Augustinus ꝙ grece inquit logos dicitur latine verbum ꝛ rationeꝫ significat. hic tamen verbum melius interpretatur vt significetur non solum ad patrem respectus sed etiam illa que per verbuꝫ facta sunt operatiua potentia. Uult ergo ꝙ cuꝫ dicitur verbum: importetur respectus ad creaturam.

¶ Item contra rationem factam obijcitur. q: si veruꝫ sit hoc quod accipitur in illa ratione ꝙ creatura in quocunqꝫ esse non est necessaria a se: nec per consequens quicunqꝫ respectus ad creaturam est sic necessarius: tunc sequitur q̄ꝺ nec respectus dei vt intelligentis ad creaturam intellectam nec respectus eius vt creatiui ad creaturam vt creabilem sit necessarius ad se: sed deus nihil est formaliter: ꝛ necessario: nisi illud sit necessariuꝫ a se. ergo sequeretur quod deus non necessario est intelligens creaturam nec causatiuus creature: quorum vtrum que est falsum. ¶ Ad ista. ad primum posset esse duplex difficultatem vna ex re. alia ex significato huius nominis verbum. ¶ Quantum ad primum dico quod in ꝓprietate secunde persone non includitur aliquis respectus per se proprius ad creaturam propter

rōnes ad hoc positas. ¶ Quantū ad scḋaꝫ dico ꝙ respect⁹ realis ꝛ respectus rōnis nō faciunt aliqd per se vnū: ꝛ ideo si tales duo respect⁹ importētur per hoc nomē verbū: sequitur ꝙ illud nomen nō precise significat vnuꝫ ꝑ se conceptū: q: respect⁹ ad patrē vt dicentē est realis: respect⁹ aūt ad creaturam vt dictā vel causatā est rōnis tm̄. ergo si hoc nomē verbuꝫ per se importat tm̄ vnū ꝯceptum sequitur ꝙ alterū illoꝝ significabit: ꝛ alterum cōnotabit tātūmodo: qḋ si verum est ꝓbabiliter dici pōt ꝙ sicut idē significat filius ꝛ filiatio: lꝫ alio mō significādi: sic idē significat verbuꝫ vt est quasi concretū ꝛ eius abstractuꝫ si licet fingere: qḋ. s. est ỽbatio qḋ significat idem: licet alio modo verbari eīn est idē ꝙ dici siue intellectualiter exprimi: ꝛ per ꝯñs verbū importat in cōcreto: hoc est qḋ intellectualiter expressum. ꝛ tunc connotabit relationeꝫ ad illud qḋ dicitur ꝑ verbū: ꝓ tāto ꝙ connotat notitiaꝫ ꝑfectā: que notitia hꝫ respectū rōnis ad cognita per eaꝫ. ¶ Scḋm hoc igit̄ quantum ad significatum huius vocis: verbuꝫ esset iste ordo ꝙ primo ꝛ per se significatur respectus originis. s. expressio itellectualis passiua sꝫ modo concreto. Scḋo cōnotatur notitia quasi terminus formalis cōicatus per istam expressionem ꝛ illa est cōis tribus tamē appropriata verbo. Tertio vero ꝑ hoc ꝙ ista notitia habet respectuꝫ ad noscibilia connotaretur in nomine verbi talis respectus. ꝭꝫ hoc ergo neganda esset scḋa propositio assumpta in argumento. ¶ Et cū probat̄ per Augu. 83. q. q̄li. 63. dici pōt ꝙ ꝓ tāto melior est trāslatio huius qḋ est logos in hoc qḋ ỽbū q̄ꝫ in hoc qḋ est rō: quia hoc nomē rō nec respectū originis ꝓpriū nec illum cōsequentē appropriatum qui est ad creaturaꝫ ita importat sicut hoc nomen verbū quare verbum vt verbū pōt cōparari ꝑ intellectum ad quodcūqꝫ ꝛ ꝯñs habere appropriatā relationem rōnis. ¶ Quo de vero ait vt significat̄ ad patreꝫ respect⁹: hoc dꝫ intelligi de eo qḋ primo ꝛ principaliter significat̄ qḋ autē addit ad ea q̄ facta sunt ibi dꝫ intelligi significare pro connotare. ¶ Ad scḋm pōt dici ꝙ necessarium a se absqꝫ oī repugnantia quātuꝫ est ex parte sui pōt esse sine esse reali cuiuscūqꝫ: nō necessariū a se: q: nō est contradictio quantum est ex parte prioris absoluti: ꝙ ipsuꝫ sit sine posteriori tñ illud necessariū non pōt esse sine esse cognito cuiuscūqꝫ alteri⁹: q: esse ei⁹ necessario requirit cognitionē alterius ꝛ per consequēs alterꝫ in esse cognito ꝛ consimiliter est de esse possibili. Nō igitur ꝑsone diuine cōpetere aliqd reale pōt: nisi illud sit necessarium a se hoc est incausatum quicq̄d aūt includit̄ in ꝓprietate ꝑsone cōpetit persone vt aliquod reale: pōt tamen persone diuine cōpetere aliqḋ cognoscere vl' aliquid posse: licet illud nō necessariū a se: sicut nec terminus. ¶ Aliter potest dici ꝙ deus est sic necessario intelligens creaturā ꝛ causatiu⁹ creature ꝙ vtrūqꝫ istorum formaliter dꝫ aliquid necessarium a se: put a se excludit causam: sed nō necessariū in esse reali: sed in aliquo eē diminuto quicquid autē includitur in ꝓprietate persone sic est necessarium a se ꝙ est in esse reali. Nunc autē ne=

cessariū a se non necessario coexigit aliquid aliud in eē reali: licet coexigat aliquid aliud in esse cognito vel eē diminuto. ¶ Tertio mō posset dici ꝙ alio mō est necessarium illud qđ necessario requiritur ⁊ hoc siue preexigatur siue coexigat̄ ad esse necessarij. Alio modo est necessariuȝ illud quod ad esse necessarij: necessario consequitur. ¶ Ex dictis de causalitate effectiua patet solutio questionis de causalitate exemplari ⁊ finali: qꝛ cuȝ causa exēplaris sit aliqua ratione formali exēplans ⁊ causa finalis sit aliqua ratione terminans siue finiens: sicut cā efficiens aliqua ratione formali efficiēs sequit̄ ex cōsimili rōne ꝙ nulla istaꝝ causalitatum pōt esse ꝓpria: nisi rō formalis causandi. sit propria: nō ergo pōt alicui ꝑsone eē propria rō exēplādi siue finiēdi: sicut nec formalis rō agendi. ¶ Hoc posset probari hic sicut prius probatū est de causa effectiua: sed de probationibus priꝰ positis euidētior ad ꝓpositū videt̄ illa vltima: qꝛ rō formalis terminandi depēdētiā causati ad causam in quocūꝙ genere cause deꝗ est hic sermo est aliqua perfectio: ⁊ loquēdo de causa prima in ꝗcūꝙ illoꝝ generū est aliqua ꝑfectio simpliciter. Si ergo quecunꝙ ꝑfectio simpliciter eadem est in tribus sequitur ꝙ quecunꝙ causalitas in quocunꝙ generum illorum sit communis.

Ad argumentū

in oppositū. Ad minorem dico ꝙ quelibet persona sicut est creatrix sic est artifex: ⁊ cum sit simplex in qua non differt habēs ⁊ illud qđ habet̄ quelibet est ars ⁊ ars eque particularis: ⁊ eque actualis: sicut patet respōdēdo ad obiectiones: in primo articulo tamen appropriate verbum dicitur ars: sicut sapientia que notitia pro tāto: qꝛ ex mō sue processionis competit sibi ꝙ sit notitia actual̄ procedens de memoria paterna declarās omne intelligibile quod in memoria illa continetur. Hoc patet per Augu. 7. trinit̄. c. 1. ita dicit̄ filius sapientia patris quēadmodum dicitur lumē patris ⁊ qualiter hoc sit statim subdit. i. quēadmodū lumē de lumine: et vtrunꝙ idem lumen sicut intelligitur sapientia de sapiētia: ⁊ vtraꝙ vna sapientia consimiliter dico ars de arte: ⁊ vtraꝙ vna ars. ¶ Ad aliud qđ additur in minori de ideis patet prius in responsione ad primā obiectionē in primo articulo qꝛ idee sunt communes cuilibet persone: licet appropientur verbo propter modum proprium emanationis eius: qꝛ procedit vt notitia actual̄ declaratiua omnis obiecti: quod quasi habitualiter continetur in memoria paterna.

Questio. IX.

Consequēter querit̄ de oīpotētia in cōparatione ad obȝ qđ respicit. ⁊ sunt tres questiones. ¶ Pria q̄stio de oīpotētia vt respicit substātiā immaterialē ⁊ est ista. ¶ Utrum deus possit facere angelū informare materiaȝ? ¶ Secunda questio est de omnipotētia vt respicit formā accidentalē: sed habentē esse modo supernaturali. ⁊ est ista. ¶ Utruȝ deus

possit species in eucharistia con uertere in aliqd peristēs. Tertia est de omnipotētia put respicit formam accidentalem habentem esse modo naturali. et est hec. ¶ Utruȝ deus possit facere quod manente corpore et loco: corpus non habeat vbi siue esse in loco?

¶ Ad primam questionē arguit q sic. deus potest facere formam materialem esse sine materia. ergo et formam immaterialem esse in materia: et per consequens angelum esse in materia et informare materiam. Antecedens probatur sic: quia deus facit accidens materiale sine subiecto in sacramento altaris. Consequentia pbatur: quia nō magis videtur repugnare forme immateriali esse in materia q̄ forme materiali eē sine materia. ¶ Contra si angelus informaret materiam: aut daret ei actū simpliciter siue substātialē: aut actū sm quid siue accidentalē nō primo modo: quia cuȝ sit per se subsistens nō potest facere per se vnuȝ cū alio actus aūt substātialis facit p se vnū cū illo qd informat nec scdo modo: q: sm Aristo. 1. Phys. qd vere est nulli accidit angelus est id quod vere est. i. substantia ergo etc.

T. cō. 26. et 27.

Hic sunt tria videnda.

Primo intellectus questionis exponatur. Scdo solutio eius prout possibile fuerit declaretur. Tertio aliq̄ dubia dissoluantur. ¶ De primo breuiter hic nō queritur si angelus habeat materiam partem sui: quia tunc angelus nō informaret materiā sed forma que esset altera pars. eius informaret eā sicut ignis non informat materiā: sed forma que est altera pars eius. Nec q̄ritur vtrū angelus possit informare materiam: hoc est effectiue transmutare materiam ad formam. et hoc virtute dei: licet forte virtute sui non possit: vt sic deus faciat angelum effectiue informare materiā sicut sm aliquos facit corpus effectiue agere in spm. Sed queritur de informatiōe formali. an scilicet deus possit facere angelū esse formam informantem.

Ricar. et tho.

De scdo

cōclusio negatiua est tenenda. Et ad hoc possent poni due rōnes. Quarum prima sumit ex medio communi. Secunda ex medio magis ppio. Addētur postmodū rōnes inq̄rēdo de eis. si concludāt.

A

¶ Prima rō est ista: illud qd est simpliciter p se subsistens: nō potest esse forma materie angelus est huiusmodi. ergo etc. Maior declaratur. Ens per se potest intelligi tripliciter. Uno mō intelligitur ens per se solitarie. prout accipitur. 1. Poste. in tertio modo per se. et hoc modo accidens potest esse ens per se: quando non est in subiecto. Secūdo modo dicitur ens per se: prout distinguitur cōtra ens in alio. et sic per se ens est idem quod nō inhērēs actualiter: nec aptitudinatr. et hoc modo quecunq substantia non tantum composita: sed etiaȝ materia et forma est ens per se: quia forma substantialis licet insit materie informando: non tamen inheret: quia inherere dicit non per se informare: quia inherens nec est actus simpliciter: sȝ actus sm quid: nec cum illo cui inheret facit per se vnum. opposita conueniunt ei quod per se informat. Tertio modo ens per

T. c. 9

se dicit illud qd habet actualitatem vltimatã: ita q non est per se ordinabile ad aliquẽ actum simpliciter vltra istũ quẽ hz: q̃ quidẽ actus vlterior possit esse act⁹ ei⁹ per se. ⁊ hoc vel primo vel participatiue. qd hoc modo est p se ens cõmuniter dicitur suppositũ ⁊ in natura intellectuali dicit psona. hoc modo intelligit maior de ente per se. Illud solũ dicitur pprie subsistens sicut phs loquit. 2. de aia: dicens q materia est potẽtia hoc aliquid. species aũt fm quã aliquid dicitur hoc aliquid. tertium qd est ex ipsis qd simpliciter est hoc aliquid. s. per se subsistens hz actualitatẽ vltimatã nõ ordinabilẽ per se ad aliquẽ actũ vlteriorem. ¶ Maior sic intellecta probatur: q: forma substantialis per se ordinatur ad esse totius. Illud aũt esse est actus simpliciter compositi quidem per se primo. sed forme participatiue: quia pars dicitur esse per se p accidẽs hoc est p se participatiue. totum aũt primo: qd igitur est p se subsistens: nec potest ordinari ad aliquod esse per se. illud non potest esse per se forma. ¶ Probatio minoris. angelus est pfectus in specie perfecta imo perfectiori q̃s sit in aliqua species substãtie materialis. ordo em̃ specierũ est vt ordo numerorũ. 8. met. nunc aũt aliqua substantia materialis est ita in actu vltimo: q nõ est p se ordinabilis ad aliquẽ actum vlteriorem. alioquin posset esse pcessus in infinitum in substantijs materialibus vt quelibet posset esse pars alterius. ergo multo magis angelus est per se subsistens fm intellectum predictum. ¶ Hec ratio procedit ex medio cõmuni: q: medium illud qd est p se subsistẽs eque concludit propositũ de igne sicut de angelo, imo de quocunqz qd est complete in aliqua specie substantie. ¶ Hinc patet q non vnibile non est differentia distinguens angelum ab aia: q: est cõe angelo ⁊ igni. ¶ Hinc etiã patet quare anima separata nõ est persona. lz em̃ non sit nata inherere: ⁊ ideo sit ens per se secundo modo p̃dicto: licet etiã posset eẽ ens per se primo modo. i. solitarie: nõ tm̃ per virtutez cause extrinsece: sicut potest accidẽs vel forma materialis: sed virtute nature sue sibi derelicte. ⁊ hoc q: non necessario dependet a materia in pprio suo esse. Tamẽ nõ potest esse ens per se tertio modo predicto ⁊ solũ illud qd est sic per se ens dicitur suppositum. In natura autẽ intellectuali dicitur psona. ⁊ sic est persona incõmunicabilis q: sibi repugnat cõmunicari: non tantũ vt vniuersale singularib⁹: sed vt forma materie actuãdo p ipsam. ¶ Secũda ratio ad propositũ est hec. quicqd potest esse forma substantialis hoc sibi competit imediate per essentiam suam. s. posse dare actum simpliciter ipsi materie. quia. 8. meta. patet q non est alia ratio quare hoc posset facere per se vnum cũ materia: nisi quia hoc est per se actus ⁊ illud per se potentia. ⁊ huius non est aliqua rõ vlterior nisi ppria rõ huius et illius. ergo cui repugnat esse hũc actum materie. precise repugnat sibi p rationẽ ppriã. ɔñtia ista pbat q: maior: pfectione attestat q alicui repugnat esse formã materie q̃s q sibi conueniat. si g non põt hoc sibi cõuenire nisi p suam ppriã rationẽ: sequitur q cui re-

[Margin notes: t. c. 2. — c. t. 10. — B — t. c. 15.]

pugnat marie repugnabit p ppriam rōnem formalē ipsius. Si igit rō ppria quiditatiua angeli esset nota: p illā ppter qd posset ostēdi q sibi repugnat informare materiā. ¶Ista rō lz ostēdat q mediū esset propriū ad cōclusionem si ipsa esset nota: tñ nō ostēdit cōclusionē esse verā. vnde negans eam diceret q nō repugnat huic informare. nec essentia sua ppria est ratio p se repugnantie ¶Ideo vlterius confirmat rō sic. cuilibet actui simplr p rōnē propriā. vel cōuenit aptitudo ad p se informandū vel repugnat informare de essentia angeli nō est dari primū. ergo secundū. et tūc vltra vt argutū est: ipsa essentia est ppria rō repugnātie. probatio minoris aptitudo non est sine actualitate quin sit imperfectio aliqua. ¶Tertia rō posset poni talis. ordo perfectionis informis videt esse per recessum earum a materia: sicut actus perfectior plus recedit a potentia. sed anima intellectiua tm̄ recedit a materia: q nāe sue relicta pōt habere esse suū proprium sine ea. ergo angelus qui est perfectior q̄cūq3 aia intellectiua plus recedit a materia. sed nō videt q plus possit recedere nisi sibi repugnet inesse materie. ¶Ista rō nō videt multū probare: q multiplex datur excellentia actus ad actū alia q̄ ista sic recedere a materia: imo anima itellectiua: licet possit esse sine materia: tñ ita perfecte pōt vniri materie sicut aliqua forma inferior: ita diceretur q angelus potest quidē esse sine materia etiā perfectiori modo q̄ anima intellectiua: sed tamē potest esse in materia: q licet depēdere a materia sit imperfectionis. non tñ est euidens q posse cōmunicare actualitatē suam materie sit imperfectionis. et precipue qñ talis cōmunicatio potest esse sine depēdētia: sicut poneret in proposito. ¶Quarta rō videt sumi fm aliquos ex operatione angeli que est intelligere et hoc sic. intelligere est operatio immaterialis. ergo intellctus est potentia imaterialis. et vlterius. ergo nā intellectualis est natura immaterialis. ¶Prima consequētia pbat p hoc q operatio nō est magis abstracta a materia q̄ potentia cuius est operatio. operatio enim inest operāti fm potētiam propriā vt fm rationē proximam operādi. et per cōsequēs si potentia sit materialis illa operatio non est immaterialis. ¶Scda consequentia probatur: q potētia non excedit substantiā: et videt ista cōsequentia precipue tenere de natura illa que est mere intellectualis cuiusmodi est natura angelica. non sic manifeste tenet de natura q̄ est diminute intellectualis. et cum hoc sensitiua quātū ad aliquam potētiam. sicut est anima nr̄a: q illa dependet a materia in operādo saltem aliqua operatione: sed natura mere intellectualis nullo modo depēdet a materia in operando nec p cōsequēs in essendo. ¶Videt etiā consequentia a primo ad vltimū confirmari per cōmentū propositionis penultime de causis vbi habet. Impossibile nāq3 est vt sit res cuius substantia cadat sub tempore. et ei⁹ actio sub eternitate. sic eñ eius actio melior eēt ipsius subiecta: hoc est impossibile. ¶Primū antecedēs probat ex obiecto: q ab obiecto actus q̄libet recipit spēm et perfe-

Vid. 2. de aia et 2. de ge.

Th. 1. parte sum. q. 89. art. 1.

1. et 2. de aia.

ctionē nūc ađt obiectū intellˀs inquātū hmōi a materia abstrahitur: qꝛ formē in materia sunt indiuiduales: q̄s nō apph̄endit ꝺm q̄ hmōi. ❡Si huic ratiōi istet̄ qꝛ simili rōne posset cōcludi per operationē ꝛ vlterius ꝑ potentiaꝫ q̄ aīa intellectiua esset imaterialis ꝛ tñ conclusio est falsa. hoc est q̄ nō est perfectio materie. licet ꝺm aliquos vera sit de immateriali. hoc est non cōposita ex materia ꝛ forma. ❡Diceret̄: q̄ bene potentia intellectiua est immaterialis ꝛ ēt anima hoc mō est immaterialis: qꝛ non est imersa materie nec a materia totalr̄ apprehensa. et hoc declarat̄ qꝛ quanto forma est nobilior tāto magis dominatur materie corporali ꝛ minus ei coniungit̄ ꝛ magis eā sua virtute excedit. aīa aūt nr̄a vltima est in nobilitate formarū. vnde intm̄ sua virtute excedit materiaꝫ corporalē: q̄ hꝫ aliquam operationē ꝛ virtutē in q̄ nullo mō cōmunicat cū materia corporali: ꝛ hec virtus dꝛ intellectus. ❡Cōtra istud. hō nō est hō ꝺm animā siue ꝑ animam, nisi ꝺm q̄ aīa informat mām. ergo nec opat̄ opatione propria hoīs ꝺm animā nisi vt anima ĩformat mām. ergo vel non intelligit ꝺm animā vt ꝺm formā que sit pͥncipiū huius operationis. vel intelligit ꝺm eā vt informat materiā: Prima ꝓpositio probat̄: qꝛ compositū non est illud qđ est nisi ex partibus. ꝛ hoc non vt diuisis sꝫ vt vnitis. vt pꝫ. ex. 7. meta. respectu huius syllabe ab. de. a. ꝛ. b. et ita vlr̄ de partibus ꝛ toto. nec solum est hoc verum de partibus materialibꝰ quas vocat ibi phs elementa: sed etiam de partibꝰ essentialibꝰ que sunt materia ꝛ forma. cōpositū eñ ex hoc vnum est qꝛ hoc est potentia et illud actus sicut vult. 8. meta. hoc est qꝛ vna pars que est potentialis informatur. ꝛ alia que est actus informat ipsam. ❡Item scđo contra idem. Anima ꝺm supremū gradum ꝑfectionis sue eēntialis informat, mām. sed intelligere non pōt cōpetere sibi ꝺm aliquē gradum superiorē q̄ sit supremꝰ. non ergo cōpetit sibi vt excedit mām. intelligendo ꝑ excedere non informare. prima pꝫ: qꝛ alioquin homo nō esset supremū ens corporale. nec ꝑ ꝯñs proximū āgelo ĩ ordine specierūꝫ qꝛ nō esset actu formaliter ꝑ illud qđ est supremum in anima intellectiua que est proxima forma angelo. ❡De ista q̄rta rōne videndū est. Primo de antecedente. Illud autem antecedēs. s. q̄ intellectio est opatio immaterialis: pōt intelligi tripliciter. Uno mō per oppositum ad opationes sensitiuas: que dicunt̄ organice: qꝛ exercentur per organa determinata: ꝛ sic materiales qꝛ requirunt determinatā partē corporis determinate complexionatam. ꝛ ꝑ oppositū intellectio ē operatio nō organica. non eñ ꝑ aliquā partē corporis determinatā exercetur. ꝛ hoc mō intellectus dicit̄ esse nullius partis corporis actus. intelligendo sic vt in nulla parte vel per nullam partem ꝑprie exerceat operationem suam sicut potentie sensitiue. ❡Sed ex isto intellectu antecedentis non videt̄ sequi imaterialitas forme forma enim pure materialis dūtamen sit vniformis in toto et in qualibet parte non dicit̄ operari ꝑ organū. sicut ignis non dꝛ operari per organū: ꝛ Cōmē. 7. met.

Margin notes: Tho. — t.c.60 — t.c.15. — D — Cō.31.

sup illud ergo sicut dictũ est. Uirtutes iste assimilãtur intellectui in hoc ꝙ non agunt per organũ. et loquitur de virtutib⁹ que sunt in seminibus: ⁊ paulopost: virtutes q̄ sunt in corporib⁹ animaliũ agunt per instrumenta determinata ⁊ mẽbra ꝓpria: virtus autẽ formatiua nõ agit ꝑ mẽbrum ꝓprium. et ratio hui⁹ est quia illa sola forma. dꝫ principium operãdi organice. que. s. quodãmodo illimitata in agẽdo: põt esse principiũ difformiũꝫ actionũ: que tñ non possunt elici nisi mediãtib⁹ partibus dissimilibus et ideo requirit̄ ꝙ ꝑfectibile a tali forma hẽat partes dissimiles per quas operatiões ille organice exerceãtur. ⁊ talis forma est proprie sola anima que ꝓpter sui perfectionẽ vltra formas inferiores põt esse ꝑncipiũ pluriũ operationũ ꝑ ipsam cõuenientiũ suo toti: et ideo requirit pro suo perfectibili adequato corpus hñs partes maioris dissimilitudinis q̄ ꝯueniunt pluribus operationib⁹ dissimilibus quarũ potest esse principiũ. Immo ex isto itellectu antecedẽtis vr̄ posse argui ꝙ itellectio est operatio eque materialis sicut visio: qꝛ visio põt exerceri ꝑ partem materialẽ determinatam. intellectio aũt nõ per aliquã partẽ: sed est totius primo. nõ eñ man⁹ intelligit sed homo: ſꝫ si anima nõ vt perficiens totũ possit esse principium intelligendi. ergo ipsa vt ꝑficiẽs quãcũqꝫ ꝑteꝫ eque posset esse ꝑncipiũ itelligẽdi sicut ipã vt perficiens totum. ⁊ tunc dici posset ita digit⁹ intelligere sicut hõ: quia ita digitus esset in actu per formam vt est principium intelligendi. Si ergo totum est eque materiale sicut ꝑs vel magis: sequit̄ ꝙ ista operatio que nõ cõpetit forme nisi vt est in toto sit eq̄ materialis sicut illa que sibi cõpetit vt est in parte. ¶ Rñdeo ad hoc opatio q̄ cõpetit forme: vt est quodãmodo illimitata ꝑfectio si cõmunicetur materie vel toti: cõmunicat̄ ei qđ est in actu per formã sic illimitatã: tale est. totum ⁊ non aliqua pars eius respectu anime intellectiue cui vt sic illimitata est competit intellectio. ¶ Alio mõ posset intelligi antecedens ꝙ intellectio est immaterialis terminatiue. hoc est tendit in obiectũ abstractũ a materia: ⁊ in hoc intellectu vr̄ añs ꝓbatũ fuisse ꝑ immaterialitatẽ obiecti. sed ista ꝓbatio nõ cõcludit immaterialitatẽ simpl'r etiam terminatiue siue obiectiue: qꝛ ſm oẽs quiditas rei materialis põt esse ꝑ se obiectũ intell'ꝰ nostri: sed tñmõ si requirit̄ in obiecto immaterialitas: hoc ẽ abstractio a materia indiuiduali. et ex hoc sequitur ꝙ operatio sit imaterialis terminatiue. hoc est indifferens ad obiecta singularia materialia. ⁊ tunc ad habẽdũ ꝯclusionẽ intẽtã opꝫ ꝓbare ꝙ opatio q̄ respicit vl'e ꝑ obiecto non posset aliquo modo cõicari materie. ¶ Terti⁹ intellectus antecedentis est iste. intellectio nõ est prio alicui⁹ materialis tanq̄ꝫ primi receptiui. sed ei⁹ receptiuũ primũ ⁊ propriũ est forma. Nõ illa totius q̄ est quiditas sicut est humanitas: sed illa q̄ est simplex ⁊ altera pars cõpositi. q̄libet autem operatio sensitiua est primo compositi ex materia ⁊ forma sicut ꝓpriĳ receptiui. sicut patet in principio de sensu et sensato. nõ eñ ipsa ala est immediate

receptiua visionis: sed ipm organũ qd est cõpositum ex aia & determinata parte corporis est proxima rõ recipiẽdi visionẽ: nec est aia nec aliqd aie: nec illa forma mixtionis que est in determinata parte corporis: sz forma toti⁹ organi eo mõ quo humanitas ẽ forma toti⁹ hois est proxima rõ recipiendi visionẽ. ¶ Ex hoc ptz q si organũ dicaẽ illa pars toti⁹ aialis in qua tanq̃ in primo receptiuo recipiẽ sensatio. organũ diceẽ esse aliqd compositũ ex anima vt est principiũ talis opationis & ex parte corpis sic mixta. & tũc ptz q̃re oculus cec⁹ nõ est oculus nisi ẽm qd: q: nõ est nisi altera ps cõpositi qd natũ esset dici oculus carens alia pte q̃ cõplete oculus est oculus. ¶ Ex hoc etiã patere põt q si potẽtia dicaẽ illud qd est ratio proxima recipiendi actũ: potẽtia visiua nõ erit aliqd pcise aie: sed vel erit forma totalis ipsi⁹ organi vel aliq ɔñs illã formã. ¶ Ptz quare aia separata nõ potest sentire: q: nõ hz receptiuum sensationis qd est organũ: nec formalẽ rationẽ recipiendi que est forma totalis ipsi⁹ organi. ¶ Per oppositum est de intellectione q: receptiuũ eius proximũ: & proxima rõ formalis recipiendi eã est aia vel aliqd ex pte aie pcise nõ includendo aliquam materiã: & pp̃ter hoc ipsa competere aie separate: q: ibi manet proximũ eius receptiuũ. ¶ Scd̃m et istũ tertiũ intellectũ qui plus cõtinet veritatis intelligere est operatio imaterialis: q: primũ receptiuũ hz nõ includẽs materiam saltẽ corporalẽ: et iõ sine tali mã põt ipsa opatio hri: nũc autẽ potens hre opationẽ sine materia. põt hre esse sine materia. ergo natura illa cuius est ista operatio pp̃ria non põt hre esse sine mã. ¶ Ex hoc ergo medio. s. opatiõe potest concludi ipsius nature talis imaterialitas hoc est a materia in essendo separabilitas. non autẽ illa imaterialitas vlterior q̃ est impossibilitas informãdi materiam. & hoc est rõnabile q ex intellectione que est medium cõe aie & angelo possit concludi imaterialitas cõis vtriq̃.

1. d. aia in ph.

De tertio

pncipali obijcit ɔ primaz rõnẽ: q: ex. 7. meta. forma est magis ens q̃ compositum. ergo illa non ordinaẽ ad esse totius tanq̃ ad aliquid perfecti⁹. ¶ Preterea. specialiter de aia videtur q ipsa sit per se subsistens q: ipsa per se opatur. opatio em̃ qua compositum opaẽ p se nõ cõpetit soli forme. aie aũt separate ɔpetit intelligere. ¶ Preterea. esse aie est esse cõpositi. g nõ ordinaẽ ad illd ee. ɔñs pbatur. pp̃ter hoc em̃ aia humana remanet in suo esse: totius esse destructo nõ aũt alie forme: q: hoc idẽ esse qd est toti⁹ est ipsi⁹ aie nõ sic in aliis. ¶ Preterea. hec aq̃ põt eẽ ps alicui⁹ toti⁹ aq̃ & ita est ordinabilis ad eẽ pfectius qd sit eius pticipatiue: & p ɔñs hec aq̃ nunc nõ est p se subsistens. ¶ Preterea. idem nõ repugnat eidẽ nisi p eandẽ rõnẽ repugnantie. si g angelo repugnet informare mãz hoc ẽ p aliquã vnã rõnẽ in angelo pp̃ter quã sit ista repugnãtia. nõ ergo sunt due rõnes. vna cõis sicut pcessit prima rõ & alia pp̃ria sicut processit secunda rõ. ¶ Preterea. ẽm phos celi videnẽ esse animati. nõ autẽ põt poni ibi anima intellectiua: Auic.

T. c. 7.

2. ce. et met. et 9. mc.

q: intellectiua iferior angelo nō pōt pficere corpus nisi pficiat ꝑ perfectionem vegetatiue ꝛ sensitiue q̄s icludit: vel nisi ille si sint distincte simul perficiant. ¶ Preterea. angel⁹ qn̄q3 sumit sibi corpus ꝑ qđ exercet actus vite: ergo cum agere p̄supponit esse dabit illi corpori esse viuū. ꝛ ꝑ ɔ̄ns ifor mabit illud. ¶ Ad ista quinq3. Ad primū non intelligit prius ꝛ maius ꝑm ꝑfectionē: sed ꝑm pn cipalitatē ꝛ indepēdētiā: q: esse principij principalioris est inde pēdēs respectu ꝑncipiati: ꝛ respe ctu ꝑncipij minus principalis.

Enumerat tm̄. 5. hic sol uēda: q: duo vltia h̄ut sol ni l. 2. primū di. 14. q. 1. secūdu3 dist. 8. q. vnica.

¶ Ad scđm quāuis ista ponatur rō fundamentalis pro conclusio ne ista ꝙ aia intellectiua ē subsistēs: tn̄ cōclusio nō videtur vera loquēdo ꝑprie de subsistente: eo mō quo pri⁹ dictū est: ꝙ ens per se tertio mō ibi accipiendo dicit subsistēs: s3 nec oia intellectiua vnita est ꝑ se subsistens. i. solita rie sicut accēs in altari d: per se ens: q: tunc vnita nō informaret corpus. separata em̄ q: sic est ꝑ se ens nō informat. si g̃ vnita esset sic ꝑ se ens eūde3 modu3 essendi h̄ret informans ꝛ nō informās.

3

¶ Ad rōne3 ergo illā. intellectio que est opatio imanēs in operā te pōt dici cōpetere ꝑ se alicui du plr. ¶ Uno mō sicut proximo susceptiuo. ¶ Alio modo sicut remoto. Exēplū primo mō superfi cies dicit alba. scđo mō non sed bene dicit homo ē albus. sic ani ma dicit per se intelligere tanq̄ proximū receptiuum intellectio nis. sed nō primū qn̄ est vnita: q: qn̄ est vnita est ratio ꝑm quā intellectio conuenit homini tanq̄ toti per formā. homo aūt dicitur ꝑ se intelligere tanq̄ receptiuu3 remotū q: non recipit intellectio nē nisi per hoc ꝙ aia que est eius forma ꝑrimius recipit eam: qn̄ ergo accipitur in maiori: qđ per se operatur est per subsistens: verum est de primo operante. qđ. s. sic operatur ꝙ non est vlterius alicui ratio operandi illa opatio ne. Si aūt non esset subsistens: s3 forma informans, nō posset operari quin vlterius esset ratio ope randi suo toti sed isto mō minor est falsa ꝙ aia per se itelligit hoc n. non est verum nisi eo mō quo operatio cōuenit forme sicut pro ximo susceptiuo. ¶ Ex ista patet quomodo intellectio est immate rialis. s. nō ꝙ nō sit ipsi⁹ aie vni te prout informat materiā: s3 q: ipsa est solius anime vt proximi susceptiui. totius aūt compositi tanq̄ remoti susceptiui ꝛ tm̄ ꝑm partē formalē sui. ¶ Ad aliđ habens oīno idem eē nō vr̄ simpliciter imꝑfectū per hoc ꝙ nō cōicat alteri illud eē. si ergo aie esset idem eē qđ ꝛ totius quare aīa sepata eēt imperfecta in eēndo? cū tunc nihil sibi tollatur nisi ꝙ suum esse nō cōicat alteri: quare etiam idem esse h̄ns anima esset imperfecta in essendo: ꝛ totū habens idē esse: esset imperfectū in essendo? qūo etiā manet esse totius nisi maneat totū h̄ns illud esse? ¶ Dico ergo ꝙ eē anime manet idē dum anima manet ens il lo esse: ꝛ hoc siue sit cōiūcta siue separata: ꝛ consimiliter vr̄ ꝙ esse totius non manet idem nisi du3 totum manet edem in illo esse q: nullus esse actuale vr̄ manere idem: nisi manēte illo actuali ter habēte illud esse. Uidetur ergo ista neganda ꝙ esse aie est idē qđ esse totius: q: anima habens esse videtur

esse videt pars toti⁹ habētis eē. cōsimiliter videt eē se habere ad esse. ¶Et illa ꝓbatio: q̄ adducit ad ꝑpositum. s. ꝙ aīa remanet in suo esse: nō sic alie forme: nō concludit ꝑpositū: imo oppositū. nō enim remanet i suo esse: qꝛ esse ei⁹ est oīno incorruptibile ꝛ per se ꝛ per accidēs. videret aūt corruptibile si esset idē cū esse cōpositi. cōpositū eīn vere corrupitur. sicut eīn generatio videtur terminari ad esse generati: ita esse corrupti videt esse terminus a quo corruptionis: ꝛ per ꝯñs non manere. ¶Alie aūt forme materiales nō manet in suo esse: corrupto toto: non qꝛ esse earū non fuerit aliud ab esse cōpositi corrupti: sꝫ qꝛ ipe corrūpūtur ꝑ accidens: hoc autē est vel qꝛ agēs corrūpēs ꝑ principiū suū actiuū cōtrarium illis attingat illas vt cōtraria: vel saltē attingit cōpositū corrūpendo ipsum: et forme tales sunt insepa-rabiles a ꝯposito in essendo. neutrū aūt istoꝝ verū est de aīa intellectiua. Si etiā (vt isti dicunt) aīa intellectiua sit incorruptibilis: qꝛ esse per se conuenit forme q̄ est act⁹. qō aūt ꝫm se conuenit alicui inseparabile est ab illo. sicut ergo impossibile est ꝙ forma separet a seipsa: sic impossibile est ꝙ forma subsistens desinat esse. Si inquā ista sit rō incorruptibilitatis aīe intellectiue: seqtur ꝙ non est incorruptibilis ꝓpter hoc qō idē est esse eius ꝛ totius. est eīn separabilis a toto manens tñ inseparabilis a seipsa. ¶Pōt igitur ad clarius vidēdū respōsiōes ad duo argumēta ꝑdicta distingui de esse. ¶Uno mō esse pōt intelligi illud quo primo formaliter aliquid recedit a nō esse. primo: aut recedit a nō esse: per illud per qō aliquid est extra intellectum ꝛ potentiā sue cause. hoc mō cuiuslibet entis extra intellectuꝫ ꝛ causam est ꝓpriuꝫ esse. ¶Alio mō dꝛ esse vltimus actus cui. s. non aduenit aliqs alius dās esse simpliciter: ꝛ ipm dꝛ simpl'r habere esse cui primo conuenit esse sic dictuꝫ primo inquā sic: ꝙ non sit alicui alteri rō essendi illo esse. Isto mō compositū ꝑfectū in specie dꝛ esse ꝛ solum illud pars aūt eius dicit esse ꝑ accidēs tātūmodo vt magis proprie participatiue isto esse totius. sic igit solū cōpositum est ꝑ se ens accipiendo eē scđo modo. Aīa autē intellectiua nō dꝛ subsistens nisi improprie ꝛ ꝫm quid: lꝫ dicatur ens ꝛ ꝑ se ens primo modo accipiendo esse: ꝛ hoc ꝓ respōsione ad primum argumentum. ¶Per eandē distinctionē ptꝫ ad scđm: qꝛ primo modo accipiendo esse forme ꝛ totius non est idē eē oīno scđo modo est idē esse: sed illud nō est vtrinsqꝫ eodem mō: sed totius primo ꝛ partis participatiue. ¶Ex hoc patet quō aīa separata dꝛ imperfecta in eēndo: quia eo mō quo ipsa est vnita potest dici perfecta in essendo: nō essentialiter ꝛ primarie: sed participatiue: suo qdē ꝓprio esse est eq̄ perfecta separata ꝛ cōiūcta: sed coniuncta perfecta est esse totius participatiue: licet non primarie. ꝛ quātū ad hoc separata est imperfecta qꝛ caret ipo esse totius: ꝛ posset dici ꝙ ista imperfectio est imperfectio simpliciter: quia caret illo eē qō est perfectio simpliciter: licet nō ꝓpria: immo ipsa est maior ꝑfectio q̄ esse eius ꝓpriū: qꝛ includens illud esse. Non igitur dꝛ forma imperfecta ex hoc solo ꝙ non

Cā notabilis q̄re forme nō remanent. post cōpositū.

L

M

cõicat suam perfectionẽ alteri. si-cut nec ipsa perficit in hoc ꝙ cõmunicat: sed dr imꝑfecta ex carẽtia ꝑfectionis esse totius: que carẽtia cõcomitatur illud nõ cõicare. ¶ Ad quartũ illud qḋ potest esse pars integralis homogenea totius ꝛ si participet esse eius qñ est in toto: ꝛ non participet qñ est extra totũ: tñ separatũ non dr imperfectũ: qꝛ habet esse eque perfectũ cum illo esse qḋ potest participare. vnde non dicitur ꝓprie ordinabile ad esse totius sicut illḋ qḋ natum est esse pars essentialis ꝑ se ordinabilis ad esse illiꝰ cuius natum est esse aliquid: nec potest esse in se aliquid eiusdem rationis cum illo. ¶ Ad aliud dico ꝙ in eodem pñt plura includi. quorum cuilibet ꝺm ꝓpriã rationẽ etiã alio circũscripto repugnat aliqḋ idem. et tunc quocunqꝫ illorum põt esse rõ repugnantie illius includẽtis ad aliud. Exẽplũ homini ꝑ rõnẽ substantie repugnat ꝙ sit albedo etiam quocũqꝫ alio circũscripto. ¶ Itez ꝑ rationẽ rationalis. illa ergo propositio est negãda ꝙ vnũ vni nõ repugnat nisi per vnã rationẽ repugnantie. sed si addatur non nisi per vnicã rationẽ primã: distingui potest: qꝛ ratio repugnãtie vni extremo cõpetit illi cui est ratio repugnandi ꝛ alteri repugnat: vel ꝙ primitas ista refertur ad istã cõuenientiã: ꝛ tunc illa erit prima ratio repugnantie que primo ꝯuenit isti et cum hoc repugnat alteri. vl' ꝓmitas ista refertur ad repugnantiam. ꝛ tunc illa erit prima ratio repugnantie que primo opponitur illi: cum hoc conuenit isti: et vtroqꝫ modo potest distingui de primitate communitatis et perfectionis. Quantũ ad primitatẽ cõmunitatis: prius repugnat substantie esse quantitatẽ ꝙ̃ animali ꝛ econuerso tamẽ quantũ ad priminatẽ perfectionis: qꝛ aı̃al plura icludit propter que repugnat sibi. ꝙ sit quantitas quam substãtia includit: accipiendo tamẽ vniformiter primitatẽ vera est propositio: ꝙ eiusdem ad idẽ vna est ꝓma ratio repugnantie: ꝛ ex hoc sequitur ꝙ non processit vtraqꝫ ratio posita ad conclusionem ex ratione repugnantie prima eadez primitate. qḋ concedo. ¶ Similiter quantum ad primitatẽ cõmunitatis prius cõpetit homini esse substantiam ꝙ̃ rationalẽ ꝛ quantum ad primitatẽ perfectiõis est econuerso. ¶ Sed si arguaẗ. idez nõ competit eidẽ nisi per eandẽ rationem. ergo similiter est de repugnãtia. ¶ Respõdeo non est simile: quia multis cõmuniter nõ conuenit idẽ predicatuz saltẽ qḋ non est de essentia eoruz nisi per idẽ cõmuni eis. sed multis repugnare potest idẽ non per aliquid cõe eis. Exẽplũ. repugnat homini ꝛ albedini esse angelum: ꝛ licet forte homini et albedini sit ens cõe vniuoce: tñ ens non est ratio istius repugnantie: quia cõuenit angelo. Exẽplum manifestius. lapidi albedini ꝛ chimere repugnat esse deum: non tamẽ per aliquid commune: sicut manifestum est.

Additio.

¶ Aduerte: quia doctor non soluit dño vltima argumẽta: scilz sextum ꝛ septimũ facta in principio tertij articuli. ¶ Ad primũ igitur dici potest ꝙ licet Auicẽ. hoc posuerit. 9. sue. Meta. c. 4. scꝫ celuz est animatũ: tamẽ. Aristo. nũꝙ̃ posuit. Et si dicatur ꝙ Aristo. in de celo ꝛ mundo. et. 12.

Meta. videatur hoc dicere: vel alibi ❡ Respondetur quod anima duplex officium habet: vt patet 2. de aia. scilz mouendi et informandi. De primo dicit Aristo. quod est secundum quaz intelligimus et sentimus et mouemur: et secundum hanc vltimã proprietatẽ celi dici possunt esse animati: et sic angeli sunt forme celi: non informãtes sed mouẽtes. ❡ Ad aliud per idẽ dico: vt patet in. 2. dis. 8. quod angelus potest assumere corpus et vniri illi vt motor naui et mobili. nõ autẽ per informationẽ vt ptz de multis angelis et bonis et malis: vbi. s. in scdo et c.

alioz.

Ad argumentuz

principale nego cõsequẽtiam. Et ratio est: quia prius potest esse ratio repugnandi alicui ne insit sibi: quod si inesset esset posterius sicut repugnat homini esse rudibilẽ. et illud quo formaliter homo est hõ est rõ illius repugnantie. et tñ rudibile si inesset: esset posterius hoie: sicut passio est posterior suo subiecto. Est igit prius simplr necessario cã repugnãtie sic. s. quod cõtradictio est illa cõiungi: nõ sic necessario põt esse rõ cõueniẽtie alicuius posterioris. sic scz quod cõtradictio sit illa non vniri: quia nõ est cõtradictio absolutuz prius separari a suo posteriori. ❡ Ad propositũ formã materialẽ separari a materia nõ requirit nisi forma nõ sit simplr necessaria rõ sue vnionis ad materiam: quod verũ est: quia est entitas absoluta: et ita prior natura illa vnione: sed formã imaterialẽ vt angelũ posse vniri materie poneret aliqua vniri quorũ vnũ est rõ repugnantie: vt oñsum est in solone qõnis.

Questio. X.

Ad secũdũ quesitũ an deus posset species in eucharistia cõuertere in aliqd preexistẽs? Arguitur quod nõ: quia nõ põt aliqd cõuerti in aliud nisi hẽat aliqd cõe. iste species nõ habent aliqd cõe cum aliquo preexistente. ergo et c. Maior pbatur: si nihil maneret cõe. ergo esset istarũ specierũ annihilatio et nõ cõuersio. Minor pbat: quia iste species nõ habent substãtiaz subiectã: nec etiã materiam que est primuz subiectum in his q trãsmutãtur adinuicẽ. ❡ Contra. natura põt istas species cõuertere in aliqd nõ preexistẽs. ergo deus potest illas cõuertere in aliquid preexistẽs. Añs ptz: quia iste species cõuertuntur per actũ nutritionis in substãtiã nutriti: ita quod ex eis virtute nature generetur caro nõ preexistẽs: quia si preexistens magis habet propositũ. cõsimiliter ex eis virtute ignis posset generari ignis: et virtute celi posset gñari aliquod aial per putrefactionez. Probatio cõñie: magis videt potẽtia diuina posse super istas species vt cõuertẽdas in preexistẽs: quam potẽtia nature in nõ preexistẽs: quia potẽtia excedit potentiaz in infinitũ: preexistẽtia termini et nõ preexistẽtia nõ variãt rõnẽ termini in infinitum. ergo et c.

1. phy. 2. 1. de gña. et 7. me. et. 12. eiusdẽ et alibi sepe.

Questio

ista nõ querit gñalr de possibilitate totalis cõuersionis vnius in aliud: sed specialiter de conuersiõe inter tales terminos de quibus est specialis et ppria difficultas. ❡ Ad cuius solutionẽ pro-

p̄riam videndū est. Primo si in istis terminis de quibus q̄rit̄ sit aliqua sp̄alis rō impossibilitatis ad cōuersionem totalē. ¶ Et hoc vidēdū est. Primo ex parte illi⁹ termini a quo qui dr̄ quātitas separata. Scd̄o ex parte termini ad quem qui intelligitur per hoc qd̄ est aliqd̄ p̄exn̄s. Tertio ex p̄te cōuersiōis qualis est ista ꝯuersio. puta si illa ſm q̄ tangit argumētū sit annihilatio.

a **De p̄rimo** dico q̄ non est aliq̄ sp̄alis rō impossibilitatis in quātitate separata: quin ip̄a possit eque ꝯuerti in qd̄cūq̄ sicut posset aliō creatū. vbi ponit̄ conuersio totalis esse possibilis. hoc pōt ad p̄sens breuiter ondi sic. Illō agēs eque pōt quēcūq̄ terminū in quēcūq̄ totalr̄ conuertere. qd̄ in virtute sua actiua hȝ vtrunq̄ terminū eque totalr̄ q̄tū ad esse: ⁊ non esse ⁊ quodlibet necessario concomitās vtrūq̄ terminū in essendo Deus hȝ quecūq̄ duo creata eq̄ isto mō in sua potestate siue potētia actiua. ergo ⁊c. Maior p̄rimo exponit̄ sic totuȝ aliq̄n tenet̄ catheg. ⁊ significat idem qd̄ perfectū ex partibus. Aliq̄n sincathe. ⁊ significat idē nō quelibet pars. In generatione substātie ſȝ ph̄z primo de generatione: cōuersio est totius in totū. hoc intelligit̄ p̄mo modo: q̄ tam corruptū q̄ generatū est per se vnum. ⁊ iō vere totum. In generatione vero ſm q̄d qualis est in alteratione vel augmētatione ibi generatū nō ē per se vnū ſm ph̄m. 7. metaph̄y. c. 6. Nō fit inq̄t quale ſȝ q̄le signū nec quātū: sed quantum lignum ⁊ ideo ibi genitū nō est vere vnū In p̄posito vero intelligit̄ conuersio totalis siue totius in totū sincathe. vtpote q̄ sic cōuertatur compositum in cōpositū: vt materiā in materiam ⁊ forma in formā. Maior sic exposita p̄obat̄ q̄ agēs q̄ eque hȝ in virtute sua actiua vtrūq̄ terminū conuersionis quantū ad aliquid partiale in eo: eque pōt vnū in alterū conuertere conuersione partiali: sicut eñ generans qd̄ hȝ in virtute sua actiua formā hui⁹ corrupti et formam huius geniti. pōt illud in illud cōuertere conuersione partiali: que est ſm formā. ⁊ sic illud agens quod eque hȝ in virtute sua formā hui⁹ corrupti ⁊ formaȝ hui⁹ geniti: eq̄ pōt p̄tialiter cōuertere istud in illud corrūpendo vel generendo: ergo pari rōne agens qd̄ eque hȝ in virtute sua actiua vtrūq̄ terminū istū ⁊ vtrūq̄ illū: ⁊ hoc quantū ad quolibet vtriusq̄: ⁊ quantuȝ ad quodlibet necessario cōcomitās vtrunq̄ in essendo: que potest vtrobiq̄ istuȝ terminū conuertere in illum conuertione totali tale aūt agens est deus. ¶ Secundo modo sic eodē modo potest aliquid conuerti in aliud q̄uo illud pōt succedere isti nunc aūt virtute diuina pōt q̄dcū q̄ creatū ſm se totum ⁊ quolibet eius succedere alteri creato ergo ⁊c. ¶ Contra istud obijcitur primo sic. q̄ ſm hoc deus posset eq̄ cōuertere substātiam corpoream in substātiam incorporeā: ⁊ vnā incorporeā in aliam sicut potest cōuertere vnā corporeā in aliam corpoream. ꝯñtia pȝ: q̄ potentia diuina eque hȝ terminū vtrobiq̄: sed ꝯn̄s est falsum: hoc p̄obat̄ p̄io p Aug. sup gen. ⁊. 7. Oē corpus in oē corpus posse mutari nō defuerunt q̄ assererēt: corpus

Marginalia: 1. c. 10. c. 23. Vide 1. 25. phy. et 1. d. ge 1. c. 32. c. 4.

autē aliqḋ conuerti in animā fieriq̄ materiā incorporeā nec quēq̄ sensilLe scio: nec fides habet. In eodē lib.ēt.c.10.24.vel.26.expressius h3 idē.oē inquit corpus in oē corpus mutari credibile est quodlibet: autem corpus posse mutari in ala3 credere absurdū ē. ¶Preterea. Boetius lib. de duabus naturis ₇ vna persona xpi in parte qua disputat contra Eutichē dicit. Neq̄ corporea substātia in corpoream mutari pōt. nec incorporee in se inuicem proprias formas mutant. sola em̄ in se mutari possunt q̄ habēt vnius nature subiectū cōe: hec ille. ¶Secundo instatur contra istā rōnem: q2 cū non solū substātie create. s3 q̄cunq̄ creata eque subsint virtute diuine: seqneretur q̄ si aliqḋ creatū posset deus totaliter cōuertere in aliud creatū: q̄ hoc possit eque de quibuscūq̄ creatis: et tunc sequuntur multa q̄ videntur incōuenientia. ℣ Puta q̄ substantia posset conuerti in accidens: et ita posset fieri inherēs. ℣ Et absolutū posset cōuerti. in respectiuum et ita posset habere duos terminos: ₇ pari rōne ecōuerso in vtraq̄ cōuersione. ¶Tertio instatur ꝯtra istā rōnē: q2 qḋ agēs in virtute actiua hēat total'r vtrumq̄ terminū nō inferr̄ nisi q̄ pōt total'r istū destruere quod ē annihilare ₇ illū total'r ꝓducere q̄ est creare S3 hoc creare ₇ illud annihilare nō ē ꝯuertere hoc in illḋ. ergo ₇c. ¶Ad ista. ¶Ad primū intensio Aug. ibi est ꝓbare q̄ aīa in ṗma productione non sit producta de aliquo corpore sicut ipē procedit: ₇ primo per viam diuisionis de singulis corporibus. et tandem summatim de omni corpore per illud quod allegatum est corpus conuertitur in animā ₇c. Productio aūt primaria nō h3 opus miraculosum: sed talis est qualis cōpetit rebus productis. Non vult ergo negare: quin deus posset ꝯuertere corpus in animā: s3 vult dicere q̄ hoc in prima rerum productione nō sit factū vel non potuit fieri ḃm modū illius productionis: q2 illa non erat miraculosa: s3 correspondēs naturis rerū3 productarū hoc est de intentione Aug. ibidē. ¶Si vero arguatur ex verbis Aug. q2 dicit oē corpus posse mutari in oē corpus: sed nō in alam: nō est aūt primū possibile nisi per omnipotētiā diuinā: ergo nec secūdū ꝑ illā est possibile: qḋ est propositū. ¶Respondeo si aliqd est ipoı̄e vbi cōcurrūt multe rōnes impossibilitatis quodcunq̄ aliud vbi deficit aliqua illarū rōnū cōparatarum ad illud pōt dici possibile. nō absolute sed respectu huius. verbi grā. Si lapidē est impoı̄e videre ₇ alal excecatū est impoı̄e videre et catulū. an nonū diem impossibile est videre In istis semꝑ posteriꝰ est possibile respectu prioris: q2 non remanet rō illa que est precipua respectu impossibilitatis in priori. Patet discurrendo ꝑ rōnes impossibilitatis in istis exēplis ad propositū. vt ignē cōuerti in celū multas h3 rōnes impossibilitatis: puta quia non hn̄t ista corpa principia trāsmutādi se inuicem cuiusmodi sunt q̄litates actiue et passiue formaliter vel virtualiter opposite non etiā hn̄t subiectum receptiuū transmutatiōis adinuicē. nō propter istas ratiōes solas est impossibile corpꝰ ꝯuerti in animā: sed ꝓpter aliam rō-

nem repugnat:q̃.s.est ꝙ vnū est
C extensum aliud nō:ꝛ sic non con-
ueniunt in aliqd qd natū est ma
nere cōe.in trāsmutatiōe vni⁹ cor
poralis in aliud:q2 corporale nō
trāsmutat in aliud nisi ꝑ altera-
tionē que recipit in corporali et
mō extēso:ꝛ ita nec productū pro
ducitur nisi vt extensum ꝛ habēs
modū extēsi.¶Ad aliā auctorita
tē q̃ est Boetij:dico ꝙ intētio sua
est ꝙ nō sunt conuertibilia in se
inuicē:nisi que habēt materiam
cōmunē:nec hec oīa sicut ait ibi
sed ea tm̄ que in se facere et pati
possunt.vñ dicit ibidē ꝙ nō pt es
in lapidē permutari:ergo nō lo-
quitur de quacunq̨ conuersione
possibili deo.sed de cōuersione q̃
reqrit materiā cōmunē:imo ꝛ vl-
tra hoc etiā qualitates actiuas ꝛ
passiuas oppositas: q̃ sufficiunt
ad conuersionē mere naturalē:q2
aliter intelligi nō potest ꝙ es nō
posset cōuerti in lapidē nisi de cō
uersione naturali ꝛ non quacūq̨
sed immediata. ¶Si obijcias ꝙ
sic intelligēdo dicta sua nō potest
hr̄i cōclusio quā intendit proba-
re.i.ꝙ humanitas nō posset con-
uerti in deitatē:q2 fm̄ p̄dicta ex
premissis suis nō poterit p̄dicta
cōclusio cōcludi nisi de cōuersiōe
immediata q̃ posset fieri virtute
nature:de tali cōuersione nō fuit
cōtradictio inter ipsum ꝛ eutticē.
¶Rñdeo.rō Boetij in premissis
suis nō plus concludit q̄ꝫ qd di-
ctū est supra.s.ꝙ natura humana
nō pōt cōuerti in diuinitatē tali
cōuersione que requirit subiectū
cōe ꝛ principia agendi et; patiēdi
mutuo in cōuersis:sed vt habeat
cōclusio quā intēdit.s.ꝙ ꝑ nullā
potētiam potest humanitas cō-
uerti in diuinitatē:oportet adde-
re istā propositionem:diuinitas
nō minus excedit actiuā poten-
tiam quācūq̨ causatiuā in ratio
ne termini q̄ꝫ vnū ens naturale
excedit quācunq̨ potentiā natu
ralem cōparatū ad aliud ens na-
turale.patet hec propositio:q2 cū D
diuinitas sit infinita ꝛ incausabi
lis.nullo modo pōt esse termin⁹
potētie causatiue.quodcūq̨ autē
creatū pōt esse terminus potētie
causatiue:ꝛ hoc non tm̄ absolute
sed cōparatū ad quodcūq̨ aliud
ens creatū tanq̄ꝫ succedēs illi tūc
fiat argumētum Boetij per locū
a maiori.si ꝑ totā potentiā crea-
tam non potest aes immediate
mutari in lapidem. ergo multo
magis vel eque non potest per
quācūq̨ potentiā actiuā natura
creata conuerti in diuinitatem.
¶Ad illud de substantia et ente
absoluto cōcedi pōt cōclusio que
infertur:ꝙ substātia pōt conuer- E
ti in accidens:ꝛ ens absolutū in
ens respectiuū:nō tñ seq̨tur qd
substātia inherebit: manēs sub-
stantia quia vterq̨ terminus cō-
uersionis habebit proprium mo
dum essendi sibi correspondentē
ita ꝙ termin⁹ a quo si fuerit sub-
stantia habuit modū per se essen
di terminus autē ad quē istius
conuersionis si fuerit accidens
habebit proprium modum sibi
correspondentē.s.esse in alio:non
ergo substantia existit in alio:sed
substantie per se enti tanq̄ꝫ termi
no a quo succedit ens in alio tā-
q̄ꝫ terminus ad quē.¶Consimilr
de ente absoluto et respectiuo.
¶Ad tertiū dici pōt ꝙ non īpro-
bat cōuersionem totalē quātita-
tis nec etiam in aliquid preexistēs
sed si aliqd īprobat:īprobat gn̄a-
liter cōuersionē totalē: que tñ in

ista questione supponenda videtur: & illa supposita difficilia declaranda essent.

F De scdo principali conceditur cōiter ꝙ non est aliqua ratio specialis impossibilitatis ad istā cōuersionē in preexistētia termini ad quem qꝛ in eucharistia ponitur panis cōuerti in corpus xp̄i preexistēs. ¶ Huius autē crediti possibilitas declarat vno mō sic: deus qꝛ nō agit vt instrumētū cum sit primum agens. ideo pōt agere non per motuȝ. & sic seqtur ꝙ pōt formā destructā eādem reducere: et hoc in eadem materia nā tō prohibet forma eadē redire actione alicuiꝰ agētis creati: quia illud agens agit per motū: q̄ cū sit successiuus nō pōt idē redire. ¶ Ulterius deus respicit materiam vt ē quid & vt sic est indistincta. quancunqꝫ ergo formā pōt ponere in hac materia: eandē potest ponere l quacūqꝫ materia. ¶ Ex istis duobus declaratis arguit: quia deus potest formaȝ destructā eādē reducere in suā materiā ex primo. et per cōsequēs ex scdo pōt illā formam in quācūqꝫ materiam reducere. & pari rōne formā manētē in materia propria pōt eandem in quancūqꝫ materiaȝ inducere. sȝ ad idētitatē forme in nūero sequitur ꝙ eadem sit materia: ergo deus pōt facere ꝙ quecūqꝫ materia fiat hec materia sicut pt facere ꝙ fiat. sub hac forma pōt ergo deus facere ꝙ forma corporis xp̄i ponatur in materia panis sicut potest facere ꝙ materia panis fiat sub hac forma & sic ista materia conuertitur in materiaȝ illius corporis: & forma in formam & totū in totuȝ. ¶ Assumpta multa in ista deductiōe declarantur: diffuse: sȝ declaratōes ille cā breuitatis possunt omitti imo istā deductioneȝ breuiādo vis eiꝰ in hoc vr̄ stare: cōpositūꝰ. a. conuerti totalr̄ in cōpositū. b. est potētiale a. informari forma ipsius. b. hoc aūt est posse. ergo &c. prima pbaf ꝙ potentiale ipsius. a. informari forma ipsius. b. est istud potētiale fieri illud qꝛ idētitas forme cōcludit idētitatē materie: & ita cōuertif. a. in. b. nō solū forma l formā: sȝ materia in materiā & econtra: pbatio scde: qꝛ potentiale ipsius. a. & potentiale ipsiꝰ. b. est qd indistinctū & sic in hoc et in illud pōt eadē forma induci ab agente respiciēte illd patētiale vt est qd. ¶ Isto mō breuiando istaȝ deductionē nō videf necessariū eē ad ppositū illud quod ibi tangif de reditione forme destructe. ¶ Cōtra istud materia tota vt est quid sub qua rōne deus eam attingit in agendo: aut intelligif esse eadē identitate numerali aut tātū mō eadeȝ qꝛ eiusdē rōnis. ¶ Si pmo mō hoc videtur falsum: & contra Aristo. 12. meta. c. 2. horuȝ inquit q̄ sunt in eadem spē diuersa supple sunt principia non specie sed qꝛ singularium aliud tua materia et species & mouens & mea: ratione autem vniuersali eadeȝ. Si etiam sit eadem numero materia. a. & materia. b. ergo cum forma. a. nō possit educi de materia. a. quia materia. a. iaȝ actu habet illam formam pari ratione non poterit educi de materia. b. Intelligatur per. a. corpus christi et per. b. panis. si de materia panis educatur forma corporis xp̄i nō propter materiam panis: fieret materia corporis siue converte-

Egidius ro ma in theorematibꝰ theore. ma. j.

t. c. 27.

tur in eā: q: materia quadā prioritate est prior forma ſm Augu. 12. cōfeſ. c. 16. Eſſe vtiq aliqd non formatū pōt formari: qd aūt non eſt nō pōt ſic. ergo eſt prior materia ꝙ illd qd ex ea fit. ⁊ in lib. 13. c. 18. Cum aliud ſit celi ⁊ terre materies aliud celi ⁊ terre ſpecies: materiā quidem de nihilo oīno mūdi autē ſpeciē de informi materia ſimul tñ vtrūq feciſti. ⁊ ſm illud. 1. meta. In fundamento nature nō ē aliqd diſtinctū ⁊c. ¶ Et p rōnē: q: ipſa materia eſt eadem vt ſub oppoſitis formis: forma aūt nō pōt ſine ipa manere. Nūc autē ad variationē poſterioris non ſeqtur variatio prioris: non ergo ſi hec forma recipiat in aliq alia materia: ſeqret ꝙ illa fieret iſta. nā ibi nō eſt niſi inductio forme in materiā q pri⁹ eā non habuit: materia aūt trāſiēs a priuatione ad formā nō ꝓpter hoc fit materia q ipa prius nō fuit. ¶ Si aūt intelligat ſcdo mō ꝙ qcunq materia vt qd eſt eadez: hoc eſt einſdē rōnis. ex hoc nō ſeqtur ꝙ forma q eſt i iſta materia poſſet eadē numero ſimul ineſſe illi: ſʒ tātūmodo ꝙ aliqua eiuſdem rōnis cū ea. hoc autē non ſufficit ad habēdū intētū. ¶ Ulterius quātuʒ ad iſtum articulū dico ꝙ dupliciter pōt intelligi conuerſionē fieri in preexiſtēs. ¶ Uno mō. ſ. in illd qd aliqñ fuit: ſed nūc nō manet. ¶ Alio mō in p̄exiſtēs qd. ſ. p̄fuit ⁊ nūc in eodē eē manet. ¶ Et hoc ſcdm adhuc dupliciter intelligit. ¶ Uno mō ꝙ manēs ſimplr in eē prehabito: tñ aliq nouitate ſuper addita illi eē ſit termin⁹ noue cōuerſiōis: puta ꝙ ibi ſit noua preſentia illi⁹ termini alicui cui pri⁹ nō fuit preſens. ¶ Alio mō ꝙ ibi

Eſt i. ſ. lib. ꝯfeſ. cōiter diuidi tur textus. c. 17. antiq tranſlatione.

nō ſit aliq nouitas: nec in ipſo eē nec in aliq poſteriori. ¶ De iſtis trib⁹ intellectib⁹ p ordinē eſt videdū. ¶ Prim⁹ nō hʒ aliquā difficultatē magis de termino preexiſtēte: hoc eſt ꝙ aliqñ prefuit ꝙ de nō preexiſtēte: niſi iſtā: ſi de⁹ pōt deſtructū ideʒ numero reparare: qd concedit ab oībus catholicis. nec mirum: q: nō eſt ibi ꝯdictio. ¶ De alio aūt intellectu p̄exiſtentis: qd. ſ. in eodē eē manet eſt amplior difficultas: q: nulla mutationū de qb⁹ loqtur phs. 5. phy. vr poſſe poni ad terminuʒ preexiſtentē ſic. ¶ Prim⁹ ꝟo intellectus ſubdiuiſionis eſt ſcds ꝓncipalis de. q videt poſſibilis: q: ita videtur de facto ponendū in eucharistia. corp⁹ em̄ xpi prehabēs ⁊ retinēs idē eſſe ſimplr. p iſtā cōuerſioneʒ fit de nouo p̄ſens ſpecici panis. Et cōſimilr poſſet poni de quantitate conuertenda in preexiſtēs: q: non eſt aliqua repugnantia ex parte termini ad quem.

T. cō. 7. ⁊ in de.

Cōtra iſta arguit primo contra illud qd dicitur de eucharistia: ⁊ hoc ſic: ſm illd aliqd eſt per ſe terminus ad quem cōuerſionis: ſm ꝙ ſuccedit termino a quo: ſʒ p te corp⁹ ſuccedit pani ſm iſtā p̄ſentiā quā hʒ de nouo ⁊ nō ſm eſſe ſubſtantiale. ergo eſt p ſe terminus ſm ꝙ hʒ illā preſentiam: vel ſm ꝙ fit preſens: ſʒ ſic eſſe p̄ſens nō dicit formalr ſubſtātiam nec aliqd ſubſtātiale: q: eadē ſubſtātia per te manens nō fuit prius preſens: ⁊ nūc eſt preſens. ergo p ſe termin⁹ ad quē cōuerſionis in eucharistia nō eſſet ſubſtantia. ⁊ p ꝯñs iſta cōuerſio nō eſſet tranſſubſtātiatio: eſt q: trāſſubſtātiatio ē trāſitio vni⁹ ſubſtātie i aliā

¶ Preterea. scdo arguit ꝯ illud qd dr hoc est possibile de quantitate. Primo sic. id genitum est vbi prius corruptũ fuit. qz rõ locandi q̃ est quãtitas manet eadẽ in vtroq̃ sic etiaꝫ in eucharistia qd fuit rõ locãdi panẽ manet idẽ in conuersione: ꝛ p hoc corp9 xpi qd est termin9 cõuersionis põt poni ibi esse sine hr̃e p̃sentia talẽ. ergo per oppositum si nõ manet illud qd fuit in termino a quo rõ locandi seqtur ꝙ termin9 ad quẽ non est ibi vel nõ habebit talẽ presentiã sꝫ si quãtitas ꝯuertat in aliquid ptꝫ ꝙ rõ locãdi non manet: quia quantitas fuit illa ratio locandi. ¶ Preterea. si p conuersionẽ quãtitatis in aliud: aliud fieret hic p̃sens: sequeret ꝙ illud esset hic tali mõ essendi quali mõ ꝯuersum. habuit hic p̃sens eẽ: sed ꝯuersum qd est quãtitas fuit localiter circumscriptiue. igit termin9 ad quẽ cõuersionis est hic localiter ex q̃ videntur sequi duo impossibilia ¶ Primo ꝙ idẽ sit simul in duob9 locis localiter. Cõsequẽtia pbatur: qz termin9 q̃ fit hic localiter põt manere in suo pprio loco localiter sicut corp9 xpi nũc manet localiter i celo. Consequẽs aũt ꝙ idẽ sit sim i duob9 locꝫ localiter vr̃ inferre multa impossibilia: puta ꝙ idem simul moueretur ꝛ quiesceret: quia posset ibi moueri: et hic quiescere. Similiter ꝙ ideꝫ simul calefieret ꝛ frigefieret: si hic habebt approximatũ ignem ibi aquã. Similiter idẽ esset cõtinuũ ꝛ nõ continuũ si hic habeat diuidẽs partẽ a toto ꝛ ibi non. Similiter idem erit sil mortuũ ꝛ viuuꝫ si aĩal habeat ibi corruptiuũ inferens morteꝫ: ꝛ hic non habeat: sꝫ quecunq̃ necessaria ꝛ sufficiẽtia ad salutem. ¶ Scdm impossibile principale sequens ex hoc ꝙ terminus cõuersionis sit hic localiter est istud. ꝙ duo corpora possent eẽ simul in eodẽ loco. Consequẽtia pbat: tũ qz cõuertat istud in duo corpora qua rõe est hic localiter vnum ꝛ aliud. tũ qz cõuertat istud in aliqd maius: illd maius si sit hic localiter pars erit cũ parte. consequens auteꝫ. s. ꝙ duo corpora sint simul videtur Aristo. pbare esse impossibile ex intentione. 4. Physicorum.

Ad ista ad primum si terminus p se transsubstantiationis est substantia ꝛ sm esse substantie vt arguitur cũ corpus sm esse substantie nõ succedit pani pprie loquẽdo de successione: qz ꝛ si habeat esse post eẽ panis: nõ tamẽ incipit habere illud eẽ desinẽte pane: qd videtur necessariuꝫ ad hoc ꝙ pprie diceretur succedere ibi inesse. Alioqn posset dici sol succedere vermi corrupto: qz hꝫ eẽ suũ post eẽ vermis neganda est ergo illa propositio sꝫ hoc aliquid est per se termin9 ad quem sm ꝙ succedit termino a quo: qz sm idẽ est prius ꝛ nũc manens. ꝛ per ꝯñs alteri proprie nõ succedens corp9 xpi diceretur termin9 eẽ ad quẽ transsubstãtiationis ꝛ hoc id: qz illa nõ est productiua termini ad quẽ: sed tãtũmodo cõuersiua alterius in ipm. sm aũt illud eẽ nõ dr proprie succedere termino a quo sicut prius dictũ est. Posset tñ ista concedi ꝙ sm illud est nouitas in termino ad quẽ sm ꝙ succedit termino a quo: accipiendo pprie succedere. ꝛ tunc concedi põt ꝙ nõ esset hic nouitas in termino nisi sm istã p̃sentiã sm quã nũc vere ꝛ reali

T. cõ. 76. et circiter.

3

ter est hic:⁊ prius nō fuit hic:dūz substantia panis fuit hic. ¶Ad scdm dico q̄ nūc corp⁹ christi est vbi fuit panis:nec tñ quātitas q̄ fuit pani formalis rō essendi hic: est formalis rō corpori xp̄i essendi hic.tū q₂ quantitas ista nō est formalr in corpore xp̄i. ḡ nec aliquid corpori xp̄i cōpetit per illaȝ vt p rōnē formalē. ¶Tū q₂ quātitas nō pōt esse formalis rō locādi nisi circunscriptiue: q₂ illa est rō determinata ad illum motum locationis. q̄cqd ḡ p quātitatem vt p rōnē formalē locat̃:hoc circū scriptiue locatur:corpus xp̄i non sic est p̄sens in sacramēto: ptȝ ergo ⁊c.lȝ ergo non maneret illud qd̄ fuit conuerso rō formalis locādi:adhuc poterit deus terminū cōuersionis facere ibi presentē vbi conuersum fuit.¶Et quod adducit̃ de generato ⁊ corrupto si cōcedetur eandē quātitatē manere:⁊ideo p illā generatum localiter esse vbi corruptum fuit: hoc nō cōcludit ꝓpositū:q₂ p istā conuersioneȝ nō opȝ terminū esse localiter vbi fuit ip̄m ꝯuersum: immo est hic eodē modo eēndi que tribuit sibi agēs conuertēs aliud in ipsum.¶Ad aliud negari potest ista ꝓpositio: termin⁹ est hic eodē modo essendi quo mō fuit hic illud qd̄ cōuersum est. Instātia em̄ est: q₂ substantia panis q̄ cōuersa fuit:fuit hic localiter suo mō sicut scȝ substātia panis potest eē alicubi localiter: q₂ pars sub quantitate fuit in parte loci ⁊ tota in toto nec tamē substātia corporis xp̄i in quā conuertit̃ est hic tali mō:immo tota est vbiq̄. nō ergo seq̄tur q̄ termin⁹ in quē conuertit̃ quātitas necessario sic hic localiter.¶Si tamen daret̃ q̄ deus posset conuertere quantitatem in illū terminū:⁊ q̄ ille fieret hic localiter alicui forte videretur q̄ illa q̄ sequunt̃ ex hoc non sunt impossibilia simpliciter: sic scȝ q̄ includant cōtradictionē que sola dicūtur eē īpossibilia deo. apud quē nō est impossibile oē verbuȝ hoc est oīs cōcept⁹ possibilis:in intellectu qualis est oīs concept⁹ in quo nō includūtur cōtradictoria. Cum ergo ex p̄mo istoꝝ qd̄ est idē corpus esse simul in duobus locis localiter inferunt̃ multa q̄ apparēt īpossibilia: p duas ꝓpositiones videtur ꝓbabiliter posse respōdere.¶Prima est forme priores ipso vbi: nō variātur propter variationē ipsius vbi: q₂ ꝓpter variationē posterioris nō variat̃ pri⁹:ex qua ꝓpositione habet̃ q̄ idē habēs duo:vbi nō propter hoc variat̃ ẜm aliquam formā substātialē:nec ẜm aliquā de genere quantitatis vel qualitatis:quia forme istoꝝ generꝝ sunt simplr priores ipso vbi. ¶Scda propositio est ista quancūq̄ passionē ad formam substantie: vel quātitatis :vel qualitatis reciperet idē corp⁹ a duob⁹ agētibus sibi in isto eodē vbi approximatis ⁊ illam ⁊ nō aliā reciperet ab eisdeȝ sibi in diuersis locis vel vbi approximatis.Exēplū:si hic circa lignum approximentur ignis et aqua:qualē trāsmutationem faciēt circa illud lignū ī hoc vbi:eādem ⁊ non aliaȝ facient circa idē lignū si habeat duo vbi: et ī vno approximetur sibi ignis ⁊ in alio aqua. Istud probatur ex prima ꝓpositione precedente: quia in diuersis vbi. non variatur forma absoluta que est simpliciter prior ipso vbi. ¶Istas duas ap-

Luc. I

K

plicando soluunt que tanguntur in argumēto et multa similia. ¶ Primū.s.idē moueri in hoc loco siue vbi: et quiescere in alio vbi: nō sunt repugnātia.sicut nec habere hoc vbi et illud:qr ista duo.s.moueri et quiescere ſm vbi sunt posteriora ipso vbi idō pñt variari ſm variationē in illo priori. ¶ Secōm de calefieri et frigefieri soluit᷑ p scdam ppositionē.non enī aliter calefieret et frigefieret idē:existēs i duobus vbi:qꝫ existēs in vno vbi: in quo haberet ista duo agētia approximata.et sicut tūc si alterum agentiū simplr vinceret virtutē reliq agētis:illud assimilaret sibi passum et ipediret reliquū qđ eēt minoris virtutis assimilare sibi passum.si autē essent aliquo mō equalia in virtute alterarent passum quasi ad quoddā mediū inter duo extrema.sic etiam nunc quādo ponit᷑ idē in duobus vbi. ¶ Tertiū de cōtinuitate soluitur p idē qr si agēs soluēs cōtinuitatē vinceret virtutē cōseruātis cōtinuitatē:absolute ꝯtinuitas eēt diuisa vtrobiqꝫ:non tñ vt ab aliquo vtrobiqꝫ.sicut respondet᷑ de corpore xpi in pixide qñ idē corpus fuit diuisum i cruce. ¶ Quartū simil᷑ vel facilius soluit᷑:qr forma substātialis si virtute alicuius agentis circa istud in vno loco separet᷑ a materia simplr:nusquā esset vnita eidem materie vt diceretur de corpore xpi qñ fuit mortuū in cruce nō fuit viuū in eucharistia. ¶ Secōm principale qđ infert᷑ tāqꝫ incōueniēs.s.duo corpora posse esse simul diceretur nō esse incōueniēs:nec impossibile:qr ꝯdictio nō apparet cū vnitas loci non sit formalr vnitas corporis:sed corpus hꝫ ppriā vnitatē intrinsecā cui accidētalr aduenit eē in vno loco.ꝫ nō sequit᷑ ꝙ dcūqꝫ corpus est in hoc eodē loco.ergo est idē corpus: nec simultas variat vnitatē corporis vel loci. ¶ Ad auctoritatē Arist.4.phy.dici pōt ꝙ probatio sua ad hoc procedit ꝙ virtute propria vel nāe create ppter sui limitationē nō pōt idē corpꝰ eē in diuersis locis adequatis:sed de virtute diuina illimitata nō ꝯcludit. ¶ Tertiꝰ intellectꝰ principalis.s.ꝙ aliqđ manens in eodē esse:qđ iā priꝰ habuit nulla oīno nouitate facta circa ipm: pt eē terminus noue cōuersionis declarat᷑ eē possibilis hoc modo:qñ deus cōseruat creaturā: terminꝰ illiꝰ cōseruationis nō est aliquid nouū:sed idem et ſm idem esse qđ prius habuit:nō ergo reqrit conseruatio actio vel passio nouitatē in termino.ergo nec cōuersio cōsequentia declarat᷑ ex hoc ꝙ sicut deus volēs hoc habere esse quasi post idē esse cōseruet illud.sic volēs illud hr̄e esse post eē illiꝰ conuertit illđ in istud:qr facit eē istiꝰ et si non pprie:tñ aliquo mō succedere ipsi esse illiꝰ:nō reqrit᷑ aūt ad hoc ꝙ illud sit terminꝰ actionis:ꝙ simplr et pprie succedat alteri.s.tāqꝫ nouū sic pꝫ in cōseruatione.ſm hoc diceret᷑ ꝙ sicut deꝰ eodē velle creat illud inquātum vult hoc esse post nō eē:et ꝯseruat illud inquātū vult hoc esse quasi post idē eē.sic eodē velle conuertit aliud in istud:qr vult idē post istud. ¶ Si arguit᷑ quo mō potest illud esse terminꝰ cōuersionis positiue:si per eam nō accipiat aliqđ eē:cū etiā in diuinis illud qđ est terminus actionis accipiat eē per illam actionem. ¶ Diceretur ꝙ non oportet omnem terminū

M actionis positiue hr̃e esse acceptũ per illã actionẽ.nisi vel simpliciter vel in ordine ad aliqđ aliud. ⁊ sic terminus cõuersionis põt dici accipere eẽ in ordine ad cõuersum inquãtũ deus vult istud esse post illud. ¶Alr̃ diceret̃ ꝙ actio positiua vel est ꝓductiua termini simplr̃ vel equiualẽter.et ista conuersio scđo mõ est ꝓductiua: quia quãtũ est ex parte sua ipsa sufficeret ad hoc ꝙ termin⁹ acciperet esse per eã sed si nõ accipit esse hoc ideo est:q: iam prehabet illud esse. ¶Contra istã declarationẽ arguit̃:q: ſm hoc posset dici deũ quicqđ annihilat conuertere in solẽ:q: vult solem manere in suo esse.post esse illius annihilati:sicut hoc preexistens manet post esse illius cõuersi. ¶Alr̃ põt declarari possibilitas illi⁹ intellectus:⁊ hoc sic.qđ potest esse terminus cõuersionis cõcomitante ip̃m aliquo posteriori:qđ nõ includit̃ in ꝑ se termino ipsius.illo circũscripto potest esse terminus eiusdẽ.hoc pꝫ.q: vt.prius est terminus conuersionis:⁊ a priori vt prius põt circũscribi posterius. Nunc autem substãtia corporis xp̃i est per se terminus trãsubstãtiationis:lꝫ cõcomitetur p̃sentia illa qua de nouo est presens speciei panis:sicut declaratum fuit exponẽdo intellectũ p̃cedentem. ergo sine tali presentia ⁊ quacũqꝫ nouitate alicui⁹ posterioris ipso esse corporis: posset corpus esse terminus conuersionis.

Susti nendo primã decla ratio nẽ hoc argu mẽtũ.

N

Quest ockaꝫ q̃.5.q. 35.hẽ. q̃.9.q. 9.q̃.11

De tertio p̃ncipali tenet̃ cõiter ꝙ in conuersione totali non est annihilatio termini a quo:vna opinio deducit ex hoc ꝙ post cõuersionem panis non est nihil.et ꝓbat ꝯñtia:q: si esset nihil oporteret dicere ꝙ esset annihilatum.et vltra deducit.si nõ est nihil:ẽ aliquid. Nõ aũt est ꝙ p̃fuit:q: illud conuersum est:nec aliquid extra terminũ ad quẽ.ptꝫ discurrendo. ergo post cõuersionẽ est illud in qđ conuersum est vt sic verum sit dicere.quod prefuit panis est corpus christi. Aut si ista negaretur necessario est dare ꝙ aliquitas corporis xp̃i sit ei⁹ qđ fuit panis. ¶Contra illud qđ ipse addit: ꝙ panis post conuersionẽ nõ est nihil:sed aliqđ:sic ꝙ aliqtas corporis sit ei⁹ qđ fuit panis.põt argui p̃mo sic.qđ nullo mõ alr̃ se hꝫ in se post cõuersionẽ q̃ꝫ prius se habuit:nec aliquid in se aliter se hꝫ nõ habet aliquã aliquitatẽ quã prius non habuit.corpus christi nullo mõ se habet in se alr̃ post conuersionẽ q̃ꝫ ante:sed ante cõuersionem panis nõ habuit in se aliquitateꝫ panis:nec aliquitas corpis erat aliquitas panis.ergo nec post cõuersionẽ. ¶Preterea. esse termini ad quẽ cõuersiõis requirit nõ eẽ termini a quo.patet si termini sint oppositi: cum esse vni⁹ oppositi excludat esse alteri⁹ oppositi.ꝫ termin⁹ ad quẽ cõuersionis vt talis nõ hꝫ in se entitatẽ vel aliquitatẽ termini a quo. ¶Aliter dicit̃ ꝙ nõ annihilatur: q: manet in potentia in materia corporis christi. ¶Contra hoc arguitur:quia tunc nõ posset deus annihilare aliqđ materiale nisi simul annihilaret oĩa mãlia: q: quocũqꝫ materiali nõ annihilato semper in mã ei⁹ manet in potẽtia quodcunqꝫ mãle. ¶Preterea. vbi totum transit in totum:ibi nõ manet materia termini a quo cũ ergo in trãsmutatiõibus que cõcor-

q. 4.d lib.12. qõ. 4. Quest Egi.et alios.

Egi. 1 theor. theo re.1.et 34.

Uar. 1 4.dis. 11.cui

dat Jo annes parisi ensis. t.c.7. ⁊ inde

requirunt materiā: materia manens sit illa q̄ fuit corruptio. ergo ⁊c. ¶ Alr̄ dicit̄ φ sicut ꝭm aristo.5.phy. transmutatio nālis aliqua est a non subiecto in subiectum: ⁊ illa est generatio. aliqua ecōtra: vt corruptio aliqua a subiecto in subiectum vt alteratio et generaliter oīs motus proprie dictus. Sic in transmutatione supernaturali aliqua est versio a non subiecto in subiectum: vt creatio aliqua econuerso vt annihilatio ⁊ aliqua a subiecto in subiectum vt conuersio totalis vni⁹ positiui in aliud. non est ḡ ista conuersio annihilatio: q: hȝ ꝑ se terminuȝ positiuum. ¶ Contra hoc. lȝ sint duo termini positiui tñ concomitant̄ duo termini negatiui. sicut qñ ꝯcurrunt gñatio et corruptio cōiter in nālib⁹ sunt duo termini negatiui cōcomitantes duos terminos positiuos: sicut esse aque corrūpēde ꝯcomitat̄ nō esse ignis generādi: ⁊ esse ignis cōcomitat̄ non esse aque. Consilr̄ in ꝓposito esse panis ꝯcomitat̄ nō eē corporis xp̄i. ⁊ esse corporis cōcomitat̄ non esse panis. Tunc arguit̄ mutatio dr̄ esse creatio vel annihilatio ex ꝑ se terminis eius: nō aūt ex ꝯcomitātib⁹ ꝑ se terminos. sicut gñatio non est ꝑ se creatio ꝑꝑ hoc φ termin⁹ ꝑ se a quo non est nihil: sed ꝑuatio. ⁊ cōsilr̄ est de per se termino ad quē corruptionis. Cū ergo comparando ꝑ se terminos huius ꝯuersionis q̄ sunt esse panis. ⁊ nō esse panis cū illud nō esse sit totale nō esse: q: nihil panis manet. sequeretur φ ipsa destructio ꝑ se cōsiderata sit annihilatio. ¶ Alr̄ pōt dici et deduci ad ꝓpositū illud exemplū de corruptione vbi nō tm̄ ꝑ accñs terminat aliqd̄ positiuum qd̄. s. est ꝑ se termin⁹ gñationis cōcomitātis. sed cum corruptio sit destructio partialis. s. toti⁹ non nisi ꝭm formā ibi relinquit̄ altera ps cōpositi. s. mā ꝑ se: ergo corruptio non est annihilatio: q: aliquid corrupti manet. Sȝ si ista esset precisa rō. tunc forma videret̄ annihilari: q: nihil eius remaneret. ¶ Similr̄ illud manēs nō est per se terminus corruptionis ad queȝ. Nō magis adhuc distinguit̄ ꝑ se corruptio ab annihilatiōe ꝑ suūȝ ꝑ se terminū: q: ille non est nihil sine negatio absoluta. sed est negatio in apto nato siue ꝑuatio. ⁊ pro tāto ēt forma posset dici nō annihilari: q: ei succedit pro termino nō nihil: tȝ ꝑuatio illius forme: adhuc si vtraq̧ istaꝝ rōnum deficeret: puta si deus subito conuerteret totū ignē in totā aquā non manēte eodē subiecto cōi. adhuc non esset annihilatio: q: termin⁹ ad quem destructionis ignis ⁊ si non sit ꝓprie ꝑuatio forme ignis tñ non est negatio extra genus: sed est negatio vt includit̄ in forma opposita positiua: negatio autem in genere non pōt esse terminus ad quē annihilationis. sicut nec talis negatio pōt esse terminus a quo creationis. In ꝓposito licet due prime rōnes nō inueniant̄: q: nec aliquid termini a q̄ manet: nec forme eius succedit ꝑuatio ꝓpria proprie loquendo: quia non in eodē susceptiuo. tertia tñ rō inuenitur: q: destructionem panis terminat negatio eē panis non extra genus. sed vt includit̄ in esse termini ad quem. ¶ Sed contra hoc arguit̄: q: termino destructionis accidit φ sit termin⁹ aliqs ad quem positiu⁹,

ergo qualis esset ista destructio si non esset terminus positiu⁹ ↄco mitans. talis est modo quantuꝫ ad per se rōnē destructionis: non ergo prohibetur esse annihilatio per hoc ꝙ termin⁹ positiuus con comitatur. ¶ Diceretur autē hic ꝙ negatio extra genus et negatio in genere absoluta tn̄ negatio que dicit̄ ꝑuatio non differūt formal'r ſm rationē negationis: ⁊ tamē sic distinguunt̄ ꝙ alicui⁹ mutationis vnum est per se terminus ⁊ non aliud: vt ptꝫ de corruptione: ita negatio vt includit̄ in termino positiuo succedente ē hic per se terminus.

Ad argumentū

p principale aliq̄d eē cōe terminis pōt esse dupl'r. ¶ Uel communitate reali. sicut materia: que est commune substractū vtriq; termino in corruptione. hoc mō non oportet in cōuersioni totali aliq̄d esse cōe terminis: immo tale cōe repugnat ↄuersioni totali. ¶ Alio modo pōt intelligi cōe cōmunitate rōnis: puta ꝙ vterq; terminus contineatur sub ente: ⁊ hoc sufficit ad excludendum rationē creationis et annihilationis: q: in illis alter terminus nō continetur sub ente. et hoc mō diceret̄ ꝙ iste species ⁊ illud ꝑ̄eristēs in qđ conuerterent̄ haberēt aliquid cōmune. ¶ Aliter posset poni aliquid cōe terminis non essentialr: sꝫ cōmunis habitudo ad idem agens q: potentie agentis eodē mō subiacet vterq; terminus conuersionis: ⁊ hoc etiā sufficit ad excludē dū annihilationē: q: nihil ꝓprie nō subiacet potētia agentis: cum non sit aliq̄d causabile. ¶ Argumētū in oppositum ꝓbat ꝙ natura pōt ↄuertere aliquid in aliud ↄuersione totali: ⁊ ita non requirit subiectū commune ꝙ manifeste est incōueniens in q̄cūq; trāsmutatione naturali ſm phm. iō ad illud argumentū dicendū est: ꝙ agens naturale pōt oēm trāsmutationē illā ⁊ solū causare circa istas species: que transmutatio pōt hic habere subiectū transmutabile. nulla autem transmutatio substantialis hꝫ hic subiectum transmutabile: q: nulla est hic substātia: nec composita nec materia. ideo agēs naturale non potest hic transmutationem substantialem causare: sed accidētalem in qua sufficit quantitas ꝓ subiecto. In illo ergo nūc in quo per actionē agētis naturalis eucharistia hꝫ primo nō esse: cuꝫ natura nihil corrūpat nisi aliq̄d incōpossibile ꝓducēdo ꝓduceretur virtute nature quoddā cōpositū ꝑ accn̄s. s. quantū quale qualitate incōpossibili eucharistie q̄ corrūpit̄. ⁊ istius cōpositi subiectum ꝑfuit: ⁊ forma inducta est ab agēte creato hn̄te eam in virtute sua actiua. ¶ Sꝫ nunq̄d tūc ꝓducit̄ aliq̄ suba? ¶ Rn̄deo non actione nature q: nō hꝫ passuꝫ de quo ꝓducat subam. si ergo tunc substātia ꝓducat̄. hoc est actione dei q̄ disposuit nusquā accn̄s esse sine subiecto in eucharistia manente et iō illa destructa deus producit substantiā cōpositā q̄ nata est afici illis accidentib⁹ cātis ꝑ agēs nāle nec illa suba noua requirit̄ ꝓpter actionē nature: imo actione illā seq̄tur ordine nāe: nec necessario: quia de⁹ posset non ꝓducere substātiā illā: sed seq̄tur ordine dispositiōis diuine. ¶ De ipsa autem desitione eucharistie du-

plex est opinio vna que videt eē Inno. de officio misse. parte tertia. vbi dicit q̄ quāuis spēs maneāt q̄ possent afficere substātiā panis ꝛ vini si eēnt ibi. si tñ tāta fiat alteratio circa spēs: q̄ panis eis affect⁹ nō esset conueniēs nutrimētū: desinit esse eucharistia. ꝛ in eodem instāti actione diuina fiet ibi noua suba que nata ē affici illa q̄litate. hoc autem est suba panis. ꝛ tunc illa manet vlterius in alteratiōe vsq̄ ad instās gñationis noue sube: ꝛ illā generat natura corrūpēdo illā substātiā cōpositā quā potētia diuia reduxit. ¶ Alia est opinio q̄ manet q̄ diu manet qualitates q̄ possent afficere substātiā cōuersam: lȝ ipsa sic affecta, nō esset conueniens nutrimētū: nō ergo desinit eē eucharistia: nisi qñ desineret ipsa suba panis: ꝛ ƀm hoc esset dicendū q̄ in illo instanti corruptiōis spērū est suba noua: sed non panis: quia illa nō esset nata affici qualitatibus incompossibilib⁹ pani iam inductis: sed talis est illa substātia noua. qualē natura generaret de pane corrupto. si substātia panis ibi fuisset.

Questio. XI.

Ad tertiū sic procedit. arguitur q̄ de⁹ non pōt facere q̄ manente corpe ꝛ loco corp⁹ nō hēat vbi in loco: qꝛ nō pñt manere extrema qñ maneat relatio media: sicut nō pñt esse duo alba qñ sint sīlia. corp⁹ ꝛ loc⁹ vident esse extrema iter q̄ ipm vbi est q̄si habitudo media. ƀm illud sex pncipioꝝ: vbi est circūscriptio corporis a circūscriptiōe loci procedens. Cōtra. sic se hñt corpus et locus ad vbi sicut actiuū ꝛ passiuum ad actionē ꝛ passionē: nunc aūt deus pōt facere q̄ manente actiuo ꝛ passiuo nō sit inter illa actio ꝛ passio. ergo ꝛc. maior ꝓbat: qꝛ ita vr̄ vbi hitudo media inter locū ꝛ corp⁹. sicut actio ꝛ passio inter agēs ꝛ patiēs. minor ꝓbat: qꝛ sicut hr̄ Dañ. 3. Tres pueros in fornacē missos ignis nō cōbussit: ꝛ tñ fuit actiu⁹: qꝛ flāma erūpēs interfecit eos q̄ miserūt eos in fornacē ꝛ corpora coꝝ erāt passiua: qꝛ nō est verisile q̄ tunc habuerunt dotē impassibilitatis.

Ista questio pōt hre duplicē intellectum. ¶ Unū de corpore et loco in cōi. ¶ Aliū de corpore ꝛ loco determinato. ¶ Et vterq̄ pōt subdistingui. Et iō sunt hic quatuor declarāda. ¶ Prio si corpori in cōi repugnat nō hre vbi posito loco i cōi. ¶ Scdo si repugnat loco in cōi esse sine vbi siue nō circūscribere: ꝛ hoc posito corpe in cōi. ¶ Tertio si poste sit hoc corpore ꝛ hoc loco manētibus: sed hoc corpe huic loco non pñte: q̄ hoc corp⁹ hēat hoc vbi. ¶ Quarto si hoc corpe ꝛ hoc loco manētibus: ꝛ hoc corpe huic loco pñte poste esset hoc corp⁹ nō hre hoc vbi.

De primo dico q̄ non includit ɔ̄dictionē corp⁹ esse sine corpe aliq̄ cōtinēte: ꝛ p ɔ̄ñs sine vbi: immo ita est de prio celo qđ nō hȝ corp⁹ continēs. posito ēt q̄ esset locus: nō tñ q̄cūq̄: sȝ aliqs capax huius corporis non esset adhuc cōtradictio q̄ hoc corpus non haberet vbi. Nō primi est: qꝛ nō est contradictio absolutū manere absq̄ re-

4. phy si. ꝛ. 1. celi et alibi.

spectu ad illud qđ non est pri⁹ eo vel saltē qđ nec est pri⁹ nec simul nā cū ipso. nunc aūt locus nec est prius natura corpore nec simul immo vr̄ posterius corpore. ergo 7c. Ex hoc pōt accipi ratio secundi. ¶ Cōtra. istud corpori per se competit esse in loco: ita φ corporeitas est per se ratio essendi in loco sed ꝯdictio est rōnē formalē esse nisi illud sit cuius est rō formalis. ¶ Preterea. corpus locatū depēdet a locante. ergo illa habitudo locati ad locās est habitudo que dā depēdentie: sed absolutū non potest esse sine depēdētia ꝓpria quā natuȝ est hr̄e. ¶ Preterea. ꝯ illud qđ dicit̄ de primo celo arguit̄: qꝛ illud corpus si moueat̄: non est dare quo motu moueret̄ nisi locali: sed moueri localr̄ req̄rit esse in loco: qꝛ moueri localr̄ est alr̄ se hr̄e in loco nunc q̄ȝ pri⁹. Si det̄ φ celum deficit: sequit̄ φ deficit quiete opposita illi motui quē natū est hr̄e 7 ita deficit localiter. 7 sic ꝓpositū. ¶ Ad primuȝ pōt dici φ dimēsio est rō fundamētalis ꝓxima respectu vbi: 7 si sic intelligeret̄ rō formalis bene pōt talis rō formalis separari ab illo respectu cui⁹ dr̄ esse rō. 7 hoc intelligēdo in actu: lȝ nō separaret̄ ab aptitudine vel potētia ad illud. Exēplū albedo isto mō est rō essendi sil'e: 7 tñ nō est cōtradictio φ sit sine similitudine actuali. ¶ Contra. si dimēsio est ꝓpria rō fundamentalis respectu passiue locationis saltē ista erit per se scđo mō 7 si non primo mō corp⁹ locatur sicut color videt̄: sed in ꝓpositione per se scđo mō cum sit necessaria simplr̄ subiectum nō pōt esse sine predicato. ¶ Respōdeo φ corporeitas est rō fundamētalis respectu hui⁹ qđ est esse locabile: 7 respectu hui⁹ etiā qđ proprie dr̄ est locari. ꝓpria quideȝ 7 ꝓxima vtriusq; qꝛ cuius est potētia ei⁹ 7 est 7 actus: sed respectu primi est rō necessaria. respectu scđi ratio nō necessaria: qꝛ aptitudo est intrinseca ꝑ istā rōnē et ꝑcise acceptam: sed illud ad qđ est aptitudo nō inest actualr̄ nisi per agēs reducēs aptitudinē ad actū. Negādum est igit̄ φ assumit̄. s. hanc esse per se secundo mō corpus locat̄: lȝ cōcedendū sit hāc esse ꝑ se. corpus est locabile. Exēplum huius: hec est per se scđo mō homo est risibilis. hec autē contingens hō ridet. ¶ Ad secūdū illa dependentia que est locati ad locans non est simplr̄ necessaria ex parte eius qđ dr̄ dependere sicut est dependentia causati ad cām: sed est dependentia aliqualis tanq̄ȝ ad illud qđ natum est conseruare rem in sua dispositione naturali. corpus q̄dē naturale in suo loco naturali natum est sic cōseruari'. sine tñ tali ꝯseruāte pōt absolute eē. ¶ Ad tertiū pōt dici φ si mouetur: mouet̄ ꝓm locare nō ꝓm locari: qꝛ nunc alr̄ locat corpus contētum q̄ȝ prius locauit: sed nō aliter locat: qꝛ nō locat̄: et isto mō itelligit̄ dictū Auerrois φ celum est in loco ꝑ cētrum: qꝛ suum esse in loco est locare locabile fixū in loco. ¶ Si aūt queratur de isto locare ad qđ gen⁹ ptinet vt sic mot⁹ ille diceret̄ esse in illo genere: nō ad genus vbi: qꝛ vbi est circūscriptio passiua: non ad aliqđ aliud gen⁹. tū qꝛ mot⁹ esset i plurib⁹ generib⁹ q̄ȝ ponit phs. 5. physi. tum qꝛ discurrēdo non inenitur ad qđ genus aliud ptineat. ¶ Preterea. sicut celum potest

4. physico.

5. 7. 6. physi.

B

somno 7 vigi. c. 1.

C

4. physico. et in porphirio

4. physico. c. 43.

t. c. 9. et inde.

pōt circulare: lȝ non cōtineatur a corpore sicut pōt circulare: lȝ nō ꝯtineat corp⁹: puta si esset idē corpus continuū et spericū. igit̄ illa forma fluēs ꝫm quā est ꝑ se motus circulatiōis posset ꝑ se esse sine respectu taȝ ad ꝯtinens ꝙ̄ ad ꝯtentū: ⁊ ita est forma mere absoluta. ¶ Responsionem quere.

Additio. ¶ Ad primuȝ dꝫ ꝙ illud locare ꝑtinet ad ꝑdicamētū vbi: et lȝ nō diffiniatur nisi vbi passiuū a pho: tñ est aliud vbi actiuū qđ est species alia ipsius vbi qđ est predicamētū cōe ad vbi actiuū et vbi passiuū: ptȝ in. 4. dist. 10. q. 1. ¶ Ad scđm dꝫ ab aliqb⁹ ꝙ in tali casu non moueret̄ celuȝ. ¶ Aliter tñ dico ꝙ talis motus esset ad vbi imaginarium: non actuale ⁊ reale: nec hoc est incōueniēs ꝯcedere: cū hoc sequat̄ ex casu. patebit īferi⁹ in ista. q. ⁊c. aliorum.

De scđo articulo dico ꝙ nō apparet ꝯdictio superficiē cōcauā esse sine respectu ad aliud corpus vt ꝯtētū. esto etiā ꝙ aliđ corpus sit qđ eēt natū cōtineri: qꝛ vt pri⁹ argutū ē de respectu locatiōis passiue: ita pōt hic argui de locatione actiua. ¶ Itē confirmat̄: qꝛ celū est incorruptibile: ⁊ lȝ elementa ꝫm se tota sint incorruptibilia ꝫꝫ phm (2.et.5. ce. ⁊ in gene.) nō tñ eo modo sunt incorruptibilia quo celuȝ: quia forma elemēti cū sit eiusde rōnis in toto ⁊ in parte: nō est formalis rō incorruptibilitatis in toto sicut nec in parte: ⁊ lȝ non sit aliqua causa naturalis corruptiua toti⁹ elemēti sicut partis: tñ istam possibilitateȝ intrinsecā ad corruptionē reduci ad actū: non est ita impossibile sicut celuȝ corrūpi. ¶ Aut saltem ꝫm theologos possibile esset deū elemēta annihilare que quantū est ex formis suis sunt corruptibilia: lȝ nō annihilat celū qđ ꝫm formā suā ē incorruptibile: qꝛ in ꝯseruādo prius ⁊ magis necessariū nō reqrit tāꝙ̄ medium aliqđ minus necessariū ꝯseruari. Absolute igitur posset annihilare elemēta et nihil innouare circa esse celi. hoc posito latera celi nō concurrerēt in instāti: qꝛ natura non pōt facere talē trāsmutatiōnē in instanti. remanere igit̄ pōt superficies cōcaua celi: ⁊ tñ nō cōtinens aliqđ corp⁹. ¶ Cōtra ista. vacuuȝ esse est īpossibile simplr̄: vt ꝑbat Aristo. 4. Phy. sȝ si superficies cōcaua esset sine corpore: esset vacuū. igit̄ ⁊c. (c. đ vacuo. fere ꝑ totū. t. c. 37.) ¶ Ad probationē maioris: vna rō phi in. c. de loco. contra ponētes locū eē spaciū ē ista: qꝛ tūc infinita vtiꝗ essent loca. et subdit ad ꝑbationē isti⁹ ꝯsequētie. Distātie eñ acre ⁊ aqua ideȝ faciunt oēs partes in toto qđ ois aqua in vase. ¶ Preterea. inter latera vacui nihil est mediū: sȝ ꝫm phm. 5. Phy. illa sunt simul ꝗ̄ruȝ nihil est mediū. si igit̄ esset vacuū latera essent simul ⁊ nō sit̄. (T. cō. 22. et inde 3dē. 7 phy. t. c. 9. expressi⁹.) ¶ Preterea in tpe est ꝯdictio duo instātia esse distātia et nō esse tps mediū. igit̄ pari rōne in loco cōtradictio est duo esse localiter distantia et nō esse corp⁹ mediū. ¶ Ad primū. ista ꝑbatio consequentie ꝫm phm multipliciter exponit̄: quere ꝫm qualitercūꝗ ꝯsequētia decla aner. ⁊ ret̄ non tenet nisi ponēdo vacuū alios. esse spaciū actu dimensionatū: licet non habeat qualitates naturales: ꝙ̄diu eñ ponit̄ ibi dimensio in actu semper manet rō ꝫm phm. quare nō cōpatitur secum aliud corp⁹: nisi vnū diuidat alterum: sed vacuum istud qđ ponit̄ E

possibile deo in isto membro nõ est aliqđ spaciũ habẽs dimensiones positiuas: sed tãtũmodo est ibi possibilitas ad tãtas dimensiones positiuas cũ carẽtia cuiuscũqꝫ dimẽsiõis in actu: ꝛ hoc mõ põt dici de oibus rõnibꝰ phi ibi positis: ꝙ ꝓcedũt contra vacuum vno mõ imaginando. s. ꝙ sit spaciũ actu dimẽsionatũ sine corpore: ꝛ ita nihil concludũt ꝯ intellectũ q̃ conceditur deo esse possibilis. ¶ Ad scdm dico ꝙ mediũ potest intelligi vel positiuũ ꝛ actuale: vel priuatiuum ꝛ potentiale ꝛ vtroqꝫ modo dꝫ intelligi nullum esse mediũ coꝝ que tãgũt se: ꝛ q̃ sunt simul. latera aũt vacui et si nõ habeãt mediũ primo modo: habent tñ mediũ scđo modo: qꝛ inter ea posset tm̃ corpus intercipi quãtũ est illud corpus qđ intercipitur qñ spaciũ est actu plenũ. est ibi igitur mediuꝫ potẽtiale: ꝛ sequitur ex hoc qđ est ibi mediũ priuatiuũ siue priuatiue: qꝛ carens tãto medio quãtũ posset intercipi inter illa extrema. ¶ Ad tertiũ diceret ꝙ nullo motu existẽte posset eẽ quies aliqua etiã ꝓprie accepta: qꝛ nullo corpore moto posset aliquod corpus vniformiter se habere: et cũ hoc esse aptũ natũ aliter et aliter se hr̃e: sicut post iudicium corpus beati posset vniformiter se hr̃e in sua dispositione: licet nullũ corpꝰ aliter se haberet: qꝛ non opꝫ ꝙ aliq̃ corpa inferiora aliter se habeant ad hoc vt bti vniformiter se habeãt: nec aliqua alia corpora ponuntur tunc fore mouenda. huic etiã vniformi dispositioni correspondet ꝓpria mẽsura que est tẽpus: inter cuius quecũqꝫ duo instantia imaginata posset tantus

F

Loq̃t ibi scotus de tempore imaginato.

s. l. inferno.

fluxus sine motꝰ intercipi: ꝛ ita si tẽpus đ: mensura motus siue fluxus illa vniformis existentia habebit tempus: lꝫ nõ vniformiter actuale positiuũ: sꝫ potẽtiale ꝛ priuatiuũ. vnde intellectus habẽs notitiã temporis actualis et positiui applicãdo eã ad istã durationẽ vniformẽ põt cognoscere quãtitatem ipsius. s. ꝙ tãtã haberet positiue si esset tempus positiuũ. ¶ Cõsimiliter est in proposito de distãtia in loco positiua ꝛ priuatiua: sicut mora priuatiua mẽsurat partes alicuius successiuas: sic dimensio priuatiua mensurat partes permanẽtes: et hoc qꝛ priuatio equatur habitui suo modo. vnde illud argumẽtũ põt adduci pro proposito confirmando: ꝛ hoc sic. possibile est distãtiã aliquam esse inter aliqua quasi ſm tẽpus: lꝫ nõ sit inter illa tps positiuũ intermediũ: hoc est positiua mẽsura motꝰ: sed sufficit ꝙ sit tps potẽtiale vel priuatiue acceptũ ad hoc vt sit distãtia inter illa quasi tẽporalis ſm quã hoc dicit̃ esse posteriꝰ vel prius illo. igitur a simili de loco ꝛ distantia locali. ¶ Si arguitur contra hoc ꝙ distãtia nõ põt esse nisi sit aliquid in quo sit illa distãtia: ꝛ hoc nihil est: quia nullũ est medium ¶ Põt dici ꝙ distãtia formaliter importat respectum inter extrema. respectus aũt est in vno extremo ꝛ ad aliud sicut ad terminũ. hic aũt est dare vtrũqꝫ terminũ positiuũ. lꝫ nõ sit mediũ positiuũ. ꝛ si ex solo primo istorum diceret̃ habitudo positiua: posset cõcedi ꝙ hic esset distãtia positiua: sꝫ si vltra hoc requirat̃ ꝙ medium sit positiuũ: tũc saltẽ saluatur propositũ: qꝛ hic est distãtia

privatiua et positiua potentialis:sed non actualis.

De tertio ptz q si hoc corp9 non sit huic loco presens nō circūscribit isto loco.igit non hz vbi in loco: si etiam non est huic loco pñs fz cursum nature est in alio loco:et fm naturā nō pōt simul habere duo vbi:ergo non hz hoc vbi. et tñ iste locus manet:qz manet hoc vltimū corporis cōtinētis:et hoc ptz in secundo articulo. ¶Cōtra hoc.locus importat rōnem continentis:qz supficies absoluta circūscripta rōne cōtinentis non hz rōnē loci.nunc aūt cōtinere cū dicat respectū nō videt manere nisi sit ad eūdem terminū. igitur qñ cōtinetur aliud z aliud non vide manere idem locus:sz qñ corpus nō est p̄sens huic loco nō est idē cōtentū.¶Rñdeo.4.phys. vult phs q idem locus maneat succedentibus sibijnuicē corporib9.ex hoc patet q non est alius locus si aliō locatum contineat. Qñ igit arguit de relatione cōtinētis ad contētū:cōcedi pōt q locus vltra superficiem addit relationē cōtinentis vt intelligit p illud qō dicit in diffinitione vltimū cōtinētis hoc est primū z immediatum continēs.z tūc cōsequeter dicēdū est vel q variato contēto non variatur relatio in alio extremo. et hoc eodē modo quo respicit illō extremū: qz respicit p extremo p se contentū in cōi z non hoc signatū. vel pōt dici q variato cōtento variat relatio ipsa correspondēs: et ita est aliud et aliud continere respectu alterius z alterius contēti:sed non variatur extremū relatum: qz idē est cōtinēs:z ita idē locus.Exēplū hui9.corp9 habēs albedinē si fm eā est simile multis: multas hz similitudines: qz similitudo numerat termino numerato:sed tñ ipm non est multa similia:sed vnū sile:sicut habens multas sciētias est vnū sciēs: qz concretum non numeratur ad solam numeratione forme: sz oportet q cū hoc sit numeratio suppositi habentis formam.

T.cō. 17.21. et.36.

4.phisic.t.c. 41.

Nota pūctū subtilissimū

De quarto videtur q posset esse ibi triplex intellectus. Primus q hoc corpus mō quātitatiuo sit p̄sens huic loco sine alio corpore sic pñte. Ali9 intellect9 q simul cū alio pñte sit hoc mō p̄sens. Tertius intellect9 q sine mō quantitatiuo sit huic loco pñs. ¶De p̄mo planum videtur q tali pñtia non pōt esse sine vbi:sicut nō pōt poni sine circunscriptiōe passiua corpis a loco: qz circunscriptio illa non videt aliqd ponere vltra hoc qō est corp9 esse pñs huic loco mō quantitatiuo.s.tāq coextēsum z cōmēsuratū.¶Sz hoc est dubium: qz ista circunscriptio vt pñtia nō vr dicere aliquid nisi respectū formaliter. z p ɔñs ipsum vbi nihil esset formaliter nisi respectus.Hoc cōsequens videt falsum:qz fm phm.5.z.7.phy. ad relationem nō est p se motus:sed fm phm.5.phys.motus est per se in gñe vbi. ¶Si dz q vbi per se importat absolutum z respectum:z p illud absolutū quod importat distinguit ab alijs generibus q̄ simplr importantrespectus:sz determinatos per determinata fundamēta.¶Contra.absolutū z respect9 nō faciūt p se vnū cōceptū sed cuiuscunq generis est conceptus per se vnus.ergo zc.nec absolutum per se contrahit respe

t.c.10 t.c.17. z inde T.c.9 et ide.

ctum ad tale genus vel ad talem spēm in tali genere propter idez mediū: qꝛ nō facit ꝑ se vnū conceptū cū illo. ¶ Silr ex eodem medio pōt argui vlteriꝰ: qꝛ accipiat vterqꝫ istorum conceptuum ꝑ se vterqꝫ si est cōis ē dicibilis de pluribus in quid: ergo vtrobiqꝫ ascē dendo status est ad vnū cōceptū cōmunissimū ꝑ se dicibilē de pluribus: ꝛ tunc in vtroqꝫ ꝓcessu stabitur ad conceptū ꝓprij generis in illo processu. ¶ Hic dici pt, qꝺ si ꝑm cōiter dicta saluanda sit distinctio decez generū: ꝛ ꝑ ꝯñs sex genera vltima non cōtineant sub genere relationis: cū nō appeat ꝙ importent formas absolutas nec simul importāt absolutum ꝛ respectū vt argutum ē. cōsequēs est dicere ꝙ sunt essentialr respectus: nec tñ de genere relationis igit opꝫ distinguere inter respectum ꝛ respectum etiā distinctiōe ꝑm genus: pōt autē distinctio respectum: quos importāt ista sex genera ab illo respectu: qui proprie dicitur relatio: q̄ est quartuz genus: accipi ex illo dicto cōmuni: quo dicunt respectus de genere relationis esse respectꝰ intrinsecus aduenientes: respectus autem illorū sex generū extrinsecus aduenientes hoc pōt intelligi sic nullus respectus si intrinsece aduenit absoluto: ꝙ ꝯueniat ei ꝑm se siue ad se: qꝛ tunc nō esset respectus: de ratione em̄ respectus est ꝙ sit vnius ad alterum: ille igitur respectus dr intrinsecus adueniens qui necessario cōsequit fundamentū posito termino: qꝛ non pōt esse respectus magis intrinsecus absolutū: ꝛ per oppositum ille est extrinsecus adueniens q̄ non necessario conseq̄tur fundamentum ēt posito termino. ¶ Si ista sint vera. rñderi pōt ad illam auctoritatē phi. 5. physi. ꝙ neget motū ad relationē ꝓprie dictā: q̄ pertinet ad quartū genus nō aūt ad quēcūqꝫ respectū partinentez ad aliqꝺ sex generum: imo concedit ibi motum esse in vbi. q̄ cōiter nō dr esse motus ad formā absolutam: qꝛ vbi vt vr non est forma absoluta: sed respectus corporis cōtenti ad locum continentē. ¶ Nō autē differentie relonis ab alijs respectibus in non terminando motum vr esse: quia ex quo relo necessario consequit extrema posita nūqꝫ potest ipa acquiri ꝑ se sed tm̄mō ꝑ accñs alio. s. absoluto acq̄sito in altero relatorum ꝛ talia q̄ non acquirūtur nisi per accidens. s. alio acquisito negat phs in. 5. phy. ꝑ se terminare motū. respectus aūt non necessario ꝯñs extrema pōt habere propriā nouitatē absqꝫ nouitate vniꝰ vel alterius extremi: ꝛ ideo pōt habere ꝓpriā acquisitionē. nā ita vr esse de vbi: qꝛ pōt deus cōseruare idē locabile ꝛ eundem locū: ꝛ tñ non manebit eadez circunscriptio: qꝛ corpus est absens ab illo loco: et hoc etiā pōt natura facere. ponendo aliꝺ corpus p̄sens illi loco. nō igit ista extrema locum ꝛ locabile necessario consequit ipsum vbi. ꝛ iō pōt esse nouū nouitate ꝓpria ꝛ acquiri corpori nullo absoluto acquisito nec corpori nec ipi loco. ¶ Sed si queratur qūo pōt acquisitio respectus esse successiua nisi successio ponat in aliquo absoluto? ¶ Diceret ꝙ corpus successiue ꝑm ptē aliā ꝛ aliā fit p̄ns eidē parti loci: silr corpus ꝑm eādem partez fit successiue p̄ns alij ꝛ alij parti loci: ita ꝙ tā ex diuisi-

bilitate corporis & loci sequitur diuisibilitas circũscriptionis corporis a loco. et diuisibilitas successiua qñ pars post partẽ acquiritur: nõ est ergo diuisibilitas in respectu sine diuisibilitate in absoluto sed est successio in respectu q̃ est circũscriptio sine successione in forma absoluta corpis vel loci. ¶De scđo intellectu in isto articulo. s. an hoc corpus haberet hic vbi. si simul cũ ipso hic esset aliud corp⁹ mõ extẽso videt posse dici q tũc hoc corpus nõ haberet hic vbi. q: pari rõne aliud corp⁹ haberet hic vbi. nõ pñt autẽ esse duo vbi eiusdẽ loci. q: vnius loci vna circũscriptio. ¶Item corpus locatũ facit latera cõtinentis distare sed hoc corpus q aduenit scđo huic loco nõ facit latera ei⁹ stare. imo iam p aliud corpus qđ prius hic fuit distãtia inter latera. ¶Et cõfirmat: q: si vtrũq faceret latera distare. igitur vtrũq esset mediũ inter ista distãtia: sed vbi ẽ aliđ & aliud mediũ p se. ibi vr ee alia & alia distãtia: & ita iter eadẽ latera eiusdem loci esset duplex distantia. ¶Potest tñ dici q in isto intellectu vtrũq corp⁹ haberet vbi in hoc loco: q: cũ vtrũq ponatur hic sicut cõtentũ coextẽsum & cõmensuratum: vel vtrũq erit locatũ: qđ est propositum: vel neutrũ: & tũc ẽ locus iste vacuus in quo ponuntur esse duo corpora modo extensiuo: qđ nullus diceret. Similiter ~~vtroq~~ uno istoꝝ amoto altero remanente: illud remanens habe~~bit~~bat hic vbi: sz non aliũ modum habebit hic ex parte sui ad locũ cõtinentẽ & mõ habeat. ¶Istud pt3 p oppositũ de angelo: q: si angelus sit simul cũ corpore nõ h3 proprie vbi in isto loco in, quo corpus coexistẽs h3 ppriе vbi: q: angelus nõ est ibi co extensus & cõmensuratus illi loco. nec replet illũ locũ: vnde si corpore amoto solus angel⁹ ibi maneret. locus ille ppriе diceret vacuus. opposita istoꝝ sunt vera de corpore coexistẽte alteri corpori. ¶Et si q̃ras qũo põt locus iam plenus iterũ repleri? ¶Respondeo ad hoc & ad obiectiones pro alia parte. ¶Ad primã ſm istam viã q̃ ponit in eodẽ supposito et fundamẽto posse esse plures respectus eiusdẽ rõnis ad diuersos terminos. cõcedendũ ẽ q eidẽ loco põt cõpetere alia & alia circũscriptio passiua & põt sibi in alio et alio corpore alia & alia circunscriptio passiua correspondere. ¶Ad aliam. facere latera distare põt intelligi duplr. vel effectiue & sic agẽs distendẽs latus a latere facit ea distare. vel quasi formaliter: & sic mediũ interceptũ dicitur facere distare: & hoc secundo modo cõcedendũ esset q vtrũq corpus hic extẽsiue existens facit latera huius loci distare: q: vtrũq est medium inter extrema. primo aũt mõ neutrũ corpus facit latera distare. sed ipsum agens quod primo diuidit hoc latus ab illo. & per hoc ẽt pt3 qũo vtrũq replet q: nõ effectiue sed formalr: nõ em̃ est maius incõueniẽs locũ plenũ repleri de nouo aliq̃ replẽte formaliter & cõtinens vnũ sibi cõmẽsuratũ de nouo cõtinere aliud sili modo cõtinẽdi. ¶Ad cõfirmationẽ illã diceret q accipiẽdo distantiã pro illa habitudine q̃ est in vno distante ad alterum vt ad terminũ nõ ẽ nisi vna distãtia inter eadẽ extrema siue sint plura media siue vnicũ: nec illa est vera

hoc nō loquēdo de distantia: qd vbi ē aliud p se mediū ibi est alia per se distantia: nisi intelligatur aliud p se mediū: hoc ē aliud necessario requisitū tanq̄ medium distātie: sed in pposito nō requirit illd tāq̄ aliud. Si aūt distātia acciperet alio mō p dimēsione media inter extrema q̄ distant: cōcedendū eēt sic loquēdo q inter latera cōtinētis duo corpora est duplex distantia. ¶ De tertio intellectu i isto articulo. s. q si hoc corpus eēt pñs huic loco: sed nō modo quātitatiuo: hoc est nō tanq̄ coextēsum loco nec cōmensuratū potest dici q tūc proprie nō haberet vbi in hoc loco: q: proprie vbi est forma fm se diuisibilis cū fm eā p se posset eē motus ꝛ ideo nō cōuenit alicui nisi diuisibili: ꝛ p modū diuisibilis se habēti. corpus aūt qd nō coextēdit loco. s; ē totū pñs cuilibet pti illi⁹ loci nō h; modū diuisibilis i cōparatione ad locū: nec p ꝯñs h; vbi proprie respcū illi⁹. Extēdēdo tñ vbi ad talē p̄sentiā simplicē fm quā angel⁹ dr eē hic. sic cōcedēdū esset q corpus pñs fm istū intellectu; diceret improprie habere vbi. nā vere est hic pñs non circūscriptū. ¶ Ad argumentū pncipale si illa maior q̄ accipit va ē: nō h; veritatē nisi de relone ppie dicta. respectus aūt quē iportat vbi non est talis. Istorū aūt declaratio patet ex dictis in tractādo pmū intellectū in q̄rto argumēto principali.

Questio. XII.

Expeditis his que quesita erant de deo: sequuntur aliqua quesita de creaturis. ¶ Et primo de oib⁹ in cōi. ¶ Deinde de quibusdā in spāli. ¶ De oibus in cōi fuit vnū q̄sitū ꝛ est istud. ¶ Utrum rei create sit idē respectus ad deū vt creantē: ꝛ deū vt cōseruantē? ¶ Arguitur q nō. aliquid pōt creari ꝛ nō cōseruari igit tm̄ pōt habere respectū ad deū vt creantē: ꝛ nunq̄ habere respectū ad deū vt cōseruantē: igitur nō est idē respectus. probatio primi antecedētis. Res in instanti creationis nō cōseruatur. q: nō indiget conseruatione: nisi qn̄ potest nō esse ꝛ de se tendit ad nō esse. sed dum creat non potest nō esse nec tūc tendit ad nō eē cū tūc accipiat esse: nihil igitur cōseruatur nisi qd manet post instās creationis sue. sed de⁹ potest aliquid creare q non maneat post instās creationis sue. q: nō est cōtradictio q tantūmō habeat esse in vno instanti et in illo creetur. ¶ Cōtra eiusdē simplicis ad idē simplex nō ē nisi idē respect⁹ realis: nūc aūt dei creantis ꝛ conseruantis eadē est volūtas qua formaliter creat et conseruat et ipsa existētia rei create ꝛ cōseruate eadem est. igit respectus est idē rei create ꝛ cōseruate ad deū vt creātem ꝛ conseruantem.

Hic sunt tria videnda. ¶ Primo de eo q pncipalr q̄rit. s. si idē sit respectus realis in creatura ad deū vt creantē ꝛ cōseruātē. ¶ Scdo de eo qd tāgit pmū argumētū si simul posset dici res creari ꝛ cōseruari: ista difficultas magis tangit modum loquendi. ¶ Tertio de quodā annexo qd tāgit idē argumētū scilicet si posset aliquid creari quod tamē nō conseruetur post instans creationis?

A De primo dici potest idem est respect⁹ creature ad deū vt creantē et conseruātē. et hoc probatur sic eiusdem re et ratione ad idem re et rōne nō est dependentia essentialis nisi vnica eiusdē rationis existētia aūt creature permanentis est eadem omnino in creatiōe et conseruatione et ex parte termini est omnino idē re et ratione. s. velle diuinum et habitudo nō solū ad creantē sed ad conseruantem est habitudo depēdētie essentialr et eiusdem rōnis igitur et c. maior pbat: si eēnt plures dependentie oino essentiales inter extrema oino eadem: sicut depentia creature ad deum vt ad efficientē. et vt ad finē. tn̄ iste vident eē alterius rationis: si em̄ eiusdem rōnis essent sibi incōpossibiles in eodem et s3 idē: q2 quando aliquid dependet ad aliud aliqua depēdētia si illa sit sufficiēter termiata nō depēdet ab eo alia dependentia eiusdem rationis: quia tunc vtraqz illarū sine alia terminaretur et depēderet tali dependentia et nō dependeret: et hoc dependentia sufficiēter terminata. Minor h3 tres partes. Prima. s. qz idem sit et rei permanentis in creatione et cōseruatione: probatur: q2 in hoc est differentia permanētis a successiuo: q2 successiuum dū manet semper h3 aliud et aliud eē: sicut aliam et aliam partem: sed permanens h3 semp idē eē necvariatur sm partē et partē: q2 tunc eēt successiuum: nec sm totū et totum: q2 tūc in quodlibet alio et alio instāti haberet totaliter aliud et aliud esse: quod est absurdum. Scda pars minoris. s. qz velle diuinum oino idē est ratio terminādi habitudinē rei create et conseruate: pbatur q2 velle diuinum respectu cuiuscūqz volibilis semp manet idē: illud aūt est ratio proxima intrinseca terminandi quod cunqz extrinsecū. Tertia pars minoris. s. qz vtraqz habitudo est habitudo dependentie essentialis de creatione est manifesta: de conseruatione pbat: q2 ad illud dependet res essentialr in essendo qd est sibi rō habendi esse talis est ɔseruatio cāe conseruātis iuxta illud Augu. 4. super gen̄. c. 14. Creatoris nāqz potentia et oipotentis atqz omnitenentis virtutis: causa subsistendi est omni creature: que virtus ab eis q̄ creata sunt regēdis si aliquando cessaret simul et illorum cessaret spēs omnisqz natura concideret: neqz enim sicut structor edium cū fabricauerit abscedit atqz illo cessante atqz illo abscedēte stat op⁹ ei⁹. ita mūdus hec ictu oculi stare poterit si ei deus regimē subtraxerit hec ibi. Diceret hic qz fundamētum relonis creature ad deū vt creantem nō est absolute existentia rei create: sed ipsa creatio passiua cōsimiliter fundamētum relonis creature ad deū conseruātē nō est exn̄tia creature absolute sed ipā cōseruatio passiua hoc pbatur p phm. 5. meta. c. de ad aliqd vbi vult qz relones scdi modi fundant sup actionē et passionē: nūc aūt l3 absoluta exn̄tia creature sit eadē in prio nūc eēndi et deinceps tn̄ creationē passionē et ɔseruationē passionē eē eadē nō est manifestius q̄ illud qd q̄ritur. Hic dici pōt qz phs. 5. meta. non intelligit qz actio et passio sint proxima fundamenta relonū scdi modi. q2 relo non manet

Esse p manēs differētia a successiuo.

B

S. Bo na. lib 2. di. 2.

t. c. 20

fundamento:nõ manente manet aũt relatio scdi modi non manẽte actione vł passione:sicut aliqs manet pr̃ nõ manente gñatiõe ꝙ autem dicit relationẽ de scdo mõ fundari super actionem ⁊ passionẽ intelligẽdũ est nõ tanq̃ super fundamentũ ꝓpriũ vel sup rõnẽ primã fundandi:sʒ tãq̃ sup dispositionẽ mediã inter fundamẽtum ꝓpriũ ⁊ ipsam relationẽ:ipsa aũt potẽtia actiua ⁊ passiua pñt poni fundamentũ immediatũ relationis ipsius actionis ⁊ passionis:lʒ reqratur actio ⁊ passio media:nõ vt rõ fundãdi relationem sed vt quoddaʒ preuiũ ad hoc vt ipsa in fundamento tali fundet̃. ¶ Specialiter aũtẽ in ꝓposito nõ videt̃ concedẽdũ ꝙ aliqua passio sit rõ fundamẽtalis hui⁹ habitudinis quã hʒ creatura ad deum. vt creantẽ vel cõseruãtẽ:q: nunq̃ proprie est passionis qđ est aliqđ passum recipiens formã ab agẽte:q: fʒ phʒ.5.meta. Potẽtia actiua est principiũ trãsmutãdi aliđ inquãtum aliud. igitur potẽtia passiua est principium transmutandi ab alio talis transmutatio nõ inuenit̃ nisi vbi est passum recipiẽs eã ab agẽte in conseruatione ⁊ creatione nõ est ita:sʒ totum creatũ ⁊ totũ conseruatũ est totaliter a creãte ⁊ conseruante: nõ sic vt aliquid ei⁹ passuʒ recipiat formam ab agẽte. ¶ Hic obijcitur p illud Augu.11.sup Geñ. vbi vult ꝙ aer nõ est factus lucidus a sole:sed fit lucidus alioqn recedente sole remaneret lucidus: eque aũt videt̃ q̃cũq; creatura dependere a deo in esse sicut aer a sole illuminato esse:qđ ipse intelligit per lucidũ esse a sole. igitur nulla creatura respectu dei est facta in esse:sed cõtinue fit in esse:⁊ per ꝯñs esse creature est incontinuo fieri. ¶ Respõdeo phs.3.Phy.dicit ꝙ aliq̃ sunt in fieri que nõ habent cõpletũ esse:sicut successiua: ⁊ per oppositũ aliquid dr̃ i facto esse qñ sic habet esse completũ ꝙ non dependet in essendo ab aliq̃ extrinseco. creatura autem semp in essendo eque depẽdet a deo in esse:q: eque semper ab ipso p idẽ velle ipsius habet idem eẽ ⁊ hoc modo posset dici: ꝙ productio psone diuine semper est in fieri:q: nunq̃ ista psona põt habere esse nisi accipiẽdo actualiter a producente: ⁊ tñ esse psone est maxime permanens.hoc modo esse creature:licet sit pmanẽs :tñ respectu dei a cuius volitione actuali semper eque dependet semper est q̃si in fieri:hoc est actu dependens a causa dante esse:⁊ nunq̃ in facto esse:hoc est in actu separato ⁊ independente a quocunq; alio : nõ tamen est in fieri nouo ⁊ nouo:sʒ p oppositum illi est in facto esse: hoc est in esse cõpleto accepto sine aliq̃ nouitate addenda.

C / T. cõ. 17. Idẽ. 9 meta. t.c.2. / S.Bona.vbi s.8.super Geneł.c.19. hr̃ exp̃sse ⁊ aliqua liter.2. ibiđ.c. 24. / T. cõ. 15.57. et.58. / D

De scdo articulo dico ꝙ cũ isto respectu creature habẽtis esse ad deũ vt a quo habet esse:pñt cõcurrere diuersi respectus idẽ eñ esse quandoq; immediate succedit non eẽ opposito:sicut in instanti in quo res incipit eẽ:qñq; aũt nõ immediate succedit ipsi non esse : sʒ q̃si eidem esse vt prius habito ita intelligendo ꝙ licet nõ sit ista prioritas in ipso esse fm se: tñ dr̃ esse in ipso per cõparationẽ ad aliud prius secũ coexistẽs. ¶ Prim⁹ respectus qui.s.est ipius esse ad nõ esse precedens nõ est realis: quia nõ est ad terminum positiuum.

E

¶ Scd'o aūt q̄ est ipsius eē ad esse
idē quasi p̄existēs vł magis cum
alio priori existēs nō est realis: p
quāto est eiusdē ad idē respectus
aūt ipsi⁹ eē ad cām q̄ q̄ est: est rea-
lis igitur neuter illorum dictorū
respectuū est idez illi. Contingit
tñ eadē voce multa distincta ali-
qualiter importari. sicut ergo pt
iponi aliqd ad significādū depē-
dētiā ipsi⁹ eē ad cām nō p̄cise: sz
vt est cū respectu ad nō eē imme-
diate p̄cedēs: et sic significat hec
vox creari vł creatio: qz ibi nō tm̄
notatur depēdētia rei ad causaz
in essendo: sz vltra hoc in accipiē
do: tunc primo illud esse post nō
esse: potest etiam aliqua vox im-
poni ad significādū illā depēdē-
tiā vt est cū scd'o respectu .s. vt est
ipsi⁹ eē ad seipm q̄si prehabitum
et sic imponit hec vox conseruari
vbi nō tm̄ notat depēdētia i eēn-
do: sz cū hoc habitudo illi⁹ eē q̄si
ad idē esse vt p̄habitū. Pro tanto
igit nō est verū dicere de creatu-
ra q creatur pprie nisi in primo
instāti: qz nō nisi in illo hz imme
diatū ordinē ad nō eē precedens:
nec est verum dicere q conseruetur
nisi post primū instās: qz nō nisi
tūc hz immediatū ordinē ad seip
sum q̄si p̄habitū. ¶ Propter igit
istos distinctos respectus rōnis
importatos p creari et conseruari
non predicat vnū de re qn̄ aliud p̄
dicatur respectus tñ ille q̄ est ad
causam semp manet idē. et si iste
precise significaret duab⁹ vocib⁹
vtraqz simul vere predicaretur de
eodez: sicut hoc q est esse ab alio
dāte esse. et hoc q est accipe eē ab
alio precise significāt illā habitu
dinem nō intelligēdo ibi dare vł
accipere nouitatē: nec illam im-
portant: qz verum est dicere q fi-
lius accipit deitatē a patre: et pa-
ter dat ei et cōicat deitatem: et ista
duo semp simul p̄dicantur de eo
dem. ¶ Nec curo disputare de si-
gnificato huius vocis creari: an
per se significet respectū ad crea-
torē: et cōnotet respectū ad nō esse
precedens an ecōuerso illū p se si
gnificet et illum cōnotet ad cām.
An vtrūqz significet: et tunc nō si
gnificat precise cōceptū p se vnū
sz duos respectus et vnus est rea
lis: et alius rōnis: qui non faciūt
conceptū p se vnū: qz quodcunqz
istorum triū detur: hoc saltē saluat
q vterqz respect⁹ aliqualiter im-
portatur: precise tñ ppter illum q̄
est rationis negatur idem simul
creari et conseruari.

7. me. t.c. 15.

F

G

De tertio principali di
co q non est
cōtradictio aliqd ens tātummo-
do in vno instāti habere esse ipz
enim instās raptim transit: ita q
non est nisi vt ita loquar instāta
nee: vel si dicas instans fm sub-
stantiā semp manere idē: si illud
dicat esse substātia mobilis: cū il
la substātia nō sit p se terminus
alicuius cōtinui de gñe quātita-
tis. seqtur q illud quod vocas in
stās fm substātiā: non est termi
nus cōtinuans p se partes tēpo-
ris: saltem instās fm esse nō ma-
net sed raptum transit: et ita opor
tet dicere de mutatione: et p ɔñs
de instāti: qd est p se mēsura mu-
tationis. nō aūt videt maior con
tradictio de re pmanēte q nō ni-
si in vno instāti habeat eē: q̄z de
ipso instanti vel mutatione. qz et
si res pmanēs possit habere idez
esse nō precise p instās: sz pmāsi
ue: et instans vel mutatio nō pos
sit: tñ pmanens totū eē suū hz in
instanti vno: qz in hoc distinguit

contra successiuū nō est ꝙ ꝯtradictio: si illud esse vltra hoc instās nō habeat. ¶ Contra hoc vr̄ Aristo. 8. phy. vbi ait. Opponuntur inquit ~~generatio~~ ꝛ corruptio. q̄re si impossibile est simul mutari ſm oposita ꝫ non erit autem continua mutatio: sꝫ erit mediū ipsorū tēpus. Et in fine. c. Penitus inconueniēs videt̄ si factuꝫ necesse est mox corrūpi ꝛ nullo tpe ꝑmanere. ¶ Preterea inferius i eodeꝫ 8. vult ꝙ nō est accipere vltimuꝫ in esse ipsius corrūpēdi: sꝫ primū in esse generādi. ꝛ cū hoc etiā pri mū in nō esse corrūpēdi. signum inq̄t vtiꝗ cōe est. ꝛ primo et posteriori hui⁹ aūt finis illi⁹ aūt ꝓncipiū res aūt semper posterioris. passiōis est ꝛ idē paulopost ipius tpis in quo fiebat factū est in vltimo signo. ¶ Preterea si res creata tātūmodo habeat esse in instāti: tunc in illo veruꝫ est dicere res ista incipit esse: q: tunc primo est ꝛ simul verum est dicere res ista desinit eē: q: tūc vltimo est: nunc aūt repugnātia videt̄ eē ꝙ simul res icipiat eē ꝛ desinat esse. ¶ Ad primū intētio p̄hi est ibi ꝙ solus mot⁹ localis pōt eē cōtinu⁹ ꝛ perpetuus: ꝛ nl̄lus alius motus. nec ēt mutatio ꝛ hoc ꝓbat: q: oēs alij mot⁹ ꝛ mutatiōes sunt ex oppositis in opposita vt ḡnationis inq̄t ꝛ corruptionis esse ꝛ nō eē termini sunt. Alterationis aūt contrarie passiōes ꝛc. Si igitur aliquis. istoꝝ motuū vel mutationū posset eē ꝑpetuus ꝛ ꝯtinuus nō esset ab eodem termino a q̄ ad eūdem terminum ad quem: q: in motu sic simpl'r vno vera est ista ꝓpositio. 6. phy. mutatio autē atꝗ vna infinita eēt. ꝫ illa continua ꝑpetuo mō ꝑ continuā reflexioneꝫ a termino in terminū ꝫ. puta si motu finito moueret̄. a calido in frigidū cessaret alteratio quantum est in istis terminis: nisi statim esset reflexio a frigido in caliduꝫ: sꝫ in tali reflexione mot⁹ prior et posterior cū sint oppositi nō p̄nt continuari nec facere vnū motuꝫ cōtinuū. cuius ꝓbatio est: q: tūc mobile simul moueret̄ motibus vel mutationib⁹ oppositis. Hec cōsequētia ꝓbat̄: q: in motu continuo veꝝ est dicere a principio motus ꝙ mobile mouet̄ ad vltimū terminū: sicut si vltim⁹ terminus mot⁹ cōtinui est calor: veruꝫ est dicere de mobili in principio motus ꝙ calefit. si igitur calefactio posset cōtinuari frigefactioni a ꝓncipio hui⁹ totalis motus cōtinui eēt verū dicere ꝙ mobile calefit ꝛ frigesit. ¶ Et propter cōsimilē rōnē ꝓbat ibi ꝙ nō pōt cōtinuari corruptio ḡnationi vt sit vna mutatio: q: tunc a principio mutaret̄ oppositis mutationib⁹ q: corruptione ꝛ ḡnatiōe. Nā in quacūꝗ vna mutatiōe siue cōtinua veꝝ est dicere ꝙ a principio mutat̄ ad vltimum terminū. Ille aūt est terminus ḡnatiōis: igit̄ a ꝓncipio mutat̄ mutatiōe ḡnationis ꝛ tñ tunc ꝓpositū mutat̄ mutatione corruptiōis: q: illa ponit̄ ꝑcedere vt cōtinuāda ḡnationi. istud aūt nihil est ꝯ hoc quod dictū est rē in vnico solo instanti. s. creatiōis h̄re eē: q: nō concedo ꝙ illi creationi possit cōtinuari annihilatio vt sit vna mutatio: quia tūc ſm argumentū p̄hi q̄n creat̄ verū est dicere ꝙ annihilatur: sꝫ tātūmodo concedo ꝙ creationeꝫ conseq̄tur annihilatio. ¶ Et si arguit̄ ꝙ tā annihilatio q̄ꝫ creatio est in instāti: q: vtraꝗ est a ꝟtute

T. cō. 61.
generō
T. cō. 63.
T. cō. 69.
T. cō. 91.

infinita q̄ nō pōt agere in tp̄e:vt vr̄ ph̄s ꝓbare.8.phy.igit̄ in ꝓpo sito:vel erunt in eodē instanti:qđ est incōueniēs ph̄o.s.idē sic mutari oppositis mutationib⁹. vel erūt in diuersis instātibus:⁊ tūc illa instantia erunt imediata : qđ ēt ē incōueniēs apud ph̄m.❡Ad hoc dico ꝙ rō ph̄i que tacta est.s. ꝙ idē non pōt simul mutari mutationib⁹ oppositis.ꝓbat corruptionē nō posse continuari generationi:sed cū hoc est alia ꝯclusio vera.s.ꝙ generationē nō pōt immediate sequi corruptio.sed illi⁹ est alia rō hec.s.ꝙ vtraq̄ est in instāti ⁊ nō simul i eodē:vt pꝫ:erūt igit̄ in alio ⁊ alio instanti.sed nō sunt duo instātia sibi imediata. ❡Hec ꝓbatio q̄ est ſm intētionē ph̄i:lꝫ nō ibi ponat eā:nō est contra ꝓpositū nr̄m:qꝛ ista res creata q̄ nō manet nisi ꝑ instās creationis annihilatio eius nō est in instāti:sed in tp̄e habito instāti creatiōis:si quidē post instās nō est aliq̄d in tp̄e indiuisibilr̄ imediatū:sed diuisibilr̄ tali.s.imediatiōe qua cōtinuū terminatū est imediatū suo termino.et hoc mō mot⁹ est imediat⁹ vltio q̄etis : qꝛ post illud statim est mot⁹ sicut diuisibile post indiuisibile qđ ē ei⁹ principiū.Cū igit̄ arguit̄ ꝙ annihilatio est in instanti:negādum eēt de annihilatiōe in casu i quo loq̄mur ⁊ hoc semꝑ referēdo intētionē ad instans tp̄is:siue in illo dicat̄ ꝓprie esse creatio ⁊ annihilatio siue magis cū illo. ❡Et cū probat̄:qꝛ virtus infinita nō agit in tp̄e.Jllā ꝓpositionē ph̄s non cōcederet:nisi de v̄tute ifinita nāi lr̄ necessitate agēte:qꝛ de alia nō ē incōueniēs illud ad qđ ipse deducit.s.ꝙ virt⁹ finita ⁊ infinita agūt in equali mēsura. Theologi aūt nō cōcedūt deū agere nāli necessitate circa creaturā. ❡Sed nūq̄d tenēdo deū agere naturali necessitate posset ꝯcedi aliq̄d posse manere tm̄ ꝑ instās ? cū mutatio sic tantū maneat etiam ſm philosophum. ❡Quere responsionem.

❡Ad istud ꝯñter rñdeo ad cāꝫ ꝙ si deus produceret aliq̄d.aut ꝓduceret illud sine causis secūdis qđ ph̄i nō admitterēt:⁊ tūc possibile esset illud tm̄ durare ꝑ instans:sicut ⁊ dei actio tm̄ per instans duraret.❡Si aūt ꝓduceret mediantibus causis secūdis sic nō videt̄ cōcedendū ꝙ illud posset tm̄ per instās durare loquēdo de re ꝑmanente:secus est de indiuisibilibus vt de mutatione ⁊ instātibus etiam ſm philosophū que tantum per instans durant.Sed probabilius est simpliciter in tali casu tenere negatiuam loquendo de permutationibus. quere.8.dist.1. q.vltima ad finem. (Addi tio.)

❡Ad aliā auctoritatem philosophi illa requirit aliū intellectū etiā ab vtroq̄ predictorum quia scilicet natura nihil producit vt statim corrumpatur:nec ꝙ necesse est mox corrumpi.sicut ipse dicit qꝛ natura ꝓducēs sic intuit ad cōseruationem ꝓducti ꝙ possit per tp̄s aliqđ manere.ita ꝙ corruptiua vel nō sunt approximata vel nō vincūt virtutē gñantis ⁊ cōseruātis gñatū:qꝛ tūc gñans ipediret̄ generare:nec ex illo potest hr̄i aliq̄ ipossibilitas respectu potētie diuine.sꝫ tantū impossibilitas ſm causas naturales inter se cōparatas.❡Ad aliud dico ꝙ in generatione ⁊ corruptiōe naturali corruptū nō hꝫ vltimū sui esse:quia

Marginal notes: ꝛ.c.79 — 4 ꝛ.6. phyſi. — alioꝝ. — vide.j. celi. t. c.138. — R

tunc hēret qualitates cōueniētes saltē in tali gradu in quo possent stare cum forma illius. et si sic: nō subito abijcerent. nec igit corrūpendū subito corrūperet: et sicut corruptū nō hʒ vltimū sui in esse. sic hʒ principiū in nō eē: q꞉ cū esse geniti cōcurrit nō eē corrupti. genitū aūt in instanti gňationis hʒ eē. q꞉ tūc forma eius est in mā. et hʒ tūc primū eē: q꞉ tūc forma immediate succedit p̀uatiōi: et sicut genitū hʒ primū in esse: sic corruptū hʒ pmū in nō eē: sʒ si aliquā virtute conseruaret aliqđ ens in eē in aliquo istāti vltimo ibi tūc nō esset dare primū nō eē. sic esset de illa creatura pmanente q̄ non hēret esse nisi p instans. ¶ Ultr aūt dico ꝙ in succedētibus sibi inuicem siue sint opposita priuatiue siue ꝯdictorie siue quasi ꝯrie: q꞉ ambo sunt positiua. nūꝙ est dare vltimū p̄cedentis. et cū hoc primū cōsequētis: q꞉ tunc opposita essent in eodem instanti: vel duo instātia imediata. semp tn̄ alterū est dare. s. vel vltimū prioris vel primū posterioris: q꞉ diuisibile nō est imediatū nisi indiuisibili. et succedētia sibi inuicē sunt opposita imediata. Cum igit illa q̄ accipiunt nō esse post esse quedā sunt raptim trāseuntia quedam permanētia naturalr genita vel corrupta quedā aūt p̄nt eē entia pmanētia virtute diuina pducta vel corrupta. ¶ In p̀mis. s. raptim trāseūtibꝰ est dare tam vltimū ꝙ̄ primū in esse: q꞉ illud instans in quo solo hn̄t esse. et ideo nec est dare primū nec vltimū in nō esse: q꞉ tam i toto tpe terminato ad hoc instans ꝙ̄ in toto tpe sequenter hoc instans hʒ nō esse. ¶ In secūdis autem est dare primū in esse sed non vltimū. et silr in non esse est dare primū et nō vltimū: sicut expositū est prius pro intentione phi. In alijs aūt que p virtutem diuinam pducunt vel destruunt pōt esse vterꝙ istorū modorū. Et etiā tertio mō. s. ꝙ sit ibi dare vltimū in esse et nō primū in nō esse: q꞉ illa virtus pōt in quēcūꝙ modū successiōis vniꝰ ad alterū qui nō icludit ꝯdictionē. ¶ Ad aliud dico ꝙ incipit: duplr exponitur. ¶ Uno mō cum positione p̄ntis et negatione preteriti. sic. s. est et non prius fuit. ¶ Alio mō per negationē presentis et positionē futuri. sic nō est et erit. ¶ Similr desinit duplr exponit. dico igit ꝙ ꝓm vnū modū exponendi verū est ꝙ simul aliqđ icipit et desinit: q꞉ raptim trāsiēs icipit. hoc ē est et nō fuit: et desinit esse: hoc est: est et nō erit: vbi vtrobiꝙ affirmat esse: et negationes iste hinc et inde. s. nō fuisse et nō fore nō sunt opposite. precise aūt repugnantiā important incipere et desinere ꝓm istos intellectus in quibꝰ est aliquid idem affirmatum et negatum vel opposita aliqua includuntur.

Ad primū argumentū principale pʒ ex scđo articulo p̀ncipali: quō primū antecedēs est verū. s. ꝙ ali qđ pōt creari et nunꝙ conseruari hoc em̄ est tm̄mō ex rōne alteriꝰ et alteriꝰ respectꝰ iportati in hoc ꝙ est creari et conseruari. s. respectus ad oppositū. s. ad nō esse pre cedens. quātū ad creationē et ad ipsummet esse vt prehabitū quā tū ad conseruationē. qui duo respectus sunt tm̄ respectus rōnis. primus est respectꝰ negatiuꝰ: q꞉ ad nō esse et nullus talis est realis. scđs est eiusdē ad idē p̄habi

tū: sicut primus ad idē esse nō habitū. nō est aūt verū rōne respectus ad cām. ¶ Et cū infert igit pōt hr̄e respectū ad deū creantē: ⁊ tn̄ nunq̄ habere respectum ad deū cōseruantē cōcedi pōt si vniformiter accipiat. hoc est q̄ deus nunq̄ dicat ꝯseruare illud quantū ad totū qd̄ importat p conseruare. ¶ Si aūt intelligat q̄ nunquā habebit ad deū respectum illū quez importat hoc qd̄ est conseruari a deo: qui est respect⁹ dependentie ad cām in essendo: negāda est ꝯsequētia: q² ⁊ si nunq̄ hēat respectū dependentie cū illo alio q̄ est q̄si successiōis ad seipm̄ tn̄ illū q̄ est depēdētie necessario habebit: ⁊ tūc in vltimo ꝯn̄ti nō pōt plus concludi nisi q̄ totū qd̄ ipoꝛtat p illū terminū creari non est idem toti: qd̄ importat p conseruari. s. duplex respect⁹ hic duplici respectui ibi. qd̄ verū est: q² lȝ ille qui cōiter vtrobiq̄ importat sit olno idez. tn̄ alter qui ipoꝛtatur in hoc quod est creari alius est ab illo altero qui importatur per hoc quod est conseruari.

Questio. XIII.

De creaturis in spāli tn̄mō querebat de creatura viuēte et hec vita sensitiua vel intellectiua. Et erat qō cōis oi viuenti hac vita vel illa ⁊ erat ista. Utrū act⁹ cognoscēdi ⁊ appetēdi sint essentialr̄ absoluti vel eēntialiter relatiui? Arguit q̄ relatiui: q² talis act⁹ nō p̄t itelligi nisi cointelligēdo terminū. absolutuȝ aūt p̄t itelligi nō coitelligēdo aliq̄d i rōne termini. igit ⁊c. p²la pbatur q² non potest intelligi q̄ sit visio nisi sit alicui⁹ visibilis vel obiecti minoꝛ de se est manifesta. ¶ Cōtra. talis actus est qualitas. oīs autem qualitas est foꝛma simpliciter absoluta: quia genera sunt impermixta. ergo ⁊c.

Questio ista nō querit de actu terminato ad cognitionē tanq̄ ad terminū quo. s. actu pducit vel educit vel inducitur ipsa cognitio: sȝ querit de actu cognoscēdi: qui. s. est ipsa cognitio actualr̄ ita q̄ iste actus si dicatur actio nō intelligitur q̄ sit de genere actiōis: q² ipa est semper ad terminū aliquē accipiētē aliquo mō esse per ipsam actionē: sed intelligit q̄ sit actio hoc ē opatio q̄ agens tanq̄ actu vltimo pficit. Et breuiter ad cautius loquēdū in tota ista qōne intelligit hoc nomē actio p actiōe de genere actionis: q̄. s. est actio pductiua: vel saltem aliquo mō faciēs ad esse termini p ipsaȝ ponendi: et hoc nomen operatio intelligitur p actu intrinseco quo ipsum operans perficitur vltimate. ¶ Itē licet questio generaliter posset itelligi de respectu ad obiectum vel subiectū: tn̄ argumenta videntur restringere eam ad primū intellecta. ¶ Est igitur intellect⁹ qōnis prio tractandus iste. An actualis cognitio sic essentialiter relatiua ad obiectum cognitum et silr̄ de actuali appetere.

¶ Ubi tria sunt videnda. ¶ Prio q̄ in omni intellectione et generaliter operatiōe quacūq̄ de qua loquimur est aliqua entitas absoluta. ¶ Scdō qualr̄ illud absolutū habeat aliquā relationē ad obiectū sibi annexā. ¶ Tertio an illa relō sit actui isti essentialis.

5. phy. c. 5. et 10. et 14. meta. ⁊ in themistio et boetio

A

B

Prima cõclusio

ꝓbatur tripliciter. ¶Primo sic. vltima perfectio substantie viue: non est sola relatio: operatio est hmõi perfectio substãtie vine: q̄ nata est operari. puta viuẽtis vita sensitiua vel intellectiua. igitur operatio non est sola relatio. igitur ꝛc. ¶Maior ꝓbatur: q2 sola relatio nõ summe appetit̃ appetitu naturali ꝛ electiuo nature perfectissime appetẽtis: s3 vltima perfectio nature viuẽtis a tali natura summe desiderat̃ desiderio naturali: de quo intelligi põt illud Aug. 13. de tri. c. 4. Beati oẽs esse volum⁹ ꝙ semp verũ est: siue de btitudine actu cogitem⁹ siue nõ ꝛ tñ sine actuali cognitiõe nõ est in nobis actuale velle volũtatis. Ibidẽ ẽt vult ꝙ q̃cq̃d aliud quisquã latãter velit ab hac voluntate cõi nõ recedit. desiderat̃ etiam summo desiderio electiuo voluntatis bene dispositе. ¶Minor ꝓbat̃ ẽt p phm. 1. ꝛ 10. eth. vbi vult ꝙ felicitas que est finis vltimus nature intellectualis. et per ꝯñs summe desiderabilis: ẽ operatio optima: vel consistit in operatione optima. Idem vult. 12. met. c. 6. vbi de deo loquens dicit. ꝙ si non intelligat quid vtiq3 est insigne ꝛ statim post. si nõ est hic qđ sua intelligẽtia sed potentia. nõ est vtiq3 optima substantia. p intelligentiam intelligit actualem intellectionẽ. nam ad ꝓbationẽ dicte ꝯsequentie statim subdit. p intelligere em̃ ei honorabile inest. Idẽ habetur. 9. meta. c. 7. vbi vult ꝙ actus est prior potẽtia nõ solum tẽpore ꝛ ratione sed etiam substãtia: hoc est pfectione. vnde in ꝓbatione illius mẽbri ꝙ act⁹ prior est substãtia exẽplificat. ipse. vt vir puero ꝛ hõ spermate. et ꝯclusionem sic intellectã ibi probat: q2 grã actus tanq̃ finis sunt alia ordinata ad actũ sicut declarat ibi in multis exẽplis. ¶Siliter auctoritates multe de fine vltio et summe desiderabili q̃ est btitudo siue dicant de cognitiõe sicut illa Aug. visio est tota merces. siue loquantur de dilectione. sicut de doctrina xpiana. summa merces est vt ipso pfruamur. saltẽ in hoc oẽs ꝯueniunt ꝙ finẽ vltimũ ꝛ maxime desiderabilẽ dicũt esse opationẽ vel in opatiõe consistere. ¶Scđo ꝓbatur ꝯclusio principalis sic. relõ ꝓprie dicta non est noua sine nouitate alicui⁹ absoluti prioris. ꝛ hoc in subiecto vel i termino. Opatio aũt põt esse noua sine nouitate cuiuscunq3 alterius prioris absoluti in ipso operãte. sine ẽt cuiuscũq3 alteri⁹ absoluti nouitate i termino. igitur opatio nõ est p̃cise relatio ꝓprie accipiẽdo relationem. igitur ꝛc. ¶Maior probat̃. Tũ per phm. 5. phy. vbi negat motum in ad aliquid. et expressius in. 7. vbi vult ꝙ ad virtutẽ ꝛ malitiã non est alteratio: q2 sunt ad aliq̃d. hec autẽ que ad aliquid neq3 generatiões sunt: neq3 gñatio est ipsorũ neq3 alteratio olno. hec ille. Tum per rõnẽ: q2 relatio ꝓprie dicta necessario sequitur extrema simul posita: ꝛ ita nõ põt esse noua sine nouitate alicui⁹ extremi. ¶Minor ꝓbat̃ quãtũ ad primã partem: q2 illud qđ exit de potentia accñtali ad actum nõ recipit aliquam formã nouã priorẽ ipsa opatione q2 tũc nõ fuisset prius in potẽtia accidẽtali sed essentiali. ¶Scđa ps minoris ẽ manifesta. p3 em̃ ꝙ ni

Marginalia (left column): Quere ockaʒ quo. 1. q. 18. — C — c. 8. — c. 9. et inde. — c. 7. et 8. ꝛ in̄. — t. c. 51. — t. c. 13. et. 15.

Marginalia (right column): t. c. 15. — 1. tri. c. peñ. — D — t. c. 10 — t. c. 17. — t. c. 17. — E

hil absolutū aduenit visibili.qn̄ vr̄ actu.nec intelligibili qn̄ intelligit̄ actu ꝛ ꝯsilr̄ de alijs. ¶ Preterea.oīs relatio realis fundamētum suū proximū vel rationem fundandi proximā necessario cōsequit̄ vel cōcomitat̄. ꝛ hoc posito termino. Nūc aūt ipsam potētiā operatiuā nō necessario concomitatur relo actualis ad obiectū:igit̄ ipsa potētia non est ꝑria rō fundādi talē relationē. igit̄ si ponat̄ aliq̄ relatio actualis operantis ad obiectū oporteret dare sibi pro fundamēto vel rōne fundandi ꝑrima aliq̄d posteriꝰ ipsa potētia.ꝛ quasi medium inter ipsam potētiā ꝛ illā relationē tale quid non videtur posse poni nisi ipsa operatio. Nunc aūt illud qđ est ꝑrimū fundamētum relonis vel ꝑrima rō fundandi eam:aut est absolutū iuxta illud.7.de tri. c.1. Oē qđ relatiue dicit̄ est aliq̄d excepto relatiuo.aut saltē nō est p̄cise illa relo cuius est fundamētuȝ vel rō fundādi.igit̄ operatio nō est p̄cise relatio operantis ad obiectū.ꝛ pari rōne operatio nō est p̄cise aliq̄ relo. ¶ Ex hac conclusiōe sic ꝓbata cōcludit̄ ulteriꝰ ꝓpositū sic. si hec opatio esset p̄cise respectꝰ:tunc esset relatio qꝛ respectus quē phs ꝯcedit aliquo mō conuenire opationi est ꝓprie de genere relationis.et pertinet ad tertiū modū relatiuoꝝ:vt ptȝ ex.5.meta. cū igitur operatio nō sit precise relatio vt ꝓbant rōnes iā posite:seqtur ꝙ non sit precise respectꝰ.ꝛ per ꝯn̄s est ibi aliqua entitas absoluta qđ est propositum in isto articulo.

t.c.20.

De scđo articulo principali tria suntvidenda. ¶ Primo arguitur ꝙ in operatione necessario est aliqua relatio realis ad obiectum. ¶ Secūdo dicetur qualiter hoc sit intelligēdū. ¶ Tertio videbitur de rōnibus ad istud ꝓbanduȝ positis. ¶ Primū ōndit̄ triplr̄.et hoc correspōdēter triplici ꝓbationi posite in p̄mo artic. ¶ Primo ex rōne ꝑfectionis que fuit mediuȝ in prima rōne.argnit̄ sic.vltima ꝛ summa perfectio nature opatiue non pōt esse sine reali relone ad obiectum perfectissimū circa qđ ipsa nata est operari. Operatio aūt est sūma ꝑfectio talis nature.igit̄ ꝛc.maior ꝓbat̄:qꝛ si sūma perfectio nature viue diceretur aliq̄d vt est ad se:ipsa substātia rei hoc mō esset sūma ꝑfectio qꝛ substātia est perfectior quocū ꝙ suo accidēte s̄m Ari.7.meta. Si igit̄ concedat̄ beatitudinem creature esse,accn̄s illi nāe btificabili. ꝛ cū hoc summā esse eius ꝑfectionē.hoc nō pōt poni vt est aliq̄d ad se:sȝ p̄cise inquātū connectit siue coniungit fini vltimo simplr̄.s.obiecto extrinsecū qđ ꝑ ipsum attingit̄.ipsa igit̄ relatio ad ip̄m obiectum est formalis rō ꝑꝑ quā btitudo dicit̄ summa ꝑfectio. ¶ Cōfirmat̄ hoc ꝑ illud Aug.13.de tri.c.5.vel.15.vbi alijs diffōibus btitudinis reprobatis ꝯcludit q̄si pro vera diffōne. Beatus igit̄ non est nisi q̄ hȝ oīa que vult ꝛ nihil mali vult. ¶ Ex hoc arguit̄ qn̄ in concretis est p̄dicatio ꝑ se.primo mō sequitur ꝙ abstractū p̄dicatur de abstracto:ptȝ in exēplo albū est coloratum per se primo. ꝛ per ꝯn̄s non ratione subiecti:sed rōne forme:et iō hec est vera.albedo est color:igitur si hec ē vera.prio mō beatꝰ hȝ quicqđ bene vult.sequitur ꝙ beatitu

F

t.c.4.

G vt inq̄t ph̄s.4 topi.c.15.

do est (vt ita dicā) habitio cuiuscūq bene voliti. nūc aūt habitio vel hre vr p se importare retonē. ¶ Preterea. iuxta scdm medium s. de nouitate absoluti arguitur sic. Ad formā adsolutam nouam pōt esse p se mutatio. Ad opatione. puta intelligere vel hmōi nō pōt esse p se mutatio. igit ꝛc. maior pbat: q forma absoluta pōt acqri subiecto non tm per accidens. s. ad acquisitionē alterius sed per se ppria acquisitione: q pōt primo p se succedere sue proprie priuationi. minor pbat per phm. 7. phy. dicentē: neq in intellectiua parte aie est alteratio: sciēs em maxime ad aliquid dicitur. ꝛ multa ibidem tā in lra phi q in cōmēto vident esse ad hanc intentionem. ¶ Preterea. iuxta tertiū mediū. s. de distinctione relationis ꝛ fundamēti ei arguit sic. In cui suba est relo illud nō est aliqd absolutum. sed in tertio modo relatiuo in suba vnius extremi. s. mensurati est relo. opatio em refert ad obiectū illo tertio mō. igit ꝛc. maior pbatur: q absolutū nō includit in sua rōne essentiali relatiuū: q tūc eēt p se ad alterū p illū respectum inclusum: ꝛ esset per se non ad alteruz sed ad se: q ponit absolutum. minor pt3 per cōmē. 5. met. vbi vult q in tertio modo relatiuo relatio est in substātia alterius extremi tantū: sicut in rōne intellect ꝛ non in rōne intellecti vel intelligibilis. relatio inquit nō est in substantia intellecti: sicut est in substantia intellectus. igitur ꝛc. Ibi etiam illud verbū phi idem bis diceret. exponit sic. intellect nō refert ad intelligentē: sed ad intellectū: quia si ita esset tunc intellectus constitueret per intelligentē. ꝛ videt esse econuerso: ex quo sequeret q illud qd cōstituitur p aliud constituat illud sicut ipse arguit q intellect si diceret ad intelligentē cōstitueret per ipsum ita intelligit q constituitur per itelligibile ad qd dicitur: nō autē constitueretur per illud: si esset in se aliquod absolutum.

t.c.20.

Cō.20

Circa secunduz

3

in isto articulo distinguo de operatione: et distinctio manifestior in actu cognoscendi. pōt tn poni forte in actu appetēdi. ¶ Aliqua ē cognitio est p se exntis: sicut q attingit obiectū in sua ppria existentia actuali. Exēplū de visione coloris et cōiter in sensatione sensus exterioris. ¶ Aliq ēt est cognitio obiecti nō vt existentis in se: sed vel obiectū non existit: vel saltē illa cognitio non est eius vt actualr exntis. Exēplū: vt imaginatio coloris: q cōtingit imaginari rē qn nō existit sicut qn existit. ¶ Cōsimilis distinctio pbari pōt in cognitione intellectiua. hoc pbat pmo: q pt3 q aliq pōt esse intellectio nō existentis. aliq ēt pōt esse obiecti existētis vt existētis: q talē habebit beatus de obiecto beatifico: alioquin posset aliqs esse beatus in obiecto. esto p impoīe q ipsuz non esset exns de quo dicit habere clarā visionē siue facialē: pter hoc q act eius cognoscendi tendit in illud vt in se presens in ppria existentia actuali. ¶ Scdo probat idez: quia quicquid est perfectiōis in cognitione magis pōt cōpetere cognitioni intellectiue q sensitiue. nūc aūt posse attingere obiectū in se realiter perfectionis est: vbi

vbi nõ vilesceret potẽtia attingẽ tis ꝓpter imꝑfectionẽ obiecti. ꝗ intellect⁹ põt hr̃e actũ quo sic attingat obiectũ in sua reali existẽtia: saltẽ illd̃ obiectum qd̃ est nobilius tali intellectu vel eq̃ nobile. Et si concedat̃ de intellectu nostro ipm̃. s. posse hr̃e talez actũ cognitionis quo attingat rẽ vt existẽtẽ in se: pari rõne põt hoc concedi de quocũq; obiecto: q: intellectus noster est potẽtialis respectu cuiuscũq; intelligibilis. ¶ Cõtra istã distinctionẽ arguit̃ p̄mo p hoc ꝙ intellectus noster in cognoscendo abstrahit ab hic ꝛ nũc et pari rõne ab oĩ conditione existentis vt existẽtis. igr̃ nõ cõpetit sibi aliquid p se intelligere vt existẽs. ¶ Preterea. si sint due tales intellectiones possibiles intellectui nr̃o: tunc pari rõne eiusdem obiecti poterunt esse due tales. ⁋ Quero tunc quõ distinguerent̃ nõ numero tm̃: q: duo accidentia eiusdẽ spẽi nõ pñt esse i eodẽ subiecto simł nec specie: q: siue act⁹ cognitionis accipiat speciez a potentia siue ab obiecto: cum hic sit eadẽ potẽtia ꝛ idem obiectũ: non poterit poni dr̃ia specifica. ⁋ Ad p̄mũ illoꝝ dici põt ꝙ distinctio que ponit̃ cõiter inter cognitionẽ intellectiuã ꝛ sensitiuã ex pte obiecti: puta ꝙ itelligim⁹ vniuersale: sentimus singulare: ꝛ q̄cũq; distinctio alia isti correspondens non dz intelligi tãq; inter potentias disperatas ex equo: sicut est distinctio visus in videndo colores: ab auditu in audiẽdo sonos: sed dz intelligi distinctio intellectus a sensu sicut potentie supioris cognitiue ab aliqua cognitiua subordinata sibi: ꝛ per ↄ̃ns ꝙ potentia superior põt cognoscere aliquod obiectum: vł sub aliq̃ rõne qd̃ obiectum: vł sub qua rõne potẽtia inferior nõ põt cognoscere: non tñ opꝫ ecõuerso ꝙ inferior possit aliqd̃ obiectum vt sub aliq̃ rõne cognoscere quin supior possit etiã perfectiori mõ obiectũ illud cognoscere: ꝛ sub eadem rõne cognoscibilitatis ex pte obiecti: ꝛ sic põt concedi ꝙ intellectus potest cognoscere obiectũ non vt hic ꝛ nunc: q: sub rõne q̃ditatiua absoluta: sensus autem nõ põt sic cognoscere obiectum: q: est virt⁹ limitata ad cognoscendũ ipꝫ sub rõne existẽtis: sꝫ nõ ꝓpter hoc intellect⁹ determinat̃ ad cognoscendũ obiectuꝫ sub mõ opposito: q: indifferens est ad cognoscẽdũ ipsum sub vtroq; mõ. ¶ Ad secũdũ concedi põt ꝙ sint due cognitiones eiusdem obiecti simul: sic ꝙ non distinguat̃ obiectũꝫ ab obiecto: sicut essentia ab existẽtia: q: licet inter ista sit aliq̃ distinctio ab iecti: tñ non sufficiẽs ad ꝓpositũ: q: etiã ipsa existẽtia põt cognosci cognitione abstractiua: sicut eñ essentiam: sic existẽtiã possum intelligere: lꝫ non sit realiter extra intellectum. dicẽtur igr̃ cognitiones distincte: ꝛ hoc ẜm speciẽ propter rationis formales motiuas hincinde: q: in cognitiõe intuitiua res in propria existẽtia est p se motiua obiectiue: in cognitione aũt abstractiua est p se motiuum aliq̃d in quo res hꝫ esse cognoscibile: siue sit cũ virtualr̃ continẽs rẽ vt cognoscibilẽ: siue sit effectus puta species vł similitudo representatiue continẽs ipm̃ cui⁹ est similitudo. ¶ Ista distinctiõe act⁹ cognoscendi supposita: põt dici ꝙ prim⁹. s. q̃ est rei existẽtis in se necessario hꝫ annexaꝫ relõnẽ realẽ

5. met. tex. nõ habẽte com mẽtũ.

et actualē ad ipm obiectum.⁊ rō est: qꝛ non pōt esse talis cognitio nisi cognoscens hēat actualr ad obiectū talē habitudinē q̄ necessario requirit extrema in actu: et realr distincta: ⁊ q̄ etiā naturam extremoꝝ necessario cōsequitur. ¶ In spāli autē vr̄ eē duplex relatio actualis in isto actu ad obiectū. ℙ Una pōt dici relatio mensurati: vel veri⁹ mensurabilis ad mensurā. ℙ Alia pōt dici relatio vniētis formalr i rōne medij ad terminū ad quē vnit: et ista relatio medij vniētis specialiori nomine pōt dici relo attingentie alteri⁹ vt termini vel tēdētie in alterū vt in terminū. ¶ Ista aūt distinctio duarū relationū. s. mēsurabilis ad mēsurā: ⁊ attingentie ad terminū: satis vr̄ esse manifesta: qꝛ vtraqꝫ ab altera separari pōt: sicut in essentijs superior habet rōnē mēsure respectu inferioris: nec tn̄ semp inferior hꝫ respectu superioris relationē attingētie de qua loqmur. Act⁹ etiā voluntatis vel intellect⁹ totalr causantis obiectū: vr̄ hr̄e relonē tendentie respectu ei⁹ vt termini intellectiōis vel volitiōis: siue ista relatio sit realis siue tm̄ rōis: nō tamē talis intellectio vel volitio hꝫ respectu talis obiecti relonē mēsurabilis: sꝫ magis relationē mēsure. ¶ De prima relatione. s. mēsurabilis loquitur Ari. 5. meta. ꝙ illa ꝓprie ꝑtinet ad tertiū modū relatiuoꝝ. ℙ Ubi sciendū estꝙ aliqd mensurari est intellectū de ei⁹ quātitate determinata per aliud certificari: ita ꝙ mensurari importat respectū ad intellectum cui sit certitudo: ⁊ ad mēsurā ꝑ quā sit certitudo. prima nō est realis sicut nec scibilis ad sciētiā. scda est causati nō in esse: sed in cognosci ad cām in cognosci: ⁊ hec est relatio realis quātum est ex parte dependentie causati ad cām: q̄ dependētia est rōne extremoꝝ: ⁊ non tm̄ ꝑ actū intellect⁹ cōparātis hoc ad illud: tn̄ qꝛ ista habitudo dependētie nō qdē ipsius cognitiōis ad cām cognitionis q̄ bn̄ est realis: sed depēdētie obiecti vt cogniti ad obiectū: vt per qd cognoscit̄ est iter extrema nō vt habētia esse reale: sed tantum vt habētia eē cognitū: iō ista habitudo nō est simpliciter realis. nec tn̄ est ita pure relo rōnis: sicut est illa q̄ est vniuersalis ad singulare: vel illa q̄ ē ꝯdictorij ad cōtradictoriū. qꝛ Arist. nō dicit relationem in tertio mō esse mēsurati ad mēsurā: sed esse mēsurabilis hoc est apti nati mēsurari ad mēsurā: hoc est aptā natā mēsurare: qd sic potest intelligi. sicut em̄ ex dictis ptꝫ mēsurari actualiter est actualr depēdere in cognosci: ita mēsurabile dicit aptitudinalem vel potentialem dependētiā in cognosci: vel dicit depēdētiā in cognoscibilitate vnūqdqꝫ aūt se hꝫ ad cognoscibilitatem sicut se hꝫ ad entitatē. igit̄ ꝑ mensurabile intelligit̄ illud substratū rōne cui⁹ hoc est mēsurabile. et illud est entitas causata vel participata: vt sic in tertio mō relatiuoꝝ ꝑ hoc qd est aliqd dici: vt mēsurabile ad mēsurā intelligit̄ dici tāqꝫ depēdens in entitate ad illud a quo participat entitatē: vt sic sit relatio simplr realis ex pte mēsurabilis in hoc tertio mō: qꝛ illud intelligitur ens ꝑ participationē vel imitationē respectu alteri⁹. ¶ Ulterius ad propositū cū aliqd possit multiplici=

M 8. t. 10. meta. 12. meta. t. c. 20. N 12. meta. t. c. 4.

ter participare pfectionē ab alio act⁹ cognoscendi: sic participatiue se hʒ respectu obiecti: sicut similitudo respectu cuius est: nō dico similitudo p cōicationem eiusdē forme: sicut est albi ad album: sed similitudo p imitationē: sicut est ideati ad ideā. ¶ Scđs actus cognoscendi: q.s. nō est necessario existentis vt exñtis; nō necessario hʒ rtonē realē actualem ad obiectū. qꝛ relatio realis actualis requirit p se terminū realē ꝛ actualē: tñ iste scđs actus pōt poni hre ad obiectum rtonē realē potētialē. ꝛ hoc pmā de qua in precedēti mēbro dictuʒ est. s. mensurabilis vel depēdentie. non aūt scđam. s. vnionis vel attingētie. pōt ēt ista cognitio hre ad obiectuʒ relationē rōnis actualē sʒ illā necessario requiri ad hoc ꝙ sit ipsius obiecti. ¶ Sūt ergo hic quattuor declarāda. ¶ Primum ꝙ cognitio abstractiua hʒ relationem realē potentialē ꝛ aptitudinalē. s. mēsurabilis ad obiectū etiā non exñs: Hoc pbaṫ: qꝛ illud qđ hʒ relationē actualē ad terminū existentē: ꝛ quātū est ex parte sui semp vniformiter se hʒ ad illum hʒ relationē aptitudinalē ad illū terminuʒ qñ non est existēs: opatio est huiusmodi: qꝛ est aliqđ mēsurabile per obiectum: hoc est aptum natū in entitate sua dependere ad obiectum: hoc in speciali tali dependentia qualis est eius quod ē similitudo p imitationē vł participationē ad illud cui⁹ est similitudo. hec oīa quantū est ex parte: fundamēti essent in actu si terminus esset in actu. ¶ Scđʒ. s. de relatione attingentie ad terminū qui attingiṫ pōt dici ꝙ cognitiōi abstractiue non cōuenit talis relatio realis potentialis vł aptitudinalis. Probaṫ: qꝛ non conuenit fundamēto quātū est ex pte eius nec sibi cōpeteret in actu si terminus poneret i actu: qꝛ terminus non est nat⁹ p illū actū attingi vt actu existens. ¶ Tertiū. s. de relatione rōnis in cognitione abstractiua potest dupliciter intelligi. ¶ Uno mō sic. qñ termin⁹ non hʒ esse reale. sʒ tm̄ eē in itellectu: tūc ad ipm nō pōt esse nisi relatio rationis: qꝛ non pōt relatio veri⁹ habere esse ꝙ terminus ad quā est: nunc aūt obiectū qđ terminat cognitionē abstractiuā nō opʒ hre nisi in intellectu. igiṫ ꝛc. ¶ Alius pōt esse intellect⁹ talis: act⁹ intelligēdi obiectū abstractiue pōt intelligi actu reflexo. cū em̄ ista intellectio sit similitudo naturalis obiecti p obiectū cognitū: pōt illa cognosci reflectendo: ꝛ intellectus sit cognoscens istā cognitionem pōt cōparare ipsam ad obiectū. ipa autē sic cōparata p actuʒ intellectus referṫ relationem rōnis. ¶ Inter istas duas relatiōes rōnis vna est differentia: nā scđa sicut potest esse obiecti non existētis: sic pōt esse cognitionis nō existētis. si tñ illa cognitio sit intellecta ꝛ p intellectū cōparata. prima aūt relatio nō pōt esse nisi act⁹ existētis: ꝛ non vt obiecti cogniti p aliquē actuʒ reflexū nec p intellectum cōparati. ¶ Ex hac differentia sequitur alia. s. ꝙ scđa relatio est rōnis quātū est ex pte vtriusqꝫ extremi. Prima quantū est ex pte obiecti est rōnis. quantū aūt ē ex pte actus est realis: qꝛ videṫ seq naturā actus. ꝛ non tantū competere illi actui l obiecto intellecto vł comparato. ¶ Contra hoc. ens reale non requirit tanꝗ ad nām

eius ꝯñs vel concomitans aliqđ non reale. igiṫ actus cognoscēdi realis nō hꝫ relationē rōnis consequentem ipsum ex natura sui. ¶ Rñdeo ꝙ actū cognitiōis obiectū hꝫ esse cognitiuū: ⁊ iō pōt naturā actus sequi aliq̄ habitudo q̄ fit ad obiectū vt habens tale esse ¶ Ex hoc ptꝫ quartū qūo .s. relo rōnis necessario cōcomitatur. qꝛ hoc verū est de pria relone rōnis nā sine scđa posset cognitio ipsa esse sicut actꝰ rectꝰ sine reflexo cōsequēte ⁊ multo magis posset obiectū terminare actū illum absq̧ hoc ⁊ haberet relationē rationis ad actum: scđa ꝯtingenter causatur post actum intellectionis recte. igitur non fuit in obiecto: ne cessaria rō terminēdi illū actum.

Nunc tertio i isto articlo respondendū est ad argumenta facta in prima parte huiꝰ articuli pro quāto videntur minus ꝯcludere. ¶ Ad primū ꝯcedo ꝙ operatio que est vltima perfectio nature operantis necessario hꝫ annexam relationē. puta si loquamur de operatione beatifica hōis vel angeli: ista necessario est existentis vt existentis: qꝛ si sit cognitio est intuitiua: si sit volitio ꝗ̄ necessario ꝯcomitās intuitionē. ¶ Sꝫ cū dꝛ ꝙ ipsa est vltima pfectio pci se inquātū cōnectit cum obiecto. dico ꝙ vltima perfectio pōt intelligi vel aliqua summa perfectio per se vna: vel perfectio integrata ex illa ⁊ oībus necessario concomitantibus. ¶ Primo mō dico ꝙ operatio est vltima perfectio ⁊ est simplr perfectioꝛ quocūq̧ cōcomitante ipsam: etiā illa relone quā formalr importat connexio: quia si posset habere operationē beati sine illa relone essem btūs: non aūt essem beatus si haberez relationē sine operatione. Istud ptꝫ de beatitudine dei q̄ formalr ꝯsistit in opatione ꝑm illud phi. 12. meta. vbi de eo loquēs ait. Si non intelligat quid est insigne ⁊ venerabile: sed se hꝫ quemadmodū si dormiēs siue intelligit: ⁊ nō est hoc qđ sua itelligētia. s. actualis intellectio non est vtiq̧ optima substātia. ⁊ probat cōsequentiam. per intelligere eñ ei honorabile inest: ⁊ tñ beatitudo eiꝰ nō requirit relationē rationis inter operationē et obiectū: qꝛ si possit intellectus eius cōparare actum suū ad obiectū: tñ ista cōparatio siue relo rōnis nō includiṫ in ipsa operatiōe que operatio ꝑm se est beatifica. non eñ vr̄ rōnabile qđ magis deus sit beatus formalr aliqua opatione includente relonē rōnis ꝙ̄ beatitudo angeli includat aliquā talē relonē. beatitudo tñ creata necessario requirit relationē ad obiectū sꝫ realē ⁊ hoc qꝛ nō pōt habere maiorē vnitatē cum obiecto ꝙ̄ vnitatem relationis. operatio autē dei habet cum obiecto veram vnitatē ⁊ idē titatem: ⁊ ideo ibi nulla requiriṫ relatio ad hoc vt ipsa sola ⁊ absoluta sit plene beatifica. ¶ In hoc patet vna excellentia beatitudinis diuine sup creatam. qꝛ illa vt absoluta est plene vltimū bonuꝫ eius. beatitudo creata nō est vltimum nisi cum relatione annexa. ¶ Qñ igiṫ dꝛ ꝙ est vltima pfectio inquantū pcise cōnectit cuꝫ obiectuꝫ. Reduplicatio ista pōt intelligi fieri vel rōne relatiōis vel rōne fundamēti primi. primo mō negandū est: qꝛ ipsa formalis rō relonis nō est sibi rō essendi vlti

t. c. 51.

mam perfectionē: scdo mō concedendū est φ inquātum cōnectit hoc est inquātū est fundamentū proximū cōnectēs: sic ē pfectio vltima. ¶ Per idē pꝫ ad confirmationē. Beatus ē q̄ hꝫ: ꝛc. si eñ habere intelligat̄ ibi importare relationē. tūc vel est descriptio per illū qd̄ necessario cōcomitat̄ operationē beatificā. vel hoc nomen beatitudo nō iportat pcise absolutū. sed cū respectu ad obiectuꝫ. Si autē per habere intelligatur operatio qua obiectum hꝫ iuxta illū Aug. 83. q. q. 35. habere deuꝫ nihil aliud ē nisi noscere: tūc habere beatificū non iportat p se relationē: sed illa tm̄mō cōcomitant̄. ¶ Cōtra hoc: nō est contradictio absolutū separari a relatione sicut prius a posteriori: et maxime qn̄ nō ē relatio depēdentie essentialis. igitur si operatio beatifica sit absoluta, posset per potētiam diuinā separari a relatione illa. ꝛ tūc esset beat⁹: nō tñ cōnectus obiecto. ¶ Preterea posterius generatione est pfectius ꝑm phm. 9. met. sed relatio si est aliud ab operatione absoluta est posterior generatione igitur ꝛc.

t.c. 15.

Additio. ¶ Ad primū alibi. Potest dici sicut ēt in. 4. dist. 49. doc. dicit φ lꝫ beatitudo nō icludat essentialr̄ respectū attingētie ad obiectū. necessario tñ reqr̄it vt sit pfecta ꝛ ꝯpleta beatitudo: ideo habēs operationē illā sine tali relatione nō esset vere ꝛ cōplete beat⁹. Quere in. 4. dist. 10. q. finali. ꝛ hic. s. distingnēdo de vltima pfectione ad illud argumētū. ¶ Ad scdm̄ illa ppositio phi dꝫ intelligi pcedēdo in eodem ordine: q: si in alio ordine vel genere sit aliqd̄ posterius generatione. non oportet φ sit perfectius: sic eñ accidens esset pfectius forma substātiali: ꝛ tantū isto mō ē rel'o posterior absoluto: nō eñ in eodē ordine aduenit tā͡q proprīū cōplemētū absoluti: sed absoluto in se habente ppriā perfectionē cōpletā et illa perfectione consurgit relatio. ¶ Ad scdm̄ argumētū qd̄ accipit ex. 7. phy. si diceretur φ Arist. oīa illa dicit non ꝑm opi. propriā sed ꝑm opi. Pla. videtur posse haberi ex Cōmētatore. vbi in fine cōmēti Arist. indt intelligi in hoc loco nō φ hec sit opi. eius: sed intēdit declarare vim opiniōis hui⁹. hec ille. Sententia ēt in se vr̄ illa quā imponit Aug. Pla. in. 12. de tri. et Aristo. primo posterio. s. φ addiscere non sit nisi reminisci. ait eñ sic. Acquirere cognitionē in principio nō est generatio neq͡ alteratio: hō eñ fit sciēs ꝛ intelligēs qn̄ anima eius quiescit ꝛ firmat̄: quēadmodū qn̄ surgit a somno. Et cōmentator exponit: ꝛ in alia translatione apparet illa eadē sententia φ nō mutat̄ aīa in pria acceptione scientie. sicut nec mutat̄ qn̄ post impedimentū somni vel ebrietatis pōt vti sciētia, qua pri⁹ nō potuit vti. ¶ Tñ potest aliter dici φ si aristo. ista dixerit ꝑm ppriā opinionē hoc fuit φ motū ꝛ mutationē nō dixit p se eē ad aliquā formā nisi que pōt propria acquisitione acquiri: ꝛ iō ad nullā formā dixit esse motū: q̄ tm̄ acquirit̄ alia acquisita: sicut est de relone. vñ vult ibi φ in qualitatibus illis nō est alteratio q̄ fiunt cū quedā alterantur hoc est cū alteratio fit in alijs: densata enim aut rarefacta ꝛc. ꝛ post. Sicut sanitas frigidorū ꝛ calidorū cōmē

aliorum; quere ockam vbi. s. cō. 20. 7. phy si.

Ca. vi. t.c. 4. ꝛ inde. 7. phy si. t. cō. 20. In trāslatione arabica.

S

t.c. 15.

inésuratio qdā ē:ꝛ iō sanitas nō est ꝓprius termin⁹ alicui⁹ alterationis sed aliqua alia alteratio terminat̄ ad aliquē gradū calidi vel frigidi ꝛ tūc ipm̄ est cōmēsuratū alijs qualitatib⁹ corporis.ꝛ sic est sanitas. Si aūt hoc eēt manifestū.s.ꝙ sciētia vel actu cōsiderare eēt sola relatio satis pateret ꝙ ꝑm intētionē Arist.ad illā nō esset mutatio vel alteratio sꝫ ꝓbatū est in pmo articulo ꝙ operatio non est sola relo ꝛ pari rōne vel maiori nec habitus scientie. Vn̄ vr̄ aliqd vltra addendū.s.qđ Arist.nō cōcedit alterationē esse ad aliquā qualitatē.nisi q̄ pt primo acqri sic ꝙ ipa nō tm̄ cōseqnatur ꝑ accn̄s ad formā inductā sicut relo:sꝫ nec ei⁹ inductio necessario sequatur inductionē alicuius forme prioris.ꝛ tūc ista conclusio ei⁹ nō est vera nisi de alteratione imediata primo alterāti in illo ordie:ꝛ sic ad sciam vel cōsiderationē nō est aliqua alteratio imediata pmo alterāti in illo ordine:qꝛ primū tale est obiectū extra.cognitio aūt in intellectu nō imediate causatur ab obiecto : vt extra:sed ab aliq̄ intra:qꝛ intelligimus cū volumus:nō aūt sentimus cū volumus.2.de ala.qꝛ ad intelligēdū habem⁹ obiectū intra.ad sentiendū reqrit̄ obiectuꝫ extra:ꝙ aūt intelligat de tali alteratione de qua dictū est ꝓbatur qꝛ parū an̄ cōcedit sensum alterari dicēs:ꝛ ipsi sensus alterant̄:patiunt em̄ actio em̄ ipsorū mot⁹est ꝑ corp⁹ patientie aliqd sensu.hic aūt negat partē intellectiuā alterari:ꝛ videt̄ assignare pro rōne qꝛ notitio intellectiua accipitur nō imediate ab obiecto extra qđ est est ꝓmū alterās in isto ordie sꝫ imediāte cognitione sensitiua vn̄ ad probandū ꝙ nulla mutatio ē ad scientiā.ait.ex ea em̄ que ꝑm partē experiētia vniuersalē accipimus scientiā. Et sic illud verbū ibidē sciens maxime ad aliqd ē:.dꝫ intelligi sic.ad aliquid.i.ad obiectū intra:ꝛ non imediate ad obiectū extra:ꝙ ē primū alterās et ista conclusio sic particulariter intellecta de alteratiōe pma sufficit ad propositū suū ibi:qꝛ cōclusionē illā.s.ꝙ mouens ꝛ motū simul sunt itēdit ꝓbare iductiue in singulis motibus ꝛ spālr in alterationibus videtur hr̄e instātiā de illis qualitatibus que nō immediate inducunt̄ a pmo alterāte:qꝛ ibi alterantur:ꝛ si simul fit cū primo alterāte:nō tn̄ cū pmo in illo ordine de quo manifesti⁹ est ꝙ ipm̄ sit alterans. ¶ Tertio mō posset dici ꝙ dictū aristo.est intelligendū de alteratione q̄ est mot⁹:vel si est indiuisibilis ē mutatio terminatiua vel cōtinuatiua mot⁹:vel saltē q̄ ē subiecti mobilis vel mutabilis:et ab aliquo agente naturali:nullū istorū inuenitur in pte itellectiua:qꝛ ipsa est indiuisibilis:et ita non susceptiua mot⁹.q̄ reqrit subiectū diuisibile:ipsa etiā:qꝛ idiuisibilis: iō nō est localr̄ pn̄s alicui agenti naturali:qꝛ nō replet locū.agens aūt physicū non est actiuū nisi in passum sibi localr̄ p̄sens : sensus autē ꝑ oppositū pōt dici alterari et qꝛ ibi cōpositū quātum recipit et qꝛ ab agēte naturali cui est localiter presens. ¶ Istud tertium dictum videt̄ satis verū:sꝫ nō videtur posse haberi ex textu aristotelis ibi. ¶ Ad tertium potest dici ꝙ in tertio modo relatiuorū sic cōcedit relonē esse in substan-

t.c.17. t.c.55. et.60. vid.3. de aia. ca.8.ꝛ alibi. t.c.12. t.c.10. t.c.10. t.c.11. et circa ter.

tia alteri⁹ extremi tm̄: sicut i duobus primis modis cōceditur relationē eē in substātia vtriusq; extremi: vñ dicit ibi cōmētator rela tio est duob⁹ modis aut relatio est in substātia vtriusq; extremi relati: aut in substantia alterius tm̄ nunc aūt in duobus primis: modis non includit relo eētia liter i vtroq; extremo: imo vtrum q; fm se ē absolutū sed dr ibi relo eē in substātia vtriusq; extremi: vt in fundamēto primo siue rōne fundādi ⁊ sic in tertio mō est tm̄ in substantia alterius extremi hoc planius habet i alia translatione: vbi sic habetur: fm numerum et potētiā dicta ad aliquid hoc est primo ⁊ scdō modis oīa sunt ad aliquid: eo q ipsuȝ quod est alterius dr ipm̄ quidē: sed nō eo q aliud ad illud mensurabile vero sensibile ⁊ intellectuale, eo q aliud ad ipsuȝ dicitur ad aliō dicunt: vult dicere q relatiuum primis duobus modis per se dicitur ad aliud. ⁊ nō tm̄ eo q aliud refert ad ipsum. In tertio mō tā tū vnū extremū est per se fundamētū relonis reliquū vero dr ad aliō solū: q2 aliō ē er⁹. ¶ Hic breuiter dici pōt q hic est differētia istoꝝ modoꝝ: q2 in primis duob⁹ est relo mutua: ita q in vtroq; extremo est rō fundādi relonē vnā ⁊ ratio terminandi relonē aliam In tertio modo est relatio nō mutua sed ratio fundandi relationē est tantum in vno extremo et in alio ratio terminandi eandem. ¶ Quod autē additur ibi de illo q bis diceretur idem ⁊c. pōt Cōmentator ibi sic intelligi. q aliq̄d dicatur constitui per illud ad quod essentialr dependet: licet illud nō sit intrinsecū illi: ⁊ sic constituit p illud qd est mēsura ei⁹. si igitur intellectus diceret ad intelligentem vt ad mēsurā: constitueretur hoc modo per ipsum: sȝ intelligēs constituitur per intellectum vt per formā suam. igitur erit circulus in cōstitutionib⁹ lȝ nō eodem mō cōstituēdi ⁊ hoc est impole: dū tñ vtrūq; cōstitutum dependeat per se a constituente. q2 nō pōt eē circulus in per se dependētijs et hoc pōt intelligi per illud dictum Cōmentatoris: ibi Idem diceret bis. ⁊ tunc idē erit causa ⁊ causatū eiusdē: sȝ facilius exponit lra Ari. ibidē fm aliam translationē: q2 si intellect⁹ diceretur ad intelligentē et ad mēsuram: ⁊ cum dr ad intelligibile vt ad mensuram idem vt mēsurabile erit bis dictum: hoc est ad vtrūq; duoꝝum vt ad mensuram qd est incōueniēs de duobus disperatis. s. q vtrunq; sit cōplete mensura eiusdem.

u

s. nopa

De tertio articulo principali dico q relatio pt tripliciter se habere ad absolutum. ¶ Uno mō contingēter ⁊ per accidens. vt similitudo ad albedinem. ¶ Alio modo necessario: vt relo creature ad deuȝ. ¶ Tertio modo fm veram identitatē: sicut in diuinis relo psonalis se habet ad eēntiā: sȝ nō vr q pole sit amplior idētitas q̄ ppie dicat identitas eēntial' q2 nec relatio pt eēntialr icludi i in absoluto: q2 idē eēt eēntialr ad se ⁊ eēntialr ad alteꝝ nec absolutū ⁊ relo pnt icludi in aliq̄ p se vno: sic p se vno q sit vni⁹ gnis: ⁊ ipsi⁹ sit p pri⁹ ɔcept⁹ p se vn⁹: ⁊ q ipm̄ sit p se i vno gn̄e: q2 sicut i reb⁹ nō pōt fieri vnū p se ex distictis: nisi illa se hēant sicut pprius act⁹ ⁊ pro

y

pria potētia in eodē gñe. vt ptz p phm. 8. meta. sic non pōt aliqd esse habēs p se cōceptū vnū: et cū hoc p se includens distincta nisi cōceptus vni⁹ sit p se potētialis et alteri⁹ actualis p se determinās illū potētialē. relatio et absolutuz nō pñt hr̄e tales concept⁹ quorū vnus sit per se determinabilis: et ali⁹ p se determinans qz si aliqs conceptus abstractus sit indifferēs pōt cōtrahi p conceptū absolutum quousqz sit determinatissimus sub gñe absoluto: consimiliter de conceptu relati sub gñe relatiuo neuter igit̄ est per se cōtractiuus vel determinatiu⁹ alteri⁹: quia vterqz sine altero natus est habere conceptum determinatissimum in propria coordinatiōe. ¶Ex his ad ppositū i actu cognoscendi quo querit̄ est aliqua entitas absoluta: vt probatum est in primo articulo. ibi ēt est aliq̄ relatio: vt probatum est in scdo articulo. Et ex isto vltimo habet̄ qꝫ absolutum et relatiuum nō pñt cōstituere aliquid p se vnuz: nec saltē vni⁹ gñis: qd̄. s. habeat cōceptum per se vnuz. ¶Ex his sequitur qꝫ actus cognoscendi vel nō est aliquid p se vnū vni⁹ gñis: vel nō p se includit illa duo q̄ pbata sunt ibi cōcurrere videt̄ aūt pbata in primo articulo: qꝫ essentialiter includat absolutū: et pcipue in pma ratione. igitur vr̄ qꝫ actus tal' nō sit essentialiter relatiuus sicut p se includens relationem. vel si dicatur qꝫ est quoddam totū includēs ambo illa: tūc nō est aliqd p se vnū essentialiter relatiuuz: sed vnū p accidēs essentialiter includēs alterā partē: sicut diceret̄ improprie qꝫ homo albus est essentialiter alb⁹. hoc enim improprie dicitur: qz nihil essentialr̄ ppriē dicitur de eo qd̄ non est in se aliquid vnū eētialiter: sicut nihil pōt esse verum de eo qd̄ est in se falsum: sicut est illud cuius rō includit repugnātiā: qd̄ qz non est in se possibile: iō nihil dr̄ de ipso possibile: vt sibi esse possibile. sic in pposito: qd̄ nō est p se vnuz nihil pōt ei esse vere vel per se idez.

T. cō. 15. tertiter.

Vid. 6 Topi. c. 10.

Aa

¶Si querat̄ supponēdo operationē eē p se vnaz et p qñs vnius generis ad qd̄ genus ptinebit? pōt dici qꝫ p se est in genere qualitatis. hoc pbat̄ discurrēdo p genera. ptz qꝫ nō est in gñe substantie. et silr̄ de oib⁹ alijs generibus pręter q̄ de qualitate: relatione: actione et passione. non est autez relatio: vt probatuz est in primo articulo nec actio nec passio probo primo p mediū cōe: illud. s. qd̄ positū est in primo articulo: qz sicut nl'la relatio ita nec vlla actio de gñe actionis nec passio de gñe passiōis est perfectio vltimo agētis vel operantis. hec operatio ē perfectio etc. ¶Preterea. actio est transmutatio alterius inquantū alterum: sicut potentia actiua sꝫ phm. 5. Meta. est principiū transmutandi aliud inquantū aliud. passio etiā est trāsmutatio ab altero inquantū alterū. opatio aūt cognoscendi vl' appetēdi nec est transmutatio alterius: nec transmutatio ab altero: qd̄ licet videatur esse manifestuz: tñ pbari pōt qz transmutatio tā actiua q̄ passiua est necessario ad aliquez terminū accipiētē esse ista transmutatione: qz sm terminū formalez passum se hꝫ aliter nūc q̄ prius. opatio aūt non est ad aliquē terminū accipiētē eē p ipam: immo eo mō q̄ hꝫ terminū ad quē: nec

Ti. cō. 17.

Bb

est productiua termini ad quē: nec eductiua de potētia passi nec inductiua in passum: sed presupponit terminū. oīs autē actio de gñe actiōis: vel est pductiua termini vel eductiua vel inductiua immo eoipso quo actio talis ponitur in diuinis: puta gñatio vel spiratio p ipam aliqs terminus. accipit esse. s. suppositū genitum vel spiratum. ¶ Tertio sic. agēs actione de gñe actionis nūq̄ est simplr pfecti⁹ p illā: immo ex pfectione sua cōplete agit cōicādo alteri pfectione: nūc autē operatiōe est pfectio simplr operātis. relinquitur igit tandē q̄ illud absolutum qd est in operatione sit aliqd de gñe qualitatis. ¶ Et si querat in qua specie? Unomodo potest dici q̄ discurrendo per species illi⁹ gñis rōnabilib⁹ videt ponēdū q̄ sit in prima specie: q: in nulla alia pōt poni: pz de scda et de quarta. de tertia etiam pz si in illa non sit nisi qualitas sensibil sicut videtur haberi i predicamētis: et etiam quod videtur innui. 7. phy. In illa etiā pma spē vident poni oēs q̄litates spūales siue sint in esse q̄eto sicut sunt habitus: siue in fieri sicut sunt operatione: nisi forte diceret q̄ operationes ptinēt ad tertiā speciē qualitatis: et q̄ sint passiōes spirituales: et q̄ phs mētionē ibi fecit expresse de passionibus corporalib⁹ tanq̄ manifestiorib⁹. Et p illas debēt intelligi passiōes spirituales: licet aūt in aia sit distinguere operationē ppriē dictā a passiōe cuiusmodi est delectatio vel tristitia in volūtate: q: operatio tēdit quasi in terminū operationis passio autē q̄si a termino causat in subiecto: sicut tristitia a tristabili in volūtate. tn̄ in hoc conueniūt spūalis opatio et passio: q: vtraq̄ est in fieri in subiecto: et pro tanto vtraq̄ posset dici passio ptinēs ad tertiam speciē q̄cq̄d aūt dicat circa hoc de prima specie vel tertia: hoc saltē vr̄ pbabile q̄ opatio sit i gñe q̄litatis.

¶ Contra hoc videt illud phi. 9. meta. quoꝝ inq̄t nō est aliquod aliud opus preter actionē: in istis existit actio vt visio in vidente. et speculatio in speculante hec ille. Intētio sua est distinguere inter actionē trāseūtē et imanentē vult igit ibi q̄ aliqua actio sit immanēs sicut exēplificat de visione et speculatiōe tn̄ cōstat q̄ iste sunt operatiōes: igit opatio est actio fm eum. Itē phs. 3. de aia intelligere q̄ddā pati est. Itē. 10. Eth. c. 2. dicit sic. Non tn̄ si nō qualitatū est delectatio: propter hoc neq̄ bonoꝝ: neq̄ em virtutis opationes sunt qualitates neq̄ felicitas hec ibi. Itē. 7. phy. sciens et cognoscēs dicūtur ad aliqd. vbi de aia cōmētator: digni⁹ estimat esse de c. ad aliqd q̄ de q̄litate. ¶ Preterea per rōnē: absolutū nō distiguitur specifice per aliqd extrinsecū sz p ppriā drīam intrinsecā sibi et absolutā: nūc aūt opationes distinguūtur specifice p obiecta distincta spē: q: opationes circa distincta specie magis distignūt q̄ operatiōes q̄ sunt circa oba eiusdem speciei: iste aūt distinguuntur numero igit ille habent maiorē drīam q̄ numeralē: et ita specifica. ¶ Preterea opatio hz propriā perfectionē et nobilitatē ab obiecto: vt vr̄ satis manifestū. Et pbat p illud. 10. ethi. c. 4. fm vnū quodq̄ optima ē opatio optime dispositi ad potentissimū eoꝝ q̄

T. cō. 16.

T. c. 2. 5. 32. et 18. vi de cō. 123. et de aia T. cō. 20.

T. cō. 39.

sunt sub ipa: hoc est circa obiectū opthinum talis operationis.

Ad ista. ¶ Ad p̄mū opatio hʒ duas conditiões in qb⁹ cōuenit cū actione. ℙ Prima est q̄ semp est i fieri. nō dico successiuo: q2 opatio est indiuisibilis: sʒ sic in fieri q̄ i ɔtinua. depēdētia ad cām eādē ⁊ ƀm idē sicut depēdētia rei conseruate ad cām cōseruātem: de qua dictū est pri⁹ in quadā q̄stione habita de ista materia. ℙ Scda conditio est q̄ opatio transit in obiectū: sicut in terminū: lʒ nō accipiat eē p̄ ipsam. q2 presuppositū in suo esse: ⁊ ꝓpter istas duas cōditiones pōt opatio dici actio: sicut ꝓpt istas significat̄ grāmatice p̄ v̄bū actiuū: ⁊ ꝓpter easdē d̄r opatio actus scd̄s: ⁊ ita ista distinctio actionis sic itellecta i trāseuntē ⁊ imanētē nō est gn̄is i spēs: sʒ vocis i significatiōes nā actio trāsiens est v̄a actio de gn̄e actionis: actio imanēs est q̄litas: sʒ equoce d̄r actio ꝓpter ɔdictiōes predictas. ¶ Alio mō pōt actio de gn̄e actionis diuidi i actionē imanētē ⁊ trāseūtē sicut superi⁹ in inferiora. nā non solū ad formā inductā p̄ motū in passuʒ aliud ab agēte est actio de gn̄e actionis: sʒ etiā ad formā inductā per mutationē in ipsomet agente illa enim forma absoluta cū sit noua est termin⁹ alicuius: actionis ꝓprie dicte p̄ quam accipit esse. qn̄ igr̄ forma terminans actionē est extra ipm agens: tūc actio illa trāsit: qn̄ vero forma illa est in ipso agēte: tunc actio est immanēs. Distinctio istoruʒ duorū modoꝝ intelligendi actionem immanentē patet: q2 illud qd̄ ƀm primuʒ intellectū d̄r actio immanens: hic d̄r termin⁹ actionis immanētis ƀm aliū intellectū: et qd̄ in alio scd̄o itellectu d̄r actio: cōmuniter intelligim⁹ p̄ hoc qd̄ est elicere: qn̄ dicim⁹ q̄ potentia elicit operationē: ⁊ p̄ hoc qd̄ est dicere: quādo dicimus q̄ memoria sine suppositu3 per memoriā dicit verbū: ⁊ p̄ spirare qn̄ dicimus q̄ per voluntatē spirat ds̄ amorez. ¶ Iste secūdus intellect⁹ de ista distinctione actionis immanentis ⁊ trāseūtis: lʒ sit verus: nō t̄n est de intētione ph̄i sicut primus vt ptʒ ex eo qd̄ dicit. 9. meta. non est aliud opus preter actionem: opus vocat operatū p̄ter aūt illā actionē qua inducit̄ vel educitur opatio est aliqd̄ op⁹: hoc est termin⁹ operātis: puta ipsamet operatio. Et seq̄tur ibi. In istis existit actio vt visio in vidēte vbi satis exprimit q̄ visionem vocat actionē imanentē: nō autez aliq̄3 aliā cui⁹ visio sit termin⁹. ¶ Ad scd̄m pōt dici q̄ sicut esse albū est habere albedinē tanq̄3 formā: sic sentire vel esse sentiētē est habere sensationem sicut formā. vn̄ si obiectum vel deus causaret effectiue sensationem non diceret̄ sentire: sʒ ipse sensus in quo subiectiue recipit̄ sensatio. est igit̄ sentire recipere vel habere sensationem ⁊ sic intelligere recipe intellectioni quia licet intellectus ƀm aliquaʒ opinionem causaret in se intellectionē: t̄n nō diceret̄ intelligēs in hoc q̄ causat: sʒ bene denominaretur aliquo modo a verbo significante talem actionem vel causationē: vtpote si esset impositu3 tale verbuʒ intelligifico: qd̄ igit̄ dicitur intelligere est pati: non probat q̄ sit per se de genere passionis: sed q̄ formaliter denominat per hoc q̄ recipit̄ in aliquo subie

Dd

sc3. q2.

Ee

T. cō. 16.

Ff

2.top. f. 24. ctilie:vt sit sensus: intelligere est recipere intellectionē:ꝛ recipe:est quoddam pati. ¶Ad aliud. 10. ethi.dici potest vno modo ꝙ operationes virtutis dicuntur actiones elicitiue operationū proprie dictarū:ꝛ ille actiones bone sunt quia generatio boni est bona.ille aūt opatiōes actiones nō sunt qualitates:sed ꝓprie sunt de genere actionis.Iste intellʼs vr̄ posse hr̄i a Cōmentatore q̇ ad ꝓbationē illius:neqꝫ virtutis opationes q̄litates sunt.dicit sic siqdez opatio motio est opatiua:motio aūt nō est qualitas:hec ille.opatiua motio pōt dici motio ad operationē.¶Et si obijciatur ꝑ hoc ꝙ dicit neqꝫ felicitas pōt dici ꝙ sicut nomē opationis sumiť hic minus ꝓprie pro actione terminata ad opationē ꝓprie dictā:sic felicitas pōt improprie sumi pro actione terminata ad ipsaꝫ ꝛ sufficit Aristoteli accipere operationes virtutis ꝛ felicitatē pro illis pro quibus sufficiēter potest instare cōtra propositionem omne bonum est qualitas cōtra quam Gg intēdit facere instātiā. ¶Vl'r potest dici ad illā auctoritatē ꝙ intēdit ibi tm̄ de qualitatibꝰ in esse quieto cū dicit:neqꝫ virtutis opationes q̄litates sunt: qḋ appet ꝑ hoc qḋ negat ibi istā ꝯn̄tiā:delectatio nō est qualitas:igitur non est bona:ꝛ probať ꝙ nō sequitur ꝑ illā instantiā.neqꝫ em̄ virtutis ꝛc.añs enim in ista ꝯn̄tia non est verū nisi de qualitate permanēte.nam delectatio vere est qualitas:sed in fieri:igitur sufficit sibi instare de illis que hoc modo nō sunt qualitates:sicut nec delectatio est qualitas.s.non in fieri.ꝙ autē delectatio vere sit qualitas probatur ex dictis ibidē.nam intendit probare ꝙ delectatio non est motio.omnium inquit motionū ꝓprie videtur esse velocitas ꝛ tarditas vel in se vel in cōparatione ad aliud.delectationi aūt nullum horum existit trāsponere in delectationē: velociter vel tarde est:nō est autē velociter delectari. vult dicere ꝙ delectatio non est velox:ꝛ ideo nō est motus:sed cōtingit velociter trāsponi vel trāsmutari ad eam.igitur potest esse terminus transmutationis velocis.igiť potest esse terminus motus:sed ꝑm phm.5.physi.motus nō potest esse ꝑ se ad actionem et passionē.igitur ipa delectatio nō est actio nec passio:ꝛ tūc discurrēdo per genera relinquiť tandē ꝙ est qualitas.Illi igitur qui fecerunt istam ꝯn̄tiam.supposuerūt tanq̄ verū:oē bonū est qualitas habēs esse quietū:delectatio non est talis.igiť ꝛc.¶Et ad istā maiorem tactā in enthymemate respondet phs per instātiā de operatione virtutis.Quod autē non oīs operatio sit actio ꝓprie dicta. ꝓbatur per illud ibidē.c.5.Appetere inquit delectationē existimabit q̇s vtiqꝫ oēs: qḋ probat subdens.Qm̄ ꝛ viuere oēs appetunt vita autē opatio quedam est:hec ibi:quō vita vel viuere posset dici actio de gn̄e actionis.¶Ad aliud de.7.physi.lr̄a phi ꝑm ea q̄ dicta sunt in secūdo articulo intelligēda est sic:quia scientie necessario annexa est relatio ad obiectū intra:ꝛ ita nō ista primo alterante immediate:nec per cōsequēs ad ipsam est prima alteratio:sed illud quod Commentator addit exponendo ꝙ dignius est ꝙ sit de.c.ad aliqd q̄ꝫ de qualitate:po=

Uide. 6.t.9. physi.

t.c. 10.

Hh

test hre aliu intellm: de quo dicet respondedo ad argumentu principale. ¶ Ad prima rone diceret q actus distinguunt per obiecta quatu ad manifestatione: qz manifestior est distinctio obiectorum q actuu et ex illa tanq ex manifestiori innotescit ista. ¶ Et cofirmat hoc: qz scdo de aia sicut vult phs q actus distinguunt p obiecta: immo magis q obiecta sunt priora ipsis actib9 pp qd opz prius tractare de distinctione obiector q actiuu: ita et vult q potetie di- distinguunt p act9. hoc aut no e ecentialr: qz act9 est essentialr posterior potetia: z posterius no est p se ro distinguendi pri9 igit nec ibi illud aliud scz de obiectis in coparatione ad actus dz intelligi de distinctioe ecentiali. ¶ Alr pot dici q a quo aliqd hz entitate ab eo habet vnitate et p ons distinctione: catu igit sicut hz entitate a quacuq ca per se: ita vnitate et distinctione z et quodcuq depedens ab illo a quo depedet essentialr. et maxime veru est hoc qn depedet ab aliquo tanq a causa ppria siue termino pprio sue dependentie: qz qn coiter terminat depedentia eius z alteri9. ita accipit vnitas eius et distinctio fm vnitate z distinctionem talis termini depedentie: nuc aut act9 dependet ab obiecto tanq a termino pprio sue depedentie. Cocedi igit pot q act9 distinguunt p obiecta sicut p aliq extrinseca a quibus act9 depedet depedetia ecentiali z ppria: non tn distinguunt p illa sicut per formalia distinctiua: nec et qd est ad ppositu sicut p terminos relationis incluse in actibus. ¶ Et cu dr q absoluta distinguunt p intrinseca. Veru est tanq per formalia distinctiua: ¶ Si aut acciperet q no distinguunt per extrinseca cocedendu esset sic intelligedo sicut p correlatiua et per se terminos relationis: qz absolutu no reqrit extrinsecum vt per se correlatiuu: nec p se terminu relationis possunt tn absoluta distingui p aliq extrinseca sicut cata p cas pprias siue p illa ad que habet propria depedentia in entitate z vnitate: z talia sunt subiecta respectu operationu. ¶ Ad alia ratione patet p ide qz actus: z si no sit essentialr relatiuus: cu tn sit per se medium vniens potentia tali obiecto: dicitur perfectio ex maiori pfectione obiecti: sed istam perfectionez non hz ab illo tanq a principio intrinseco: sed sicut a causa extrinseca vel salte ab aliquo extrinseco quod terminat dependetiam eius essentialem.

De quarto principali dici potest q illa qualitas q vel est operatio vel includit in opatione no hz relationez ad subiectu magis essentiale q alie qlitates z ideo si ponat alias no esse essentialiter relatas ad subiectum de quo no est mo qo: nec ista ponet essentialiter relata ad subiectu. ¶ Qd si dicat ista ec in fieri: z p hoc essentialius dependere a subiecto q alias que sunt in facto esse vel in quieto esse. ¶ Rndeo istud no variat dependentia ad subiectu: sed tantu variat modu essendi ipsi9 forme in se vel saltem in coparatione ad causam dantem esse.

Ad argumentu pncipale dici pot q si aliq vox l poneret ad pcise significadu en-

t. c. 33. z. 36. z inde.

Vide. 7. me. et. 12. di. 4.

titatē absolutā q̄ est operatio vel in opatione:⁊ p se in gñe q̄litatis significatū illi⁹ vocis posset intelligi nō cointelligēdo ob3 in rōne termini.sed cōiter voces imposite ad significādū opationē ipoztāt relōnē vel p̄ncipalr vel connotādo:⁊ rō est q: opatio cōiter intelligitur sub respectu tēdēte ad ob3 et sub mō q̄ intelligit sub eo cōiter significat.Exēplū spēs intelligibilis est qualitas absoluta: qd saltē op3 eos ɔcedere qui ponūt spēm esse formalē rōnē intelligēdi.s.p se principiatiuā act⁹: et tñ cōiter vocat similitudo obiecti:non q illa sit relatio quā p se impoztat hoc nomē similitudo: s3 q: ipsa ex nā sua est quedam forma imitatiua ⁊ repñtatiua obiecti:iō dr similitudo talis.s.p imitationem ⁊ etiā cū significat p hoc nomē species adhuc non significat sub rōne absoluti p̄cise sed includēdo illā relōnē sub qua cōiter itelligit. vñ etia3 spēs dr alicuius obiecti spēs cōsilr est de vocib⁹ significātib⁹ operationē3.¶Et si arguas aliq̄ opatio puta illa q̄ nō est obiecti:vt exñtis nō h3 ad obiectu3 nisi relationē potētialē:nūc autē op3 cointelligere obm tanq̄ terminū actualis relonis:q: si itelligit actū cognoscēdi op3 vt coitelligat obiectum non tm̄ vt cognoscibile s3 vt actu cognitū.igit cognoscere ipoztat relōnē actualē. ¶Rñdeo relo q̄ quātū est ex pte fundamēti esset actualis⁊ pp nō entitatē termini est potis ipa denoiat freqn̄ter fundamentū vel subiectū q̄si actualr inesse.Exemplū concedit q ala sepata nō est tm̄ inclinabilis ad cozpus: s3 q'i clinat ad cozpus⁊.tamē nō est ibi actual inclinatio:q: termin⁹ non est in actu:sed p tāto actualr denominat q: quātu3 est ex pte aie actualiter inesset.¶Consilr dr: q sciētia practica dirigit licet nō sit actualis directio fm eā: puta qñ nulla alia potētia ab itellu opat nec dirigit fm eam.¶Consilr d3 q albedo est mensura omniū colozū.⁊ sic de pzio in quolibet gñe respectu posteriozꝫ:l3 qñq3 nō sit actualis mēsuratio pzopter defectum termini.¶Consilr pōt dici hic q q: relo opationis ad obm semp quātū est ex pte ei⁹ inesset actu:iō sub rōne eius q̄si actualr inherētis opatio intelligit.⁊et sic significat: ⁊ sic obiectū cointelligit vt terminās actualē depēdētiā.¶Istud qd dictū est verū eēt si cointelligeretur semp obiectū sub rōne mēsure:q: relo mēsurabilis est ibi potētualis:vt pzi⁹ dictū est:nūc aūt itelligēdo opationē op3 cointelligere obm tāq̄ illud qd attingit p opationē.¶Uerius igit vr eē dicēdū q op3 obiectū coitelligit tali actui vt terminū attingētie vnionis in actu:q̄3 vt terminū depēdētie vel mēsurabilis ista aūt attingētia ē relo rōnis in actu abstractiuo.s3 q: sub rōne illius relationis attingētie cōiter intelligit.⁊ hoc attingētie actualis:l3 illa nō sit actualitas realis : sed actualitas relationis rōnis.⁊ ideo cōiter opatio significatur sub tali relatione actuali:⁊ op3 obiectum cointelligi vt terminans talē relationē actualem ¶Hinc p3 q illud Aristo. in p̄dicamētis nihil phibet idē in plurib⁹ generib⁹ enūciari. qd nō est verꝫ de aliquo p se vno. sed de aliquo vno p accñs:qd ēt qñq3 vno noie significatur : sicut forte hoc noie scia:sed non pzopter hoc e...

Marginalia: Ll; Mm; 10.me. t.c.7.; Nn; Ca.de q̄litate adfiné

vnū ꝓprie qđ est vnū ẜm diffi-
nitionē ẜm illud.7.met.c.3. Dif-
finitio vero est nō si nomē ratio-
ni idem significet: oēs eñ̄ ratio-
nes essent termini:hoc est diffini
tiones.ꝛ ꝓbando cōsequentiam
subdit. Erit enim nomē qđ cuili
bet rationi idem. Quare et ylias
diffinitio erit. Et ex hoc posset in
telligi dictum Auer.7.phy si. di-
gnius est inquit qđ sit de ca. ad
aliquid q̄ de qualitate qđ forte
verū est quātum ad illud qđ for
mali⁹ est in significato nominis
impositi ambobus vel illi toti p
accñs: quod est absolutuꝫ sub re
spectu. ¶ Ex hoc etiā forte pōt in
telligi illud.5.meta. ꝙ aliqua di-
cunt̄ ad aliquid ẜm gen⁹ vt me-
dicina inquit eoꝝ est que ad ali-
quid q: ipsius genus scia vr̄ esse
eoꝝ que ad aliquid: nomē forte
speciei imponitur p̄cise ad signi-
ficandū qualitatem. ꝛ ꝓpter hoc
non dr̄ ad ꝓprium correlatiuum
nomen aūt generis non imponi
tur precise ad significandum ge-
nus siue qualitatem:sed signifi-
candum ipsam sub respectu.

t. c. 13.
C. 20.
t.c.20.
Idē i prin.c. ꝺ qua litate ad fi-nem.

Qō. XIIII.

Onseqn-
ter querit̄ de his q̄
ꝑtinent specialr̄ ad
creaturā hn̄tē vitā
intellectualē. ¶ Et
primo de his q̄ sunt cōia hoi ꝛ an
gelo. ¶ Deinde de his q̄ sunt ho-
mini ꝓpria. ¶ Cōia sunt ista in-
tellectus ꝛ voluntas. ¶ De intel-
lectu fuerunt quesita duo: vnuꝫ
de obiecto.aliud de cā actiua ac-
tus intelligendi. ¶ Primuꝫ fuit.
Utrum anima sue naturali per-
fectioni relicta possit cognoscere
trinitatē ꝑsonarū in diuinis? Et
idē pōt queri de angelo videt̄ ꝙ
sic quia qui pōt cognoscere ali-
quē actū cognoscēdi:potest etiaꝫ
cognoscere obiectum vt est obie
ctum illius actus. Nunc aūt aia
vel angelus ex sua ꝑfectiōe nāli
pōt cognoscere actum beatificuꝫ
alterius aie vel angeli:et obiectū
illius actus est deus trinus. igit̄
ꝛc. ꝓbatio maioris.actus est na-
turalis silr̄itudo obiecti.act⁹ etiā
per se tendit in obiectum. igitur
q̄ cognoscit illū actū ꝓpter vtrāq̄
cōditionem predictā sequitur ꝙ
cognoscat obiectū ꝓbatio minoris:potētia non impedita sed sue
naturali perfectiōi relicta potest
cognoscere quodcunq̄ contentū
sub suo obiecto p̄io siue adequa
to.alioquin nō esset sibi adequa-
tum:sed obiectum adequatū cōe
tam angelici intellectus q̄ nostri
est ens in cōi:vel saltē ens limita
tum.actus aūt beatificus creatu
re cōtinetur sub isto obiecto p̄io.
¶ Contra obiectum supernatu-
rale nō potest creatura cognosce
re ex perfectione sua naturali:q:
tunc non esset sibi supernatura-
le.nunc autem trinitas est obie-
ctum supernaturale: immo obie
ctum beatificum.igitur ꝛc.

Ad intellectum

qōnis aliqua premittāt̄. ¶ Prio
de perfectione nāli aie vel angeli
Anima humana.ꝛ si in quocūq̄
statu: siue.s.nature institute siue
distitute siue restitute habeat.eā
dem perfectionē naturalē intel-
ligendo de illa quam ex necessita
te nature requirit :tamen ad per
fectionē naturalē supremā in so
lo tertio statu attingit in quo nō
tn̄ habebit supnaturalē ꝑfectio-

nē glorie:sed ēt pfectionē supremā ipsius nāe. Posset igit̄ intelligi qđ vel de illa perfectione naturali que semper habetur: vł de istā suprema. ⁊ tūc in primo intellectu bene proprie dicitur anima relicta ⁊c. sed in isto scđo intellectu magis ꝑprie querit̄ hoc modo. An aīa ad perfectionē nālem supremā reducta ex ista pfectione possit sic cognoscere trinitatē. ¶ Secūdo p̄mitto ꝙ animā posse cognoscere aliqđ obm. Uno mō pōt intelligi ipsam posse recipere illā cognitionē. Alio mō ipsam posse attingere in illaȝ cognitionē: ⁊ hoc vel ex se sola vel saltē ex concursu causarū q̄ nate sunt cōcurrere nālr ad illum effectū. Istoꝝ mēbroꝝ scđm infert p̄mū: sed nō ecōuerso qꝛ ad primū sufficit nuda capacitas: quō lapis ꝑ oppositū nō p̄t cognoscere: qꝛ repugnat sibi recipe illū actū. Ad scđm aūt reqrit̄ ꝙ tali capacitati correspōdeat aliqua cā actiua nālr: qꝛ ꝯo difficultas est principalr i scđo mēbro qōnis. Jō de primo breuiter expediēdo posset concedi ꝙ si intelľs possibilis est ꝑpria potētia receptiua cuiuscūꝙ intellectionis: ita ꝙ lȝ reqrat̄ aliqđ preuium intellectioni non tamen tanꝙ potentia receptiua vel rō recipiendi: sicut supficies ponit̄ rō recipiendi colorem: tūc qđcunꝙ ens qđ habet in natura sua intellectum possibilē pōt ex natura sua cognoscere quodcūꝙ cognoscibile. hoc est recipere cognitionē eius quātum est ex parte sui. ¶ Tertio p̄mitto ꝙ cognitio intellectiua de qua est qđ pōt intelligi pfecta aut imperfecta: ⁊ intelligo ad ꝑpositū nō de perfectione intēsiua: sed de pfectione ex parte obiecti ꝙ. s. illa intelligat̄ pfecta qua attigit̄ obiectū sub perfecta rōne sue cognoscibilitatis. hoc est per se propria ⁊ distincta: ⁊ ꝑ oppositū impfecta dicat̄ illa q̄ attingit̄ tm̄ ꝑ accñs vel tm̄ in aliquo cōceptu cōi vel confuso. ¶ Jtē cognitio distincta vł est mediata vel imediata. dico immediatā qñ obiectū nō mediāte aliquo alio obiecto intelligit̄ ꝑ qđ vel in quo itelligat̄. ita ꝙ hic excludit̄ mediū cognitū: non aūt mediū qđ esset p̄cise ratio cognoscendi vel intelligēdi. ¶ Ex istis sequitur ꝙ ad solutionem qōnis tria sunt videnda. Primo de cognitione impfecta. Scđo de cognitione perfecta immediata. Tertio de cognitiōe mediata. ⁊ in quolibet istoꝝ ad quam pōt anima vel angelus attingere ex perfectione naturali vno modo vel alio intellecta.

De primo

intellectus fm phm. 3. de anima hȝ duplicē opationeȝ. Scilicet intelligentiam simplicium. Et intelligentiā cōpositoꝝ s. cōponere ⁊ diuidere intellecta ⁊ prima pōt esse sine scđa: et non sic ecōuerso ⁊c. ¶ Pͥo igit̄ videndū de prima cognitione dico ꝙ anima ex pfectione naturali etiā quā hȝ i isto statu q̄ est inter tres statꝰ infimꝰ: pōt hēc intellectionē impfectā istoꝝ terminoꝝ deꝰ ⁊ trinus: non aūt perfectam. pōt ex cognitiōe huius entis abstrahendo cognoscere ens fm se ⁊ sic de bono. ⁊ hoc isto modo quem tangit Augu. 8. de trini. c. 3. Bonum hoc et bonum illud tolle hoc ⁊ illud ⁊ vide ipsum bonum si potes. ita deū videbis ⁊ ibidē inferius satis patet quō non so-

C

B

f. c. xi.

liūz pōt cognosci de⁹ in isto quasi confuso cōceptu boni: sed in cōceptu quodāmodo ꝓprio: si intelligitur bonū ꝑ essentiā vel bonuz summū: vnde ait inferius: si poteris sine illis q̄ participatiue bona sunt ꝓspicere ipm bonū cui⁹ participatione sunt bona ꝓspexeris deū. ¶ Cōsilr per hoc veruz potest intelligi ipsum verū. ⁊ ꝭm August. ibidē. c. 2. Deus veritas est. cū dicitur veritas mane si potes in intellectione veritatis: ⁊ si intelligas veritatē non tm̄ in cōi: sed per essentiā. iam habes cōceptū quodāmō ꝓpriū deo. ¶ Breuiter dico ꝙ qdcūqꝫ transcendens ꝑ abstractionē a creatura cognita pōt in sua indifferentia intelligi: ⁊ tūc cōcipitur de⁹ quasi confuse sicut animali intellecto hō intelligit. Sed si tale trāscēdens in cōi intelligitur sub rōne alicui⁹ spālioris ꝑfectionis: puta sūmū vel primū vel infinitū iam hr̄ cōceptus sic deo ꝓpri⁹ ꝙ nulli aliȷ̄ cōuenit. ¶ Cōsilr abstrahendo a numero proprie accepto qui. s. est quātitas discreta: rōnē ꝓprie discretiōis: hr̄i pōt cōceptus ei⁹: qd est trinitas. Et ad istū modū acq̄rendi cognitionē simplicē istoꝝ terminoꝝ deus et trinus sufficit nāe aīe ēt in hoc statu. ¶ Qd probat̄ primo: qꝛ fidelis ⁊ infidelis cōtradicentes sibi de hac ꝓpōne. deus est trinus ⁊ vn⁹. nō tm̄ contradicūt sibi de nominib⁹: sed de ꝯceptib⁹: qd non esset nisi vterqꝫ in intellectu suo haberet conceptū terminorū. ¶ Hoc scdo ꝓbatur: qꝛ fides que distinguit istuz ab illo cū nō sit habit⁹ inclināns ad assentiēdum ex notitia terminoꝝ nō est rō noscēdi terminos: sed presupponit eorum notitiaz.

¶ Tertio pōt idem ostendi: quia abstractio entis ab hoc ente: et summi ab hoc summo in sensibilibus est naturalis. ⁊ ista duo sibi cōiuncta non habēt repugnātiaz: ꝓpter qd ratio istoꝝ ens summū non est ratio in se falsa: sicut loqtur phs. 5. meta. c. de falso ꝙ illa rō in se falsa: cui⁹ ꝑtes includunt repugnātiā: ⁊ illa rō potest cōcipi aliquo actu simplici intellect⁹: ⁊ ꝑ oppositū ista: ens summū pōt vno actu cōcipi: qꝛ alterū istoꝝ non repugnat alteri. ¶ Restat vlteri⁹ videre qualr aīa hn̄s notitiā de predictis terminis. s. de⁹ ⁊ trinus possit ex natura sua cognoscere veritatē hui⁹ ꝓpositionis. deus est trinus: ⁊ cū possit intelligi de ꝯplexiōe hr̄i notitia credulitatis vel scīe: ⁊ hoc vel scīe ꝓpter qd. vel qꝛ videdū est q̄ istaꝝ possit hr̄i de isto complexo: deus est trinus. ¶ Dico ꝙ prima. s. notitia credulitatis saltē acq̄site pōt hr̄i ēt mō ex naturalib⁹ hoc ꝓbat: qꝛ ꝭm Aug. 11. de ci. c. 3. Ea q̄ remota sunt a nr̄is sensib⁹ qm̄ nr̄o testimonio scire nō possum⁹ de his alios testes reqrim⁹: eisqꝫ credimus a quoꝝ sensib⁹ remota esse vel fuisse nō credimus. ⁊ idē xv. de tri. c. 1. vel. 23. Absit vt scire nos negem⁹ q̄ testimonio didicimus alioꝝ. Alioquin nescimus eē oceanū: nescim⁹ eē terras atqꝫ vrbes q̄ celeberrima fama cōmēdat. ¶ Ex his ⁊ similib⁹ auctoritatibus ei⁹ habemus ꝙ credere possum⁹ testimonio alioꝝ etiam tam firmiter vt illud credere dicatur apud eū scire: igitur magis possum⁹ ⁊ magis debem⁹ credere testi magis veraci: ⁊ adhuc magis communitati q̄ꝫ persone singulari. nūc autem ecclesia catho

lica est cō

lica est cõitas maxime verax. qr illa maxime veritatẽ cõmendat r mendaciũ reprehendit. igit eius testimonio certissime credi põt: r precipue in illis in quibus illa plus dãnat mendaciũ. puta de his q̃ sunt fidei r morum. ¶ Põt igitur viator ex natura sua audita r intellecta cõi doctrina ecclesie firma credulitate assẽtire his q̃ ipsa docet de fide r moribus. inter q̃ ꝑncipale est de trinitate in diuinis. De ista credulitate acq̃sita videt̃ accipi illud ad Ro. 10. Fides ex auditu.s. sane doctrine christi: de qua subdit. Audit⁹ autẽ per verbũ xpi. de ista etiã põt accipi illud Augustini ꝯ ep̃lam fundamẽti. Ego inq̇t euangelio nõ crederẽ nisi me ecclesie catholice auctoritas cõpelleret. ¶ Sed vltra istam fidẽ acq̃sitã habem⁹ fidẽ infusam: r ad illã habendã lʒ possit hõ ex naturalib⁹ se dispo nere nõ tamẽ ex natura ltrinseca nec etiã cõcurrentibus q̇buscũq₃ causis naturalr motiuis intellectus ad eã põt attingere: qr illam solus de⁹ infundit q̇ nõ est causa naturalr motiua alicuius intellectus cũti. ¶ Cõparãdo fidẽ infusam r fidẽ acq̃sitã ad actũ credẽdi in hoc conueniũt ꝙ qñ insunt eidẽ aie actus vnus r idẽ credẽdi elicitur ꝑm inclinationẽ vtriusq₃ qr quãdo sunt due forme q̃ naturaliter inclinant ad actũ in eodẽ operãte. vtraq₃ q̃tũ est de se necessario et semꝑ inclinat ad actũ r ideo quandocũq₃ act⁹ elicit̃: elicitur ꝑm inclinationem vtriusq₃ Et si ꝑ hoc qđ est actuʒ credendi inniti fidei isti intelligat̃ actũ elici: ꝑm inclinationẽ eius. tunc concedẽdũ est ꝙ actus credendi innitur vtriq₃ fidei. Est tñ dr̃ia vna quãtum ad hoc qđ est actũ elicere ista.s. ꝙ ex fide acq̃sita etiam si sola insit põt elici actus credẽdi sicut credimus certis articulis testimonio fidedigno asserẽtis: ad que tñ non inclinat̃ aliq̃ fides infusa. Hereticus etiam in vno articulo dissentit: alijs articulis credendo: non ex fide infusa: cum illa non possit stare cum heresi in quocũq₃ articulo. Sed ex fide solum infusa non põt quis elicere actũ credendi r hoc de lege cõi: lʒ deus fidei infuse assistẽdo posset mouere intellectum ad assentiẽdum actualiter illi ad qđ fides illa inclinat: sʒ tunc forte nõ ex sola inclinatiõe fidei istius eliceret actus ille: sed ex motiõe diuina: r multo magis de lege cõi ex sola fide infusa non põt haberi actus credendi: hoc ptʒ de puero baptizato qui si postea nutriret in deserto vł inter infideles r nullã haberet dotrinã de credendis nũq̃ actum rectũ credendi eliceret. Et rõ est: qr fides infusa inclinat ad credendũ eo q̃ non hñt euidẽtiã ex terminis: nec includũt aliquã euidentiã cõnexionis termino: si termini sint apprehẽsi ex sensibus. ¶ Contra. nec fides acquisita includit talẽ euidentiã. ¶ Responsionem quere alibi.

Additio.

¶ Respondeo sicut haberi põt in 3. dis. 23. r. 24. Fidẽ infusam nobis inesse: est tñ creditũ: iõ nullo mõ euidentiam facit. Acq̃sitam experimur nobis inesse: q̃ mediãte obiecta credibilia sunt per auditũ presentia. r sic aliq̃ modo euidẽtia lʒ ꝑprie neutra sit ex obo euidẽs. Per infusam sine aq̃sita nõ põt quis exire in actũ. vt ptʒ statim superi⁹. Euidentiã hʒ acq̃sita ex testimonio

reuelantis:siue predicantis.

Aliorum ¶ Alia dria ē quātum ad hoc q est actū initi fidei:qr fides infusa nō pōt inclinare ad aliqđ falsum inclinat aūt virtute luminis diui ni cuius est participatio:et ita nō nisi ad illud qđ est cōforme illi lu mini diuino. Actus igit credēdi inquātū initit isti fidei nō pōt tē dere in aliqđ falsum. Sed fides acquisita cōiter innitit assertioni alicuius testis q posset deficere. et ideo illa fides non tribuit actui credendi inquantum sibi innititur qđ non possit sibi subesse falsum frequenter tamē non sibi subest falsum:qn.s.testis cuius testimo nio innitit in testificādo illud fit verax. Et dixi cōiter qr deo ime diate reuelāti posset quis credere credulitate acquisita: si aliud nō sit verū reuelari a deo q actum credendi vel noscendi causari ime diatē a deo in eo cui fit reuelatio Et qñcunq ad idē inclinat fides infusa et acqsita: tunc necessario acqsite non subest falsum:non q hec necessitas sit ex ipsa fide acq sita:sed ex infusa cōcurrente cum ipa ad eundem actum. Innititur igit act⁹ credēdi fidei infuse tāq regule certe et oino infallibili a q actus hz q nō possit eē falsus: sz initit acqsite tāq regule minus certe: qr nō per illam repugnaret actui q esset falsus vel circa fal sum obiectū. ¶ Contra istā diffe rentiā potest argui sic:qn ad eun dem actū cōcurrit regula fallibi lis. lz cum regula infallibili ille actus nō est infallibilis. pbat p simile:qr ex duabus pmissis qrū vna est necessaria et alia ptingēs nō sequit conclusio necessaria: et ratio est: qr qđ dependet ex pluri bus nō pōt esse pfectioris condi tionis quocūq illorū: tūc autem quicūq actus credendi ad hoc q eliciat dependet a fide acquisita mouente.igit si illa sit fallibilis: nūq actus elicitus erit ex princi pio: tali quin sibi posset sub esse falsum. ¶ Respondeo ad qđcūq inclinat lumē fidei infuse illud ē determinare verū: si aūt ad idem inclinet simul aliud qđ quantum est de se posset inclinare in falsum nō ab illo alio:vt tale. sed ab isto lumine hetur q in illo actu non sit deceptio. ¶ Tertia differentia posset poni q cōuenit cum prima que.s.est q non percipio me incli nari in act⁹ per fidē infusam siue sm illā eliciere actū:sed tm perci pio me assentire sz fidem acquisi tam vel eius principiū.s.testimo nium cui credo: qr si perciperem me habere actū sm fidē infusam: et cū hoc scirē q sm fidē infusam nō pōt haberi actus nisi determi nate verus: perciperem q actus meus nō posset esse falsus: qr ex hoc sequit q perciperem q obie ctum actus nō posset esse falsum: et tunc scirē illud. i.infallibilr co gnoscerem illđ esse verum:qđ null⁹ experit in se vt credo:quantūcūq aliqs hēat vtrāq fidē: et sm vtrā q assentiat:tm mō igit credimus in vti q tendēs in aliqđ cōplexum sm inclinationem fidei infuse in hoc non posset errare: quis aūt et qñ sm eā tendit:nec ipsemet ten dens scit nec ali⁹ nec aliquis cer titudinalr experitur. ¶ Contra hoc.13.de tri.c.1. Non sic videtur fides in corde in quo est ab eo cu ius est: sed eam tenet certissima scientia clamatq conscientia. et post. Illud quod credere iube mur videre non possumus ipsam tm fidē quando est in nobis vide

Que re ad hoc in plo.re portationū et.j.h dria.3

mus in nobis. ¶Rñdeo. intelligit sic fidem videri quō concedit animam semper se noscere: nō q̄ semper sit actus elicitus: sȝ quia semper est perfecta presentia obiecti actu intelligibilis vñ subdit ibi: rerum absentiū pñs est fides ꝛc. ita q̄ generaliter illud ad qd̄ habet anima potentiam acciden talem propinquam noscendi hoc Aug. dicit eam noscere. ¶Aliter diceretur q̄ accipit fidem ꝑ actu credēdi de qua ibidem parū post dicit. Aliquando rebus falsis ac commodatur fides. hoc est aliqs actus credendi. ¶De sciētia aūt quia dico q̄ non potest aliqs mō ex naturalib⁹ attingere ad sic intelligendum trinitatem in diuinis: quia nō potest scire illud de causa per effectū demonstratione quia quo circūscripto remanet l causa quicquid est necessariū ad causandū. sed circūscripta p̄ ipossibile trinitate haberet quicquid necessarium est in deo ad causandum creatura: q2 ꝛ principiū formale causandi perfectum et completum. ꝛ suppositum habens illud principium formale perfectū vt patet in quadam questiōe p̄re habita de hac mota. videtur aūt ad causationeȝ sufficere suppositum perfectū habens principiū. formale perfectū. ¶De sciētia vero propter quid dico q̄ nō p̄t anima modo ex naturalib⁹ attingere ad sciēdum ꝑpter quid deum esse trinū quia notitia eius qd̄ est propriissimū subiecto non ꝯtinetur virtualiter primo et euidēter nisi in p̄ se ꝛ ꝓprio ꝯceptu subiecti vel in ipso subiecto sic ꝯcepto esse trinuȝ est hmōi respectu dei igitur nō pōt sciri ꝑpter quid de deo nisi habito tali cōceptu dei: sed talis nō habetur ꝑ statu isto de lege cōmuni. sicut patet in prima ꝯclusione que fuit de simplici notitia terminorum. probatio maioris. q2 tale ꝓpriū aut sciret de subiecto ꝓprio ꝛ p̄ se ꝯcepto ꝛ tunc ptȝ veritas illius maioris. aut sciretur de subiecto concepto in vniuersali vel indistincte: ꝛ de ipso sic ꝯcepto nō pōt sciri ꝑpter quid nisi p̄ conceptum illius proprium et distinctum. Exemplū esse primam figurarum non pōt sciri ꝑpter quid de aliqua figura in communi nisi p̄ medium proprium. s. p̄ rationem circuli. nec mirum quia p̄dicatum propriuȝ ad hoc q̄ sciatur ꝑpter qd requirit mediuȝ ꝓprium. De isto sciri ꝑpter quid vere essent due p̄me ꝯcusiones que posite sunt supra in questione de omnipotentia: sȝ nō sunt hic ad propositum: quia hic tantum queritur de notitia possibili modo sic haberi ex naturalibus.

Marginalia: 2 — Ms. F. q. 8. ꝛ 2. q. 1. — M — 1. post. t.c. 23. — q. 7.

De secūdo p̄ncipali lȝ notitia per se ꝛ ꝓpria ꝛ immediata possit distingui in intuitiuaȝ ꝛ abstractiuā de qua distinctiōe pri⁹ est habitū. tñ de vtraq; vr̄ ista cōclusio tūc tenēda q̄ aīa nō pōt attingere ad notitiam dei ꝓpriā ꝛ immediatam ex perfectione sua naturali etiā ꝑ quocunq; statu nature: ꝯcurrētibus etiā quibuscunq; causis naturaliter motiuis ipsi⁹ anime ad cognoscendum. ꝛ ideȝ diceretur de angelo. ¶Et rō est q2 omnis talis intellectio scilicet p̄ se et propria et immediata requirit ipsum obiectum sub propria ratione obiecti presens ꝛ hoc vel in propria existētia. puta si est intuitiua. vel in aliquo p̄fecto rep̄-

Marginalia: M — q. 6. et 13. ꝛ. in 2. di. 3. q. 9. et l. 3. dis. 14. q. 3 et sup. 7. me. q. 15. et 18.

sentãte ipm sub ppria ꝛ p se rõne cognoscibilis. si fuerit abstractiua. deus autez sub propria ratione diuinitatis nõ est presens alicui itellectui creato nisi mere voluntarie de presentia reali pz per illud Ambro. super lucam in ei⁹ potestate satis est videri cui⁹ nature non est videri si vult videt: si non vult non videtur optime dicit ꝙ eius nature non est videri. supple a creatura qꝛ eius natura non est causa naturaliter actiua huius visiõis nec etiã aliqua natura creata q̃ est naturaliter actiua potest esse cã hu⁹ visionis vel perfecte presentie obiecti: qꝛ non põt ꝯtinere in se perfecte essentiã illã ꝺm entitatez suã. igit nec ꝺm suã intelligibilitatẽ. ¶ Per idẽ et pz: ꝙ nihil creatũ põt esse cã eius pñtie etiã abstractiue apud itellectũ: qꝛ nõ põt cãre aliqd qꝺ sit repñsentatiuã ppriũ ꝛ p se diuinitatis sub ppria ratione cognoscibilis: qꝛ tale representatiuũ nõ põt cãri nisi vel ab ipsomet cognoscibili: vel ab aliquo pfecte ꝯtinẽte ipm sub rõne sue cognoscibilitatis. Et si igitur de⁹ possit cognosci p aliqꝺ repñsentatiuũ: illud tñ non posset cãri nisi imediate ab ipso deo illꝺ volũtarie causante. ¶ Cõtra [illegible]. qcquid p se ꝯtinet sub p̃io obiecto naturali alicui⁹ potẽtie: ad illꝺ potẽtia põt naturalr attingere alioqn obm primũ nõ esset adequatũ potẽtie: sz transcendens in rõne obiecti. nũc aũt est qꝺ est primũ obm naturale in tellꝰs verissime ꝯuenit ipi deo igr ꝛc. ¶ Diceret ꝙ obm primũ naturale põt duplr itelligi. Uno mõ ad qꝺ potẽtia iclinat. Alio mõ ad qꝺ potẽtia potest naturaliter attingere. s. ex cõcursu causarum naturaliũ ens. Ens i sua cõitate siue sit vniuocationis siue analogie nõ curo mõ ꝛ si ponatur obm adequatũ cuiuscũqꝫ itellꝰs creati loquẽdo de obꝺ adequato primo mõ nõ tñ de obiecto adequato secũdo mõ immo sic p quocũqꝫ statu cuiuscunqꝫ intelꝰs creati p̃cise ens limitatũ est obiectũ adequatum: qꝛ p̃cise illud potest attingi virtute cause naturalr motiue intellectus. ¶ Sed nec ens adhuc in tãta cõitate acceptum est obiectũ naturale itelꝰs humani vt vident aliq dicere: sz spãliter quiditas rei materialis. ¶ Ad qꝺ ponitur talis rõ potẽtia em pportiõatur obiecto. Triplex aũt ponitur potẽtia cognitiua. Quedã omnino sepata a materia ꝛ in essendo ꝛ in cognoscẽdo vt intelꝰs substãtie sepate. Alia ꝯiũcta materie ꝛ in essendo ꝛ in opando vt potẽtia organica: sicut sen⁹. Tertia q̃ est forme hñtis esse in materia. sz ipa nõ vtit materia siue organo materiali in opando talis est intellectus nr̃. Isti triplici potẽtie correspõdet triplex obiectuz pportionatũ p̃ie q̃ditas sepata oĩno a materia scꝺe singulare oĩno materiale tertie igit corñdet quiditas rei materialis: q̃ licet sit in mã: tñ nõ cognoscitur vt in mã singulari. ¶ Sz ꝯ arguitur qꝛ si illud intelligeret de pprio obiecto intelꝰs humani vt est talis potentia: sequeret ꝙ intellect⁹ bti hꝛet q̃ditatẽ rei materialis p obiecto adequato vel si nõ nõ maneret eadẽ potẽtia que mõ: quorũ vtruqꝫ est falsum. ¶ Nec valet dicere ꝙ eleuat p lumen glorie. null⁹ em habitus eleuãs potẽtiaz põt hꝛe obiectũ ꝙ trãscẽdat primũ obiectum potẽtie: qꝛ tũc ille habitus

idẽ hz au. de videndo deũ

vid vr i. 1. q. 2 et hũc q. 1. et alibi sepe.

th. 1. p. sum. q 12. ar. 4. 84. 85. ar. 1.

non esset illius potētie: sȝ vel esset in se potētia: vel faceret potentiā esse aliā ab ista: sicut hret aliud obiectū pmū. ¶ Dico igr̄ ꝙ obiectū naturale hoc est nālr attigibile adequatū itellectui nr̄o ⁊ si pro statu isto sit q̄ditas rei mālis: vel forte adhuc spāli⁹ q̄ditas rei sensibilis intelligēdo: nō de sensibili ꝓprie solum: sed etiā de incluso essentialiter vel virtualr̄ in sensibili: tn̄ obiectum adequatū intellectui nr̄o ex natura potētie non est aliq̄d speciali⁹ obiecto intell'ꝰ angelici q: quicq̄d potest intelligi ab vno ⁊ ab alio ⁊ hoc saltē ꝯcedere dȝ theologus q̄ ponit istum statū nō eē naturalē nec istā impotētiā itelligēdi respectu multorū intelligibiliū eē naturalē sȝ penalē. Juxta illud. 15. de tri. 27. certa inq̄t oculis tuis iteriorib⁹ lux illa monstrauit. illa. s. eterna de qua ibi locutus est: et subdit que igit̄ cā est cur acie fixa lucē ipsam videre non possis? nisi vtiq̄ infirmitas: ⁊ q̄s eā tibi fecit nisi iniquitas ⁊ de hoc supra ibidē. O tu anima mea vbi te sentis esse? vbi iaces? sequit̄ agnoscis recte te eē in hoc stabulo quo samaritanus ille pduxit illū quē reperit multis a latronibus inflictis vulneribus semiuiuū relictū. ¶ Tn̄ phs q̄ statū istū diceret simplr̄ naturalē hoi nec aliū expertus erat nec rōne cogēte cōclusit diceret forte illud eē obiectū adeq̄tū intellect⁹ humani simplr̄ ex natura talis potentie quod percepit sibi esse adequatum pro statu isto.

Cōtra ista arguit̄. ꝙ ens nō tm̄ limitatū: sȝ illimitatū sit obiectū naturalr̄ motiuū intell'ꝰ creati: ⁊ ita ens vt est indifferēs ad vtrūq̄ erit obiectū adequatū naturale s. p actionē cause nālr agētis attingibile. ¶ Et arguit̄ primo sic. eiusdē obiecti pmi accepti sȝ suā totā indifferētiā ad potētiā quā pmo respicit totā indifferētiā est idē modus se habēdi in mouēdo s. nāliter vel nō naturalr̄. nūc aūt ens illimitatū mouet naturaliter aliquē itellectū diuinū igit̄ simili modo mouet quēlibet itellectū. Alia est minor ista. aliq̄d ens mouet nāliter intellectū cātum ⁊ sequit̄ igr̄ quodlibet simili mō mouebit. Maior ista ꝓbat̄ pmo inducendo de potētījs ⁊ obiectis earū pmis ⁊ p se obiectis ꝯtētis sub illis pmis ꝓbat̄ scdo qđ obiectū ꝓpriū s̄m totā suā indifferētiā est adeq̄tū obiectū ⁊ respicit potētiā suā s̄m totū genus suū vt ꝓpriū extremū. Aliq̄s igit̄ ē modus ꝓprius s̄m quē hoc extremā respicit illđ. Jlle igr̄ idē modus saluabit̄ inter q̄cūq̄ extrema pticulariter cōtenta sub istis primis extremis q: pticularia extrema ⁊ se respiciūt s̄m hoc ꝙ icludūt pma extrema ⁊ ita se respiciūt eodē mō q̄ illa prima. ¶ Preterea ois actus p̄cedens actū volūtatis est mere naturalis. nunc aūt actio essentie diuine etiā vt est obiectū mouēs intellectū creatū p̄cedit actū volūtatis igit̄ ⁊c. ꝓbatio minoris: q: essentia vt essentia est obiectum beatificū: nō aūt essentia vt volūtas vel vt volens igit̄ mouere ad actū beatificū cōuenit essentie ratione qua essentia est et per ꝯñs illa erit prior actione voluntatis. ¶ Confirmatur. q: si p ipossibile deus non esset volēs essentia sua naturaliter moueret intellectum ad videndū ipsam igitur ⁊ modo similiter mouebit cū nō moueat

Difficultates notabiles.

inq̃ʒtũ voles sicut nec est p̃mũ obiectũ inquãtũ voles. ¶ Preterea. obiectũ oẽ gignit notitiã actualẽ sui ⁊ ista gignitio ẽ naturalis ꝑꝑ qꝺ genitũ ꝺꝛ ꝓles ꝭm Aug. 9. ꝺe tri. c. vl. igr̃ ista visio essentie ĩ intellectu beati nãlr̃ gigneꝛ ab illa eẽntia. ¶ Preterea si volũtas necessario ꝯcurrit cũ eẽntia in rõne ꝑncipij motiui ad actũ btificũ in tellect⁹ creati q̃ro q̇s est oꝛdo eẽntie ⁊ volũtatis in mouẽdo: volũtas em̃ nõ põt ꝺici rõ motiua pꝛima ⁊ eẽntia scꝺa quasi ꝟtute ei⁹ mouẽs opꝫ igit ꝺare ecõuerso. s. ꝙ essentia sit p̃ma rõ motiua sed p̃ma rõ motiua in mouẽdo tenet suũ ꝓpꝛiũ modũ mouẽdi nõ em̃ ꝺeterminaꝛ ad mouẽdũ ꝑ illꝺ qꝺ scꝺm est ſꝫ ꝺetermiat ipm ad mouẽdũ sicut videmus ꝙ actiuũ na turalr̃ quãtũ est ꝺe se necessario agit: in illa tñ actiõe in qua subiacet volũtati nõ necessario agit ſꝫ põt cõtingẽter agere ⁊ non agere: nõ quidẽ ex se ꝓpter cõtingentiã in volũtate ad agendũ. ¶ Similiter si volũtas in agẽdo subiaceret pꝛincipio naturaliter actio ꝺeterminaretur ab illo ad ꝺeterminate agendum.

Hic intelligẽdũ est ꝙ motio oĩno p̃ma in entib⁹ est necessario naturalis: qꝛ omni motioni volũtatis est alia p̃supposita. Et si aliqua motio in entibus ẽ ꝯ naturalis: maxime motio volũtatis est non naturalis. ¶ Itẽ aliqua motio põt intelligi esse ad terminũ simplr̃ ĩfinitũ aliqua aũt ad terminũ finitũ vel ad infinitũ ĩcludentẽ finitũ ⁊ illa q̃ est ad terminũ infinitũ simplr̃ est pꝛioꝛ: qꝛ nõ potest infinitũ ꝑexigere finitũ. Sicut igiꝛ loqui possumus lꝫ ĩpꝛopꝛie accipiẽdo motionẽ extẽsiue assignari p̃t oꝛdo motionũ in entib⁹ ⁊ sic loquẽdo oĩno p̃mũ mobile motione naturali extẽsiue loquẽdo est intell'ꝯ ꝺiuin⁹ ⁊ iõ p̃mũ motiuũ motiõe naturali est essentia ꝺiuina vt ẽ pꝛimũ obiectũ ĩtell'ꝯ sui igr̃ oĩno pꝛima motio est naturalis motio in tell'ꝯ ꝺiuini a suo obiecto ⁊ cũ naturale mouẽs moueat mobile inquãtũ põt illud autẽ obiectũ põt mouere ad intellectionẽ actualẽ sui ⁊ hoc ĩ itelligẽtia ĩgenita illi⁹ ꝑsone in qua pꝛimo est essentia: ⁊ ad actualẽ notitiã sui genitã ad vtrãq̃ nãliter mouebit: lꝫ oꝛdine quodã: qꝛ qꝺ est alicui pꝛincipiũ opandi opatione ĩmanẽte ⁊ ꝓducẽdi ꝓductũ ꝺistinctũ quodãmõ est pꝛi⁹ ꝑncipiũ operãdi. ¶ Si ꝺicas ꝙ ꝓductio ĩmanet in ꝺiuis sicut opatio. ¶ Respõdeo ꝓductio nõ ĩmanet quãtũ ad terminũ opeꝛatio aũt oĩno ĩmanet. ¶ Similiter essentia est naturale motiuũ ad ĩtelligẽdũ quodcũq̃ ĩtelligibile simplex ſꝫ nõ nisi pꝛi⁹ illa essentia sit in oĩb⁹ suis suppositis: nõ q̇dẽ ꝙ sine hoc esset ꝺefectus p̃ncipij actiui: ſꝫ ex ꝑte termini req̇riꝛ oꝛdo. Sic igiꝛ cõpleta est actio mere nãlis ⁊ ad terminũ oĩno p̃mũ. s. ĩfinitũ vbi motio oĩno pꝛia est elicere vel quasi elicere intellectionẽ ĩtelligẽtia p̃ꝛna: ⁊ huic ꝓxima est gignere verbũ. Post hãc sequitur actio q̃ nata est esse ad terminũ oĩno pꝛimũ: puta ad essentiã p̃mã cõicãdã: q̃ lꝫ nõ sit naturalis: tñ est oĩno necessaria et hec est motio voluntatis: ⁊ hec quasi est ꝺuplex. s. ad amare simplex et etiã ad amoꝛẽ ꝓcedentẽ ⁊ hec ꝺuplex motio volũtatis coꝛrespondet ꝺuplici motiõi naturali q̃ ꝺi-

ꝺigressio ꝓfundissima theologica funꝺamentalis vbi q̃ notãda. Q

Nota pũctũ: q̃ itelligis actioꝛa.

R

cta est eē in intellectu ad itelligere τ dicere. ¶ Cōtra actio naturalꝭ in eodem precedit actionē nō naturalē nūc aūt p te actiōe naturali itelłs diuinus itelligit creabile igꝭ ista actio p̄cedit oēm actionē volūtatis τ ita spirationem spūs sancti. ¶ Rn̄deo maior est v̄a loquēdo i eodē ordine ex parte termini hic aūt est alius ordo ex pte p̄mi termini τ scđi τ iō naturalis in vno ordie seqꝭ nō naturalē in alio ordine p̄ma em̄ distinctio ordinū attēditꝭ ex parte terminorū scđa ex pte p̄ncipiorū q̄ntū ad modū p̄ncipiādi. ¶ Cōtra ordo p̄ncipiorū est p̄or ordine terminorū sicut τ p̄ncipiū termino nā p p̄ncipiū termin⁹ pducitꝭ vel cōicatꝭ.

S ¶ Rn̄deo an̄s verū est de termino totali q̄ simpłr capit esse nō autē de termino formali q̄ solūmō capit esse ɓm q̄d. ¶ Cōpleto aūt: toto isto pcessu originis respectu p̄mi termini .s. eēntie diuine cōicāde sequitꝭ ordo alius respectu termini scđi eēntie .s. creabilis τ q̄dē essentia ipa diuina in isto scđo ordine mouet p̄mo ad itellectionē simplicē oīs intelligibilis τ hec itelligentia vt iā est in tribus suppositis non aūt mouet ad distinctā notitiā veritatis cuiuscunq̄ complexionis: qꝛ si moueret determinate ad cognoscendā alteram partem in futuris contingētibus: cum naturale mouens necessario moueat: sequitur q̄ intellectus diuinus necessario intelligeret hanc partem contradictōis fore veram τ ita vel posset errare vel oppositum non posset euenire τ tunc non esset contingens: sꝫ necessarium: illud quo ponitur esse contingēs si queratꝭ cū idem videatur esse ordo cuiuscunq̄ intelligibilis ad p̄imū intelligibile quare p̄mū non eque necessario mouet ad cognitionem cuiuscunq̄? ¶ Respondeo naturaliter moueret τ p consequens necessario ad cognitionem cuiuscunq̄ q̄d est possibile naturaliter τ necessario cognosci: huiusmodi est quodcūq̄ obiectum simplex: τ ēt quodcūq̄ cōplexū verum necessariū non autē tale est aliquod cōplexū de existentia contingentis quia non autē tale est aliquod cōnatū ad veritatē. ¶ Et si queras quare non necessario mouet ad talem cognitionē de cōplexo habendam qualis posset haberi de eo. ¶ Respondeo aut moueret ad cognoscendum sub disiunctione hoc forte vel nō fore: τ hec cognitio nō est determinata de altera parte. Aut si moueret determinate ad cognoscendum alterā partem illa necessario esset determinata. ¶ Completo igꝭ toto ordine motiōis necessarie sequitꝭ motio ɔtingēs illa nō pōt eē p p̄ncipiū naturalis motionis qꝛ illius nō est nisi necessario mouere igitꝭ opꝫ illi⁹ motiōis p̄ncipiū ponere volūtatē. Et fit hmōi motio contingēs ordiate. ¶ Primo ad intra quia nisi ipa volūtas determinet in se ad volēdum alterā ptē nūq̄ determinabit aliquid ad extra. ¶ Primo igꝭ determinat se ad volēdū hoc fore determinate. ¶ Secūdo ex hoc itellectus vidēs istā determiatiōnē volūtatis ifallibilē nouit hoc esse futurū ecōuerso igꝭ est in motiōe necessaria τ ɔtingēte qꝛ i necessaria p̄mū p̄ncipiū est nāle τ iō p̄mo nāłr determiatꝭ ad ppriā actionē: In ɔtīgēte aūt p̄mū principiū est liberū cuius actionem in primo ordine sequitꝭ

Cā no / abilꝭ / au- / s ma / ifesta / hilo- / phā / b⁹ at / theo / gis.

naturalis. ¶ Cōpleta vero motione contingente ad intra sequitur motio ad extra. Jlla igit̃ tota est ꝯtingēs: ⁊ per ꝯñs immediate ipsius volūtatis vt principij. nullū igit̃ intell'm creatū mouet essentia vt essentia tanq̄ motiuū per modū nature: sȝ oēm intellectionē illius essentie quā non causat aliqđ creatū causat imediate voluntas diuina. ¶ Per hoc ptȝ ad argumēta iā facta in ꝯrium. Maior em̄ primi argumēti dȝ sic itelligi: quācunq̄ potentiā immediate mobilē a tali obiecto ipm obiectum vniformiter mouet. ¶ Nūc aūt q̄tum ad primā minorē eēntia diuina est motiua imediate sui intell's sȝ nō intell's creati: qꝛ intell's diuin⁹ est primū mobile oīno. ⁊ iō prio monet̃ a pria forma motiua ⁊ nihil aliud est imediate mobile a prima forma motiua qꝛ non pōt imediate mouere nisi primo mō motiōis: ⁊ nihil aliud natū est sic moueri. Si igit̃ ꝯcludas q eēntia diuia eodē mō mouet oēm intell'm: ꝯcedatur quem imediate mouet: sȝ ille est solus intellect⁹ diuinus: vt pȝ ex dictis ¶ Alia aūt minor. s. q obiectum creatū naturalr̃ mouet: vera est de intell'u quē imediate mouet. falsa aūt esset si aliquē itell'm moueret mediante actu voluntatis. qꝛ illū nō naturalr̃ moueret: sicut si volūtas mea possit libere cāre intellectionē essentie mee in te. Sȝ isto mō forte nō est de aliqua essentia ⁊ volūtate creata: qꝛ quelibet essentia est immediate motiua intell's creati: ⁊ iō motiōe naturali. nlla aūt volūtas creata est motiua ad intellectionē pfectam alicui⁹ essētie vt essentia est: qꝛ nec pfecte eā ꝯtinet eminēter vel vnitiue: ⁊ qualr̃cunq̄ sit de obiecto creato mouēte intell'm naturalr̃: pȝ prius q nō est eadē rōne de essentia diuina: qꝛ ipa nō ē immediate motiua alicui⁹ intell's nisi primi. ¶ Ad aliō dico q mouere ad actū beatificū nō est proprius actus illius essentie diuine: neq̄ est prius actu volūtatis immo est ꝓprie actus illius volūtatis. eēntia em̄ vt quodāmodo prior volūtate: lȝ sit obiectuȝ primū ⁊ immediatū illi⁹ visionis in rōne terminātis: tñ nō est obȝ immediatū in rōne mouētis: sȝ tm̄ mouēs remotū ꝑ q̄to mouet intellectū diuinū ad visionē p̄cedētem illud velle quo mouet̃ intellect⁹ michaelis ad visioneȝ. ¶ Et ꝑ hoc pȝ ad ꝯfirmationē ibi positā: qꝛ si illa eēntia nō esset formaliter volēs nihil oīno posset cāre ad extra: qꝛ nihil posset cāre nisi naturalr̃: ⁊ q̄dcunq̄ extrinsecum cū sit formalr̃ possibile nō posset esse a necessario nisi cōtingenter. ¶ Ad tertiū dici potest: q eēntia nō hȝ rōnem motiui ad visioneȝ sui ab intellectu creato: nisi inq̄tum p̄supponit̃ ipsaȝ mouisse intellectū diuinū ad visionē que p̄supponit̃ ipsi velle diuino motiuo intellect⁹ creati: nō igit̃ se habēt essentia ⁊ volūtas vt mouēs superi⁹ ⁊ inferius ꝓprie loquēdo sic intelligēdo q vtrūq̄ attingat ipm motū: sȝ tm̄ volūtas attingit intell'm creatū: tñ p̄supponit motionē intellect⁹ diuini ab ipa eēntia sine qua ipa volūtas nō haberet illud velle quo mouet. ¶ Si arguit̃ ꝯ hoc: qꝛ volūtas vt volūtas nō pōt mouere nisi ad videndū volūtatē vt volūtas est nō aūt ad videndū essentiā vt essentiaȝ nunc aūt videre volūtatem vt vo

Argumētum subtilissimum

luntas est: et nõ essentiã vt eẽntia est: non est videre obiectum beatificũ. ꝓbatio minoris: q: idez est obiectũ beatificũ intell'ẽs creati et intellectus diuini. Intellect⁹ aũt diuinus nõ beatificat in vidẽdo voluntatem vt volũtas est. q: voluntas nõ est primũ obiectũ intellect⁹ sui et nõ beatificat nisi attingendo primum obiectũ. ꝓbatio maioris: q: cũ voluntas sit quasi posterior ipsa natura: q: proprietas nõ põt esse principiũ causandi ꝑfectam visionẽ essentie vt eẽntiã est que quodãmodo est prior et ꝑfectior. Iuxta illud Dama. c. 12. totũ inquit in seipso cõprehendens h₃ esse velut quoddã pelagus substãtie infinitũ₃ etc. ¶ Ad istud dico ꝙ q: volũtas est perfecte idẽ cũ essentia. iõ põt eẽ principium motiuũ ad videndum eẽntiã vt essentia est negãda: est igit illa maior. verum quidem est. qđ ibi affirmat: s. ꝙ volũtas põt esse principiũ motiuũ ad videndũ voluntatẽ vt volũtas est falsum autẽ est qđ ibi negat. s. ꝙ non põt esse principiũ ad videndũ essentiã vt essentia est. ¶ Ad probationẽ maioris rñdeo: ꝙ prioritas illa est q̃si prioritas fundamenti: sed illud fundamentũ nõ solũ est perfecte idẽ cũ illo qđ intelligit fundari in eo: s₃ etiã illud h₃ ꝑfectionẽ formalẽ formalr̃ infinitã propter qđ ꝑfecte identice et vnitiue ↄtinet ꝑfectionem fundamẽti: et ꝓpter istã rõnem põt volũtas eẽ principiũ cõicandi essentiã: q: ipsa est idẽtice oĩno eiusdez ꝑfectionis cũ essentia. ¶ Ad aliud poss₃ dici: ꝙ Augustinus loquit ibi de notitia que est verbũ vñ cũ dixisset nascit ꝓles ipã trinitatis notitia subdit in fine capituli. Est q̃dã imago ipa mens et notitia ei⁹ que est ꝓles eius: ac de seipã verbum ei⁹ et amor tertius hec ille. Non igit quecũq₃ notitia actualis obiecti est verbũ ei⁹: s₃ illa sola que de ipso nascit tanq̃ ꝓles: hoc est nõ tñ est naturalis similitudo eius s₃ naturalr̃ gignit ab ipso nascendo notitia: igitur actualis que ꝓducit immediate ꝑ volũtatem nõ est verbu₃ obiecti: q: et si sit similitudo naturalis obiecti non tñ est naturalr̃ genita. ¶ Et ꝓpter istud posset dici: ꝙ beatus nõ h₃ verbum de deo: q: et si illa visio sit imago diuine essentie ipsam naturalr̃ representãs: nõ tñ est imago naturalis naturalr̃ ab ipã ꝓcedens sed illius essentie est tñ vnicum verbum: et hoc in solo intellectu increato. in quo solo põt esse notitia ipsius obiecti naturalr̃ genita. ¶ Aliter posset dici ad illud. 9. de trinita. cũ dicit Augustinus ꝙ omnis res quãcũq₃ cognoscimus ↄgenerat in nobis notitiã sui: qđ vel intelligit de re quã naturaliter cognoscim⁹: hoc est ex causis naturaliter motiuis intellectus nostri illa quidem in seipsa vel in causis suis cõgenerat: hoc est naturali fecunditate et necessitate causat in nobis tanq̃ naturalẽ similitudinẽ notitiã sui et sic verbũ non gignit nisi de memoria nũc aũt obiectu₃ qđ fit cognitum per actum volũtatis nõ oportet preesse in memoria: vel saltem nõ agit vt preexistens in memoria. Sic igitur mõ dicto saluatur proprie rõ verbi. ¶ Vel si hoc quod ait omnis res extendatur etiam ad essentiam diuinam tunc illud quod sequitur scilicet congenerat notitiam sui debet intelligi vel formaliter pro obie

Bb

Ca. vi.

cto naturalr motiuo vel equiua- lenter ꝓ obiecto increato: qꝛ ipm vel per se vel per aliquid sibi idē causat in nobis notitiā sui que equiualet in perficiendo intellēm ac si eēt ꝓles naturalr genita: qꝛ est similitudo naturalr ducēs in obiectum sicut si eēt ab obiecto naturalr expssa. ¶ Hinc videnṫ seq̄ ꝙ essentia nō est repñtatiua sui michaeli pri⁹ natura ꝙ̄ visio ei⁹ causatur in michaele. igiṫ multo magis nō est representatiua alicuius alterius: sꝫ tā ipsa ꝙ̄ alia ꝯtingenter repñtanṫ per actū voluntatis: ita ꝙ ipm repñtare non est p̄cedens q̄uocunq; ipam intellectionē obiecti qd̄ dr repñtari. ¶ Sed si queraṫ hic repñtatio q̄- dāmodo prior actuali intellectione illa tm̄modo inuenitur in memoria ꝛ i memoria diuina nihil proprie est nisi obiectum qd̄ quasi tribuit actuꝫ primū siue immediatum actui scd̄o. s. intellectioni actuali. illud autē sic actuans est ꝑñtia completa primi obiecti. s. essentie diuine. ¶ Cōtra: q̄uo igṫ beatus videt obiectum secundarium in essentia si non est aliquo modo ibi repñtatū: ꝛ nō repñtaṫ sibi in voluntate: qꝛ voluntas nō est speculū in quo videaṫ lꝫ ꝑ voluntatē manifesteṫ. ¶ Rñdeo. lapis vr̄ in essentia diuina. nō vt in speculo in quo reluceat vt obiectum pñs. sꝫ ipa essentia se solā ꝛ soli suo intellectui se repñtat añ actū intelligendi: sꝫ lapis vr̄ i eēntia diuina: vt obiectuꝫ secūdariū in primo obiecto: nō q̄dem motiuo ad intellectionē scd̄i: sicut intellectum ꝓprium: ꝛ sicut intellectum nostrū mouet principiū ad ꝯclusionem sꝫ ordine primi obiecti ꝛ scd̄i termināti quodā alio.

Speculatio singlaris

scꝫ voluntate mouēte ad ista duo obiecta ordine quodā actum intellectus termināti.

De tertio principali dico: ꝙ aīa et naturalibus in quocūq; statu vł angelus nō pōt cognoscere essentiā diuinam sub rōne ꝓpria mediate. sic intelligēdo ꝙ per obiectum cognitū mediū: vel in obiecto cognito media cognoscaṫ rō eius: qꝛ nihil pōt ꝑ se distincte intelligi hoc mō mediate: nisi in illo medio contineaṫ essentialiter ꝛ virtualr: ꝛ hoc ꝑfecte. s. ꝺm totam rōnem cognoscibilitatis sue. eēntia diuina in nullo alio sic cōtinetur igitur ꝛc. minor probaṫ qꝛ nihil aliud a diuinitate ꝯtinet eaꝫ ꝑfecte sub rōne entitatis: igṫ nec sub rōne cognoscibilitatis. maior probaṫ. qꝛ obiectū q̄dcunq; si moueat ad aliquaꝫ notitiā tunc ꝺm vltimuꝫ virtutis motiue mouet ad ꝓpriam ꝛ ꝑfectā notitiam sui igiṫ nec p̄t mouere ad notitiā simplr perfectiorem illa nec per ꝯñs ad notitiā ꝓpriā ꝑfectioris obiecti. ¶ Cōtra istd̄ instaṫ p̄mo contra rationem sic. sufficit ꝙ cā ꝟtualiter contineat illud cui⁹ est cā: ita ꝙ ad hoc ꝙ sit causa nō oꝫ ꝙ contineat illud cuius non est causa nunc autem quicquid moueret ad distinctam ꝛ perfectā notitiam essentie diuine: non ꝓpter hoc opꝫ ꝙ esset causa illi⁹ eēntie: sed tm̄ causa illius notitie. igitur lꝫ nō contineat illam essentiā. vt probatur si tamē contineat illaꝫ notitiam: vt puta ꝙ sit ꝑfectiua ca: sicut substantia est perfectior accidente hoc sufficit ad hoc ꝙ moueat intellectum ad taleꝫ notitiam. videtur autem ꝙ illa notitia possit eminenter continere

De

2. met. t. c. 4.

in substantia angeli vel anime. cū illa substātia sit multo perfectior ꝙ notitia: ꝛ multo imediatior ipsi obiecto in ordine essentiali. ¶ Preterea. instat ꝯ conclusionē illā probatā. primo sic. per illud qḋ est imago ppria alicuiꝰ obiecti vr̄ posse distincte cognosci illud cuius est imago. sic enim sensus visus distincte cognoscit obiectū in speculo. nūc aūt nō solū angelus: sed etiā aīa est imago dei ſm Aug. 14. tri. c. 8. vterqꝫ aūt pōt distincte cognoscere seipsum etiā ex naturalibus: sicut de ipsa aīa de qua minus vr̄ vult Augu. 14. de tri. c. vlt. q̄m semꝑ se noscē: semperqꝫ seipsam velle cōprehendebat̄ simul et semꝑ sui meminisse: semperqꝫ seipsam intelligere ꝛ amare comprehenderetur: ꝙuis nō semper se cogitare discretam ꝛc. ꝛ eodē li. 14. c. 4. vel. 9. diximꝰ mentē noscere semetipsam nihil em̄ tam nouit mens ꝙ illud qḋ sibi p̄sto. est nec mēti magis quicꝙ presto est ꝙ ipsa sibi: et de hoc ibidem multum. c. 6. ꝛ. 7. ¶ Secūdo instat̄ ad idē per hoc ꝙ intellectus creatus beatus pōt naturaliter cognoscere suū actum beatificū. igit̄ per illū pōt naturaliter cognoscere obiectū consequētia ista probat̄. tum qꝛ actus est naturalis si͂l'itudo obiecti: immo videt̄ esse expressior similitudo ꝙ esset species intelligibilis ipsius obiecti si poneret̄. igit̄ obiectum distincte pōt cognosci per ip̄m vt per naturalē similitudinē sui. tum qꝛ nō videt̄ ꝙ actus possit cognosci vt est huius obiecti nisi cognosceretur hoc obiectum sub ea rōne sub qua ipsiꝰ est actꝰ.

Vide 10. tri. c. 10. et 8. trin. c. 7.

Ad ista. Ad primū dico ꝙ nihil sufficienter cōtinet ꝯtinētia virtuali ipsaꝫ notitiā nisi cōtineat obiectū cognoscibile tanꝙ proprium representatiuū eius. s. formale vel eiꝰ representatiuū virtuale. species aūt ppria obiecti ꝛ si sit respectu eius diminuta in entitate: tn̄ cōtinet ipsum primo modo tanꝙ. scꝫ representatum per ipsam formaliter: sed quando non est representatiuū formale obiecti opꝫ ꝙ virtualiter contineat tale representatiuum proprium: ꝛ quando est representatiuū sicut obiectuꝫ cognitū: tunc oportet ꝙ cōtineat aliud obiectū: qḋ per ip̄m dꝫ cognosci. ¶ Ad duo alia argumēta negatur forte ꝙ aīa vel angelꝰ ex naturalibus posset cognoscere seipsum ꝛ etiam actū suū beatificum. Sed qꝛ vtrūqꝫ videtur cōtineri sub proprio obiecto intellectus huius ꝛ illius ꝛ hoc sub primo naturaliter attingibili. scilicet sub ente limitato. Ideo dici posset aliter: ꝙ tam aīa ꝙ angelꝰ lꝫ possit natural'r noscere se ꝙtū ad illud absolutū qḋ ip̄m est: notitia sui nō tn̄ pōt natural'r noscere se inꝙtū est imago dei siue se esse imaginē dei: qꝛ nō pōt naturaliter cognosci relatio: nisi naturaliter possit cognosci vtrūqꝫ extremū. ¶ Pro ista rn̄sione videt̄ eē illud Augustini. 15. de tri. 24. Qui vident inquit suā mentē: et in ea trinitatē istā. s. memoriā intelligentiā ꝛ volūtatē: nec tn̄ credunt ea que intelligūt esse imaginē dei speculum quidē vidēt: sed vsqꝫ adeo nō vident per speculū: vt scꝫ ipsum speculū quod vidēt sciant esse speculum. idest imaginem. ¶ Contra istam responsionem dupliciter argui pōt primo sic. relatio imaginis vel est idem

cum essentia aie vel angeli: vel saltem necessario ꝯñs naturã eius. igitur ꝑ ipsam cognitã pōt ipsa relatio cognosci. Aña probat̃ sic. q: relatio dependētie essentialis vel est idē nature depēdenti vel necessario cōsequit̃: q: si cōtingēter adueniret nature: natura posset esse sine illa dependētia: et ita nō essentialr̃ dependeret: relatio aūt imaginis vr̃ esse relatio depēdentie imitãtis ad illud qđ imitatur. ¶ Scđo sic. potētia pōt naturaliter cognoscere quodcūq₃ cōtentū sub suo primo obiecto naturali: nūc autē sub ente limitato qđ est primū obiectū naturale intell'o creati cōtinetur illa relatio imaginis: q: ipsa nō est infinita: cū sit in fundamēto finite. ¶ Ad primū. relatio non pōt cognosci: nisi cognoscat̃ vtrūq₃ extremum: qñ igit̃ fundamentū nō includit terminū in rōne cognoscibilitatis ipsum nō est cã sufficiens ad cognoscēdū relationē: ita est hic. ¶ Et cum arguitur ꝙ necessario cōsequit̃ fundamētū. ex hoc nō sequitur ꝙ ꝑ ipsum posset perfecte cognosci: nisi esset entitas absoluta: ad cuius cognitionē nō requiritur aliud cognosci in ratiōe termini. ¶ Contra hoc: qđ includit aliud in entitate: ꝛ in cognoscibilitate. fundamētū aūt illud includit in entitate relationē istam si necessario ꝯsequat̃ ipm. igit̃ ꝛ includit ipsam in cognoscibilitate. ¶ Rñdeo nō includit cã in entitate vt totali cã ei': sʒ vt ꝓxima cã. supposita tñ alia cã scʒ termino: q: ꝛ ipm fundamētum illam aliam cām supponit. Consilr̃ cōcedo: ꝙ includit cã in cognoscibilitate ꝑsupposita alia cã eius in cognoscibilitate. et hoc si simplr̃ simpliciter: si alicui alicui. sed isti cognoscēte. s. angelo vel anime et hoc naturalr̃: siue ex causis naturaliter motiuis nō ꝑsupponitur obiectū siue terminus esse naturalr̃ cognoscibilis. ꝛ iō fundamētum lʒ sit huic naturalr̃ cognoscibile: nō sequit̃ relationē huic esse naturaliter cognoscibilem. ¶ Ad scđm. ens limitatū. ꝛ ad se. vel si. etiã est limitatū ꝛ ad alterum: tñ limitatū ē naturale obm intell's creati: sʒ entitas limitata in se q̃ est essentialr̃ ad alterū illimitatū nō est naturalr̃ intelligibilis ab intellectu creato: sicut nec terminus sine q̄ nec ipsa intelligi pōt. ¶ Licet iste rñsiones ꝓbabiliter videant̃ saluare ꝙ absoluta entitas aie vel actus beatifici posset naturalr̃ intelligi ab aia: licet nō naturalr̃ possit intelligi ab ea relatio ad terminū: nec ꝑ ꝯñs oporteat deū intelligi in rōne termini illius relationis. Tñ rōnes ille de aia ꝛ de actu videntur habere aliã difficultatē: vnam cōem: q: ꝑ illud qđ ē naturalis imago obiecti pōt ipm obiectū cognosci lʒ ꝑ hoc qđ est imago non cognoscat̃ rel'o imaginis. Exemplū. ꝑ speciē albi in oculo vr̃ albū: lʒ nō cognoscat̃ relatio illius spēi ad albū: et ita est de intellectu ponēdo spēm intelligibilem: ꝛ rō est: q: illa rel'o fundata in spē sensibili vel intelligibili nō est formalis rō cognoscēdi obiectū. sʒ illa forma in qua fundat̃ relatio. igit̃ in ꝓposito: lʒ nō naturalr̃ intelligatur relatio anime vel actus beatifici ad deū tñ q: est tale fundamentū ꝙ ex se est silr̃tudo obiecti ꝑ ipm poterit cognosci obiectuʒ. ¶ Videtur etiã stare rō prius facta de actu: q: actus vr̃ esse formalis silr̃tudo

Ff

Gg

Dubia subtilissima.

obiecti: et actualius: quam species intelligibilis. si poneretur: igitur si per speciem possit obiectum distincte intelligi vel cognosci magis vel eque poterit intelligi per actum. ¶ Videtur etiam stare aliud quod fuit ibi tactum quia quod actus intelligatur ut est obiectum et non intelligatur obiectum sub illa ratione sub qua terminat actum. videtur esse contradictio: nunc autem ex naturalibus anima que beata est potest cognoscere ex natura sua actum beatificum ut est beatificus. et per consequens ut est obiecti beatifici. quia et si non habeat actum illum ex natura sua: tamen super illum actum iam existentem potest reflecti. et hoc virtute sua naturali. quod probo primo per illud .15. de tri. c. 11. ubi dicitur. Qui dicit scio me vivere unum aliquid se scire dicit. pro inde si dicat scio me scire me vivere duo sunt. et sequitur. sic potest addere tertium. et quartum. et innumerabilia si sufficiat. potest inquam ex virtute naturali. si tamen sufficiat ad continuandum istos actus reflexos. ¶ Hoc probatur secundo. quia si ad actum reflexionis requiritur aliquod supernaturale. pari ratione ad novum actum novum supernaturale. et tunc sicut in infinitum potest procedi in actibus reflexionis. sic in infinitum requiritur aliud et aliud supernaturale quo reflectetur. ¶ Confirmatur quia actus tertius haberet se ad secundum sicut reflexus ad rectum. si igitur posito actu recto non potest anima reflecti super illum. nisi virtute alicuius supernaturalis ad hoc elevantis: pari ratione nec per tertium reflecti potest super secundum: nisi per aliud supernaturale. ¶ Hoc probatur tertio. quia intellectus actum quem habet potest percipere et experiri. et hoc secundum propriam perfectionem illius actus: et ex natura ipsius potentie: sicut quando video ex virtute potentie naturalis percipio me videre. et possem illud ex ratione virtutis visive percipere si esset reflexiva sicut intellectus.

MD

Ad ista aliquid esse medium cognoscendi. videtur in cognoscendo potest intelligi dupliciter.

medium cognoscendi duplex

¶ Uno modo quod sit medium cognitum sic quod per ipsum cognitum cognoscatur aliud. sicut cognoscitur conclusio per principium. ¶ Alio modo quod non sit medium cognitum sed ratio cognoscendi solum. sicut species sensibilis in sensu est ratio sentiendi. ¶ Primo modo nihil potest esse medium cognoscendi obiectum aliud nisi contineat in se cognoscibilitatem illius obiecti secundum quam illud cognoscitur per illud. quia si istud excedat illud in cognoscibilitate. tunc illud qualitercumque perfecte cognitum deficiet ab isto cognito in cognoscibilitate. ¶ Secundo modo bene potest aliquid esse medium cognoscendi aliud. licet cognoscibilitas sua propria deficiat a cognoscibilitate illius. dum tamen sit natum ducere in illud ut cognoscibile.

¶ Per hoc patet ad primum. quia licet anima sit imago dei. tamen non est nata esse medium cognoscendi deum: secundo modo. sed tantum primo modo: ut haberi potest ex auctoritate Augustini prius adducta. Qui videt suam mentem etc. Medium autem cognoscendi secundo modo respectu istius medii ut cogniti est aliquod proprium formale representativum ipsius anime. et per illud cognoscitur anima sub propria ratione tanquam perfectissimum representabile per illud. et per consequens per illud non potest intelligi deus sub ratione sue intelligibilitatis. sed tamen in aliquo diminuto intelligibili imitante et participante intelligibilitatem eius ¶ Et per idem ad secundum. quia actus est similitudo cognita. et talis non

sufficit ad cognoscendū illud cuius est actus: sicut spēs intelligibilis in vno intellectu visa. alij intellectui videnti eā nō sufficeret ad perfecte cognoscendum obiectum cuius est. ¶ Contra. actus in illo itellectu cui inest est rō perfecte attingendi obiectum tanꝙ presens per illū actū: igitur ei cui ille actus est presentialiter notus ille per illum actū notum poterit attingere illud obiectum: quia per illum actum: et in illo habet idē obiectum sibi presens. ¶ Respondeo. intellectus cui actus inest per illum vt rōnem primā attingēdi attingit obiectū: supposita tñ presentia obiecti propria. cui aūt ille actus est cognitus nō hȝ illū vt sibi propriam rōnem attingēdi: sed ad hoc ꝙ haberet actum quo formaliter attingeret opȝ habere alium actum: et cum hoc propriam presentiā obiecti. ¶ Ad aliud cū arguitur ꝙ anima ex natura sua potest reflecti super actum beati ficuȝ vt beatificus est: hoc posset negari. verū quidē est ꝙ reflecti potest: sȝ nō nisi virtute illius virtute cuius hȝ actū rectum. Nec plus probat auctoritas Augustini qꝛ nō dicit ꝙ possit semper ex sola natura: sed si hȝ actum rectum potest reflecti sup illum vel ex virtute nature vel ex virtute illius per qđ hȝ actum illum: et nō sequitur illud pueniens de processu in infinitum. qꝛ idē supernaturale sufficit ad actum rectum: et ad oēs reflexos. ¶ Ad illud etiam de sensu ptȝ. qꝛ ꝙ percipio me videre esto ꝙ hoc non sit per potētiam visiuam: tamē nō est per potentiam aliquam inferiorē: sed forte per aliquam superiorē cuius est cognoscere actus visus.

Hic signat quedā additō ifra ad finē hꝰ lib.

Rk

Argu. princi paleqꝫ soluit facilr ex di-

Questio. XV.

Consequēter querit de mō quo intellectus exit in actū siue de cā itellectionis. ¶ Et est qđ posito ꝙ btūs in pria habeat verbū de creatura visa in essentia diuina. Utrū respectu illius verbi creature intellectꝰ possibilis habeat se pure passiue. ¶ Arguit ꝙ sic: quia intellectꝰ possibilis recipit illam intellectionē: sȝ idem respectu eiusdem rō habet rationē receptiui et actiui: quod eñ recipit est in potentia: qđ aūt agit est in actu. Idem aūt nō pōt esse simul in potētia et in actu: cum iste sint prime differētie entis. igit intellectus possibilis nullo modo actiue se habet respectu verbi: et per ꝯñs pure passiue. ¶ Cōtra. si verbum ibi formatur quero a quo formatur: nō potest dici ꝙ formatur ab obiecto: quia itellectio est actio immanens ꝺm phm. 9. meta. si autem esset actio obiecti i intellectum illa esset actio trāsiens: nec potest dici formari ab intellectu agēte: quia intellectus agēs facit de potētia intelligibili actu intelligibile ꝺȝ phm. 3. de anima igitur tota actio eius completa est ante intellectionem actualē: et per consequens ante verbum: nec potest dici ꝙ memoria formet actiue verbum: quia verbū formatur per actum intelligendi memoria non intelligit: sed omne intelligere est ipsius intelligētie. 15. de trini. igitur relinquitur tandem ꝙ nihil in anima actiue format verbum: nisi intellectus possibilis.

etiā: omissi doc. ip sius so lutio nē hic.

3. de an t. cō. 2. 12. et 18.

5. 9. et 10. me

t. c. 16.

t. c. 18

Ca. 7 Idem 14. et c. 7.

Hic non queritur si de obiecto beatifico possit haberi verbũ. Nec de obiecto scd'ario viso in illo obiecto p'io. Nec si aliud sit verbũ obiecti primi et scdi. Sed supponit de obiecto secũdario haberi verbũ: et queritur qualiter intellectus possibilis se habeat in eius formatione. Incipiẽdo igitur a manifestioribus. ¶ Primo inquiretur de formatione verbi ſm modũ intelligẽdi quẽ nũc experimur. ¶ Et scdo applicabitur ad intellectionem in patria.

a De primo supposito q intellectio perfecta: puta diffinitiua de obiecto diffinibili siue sit verbum illius siue nõ: saltẽ nõ est sine verbo ipsius: et per ↄ̃ns si qd actiue se habeat ad intellectionẽ illã perfectã: ipsum quodãmõ actiue se habebit in formatione verbi: de causa igitur intellectiõis in nobis pro statu isto tria sunt videnda. ¶ Primo q in parte intellectiua est aliqd principiũ actiuũ respectu intellectionis. ¶ Scdo vtrum illud actiuũ sit aliquid anime intellectiue: vel tñ mõ sit obiectum: vel representatiuũ obiecti: qd dicatur esse in anima. pro tanto q sit in ipsa sicut accidens eius vel representatiuũ: nõ aũt sicut aliqd nature eius. ¶ Tertio. dato q sit aliquid anime inquiretur si est intellectus agens vel possibilis. ¶ Prima conclusio probatur sic. intellectio aliqua i nobis est noua vt experitur quilibet: et ẽ forma absoluta vt dictum est in qõne de hoc habita. Omnis autem forma absoluta cũ sit terminus actiõis hz aliqd principiũ actiuũ per qd accipit esse. igitur respectu intellectionis nostre noue est aliquod actiuum principium. Istud est intrinsecum supposito intelligẽti: vt patet per philosophum. 2. de anima. c. 6. differt aũt supple in intellectu et sensu: qm̃ hec quidẽ actiua operationis extra sunt vt visibile etc. et sequitur: causa aũt qm̃ singulariũ ſm actum est sensus. scientia aũt vniuersaliũ: hec aũt in ipsa quodãmodo sunt anima: vnde intelligere in ipsa quidẽ est cum velit: sentire autẽ non est in ipsa: necessarium autem est esse sensibile: hec ille. Habetur igitur hec conclusio tanq̃ certa q alicuius intellectionis noue principium actiuũ sufficiẽs est intrinsecũ supposito intelligẽti. ¶ Tũc arguitur vltra per diuisionẽ: vel illud principiũ pertinebit ad voluntatẽ: vel ad partẽ sensitiuam: vel ad partem intellectiuam vt distinguitur cõtra volũtatem et sensum. Nõ potest dari primũ: saltẽ in prima itellectione: q2 ipsa precedit oẽm actum volũtatis. Nec est dare scdm. s. q illud principiũ sit precise in parte sensitiua: relinquitur igitur q sit in parte intellectiua. ¶ Scdm. s. q non sit in parte sensitiua probatur tripliciter. ¶ Primo sic. effect⁹ equiuocus semper est minus nobilis totali causa sua equiuoca. vt habetur. 12. sup Gene. sed intellectio est simpliciter perfectior phantasmate et quacunq3 tali perfectione q̃ est in parte sensitiua: q2 intellectio est ppriẽ perfectio nature intellectualis vt intellectualis est: que in quãtũ talis nobilior est tota anima sensitiua: et ita perfectior perfectione. ¶ Scdo probatur sic. angelus non semper habet omnem intellectionem quam potest habere: q2 cum

Marginalia: t. c. 59; t. c. 69; B; t. c. 29; de ala t. c. 38; 13.

possit intelligere qđcūq₃ intelligibile: vel hr̄et vnicā q̄ eēt simul omniū intelligibiliū: vel hr̄et tot distinctas quot correspōderent omnib⁹ intelligibilibus: quorū vtrūq₃ vr̄ esse impossibile: q₂ primū poneret nimiā pfectionē illius intellectionis: immo vr̄ q̄ infinitā q₂ nec intellectio diuina excederet eā quātum ad multitudinē obiector̄. ¶ Scđm vr̄ ponere nimiā perfectionē intellectus q₂ ita distincte cognosceret omnia per distinctos actus simul: sicut vnum obiectū p vnū actū sequitur igitur q̄ cū possit quod cūq₃ intelligibile intelligere: qđ possit habere aliquam intellectionē nouā. igitur videtur sibi attribuendum quicq̄d perfectionis est in intellectu potente hr̄e aliquā nouā intellectionem: sed in tali perfectionis est hr̄e notitiam habitualē perfectā p quam intellectus sit in potentia accidētali tm̄ ad intelligendū ſm philosophū. 3. de anima qui loquēs de intellectu possibili dici. Cum autem sic singula fiat vt sciēs dicitur qui ſm actum. hoc aūt confestim accidit cum possit operari per seipm. ¶ Est quidē igit̄ ⁊ tunc potētia quodāmō: nō tm̄ silr̄ ⁊ añ addiscere. vult dicere qđ qñ habet habitum p quē pōt ex se operari: licet tunc sit in potentia aliqua nō tm̄ essentiali q̄ est ad formam siue ad principiū operandi sed tātūmodo accidētalr ad opationē. ⁊ hec est dispositio pfectior eius qđ de potētia operandi exit in actum operandi. ¶ Hic dicit̄ angelum posse habere nouā intellectionem est mere creditum: q₂ philosophi precipui hoc nō viderūt. ¶ Preterea hic etiā dicere tur q̄ angelus ad quālibet intellectionē quā h₃ moueret̄ immediate a deo. ¶ Contra hoc: l₃ forte philosophus qui posuit intellectionē angeli ide₃ cū substātia angeli: diceret ɔñr intellectionem esse ab eo a quo est substantia: ⁊ l₃ catholicus dicens intellectionē illā qua angelus itelligit se esse coeuā angelo: et quasi propriā pfectionē necessario consequentē naturam eius posset aliquo modo pbabiliter dicere illā immediate a deo iuxta illā ppositionem pbabilem. accidēs proprium coeuum substantie cuius est: est a generāte illā substātia₃. Tn̄ de accidēte per accidens qđ contingēter inest nō vr̄ pbabile dicere: q̄ illud sit a generāte. ¶ Et confirmatur: quia l₃ deus possit immediate causare quācūq₃ intellectionē in angelo: tn̄ si aliquā nō causet: vtpote huius obiecti: sed derelinquat angelum sibi et ordini causaru₃ naturaliter actiuarum non videtur probabile q̄ angelus non possit attingere ad intellectionē huius obiecti: cum anima sic sibi in causis naturalibus relicta: ad ei⁹ itellectionem possit attigere naturaliter: l₃ mediāte sensu. Nō em̄ vr̄ q̄ aīa possit attingere ad itellectionē alicuius obiecti: etiā mediante sensu: quin ad intelligēdū idē obiectu₃ possit angelus attingere sine sensu. ¶ Istud aūt qđ đr ex philosopho vr̄ facere ad propositum nostrū: q₂ si phs vidisset aliquā itellectionē nouā posse cōpetere angelo: dixisset ipm aliqñ esse in potētia accidētali ad intellectionē q₂ hec est dispositio pfectior eius quod aliquando est in potentia ad intelligēdum. Igitur ille qui tenet

t. c. 8.

Gotf. quoli. 6. q. 7.

3. d. [illegible] m.

tenet siue p rōnem: siue per fidez aliquā esse intellectionē nouā in angelo:ꝯñter dicat angeluz qñqꝫ ad illam esse in potentia accidētali:sicut phs ꝯñter diceret ad illd qd ipse tenet.magis aūt ꝯcordat cum pho qui tenēs aliqd antecedens: cōcedit ꝯñs: qd phs etiam cōcederet si illud antecedens teneret: ꝙ ille qui tenēdo illud antecedens negat illud ꝯñs. qꝛ Aristoteles illud non negaret concedendo illud antecedens. ¶Tertio ꝓpositum probaṫ per auctoritates.15.de tri.7.vł.14.dicit Augustinus Quod excellit i anima mens vocatur.et post homo non ẜm omnia q̄ ad naturam ei⁹ pertinent:sꝫ ẜm solam mentē imago dicitur.Et lib.14.c.8.Jmago ibi inueniēda in nobis est:quo etiā natura nostra nihil hꝫ melius.

¶Ex istis auctoritatibus ꝛ alijs similibus hꝛ ꝙ tota imago est in parte intellectiua accipiendo intellectiuā pro ea que transcendit sensitiuam.Sed imago includit parentē ꝛ prolem.vt ptꝫ.9.de tri.c.vlti.ꝛ alibi multotiēs.igitur is pte intellectiua est parēs gignēs illam notitiā que est proles:ꝛ per ꝯñs principium actiuū respectu intellectionis. Qui igiṫ ponere phātasma vel aliquā formā talē in parte sensitiua esse rōnem immediate gignēdi notitiā actualē:nō saluaret:(vt videṫ)rōnem parentis in mente ꝓprie accepta.¶Preterea Aug.15.de tri.c.23.Memoria hominisꝛ maxime illa quam pecora non habent in qua res intelligibiles ita continenṫ vt non in eā p corporis sensus venerint hꝫ in hac imaginē trinitatis imparem quidem. sed tñ qualēcūqꝫ si̇litudinem patris: hoc exponit c.13.in fi.sic. Hoc verbū nostrū de scientia nostra nascitur quemadmodū ꝛ illud de sciētia patris natum est.ꝛ.c.21.vel.63. Memoria inquit tribuēs omne qd scimus. Ex istis habetur ꝙ illa memoria quam pecora nō habent: hoc est proprie intellectiua:pro tanto hꝫ similitudinē patris.qꝛ de ipsa vel de sciētia q̄ est in ea nascitur verbum nostrū sicut verbū eternum nascitur de scientia patris: satis expresse videṫ in istis auctoritatibus velle qd in parte intellectiua proprie accepta sit principiū actiuum respectu intellectionis.

De secundo ꝑmi articli pncipalis certū est ꝙ ad actualē intellectionē causandā concurrūt aliq̄d ipsius anime intellectiue ꝛ obiectū aliquo mō presens. s. vel in se vel in aliquo representante. ¶Sed qd istorum dꝫ poni per se actiuum respectu intellectionis auctoritates videnṫ varie loqui. Aug.12.super Gen̄.c.29. Nō putandum inquit est corpus aliqd agere in spiritum quasi spiritus corpori faciēdi materie vice subdatur:omni em̄ modo prestātior est res que facit illa de qua facit nec vllo modo corpus p̄stantius spiritu: imo spiritus prestantior corpore: ꝙuis igitur imago esse incipiat in spiritu:tamē eandem imaginē non corpus in spiritu:sꝫ spiritus in seipso facit celeritate mirabili.¶Jtem idem.10.de trinita.c.5.anima conuoluit ꝛ rapit imagines corporū. ¶Pro actiuitate tamē obiecti videtur dicere. 15.de trinita.10.vel.24.formata cogitatio ab ea re quam scimus: verbū est ꝙ in corde dicimus. Et ibidē.Ex ipsa scientia quam me

Idē.3. de aia t.c.19.

moria tenemus nascitur verbū. Et.c.12.vel.30.verbum est simili tudo rei note de qua gignitur et imago eius. ¶ Philosophus autem videtur loqui pro actiuate obiecti. q: illud videtur esse principium actiuū per qd aliquid reducitur de potentia essentia ad accidentialem: hoc autē est aliqd ex parte obiecti: q: illud p quod obiectum est presens sub ratiōe actu intelligibilis est species causata ab obiecto. ¶ Pro hoc est illud secundi de anima qd prius ē adductū sc3 vniuersalia quodā modo sunt i anima: vnde intelligere in ipsa quidem est cum velit ac si diceret: q q: obiecta intelligibilia sunt presentia anime. iō ipsa est in potentia accidētali potens intelligere cum velit. ¶ Sed pro actiuitate potentie videt aliquibus esse illud. 9. meta. q speculatio ē actio immanens. si aūt intellectio nō est ab intellectu: s3 tm̄ ab obiecto: non esset ibi actio imanēs: s3 tm̄ transiens. De isto articulo pōt dici q vtrunq3 concurrit in ratione principij actiui respectu intellectiōis. ¶ Aliquid s. ipsius anime. ¶ Et ipsum obiectum: vel aliqd ex parte obiecti. Et hoc videt haberi ab Augustino. 9. de tri. c. vlt. Liquido inquit tenendū ē q omnis res quācūq3 cognoscimus ꝯgenerat in nobis notitiam sui. Ab vtroq3 em̄ paritur notitia. s. a cognoscente z cognitio. Et. 11. de trini. c. 2. vel. 5. ex visibili z vidente gignitur visio. Et l3 ibi subdat: informatio sensus que visio dicitur: a solo imprimitur corpere quod videtur. hoc non est contra illud: q: equiuoce accipitur hoc nomē visio: primo pro actu videndi. Secundo pro ipsa similitudine rei vise: et illa a solo corpore causatur. Et ista equiuocatio pōt colligi ex multis verbis illius capituli. ¶ Pro hac cōclusione videtur esse ratio qm̄ qn̄ obiectum intelligibile ē actu presens intellectui potest haberi intellectio actualis illius obiecti: s3 non potest haberi sine principio perfecte actiuo: igit vel alterum illorum tantum est perfecte principium actiuū vł ambo integrāt vnum principium perfecte actiuum. ita q vtrūq3 sit partiale actiuum. ¶ Quod autem neutrū sit perfecte principium actiuum pbatur. ¶ Primo de obiecto: quia aliquod obiectum non est nobilius ipsa intellectione: sicut accidens sensibile z principium actiuum perfectū quādo est equiuocum necessario est perfectius forma causata. ¶ Secundo pbatur idem. q: obiecto existente eque pͥsente intellectui si maior est conatus: z maior intentio ad intelligēdum perfectior potest haberi intellectio: z hic videtur quia perfectius vestigiū3 derelinquitur igitur maior intentio volūtatis cāt aliquo modo perfectiorem intellectionē: quod non videretur probabile si solum obiectum esset cā actiua eius: quia illud videretur semper agere fm vltimum potentie: cum sit agens naturale non liberum per essentiam. patet: sed nec liberum per participationē3 videtur cum non sit eadem natura cum voluntate. ¶ Tertio ostenditur idem sic: operatio illa non est per se perfectio agentis quam ipsum elicit pcise mediāte aliquo suo accidēte per accidens. Exemplum calefacere vel etiam calere non est per se perfectio ligni ca

t.c. 60

t.c.16.

F

6

tidi: q: non cōpetit sibi nisi per ca lorem q̇ est accidens ei⁹ illud au tem a quo obiectū aliud ab ani ma est p̄sens intellectui est eius accidens ꝑ accidēs q: quandoq; contingenter inest: quandoq; nō igitur si solū illud est principiū actiuum respectu intellectionis: intellectio non esset propria per fectio intellectus vel hominis.

¶ Item scd̄o ꝓbatur ꝙ nec tota lis actiuitas cōueniat intellectui quia actus vr̄ ꝓpria similitudo obiecti. vr̄ etiā sortiri speciem ab obiecto licet nō sicut a principio formali intrinseco: tn̄ sicut a per se principio extrinseco. videt̄ etiā eēntialiter depēdere ab obiecto ꝓpter qd̄ refertur ad ipsū in ter tio modo relatiuorum. hoc autē nō videretur verū si obiectū esset tm̄ cā per accidēs: vel causa sine qua nō. ¶ Concedo igit̄ auctori tates prius adductas ad quascū q; affirmatiuas: siue de itellectu siue de obiecto. verū quidē est ꝙ vtrūq; istorū aliquo mō est acti uum ad intellectionē: sed actiuū partiale. ambo autem integrant vnum actiuum totale.

Sed hic sunt duo du bia. ¶ Primo qūo ista cōstituunt vnū perfectū principiū. ¶ Scd̄m de quibusdam auctoritatib⁹ ad ductis: puta de illa Aug. Ex ipsa scia nascitur. v̄bū qūo ista facit ꝓ obiecto: ꝛ sil̄r illa Aristo. 2. de ani ma. scientia aūt vniuersaliū est?

3.c. 60

¶ Ad primū dico ꝙ cause concur rētes qn̄q; sunt eiusdē rationis ꝛ ordinis: vt plures trahētes nauē qūq; vero sunt alterius rōnis ꝛ or dinis. ¶ Et hoc dupliciter. quan doq; posterior habet virtutē suā a priore. Exemplū sol ꝛ pater in generatione hominis: quādoq; posterior non hȝ virtutem suam a priore: nec dependet in habēdo suam virtutem ab ea: sed tantum dependet ab ea in agēdo s̄m suā virtutem: ita ꝙ superior principa lius agit: ꝛ inferior minus prin cipaliter agit. Exēplū forte de pa tre et matre in generatione ꝓlis vt eīm videt̄ haberi ex. 16. de aia libr⁹. mater aliquo mō se hȝ acti ue qd̄ videtur rationabile: cū for mā eiusdē speciei cōsequatur vir tus eiusdē speciei. Mas aūt et fe mina non differunt specifice s̄m philosophū. 10. met. Mater autē virtutē suā actiuam non hȝ a pa tre: nec in habendo ipsam ab illo dependet: sed depēdat ab ipso in agendo s̄m ipsam virtutē: ꝛ agit minus principaliter. ¶ Ad ꝓpo situm intellectus ꝛ obiectum nō ꝯcurrūt prio mō. q: ille cōcursus non est necessarius ex rōne cōcur rentiū: sed tm̄ ex defectu virtutis in vno: quia si duplicaretur virt⁹ vni⁹ ipsum solum sufficeret: non sic hic: q: quantūcūq; sit obiectū perfectū vel intellectus perfectus neutrū tn̄ causaret actū sine alio. Nec cōcurrunt scd̄o modo: quia intellectus non hȝ virtutem suā actiuam ab obiecto: nō econuer so. Tertio igit̄ mō pn̄t dici cōcur rere. ¶ Qd̄ autē eorū sit principa lius non oportet discutere. ¶ Ad scd̄m dico ꝙ ista tria accipit Au gu. pro eodem verbum gigni de memoria. ꝛ verbum gigni de sciē tia in memoria: ꝛ verbū gigni de re nota: quia per scientiam intel ligit actū primū ꝑ quē aia est in actu sufficienti ad actū intelligē di: et virtute illius primi actus gignitur verbum: et in illo actu primo relucet obiectum: et ꝓ tan

vide ꝓ mo de gene. aīaliū ad finē t. c. 25.

Quere 3. dis. ꝓ ma. q. peñ.

to δ gigni de obiecto igr̃ de scia gignit vt de p̃ncipio formali gignẽdi: de obiecto aũt vt relucente in illo principio de memoria n̄o vt ptinente illud principiũ ita q̄ omnes tales auctoritates Augustini s̄m intẽtionẽ illi⁹ loquũtur p̄ actiuitate obiecti. ¶ Cõsimilr̄ ille auctoritates Aristotelis q̄ dicunt q̄ p̄ sciam possum⁹ intelligere cum volumus ⁊ in sc̄do de aia. scia est vniuersaliũ et in tertio de aia. Cum autem vnaqueq̄ fiant vt habet supra. ¶ Et est intelligendum q̄ tã Augustinus q̄ Aristoteles accipit sciam: non p̄ habitu illo acquisito ex actibus frequentatis et facilitãte ad similes act⁹ sed p̄ illo p̄ q̄δ obiectũ est p̄sens vt actu itelligibile siue ponat̃ species itelligibilis siue aliq̄d aliud Sciẽtia em̄ est illud s̄m Aristotelem s̄m q̄ aia educit̃ de potentia essentia ad accidẽtalẽ hoc aũt precedit omnẽ actualem intellectionem: q̄ illa est terminus potẽtie accidẽtalis. Sciẽtia vero acq̄sita ex actibus ⁊ facilitãs ad 9siderãdum nõ p̄cedit oẽm actum intelligẽdi. ¶ Similiter apud Augu. Scia est formalis rõ s̄m quã memoria est pariens siue gignens. Ista autem scientia acquisita ex multis considerationibus nõ est formalis rõ gignẽdi quamcunq̄ intellectionẽ: imo gignit̃ ex multis p̄cedentibus. ¶ Si dicas q̄ illa auctoritas. 12. super Geñ. non affirmat tm̃ de aia: s3 ẽt negat obiectum agere in animã3l. ¶ Silr̄ Aristoteles nõ tm̃ 9cedit obiectũ agere: s3 videt̃ negare itellc̄m agere q̄ vr̃ ponere q̄ itelligere sit pati quoddã. ¶ Ad primũ posset dici q̄ Augu. negat ibi obiectũ agere in animã imediate s̄m esse materiale q̄δ h3 extra animã. ¶ Ad sc̄dm. Aristoteles videt̃ frequentius loqui p̄ actiuitate obiecti ⁊ passibilitate potẽtie cuius rõ est q̄ cõmuniter locutus est de potẽtijs aie inquãtũ sunt illa quib⁹ formalr̄ possumus operari: puta de sensu inquãtu3 est quo possumus formalr̄ sentire: et de intellectu quo itelligere: sicut loquitur de aia vt est illδ quo formalr̄ viuimus. Nũc aũt l3 intellect⁹ actiue causet itellectionẽ: nõ tñ δ itelligere inquãtum causat q̄ si deus causaret illã eãdem intellectionẽ non tñ δ intelligere illa intellectione: sed intellc̄s ille in quo causat̃ intellectio igit̃ ⁊ modo intellectus δ intelligere: non q̄ causat sed quia recipit intellectionem. Et sic verum est q̄ intelligere est quoddam pati. quia intellectum intelligere nõ est nisi ipsum recipere intellectionem. Illa autem auctoritas. 9. metap. si faciat pro actiuitate obiecti vel nõ patet ex questione de actu cognoscendi ⁊ appetendi.

t.c.60. t.c.8. 2. δ aia t.c.2. ⁊ 5. ⁊ 3. δ aia. t.c. 8. ⁊ 8. phy. t.c.32. B 2. ⁊ 3. δ aia. 2. δ aia t.c.24 C

De tertio p̄mi articuli p̄ncipalis vidẽdum est an illδ in p̄te itellectiua quod est actiuũ ad intellectionẽ sit itellect⁹ agẽs vel possibilis vr̃ q̄ agẽs q̄ itellc̄s possibilis recipit intellectionẽ si igit̃ cũ hoc sit actiuus respectu intellectionis pari ratiõe posset dici q̄ respectu speciei intelligibilis quã recipit esse actiuus: et ita non requireret̃ intellectus agẽs ad aliquem actu3 in intellectu. ¶ Cõfirmat̃ illδ: q̄ actiuũ ⁊ passiuũ distinguũt potẽtias in anima. ¶ Secũdo ad idẽ sic p̄hs. 3. de aia distinguẽs intellectum agẽtem a possibili sic ait. Est em̄ intellectus hic quidẽ t a-

q.13. 3. δ aia t.c.17. t.c.18

lis quo est oia fieri. Et de agente ille aut quo est oia facere. Ex hoc videt sequi q intell's agens adequat possibili in rone actiui et passiui. Est igit actiuus ad oe illud cuius possibilis est receptiu: et p ons ad intellectione. ¶ Preterea ide sequit de intellectu agete. Et sicut habitus quida et vt lume lumen aut itellectuale vr esse pncipium actiuu cognoscedi veritates intelligibiles. fm illud. 12. de tri. 15. Mes rebus intelligibilib naturali ordie disponete odito re subiecta sic ista videt in quada luce sui generis icorporea: queadmodu oculus carnis videt q in hac corporea luce circumadiacent. ¶ Preterea ibide sequitur semp nobilius est ages patiete et pncipiu materia. et subdit de intellu agete igitur impassibilis est substantia in actu igit vult q itellectus agens est nobilior possibili vel saltenon minus nobilis nuc aute imago cosistit in eo qd optimu est in nra natura vt pbat in primo articulo p Augustinu igit intell's ages ptinet ad imagine: sed no potest ptinere nisi ad memoria pz sed cu memoria habeat coseruare obiectu vel spem obiecti: et exprimere vel signere notitia actuale ei pz q itellectui agenti no pot copetere primu: qr non est virtus receptiua nec coseruatiua igitur competit sibi scdm. s. exprimere notitia. ¶ Sed p alia parte. s. intellectu possibili arguitur primo p illud Aristo. q intellect agens est sicut lume. Come. vult ibi q sicut lume facit quodamodo potentia colore actu colore sic intellectus ages facit de potetia intelligibili actu itelligibile igit actus eius terminat ad obiectu actu itelligibile et hoc pcedit itellectione. ¶ Confirmat p illud. 3. de aia comento. 18. vbi vult Comen. q si res haberent esse eo mo quo posuit Plato no oporteret ponere intell'm agente: igit non ponit nisi vt p ipm fiat obiectum actu vniuersale: sed hoc pcedit actuale intellectione. ¶ Preterea scdo fm Come. itell's ages ponit vt p ipm trasferatur obiectu de ordine in ordine: qd sic intelligi potest: de ordine sensibilium ad ordine intelligibilium et per ons de ordine corporalium ad ordine spiritualiu: et quare requirit ibi aliquod transferes pprium: ro videt esse: qr ages qd habet esse corpale no hz ratione agetis nisi in passum corporale: ppter hoc q tale ages requirit passum approximatum sibi localiter; qr si non esset localiter presens esset tali ageti quasi non psens. igitur nunq aliquod corpale potest esse ro immediate causandi aliquod spuale nec per cosequens transferedi ab illo ordine ad illum ordinem. Et ista videtur esse ratio Augustini. 12. super Gene. 29. Sed quando obiectum sit de actu intelligibili actu intellectum no transfertur sic de ordine ad ordine igitur no requiritur ibi intellectus ages. ¶ Confirmatur qr ad hoc q intellectus fiat actu volitu no ponitur talis trasslatio ab ordine in ordinem et hoc ideo est. quia actu intellectu est sufficienter proportionatum voluntati. Cum igitur actu intelligibile habens esse in memoria intellectiua sit eque sufficienter proportionatum intelligibile ad hoc. s. vt sit actu intellectum: sequit q ibi non requiritur virtus transferens de ordine ad ordine.

Li. 3. de aia. t.c. 37. et 38.

Li. 1. Re-tracta.

t.c. 19.

t.c. 19.

c. 19.

Ad finem.

vbi. s. M.

¶ Preterea. tertio si intellectus agens esset per se actiuus ad intellectionem actualem pari ratione vbicunque poneret potentiam esse actiuam ad propriam operationem et cum hoc etiam potentiam receptiuam talis operationis ibi esset distinguere potentiam agentem et possibilem vt pote voluntatem agentem et voluntatem possibilem secundum communem opi. que ponit voluntatem actiuam et etiam receptiuam volitionis et similiter si sensus ponatur actiuus propter hoc forte: quia sensatio videtur nobilior ipso obiecto sensibili extra esset distinguendum de sensu agente et possibili. Cum igitur philosophus istam distinctionem de agente et possibili nusquam ponat ibi nisi in intellectu sequitur quod ista differentia non est propter illa que communiter inueniuntur in alijs potentijs et ita non propter agere et recipere actionem. ¶ Preterea quarto videtur esse contra illud idem. 9. de tri. vl. a cognoscente et cognito paritur notitia intellectus aut agens non est cognoscens: sed solum possibilis igitur ab illo patitur intellectio: et per consequens actiue se habet respectu intellectionis.

De isto articulo si prima via tenetur posse dici quod intellectus agens habet duas actiones ordinatas. ¶ Prima est facere de potentia intelligibili actu intelligibile vel de potentia vniuersali actu vniuersale. ¶ Secunda est facere de potentia intellecto actu intellectum. ¶ Primum intelligitur sic quod virtute intellectus agentis de phantasmate in phantasia gignitur species intelligibilis in intellectu vel aliqua ratio in qua actu relucet intelligibile: que breuiter loquendo dicatur species intelligibilis et istam gignitionem realem representatiui de representatiuo videtur concomitari quedam gignitio metaphorica obiecti de obiecto. s. intelligibilis de imaginabili quod ideo rationabiliter dicitur quia tale esse obiectiuum habet obiectum in representari quale habet representatiuum correspondens et ideo translatione reali facta in representatiuo quando de corporali gignitur spirituale. s. de representatiuo singulari gignitur representatiuum vniuersale consimilis dicitur vel intelligitur translatio in obiectis de corporali ad spirituale vel de singulari ad vniuersale. ¶ Secunda actio poneretur per quam de potentia intellecto fieret actu intellectum vbi similiter intelligitur factio metaphorica ex parte obiectorum correspondens factioni reali ex parte eorum quibus tenditur in obiecta quia realiter speciem intelligibilem sequitur actualis intellectio et sicut prima translatio de potentia ad actum sic etiam secunda diceretur fieri per intellectum agentem tam ex parte obiectorum et hoc metaphorice quam ex parte illorum in quibus relucent obiecta: et hoc realiter pro tanto. s. quod virtute intellectus agentis de phantasmate gigneretur species intelligibilis et sic metaphorice de potentia intelligibili gigneretur actu intelligibile: et secundo virtute speciei intelligibilis gigneretur actualis intellectio: et sic metaphorice loquendo in obiectis de potentia intellecto fieret actu intellectum. ¶ Consimiliter posset poni duplex passio ordinata in intellectu possibili correspondens isti duplici actioni intellectus agentis. ¶ Quarum prima esset receptio speciei intelligibilis a phantasmate per primam actionem intellectus agentis. ¶ Et secunda esset receptio intellectionis a specie intelligibili per secundam actionem intellectus agentis. Et secundum hoc diceretur quod ad memoriam intellectiuam pertinent intellectus agens et possibilis. Agens quidem

Doctrina singularis.

O

non quantum ad primam actionem que est facere de potētia intelligibili actu intelligibile. Immo illius actionis terminus est memoria in actu: qꝛ p̱ illaꝫ actionem est intellᵉˢ habēs obiectum actu intelligibile sibi p̄sens. Sed quantum ad secundam actionē qꝛ cū memorie sit exp̄mere actualem notitiam vel intellectioneꝫ: et intellectus agentis secunda actio sit agere ad istam actioneꝫ intellectus agens quantum ad secundam eius actionem includeret in memoria. Intellectꝰ autem possibilis quātuꝫ ad primā eius receptionem quo scꝫ recipit actu intelligibile sibi presens dr memoria. Et quantum ad secundam receptionem .s. actualis intellectionis dr intelligētia. ¶ Et ꝫm hoc responderi posset ad illa que videntꝛ adducta in contrariū ꝑ hoc ꝙ actio abstrahēdi que est prima actio intellectus agentis est magis ꝓpria sibi ꝙ̄ secunda q̄ est causare intellectionē: qꝛ illa pōt cōpetere alijs potentijs nulla aūt alia transfert obiectuꝫ suū de ordine ad ordinē sic intelligendo de ordine corporaliū ad ordinē spūaliū immo volūtas: lꝫ causando actū suū ꝫm aliquos ꝑ hoc metaphorice transferat obꝫ suū de ordine intelligibiliū ad ordinē appetibiliū: tm̄ ista trāslatio nō requirit voluntatē agentē sic intelligēdo: hoc est preparantem obiectū suuꝫ vt sit actu volibile: sicut intellectus agens preparat obiectū suū vt sit actu intelligibile qꝛ qn̄ obiectū est actu intellectuꝫ est actu volibile nō. igiꝛ requiriꝛ aliq̄ actio preparās obiectū volūtati. Ille igitur auctoritates affirmant qđ verum est de p̱lo actu intellectus agentis ꝛ si quandoq̄ dicatur ꝙ propter illum soluꝫ ponitur intellᵉˢ agens. Verū est vt talis virtus est propria intellectui: qꝛ est ibi tm̄ potentia preparans obiectum ꝓpter scđm enim actuꝫ nō est proprie in intellectu talis virtus agēs nā alie potentie pn̄t agere ad operationē presupposito obiecto.

Si vero teneretur alia via scilicet ꝙ illud aīe ꝙ est actiuum ad intellectionem est intellectus possibilis. ꝛ quod intellectus agens habet tantum actionem abstrahendi obiectum: tunc esset dicenduꝫ quod intellectus agens non pertinet ad memoriam: sed actio eiꝰ terminatur ad memoriam ꝛ hoc respectu sensibilium quia terminatur ad illam formam per quā obiectum actu intelligibile relucet intellectui: ꝛ illa est forma cōstituens perfectam memoriam. Respectu autem mere intelligibilium puta spiritualium nullam actionem omnino haberet: ꝛ hoc si talia intelligantur non per speciem: vel si per speciem: tamen possunt eam causare virtute propria. Intellectus autem possibilis ꝫm hoc poneretur pertinere ad memoriam non tantum vt retinens omne representatiuuꝫ obiecti actu itelligibilis: sed etiā vt exprimēs actiue notitiā actualē. ¶ Et tunc ad illa q̄ sunt adducta contra hoc posset responderi. ¶ Ad primū ꝙ potentia opatiua nō est actiua sui obiecti: licet sit actiua sui actus circa obiectū: et iō non pari rōne pōt intellᵉˢ possibilis causare speciem intelligibilem sicut potest causare intellectionem illam. ¶ Ad confirma

tionē illā diceret̄ q̄ loquendo de potētia vt dicit respectū bñ distiguit̄ in actiuū ꝛ passiuum: s3 loquēdo de illo quod subest respectui qd̄ cōiter intelligimus cum dicimus potētia quēadmodū dicimus q̄ calor est potētia calefactiua sic nō op3 q̄ actiuū ꝛ passiuum distinguant ipsam: q2 tunc volūtas esset due potentie. ¶ Ad aliud cum arguit̄ ſm Aristotelē q̄ intellectus agēs est quo est oīa facere. Intelligendum est sic. facere omnia actu intelligibilia. Et hoc habet̄ ex eo qd̄ sequit̄ qd̄ lumen facit quodāmodo potentia colores actu colores. q2 facit eos actu visibiles. sic intelligendo q̄ licet natura absoluta coloris q̄ ē in genere qualitatis maneat eadem in tenebris tñ vt sic non est visibilis intelligendo de potētia propinqua: quia qñ op3 causas: cōcurrere ad agendū vna earum s. scda nō est in potētia ꝓpinqua nisi alia. s. prima cōcurrente. Ad hoc aūt q̄ color agat in visum requirit̄ aliā cā ↄcurrens ad agēdū s. lumen iō tunc solum est color visibilis in potētia ꝓpinqua qñ est actu illuminatus. hoc modo phātasma nō pōt gignere speciē intelligibilē: nisi ↄcurrente actione intellect⁹ agentis. Ille igit̄ intellectus facit oīa actu intelligibilia: ꝛ hoc in potentia ꝓpinqua q2 relucentia in spēbus intelligibilib⁹ que prius fuerūt in potentia remota: q2 tm̄ relucētia in repñtatiuo materiali ꝛ repñtante ea sub rōne singularis nō aūt dicit q̄ agens est qua est oīa facere actu intellecta. ¶ Cū igit̄ cōcluditur adequatio intellectus agētis in agendo ad possibilē in recipiēdo d3 inferri vniformiter de actione ꝛ receptione actu intelligibilis non de actione ꝛ receptione actu intellecti. ¶ Ad tertiū veritas principij videtur in rōnib⁹ terminoꝝ ille autē rōnes terminoꝝ vt actu intelligibiles ꝛ vniuersales relucent intellectui per actionē lucis intell'is agētis. Sic igit̄ videt veritatē principioꝝ in luce intellectus agētis: nō tanq̄ immediate causante illā visionē s3 mediate. s. causando rōnes terminoꝝ in eē intelligibili ꝑ quas postea causat̄ actus vidēdi veritatē principioꝝ. ¶ Ad quartum diceret̄ q̄ agēs est nobilius possibili ꝑcise vt respicit obiecta sensibilia: q2 ꝑcise respcū illorum est agēs in intell'm possibilē. ¶ De isto articulo hoc tenendū vr: q̄ illam distinctionē Aug. 10. de tri. ca. 11. memoria intelligētia ꝛ volūtas comparādo ad illā Aristotelis in intellectu agentem ꝛ possibilē sic sibi inuicē corññdent q̄ solus possibilis est intelligentia q2 solus recipit actū intelligendi ꝛ sic etiā cōiter Aristoteles loquitur de intellectu: vt est quo intelligimus siue quo recipimus itellectionē etiā possibilis ꝑtinet ad memoriā inq̄tum memorie est recipe notitiā habitualē ſm illd̄ 15. de tri. 10. scīa quā memoria tenemus. et sic loquit̄ Aristoteles qñq3 de intellectu possibili vt est quo scimus: siue vt est quo habemus sciam per quam reducit̄ de potētia essentiali ad accidētale3. ¶ S3 quo ad aliū actū memorie q̄ est gignere notitiā actuale3 p3 q̄ hoc cōpetit adhuc intellectui possibili per accñs: q2 qñ forma actiua inest alicui subiecto actio ſm illā formā per accidens competit eidē: sicut lignū ꝑ accidens

S

T

calefacit nunc aūt illud quo obiectum actiue se hʒ ad gignendum intellectionem est forma intell'ᵉs possibilis. igiť intellectus possibilis saltē ꝑ accn̄s gignit. ¶Sed si vltra hoc queras an conueniat actus gignēdi notitiam ꝑ se ipsi parti intellectiue: pōt teneri ẜm ꝑdicta vel cōpetere precise intellectui agenti: vel precise intellectui possibili. ⁊ ẜm hoc iste vel ille diceret ꝑtinere ad memoriā. ¶Uel posset poni tertio mō act⁹ gignēdi vtriqꝫ cōpetere. sʒ agēti tanq̄ principaliori: ⁊ possibili tāq̄ minus principali. nec sequiť si sint vna natura igiť nō pn̄t hr̄e respectu eiusdē causalitatem principaliorē ⁊ minus principalē. pʒ eīn instantia de intellectu ⁊ volūtate quaꝝ vna ẜm multos est actiua principalior: ⁊ alia subordinata in aliqua actione: et tn̄ sunt vna natura. Sed ista instātia ẜm aliquos nō est sil'is: qꝛ nō vtraqꝫ potētia immediate attingit ideʒ vt causatū: sed vna per opationem suā causatā mouet aliā ad suam operationē. ¶Breuiter si non teneret distinctio potentiarū: nec re absoluta: nec ratōne reali: sed tn̄ qꝫ idē absolutū quodāmodo illimitatū est principiū immediatū multoꝝ actuum: et sic respcū alterius ⁊ alterius dicetur alia ⁊ alia potētia tūc prima via probabilis videtur.

Uide aucto- rem de spiri- tualia

De scđo articulo dico: qꝫ intellectus beatus potest hr̄e verbū de creatura cognita in gn̄e proprio. ⁊ ad formationē illius verbi ponendum est intellectū possibilē sic se habere tūc sicut se hʒ nūc ad formationē verbi qđ hʒ de obiecto nūc. qꝛ ẜm Aug. 7. de ciui. c. 30. Sic de⁹ res quas cōdidit administrat vt eas proprios motus agere sinat: igiť remanebit in patria naturalis actio que nata est competere nature ẜm suā ꝑfectionē. ¶Sed de creatura visa in eēntia diuina dubium est intell'ᵉs beatus hēat de ea verbum proprium. qꝫ si sic consil'r dicēdū esset de intellectu possibili informatiōe ⁊ ibi de creatura visa in essentia diuina sicut de visa in proprio genere dictum est. ¶Sed posset dici qꝫ nō est ibi verbum de obiecto viso in essentia diuina tum qꝛ hn̄s verbū immediate attingit obiectuʒ cuius est verbū lapis eīn visus in essentia nō imediate attingiť vt obiectū per actū visionis: qꝛ sic videť in genere ꝓprio. sʒ ibi sola essentia diuina imediate attingiť: qꝛ ipa sola primo mouet. ⁊ per ꝯn̄s ad seipam attingendā. ¶Preterea verbum proprium alicuius gigniť de scia siue ꝓpa specie ipsi⁹ obiecti nunc autem in memoria intellectus beati nō est scia propria vel spēs lapidis vt vř in verbo: qꝛ ꝑ illā nō vř nisi in gn̄e proprio. ¶Item eodem actu⁹ vř eēntia diuina ⁊ res in ipa: sʒ de essentia visa nō hʒ intellectus videns verbū: ⁊ qꝛ tūc nō videret illā imediate. igř nec hr̄ verbū de re visa in ipsa essentia. ¶Cōtra ista motiua arguiť ꝯ primū: ⁊ si ꝑ principiū cognoscať ꝯclusio: tn̄ ipsa pōt cognosci imediate in rōne obi qꝛ discursus nō termi natur precise ad illud qđ principium discurrēdi: qꝛ tunc ab illo adhuc esset vlterius discurrendum: nec ꝑ ꝯn̄s esset discursus terminat⁹ nūc aūt cōclusio de se est termin⁹ discursus syllogismi demōstratiui. igitur illo discursu terminato stat

intellectus in cognitiõe ĩmediata ꝯclusionis pari rõne lꝫ eẽntia diuina moueat prius ad vidēdũ seipām. tamen qꝛ est motiuũ illimitatũ mouet scḋo ad videnduꝫ creaturam in termino igiꝉ illius motionis intellꝰ põt videre creaturā vt obiectũ imediatũ. ¶ Contra scḋm sic. ad gignendũ ꝟbum ꝓprium alicuius obiecti sufficit memoria perfecta siue actualꝛ siue virtualꝛ ꝯtinens illud obiectũ sicut per notitiā habitualē principij põt gigni actualis cognitio cõclusionis: lꝫ illa memoria non sit huius obi formalꝛ ꝛ ꝓpriaꝛ. sꝫ eius virtualꝛ ꝯtentiua: sic intellectus beati hñs essentiam diuinā actualꝛ p̄ntem vt intelligibilem hꝫ memoriā ꝓpriam respectu visionis illius essentie: ꝛ cũ hoc memoriā perfectam virtualꝛ ꝯtentiuā visionis creature: qꝛ sicut virtualꝛ cõtinet in entitate: sic in cognoscibilitate beatus igꝛ hꝫ memoriā siue seiaꝫ in memoria sufficientē ad gignēdũ ꝓprium verbum lapidis: nec sequiꝉ in ista secunda sicut nec in prima rõne ꝙ illa visio sit rei in ꝓprio genere: qꝛ visio in ꝓprio genere est per rõnem videndi acceptā a creatura aliqua. ¶ Cõtra tertium motiuum ille actus nõ est ꝓpria cognitio alicuius obiecti q̄ põt stare in itellectu: ꝛ tñ illud obiectuꝫ oĩno nõ eē cognitũ: nũc aũt visio essentie diuine põt stare eadeꝫ in intellectu beati: ꝛ tñ lapis non videri ab ipso. igiꝉ ꝛc. Probatio maioris: qꝛ ꝓximum formale itellectu ad hoc vt obiectum sit sibi cognitũ est ipse actus cognoscendi illud obiectũ sibi inherens: ꝛ proxima rõ formalis non vꝛ posse inesse alicui sine illo cuiꝰ est rõ formalis: sicut albedo nõ põt inesse alicui nisi illud sit albũ. ¶ Preterea pari ratione idē actus visiõis esset ipsius essentie ꝛ cuiuscunqꝫ creati visi in ea: ꝛ ita vnus actus finitus posset esse infinitoꝝ obiectoꝝ possibiliũ videri in ipsa: qꝛ qua rõne nõ repugnat vnũ actuꝫ esse duorũ vel triũ obiectorũ: pari rõne nec quorũcunqꝫ obiectorũ. ¶ Item nõ pꝫ necessitas illiꝰ ꝯsequentie si eadē est visio essentie diuine ꝛ lapidis igiꝉ si est verbum lapidis est verbũ essentie.

¶ Ad primũ istorum diceret ꝙ illud qḋ cognosciꝉ per aliud bene põt immediate cognosci. Sed nõ sic si cognosciꝉ p̄cise in illo. sicut intellꝰ diuinus precise cognoscit creaturā in essentia sua: ꝛ nõ per illā creaturā vt obiectũ imediatũ: qꝛ tũc intellectio eius vilesceret. ¶ Cõsilꝛ dꝛ de visione quam beatus hꝫ in ꝟbo de creatura.

¶ Ad scḋm diceret ꝙ essentia diuina nõ est ĩ memoria creata beati aliquo ordine prius q̄ꝫ in intelligentia: qꝛ nõ causaꝉ aliqua forma in intellectu beato representans illā essentiā. Sed primũ qḋ causaꝉ intellectu beato est ipsa visio illa aũt causaꝉ in ipsa intelligentia. ¶ Uel aliter diceret ꝙ illa visio imediata causaꝉ a volũtate diuina sicut dictũ est in qõne ꝓxima p̄cedente: ꝛ consilꝛ visio lapidis: ꝛ p ꝯñs neutra gignitur a memoria nõ solũ ipsius vidētis. sꝫ nec ab aliqua memoria. ¶ Cõtra intellectio essentie diuine continet virtualꝛ intellectionē lapidis. igitur ista intellectio gignit illā: ꝛ tũc illa est verbum. ¶ Respõdeo intelligentia nõ gignit. ¶ Uel põt dici ꝙ vtraqꝫ visio immediate cātur a volũtate diuina

¶ Ad tertiū. illud videtur eque cōcludere ꝙ nō est idē actus intellectus diuini respectu essentie sue ⁊ obiecti secūdarij. qđ oēs negant. Unde maior rōnis est negāda: nisi intelligatur de ꝓmo obiecto. ¶ Ad alia quere alibi. ¶ Ad alia duo argumēta rn̄sio pōt haberi in. 3. dis. 14. q. 2. quasi in fine ibi pōt dici ꝙ ↄclusio ista posset ⁊c. Ideo cōceditur totum argumentū. ⁊ si iferatur. igiť eadē erit visio intellectus beati cū visione intellect⁹ dei. negatur cōsequētia: qꝛ intellect⁹ dei hꝫ visionē ꝑ accidēs obiectorū secūdariorū: qꝛ illa per accñs itelligit. s. mediāte essentia ostendēte sibi illa libere et cōtingenter. iō actus beati nullā ꝑfectionē accipit ab illis obiectis: sed tota eius ꝑfectio est ab essentia visa ⁊ illa ostendente. ¶ Ad aliud dr ꝙ argumentū vꝫ. ⁊ cōsequentia tenet si sit vnus ⁊ idē act⁹ visionis essentie ⁊ aliorū obiectorū. si autē sit alius et alius actus. consequentia nulla est.

Addi-tio.

lioꝝ.

Ad primū principale si teneatur in tertio articulo: ꝙ itellect⁹ agēs actiue se habeat ad intellectionē ⁊ possibilis passiue tunc non ꝑm idē mouet ⁊ mouetur aīa ad itellectionē. nec tñ ꝑm distincta subiecto: qꝛ illa duo nō sic distinguūtur. Si autē dicatur ꝙ possibilis actiue se habeat ad intellectionē tunc idē ꝑm idem mouet ad eam ⁊ mouetur. ¶ Et si dicatur hoc eē impossibile: qꝛ tūc idē ꝑm idē eēt in potentia et in actu. ¶ Rn̄deo omnis actio que est ad formā nō actiuam est agentis equiuoci et nō vniuoci: qꝛ si agēs esset vniuocum forma qua agit esset eiusdē rationis cū forma terminante et ita illa esset actiua. Augmentationum autem ⁊ multarum alterationum ⁊ cōmuniter motus localis termini nō sunt forme actiue. igitur mouens in istis: ⁊ vniuersaliter agens equiuocum est in actu aliquo nō eiusdem rationis cum termino ad quem mobile est in potentia. sed est in actu ꝑm aliquid virtualiter vel eminēter cōtinens illum terminum sic diceretur in proposito quod idē in anima est ratio virtualiter cōtinendi intellectionem. vt effectū equiuocum ⁊ recipiēdi eandem. ¶ Contra hoc. habens formam nobiliorem non est natum recipere formam minus nobilē. igitur habens illam nobiliori modo: scilicet virtualiter non est natum recipere illam formā formaliter. ¶ Et confirmatur: quia pari ratione diceretur ꝙ quodlibet quod sit tale formaliter: esset tale virtualiter: et ita quodlibet trāsmutaretur a seipso. ¶ Ad primū dico quod forma eiusdem speciei non potest simul haberi intensius ⁊ remissius: nec due forme vt contraria et media possunt simul esse in eodem: sed tamē due forme disperate bene possunt simul esse: et etiam eiusdem generis remoti. sicut calor et color quarum tamen vna est nobilior altera. ¶ Non est igitur impossibilitas formarum in eodem: quia vna est eminētior altera. vel eminenter siue virtualiter ipsius contentiua: sed ex aliqua ratione speciali puta propter contrarietatem vel vnitatem specificam. vel aliquam aliam talē. Antecedēs igitur vniuersaliter sumptū falsum est: ⁊ licet in multis singu

laribus videat̃ esse verum:tñ hoc nõ est rõne nobilioris forme vel nobilioris modi habẽdi formã ꝛ minus nobilis:sed ex aliqua alia rõne speciali q̃ non reperit̃ hic in principio motiuo:ꝛ in ista forma recepta. ¶ Si tñ aliquid haberet istam formã eminẽter:sic ꝙ infinite virtualr̃:nõ esset capax eius formaliter:qꝛ infinitas excludit oẽm potentialitatẽ:sed qñ forma illa virtualr̃:ꝫ finite habet̃ bene põt aliqua perfectio: lꝫ ꝓm quid et accidentalis addi subiecto per hoc ꝙ illa recipit formalr̃:sicut lꝫ substãtia sit simplr̃ perfectior accidente:tñ aliquo modo ꝑficitur recipiendo accidẽs ꝛ totũ illud.s. substãtia qualis perfectior est ꝙ̃ substãtia sola:sic potẽtia operãs est ꝑfectior ꝙ̃ seipsa potẽtia sola et operatio est aliqualis ꝑfectio ipsius potẽtie:lꝫ potẽtia sit simpliciter ꝑfectior operatiõe. ¶ Ad cõfirmationẽ illam potest dici:ꝙ ibi est cautela transferẽdi se a ꝑte opponẽtis ad partẽ respondẽtis propter defectum argumẽti: nec videt̃ aliud nisi obligare rñdentem ad probandũ vnũ necessariũ manifestũ:puta ꝙ nõ quodlibet monet se. ¶ Et ad illã probationẽ pari rõne ꝛc. põt dici ꝙ lꝫ in hoc ꝙ est esse in potẽtia tale formalr̃ nõ sit aliqua repugnãtia ad hoc ꝙ est esse tale virtualr̃: nec econuerso quãtum est ex parte rõnis terminorũ:qꝛ tũc vbiqꝫ esset eadẽ repugnãtia:tñ alicubi cõcomitatur vnum istoꝝ aliquid qđ repugnat alteri. Et tunc gratia materie verũ est:ꝙ illud qđ est tale virtualiter nõ põt recipere tale formalr̃:ꝫ nõ per se ꝓpter hoc ꝙ est habere virtualr̃: sed ꝓpter illud concomitãs. Exẽplum. sol est calidus virtualr̃:ꝛ tñ nõ potest recipere colorẽ formalr̃:sed tñ nõ repugnat esse formalr̃ calidũ propter hoc ꝙ est calidus virtualr̃: qꝛ etiã saturno q̃ est frigidus virtualiter repugnat esse calidũ formaliter:huius aũt repugnantie causa cõis ẽ soli ꝛ saturno:qꝛ corpus celeste nõ est receptiuũ qualitatis elementaris vel cuiuscũqꝫ corporis corruptibilis: sicut nec econuerso:sic in ꝓposito aliquod mobile ad formã concomitanter hꝫ aliq̃d ꝓpter qđ repugnat sibi virtualr̃ continere eã:sicut lignũ habet aliq̃d propter qđ repugnat sibi virtualr̃ continere calorẽ:sed hoc nõ est:qꝛ est receptiuum caloris:sed qꝛ hꝫ talẽ formã mixtam. ¶ Ad argumentũ in oppositum cũ arguit̃ de obiecto ꝙ actio est imanens:concedo ꝙ intellectio q̃ dicit̃ actio idest operatio ẽ actio imanens simplr̃ in potentia operante:ꝫ actio illa de gñe actionis que terminatur ad illã operationem:aliqua quidẽ est imanẽs nõ solum in eodẽ supposito:sed etiã in parte intellectiua:ꝛ ꝓm vnum modum dicẽdi in tertio articulo est immanẽs in eodem intellectu possibili:ad illam tñ intellectionem est aliqua actio nõ imanẽs puta illa que est obiecti. ¶ Cum arguit̃ de memoria ꝙ illa nõ intelligit: illa ratio deficit duplr̃. ¶ Primo qꝛ remouẽdo aliquid a memoria nõ ꝓpter hoc concluditur illud cõpetere intellectui possibili:ꝫ magis. Prius qꝛ ꝓm dicta in tertio articulo:vel solus intellectus possibilis est memoria:vel saltẽ intellectus ille includit̃ necessario in memoria. ¶ Scđo deficit sic:qꝛ memoriã nõ intelligere:nõ cõcludit ipsam nõ esse acti-

Marginal notes: Ba — Specu-la-tio notabi-lis et confu[…] — tatio nis ad uersa-rio:uz subti-lissi-ma. — Bb

nam respectu intellectiõis: vt ter mini p actionē eius pducti. Ubū aūt non est terminus pductus p intellectionē: sz p actionē aliquā pductiuam de genere actionis.

Questio. XVI.

Onseqn ter queriť de volū tate. ¶ Et primo d actiōe eius in cōi. ¶ Scdo in speciali de distinctione vnius actus eius itrinseci ab alio actu. ¶ Et tertio de distinctione act⁹ intrinseci ab extrinseco. ¶ Pria questio est hec Utrū libertas volūtatis ⁊ necessi tas naturalis pñt se cōpati in eo dem respectu eiusdē actus ⁊ obie cti? ¶ Et arguiť q nō. q: necessi tas ⁊ libertas videnť repugnare. Iuxta illud Augustini de libe. ar bi. Satis inquit compertum est nulla rõne fieri mētem seruā libi dinis nisi ppria volūtate: ⁊ statiz post. Qui motus si culpe depute tur: nō est naturalis: sz volūtari⁹ in eo quidem simis motui illi quo deorsuz lapis ferť q sicut iste est pprius lapidis: sic ille animi: sed in eo dissimilis q in ptāte nō hz lapis cohibere motū quo moueť deorsum: animus vo nō sic. et se quitur. Ideo naturalis lapidis ē ille motus: animi vo iste volūta rius: hec verba Augustini: ⁊ pau lo post verba discipuli ab Augu stino quidē approbata seqnūtur ista. Motus quo voluntas ꝯuer titur nisi esset volūtarius ⁊ in no stra penit⁹ ptāte neq laudādus neq culpandus homo esset neq monēdus: monendū autē hoiem nō esse qsquis existimat de hoim nūero exterminādus est. Ex istis satis ptz: q repugnat naturalis motio ⁊ libera respectu eiusdem. ¶ Cōtra. 5. de ciui. 10. Si necessi tas inquit dicenda est q nō est in nostra ptāte. sz etiam si nolum⁹ efficit qd potest: vt est necessitas mortis. manifestū est voluntates nras quib⁹ recte vel pperā viuiť sub tali necessitate nō esse. Et seq tur. Si autē diffiniať illa necessi tas esse ſm quā dicimus necesse est: vt ita sit aliqd: aut vt ita fiat: nescio cur eā timeam⁹ ne nobis libertatē auferat volūtatis: neq em ⁊ vitā dei et prescientiam dei sub necessitate ponim⁹ si dicam⁹ necesse est deū semp viuere ⁊ oia prescire. Et post. cū dicim⁹ necesse est vt cū volumus libero velim⁹ arbitrio. ⁊ verū dicimus: et nō iō liberū arbitriū necessitati subijci mus que adimit libertatem.

l. 2.

Hic sunt tria videnda.

Pri mo an in aliquo actu voluntatis sit necessitas. ¶ Secdo si cum hoc stet ibi libertas. ¶ Tertio si qnq cum libertate possit stare natura lis necessitas.

De primo.

A Dico q in actu volū tatis diuie est necessitas simplr: et hoc tā in actu diligēdi se q in actu spirādi amorē pcedentem. s. spūs sanctus. hoc sic pz: q: de⁹ ne cessario est beatus. igitur necessa rio videt ⁊ etiam diligit obiectuz beatificuz. Silr spūs sanctus est deus: et per ꝯñs summe necessa rius in essendo: igitur cū accipiat esse pcedendo actus ille quo pro cedit est simplr necessari⁹. vtraq aūt cōclusio pbatur ppter quid: sic volūtas infinita ad obiectum perfectissimū se hz mō perfectissi mo se habēdi: volūtas diuina est

hmói:igitur ad summũ diligibile se hȝ mõ pfectissimo. quo possibile est ad aliquã volũtatẽ se hr̃e ad ipsum:sȝ hoc nõ esset nisi ipm necessario ⁊ actu adequato diligeret.⁊ etiã amorẽ eius adequatum spiraret:qꝛ si aliqđ istoꝝ deficeret posset sine ꝯdictione intelligi aliquã voluntatem pfectiori mõ se habere ad obiectuȝ: qꝛ ille modus posset intelligi pfectior: ⁊ ille modus nõ includit cõtradictionem:qꝛ nõ est contradictio ꝙ voluntas infinita habeat actum infinitum:circa obiectũ infinitũ et per ꝯñs actũ necessariũ et etiã necessario. qꝛ si posset nõ habere talem actum circa tale obiectum posset carere summa pfectione. Similiter si amor adequatꝰ obiecti est spirabilis vt credimꝰ maxime competit voluntati infinite esse principium spirandi illum. ❡Ad hanc conclusionẽ ponunt quedam pbationes que etiã concludunt de omni volũtate respectu illius obiecti sine clare visi sine in vniuersali apprehensi sicut modo ipsum apprehendimus.

Henr. quoli. 3.q.17 qli. 4. q.11.et Tho. 1.q.10. ar.1.2.

❡Prima pbatio talis est.voluntas necessario vult illud in q̃ est ratio omnis boni:quia non põt obiectũ aliqđ nõ velle in quo nõ est malitia aliqua nec aliqs defectus boni:finis autem vltimꝰ est huiusmodi.❡Secunda pbatio habetur ex dicto phi. 2. physico. sicut principium in speculabilibus sic finis in opabilibꝰ. Et.7. ethi.in actionibus ꝙ cuius gratia est principiũ queadmodũ in mathematicis suppositiões: nũc autẽ intellectus assentit necessario principijs in speculabilibus igit voluntas necessario assentit vltimo fini in agibilibus.❡Tertia pbatio talis est voluntas necessario vult illud cuius participatione vult quicquid vult vltimus finis est hmói. igitur ⁊c.probatio maioris. oẽ variabile reducitur ad aliquid inuariabile:et ita varietas actuum circa ea q̃ sunt ad finẽ preexigit actum inuariabilem.⁊ per ꝯñs maxime circa illud cuius participatione alia obiecta terminant actum .minor pbatur per illud.8.de tri.3. Tolle hoc tolle illud vide ipsum bonũ si potes:⁊ ita deum videbis non alio bono bonũ:sed omnis boni bonũ. ❡Iste rõnes non videntur probare conclusionẽ necessariaȝ de quacunqȝ voluntate in cõmuni. Nec ẽt vident in se necessarie.

t.c.86

Ca.12

4.

B

❡Primũ probatur:quia qñ sunt due nature absolute et essentialr ordinate prior sine ꝯtradictione videtur posse esse sine posteriori: nunc aũt istoꝝ triũ que sunt obiectum diligibile:⁊ ipsa apprehẽsio vel visio illius obiecti in intellectu creato:⁊ etiã ipsa voluntas creata:quodcunqȝ est absolutũ ⁊ prius naturaliter actu diligendi illud obiectũ:⁊ hoc loquendo de dilectione in volũtate creata. igitur quodcunqȝ illoꝝ possit esse: immo ꝙ oia illa possint esse sine actu illo dilectionis nõ includit contradictionem:nec per ꝯñs oppositũ est simpliciter necessariũ: qñ illud dicitur necessariũ cuiꝰ oppositum includit ꝯdictioneȝ. ❡Hic dicitur ꝙ maior vera est de illis absolutis quorum vnũ non depẽdet ab alio:nec ambo a tertio:in pposito aũt visio ⁊ fruitio depẽdent ab eodẽ tertio . s. obiecto.❡Contra hoc:q̃cunqȝ absolutũ deus põt imediate causare: et tñ nõ necessario:si causat illud

per cām mediā pōt nō necessario causare: q: illa cā media nō necessitat ipm ad causandū effectum illius cause medie: igit̄ lȝ ambo ista causent̄ a cā cōi. tū scdm non solū cotingenter causabit̄: sȝ etiā posito primo adhuc cōtingenter causabit̄. ¶ Preterea potentia q̄ necessario agit circa obiectū necessario cōtinuat actū illū q̄ntum pōt. volūtas aūt saltem viatoris non necessario ꝯtinuat actū circa finem in vl'i apprehēsum: quātū posset ꝯtinuare. igitur nō necessario agit circa illū. Maior pȝ exemplo de appetitu sensitiuo: ⁊ videt̄ posse ꝓbari per rōnem: q: illud qđ est intrinseca rō ipsius potentie necessario agendi: erit etiā rō semꝑ necessario agendi quātum est ex parte potentie: ⁊ ita continuādi quātum ipsa potētia pōt continuare. Minor ꝓbatur: q: voluntas viatoris posset q̄n ꝯ cōtinuare actum intell's quo cōsiderat finem q̄n nō cōtinuat: sed vel conuertit intelligentiā ad ꝯsiderationē alicuius alterius: vel saltem nō impedit qui in obiectum aliud occurrēs impediat illā considerationē: illa aūt ꝯsideratione nō ꝯtinuata nō cōtinuatur circa illud obiectū actio voluntatis: ⁊ cōtinuata illa ꝯtinuaret̄ ista probatio eiusdē minoris ꝑ illđ prio retractationū. 9. ⁊. 22. Nihil t̄n ē in ptāte volūtatis q̄ ipsa voluntas: qđ nō intelligitur quātū ad esse illi⁹ volūtatis: sed quātū ad agere eius: nunc aūt in ptāte volūtatis est qđ per eius imperiuȝ alia potētia habeat actū vel non habeat: sicut ꝙ intell's nō ꝯsiderat saltē illud obiectū sine cuius cōsideratione pōt volūtas habere actum imperādi: igit̄ in ptāte volūtatis est ꝙ ipsamet non habeat actū circa illud obiectuȝ determinatū: hoc nō intelligo sic ꝙ ipsa possit voluntarie suspendere oēm actū suū: sed voluntarie pōt nō velle illud obiectū: sed hȝ tūc aliud velle. s. reflexum suꝑ suum actū: istud. s. volo mō non elicere actum circa illud obiectū: et hoc bene pōt ex se: alioquin nō posset oēm actū suspendere post deliberationē: ⁊ est simile de actu intellectus ⁊ volūtatis quo ad hoc nō pōt suspendere illā intellectionē que necessaria est ad volitionem illam ꝑ quā suspēdit illam intellectionē: sed pōt quācūq; aliā suspendere: sic non potest pro nunc suspendere oēm volitionē: q: nō illam qua volūtarie suspēdit: sed pōt suspēdere quācūq; aliam ad hoc non necessario requisitam. ¶ Preterea necessitas agendi est ab illo qđ est principiū ꝑ se agendi: q: si illud non necessario se hȝ ad agere: nec aliqđ per illud necessario agit passiuȝ aūt ſm se est in potentia contradictionis. Si igitur ꝑ te obiectū sit rō necessitatis in volendo: q: ponis ꝙ quecūq; voluntas cōparata ad ipsuȝ obiectū necessario vult ipm: nulla autē voluntas vult necessario qđcūq; obiectuȝ tunc vr̄ sequi ꝙ obiectum sit principale actiuum respectu volitionis: qđ t̄n sic arguens non cōcedit. ¶ Scdm seȝ ꝙ ille ꝓbationes non sunt necessarie: pȝ discurrēdo per eas. Ad primā negatur maior: quātūcū q; in obiecto aliquo sit perfectio tota obiecti: tamen ad necessitatem actus requirit̄ ꝙ potētia necessario tendat in illud obiectū: ⁊ quicquid sit de voluntate creata beata: ⁊ de perfectione eius suꝑ

C D 9. me. c. 17.

naturali qua tēdit in obiectum illud:tñ diceretur quod volūtas viatoris simplr ↄtingenter tēdit in illud.ꝛ etiā qñ est in vniuersali apprehensum:qꝛ illa apprehensio non est rō determinādi volūtatē ad necessario volendū illud nec ipsa volūtas necessario se determinat illo posito:sicut necessario cōtinuat illud positum vt tactū est in scda rōne:tñ ista posset ↄcedi ꝙ volūtas non pōt resilire ab obiecto siue nolle obiectū in quo nō ostendit aliqua rō mali nec aliqs defectus boni: qꝛ sicut bonū est obiectū huius actus ꝙ est velle.ita malum vel defectus boni:qđ ꝓ malo reputat:est obiectū huius actus ꝙ est nolle.et nō sequit vltra. nō pōt nolle hoc igit necessario vult hoc:qꝛ potest hoc obiectū neqꝫ nolle neqꝫ velle vt tactū est supra ↄtractādo illā auctoritatē primo retractationū. ¶ Cōtra hoc pōt argui sic.si non pōt nolle hoc obiectuꝫ hoc iō est qꝛ hꝫ in se aliqđ cui repugnat illud nolle. tale aūt repugnās nō potest eē nisi actu velle illud obiectum.igit illud necessario sibi inest.Maior ꝓbatur:qꝛ si vnū incompossibilium repugnat.alterū necessario inest. Minor ꝓbatur:qꝛ nulla inclinatio ad volendū habitualis vel aptitudinalis repugnat illi nolle actuali:qꝛ cū vno mō posset stare possibilitas vel aptitudo ad oppositū actuꝫ. ¶ Hic pōt dici ꝙ illud repugnās actui nolēdi finē est ipsamet potētia volūtatis.qꝛ ipsa nō pōt habere velle nisi respectu obiecti volibilis:vel nolle nisi respectu obiecti nolibilis qꝛ nullū aliud velle vel nolle est possibile fieri. finis aūt nō habet rōnem nolibilis:qꝛ

E

nec malitiā nec defectū boni: vñ hoc qđ est nolle finē includit ↄdictionē sicut videre sonum. Sicut vult Aug.in enchi.14. Sic enim beati esse volumus:vt miseri esse nō solū nolimꝰ: sꝫ nequaqꝫ velle possumus. Sicut igit repugnat ipsi actui volēdi tēdere i miseriā: ita vr repugnare actui nolēdi tēdere in beatitudinē:vel forte magis:qꝛ non ita caret miseria omni rōne volibilis:sicut beatitudo rōne nobilis. ¶ Ad scdam probationē illud sile phi de fine ꝑncipio dꝫ intelligi quo ad duo. scꝫ quo ad ordinē obiectoꝝ intelligibilium ꝛ obiectorum volibilium inter se:ꝛ ēt quo ad ordineꝫ que hñt respectuꝫ potentiarum ordinate tēdentium in ipa. Intelligo sic primum.ꝙ sicut est ordo in veritate inter ꝑicipium ꝛ cōclusionē que hꝫ veritatē ꝑticipatam a principio:sic est ordo inter finē ꝛ ens ad finē in bonitate sine appetibilitate:qꝛ ens ad finē hꝫ bonitatē ꝑticipataꝫ respectu finis. Et ex hoc sequit scdm.s. ꝙ sicut intellectus ordinate tendens in illa vera ꝓpter principium assentit ↄclusioni:sic volūtas ordinate tendens in illud qđ est ad finē tendit in ipm ꝓpter fineꝫ. Sꝫ nō est sile hincinde cōparando illa ad potentias istas: vt obsolute operantes:qꝛ tūc non posset aliqua volūtas velle illđ qđ est ad finē nisi vtēdo scꝫ volendo ipsuꝫ ꝓpter finem. Cum tamen dicit Augu.83.q.q.30.ꝙ ꝑuersitas voluntatis est in vtendo fruendis ꝛ fruendo vtēdis. ¶ Ex quo habet ꝙ volūtas pōt obiecto vtēdo frui nō sic aūt potest intellectus verū scibile itelligere tanqꝫ principiū scꝫ tanqꝫ euidens ex terminis:ꝛ

F

G

ratio

terminis: et nō differētie ē: q: itellect⁹ mouet ab obiecto naturali necessitate. voluntas aūt libere se mouet: patet etiam in aliis q non est sīlis necessitas hincinde q: p principiū necessario scit conclusio: nō sic p bonitatē finis necessario appetit illō quod est ad finē. ¶ Ad tertiam pbationē maior pōt simplr negari. q: si voluntas nihil necessario vult nō opz quod illō ratione cuius vult alia necessario velit sz q illud contingenter velit sufficit ad volenduz alia eo mō quo vult ea. ¶ Aliter pt dici q maior pt hre duplicem intellm. vnū talē. illō cuius pticipatione vult alia tāq pticipatione obi voliti: illud magis vł pri⁹ vult. Aliū talē cuius pticipatiōe in entitate vult alia q pticipant entitatē illud prius vult. primus intells vr eē verus: sz nō secūdus q: et si color et quē video participet entitatē suā a pmo ente: et visibilitatē a primo visibili. nō tn̄ color visus reqrit primū ens vł primū visibile pri⁹ videri: q: nō vr pticipatiōe eius vt visi: sz vt entis vel visibilis: et tm̄ isto scdo intellectu est minor vera sicut et illa pbatio adducta tm̄ pbat q illud sit bonū: vel volibile pticipatiōe primi volibilis: nō aūt q hoc precise sit volitū pticipatiōe illius prius vt voliti. ¶ De illo igr articulo qcquid sit de voluntate creata beata: vtrū. s. p aliqd supnaturale necessitet ad volendū vltimū finez vel nō saltez pbabiliter pōt dici q nō ois voluntas creata necessitatur ex natura sua ad volēduz finē: nō solū absolute: qō manifestū est: sz nec posita apprehensione obscura illi⁹ obiecti sicut mō apprehendimus: hoc saltē certuz videt q volūtas diuina necessitatur simplr ad volēdū bonitatem ppriā. ¶ Et si querat an necessario velit aliqō aliud obiectū ab eo? Posset dici qō exclusa necessitate coactionis de qua nō est sermo: pōt intelligi vna necessitas imutabilitatis que excludit posse oppositum succedere ei qō inest. Alia est necessitas oimode inuitabilitatis siue determinationis q̄ nō solū excludit suppositum posse succedere isti: sed oino excludit ipm posse inesse. ¶ Loquēdo de sola prima necessitate deus necessario vult quicqd vult q: nō pōt succedere oppositū ei qō inest: neq ex parte act⁹ neq obiecti: q: hoc nō posset esse sine aliqua mutatione in deo: cuz obiectum esse volitū. non ponat aliquid extra ipsuz deū: et nō potest de non volito fieri volitum: vel ecōuerso: quin sit mutatio in aliquo: nō eñ est transitus a cōtradictorio in contradictoriū nullo aliter se habente: q: tūc nō esset ratio quare illud contradictoriū magis esset verū modo q̄ prius et quare illud falsum. ¶ Sed de secunda necessitate potest dici q lz necessario voluntas diuina habeat actum cōplacentie respectu cuiuscūq intelligibilis: inquantum in illo ostendit quedā participatio bonitatis pprie. tamē nō necessario vult quodcūq creatū volitione efficaci siue determinatiua illius ad existēdū: immo sic vult contingenter creaturā fore: sicut contingēter eam causat: q: si necessario hac secunda necessitate vellet eam fore: necessario ēt necessitate ineuitabilitatis eam causaret: saltem pro tūc pro quādo vult eam fore.

De secūdo articlo pn=cipali dico q̄ cū necessitate ad volendū stat libertas in volūtate. ¶Hoc pba tur primo per auctoritates. Pri ma est Augustini i enche. que di cta est supra. Sic em̄ oportebat prius fieri hoiem vt bene posset velle et male: nec gratis vł frustra si bene: nec impune si male: hoc est in statu illo pmo mereř: vel de mereř. Et sequitur. postea vero si erit: vt male velle non possit: nec iō libero carebit arbitrio. multo quippe liberius erit arbitriū: qđ oino nō poterit seruire peccato: et subdit quasi p pbatiōe. neqȝ cul pāda est volūtas. aut volūtas nō est. aut libera dicenda nō est: qua beati sic eē volumus vt eē miseri nō solū nolim⁹: sed nequaqȝ prorsus velle possumus. sicut em̄ aia nr̄a nunc hȝ nolle infelicitatē. ita nunc nolle iniquitatē: semp habi tura est. Item Ans. de libe. arb. c. i. Qui sic habet qđ decet et expe dit vt hoc amittere nequeat libe rior est q̄ ille q̄ sic hȝ hoc ipsum: vt possit pdere. Et ex hoc conclu dit liberior igitur est voluntas q̄ a rectitudine declinare nequit. ¶Idem pbař p rōnem: et primo qr ita est: nam ex pcedente articu lo hř q̄ voluntas diuina necessa rio vult bonitatē suā: et th̄ in volē do eam est libera. igiř et c. pbatio minoris: qr potētia operās circa vnū obiectū nō absolute: sed in or dine ad aliud eadem est operati ua circa vtrunqȝ obiectū. sicut ar guit phs in scđo de anima q̄ illa potentia qua cognoscimus diffe rentiā vnius obiecti ab alio ob= iecto ipsa nata ē cognoscere vtrū qȝ obīn in se: sicut ipsa arguit ibi de sensu cōi. Nunc aūt voluntas ipsa diuina refert ad finē alia ab iecta que sunt volibilia pp finem igitur ipsa sub eadē rōne potētie ē operatiua circa vtrunqȝ: sȝ circa illud qđ est ad finē libere operař pȝ qr cōtingenter vult illa: et ɔtin gentia in agēdo reduciř ad pri= mū nō naturaľr actiuū sed libere igiř ipsa sub rōne potentie libere vult bonitatē suam. ¶Preterea scđo pbař idem propter qđ: et pri mo sic: actio circa finē vltimū est actio pfectissima et in tali actione libertas in agendo est perfectio nis. igiř necessitas in ea non tol lit: sȝ magis ponit illud qđ est per fectionis: cuiusmodi est libertas ¶Preterea conditio intrinseca ipsius potentie vel absolute vł in ordine ad actū pfectum nō repu gnat pfectioni in operādo: nunc aūt libertas vel est ɔditio intrin seca volūtatis absolute vel in or= dine ad actū volendi. igiř ipsa li= bertas pōt stare cum ɔditione p fecta possibili in operando: talis cōditio est necessitas spāliter vbi ipsa est possibilis. est em̄ semper possibilis vbi neutrū extremū re quirit ɔtingentiā in operationē: que est media inter extrema: si est in pposito sicut probatum est in precedenti articulo. ¶Si queras qūo stat libertas cum necessitate ¶Respondeo ſm philosophum quarto metaphysice. non est que renda ratio eorum quorum non est ratio. demonstrationis enim principij nō est demōstratio. Ita dico hic: q̄ sicut ista est immedia ta et necessaria voluntas diuina vult bonitatem diuinam: nec est alia ratio: nisi quia hec est talis voluntas: et illa talis bonitas: sic voluntas diuina cōtigenter vult bonitatem sue existentiā: alteri⁹

T. cō. 146. L

t. c. 29

XV

et hoc q: est talis volũtas ꝛ illud est tale bonũ. Nisi addam⁹ gñalr vnum breue. ꝙ volũtas infinita necessario hꝫ actuꝫ circa obiectũ infinitum. quia hoc est perfectionis: ꝛ pari ratione non necessario hꝫ actũ circa obiectũ finitum: q: hoc esset imperfectiõis. nã iperfectiõis ẽ necessaria determiari ad posterius: ꝛ perfectionis requisite est sic determinari ad prius est ꝑfectiõis ꝯcomitantis ad illð qð est simul natura. ¶ Confirmat̃ illud. q: non est eadẽ diuisio in principiũ naturale ꝛ liberũ: ꝛ in principiũ necessario actiuum ꝛ cõtingenter: aliquod eñ naturale põt ꝯtingenter agere: q: potest impediri. igr̃ pari ratione possibile est aliquod liberum stante libertate necessario agere.

¶ Sed semper est dubiuꝫ in quo stat ꝑ se ratio libertatis: siue eñ dicat̃ ꝙ libertas stat indeterminatione ad agẽdum: siue i dominatione respectu sui actus. ꝑ neutrũ hic videtur posse saluari libertas. Hic diceret̃ ꝙ cũ dꝫ volũtatẽ necessario velle. Necessitas põt determinare actũ volendi vt terminatur ad obiectũ ꝛ sic est verũ manifestũ intelligẽdo de bonitate diuina que sola est ꝓpriũ et ꝑ se obiectũ: alia aũt non sunt ꝑ se obiecta ꝓpria. iõ non necessario vult illa aut põt necessitas determinare actũ vt egredit̃ a voluntate. Et hoc põt intelligi dupliciter vno mõ vt sit necessitas ꝑuia ad voluntatẽ: ꝛ volũtas intelligatur cadere sub necessitate tanꝙ impellente in actũ ꝛ figẽte in actu. Si aũt sic esset. volũtas ageret̃ et nõ ageret nec staret in tali actu libertas. Alio mõ potest intelligi necessitas ꝯcomitãs ita: qð ipsa intelligat̃ cadere sub voluntate sic ꝙ volũtas ꝓpter firmitatẽ libertatis sue sibiipsi necessitatẽ iponit in eliciendo actũ: ꝛ in perseuerando siue figendo se in actuꝫ: in spiratiõe ꝯcomitat̃ necessitas nature: q: vis quedã nature primo mõ dicte: idest eẽntie siue nãe secũdo mõ dicte scꝫ principiũ naturalis ꝓductiui filiis: talis eñ assistit volũtati in cõicando naturaꝫ spirituiscto. Est igitur ordo q̃druplicis necessitatis. ¶ Prima qua de⁹ necessario viuit. ¶ Scða qua necessario itelligit. ¶ Tertia qua necessario spirat. ¶ Quarta qua necessario diligit se. ¶ In q̃ igit̃ est libertas volendi. ¶ Rñdeo q: delectabiliter ꝛ eligibiliter actuꝫ ꝛ permanet in actu. ¶ Cõtra ꝭm Ric. gloriosus est qð ꝭm naturaꝫ habetur ꝙ̃ quod aliter habetur. ¶ Rñdeo ꝙ ex necessitate nature habetur velle. non necessitate tñ nature hr̃ obm q: eẽt ꝯdictio igitur in ista ꝓpositiõe q̃ est de dicto deum se velle esse necessariũ. ptꝫ distinctio ꝙ necessitas põt determinare actũ volendi sic vel sic. s. absolute vel cũ respectu ad obiectũ: sed nõ eque appet in ista de⁹ vult necessario q̃ est de re. tñ eadẽ veritas est cõis ꝙ necessitate nature habetur actus: sed non vult obiectum necessitate nature.

De tertio principali dꝫ ꝙ in aliquo actu volũtatis diuie. s. in actu spirãdi spmsctm̃ est aliq̃ mõ necessitas nãlis. sic intelligẽdo ꝙ voluntas vt ẽ simplr̃ volũtas nõ est ꝑncipiũ elicitiuũ act⁹ notional̃ q̃ ꝓducit̃ sꝭe i forma ipi ꝓducẽti. q: tũc in q̃cũꝙ esset. esset principiuꝫ elicitiuũ actus quo produceretur sꝭe in forma qð falsuꝫ est i crea-

Henr. i sum. ar. 60. q. 1.

turis. ¶ Sed volūtas vt est in na tura diuina ꝛ vt sic ꝑ illā hꝫ quā- dam naturalitatē ad ꝓducēdum actū notiōalē sic est ꝑncipiū elici tiuū actus notiōalis. Ex hoc eīm qđ fundaṫ in natura diuina siue in essentiā hꝫ sibi annexā quādā viꝫ nature ꝛ sic quādā necessitatē naturalē ab ista naturalitate si- ue vi naturali annexa voluntati ꝯhit ꝛ sic est ꝑncipiū elicitiuū ac- tus notiōalitatis: lꝫ eīm i actu vo lūtatis essentialis vt ordinaṫ i sū mū amatū ab ipsa sola volūtate rōne q̄ est libera sit necessitas im mutabilꝛ tū inq̄stū actio volūtatꝫ ordinaṫ in amorē ꝓductū tēdētē in amatū terminatr. sic ab illa na turalr annexa volūtati, pcedit ne cessitas inutabilitatis circa solū actū notionalē elicitū a volūtate vel potiꝰ ab ipa libertate volūta tis vt ei talis nālitas est annexa. ¶ Addiṫ ad hoc ꝙ illa naturali- tas in volūtate nullo mō ꝑnenit eius libertatē: nec est rō elicitiua actus notionalis hoc eīm esset ol no ꝯ eius libertatē: sꝫ potiꝰ est cō secutiua ꝛ annexa libertati vt ali quid quo assistēte volūtati volū tas ipa ex vi: quaꝫ hꝫ ex eo qđ est volūtas ꝛ libera pōt elicere actuꝫ suum notionalē: quē sine illo assi stente elicere omnino nō posset. ¶ Sunt igiṫ aliter ꝛ aliter iste ꝓ positiones in diuinis necessarie deus necessario viuit: qꝛ necessi tate nature deus necessario intel ligit qꝛ necessitate intelligibilis determinātis itellꝛm ad hoc: vbi ē aliq̄ diuersitas rōnis deꝰ necēo spirat spūsctūs qꝛ necessitate nā li nō ꝑueniēte sed ꝯcomitāte deꝰ necessario amat se: necessitate ꝯñ te infinitatē libertatis absq̄ ali- qua necessitate nature.

Cōtra istud nō videṫ ꝙ il lud qđ fundaṫ i ali quo possit hr̄e rōnē aliquā neces sitatis vlteriorē vltra illud i quo fundatur nec etiā ꝙ fundatum posset hr̄e duplicē rōnē necessita tis ꝛ illđ in quo fundaṫ tm̄ vnicā qꝛ tunc circunscripta ꝑ ipossibile vel possibile illa vnica rōne neces sitatis in fundamento adhuc re maneret alia rō necessitatis i fun dato ꝛ ita illđ fundamētū rema- neret necessarium ꝛ tñ non rema neret necessitas fundamēti nūc aūt ſm istos actꝰ notiōales fun- danṫ i actu eētiali ꝛ ſꝫ oēs actꝰ essentiales aliq̄ mō sunt priores igiṫ nō pōt esse ꝙ i actu essentia- li quo deus diligit se sit tm̄ vnica necessitas ꝛ ex vnica rōne necessi tatis. s. ex īfinitate libertatis ꝛ tñ ꝙ i actu spirādi sit cū hoc alia rō necessitatis. s. naturalis. ¶ Pre- terea sicut mēoria pfecta in sup- posito ꝯueniēte ē ꝑncipiū pfectū ꝓducēdi ꝟbū pfectū: sic vr̄ ꝙ vo- lūtas pfecta in supposito vel sup positis ꝯueniētibꝰ sit pfectū prin cipiū ꝓducendi amorē pfectū si- cut igiṫ memoria in pr̄e est ꝑnci pium gignēdi filiū: sic voluntas in pr̄e ꝛ filio est principiū spirādi spm̄sctm̄ nec vr̄ vltra rōnē pfecte memorie vel pfecte volūtatis co- assistētia alicuius esse necessaria sic ꝙ illo nō assistente non posset volūtas in actū spirādi ꝛ memo- ria in actū dicēdi. ¶ Si aūt intel ligeret assistentiaꝫ esse vt obiecti ad potētiaꝫ: forte illa requiriṫ tā in memoria q̄ȝ in volūtate ꝛ ma- gis forte ad hoc vt ꝑ actuꝫ cōiceṫ natura q̄ȝ ad hoc vt actus sit ne cessariꝰ: qꝛ principiū illoꝝ. s. obie cti ꝛ potētie vtrūq̄ ꝑ se est rō pro prie necessitatis in eliciēdo actū

suā vt suus est:sꝫ forte nō vtrūqꝫ ꝑ se est rō ꝑfecta cōsubstātialitatis termini ad ipm ꝓducēs ⁊ tūc verū esset ꝙ non requiritur talis assistētia ad actū essentialē: qꝛ lꝫ ibi requirat obiectū nō tñ vt pn̄cipium cōicandi suā ꝓpriā perfectionem. ¶De isto articulo potest dici ꝙ non est hic difficultas accipiēdo naturā extēsiue prout extēdit se ad omne ens. sic enim dicimus naturā volūtatis imo extendēdo ad nō ens dicim⁹ naturā negationis. Sic em̄ extēsiue loquēdo necessitas i ente quocūqꝫ posset dici necessitas naturalis ⁊ tūc cum voluntas saltē diuina ex sua ꝑfecta libertate habeat necessario aliqđ velle: ista necessitas ꝑfecte libertatis pōt dici isto modo necessitas naturalis. Sed difficultas nō est nisi accipiēdo naturā magis stricte ꝓut scꝫ natura ⁊ libertas sunt p̄me differētie agētis vel p̄ncipij agēdi quō loquit̄ ph̄s scđo physicoꝝ. vbi diuidit cām actiuā i nām ⁊ ꝓpositū. Eoꝝ inquit que fiunt ꝓpter hoc i. ꝓpter finē cuiusmodi sunt oīa que fiunt a ꝑ se cā: alia quidē ꝺm ꝓpositū alia vero nō ꝺm propositum ⁊ paulopost sunt autē propter hoc quecunqꝫ ab intellectu vtiqꝫ agunt̄ ⁊ quecūqꝫ a natura ⁊ reducit ad istas duas causas per se duas causas ꝑ accidens scꝫ casum ⁊ fortunā. de hac distinctiōe loquit̄. 9. met. c. 4. distinguēs modum quo potētie actiue rōnales ⁊ irrationales diuersimode exeūt in actus suos tales inquit. s. irrationales potentias necesse est qñ actiuū ⁊ passiuū appropinquant̄ hoc qđē facere illud autē pati. illas vero. s. rōnales nō necesse est supple hoc facere ⁊ illđ pati ꝺ hac distinctiōe loquit̄ Aug. 5. de ci. c. 9. est causa fortuita: est naturalis: est voluntaria: et declarat ibi membra. ¶Ista diuisio principij actiui diuersis nominib⁹ exp̄mit̄ nō solū apud diuersos: sꝫ ēt apud Aristotelē vt pꝫ ex scđo physicoꝝ vbi p̄misit ꝺm ꝓpositū ⁊ non ꝺm ꝓpositū ⁊ subdit ab intellectu ⁊ a natura ⁊ in. 9. met. rōnales ⁊ irrationales potētias ꝑ ista tria non ꝺm ꝓpositū: ⁊ a natura: ⁊ potētie irrōnalis intelligit principiū actiuum: qđ cōmuniter dicim⁹ naturā: ꝑ alia vero tria intelligit illud aliud principiū actiuū in quo cōcurrūt respectu actus extrinseci ⁊ intellectus ⁊ voluntas: sed vtrūqꝫ istorum per se acceptum hꝫ suū ꝓpriū modū principiādi: intellectus quidē ꝑ modū nature. vnde ad suū ꝓpriū actū cōparatus natura est: sicut filius in diuinis ꝓducitur per modū nature: lꝫ eius principiū productiuū sit memoria voluntas autē semꝑ hꝫ suum modū cāndi ꝓpriū. s. libere ⁊ ideo qñ ꝯcurrit cū itellc̄u vt i ꝓductiōe artificialiū totū đr ꝓduci libere ⁊ a ꝓposito qꝛ ꝓpositū est p̄ncipale ⁊ imediatū p̄ncipiū illi⁹ productionis extrīsece: si aūt qñqꝫ ꝯcurrat potētia nāl'r actiua cū ipa voluntate sicut est de potētijs inferioribus qbus vtimur ad agēdū lꝫ actio ꝓprie vt est hui⁹ principij sit ꝑ modū nature tñ qꝛ totū subiacet volūtati iō libere vtimur et dicimur libere agere a principali agēte ⁊ hoc mō loquit̄. 9. met. vbi vult ꝙ vltra itellectū reqrit̄ aliqđ determinās vt appetitus alioqn simul faceret cōtraria nā ipsa sciētia simul cōtraria ostendit ⁊ ipsa quātū est ex ꝑte sui esset p̄ncipiū ꝑ modū nature ⁊ necessario quā=

t.c.49 R t.c.10. t.c.49 t.c.10. S t.c.10.

tum ē ex pte sui causaret q̄dlibet respectu cuius est in potētia. Ille inquit cōtrariorū quare simul facient cōtraria hoc est impotē necessariū est igit̄ alterū adesse qd̄ ppositū est: hoc est determinās ad vnū oppositorū ⁊ subdit dico aūt hoc appetitū ⁊c. ¶ Ad ppositum dico q̄ lȝ aliqd̄ pncipiū posset cōcurrere in agēdo cū volūtate: puta fm aliquos obiectū fm aliq̄s intellect⁹ ⁊ illud cōcurrēs vel quātum est ex se sit nāliter actiuū tñ volūtas per se loquēdo nunq̄ est principiū actiuū naturalr̄ q2 esse naturalr̄ actiuū ⁊ esse libere actiuum sunt pme dr̄ie pncipij actiui ⁊ volūtas: vñ volūtas est pncipiū actiuū libere nō magis igr̄ pt volūtas esse nālr̄ actiua q̄ nā vt est principiū distinctū cōtra volūtatē pōt esse libera actiua. ¶ Sed q̄rit̄ vnde est q̄ voluntas lȝ necessario agat: nō tñ nālr̄ agit cū non possit natura magis eē determinata ad agendū q̄ q̄ sit necessitata ad agere. ¶ Rn̄deo oē agens naturale vel est oīno primū vel si est posterius erit ab aliquo priori naturaliter determinatū ad agēdū: voluntas aūt nunq̄ pōt esse agens oīno primū: sed nec pōt esse determinata naturalr̄ ab aliquo agēte supiori. q2 ipsamet est tale actiuum q̄ seipsam determinat l agēdo sic intelligēdo q̄ si volūtas aliquid necessario velit: puta a. non tñ illud velle cātur naturaliter a causante voluntatē: etiā si naturaliter causaret voluntatē sed posito actu pmo quo volūtas est voluntas si ipsa sibi relinqueretur: ⁊ si posset cōtingenter hr̄e vel nō hr̄e hoc velle: tñ seipsam determinaret ad hoc velle. ¶ Qn̄ igit̄ dicitur q̄ naturale pncipiū nō potest magis determinari q̄ q̄ necessitet. ¶ Rn̄deo lȝ necessariū sit summe determinatū. quo ad exclusionē īdeterminatiōis ad vtrūlibet tñ aliquod necessariū aliquo mō est magis determinatū q̄ aliud sicut ignē esse calidum vel celum esse rotundum est determinatū a causante dāte simul esse celi ⁊ rotūditatē sȝ graue est determinatū ad descēsuȝ nō habito actu descēdēdi ab ipso gñante sȝ tm̄ ab ipō pncipio nālr̄ determīatiuo ad descēdendū. volūtas aūt cāta si necessario vult aliq̄d nō sic est determinata a cānte ad illd̄ velle sicut graue ad descēsum sȝ tm̄ a cānte hȝ principiū determinatiuū sui ad hoc velle. ¶ Si aūt dicas si descensus cātur a grauitate itrinseca tūc graue mouet se: q̄re igit̄ nō libere eq̄ sicut volūtas mouet se ad illud velle respectu cui⁹ ipa volūtas est ratio necessaria cāndi? ¶ Rn̄deo illa cātio grauitatis est naturalis ista libera. q2 hoc ē hoc et illud est illud. ¶ Breuiter igit̄ posset dici q̄ esse forme ⁊ modus essendi agere ⁊ mod⁹ agēdi sunt immediata ideo sicut nō est alia rō: quare hoc hȝ talē modū essendi nisi q2 est taleens. sic nō est aliqua rō quare hoc hȝ talē modū agēdi. puta libere vel nāliter nisi q2 est tale principiū actiuū .s. liberū vel nāle. ¶ Ad argumētū in cōtrariū dici pōt q̄ intētio Aug. est ibi arguere cōtra Ciceronē q̄ negauit pscientiā dei: nec ex illa prescia ꝯcessa oporteret eū negare liberū arbitriū nr̄m Aug. āt docet qualr̄ scia dei ⁊ liberū arbitriū simul stāt sic arguēdo. Sic inquit deo certus est ordo cārū qd̄ concessit ipse. Cicero subdit Aug. Et ipē q̄ppe nr̄e volūtates in cārum

9. met. t. c. 10.

dubiū notabile.

speculatio notabilis.

lib. 5. c. 9.

ordine sunt qm humane volunta tes humanorum operum cause sunt: itaque ita q oes rerum cas psciuit profecto in eis causis et nostras voluntates ignorare no potuit. Et post. quomodo igit ordo carum p scienti deo certus id efficit vt nihil in nostra sit voluntate cum in ipsarum carum ordine magnum habeant locum nostre voluntates. Etia in sequenti capitulo no propterea nihil in nostra voluntate est qz deus presciuit quid futuru esset in nostra voluntate non em nihil presciuit: sed aliquid. et illo presciete est aliquid in nostra voluntate. Respondendo aute vult ostendere quomodo sicut stant necessitas illa qua in prescito requirit prescientia et tn q prescitum sit in nostra potestate: hoc quidem non esset verum si esset ibi necessitas violetie de qua ait etiam si nolimus effici qd pot sicut est necessitas mortis: sed si est necessitas qualiscunque de qua solemus dicere: necesse est vt ita sit aliquid: vel vt ita fiat aliquid non oportet timere q talis necessitas si ponatur in actu nostro prescito nobis auferat libertatem: qz ista necessitas prescientie vel prescripti vt prescipti et si sit necessitas imutabilitatis: no est tn simplr necessitas ineuitabilitatis siue oimode determinationis sed tm ineuitabile ex suppositione ista: qz illud est ia prescitum. ¶ Et ad ostendendum q no qualiscunque necessitas tollit libertate subdit illd ex quo argutu e neque et vita dei et prescietia etc. si pcise dixisset et psciētia facile esset videre qualr illa no ponim⁹ sub necessitate q repugnet libertati qz libere et ptingeter prescit hoc. lz supposito q psciat immutabilr presciat. Et eodem modo est de actu meo prescito q: lz sit imutabilr prescitus: tn ptingeter ex pte dei presciētis et silr relinquit cotingētia ex parte mei exequentis. ¶ Sed difficilius est q addit vita et prescientia. Sed ibi pot esse duplex responsio. ¶ Una q vita accipiat ibi p actu btifico sicut accipit vita Joa. 17. Hec est vita eterna vt cognoscat te et silr loqtur phs. 12. meta. intellectus actus est vita. et pari rone act⁹ voluntatis est vita. vita ista non cadit sub necessitate excludente libertate etia in deo si aut itelligatur vita pro vita nali ipsi⁹ dei tuc no debet itelligi de illa vita pm se accepta sed de ipsa vt a volutate diuina accepta pot aut esse aliqd bene in se necessariu et necessitate repugnante libertati quauis tn sit libere immo cotingenter acceptatum. Exemplum. Si quis voluntarie se precipitat et semp in cadendo illud velle continuat necessario quidem cadit necessitate grauitatis naturalis: et tamen libere vult illu casum ita de⁹ lz necessario viuat vita nali et hoc tali necessitate q excludit oem libertate tn vult libere se viuere tali vita igr vita dei no ponim⁹ sub necessitate intelligedo vita vt a deo libera voluntate dilectam.

t. c. 39.

c. 10.

Quest. XVII.

Deinde q ritur. Utru actu dilectionis nalis et actus dilectois meritorie sint eiusdem speciei? Arguit qd no qz illi act⁹ differunt specie: qui eliciuntur a principiis a diuersis specie. isti

actus sunt hmōi.igr ꝛc. Probatio maioris nō est maior differentia in principiatis ꝙ in principijs immo maior. Probatio minoris actus dilectiōis naturalis elicit a volūtate ꝓpria actione naturali ipsius. Actus autē dilectionis meritorie elicit mediante habitu supernaturali: puta charitate naturale aūt ꝛ supnaturale differūt spē. Cōtra. dr̄ia specifica actuum pcipue accipit ex per se obiectis. nūc aūt idem est p se obiectū dilectionis naturalis ꝛ meritorie: q: deus sub rōne summi boni vtroqꝫ actu diligitur.

Hic primo videndum est qd̄ itelligēdū sit p dilectionē nālē. Secūdo qd̄ p dilectōez meritoriā. Tertio ex his ifert veritas quesiti.

De primo nō intelligit hic delectio naturał illa inclinatio nature ad bonū q̄ est coeua ipsi nature. immō forte nō aliud ab ipa natura sꝫ querit de actu elicito dilectiōis naturalis illa aūt inclinatio non est actus elicit⁹ ꝛ ꝓ tanto posset dici dilectio habitualis. q: assimilat hītu i hoc ꝙ est precedēs actū ꝛ permanens sine actu. ¶ Actus aūt dilectionis naturalis de quo querit. Posset vno mō intelligi actus elicitus ꝑm illā inclinationē naturalez puta qñ mens actu diligit se: vł actu vult sibi cōmodū. Alio mō possꝫ intelligi act⁹ naturalis dilectionis. distinguēdo ꝯ supernaturalē: ille. s. quē voluntas ex seipa actu naturali pōt hr̄e: lꝫ nō sit ꝑm inclinationē nālē. sicut volūtas ex seipa pōt hr̄e actū vitiosum: ꝛ tn̄ ille act⁹ ē pter nām vł cōtra naturam ꝑm Dam. Hoc scđo mō magis vr̄ intelligi in qōne q: sic ꝓcedit primū argumētū. Tn̄ primo mō intelligēdo dilectionē naturalē illa forte ꝯtinet sub dilectiōe naturali scđo mō accepta saltē vt i plurib⁹: q: plures act⁹ dilectiōis ad q̄s naturalr̄ inclinamur possum⁹ ꝑtāte nāli elicere: lꝫ nō oēs: q: ad ꝑfectissimuꝫ circa vltimum finē est inclinatio naturalis licet ad illuꝫ nō possit natura attingere ex se.

De scđo dico ꝙ actus meritori⁹ est actus deo spālr̄ accept⁹ tāq̄. s. dign⁹ p̄mio reddēdo pro illo aptu. Specialr̄ dixi quia oīa acceptat acceptatiōe gn̄ali diligēdo ea ꝑm bonitatē suā: ꝛ ordināndo ea ad seipsum vt ad finē: sꝫ actū meritoriuꝫ spālr̄ acceptat in ordine ad aliqđ bonū iuste reddēdū ꝓ eo. ¶ Meritoriū igr̄ addit supra actum duplicē reł̄onē. Unā ad volūtatez vt acceptātē. Et aliā ad illđ bonū ad qđ volūtas acceptās illud ordinat ꝛ huic reł̄oni scđe sīr̄ est illa q̄ importat in hoc qđ est vti eni est obm̄ volitum ordinare ad aliđ vt ad finē sicut volūtas apđ ꝙ meret q: actū istū meritorium ordinat ad aliud vt ad premiuꝫ. Neutra aūt reł̄o importata p meritoriū est realis q: nō cōpetit actui ex natura alicui⁹ realis in actu. sed tm̄ p actū volūtatis quo act⁹ acceptat. Nō solū eni intellectus pōt cōparare obm̄ aliqua cōparatiōe q̄ nō est ex natura rei sꝫ ēt volūtas p̄t hoc acceptādo sicut intellr̄s cognoscendo. Et forte posset cōparare obm̄ ꝯparatione q̄ nō est ex natura obiecti cōpetit illis potētijs p rōnez cōem in eis s. pp̄ imaterialitatē earū. ¶ Et si q̄ras de cōparatione cāta in obo p actū volūtatis an sit reł̄o rōnis

¶ Pōt dici q stricte accipiēdo ra lationē rōnis.s.p habitudine cā ta in obō p actū ptis rōnalis per eēntiā.s.intelr̄a. Illa nō est relo rōnis.q: ɔparatio ista imediate cātur p volūtatē sicut ipa imedia te hz actū cōparatiuū. Et tūc seq̄ tur q sic stricte accipiēdo relonē rōnis nō oīa relo est real vl ratio nis:sed est tertia.s.relo volūtatis comparantis. ¶ Alio modo pōt intelligi relo rōnis p q̄cūq3 com paratione fcā p actū partis rōna lis siue p essentiā:siue p pticipa tionē ⁊ sic ista pt dici relo rōnis. ¶ Ulteri⁹ meritoriū connotat si ue quasi p̄exigit in actu duplicē habitudinē; ei⁹ quasi ad duplex principiū. Una est ad volūtatē vt libere elicientē vl imperātē actū nihil em̄ acceptal vt meritorium nisi sit libere in ptāte operantis. Imo illud est cōe ad meritū ⁊ de meritū:qd pt itelligi p hoc qd est imputabile:reqrit istā habitudi nē ad volūtatē vt in ptāte sua hn̄ tē actū nihil em̄ imputal alicui nec vt p̄miabile:nec vt punibile. nisi sit in ptāte ei⁹: nec p ɔn̄s vt laudabile vl vitupabile.laus em̄ quodāmodo premiū ē vitoperiū qdem pena. ¶ Alia autē habitu do requiril ipsius act⁹ ad formā supnaturalē qua acceptal ipsa p sona vl potētia operans q̄ ponil esse grā vl charitas nō em̄ actus alicui⁹ acceptal vt dign⁹ premio nisi psona operās sit accepta fz illud Gen. 4. Respexit deus ad abel ⁊ ad mūera ei⁹ pri⁹ ab abel q̄ ad munera: q: nō plz oblatio nō dilecti. Un̄ seq̄l ibi. ad Cayn ho ⁊ ad munera ei⁹ nō respexit. ¶ Sz qualis requiril habitudo act⁹ ad charitatē: sz ad hoc vt sit meritorius dubiū est. Uidel em̄

D

5.ethi.

q sufficit charitatē ineē ipsi ope rāti.q: ex quo fm charitatem est spāliter dilectus:actus ei⁹ spāli ter acceptabil. Sicut videm⁹ q supplicatio vni⁹ apd aliquē acce ptal ⁊ alteri⁹ nō lz iter eos nō sit differētia in aliquo qd sit princi piū actiuū respectu actus suppli cādi:sed tm̄ in hoc est differentia q iste est specialr dilect⁹ ab illo q̄ rogal ⁊ iste nō. ¶ Sed ɔ hoc ar guil q: hn̄s charitatē pt peccare venialr. ¶ Dicil q ille actus nō est acceptabil: q: hz aliq̄d repu gnās.sz ad hoc q actus aliqs nō hn̄s aliq̄d tale repugnans acce ptel.sufficit solū principium acce ptatiōis psone. ¶ Contra hoc vr̄ esse q ab hn̄te charitatē pōt ali qs actus indifferens elici.q: non appet repugnātia q aliquē actū eliciat nō ordinans actualr ad fi nē vltimū vl virtualr: hoc est vir tute alicuius actus imediate or dinati ad illū.ille igr̄ non est me ritorius:nec tm̄ est pctm̄: q: nullo p̄cepto astringil q̄s actualr oēm actū suū ordinare i deū vl virtua liter modo predicto. ¶ Pōt igr̄ di ci q ad hoc q actus sit meritori⁹ nō sufficit q hēat secū charitatē inexistentē psone.sz vltra hoc re quiril q fz inclinationē charita tis inexistētis actus eliciat. De⁹ em̄ q̄ se solū ⁊ ppter seipm diligit pōt aliquā formam deiformē da re creature:q̄ hn̄s spāliter diliga tur ⁊ opus ei⁹ ad qd ipa inclinat p quāto fit fm ipsius inclinatio nem spāliter acceptetur.

E

De tertio principali pt dici q actus dilectiōis naturalis et meritorie non differunt specie:⁊ hoc loquē do de p se differentia quā impor tant p se rō naturalis:⁊ rō merito

rij. Nō aūt p accn̄s: de dr̄ia.s.aliq̄ concomitāte puta differentia ob iectoꝝ vel aliqua tali intelligen= do etiā de differētia actus specifi ca in esse nature. ¶ Hec conclusio sic intellecta probat̄ sic. q: forma absoluta nō distinguit̄ specie ab alia per solā relōnē: sȝ p aliquaȝ differētiam absolutā eiusdē gene ris ꝑȝ illud in p̄dicamētis diuer soꝝ generū: et nō subalternatim positoꝝ diuerse sunt spēs ꝛ diffe rētie. Absolutū igr̄ nō distinguit̄ specifice p aliqđ respectiuū Act⁹ aūt dilectionis est forma absolu ta vt habitū est prius in quadaȝ qōne de hoc mota. meritoriū aūt (vt iā dictuȝ est) nō importat nisi respectū. igit̄ ꝛc. ¶ Si isti⁹ rōnis. altera premissaruȝ negaret̄ saltē ambe iste vident̄ vere q̄ nō est di stinctio specifica rei a resp solū re spectū rōnis vel nō realē. Nūc āt meritoriū vt dictū est nō impor= tat formal̄r nisi respectū vl̄ respe ctus: ꝛ nō reales puta ad volūta= tē acceptātē: ꝛ ad premiū in ordi= ne ad illud ad qđ acceptatur.

Reg. 2. an̄ p̄dica= inētali

q. 13.

¶ Diceret̄ q̄ ꝛ si iste rōnes cōclu dant: q̄ distinguit̄ actus ab actu in genere nature. Tn̄ distingui p̄t in gn̄e moris q: illa distinctio fit per respect⁹: cū circūstātie for= mal̄r dicant respect⁹: ꝛ forte aliq̄ dicūt respect⁹ nō reales sicut vr̄ de circunstātia finis. naȝ q̄ aliqs velit hūc actū ꝓpter hūc finē non vr̄ dicere in actu nisi relōnē voli ti p actū volūtatis ad talē finem relati. ¶ Cōtra hoc illđ qđ est pro priū potētiale ad formam specifi cā nō distinguit specifice ab ipsa specie: q: ipm̄ vt est potētiale nō est cōplete in aliqua specie. nunc aūt actus naturalis: vt hic loqui mur est ꝓprium potētiale respe=

3. ethi.

G

ctu: illi⁹ qđ dicit actus meritori⁹ q: act⁹ sub illa rōne cōsideratus sub qua est in ptāte naturali vo lūtatis capax ē ordinis illi⁹ quē iportat meritoriū. Exēplū huius Si animal eēt tm̄ constitutū per formā aīalis: ꝛ nō per formā spe= cificā sub animali. illud nō esset distinctuȝ specie ab aliq̄ spē sub aīali. q: esset propriū potentiale respectu forme specifice. ita ē de natura actus comparata ad illas cōditiones quas importat meri torium. ¶ Diceret̄ q̄ tunc actus moralis nō posset dici distingui. spē a meritorio in spē moris: q: iste actus est in spē virtutis mo= ralis act⁹ aūt meritori⁹ est in spē alteri⁹ virtutis: puta supnatura lis. Iste aūt virtutes differūt spe= cifice. igit̄ ꝛ actus differūt spē in gn̄e moris ꝛ tn̄ ille q̄ est actus vir tutis moralis est actus natura= lis: intelligēdo q̄ est in nāli ptā= te voluntatis: q: actus virtutis moralis nō excedit. totā ptātem illā. ¶ R̄ndeo actus q̄ est cōplete circūstātionatus ꝑm virtutē mo= ralē est potētiale respcū virtutis quā dicit meritoriū: imo est ime= diatius potētiale q̄ȝ actus nālis: naturalis hoc est nature nudevt presupponit̄ virtuti morali. Est em̄ rōnabile vt actus mere natu ralis p prius recipiat ꝑfectioneȝ illā que nō trāscēdit tota faculta tē nature cuiusmodi ꝑfectio est ꝑm virtutē moralē: et vlteri⁹ illa habita recipiat ꝑfectionē simpli citer supnaturalē. Nō solū igr̄ de actu mere naturali vt. s. prior est ꝑfectione morali. sȝ ēt actu perfe ctus morali ꝯcludit rō prius fcā scȝ q̄ potētiale nō distinguit̄ spe cifice ab illo respectu cui⁹ est po tētiale. q: sub illa maiori pōt ac=

H

sed minor vera. non solū de actu mere naturali: sȝ de actu morali. ¶ Et cū arguit̃ ꝙ virtus moralis differt spē a charitate. igit̃ actus differt spē ab actu in gn̄e moris ꝯn̄tia nō vȝ. qn̄ sunt virtutes sub ordinate. lȝ eñ de virtutib⁹ dispe ratis videret̃ ꝙ earū essent actus distincti spē saltē in esse moris: tñ qn̄ vna est supior ꝛ alia iferior nō opȝ ꝙ bonitas q̄ hȝ act⁹ ab vna sit distincta absolute spē a boni tate quā hȝ ab alia: sed magis ꝙ virtus supior tribuat bonitatem vlteriorē q̄ sit quasi cōpletiua bo nitatis illius quā tribuit iferior. Et hoc mō charitas dr̄ eē forma aliarū virtutū q: bonitas merito ria q̄ cōpetit actui aliq̄ mō a chari tate est cōpletiua bonitatis cuius cūq̧ alteri⁹ in actu. ¶ Cōtra hoc. saltē act⁹ vt est charitatis siue me ritorius lȝ nō sit in spē disperata ab actu vt est virtus moralis. erit tñ in spē vlteriori et cōpletiori q̄ sit actus vñ moralis. Et talis di stinctio specifica sufficit ad ꝓposi tum. ¶ Hic vno mō posset cōcedi cōclusio: ꝛ tunc dilectio meritoria diceret̃ hr̄e quādā rōnē specificā quā nō hȝ aliq̄ dilectio naturalis vñ nālis: lȝ eadē dilectio numero sit nālis ꝯsiderata vt p̄supposita rōni meritorij. rō igit̃ meritorij ē rō specifica ꝯpletiua bonitatȝ p̄ce dētis. nō aūt specifica disperata. nec plus ꝓbat mediū prius posi tū de potētiali ꝓprio et ꝑfectione cōpletiua. Si aūt iustitia gn̄alis est virt⁹ suprema ꝛ forma aliarū virtutū moraliū. tunc de illa esset aliquo mō sil̄r ꝛ de charitate. Ali ter dr̄. ꝙ rō meritorij nō ē aliqua rō specifica ꝛ ꝯpletiua in gn̄e mo ris: q: nō dicit aliquā bonitateȝ sed rectitudinē itrinsecā. sȝ tm̄ il lā p̄supponit: ꝛ dicit vlteri⁹ respe ctū ad volūtatē acceptātē. Sed si meritoriū nō p̄supponat p̄cise bo nitatē act⁹ moralē. sed bonitatē q̄ tribuit charitas cū illa sit cō pletior bonitate morali i actu se quit̃ ꝙ act⁹ q̄ est meritori⁹ hȝ ali quā bonitatē specificā vlteriorē q̄ bonitatē moralē. lȝ eñ merito riū nō importet talē bonitatē vl teriorē. tñ p̄exigit ꝛ hoc vr̄ ꝓbabi le: q: al's posset act⁹ eē meritori⁹ q̄ tñ nullā hr̄et bonitatē vltra bo nitatē moralē. ¶ Cōtra hoc act⁹ pōt haberi ēt cōplete exñs in spē moris: lȝ nō habeat̃ habit⁹ virtu tis. sicut est gn̄al'r de electiōe qua gn̄atur virtus moralis. igit̃ a silr̄i oēm bonitatē quā act⁹ habebit qn̄ charitas inerit hr̄e posset: si n̄ inesset. ¶ Rn̄deo. rō ꝓbat ꝙ oēm illā rectitudinē posset hr̄e: q: cō formitatē eandē ad regulā puta dictamē verū. ꝛ iō in moralib⁹ ha beretur eadē bonitas moralis: q: illa rectitudo ē bonitas moralis vel nō ē sine ea. sȝ act⁹ charitatis vltra rectitudinē hoc est cōformi tatē sui ad cognitionē directiuā hȝ ꝓpriā bonitatē ex hoc ꝙ ē fm inclinationē charitatis. imo esse fm illā inclinationē est hr̄e pro priā bonitatē charitatiuā nō sic de virtutibus moralibus.

Cōtra cōclusionē q̄ tenet̃ in solutione q̄ōnis obijcit̃ sic. cognitio naturalis de deo: et cognitio fidei infuse sunt actus differētes spē in intellectu igit̃ pari rōne dilectio naturalis et dilectio charitatiua in affectu. ¶ Antecedens ꝓbat̃: q: act⁹ fidei infuse est determinate veridicus ita ꝙ nō p̄t ei subeē falsum. actui aūt credulitatis acq̄site ex natu ralib⁹ p̄t subeē falsū. in cognitiō

3

5. ethi.

nis aūt illud qđ est determinate veridicū distinguit a nō determinate veridico spē. vt pz. 6. ethic. q2 sic suspitio ꝛ opinio quib⁹ pōt subesse falsum distinguit a ꝟtutibus. intellectualib⁹ q̄ sunt habitus determinate veridici. ¶ Probatur etiā añs de cognitiōe nāli sciētifica de deo de qua vr̄ manifeste ꝙ differat spē a quacūq3 credulitate. ¶ Cōsequētia pbat tum ꝑ locū a siīi: q2 vr̄ esse siīe de istis actib⁹ in intellectu: ꝛ de illis i volūtate. Tum a cā: q2 qñ cognitiones p̄uie differūt spē: actus volūtatis sequētes differūt spē: q2 ea q̄ sunt eiusdē speciei nō preexigunt per se nisi aliqua eiusdē speciei.

ca. 3. et inde.

2 ¶ Ad illud añs pōt negari loquēdo de actu credēdi naturali ꝛ supnaturali: q2 credere supnaturale est actus vt elicit ꝟm iclinationē fidei infuse: credere autē nāle est actus elicit⁹ ꝟm certitudinē acceptā ab aliquo testificāte: nūc aūt vt dictū est prius in quadā qōne simul pōt q̄s vno ꝛ eodē actu credere ex testimonio asserētis ꝛ credere ꝟm inclinationē fidei infuse in inest: igit idē ē act⁹ in re: ꝛ ille vt est naturalis est potētialis ad illā perfectionē quā recipit a fide infusa. ppriū aūt potētiale nō distinguit spē a ꝑfecto. hñte vltra illud potētiale ppriā ꝑfectionē3. ¶ Ad pbationē āntis pōt dici ꝙ cognitio certa q̄ h3 ppriā certitudinem intrinsecā: et hoc vel a se vel ab obiecto vt includit in ipa vel ab aliqua ꝑ se cā distinguit spē ab incerta cognitiōe. Exēplū cognitio principij seipsa est certa vel ab obiecto. s. a pncipio ꝙ est a se verū: manifestū vel saltē est manifestū ex terminis q̄ sunt per se cause euidētie pncipij ꝛ icluduntur in ipso. cōclusio aūt est certa ꝑ principiū tāq3 ꝑ cām sue certitudinis: s3 ꝑ nullū istoꝝ modoꝝ est actus fidei infuse certus: s3 tantū mō a quodā extrinseco: illud eñi lumē fidei infuse: q2 est participatio quedā luminis diuini nō pōt inclinare intellectū: nisi in aliqđ determinate verū: certitudo ergo illa in actu ē ex quadā cōparatione ad quoddā extrinsecū infallibile cui actus ille cōformat: nō ē autē ex ipsa intrinseca ꝑfectione actus: q2 eque ꝑfectus esset quātum ad q̄dlibet intrinsecū sibi si eque intēse eliceretur precise ꝟm fidē acquisitā. ¶ Cōtra. saltē istā certitudinem h3 a per se cā sua: ꝛ hoc sufficit. ¶ Rñdeo. qualiscūq3 sit causalitas fidei īfuse respectu act⁹ credēdi: tñ nō facit actū illū esse certiorē intellectui habentiū actū q̄3 si ipsa fides infusa nō causaret: certitudo eñi nata est inesse intellectui de actu suo excludens nō tm̄ deceptionē: sed etiā dubitationē: ꝛ hoc nō est nisi intellectus ꝑcipiat illud a quo act⁹ h3 ꝙ sit cert⁹. q2 si nihil pōt ꝑcipere vnde sit certus. videt ꝙ possit dubitare: intellect⁹ aūt nō percipit illud principiū certificans. ¶ Alia aūt pbatio antecedentis q̄ tangit de actu scientifico vr̄ accipere manifeste verū: ꝛ tūc negāda est ꝯ̄tia: nō eñi sequit si intellectiones distinguant spē: igitur ꝛ volitiones nisi addat in antecedēte ꝙ intellectiones vt sunt ꝑ se p̄uie ad volitiōes distinguunt spē. hoc est ꝙ requirat in eis distinctio specifica ad hoc vt possent hr̄e tales volitiones: ꝛ ita nō ē in pposito: q2 si q̄s naturali rōne sciēs deū esse bonū eliciat actū fruitionis circa ipm̄: ꝛ alter credēs ipm̄ esse bonū:

q. 14.

diligat ipsum: nec primus actus requirit per se ad habendū dilectiões vt sciētificus: nec secund⁹ vt creditiuus: sed vterq3 requirit sub quadā rōne: cōi. s. vt ostensiuus obiecti diligibilis. ¶ Cōsilr etiā posset dici ad aliā pbatiōe3 antecedentis de credulitate infusa & acq̄sita: esto q illi actus differūt spē hoc nō est per se inquantum sunt preuij ad diligere: hoc est inquantū pcedunt ipsos act⁹ diligēdi nō requirit illa dña istorum specifica. Exēplū. si alicui demōstratiue ocluderet hoc esse volendū & alteri dialectice: tñ actus q̄ iste vellet hoc non differret spē ab actu q̄ ille vellet idem: qr in cognitionib⁹ inquātū sunt pñie nō requirit ista differentia specifica.

Ad argumentū

pricipale. dr q habitus est cā nō substātie actus: sed modi in actu: & ille modus posset ocedi differre spē suo modo a substantia act⁹. Ista rñsio l3 videat fm aliquos pbabilitatē habere loquendo de illo mō quem habitus attribuit actui cuiusmodi ē delectabiliter vel faciliter vel prompte operari vl expedire istosquidem modos vel etiā istum modum si sint vn⁹ modus vr habitus acq̄situs cōiter tribuere actui: vel si vltra hoc dicat q habitus aliq̄s puta vtutis virtuosis tribuit recte vel virtuose agere: tñ nullus istoꝝ modorū in actu pōt esse pprius charitati vel actui meritorio. qr meritoriū (vt dictū est) dicit actū acceptatū voluntati diuine in ordine ad premiū reddendum. nunc aūt nihil aliud est actum acceptari a voluntate diuina sic: q̄ voluntatē sic acceptare actu3: nihil aūt causatū pōt esse rō formalis voluntati: qr sic acceptet actū: & hoc intelligendo vt rō formalis medians inter potentiā & actu3: igr de charitate non vr posse dici q ipa sit principium illiusmodi in actu q̄ modus sibi proprie corrñdet. ¶ Potest igit aliter dici ad argumentū. q maior illa q act⁹ illi differūt speciē, q̄ eliciuntur a principijs differētibus spē vera ē de principijs totalib⁹: qr ab illa hñt totaliter actus entitatē suā: & per ɔ̄ñs vnitatē suā & distinctionem: vera est etiam de principijs partialibus: dum tñ sint pncipia disperata & p se requisita inquantum disperata: qr si sint subordinata vel non p se requirat q sint disperata nō op3 q actus spē distinguant. nunc aūt charitas nō est principiū totale actus nec disperatū respectu ipsius volūtatis s3 subordinatū: qr potentie est vti habitu non ecōuerso: nec est p se requisita nō solu3 ad substantiā actus: s3 nec ad actū inquantum meritorius. s3 tm̄ requirit vt qōdam preuium ad hoc q actus sit acceptabilis. ¶ Sed nec requirit vt tale pūum necessitate ordinis essentialis causaꝝ: sed tm̄ necessitate dispositionis illius voluntatis q̄ contingenter disposuit non acceptare actū nisi fm istā inclinationem sit elicitus. principiu3 aūt specie distinguēs vel est p se principium illius in se: & per ɔ̄ñs dans sibi aliquā entitatē realem que sit eius in se: vel saltē est pncipium eius fm illud fm qđ distinguit spē: vel si est principium dispositiue distinguēs op3 q per se disponat ad hoc q fm ordinē essentialem causarū hoc vt distinctum causet: nullū istorū cōpetit

actui per habitum charitatis:

¶ Nota hic p ordinē q̄s sit actus iputabilis ad laudē vł vituperiū actus v̄tuosus ꝺm v̄tutē moralē actus charitatiuus: ⁊ act⁹ meritorius: prim⁹ dicit respectū ad potentiā libere elicietem actū: scd̄s addit respectū ad virtutem inclinantē vel verius ad regulā v̄tutis.s.rōnem rectā vt dictamē. tertius dicit respectū ad charitatē inclinātē. quartus ad volūtatem diuinā spāliter acceptantem. tertius dicit bonitatē aliquā vltra scd̄m: et preexactam ad quartū: non ex natura rei: sed ex dispositione voluntatis acceptantis.

Doctrina singularis.

Qō. XVIII.

Deinde q̄ritur de cōparatione act⁹ extrinseci voluntatis ad actū intrinsecū. ¶ Utrum act⁹ exterior addat aliq̄d bonitatis vel malitie ad actū interiorē.

¶ Arguit̄ q̄ nō: q: q̄d nō h̄z rōnē voluntarij non h̄z rationē boni vel mali. actus aūt exterior: vt distinctus ab interiori nō h̄z rationem voluntarij: q: nō h̄z q̄ sit volūtari⁹ nisi ab actu interiori. igit̄ actus exterior ꝺm se nō h̄z bonitatem vel malitiam: non adderet aūt nisi tale aliq̄d ꝺm se haberet. igitur ⁊c. ¶ Contra. que p̄ceptis negatiuis distinctis prohibētur habent ꝑpriam ⁊ distinctam rōnem illiciti. nunc aūt alio p̄cepto ꝓhibetur actus exterior ⁊ alio interior. vt p̄z de istis preceptis. nō mechaberis ⁊ non ꝯcupisces vxorem ⁊c. et similiter de istis preceptis. non furtū facies. ⁊ nō concupisces rem proximi ⁊c.

3. ethi.

Exod. 20. Et deut. 5 ⁊ alibi

Ista questio h̄z maiorem difficultatē de bonitate actus morali: q: de bonitate actus naturali manifestū videtur q̄cquid ꝑ illā intelligatur q̄ ipsa est alia ⁊ alia alteri⁹ nature: p̄z aūt q̄ alia ē natura actus interioris ⁊ exterioris imo isti actus eliciunt̄ imediate a diuersis potētijs. interior a volūtate. exterior a potentia aliqua exteriori: l3 ꝑ imperiū volūtatis. ¶ Scd̄o etiā h̄z difficultatē intelligendo de actu' illor isto: non q̄n sunt diuersi: siue in diuersis suppositis. puta si vn⁹ habeat actū interiorē ⁊ alius exteriorē: siue in eodē supposito: puta si vnus nūc solum habeat interiorem: ⁊ alius exteriorē. Sed difficultatē h̄z de actibus istis q̄n sunt cōiuncti: puta q̄n in eodē ex actu interiori sequit̄ actus exterior. ¶ Tertio, nō est intelligenda q̄ō de additione bonitatis ⁊ malitie ꝺm intētionē s3 ꝺm extēsionem: frequenter eñ euenit q̄ tā in bonis q̄ in malis actus desiderij q̄ est respectu abn̄tis est remissior actu illo q̄ est p̄ntia quē Aug. vocat amorem. 9. de tri. vlti. dicens q̄ appetit⁹ inhiātis sit amor fruētis. Et forte non tm̄ est actus intensior circa ob̄m p̄ns q̄ circa abn̄s: s3 simplr ali⁹ actus: s3 siue sit idē actus desiderij ⁊ amoris siue alius ⁊ alius saltem actus amoris est ꝑfectior intēsiue. quietat eñ voluntatem eo mō quo actus desiderij nō potest eam quietare. q̄n igit̄ exterior h̄r tūc vel causaliter vel occasionalr actus interior intēditur. Sed de hoc nō querit̄. s3 an act⁹ exterior ex se addat bonitatē aliā illi q̄ ē in actu interiori. ¶ Est igitur intell's q̄ōnis iste: in quo precipuā

A

B

hz difficultatē. An actus exterior qñ in eodē est piūct⁹ interiori habeat bonitatē moralē ppriā distinctā a bonitate act⁹ interioris. Ubi sunt tria vidēda. ¶ Primo a quo act⁹ habeat bonitatē moralē vel malitiā? Scdo an ab eodē habeat q sit laudabilis vel vituperabilis: ⁊ siue culpabilis? ¶ Tertio si est alia bonitas vel laudabilitas in actu exteriori q̄ iteriori.

De primo bonitas moralis actus est integritas eorum oīm q̄ recta rō opātis indicat debere ipsi actui conuenire vel ipsi agenti in suo actu conuenire. ¶ Hec descriptio declarat. Sicut em̄ bonitas primaria entis q̄ dr bonitas eētialis q̄ est integritas vel pfectio entis in se importat positiue negationē imperfectionis p qd excluditur imperfectio et diminutio: sic bonitas entis scdaria que est accidētalis siue superueniēs entitati est integritas conueniētie vel integra ꝯuenientia eius alteri cui dz ꝯuenire vel alterius sibi ⁊ iste due conueniētie cōiter sunt connexe. Exēplū primi. sanitas dicitur bona homini: qr sibi conueniēs. ⁊ cibus dicitur bonus: qr hz saporē sibi cōuenientē. Exemplum vtriusq pōt haberi ab Augustino. 8. de trini. capi. 3. vel. 8. Bona inqt valitudo sine doloribus ⁊ lassitudine. hoc pro pmo mēbro: qr valitudo est bona homini: quia est ei ꝯueniēs. Et subdit Augusti. ⁊ bona facies hominis dimēsa pariliter ⁊ affecta hilariter ⁊ luculenter colorata. hoc pro secundo membro: qr talis facies dicitur bona habendo illa q̄ sibi cōueniunt. Et est differentia qr illud quidē qd est conueniens alicui dicitur ei bonū: hoc est illi perfectio vel bonitas: sz nō dicit denominatiue vel accidentaliter bonum in se: illud autē cui aliqd cōuenit dicit denominatiue bonum. eo q hz illud qd sibi conuenit. et in primo est denominatio quasi forme a subiecto: sicut anima dicitur humana: sic aliquid dicit bonū homini qr bonū hūanum. sed in scdo econuerso est denominatio subiecti a forma. cum dr hō est bonus fm illud bonuz suū actus aūt natus est ꝯuenire agenti: ⁊ etiā habere aliquā conditionem sibi ꝯuenientē: vtroq igitur modo habēs illam potest dici bonus bonitate accidentali: ⁊ hoc verum est gñaliter de actu etiā naturali: ⁊ per ꝯñs bonitas ista in habendo illud qd sibi conuenit non tātum est bonitas accidentalis: sed naturalis.

¶ Ista conueniētia vel est a natura extremorum: vel si debeat reduci ad iudiciū alicui⁹ intell'us adhuc est naturalis: qr hoc erit cum intell'us sit mensura conuenientie hoc est ad iudiciū illius intellectus q̄ est mensura toti⁹ nature qui est intell'us diuinus. Iste quidē sicut perfecte cognoscit qdcūq ens: ita perfecte cognoscit cōuenientiā vel discōuenientiā vnius entis ad alterū. ¶ Ulterius aliqd agens de eo qd cōuenit actui suo nō iudicat nec illud in potestate sua hz: sicut est agens sine intellectu ⁊ voluntate: ⁊ ibi vel ex solis causis mere naturalibus determinatur quid conueniat actui: ⁊ ex eis inclinatur agens ad agendū: vel si vltra illud sit iudicium alicuius intellectus ⁊ motio alicui⁹ volūtatis: hoc nō est nisi ipsius dei inquā-

tū est vniuersalis directo: ⁊ motor toti⁹ nature ⁊ ista bonitas in actu agētis sine intellē̄u non erit nisi mere natural. ¶ Aliō ē agēs qd̄ de conuenientia sui actus iudicat: ⁊ illum in ptāte sua h3 sicut agens p intellē̄m ⁊ voluntatē ⁊ bonitas secūdaria talis actus integra dr̄ bonitas moralis. ¶ In actu aūt cuiuscūq3 alteri⁹ agentis nō est bonitas nisi mere naturalis: q2 vl' fm cās mere naturales: vel si fm itellectū vl' volūtatem: hoc non est nisi dei quasi naturaliter mouentis. ¶ Ultra istud iudicium gn̄ale de cōueniētia actus qd̄ est cōiter de actu agētis per cognitionē: siue sine cognitione sunt aliqua que fm iudiciū spāle agūt ex cognitione intrinseca sibi ⁊ quedā cu3 cognitione sensitiua tm̄ que aliquo mō apprehendūt conueniētiā obiecti: siue iudicēt de conuenientia actus siue nō saltē3 non trāscendunt bonitatē naturale3. ¶ Alia agunt ex cognitione intellectiua que ꝓprie sola est iudicatiua de tali cōueniētia ⁊ talia nata sunt hr̄e regulā intrinsecā rectitudinis in suo actu. ⁊ in solis istis p̄t esse act⁹ bon⁹ hn̄s bonitatē moralē: s3 nō sufficit ad illā ꝙ in agēte sit potētia iudicatiua de cōuenientia sui actus. sed op3 ꝙ actu recte iudicet de actu. ⁊ fm illud rectū iudiciū act⁹ fiat: si.n. cognitio ꝓpria sit erronea, licet agat̄ cōformiter cognitioni recte alterius cognoscentis. q2 tn̄ tale agēs natū est regulari i suo actu p ꝓpriā cognitionē. ⁊ fm illā nō agit. s3 ꝯ illā ideo non recte agit. ¶ Consilr̄ talem actū elicit qualē h3 i sua ptāte. h3 āt in ptāte sua talē actū q̄lem cognoscit, ⁊ elicit q2 ptās liberi arbitrij vl' formalr̄ vel cōcomitāter existit in cognitiōe ⁊ electiōe. Sic igit̄ p3 qualr̄ bonitas moralis act⁹ est ꝯueniētia iudicata fm rectā rōnē operātis. ¶ Quod āt addebat̄ omniu3 eorū que debēt cōuenire actui sic declarat̄ omne iudiciū incipit ab aliquo certo. primū iudicium de cōuenientia nō p̄ot p̄supponere aliquā cōuenientiā dictatā ab illo intellē̄u: q2 tūc nō esset primum Presupponit̄ igit̄ aliqd̄ certum: ⁊ nō ab illo intellē̄u iudicatum et hm̄ōi est natura agentis ⁊ potentia fm quā agit ⁊ rō quidditatiua actus. ex rōne eni istorū quiditatiua ꝯcluditur hunc actū esse conuenientē huic agenti fm istā potentiā vel discōuenientē: nullo p̄supposito nisi rōnibus istorū terminorū. sicut ex rōne hōis ⁊ potētie intellectiue ⁊ actus intelligēdi. p3 ꝙ cōuenit homini per itellectū itelligere. p3 etiā ꝙ nō conuenit sibi per intellē̄m tangere cognita rōne illius actus q̄ est tangere: silr̄ p3 ex rōnib⁹ nature potētie ⁊ actus quare bruto nō conuenit intelligere: vl' magis ꝓprie sibi repugnat intelligere. in isto q̄dem primo iudicio qd̄ p̄cise accipit̄ ex natura operātis ⁊ potentie operatiue ⁊ ipsius actus non est incōuenientia hoc est indebita siue inordinata connexio: sed disconuenientia: hoc est inpossibilitas absoluta cōueniēdi. ¶ Ulterius ex rōnibus istorū triū concludi p̄ot quid sit obiectum conueniēs tali actui vt est talis agētis. puta de actu comedēdi ꝙ conueniēter trāseat sup cibū restauratiuū deperditi: non aūt sup illud qd̄ nō est natū esse nutrimentū, sicut lapis vl' aliqd̄ hm̄ōi ꝙ l3

alij animali esset nutrimētū non tñ homini. Ista determinatio obiecti est prima determinatio que pertinet ad gen⁹ moris: nō tamq̄ differentia determinans ad aliqd in illo gñe: sed tamq̄ potentiale receptiuū determinatiōis moralis. q: qñ actus est habens obiectū cōueniens agenti ɀ actioni: tunc est capax determinationis moralis: ꝑm circūstantias ordinatas: ꝓpter qd̄ dr̄ ex obiecto actus habere bonitatem ex gñe: quia sicut genus est potētiale respectu differentiarū: sic bonitas ex obiecto. est prima in gñe moris presupponens solā bonitatē nature: et capax omnis bonitatis specifice in gñe moris. ¶ In ista aūt bonitate specifica q̄ dr̄ bonitas ex circūstātia talis est ꝓcessus prima bonitas vr̄ esse circūstātia finis: q: ex natura agētis ɀ actiōis ɀ obiecti statim ꝯcluditur q̄ talis act⁹ nō dz cōpetere tali nisi in ordine ad talem finē: ɀ dz eligi et appeti ꝓpter finē talem: ɀ ista circūstantia non est ipsius actus vt in esse reali positi vel nō p̄cise sic: sed est ipsius actus vt voliti ɀ per actū volūtatis ad talem finem relati: immo nō minus est electio bona que sit ꝓpter finē debitū esto q̄ per actū illū elicitum extra non attingatur finis electionis q̄ si attingeretur. Post circūstantiam finis vr̄ sequi circūstantia modi agendi q̄ concludit̄ ex oibus predictis vel aliquibus eoꝝ talis vl̄ talis debere esse. Postea cōcludi pōt de tēpore: q: tali agenti talis actio ꝓpter talem finē etiā talem habens modū nō dz semꝑ conuenire: sed ꝑ tēpore pro quo ordinabilis est ad talē finem: vel ꝑ quo pōt talem finem habere. Ultima autem omniū videt̄ circūstantia loci: Imo multi sunt actus quoꝝ etiā bonitas cōpleta moralis nō determinat locum. ¶ Sic igitur pz de pluralitate eorū que recta rō dictat debere conuenire actui: q: ad hoc vt sit perfecte bon⁹ debet habere ꝑm descriptionē iam positam oim istoꝝ integritatem. Unde Diony. de diui. no. parte quarta. Bonū est ex vna et tota causa: malum aūt ex particularibus defectib⁹ tota inquit cā hoc est integra ex olbus circūstātijs. ¶ Cōtra. circūstantie sunt relationes. ɀ bonum est qualitas. 10. ethi. virtus etiam est qualitas in predicamentis. ¶ Rñdeo. 7. phy. virtus omnis ɀ malitia ad aliqd sunt actus. igitur esse bonos vel virtuosos importat relationē vel multas relationes: sed tñ hz modum denominādi vel predicādi qualitatis: sicut sanū vel pulchrū ɀ cōiter ita est de quarta spē qualitatis. ¶ Iuxta secūdam partem auctoritatis Dionysij. vidēdum est vñ actus habeat malitiā moralem. ¶ Uno mō pōt malitia opponi priuatiue bonitati in actu. ¶ Alio mō ꝯrie: qñ hz habitū vitiosuz qui est habitus quidē positiuus: lz cū priuatione ꝑfectionis debite. ¶ Alio mō dr̄ malus priuatiue tm̄. s. q̄ caret bonitate quā deberet habere. licet nō habeat habitū vitiosum ꝯrium positiuū. ¶ Distinctio ista pōt haberi a Boetio sup predicamenta exponēdo primā ꝓprietatē qualitatis. Dicit̄ inquit iustitie iniustitiam nō esse ꝯriam. putāt em̄ iniustitiā priuationē esse iustitie nō ꝯrietatē. Et subdit hoc reprobando: multe habitudines priuationis vocabulo proferuntur vt

ca. 5. ɀ inde. t. c. 17. ɀ. 20.

illiberalitas atq3 imprudentia q̄ nunq3 virtutibus opponerent q̄ sunt habitus nisi ipsa quoq3 habitus essent. ¶ Per rōnem apparet ista distinctio pōt em̄ aliquis agere nō cum circunstātia debita. ꝛ tñ non cum circunstātia indebita. puta qñ non ordinat actū finē debitum. nec tñ ipm ordinat ad finem indebitū: tunc ille actus ē malus priuatiue: non ꝯrie: sicut ille qui ordinaẗ ad finē indebitū ꝛ ex multis talibus actibus generatur habitus cōsimilis in malitia. s. priuatius nō ꝯria. Exēplu3 huius dare elemosynā nō ꝓpter bonum finē sc3 amorē dei: vl' subuentionem ꝓximi: non tñ ꝓpter malum finē: puta vanā gloriam vel nocumentū alicui⁹: est actus malus priuatiue: nō tñ cōtrarie. ¶ De malitia priuatiua loquiẗ Diony. q3 q̄cunq3 defectus ꝑticularis cuiuscunq3 circūstātie necessario req̄site reddit actum sic malum: s3 malus ꝯrie nō est nisi habeat circūstantiā positiuā hñte3 aliquā deformitatē. ¶ Breuiter igiẗ sicut bonitas moralis est integra ꝯuenientia sic malitia moralis est discōueniētia: ꝛ malitia quide3 priuatiua disconueniētia priuatiua hoc est carētia cōueniētie debite: malitia aūt ꝯria est discōueniētia ꝯua: hec est conditio aliqua repugnās conuenientie. ¶ Ex dictis sequiẗ correlariu3 q3 in eode3 actu substractio pōt esse multiplex bonitas moralis: quia idē actus pōt esse recte circunstātionatus non solū multis circunstātijs ꝑticularib⁹ q̄ nō sunt multe bonitates sed integrāt vnā bonitatē: s3 etiā pōt idem actus esse circūstantionatus cōplete oibus circunstātijs ꝑtinentib⁹ ad vna3 virtutē: ꝛ etiā oibus ꝑtinentibus ad aliā virtutē. ꝛ ita ꝑm dictamina diuersa ꝑfecta prudētie respectu multoꝝ finium ꝓprioꝝ. Exēplum. vado ad eccl'ia3 ex iustitia q2 teneor ꝑ obedientiā vel ex voto: vado etiā ex charitate ad deū vt orem vel vt exhibeā deo cultū latrie: ꝛ vado etiam ex charitate fraterna: vt edificem ꝓximū. Et breuiter in quocūq3 actu siue bono tm̄ bonitate morali: siue vltra bonitate meritoria quanto cōcurrūt plura motiua ordiata agendi tāto melior ē. ¶ Consilr in eode3 actu pñt ꝯcurrere multe malitie tot quide3 quot sunt dictamina de oppositis q̄ deberent inesse.

Uide 10 eth. c. 2.

De secundo

principali dico: q3 laudabile ꝛ vituperabile immo generalius p̄miabile ꝛ punibile cōtinenẗ sub hoc cōi qđ est imputabile: ꝛ illius cōis est vna ratio. hec. s. actum esse in libera potestate agentis. ꝛ l3 ad istā potestate3 in fine cōcurrant intell's ꝛ voluntas: tñ huius illa indifferētia qua posset nō fie ri illud qđ fit: et posset fieri illud qđ nō fit intelligēdo diuisim non cōiunctim in sensu. s. diuisiōis nō compositionis. Ista in q̄ indifferētia vel indeterminatio ad alteram partē non pōt cōplete reduci nisi in ipsam voluntatē. q2 q̄cūq3 alia potentia actiua est natural'r actiua. ꝛ ita determinate vni⁹ q̄tum est de se vnius inq3 ꝑtis ꝯdictiōis: ita q3 l3 sit indeterminate actiua respectu multoꝝ disperatoꝝ. sicut sol est cā multorum effectuū hic inferi⁹. tñ loquendo de q̄cunq3 vna contradictione causa. quecūq3 talis est determinata ad vnam partē: puta sol ad generandum herbā hanc determinate. et

Hic signaẗ quedā additio. J. in fine huius lib. M

hunc vermē. ⁊ sic de alijs. voluntas aūt sola h₃ indifferentia ad ↄtradictoria. ⁊ talē ꝙ ipsa est sui determinatiua ad alterum eorū ex. 9. met. c. 4. aliter simul ageret contraria. ꝑpter hoc igit̄ ꝙ actus eius sic indifferenter est in eius ptāte licet non nisi supposita intellectione. ideo ꝑ se īputabilis agenti. Unde scđo de libero arbitrio dicit Aug. satis cōpertum est ⁊c. motus si culpe deputatur nō est naturalis: sed voluntari⁹. Et post verba discipuli mot⁹ quo volūtas cōuertit̄ nisi esset voluntarius ⁊ in nostra ptāte positus. neq₃ laudand⁹ esset homo neq₃ culpandus vt supra in qōne de necessitate naturali in volūtate. Imputabile igit̄ duos respectus īportat: vnū ad ptātē vel dñium agētis. ⁊ aliū ad aliq̄d corrñdēs actui vel agēti ꝑm iustitiā. ⁊ hoc ꝑpter ipsum actū. ⁊ secūdū sequitur ad primū. q₂ em̄ iste ē dñi sui actus ideo actui ⁊ agēti debetur aliquid ꝑpter actū. primus respectus manet nō variat⁹ ꝑ se i actu bono vel malo. scđs aūt variatur non quidē formal'r ꝑm bonū vel malū: sed p̄supposita differentia boni vel mali qua attēdit̄ ꝑm cōuenientiam vel disconuenientiā aliquam dictā in primo articulo variat̄ penes aliqua correspōdētia isti ⁊ illi. bonū q̄ppe sic est imputabile ꝙ ad laudem vel p̄miū. malum aūt sit ꝙ ad vituperium vel penā. Actus aūt neuter siue indifferens: dum tn̄ sit in ptāte agentis imputat̄: vel vt quodam modo vituperabilis. quia poterat ordinate agere. vel saltem vt non laudabilis: ⁊ hoc ꝑpter defectum eius qui potuit laudabiliter egisse. ¶ Ex hoc p₃ ꝙ non ab eodē formal'r est act⁹ bon⁹ bonitate morali ⁊ imputabilis. s₃ primum h₃ ex conueniētia ad regulā iuxta quā d₃ elici. secūdū ex eo ꝙ est in libera ptāte agētis. Laudabile aūt ⁊ vituperabile ambo ista important q₂ ⁊ l₃ formaliter dicāt hoc qđ est imputabile cū determinatione illius ad qđ est īputabile. tn̄ material'r cōnotāt illud ꝑꝑ qđ īpm est ad hoc īputabile. s. bonitatē vel malitiā ꝑꝑ q̄ ad penā vel premiū imputandum est. ¶ De īputabili tn̄ distingui pōt. ꝙ vno mō ꝑprijssime accipiendo illud pt dici īputabile qđ est imediate in ptāte voluntatis: ⁊ sic solum velle est imputabile. q₂ īpm solū est imediate in ptāte libera voluntatis. Alio mō imputabile pōt dici q̄cq̄d est simpl'r in ptāte voluntatis: l₃ non imediate. et sic act⁹ alterius potentie quē voluntas mediāte actu suo volēdi pōt imperare: vt eliciat̄ vel impedire ne eliciat̄: est imputabile volūtati. q₂ tota coordinatio vsq₃ ad illū actum etiā includēdo istū actum est in ptāte voluntatis. ¶ Et est differētia duplex inter imputabile primo mō ⁊ scđo mō. ¶ Una q₂ ad īputabile primo mō nō requirit̄ nisi ipsa potentia volūtatis: ⁊ illud qđ requirit̄ ꝑꝑ actū eius cuiusmodi ē intelligere: ⁊ rō ē. q₂ illud ē imediate effectus voluntatis. ⁊ de hoc pōt accipi illud primo retra. 6. Nihil. est tā in ptāte voluntatis ꝙ īpa voluntas. intellige voluntas nō q̄tum ad suum eē: s₃ q̄tū ad actū suū ꝑpū. ¶ Ad actū aūt īputabile scđo mō requirit̄ potētia alia a voluntate. exequens illū actū. Ex hoc seq̄t alia dr̄ia ꝙ vno nō est maior cōtingētia siue indifferentia respectu ac

Marginalia: 2. c. 18. — q. 19. — M — O — nota ī bile vo lūtati. — et. 22.

ms p2io mō imputabilis q2.s.nō requirit ad illū nisi volūtas supposita ostēsiōe sufficiēti itell'cs vñ p alia posteriora q̄cūq3 impediri nō ne eliciat. ¶ Sed ad actū scdo mō iputabilē reqrit alia potētia p cui⁹ ipotētiā īpedit potētia ad actū illū nō igr ex sola idifferētia volūtatis est ɔtigētia ei⁹ sicut cōtigētia primi act⁹ cū igit ɔtingētia cuiuslibet alteri⁹ cāe vel potētie in agēdo magis recedat a rōne ɔtigētie simpl'r q̄3 ɔtigētia volūtatis in cāndo sequit q simpl'r maior est ɔtingētia respectu act⁹ voluntatis p2io mō iputabilis q̄3 alteri⁹ p quāto tñ actus scdo mō imputabilis depēdet a pluribus ex quo2 quocūq3 vel defectu ei⁹ pōt accidere ne ille effectus eueniat potest dici effect⁹ ille magis contingens: vel magis p2op2ie multiplicius contingens.

De tertio principali. ¶ P2imo dici pōt q actus exterior.s.ipatus h3 bonitatē moralē p2iā aliquam et aliā q̄3 actus interior elicit⁹. ¶ Et scdo videbit qual'r h3 vel non h3 p2iā iputabilitatē. ¶ P2imū p bat dupl'r. ¶ P2imo p Aug.13.de trini.c.5.vel.14. Mala volūtate vel sola: quilibet miser efficit. sed miserior potestate qua desideriū male voluntatis iplet p2fecto q̄3 nisi sic male volendo miser esset minis tñ esset nihil si eo2 q̄ p2pe rā voluisset h̄re potuisset potens est q hoc nō pōt itelligi de miseria pene q2 desiderās z nō potēs h̄re qd desiderat plus h3 de pena q̄3 ille cuius desiderium implet. Intelligit igit de miseria culpe: actus igit malus exterior addit ad miseriā culpe q̄ p̄fuit in actu interiori malo. ¶ Secundo p2bat idē p2rōnem ex p̄mo articulo h3 bet q bonitas moralis est itegritas eo2 que s'm rectā rōnem operātis dictātur debere ɔuenire ipsi actui est aūt alia itegritas eo2 q̄ s'm dictamē recte rōnis debēt ɔuenir actui iterioriz eo2 q̄ actui exteriori igit z alia bonitas moralis z p ɔñs alia malitia moralis z hoc siue p2uatiua tm: q2 alia carētia eo2 q̄ debēt ɔuenire siue ɔtraria: q2 alia disconuenientia repugnās illis q̄ debent ɔuenire. P2obatio minoris recta rō non dicat actu ɔuenire debere qd impol'e est sibi ɔuenire: nunc autē actui exteriori ipossibile est conuenire illud quod ɔuenit actui iteriori vel ɔuenire potest: z hoc intelligēdo de vtroq3 actu vt in esse reali: z de eo quod sibi ɔuenit vt in tali esse l3 eñ actui exteriori inquātū est obiectum volitum z nō vt actu elicitus posset aliquo mō ɔpetere denomiatiue denomiatione quadā exterior illud quod conuenit actui interiori real'r non tñ idem eodez modo conuenit illi z isti q2 etiā potentie opatiue nō sunt capaces eiusdem imo nec eiusdem rōnis: nec p ɔñs actus illi essent capaces ɔuenietie eiusdē rōis vl' ad minus qd sufficit ad p2positū poterunt h̄re conuenientiā aliā z aliā z per hoc patet ad aliquas instantias contra p2edicta.

Cōtra ista istat p̄mo: q2 eadem ē veritas actus intelligendi z ipi⁹ obiecti itellecti igit pari rōne eadem est bonitas actus volendi z obiecti voliti añs vr̄ manifestum in exēplis q2 sicut veritas p̄ncipij eo immediata sic notitia ei⁹ pōt dici immediata z ɔclusionis mediata. Similr notitia p̄ncipij est

Margin notes: P; Q; Quere; Uide boe.4 de ɔsol. p2sa.4; 9. me. t.c.19; R

ex terminis & cõclusionis ex prin cipiis sic istis competit veritas. ¶Cõfirmat idẽ.q: vbi vnũ ꝓpter alterũ ibi tm̃ vnũ sed actus exterior non h3 bonitatẽ nisi tm̃ propter bonitatẽ actus iterioris igit non est ibi alia et alia bonitas. ¶Preterea pctm̃ (ſm Ansel. de cõceptu virginali) est carẽtia iustitie debite nõ est autẽ in actu interiori et exteriori nisi vna iustitie debite carẽtia: q: iustitia vel iniustitia ſm ipm nõ est nata esse nisi in volũtate. ¶Preterea vbi ẽ vna auersio & vna libido ibi videt eẽ vna rõ formalis pcti. sed in actu iteriori & exteriori nõ est nisi vna auersio: q: voluntas est illa potẽtia cuius solius est auerti a fine sicut cõuerti ad finem libido etiã que aliquãdo vocatur ab Augustino cupiditas vt. 83. q. q. 36. ipa secundum ipsum ibi est proprie venenum charitatis. igitur inest ꝓprie illi potẽtie cui nata est charitas inesse: hec est volũtas sola. ¶Ad pmũ esto ꝙ eadẽ veritates que est ipsius actus itelligẽdi for malr si quodã alio modo. s. obiectiue ipsius obiecti itellecti & hoc inquãtum obiectũ h3 esse in ipso intellectu & consimiliter bonitas que est formaliter actus volendi sit quodãmodo denomiatiue ipsius obiecti voliti inquãtũ volitum est. tñ actus ille bene põt habere aliquã bonitatem ꝓpriã inquãtum posit⁹ in esse reali extra voluntatem sicut in esse suo reali h3 propriã cõueniẽtiã debitã vel discõuenientiã. ¶Ad cõfirmatione nem illa põt deduci ad oppositũ q: si actus exterior h3 conuenientiã ad regulã suã p actum interiorẽ: siue mediãte actu iteriori. igit h3 aliã ꝙ͂ act⁹ iterior: q: idẽ non est cã: nec ẽt mediũ respectu subiipsius: nec ẽt est cã vel rõ mediãdi respectu suiipsius. Exẽplũ huius habet in actib⁹ intellect⁹ cõclusio eñi lz h3 veritatẽ a pncipio: tñ h3 ꝓpriã veritatẽ: q: propriam cõformitatem eius quod affirmatur ad existentiã rei: & ad ipsos terminos ꝓprios cõclusionis: non eñi cõclusio est vera formalr ꝟitate pncipii: sed est vera veritate mediata & demonstrata & ita h3 veritatẽ demonstrabilẽ. ¶Consimilr multe conclusiones seqũtes ordinate ex eodẽ principio hñt ꝟitates ꝓprias distictas & forte prior ẽ verior & magis necessaria: q: in necessitate sua non depẽdet a posteriori s3 ecõuerso. ¶Cõsimilr cõclusiões false repugnãtes eidẽ vero hñt ꝓprias falsitates q: ꝓprias discõueniẽtias ei⁹ qꝺ enunciat ad illud qꝺ est in re. ¶Cõsimilr de actib⁹ volũtatis nõ solus act⁹ volẽdi nat⁹ est hr̃e cõuenientiã vel disconueniẽtiam propriã ad dictamen rectum: sed actus iperatus natus est mediãte illo hr̃e conueniẽtiã & conformitatem: & licet idẽ sit cui debet conformari actus est & ille: tñ ea que cõformantur sunt diuersa: et ideo hñt ex pte sui diuersas conformitates siue conueniẽtias: licet ad idem. ¶Si dicas ꝙ veritas non cõuenit alicui extra intellectum sed tantũ actui intellectus vel obiecto vt est in itellectu igit a simili bonitas non conuenit actui exteriori vt exterius elicito: sed precise vt obiecto actus volendi. ¶Respondeo cõsequẽtia negari posset iuxta illud. 6. meta. in fine non est falsum & verum in rebus vt qꝺ quidẽ bonũ verũ qꝺ autẽ malũ falsum: sed in

Li. 1. c. 17. idẽ h3 de casu dia. c. 5. et 16.

Uide notanter in fonte illo. c.

Uide: 4. & 6 meta. & i. periermenias.

T.c. 8

mente. ¶Aliter posset negari añs: q: si itellect⁹ aliqs sit regula itellecti sicut est de itellc̄u diuio exēplāte ⁊ regulāte creaturā illō pōt dici verū nō tm̄ vt ē actu cognitū sed ēt vt est in se: q: s̄m esse suū in se est exēplatū ⁊ ꝯforme exēplari. ¶Ad aliud dico ꝙ iustitia pōt accipi vno mō ꝓut est rectitudo habitualis: siue habit⁹ volūtatis et ab illa dr̄ volūtas recta hītualr: ēt qñ nihil vult actui ⁊ sic dr̄ dormiens iustus q̄ hʒ habitū: ⁊ ali⁹ iustus q̄ caret isto habitu vel hʒ iniustitiā ꝯtrariā. Alio mō p̄t accipi rectitudo ꝓ rectitudīe actuali: siue in actu q̄ ē ꝯformitas act⁹ eliciti ad suā regulā. ¶Primum mēbrū distinctionis cōcedit̄ satis cōmuniter. ¶Scōm probat̄: q: actus nō dr̄ formalr̄ rectus vel iustus ab illa iustitia habituali in volūtate. q: stante illa pōt hr̄i actus pcī venialis: vel actus indifferēs: quoꝝ neuter est act⁹ iustus nec rectus: sʒ opʒ ꝙ rectitudo qua formalr̄ actus dr̄ rectus precise insit dū actus inest: immo forte nō inest imediate voluntati sed ipsi actui ⁊ mediāte illo volūtati q: voluntas natā est imediate recipe habitū ⁊ opationē. iustitia aūt actualis neutrū horū est. sed tm̄ est cōditio q̄dā ipsius act⁹ puta conformitas eius ꝓpria ad suā regulam. Istud aūt esset manifestius si actus nō esset raptim transiens: sed idē aliquādiu manens q: sicut motus ꝓ prima pte sui pōt esse velox: ⁊ idē ꝓ scd̄a pte sui tardus ex q̄ sequit̄ ꝙ nec velocitas: nec tarditas oīno sunt idē motui: ita posset actus pri⁹ elici conformiter regule recte: et idem actus cōtinuatus etiā posset elici postea nō cōformiter illi regule: ⁊ ita esset actus ꝓ priori pte rectus et ꝓ posteriori nō rectus. Sed q: actus raptim trāsit vel si manet: manet cōmuniter cū eo sua rectitudo nec idē manens mutat̄ a recto in nō rectū: nec sibi recto pro priori pte succedit alia ps nō recta iō nō ita manifesta est dr̄ia act⁹ ⁊ sue rectitudinis. ¶Cōcludit̄ tm̄ ista differētia modis p̄dictis et p hoc etiā ꝙ relatio nō cōsequēs necessario naturā fundamenti non est omnino eadem fundamēto: nūc autē rectitudo nō necessario consequit̄ naturā actus: iustitia etiā actualis ⁊ si primaria sit p̄cise in actu volēdi tm̄ scd̄a vel secūdaria pōt esse in actu impato p act⁹ volēdi q: ⁊ ille hʒ rectitudinē ꝓpriā licet dependentem a rectitudine actus volēdi. ¶Qñ igit̄ dr̄ ꝙ iustitia non est nisi in volūtate: verum est de iustitia habituali que est rectitudo ꝓpter se seruata vt diffinit Ansel. seruatū eñ ꝓprie conuenit habitui vel magis extēdendo verū est de iustitia actuali primaria: q: volūtas illā propter se seruat hoc est tenet in actu suo quem illa iustitia rectum elicit. ¶Si autem sit sermo de iustitia actuali secundaria illā opʒ dicere esse voluntatis non subiectiue sed cāliter tantū et ita adhuc de ista pōt aliqualr̄ saluari diffinitio illa iustitie q: illa est rectitudo volūtatis non vt volūtati formaliter inherens: sed voluntatis vt cause vel imperantis est etiam propter se seruata tanꝗ effectus voluntarie positus.

deli. ar bi. c. 8.

Ex isto sequunt̄ q̄dā correlaria p que etiā declarat̄ propositū. ¶Unum ꝙ manente eadē iustitia habituali sunt tot iustitie actuales q̄t sunt

actus eliciti quarū vna pōt esse intēsior alia si actus vnus cū maiori conatu eliciat̄ q̄ ali⁹ et si habitus maneret equalis imo act⁹ prior potest elici cū maiori conatu: ⁊ tūc hēbit iusticiā actualē itēsiorē corrn̄dēte intēsiōi sue ⁊ scđs actus potest elici cū minori conatu: lȝ certum sit q̄ tunc habit⁹ nō sit minor. ¶ Aliud q̄ singuli act⁹ mali habent proprias malitias actuales: q̄r sicut nati sunt habere proprias bonitates. quia cōuenientias vel conformitates siue eidem regule siue aliis sic singuli hn̄t ppias carentias. ¶ Aliud q̄ malitie eo modo differūt quo bonitates q̄ deberēt inesse si spē spē: si nūero numero: priuatiōes em̄ distiguūt̄ sicut habitus nati essent distigui puta surditas ⁊ cecitas suo mō differūt spē p̄uatiue sicut auditus ⁊ visus spē positiue ⁊ hec cecitas: ⁊ illa nūero p̄uatiue sicut hic visus ⁊ ille differūt numero positiue. ¶ Et hic ptȝ q̄ nō solū distinctio vitiorū phice loquēdo: sed etiā peccatorū theologice loquendo: ⁊ hoc specie: ⁊ numero: ⁊ etiā genere accipi potest non tātum per distinctionem cōuersionis: q̄r illa nec per se constituit nec etiā distinguit pctm̄ vt peccatum: sed accipitur ꝟm rōnē propriā huius priuationis que est formalis ratio distinguendi priuatiue sicut habit⁹ positiue. ¶ Apparet etiam quomodo vnū peccatuȝ est grauius alio siue intelligatur ꝟm distinctam specieȝ grauitatis siue ꝟm distinctā grauitatem: ⁊ in eadem specie: quia actus eo modo quo debet hr̄e bonitatem maioreȝ siue in spē siue intēsionis in specie: eodeȝ modo si caret bonitate debita, est peior priuatiue ⁊ si habeat conditionē aliquā positiuā repugnātem est prior contrarie. ¶ Tertio appet quomodo peccata possunt continuari infinitū in damnatis ⁊ tn̄ natura non consumetur: nec habilitas naturalis siue quodcūq̄ aliud in natura. nam nulla creata natura p̄t naturā intellectualem vel aliquid naturale in ipsa corrumpere: ⁊ si posset diminuere posset aliquando destruere totaliter illaȝ. ¶ Similiter effectus contingens alicuius cause nō necessario concomitat̄ suā cām. igr̄ oppositum talis effectus vel alicuius conditionis in ipso non destruit vel diminuit talem cāȝ malitia autem in actu priuatio aliq̄ in illo quod est effectus cōtingēs volūtatis. igitur nihil diminuit de ipsa voluntate. ¶ Quid. ergo adimit peccatum additum peccato? cum secundum Augustinum in enchi. intantum sit malū quātum adimit de bonitate? ¶ Respondeo: malitia actualis i aliquo actu elicio non adimit bonum qđ sit̄ secū inest ptȝ. nec opȝ q̄ adimat bonū qđ infuit: q̄r (vt dictū est) prius actus raptim trāsiens nō mutat̄ de bono in malum. ¶ Si aūt intelligatur p bonum qđ infuit habitus gratuitus qui adimitur peccando hoc non potest intelligi de quocunq̄ peccato: quia secundum peccatū non adimit illum: q̄r iam adēptū fuit: nec primū pctm̄ ex per se rōe sua magis ademit illud q̄ scđm q̄r tunc pctm̄ primū esset simplr grauius scđo: q̄r maius bonū adimeret ɔtingit autem quādoq̄ q̄ secundum sit grauius prio ⁊ ita natum esset adimere maius bonum ⁊ ita per se adimit bonuȝ il

Y

Aa

doctrina singular̄

c. 10. ⁊ 11. vi. 6. c. l. 12. đi. Bb

lud actuale.adimeret etiā p se bonum habituale si inesset.adimit igit pctm ḡnaliter illud quod deberet inesse sicut in ceco nato cecitas adimit visum nō qui infuit sȝ q̄ debuit inesse: ꝛ ita dicit Aug. 11.super Gen.32.de angelo peccāte ꝙ cecidit nō ab eo quod accepit: sed ab eo qd̄ accepisset si deo subdit voluisset ꝛ si in infinitū adderet pctm pctō q̄dlibet adimeret bonitatem propriā que deberet inesse: nec est inconueniēs in vno bono finito virtualr̄ ꝯtineri sicut infinitos effectus successiue eliciendos: sic ꝛ infinitas rectitudines eorundem. ¶ Ad aliud de auersione auersio a fine pōt intelligi actualis nolitio ipsius finis ꝛ pȝ ꝙ nō ōis peccās auertit isto mō cū forte frequēter peccās non actualr̄ ꝯsideret finē: vel si considerat non illū in se ex malitia respuit. ¶ Alio modo pōt intelligi auersio nō sic formalis.sed quasi virtualis que pōt poni acceptatio aliqua volūtatis incopossibilis volitioni finis saltē efficaci vl' ꝯsecutioni finis: sicut qn̄ volūtas vult oīno aliq̄d inordinatū ꝛ deordinās a ꝯsecutione finis.puta aliq̄d ꝯ̄ preceptū diuinū sine cuius obseruatione possibile nō est consequi finem adhuc isto modo intelligēdo auersio est solius volūtatis. ¶ Tertio modo largius pōt dici auersio quecūq̄ malitia separās a fine efficaciter volēdo vl' ꝯsequēdo: ꝛ talis malitia pōt esse in actu voluntatis impatoꝛ: qꝛ cū impare actū sit malum non stat voluntatē efficaciter velle finem vltimū: nec etiā ꝯsequi ipm̄ Sicut igit referibilitas vel quasi ordinabilitas ad finē pōt dici cōuersio: sic inordinabilitas pōt dici auersio: qn̄ igit accipit ꝙ non est nisi vna auersio i actu interiori ꝛ exteriori.verū ē duob⁹ primis modis intelligēdo: immo nō est talis auersio nisi in actu interiori ꝛ si sic intelligat ꝙ auersio sit formalis rō in pctō negādum est imo sufficit illa inordinabilitas. act⁹ impati: que posset dici auersio tertio mō dicta. ¶ Qd̄ etiā additur ibi de libidine si libido intelligat eē improba volūtas: hoc est imoderatū velle libido nō est formalr̄ in oī pctō: sȝ vel formalr̄ vl' causalr̄ ꝯcurrit ad pctm̄. Si igit libido vel cupiditas debet eē conuertibile cū pctō opȝ extēdere ista nō tantum ad actū interiorē voluntatis inmoderatum.sed etiā ad actum imperatum.

Dd

De scdo in isto articulo scȝ de imputabilitate pȝ ex distinctione posita in scd̄o articulo: qꝛ si stricte accipiendo solū illud dicat imputabile qd̄ est immediate i ptāte volūtatis: pȝ ꝙ solū velle vl' nolle est imputabile. ¶ Si autem imputabile generalr̄ dicat illd̄ quod est simplr̄ in ptāte volūtatis sic act⁹ impatus ꝓprie est imputabilis: qꝛ ꝛ si nō sit immediate in ptāte volūtatis: est tn̄ mediate actu volēdi: q̄ actus nō solū ꝭm se est in ptāte volūtatis: sȝ etiā vt principiū actus exterioris: qꝛ voluntas potest per interiorē ponere illuȝ exteriorē: exemplū: seruus ex precepto dn̄i occidit.illa occisio imputatur dn̄o qꝛ in ptāte sua erat actus serui: lȝ mediate. ¶ Et si arguitur sicut prius ꝙ ille nō ē imputabilis nisi mediante isto. ¶ Rn̄deo ex hoc sequitur ꝓpositum ꝙ illius ꝛ istius est alia imputabilitas. Idē eñ non est me-

dium nec rō mediādi respcū sui p sius ꝛ pt idē declarari sicut prius de ꝓpria bonitate: qꝛ q̄uis termi‑nus sit idē tñ in diuersis funda‑mētis sunt diuersi respectus ad eūdem terminū. actus ille et iste sunt diuersa fundamenta. igit lꝫ imputabilitas ꝯueniat istis i or‑dine ad eandem volūtatem tñ il la erit alia sicut est alia cābilitas vel aliud subiacere potestati cāe lꝫ cā sit eadem.

Ad primū argumentū principale volūtariū pōt dici illō qō est sub‑iectiue in volūtate vel illō qō est volūtatū: vel illud qō est impatū a volūtate. ¶ Primū nō facit com plete q̄ aliqd sit volūtariū qꝛ ha bitus pōt eē in volūtate: ꝛ tñ non voluntarie volūtas hꝫ illū: qꝛ tri stitia est in volūtate subiectiue. ¶ Scdm dꝛ volūtariū participati ue: qꝛ acceptatio ei⁹ vt obiecti est volūtaria. ipm em̄ magis diceret volitū q̄ volūtariū: volūtarium ei ꝓprie qō dꝛ ē in ptāte volunta tis ꝛ sic dꝛ tertio mō: ꝛ sic act⁹ ex‑terior ē volūtari⁹: sicut act⁹ inte‑rior simplr nō tñ est eque pmo. sꝫ illo psupposito. ¶ Uolūtariū ergo dꝫ dici illud qō est cāliter a voluntate ꝛ hoc eliciēte vl' impe rāte. lꝫ p prius dicat volūtariū illud qō ē elicito q̄ qō est impe ratū. ¶ Cōcedit ergo maior intel‑ligendo voluntariū generalr: et sic minor est falsa. ¶ Ad proba‑tionē minoris dico q̄ lꝫ actus ex terior sepatus ab actu interiori: hoc est sine illo positus inesse nō sit volūtarius: et hoc qꝛ effect⁹ re motior nō dꝛ volūtarius nisi po nat inesse pre actū interiorē q̄ est effectus ꝓpinquior: tñ qñ actus exterior coniungit cū interiori. ꝛ ex illo ꝓcedit tunc ille exterior vt distinctus hꝫ rōnem volūtarij. et distinctā: qꝛ voluntariū mediate actus aūt interior nō sic est volū tarius: sed immediate.

Questio. XIX

Conseqūnter q̄rit de depēdē‑tia nāe assumpte ad v̄bū. Utrū i xpo vnitas nāe hūane ad v̄bū sit sola dependētia natu re assumpte ad psonā vbi. Argui tur q̄ nō talis est ibi vnitas que sufficit ad verificādū predicatio‑ne nāe de psona iuxta illud pmo de tri. 13. talis fuit illa vnio que deū faceret hoiem: ꝛ hoiem deū Nūc āt sola dependētia nō vide‑tur ad hoc sufficere qꝛ depēdens nō predicat semp de illo a q̄ depē det quod pꝫ in ꝓposito natura ei assumpta dependet a natura: nō tñ pr est homo. igr̄ est ibi aliqua alia vnitas q̄ dependentia natu re humane ad v̄bum. ¶ Contra discurrēdo p omnes modos vni‑tatis nō videt posse ibi alia vni‑tas inueniri.

Hic tria sunt videnda. ¶ Primo q̄s modus vnitatis sit hic ponendus. ¶ Scdo inquiret qualr ipa vnitas sit possibilis q̄ tum est ex pte psone assumentis ¶ Tertio qualr est possibilis q̄‑tum ex pte nature assumpte.

De primo creditur est naturaꝫ hu‑ A manā psonalr esse vnitaꝫ verbo. Uiō in Jo. 1. Uerbum caro factum est enchy‑ridion vbi caro sꝫ Augustinum pro ho mine ponit ꝛ hoc expsse habet in c. 33. symbolis diuersis. ¶ Ex isto in‑

fertur hec cõclusio q ibi est ordo siue dependentia nature humane ad verbum: ꝯñtia probat: quia ois vnio vel est p informationem vel p aggregationẽ vel est vnio ordinis: ⁊ ne sit altercatio de perfectionibus essentialibus vel de proprietatibus notionalibus vel aliis que dicunt vnita i deo intelligo de vnione que est realr distinctorũ. ¶ Hic aũt nõ põt poni vnio p informationẽ: q: verbũ nõ est potentionale nec informabile. nec actus informãs naturam humanã. ¶ Nec ẽ hic tm̃ vnio p aggregationẽ: q: sic verbum hz vnionem ad naturã meã vel pr ad naturã assumptã: ⁊ gñalr q̃dcũq distinctũ ad aliud simplr distinctum. nec illa vnio aggregatiõis: vt pz sufficit ad vnitatem psone. ¶ Restat igr tertia vnio. s. ordinis. Ordo aũt est posterioris ad prius ptz aũt q verbũ nõ hz rõnẽ posterioris respectu nature igit econuerso natura hz p se ordinẽ posterioris respectu verbi: ⁊ ita dependentiam. ¶ Probat ẽt ꝯñtia: q: vnio nature ad verbum importat relõnẽ realẽ nõ ex pte verbi: igit in natura assũpta tm̃ ois aũt relo realr nõ mutua nec eqparantie vel est quedã depẽdẽtia: vel reqrit depẽdentia relati ad illud ad quod refert. ¶ Ulterius qualis sit illa depẽdentia nature ad verbum. cõcludit ex quodã credito isto. s. q solus filius est incarnatus: ex quo seqt q natura illa non est vnita cuilibet persone in trinitate: sed soli filio ex quo sequuntur tria. ¶ Primũ q ista dependẽtia nõ est proprie causati ad cãm: q: fm Aug. 5. de tri. 14. ad creaturam pater ⁊ filius ⁊ spũs sanctus sunt vnũ principium. ¶ Secundum vero est q ratio formalis terminandi istam dependentiã nõ est aliqd cõe tribus personis: q: in quocunq est illud qd est formalis rõ terminandi aliquã dependentiam: et hoc prius naturalr q̃ dependẽtia sit terminata ad ipm depẽdet depẽdẽs: si igit rõ terminãdi eẽt cõis tribus personis tota trinitas terminaret: qd falsum est. ¶ Hic dr q̃ lz sit aliqd cõe toti trinitati. tñ alio mõ est vna psona q̃ in alia ⁊ pro tãto posset esse in vna rõ terminãdi lz nõ i alia. ¶ Cõtra hoc in habendo illud qd est cõe tribus personis nõ est aliqua distinctio nisi pertinens ad originem puta q prima persona hz illud a nllo secunda ab vno tertia a duobus Sed ista differentia non facit q vna persona terminet depẽdẽtiã nature: ⁊ nõ alia: quia illa differẽtia esset oino eadem etiam si nulla persona fuisset incarnata: siue quelibet: siue quecũq sola persona: puta si pater solus fuisset incarnatus. ¶ Tertium sequit ex isto. s. q rõ formalis terminandi istã dependentiã nature: est entitas psonalis psone verbi: hoc pbatur q: realis vniõis est aliqua entitas realis formalis terminus siue rõ terminãdi: quecũq autem entitas: gñalissime loquendo de entitate: vel est entitas essentialr siue nature vel est entitas hypostatica siue personalis quãdo: est in nã intellectuali de qua loquimur pbatum est aũt q rõ terminãdi istã dependentiã nõ est entitas nature siue essentie in deo. igitur erit hypostatica ⁊ breuiter ista dependentia nõ est ad aliqd cõicabile vt per se terminum vel per se rõnem terminandi: sed est ad aliquid incõicabile. siue incõ-

Margin: B; vari. li. 5. q. 1.; C

municabiliter subsistens vt tale sicut est natura dependentis vt cōicabilis vel cōicate. ¶Sic ptʒ primum.s.ꝙ vnitas siue vnio nature humane ad verbū est quedam dependentia vel consistit in depēdentia tali scilicet nature vt cōicabilis ad aliqđ subsistens incōicabile. ¶Contra.vnio eiusdē rōnis posset esse ad personam patris.ergo haberet terminum formalē eiusdē rōnis:sed entitas hypostatica est alterius rōnis in ꝑsonis.igiť ꝛc.¶Respondeo.diceretur ad hoc sicut diceretur de cōitate eius qđ est ꝑsona in diuinis q: si ponať aliqua cōitas realis ꝑsone ad tres ꝑsonas posset concedi cōis ratio terminādi eadem: non tamen propria.

De scđo articulo principali videndum est qūo sit possibile ex ꝑte termini:qūo.s.hoc subsistens incōmunicabile vt tale pōt terminare dependentiā:hoc autē pōt aliqualr declarari sic. Si repugnaret sibi dependentiam terminare. ℣Aut illa repugnantia esset per hoc ꝙ est illud subsistens siue persona. ℣Aut per hoc ꝙ est ꝑsona diuina. ℣Aut per hoc ꝙ est hec persona que.s.sola ponitur terminare dependentiā: sed ꝓpter nullum istorū repugnat isti ꝑsone:quod ꝓbatur dupliciter. ¶Primo sic. independenti non repugnat terminare dependentiā:ꝛ si habeat propriam independentiam non repugnat sibi esse terminum proprium depēdentie.nunc aūt verbum ꝙtum ad entitatē suā etiā personalē est independens:ꝛ hoc independētia sibi propria.igitur nullo istorum trium modorū repugnat sibi terminare dependētiam.probatio minoris.cui formaliter repugnat omnis imꝑfectio: ei formaliter repugnat omnis dependentia:ꝛ qđ est formalis ratio repugnantie respectu vnius: et respectu alterius.hoc patet.q: dependētia vel est formaliter imperfectio:vel oīno habet necessario imperfectionē annexā. Nunc autem filio ratione proprietatis hypostatice repugnat formaliter omnis imperfectio.ita ꝙ ista ꝓprietas est ipsi filio formalis ratio repugnātie:nihil eñ ponitur in diuinis ex natura rei quin sibi precisissime cōsiderato repugnet quecūꝗ imꝑfectio:alioquin precise quātū est de se possibile esset sibi aliquā imperfectionem cōpetere:ꝛ ita posito ꝙ illa imperfectio cōpeteret adhuc ipsa posset manere ipsa:et si ipsamet manet est intrinseca deo:igitur possibile esset aliquam imperfectionem esse intrinsecā deo: quod est impossibile. ¶Contra istam rationem obijcitur primo contra maiorem:quia si independentia concluderet posse terminare dependentiam:igitur independētia talis concluderet posse terminare talem depēdentiam:cōsequēs est falsum:sicut patet in multis.primo in substantia ꝛ accidēte.quia omnis substātia est independēs independētia accidentis ad subiectum:ꝛ tamē non omnis substantia potest terminare dependentiam accidentis cuiuscunꝗ ad subiectū.℣Sicut lapis nō pōt terminare dependētiam sapiētie. ℣Consimiliter patet de dependentia totius ad partes: q: multa sunt quibus repugnat depen dere tali dependentia que est totius ad ꝑtes.nec tñ possunt ter-

minare talē depēdentiā: sicut est quodcūq; simplex qd nō est totū nec pars. ¶ Patet etiam de independētia causati ad causam: quia angelus est indepēdens a quocūq; causato: vt a cā: non tñ pōt terminare quodcūq; causatū. ¶ Apparet etiā cōmunissime de ꝓprietate de qua est propositū: q2 proprietas personalis cū sit oino independēs ꝭm hoc posset terminare oēm depēdentiam creature ad deum vt causati ad causam: et hoc ꝭm quācunq; rationē causalitatis. qd ē manifeste falsum: q2 ꝓprietas in ꝑsona nō est formalis rō causandi: sed aliqd cōe tribus. vt dictū est supra per Aug.

5. trin. 14.

¶ Respondet igitur ad maiorē: q; lz independenti rōne sue independentie nō repugnat q; ipsum terminet dependētiam alterius: tñ independentia non sufficit ad hoc vt sibi cōueniat terminare. sz opz q; habeat prioritatē vel ꝑimitatem essentialem respectu illius qd depēdet ad ipm: q2 dependētia est posterioris essentialiter ad prius essentialiter: oportet etiā q; habeat perfectionē aliquā respectu cuius depēdens sit imperfectum. Et ad ꝓpositū entitas hypostatica nō hz prioritatē essentialem respectu creature: q2 ordo essentialis est ꝑ se inter eēntias: distinguēdo essentias ꝯ entitatē hypostaticā. forme eñ. i. quiditates rerū se habent sicut numeri: entitas etiā hypostatica non est simplr perfectū vel simplr perfectio: put dictū est in qōne de hoc mota: per idē negaret minor: q2 si aliqd esset rō repugnantie respectu cuiuscūq; imperfectionis ipsum esset pfectio simplr. si igit entitas hypostatica nō tñ perfectio simplr: sequitur q; ipsa nō est formalis ratio repugnādi omni imperfectioni: et per ꝯñs nec per ipsam hz ꝑsona formalr propriā independentiā.

8. me. t. c. 10.

q. 5.

¶ Ad ista ad primum. dependentia pōt duplr distingui. ¶ Uno mō formalr siue quasi specie ꝭm rationē distinctā formalem dependētie. ¶ Alio mō quasi materialr ꝭm distinctionē ipsoꝝ depēdentiū. ¶ Et hoc duplr. ¶ Uel in eodem ordine. ¶ Uel in alio: ⁊ alio. ¶ Prima distinctio requirit in termino rōnē formalem terminādi aliam ⁊ aliam vel eandē quasi illimitatā virtualr s. vel eminēter cōtinentē: tales rōnes formales distinctas. ¶ Scda distinctio non requirit distinctionem nisi eorū q̄ dependēt: et qñq; ista distincta sunt eiusdē ordinis qñ. s. eque imediate vel eque mediāte depēdent ad idē: qñq; sunt alterius ordinis: qñ. s. vnum dependet mediate: ⁊ aliud imediate: lz igitur ista ꝓpositio sit falsa indepēdens tali dependētia pōt qualēcunq; dependentiā terminare: ⁊ ista etiā independens dependētia tali pōt dependentiam cuiuscūq; depēdentis terminare et tñ vr̄ ista ꝓbabilis: q; indepēdens tali depēdentia pōt alicui⁹ depēdentis talē depēdentiā terminare vel priorē: ⁊ hoc vel imediate vel saltē mediate: ⁊ ista ꝓbabilior simplr. Indepēdēs pōt cuiuscūq; depēdentis vel saltem alicui⁹ dependētie aliquā depēdentiam terminare. ¶ Et istarū duarū ꝓpositionū ꝟitas appareret si ista esset nota q; q̄cūq; entitas quacūq; alia vel est ꝑ se prior vel posterior: ⁊ ista vr̄ posse haberi ex conexione entium: ⁊ vnitate eoꝝ siue vniuersi: q̄ vnitas est or=

T. cō. 52. ꝛ se quēti.

dinis ſm phm. 12. meta. videretur enim illa entitas incōnexa cū alijs que non haberet per se ordinē prioris nec posterioris. ¶Qn igitur arguit. si independentia ꝛc. vno mō posset negari ꝯñtia: q: si independēs tali independentia non possit terminare talē dependentiam hoc ē ppter aliqd annexū sue independētie q̄ est limitata: ꝛ ideo pōt habere aliquā imperfectionem annexā s3 hec ratio non tenet de independente simplr: q: in tali saltē nulla est imperfectio. ¶Aliter etiā deficit illa ꝯñtia: q: non op3 q talis independentia cōcludat tale3 terminationē. nisi independentia simplr acciperet in antecedente: sic q indepēdentia simplr ꝛ oimoda concluderet posse terminare oēm dependentiam: sed hoc nō fuit acceptum: s3 solūmodo q independens oino posset aliquā dependentiam terminare. hoc ēm sufficit ad propositum: q: per viam diuisionis sequitur cum illud indepēdēs de quo est sermo. s. persona vel entitas psonalis nō possit terminare aliquam dependētiam q̄ est causati vel mēsurati vel aliam hmōi q possit terminare istam q̄ est nature vt est cōicabilis ad aliquid vt incōicabiliter existens. ¶Aliter posset concedi ꝯñs ſm intellectum prius expositū. s. q independens tali depēdentia, alicui⁹ taliter dependentis vel priori dependentia dependētis pōt dependentia terminare. Per hoc p3 ad illas instantias ibi positas. ¶Ad primā q: substantia illa pōt aliquam dependentiā alicuius accidētis terminare. puta illius qđ natum est sibi conuenire. Et esto q esset aliqua substātia non susceptiua alicuius accidētis: sicut est natura diuina: illa tñ pōt terminare aliquā dependentiā priorem q̄ sit ista puta alicuius causati prioris ipso accidente: et sic mediate terminat dependentia3 ipsius accidentis. ¶Ad secūdam de toto. ꝛ de partibus per idem: q: simplex qđ nec est totum nec pars non pōt terminare depēdētiam totius ad partes: sed potest terminare dependentiā priorem q̄ sit illa q̄ est totius ad partes. ¶Et si queras: quā dependentiā terminat angelus respectu ignis que dependet a partibus suis? ¶Rñdeo illam dependentiam q̄ est minus nobilis ad magis nobile in ordine essentiali naturarum. ¶Per idem ad tertiā: q: angelus terminat depēdentiā cuiuscunq3 nature inferioris: ꝛ hoc mediate vel immediate: illam quidē que ē ſm ordinē essentialē quiditatū: ꝛ illa est quodāmō prior dependentia illa q̄ est effectus a causa efficiēte: imo hec vr̄ oino prima: ꝛ hic pōt assignari. cōiter conuenire cuilibet independenti respectu illius respectu cuius dr̄ independens. ¶Ad quartā independens oino bene vr̄ q necessario possit aliquā dependentiā terminare: q: non vr̄ aliter cōnexione3 habere cum alijs entibus: s3 non op3 q qualēcunq3 dependentiā possit terminare: q: illam que requirit in termino perfectionem simplr cuiusmodi est dependentia causati ad causam non terminati nisi sit perfectu3 simplr: pōt aūt esse indepēdens si sibi repugnet imperfectio l3 sibi nō conueniat simplr perfectio: q: entitas hypostatica vt talis non est perfectio simplr nec tñ omnis talis ē

+ i. alicuius prioris cati depend., vel ... immed. ... terminarit talem depend., illa ... med. ...

imperfecta. ¶ Per hoc excludit respōsio ad maiorem: q2 independenti oino nec rōne independentie sue nec rōne alicuius sibi anneri pōt repugnare gñaliter terminare quācunq3 dependētiam. ¶ Et cu3 tāgitur q ad hoc vt terminet requirit q sit prius essentialiter: pōt dici q ꝓprie loquendo de prioritate essentiali que. s. est rōne essentie vt distinguit cōtra entitatē hypostaticā sic vna est prioritas triū personarū: sed extendēdo prioritatē essentialem ad prioritatem per se: ꝛ hoc respectu cuiuscūq3 entitatis siue quiditatiue siue hypostatice pōt antitas ꝑsonalis in diuinis dici prior essentialiter: vel magis ꝓprie ꝑ se prior quocūq3 causato. Et isto scōo mō accipiendo prioritatē necesse est vt omnem dependentiā terminans sit prius eo qd̄ dependet. non aūt primo modo accipiēdo prioritatem: nisi tm̄ qñ est dependentia causati ad causam vel aliqua similis depēdentia: puta causati posterioris ad causatum prius: vel cause vnius ad aliam causam: vel mēsurari ad mēsurā. ¶ Et cum d2 q sole forme hoc est qditates se habent sicut numeri quo ad hoc q in eis solū attenditur ordo essentialis: nō igit in entitate hypostatica. ¶ Potest distingui de dependentia essentiali: q2 quedā est simplr essentialis que est rōne essentie in vtroq3 extremo. vbi. s. fundamentū ratiōe essentie dependet ꝛ terminus rōne essentie terminat. Et isto mō est depēdentia essentialis creature vt causati ad deū vt ad causa3. Alio mō pōt dici essentialis tantum ex parte fundamenti cui sc3 essentia est ratio dependendi: sed nihil rōne essentie terminat. sed rōne entitatis distincte ab essentia puta hypostatice. ¶ Et cū additur q terminās dependētiam op3 esse ꝑfectum: l3 hic possit distingui q ꝑfectio sicut ꝛ entitas equiuoce ꝯuenit entitati quiditatiue ꝛ hypostatice: tamē ꝓprie perfectio nō vr̄ conuenire nisi entitati quiditatiue: q2 entitas hypostatica nō est ſm quam aliqd formaliter ꝑficitur: sed ſm qua3 recipit ꝑfectionem. vel saltem de terminatur ad ꝑfectionem receptā. Et ſm hoc negāda esset illa ꝓpositio: op3 q terminās dependentiā sit ꝑfectu3. sufficit enim q sibi repugnet iperfectio qualis cōuenit dependētie. ¶ Et per hoc p3 ad illud qd̄ dicitur ꝯ minore3 quia perfectionē non extendēdo sed ꝓprie accipiendo neganda ē ista ꝓpositio q si aliquid sit ratio repugnantie respectu cuiuscunq3 imperfectionis ipm est perfectum vel perfectio simpliciter: quicqd em pōt realiter esse idem simplr̄ ꝑfecto: ipsum non potest esse aliquo modo imperfectum. ꝛ tamen non op3 q quodcūq3 tale ſm rationem suam formalem sit simpliciter perfectum.

Nota pūctū subtilissimu3

Secundo pōt propositum sic declarari: aliqua est in entibus depēdentia nature cōmunicabilis inquantum cōicabile ad suppositum cui cōicatur. ꝫ in illa dependentia status est ad incōicabile vt terminās talē dependentiam antecedens declaratur. q2 aliqua natura h3 ꝓprium per se suppositum sicut est natura substantialis: ꝛ ibi est identitas realis nature ꝛ suppositi: nec est depentiātia nature ad aliqd extrinsecum: vt

eius suppositū:⁊ aliqua natura ꝓpter eius imperfectionē suppositum ꝑ se habere non pōt:et per ꝯn̄s non pōt sic intrinsece terminari:ſ; requirit suppositū extrinsecum:sicut natura accidētis requirit suppositū substātie ad qđ vltimate eius dependētia terminatur tanq̄ ad suum suppositū: ⁊ hoc per accidēs:q: suppositum per se habere nō pōt; tali autem supposito ꝑ accidēs nō est natura per se idē:q: natura ⁊ tale suppositu; sunt alterius gn̄is:ſ; est ibi aliqua vnio supplens(vt possibile est)vicem idētitatis:illa est actualis dependētia nature:⁊ ex ꝑte suppositi actualis sustētatio nature vel terminatio depēdētie eius sic ꝙ illam naturā dependere ad illud suppositum est ipsam cōicari ipsi tanq̄ suo supposito: sicut pōt habere suppositū:quia nō pōt per se habere suppositu;: sicut substantia:ſ; tm̄ ꝑ accidēs. ¶ Cōsequētia principalis ꝑ;:q: cum suppositum sit ꝑ se aliquid incōmunicabile dependētia nature vt cōicabilis ad suppositu; erit ꝑ se ad incōicabile:⁊ ita cum persona diuina sit verissime incōmunicabilis:immo si sola ꝑ aliquod positiuū incōmunicabilis vt dicitur in tertio articulo nō repugnabit sibi ex parte sui terminare dependentiā nature vt cōicabilis tāq̄ suppositum eius nō per se vel intrinsecum:sed tātum extrinsecum: ⁊ alterius nature.

¶ Diceretur ꝙ nulla natura pōt dependere ad ipsum vt ad suppositum extrinsecū: q: nō pōt informari per accidēs aliqua natura: sicut suppositū substantie informatur accidēte:⁊ ꝓ tanto est suppositū ꝑ accidēs nature accn̄tis.

¶ Preterea.diceret ꝙ depēdētia accidentis est ꝑ se ad singulare; substantiā:nō aūt ad suppositū vt suppositū.s.quātum ad illud quod suppositum addit vltra rōnem singularis:q: illud nō videt esse nisi negatio:negatio aūt nō est ratio terminādi aliqua; depēdentiam. ¶ Confirmatur:q: natura singularis assumpta verbo eodem mō terminat depēdentiā accidētis sicut terminaret si non esset assumpta: sed assumpta nō h; rōnē propriā suppositi:igitur quādo nō est assumpta ratio suppositi nō est ratio ꝑ se terminādi.

¶ Nec potest dici ꝙ quando est assumpta. dependētia accidētis qđ sibi inheret terminatur ad ꝑsonam assumentē:q: dependētia accidentis est inherere:accidens aūt nature assumpte nō inheret persone assumenti. ¶ Ad primū dici pōt ꝙ sufficit hoc habere ꝙ non sit repugnātia a parte incōmunicabilis ꝙ sit terminus alicuius dependētie:an aūt aliqua natura alia ab illa que est ꝓpria ipsius incōmunicabilis possit dependere ad ipsum incōmunicabile:de hoc in sequenti articulo. ¶ Qđ aūt tangitur ꝙ incōicabile terminās depēdentiā nature extrinsece op; esse informabile a tali natura:sicut substantia informatur accidente dependente ad ipsam. ¶ Rn̄deo qn̄ accidēs inest substātie sunt ibi due habitudines:vna forme ad informabile: ⁊ illius extremū est substantia vt receptiua talis forme:⁊ vt potentialis saltē potētialitate ſm̄ qđ. Alia est habitudo accidētis vt depēdētis ad substātiā vt ad qua; dependet:et illius extremum est substātia vt essentialr̄ prior acci

dente naturalr posteriori. ¶ Prla habitudo nō pōt esse alicui⁹ nature ad verbū: qꝛ illa requireret imꝑfectionē in ꝟbo: qꝛ aliquam potētialitatē. ¶ Scdō pōt esse: qꝛ illa non requirit in ꝟbo: nisi ꝑ se prioritatem que nō repugnat sibi respectu cuiuscūqꝫ nature create. ¶ Hic ptꝫ illud dictū: deus est respectu cui⁹ ōis substantia creata est quasi accidēs: qꝛ etsi habitudinē accidentis ad substātiam que est forme ꝺm quid ad informabile non possit substātia creata hr̄e respectu dei: tn̄ habitudinē nature cōicabilis extrinsece: ⁊ posterioris pōt hr̄e respectu persone diuine qualem habitudinē hꝫ etiā natura accidētis respectu suppositi substantie. ¶ Ad scdm pōt dici ꝙ substātia singularꝭ est incommunicabilis prout incommunicabile opponit̄ vniuersali ꝙ est cōicabile plurib⁹: sꝫ nō ꝑut incōicabile excludit oēm cōicabilitatē tā cōis ꝗ forme: ⁊ hoc tam forme ꝑtialis que dꝛ cōicari materie iformate ꝗ forme talis: puta q̄ditatis vel nature que dꝛ cōicari supposito ꝑticipāti: sic inqꝫ incōicabile nō cōuenit omni singulari: sed solū illi qd̄ non est alicui forma altero duoꝝ modoꝝ ⁊ tale est illud qd̄ est vltimatū habēs formā vel ens ꝑ formā ita ꝙ nihil hꝫ ipm̄ tanqꝫ formam siue principiū quo essendi: et tale est suppositū: lꝫ igit̄ accidētis dependentia termineť aliqualr ad substātiā singularē: tn̄ nō est vltima terminatio nisi ad singularēꝫ vt incōicabilem: qꝛ dependētia que est in cōicari nō videť hr̄e statum nisi ad incōicabile: qꝛ si est dependentia ad singularē cōicabilem: cū illa sit rō essendi ei cui cōicať. non est dependētia adhuc terminata vltimate: nisi ad illud cui cōicabile cōicatur. ¶ Nec tn̄ itelligo ꝙ cōicabile terminās dependeat ad incōicabile: ⁊ ꝑpter hoc cōicabile non vltimate terminat sed illud ad qd̄ ipm dependet: qꝛ nō est verū substātiam singularē cōicabilem dependere ad suppositū substātie: sed est ibi vera idētitas singularis cōicabilis ⁊ suppositi: sed ꝓ tāto qd̄ dependet ad singulare cōicabile vltimate dependet ad cōicabile: qꝛ cōicabile est alicui incōicabili ratio essendi: ⁊ qd̄ dependet ad illud quod est alicui ratio essendi dependet vlterius ad illud cui ipsum est rō essendi: incōicabile aūt nō sic est rō essendi alicui: ⁊ iō qd̄ depēdet ad ipsum nō oportet vlterius dependere ad aliq̄d quasi hn̄s esse per ipsum. ¶ Non igitur vltimate terminať depēdētia accidētis vt communicabilis nisi ad suppositum substātie: vt incōmunicabilitate subsistens ⁊ sustētans ipm ⁊ est ista ad aliquid extra totum genus depēdentie talis que est incōmunicari: quia est ad incommunicabile. ¶ Et cum arguit̄ qd̄ rō suppositi vltra substātiā singularēꝫ nō addit nisi negationē. ¶ Rn̄deo. si hoc verum sit: tamen illa negatio prius conuenit substantie singulari quā terminare dependentiam accidētis: nec est inconueniens aliquam negationem imperfectionis prius cōuenire alicui ꝗ aliquod posterius dependere ad ipsum: sicut prius cōuenit homini non esse irrationale ꝗ esse album: quia negatio illa statim sequitur affirmationē que includitur in ratione hois etiam si nunquam tale accidens cōpeteret

cõpeteret vel cõpetere posset homini. ¶ Et cum dr negatio nõ est rõ terminãdi. ¶ Rñdeo. vltimate terminare duo dicit. s. terminare et sic terminare q nihil vlterius terminet. Rõ igit terminandi est aliqd positiuum: sed rõ istius q terminatio sit vltimata: est illa negatio: qd scz terminãs non est cõicabile. si enim esset cõicabile. tunc adhuc vlteriꝰ terminare depẽdẽtiã illud cui ipm cõmunicaretur. Exẽplũ. si accidẽs dependeret ad aliud accidẽs sicut fm aliquos color ad superficiẽ: eius depẽdẽtia nõ vltimate terminaret ad superficiẽ: sed ad illud cui superficies est forma: et esto. q non depẽderet ad illud cuius est forma: sed tãtummodo esset sibi rõ essendi: adhuc vltimata dependẽtia esset ad illud cui supficies est forma. ¶ Ad ɔfirmationez posset dici: q accñs nature assumpte etc.

Q

Varr. li. 3. q. 1. Th. I 3. scri. disti. 1 q. 6.

Tertio fm aliquos declaratur ꝓpositum sic. Persona diuina eminenter. cõtinet pfectionẽ omnis suppositi causati: igit potest supplere vicez cuiuscunq in sustẽtãdo illã naturam quã posset tale suppositũ sustentare. ¶ Preterea. quelibet natura creata est in potentia obediẽtiali respectu persone diuine igitur psona diuina põt sustentare quancũq. ¶ Prima ratio videtur deficere: q etsi persona diuina rõne essentie contineat virtualiter quancũq entitatẽ creatã: tñ nõ videtur virtualiter continere rõne proprietatis personalis aliquam entitatẽ creatã: q pari ratione contineret quanlibet: et ita proprietas psonalis esset formaliter infinita: cuius oppositum ostensum est in questione de hoc mota. ¶ Preterea. si proprietas personalis contineret virtualiter oẽs entitates creatas videtur q posset esse ratio formalis creandi creaturas. cuius oppositũ dictuz est in quadam alia qstione. ¶ Secunda etiã ratio videtur deficere q potẽtia obediẽtialis creature respicit omnipotentiã creatoris et illa est communis. igitur illa sustãtatio per quã filius per omnipotentiã sustẽtat naturã istã est cõmunis tribus. illã aũt sustẽtatio que est persone vnita est propria filio. nõ igitur per hoc q est naturã esse in potẽtia obediẽtiali persone concluditur ipsam posse naturã sustentare hypostatice vel suppositiue: sed tantum posse sustentare causaliter. s. effectiue. ¶ Contra conclusionẽ istius articuli arguitur primo: q vnio realis habet terminũ realẽ. que igit sunt simpliciter idem in re sunt idẽ in terminando talem vnionẽ ꝓprietas et essentia sunt simpliciter idem in re. igitur sicut vnum terminat. sic et reliquum terminabit. ¶ Item ad relatiuum vt relatiuũ non depẽdet aliud a suo correlatiuo. igitur ad verbum vt verbũ non depẽdet natura humana q solus pater est correlatiuum. ¶ Ad primum dicẽdum q formalis distinctio relationis ab essentia sufficit ad hoc q proprietas posset dici formalis terminꝰ vnionis realis et non essentia. tamen ratio videtur efficax contra ponẽtes idẽtitatem realẽ: et formalem essentie: et proprietatis constituentis personam. ¶ Ad scdm dici potest vno modo negando antecedens. nã alius est depẽdere ad relatiuũ vt correlatiuũ: et dependere ad ipm verbum relatiuũ. Maz

q. 8.

R

S

licet natura humana assumpta a verbo diuino dependeat ad ipsum tanq̃ ad verbū. nō tñ dependet ad ipsum tanq̃ correlatiuum. ¶ Aliter potest dici q̃ natura assumpta dependet ad verbū: sed nō proprie vt ad relatiuū: sed vt ad incōmunicabile subsistens: et sic neganda est consequentia.

De tertio articulo certū est s̃m Dama. 57. q̃ verbū assumpsit naturā in athomo: hoc est singularem et tñ nō habētē personalitatē propriam: q: illa non posset stare cū assumptione in vnitate persone verbi. si aūt ppria singularitas nature personabilis esset formaliter ppria personalitas eius: nō posset illa eē sine ista. ¶ Propter qd̄ opz videre quo formaliter et cōpletiue natura creata sit persona nata in seipsa vt ex hoc pateat si potest ipsa carere ppria psonalitate: et personari: etiā psonalitate extrinseca. ¶ Est aūt dubium an psonalitas ppria sit formaliter per aliquid positiuū? et videt̃ q̃ sic: q: negatio nō est primo incōmunicabilis. negatio em̃ q̃ntū est de se posset cuicunq̃ cōpetere tantūmodo igitur est incōicabilis pp̃ter incōmunicabilitatē positiui ad qd̄ ipsa consequitur: et ita primū incōmunicabile est positiuū: pprietas psonalis est primo incōmunicabilis: q: est ratio formalis cōstituēdi incōmunicabile. s. personam. Preterea. negatio non est primo propria alicui enti: sed tātū pp̃ter hoc q̃ sequitur aliquā affirmationē ppriā. proprietas autē psonalis est primo propria illi cuius est. igit̃ &c. ¶ Preterea. qd̄ excludit imperfectionē ipm est perfectū: vel saltem aliquod positiuū: nūc aūt dependere ad psonā extrinsecā est imperfectionis. igit̃ psonalitas propria q̃ excludit formaliter illam dependentiā est aliq̃d positiuū. ¶ Cōfirmat̃. pp̃ter hoc em̃ ponitur q̃ singularitas nature est per aliquid positiuū: q: excludit imperfectionē que est diuidi: vnde singulare dr̄ indiuiduū: hoc ē in plura indiuisibile. a simili in pposito psonali in se excludit depēdere ad personā extrinsecam. ¶ Sed contra Dam̃. c. 55. Nihil em̃ eor̃ q̃ plantauit in nr̃a natura de⁹ verbū a pn̄cipio psalmās nos defecit: sed oīa assumpsit. totus em̃ toti vnit⁹ est mihi vt totū toti tribuat qd̄ est inassumptibile: est incurabile. vult dicere igitur q̃ quecunq̃ entitas positiua in nostra natura est vnita verbo. ¶ Et q̃ hoc sit possibile de quacūq̃ pbat̃ rōne: q: q̃cūq̃ nature est simplr̃ in potētia obediētiali ad dependēdū ad psonā diuinā. Si ergo esset aliqua entitas positiua qua natura esset in se personata. Illa entitas esset assumpta a verbo: et tunc natura nr̃a i xp̄o eēt psonata simul duplici psonalitate. qd̄ est impossibile. Quia si creata. igr̃ p illā est formaliter incōicabilis alteri persone: et p ɔ̃ns persone verbi non cōicatur. et ita in ipso nō personat̃. ¶ Preterea si aliqua entitate positiua eēt natura formaliter persona creata. igitur verbū non posset deponere naturā assumptā: nisi vel illa maneret nō psonata: qd̄ videtur inconueniēs: vel oporteret q̃ daret̃ sibi de nouo aliqua alia entitas qua etiā haberet personalitatē creatam. s3 hoc est impossibile. Illa em̃ nō posset esse entitas

Li. 3. c. 11. a. l. 90.

Lib. 3 c. 9. q̃re in fonte.

accidētalis: q: accidēs non est rō formalis psonandi substantiam Nec posset esse aliq̄ entitas substantialis: q: nec materia nec forma: nec substantia cōposita: quia quecunq; talis si daret nō maneret natura eadē q̄ prius: q: haberet aliam materiam vel formā vł entitatem substantie composite. ¶ Pōt igit dici q nostra natura est personata personalitate creata non aliquo positiuo tanq̄ rōne formali: q: vltra singularitatem non inuenitur aliqua entitas positiua qua singulare completiue sit incōicabile: sed tm singularitati superaddit negatio cōicabilitatis siue dependētie que est in cōicari. Pōt aut intelligi triplex negatio cōicabilitatis siue depēdentie. sicut em possumus intelligere dependentiā actualē potētialē et aptitudinalem. sic possumus intelligere negationem actus dependendi: ⁊ negationē possibilitatis dependēdi: ⁊ negationē aptitudinis ad depēdendū. ¶ Prima negatio est nuda siue sola. ¶ Secunda est cū repugnātia ad actū. ¶ Tertia est cum inclinatione apposita siue aptitudine contraria. Exēplū. pmo mō superficies si esset sine colore oino esset non alba: q: haberet solā negationem albedinis. Scdo mō angelus est non albus: quia sibi repugnat albedo. Tertio mō lapis est non sursum q: in lapide est negatio aptitudinis ad sursitatē cū inclinatione ad non sursitatem sicut ad suum oppositum. ¶ Ad ppositū loquēdo de dependētia ad hypostasim extrinsecā: et specialr diuinam de qua modo loqmur. sola negatio actualis dependentie nō sufficit ad hoc q aliqd dicat in se personatū vel persona: q: ala Petri habet talē negationē: ⁊ tñ non est persona. ¶ Scda negatio non inuenitur in natura creata personabili: q: nulli tali potest oino repugnare depēdere ad psonā diuinā: immo q̄cūq; entitas positiua in tali natura est in potētia obedientiali ad depēdēdū ad ipam. et pñs illa negatio nō cōstituit psonam creatā. ¶ Tertia etiam negatio non sufficit: q: illā hz natura assumpta: ipa em cū sit eiusdem rōnis cū mea natura hz aptitudinē eiusdem rōnis: ⁊ ita hz aptitudinē ad subsistēdū in se: ⁊ non hz aptitudinē ad dependēdū ad psonā extrinsecā: nec est inconueniens possibilitatē esse sine aptitudine: q: ad formas supnaturales. et si sit potentia aliqua in susceptiuo: non tñ pprie aptitudo: q: illa nō est pprie nisi ad formā naturaliter pfectiuā. ¶ Ad personalitatē igitur propriā siue creatā oportet concurrere duas negationes: primā ⁊ tertiam. ita q tertia est quasi habitualis necessario conueniēs nature cui ɔuenit: siue sit psonata in se siue in persona aliena: sz alia negatio. s. actualis depēdētie supueniens isti negatiōi cōplet psonalitatē ppriā. ¶ Ad illa igit q̄ pbāt q personalitas ppria est formalr per aliqd positiuū ad oia simul est vna rñsio q nulli simplr repugnat esse cōicabile: nec tanq̄ cōicabile depēdere nisi ibi sit simpliciter proprium aliquod positiuū qd sit rō repugnantie cōicabilitatis: et dependētie. Tamē cōicari ⁊ depēdere pōt fm quid repugnare alicui per solā negationē: q: dum negatio illa inest: affirmatio nō potest inesse: sed non propter hoc

est simplr impossibile affirmatio nē inesse: nisi illō cui talis negatio inest eēt necessaria rō q talis negatio ꝯsequeretur: ꝛ tūc negatio esset simplr ꝓprias: alias non esset nisi ꝺm quid ꝓpria. Simili cū modo ꝓpria ē alicui negatio sicut ipsi repugnat opposita affirmatio. Sola ꝑsona diuina hꝫ incōicabilitatē primo mō: q2 entitatē aliquā intrinsecā simplr propriā: ꝑ quaꝫ sibi repugnat posse cōicari. Natura aūt creata licet i se subsistat: nō tn̄ aliqd hꝫ intrinsecū ꝑ qō impote sit eandē depēdere. et ideo sola persona diuina hꝫ ꝓpriam personalitatē completam: natura vero creata personata in se nō hꝫ: q2 nō hꝫ repugnantiam ad posse dependere: sed tn̄ ad actū dependere: et hoc ꝺm qd .s. dū sibi inest negatio dependentie actualis. ¶ Ad formaꝫ igitur prīe rōnis dico q incōicabile simpliciter qō .s. importat repugnātiam ad posse dependere nō cōuenit primo negatiōi siue alicui rōne negationis: nec talis incōmunicabilitas est in creatura etiā in se ꝑsonata: sed tn̄ incōicabilitas ꝺm quid .s. repugnantia ad cōicari: ꝛ hoc stāte illa negatione depēdentie actualis: ista autem incōmunicabilitas ꝺm quid nō requirit entitatem positiuam simplr incōicabilē: sed tn̄ entitatē positiuā receptiuā negationis depēdētie actualis: sed incōicabilitas simplr si alicui negationi conueniat hoc nō est. nisi quia illa cōsequitur entitatem positiuam simpliciter incōmunicabilem. ¶ Per idem ad aliā maiorem de dependentia concedo q si alicui repugnat posse depēdere. hoc est propter aliquaꝫ perfectionem vel rationē positiuā: sed illa repugnantia nō est in creatura: sed sola negatio depēdētie actualis. Exēplū accidenti separato non simplr repugnat ihērere vl posse inherere sꝫ ꝺm qd dici posset ei repugnare inherere ꝑ q̄to q stāte illa sepatione non pōt silr stare cū hoc qō inhereret. ¶ Consilr ad illud de ꝓprio dico q incōicabilitas simpliciter est simplr propria illi cui conuenit sic incōicabilitas. incōicabilitas aūt ꝺm quid nō est ei ꝓpria: sꝫ tn̄ sic q soli illi ꝯuenit.

De scdo igitur in tertio articulo ꝑncipali videtur q nature humane repugnat dependere ad personam alienam vt substētantem ipsam. ¶ Primo q2 est natura substātialis. ¶ Scdo q2 non potest habere aliquid intrinsecuꝫ qō sit sibi rō taliter depēdendi. ¶ Tertio quia intrinsece siue idētice hꝫ rōnem nō dependendi tali dependētia. ¶ Et pmo sic arguit natura substātialis nō est nata dare supposito nisi esse simplr ꝛ ꝑ ꝯsequēs nō ꝑsupponit esse simplr: natura autem dependēs ad suppositū alienum presupponit in eo esse simpliciter q2 esse nature ꝓprie que prius cōuenit sibi q̄ꝫ ista natura dependens ad ipsum. Antecedēs ꝓbatur: natura substantialis est entitas simplr sicut accidentalis est entitas ꝺm quid: ꝛ qualis est aliqua entitas formaliter tale esse tribuit. sicut igitur natura accidentalis tribuit tantū esse secundum quid: ꝛ ideo ꝑsupponit ens simpliciter: ita natura substātialis dat esse simpliciter: ꝛ ideo non presupponit tale esse. ¶ Ex secundo arguitur sic omne dependens habet intrinsece aliquid

Aa

Est tn̄ 3. lordine.

qđ est sibi rō dependendi. natura humana non habet nec habere potest aliquid tale intrinsece: ꝙ sit sibi ratio dependendi tali dependentia. igit̃ ꝛc. ¶ Maioꝛ patet inductiue in dependentia causati ad causam in quocūq; genere cause. ¶ Et pꝛobat̃ ratiōe: qꝛ nisi in isto sit aliqua ratio depēdendi que nō est in illo nō magis istud dependet ꝙ̃ illud. Natura autē mea nō dependet a verbo tali dependentia. igitur nec illa assumpta magis depēdet nisi hēat aliquā rōnē depēdentie sibi intrinsecā: pꝛobatio maioꝛis. Non dependens non fit dependens nec ecōuerso: nisi sit aliqua mutatio mutatio aūt nō hꝫ ꝓ ꝑ se termino nisi aliquā foꝛmā absolutā: si igitur natura fit de nouo dependens aduenit sibi aliqua foꝛma absoluta que sit rō depēdendi: et talē ēt amittit vt terminū a quo mutationis: si fiat de depēdente nō depēdens. pꝛobatio minoꝛis. tum qꝛ natura illa posset deponi nullo absoluto coꝛrupto in ea: si autē haberet aliqđ absolutū qđ esset rō dependendi sibi pꝛopꝛia opoꝛteret illud coꝛrumpi qñ ipsa fieret nō dependēs. tū qꝛ nature eiusdē rationis cōpetit similis ratio depēdendi: ꝛ ad similē terminum vel eundem terminū quādo non est nisi vnicum natū terminare talē dependentiā. natura aūt xp̄i ꝛ mea sunt eiusdē rōnis: ꝛ mee non cōpetit aliqđ ꝙ sit rō taliter depēdendi ad verbū: qꝛ tūc mea violēter subsisteret in ꝓpꝛia ꝑsona. ¶ Et ex tertio arguit̃ sic pꝛopꝛia personalitas q̄ potest competere huic nature humane est realiter eadē sibi. igit̃ manente hac natura manet habēs hāc personalitatem. sed personalitas pꝛopꝛia est rō repugnantie ad sic dependere: igit̃ ꝛc. ꝓbatio antecedentis: qꝛ certū est ꝙ huic nature hūane singulari pōt cōpetere ꝓpꝛia ꝑsonalitas: illa aūt nō pōt esse aliud ab ipsa nec ei accidens qꝛ accidēs non est ratio personādi substantiā: nec pōt esse substātia alia ab hac natura: qꝛ nec substantia composita: patet enim ꝙ vna substātia composita non est ratio foꝛmalis personalitatis alteri substātie cōposite. nec potest esse alia substantia sicut pars qꝛ non maneret eadem natura cōposita nisi maneret eadē vtraq; pars substantialis.

Est tñ 2. in oꝛdine.

Potest dici ꝙ non est ponenda inter aliqua esse foꝛmalis repugnantia: nisi vel in rōnibus eoꝛū ꝓpꝛijs aliqua repugnātia includat̃ manifeste: vel necessaria rōne ꝓbet̃ includi vel sequi. Sed neutro modo est de natura humana ꝛ de depēdentia ad ꝑsonā alienā igit̃ ponendū est ꝙ talis dependentia nō est simpliciter impossibilis ꝙ̃tū est ex ꝑte fundamenti. ¶ Maioꝛ ꝓbat̃: qꝛ q̄dlibet ponendū est posse eē cuius nō pꝫ rō impossibilitatis. Cōsilr̃ q̄libet ꝯpossibile vbi nō apparet ratio incōpossibilitatis. ¶ Pꝛima ps minoris declarat̃ ex rōnibus istoꝛū de quibus est sermo. ¶ Ratio autē nature humane magis pꝫ. ratio aūt illius depēdentie de quo loquimur pōt circūloquēdo vel aliq̄liter describendo poni talis. depēdētia ē nature vt cōicabilis ad ꝑsonam pꝛopꝛiam ꝛ alterius nature, vt terminantē eius dependentiā. hec rō exponat̃. ¶ Pꝛimo illud qđ đꝛ vt cōicabilis: pōt vno

modo aliquid cōicari alicui sic ꝙ illud sit ipm qđ cōicatˀ:sicut vniuersale cōicatur singulari. Alio mode sic ꝙ illud cui cōicatur sit isto tāq̄ formali principio essendi. Et hoc dupl'r: vel forma partialis q̄ cōicatˀ materie informate ꝛ ꝯñter cōicatˀ cōposito cōstituto ꝑ ipsa3:vel vt.forma totalis sicut quiditas cōicatˀ supposito vt humanitas sorti. In ꝓposito intelligitˀ cōicabile tertio mō.s.ꝙ sic cōicatū sit forma totalis quā habens dicatˀ ꝟm eā esse formaliter tale.sed propriū suppositū nature dꝛ hoc modo tale ꝟm illā nō ꝓpter depēdentiā:sed magis propter per se idētitatē:sed ad suppositū nō ꝓpriū nō potest esse per se idētitas:sed illud qđ pōt ibi esse quasi supplens vicem idētitatis est perfecta dependētia nature ꝛ perfecta substētatio ex parte suppositi siue terminatio dependētie.tale autē suppositū : qꝛ est per se suppositum alterius nature:ꝛ istius nature dependentis nō est per se suppositū:ꝛ per se est prius eo qđ nō est per se:sequitur quod prius habeat naturā ꝓpriam q̄ȝ istam dependentē q̄ est sibi tanq̄ȝ natura aduentitia vel natura secunda. ¶ Et ꝙ nature humane nō repugnet talis depēdētia qualis dicta est pōt sic aliqual'r declarari:vt probatū est in scđo articulo:persona diuina potest esse prius terminus alicuius dependētie nō aūt dependētie q̄ est cāti [illegible] cām: nec breuiter cuiuscunq̄ȝ terminati ad aliq̄d rōne ꝑfectionis formalis in ipō.sed tm̄ illius que est nature vt cōicabilis ad incōmunicabile sustentans ipsam igitur talis dependentia est possibilis in aliqua natura.quia nō potest esse possibilitas terminandi dependentiā nisi in aliquo sit possibilitas dependendi:sed hoc nō magis repugnat nature humane q̄ȝ alteri. ¶ Preterea scđo qꝛ accidens dependet tali dependentia ad suppositum substātie cui inheret:nūc aūt l3 ibi coniungatur depēdere ꝛ inherere:tamē prior videtur esse ratio dependētie q̄ȝ inherentie:sicut in termino videtˀ esse prior ratio prioritatis essentialis propter quā terminat dependentiam q̄ȝ informabilis. vel susceptiui ꝟm quā terminat inherētiam. Si igitur intelligatˀ alicui cōuenire dependentia nature vt cōicabilis:et hoc sine inherētia non videtur cōtradictio sed talis est illa q̄ ponitur in proposito. ¶ Confirmatˀ:qꝛ ꝟm phm̄. 5.meta.quale vno modo dꝛ differētia substātie.igitˀ modus qualitatis non repugnat substantie. ¶ Tertio declaratur sic: accidēs pōt habere modū substātie: licet nō perfecte.s.ꝙ sibi repugnet dependere ad subiectū:tñ aliqual'r similē.s.in nō depēdendo actualiter sicut apparet in accidēte separato:pari ratione igitur videtur ꝙ substātia potest habere modū accidentis:licet nō perfecte.s.dependo:ꝛ inherendo subiecto tamē modum aliqualiter similem. s.in dependo actualiter ad suppositum alienum.

Cc

Nota hec ꝯ ola dilig'r.

2.t.8. physi.

Dd

t.c.19.

Ee

Ad illa autem q̄ addncta sunt in contrariū. Ad primū cōcedo ꝙ natura substātialis est esse substātiale:s3 nō ꝙ sit op3 ꝓmū esse suppositi habētis esse per ipsam nisi qñ illud est eiꝰ ꝑ se suppositū:qñ aūt est eiꝰ suppositū nō per se:sed ꝑ se alterius nature tunc per illā alteram

prius habet esse. ¶ Et cū accipit illud qd̄ dat esse simplr̄ non presupponit eē simplr̄ in eodē. ¶ Rñdeo aliqd̄ esse in se est eē simplr̄: et tñ supposito nō pprio nondat eē simpliciter oī mō. ¶ Ad scd̄m aliquid potest esse ratio dependētie dupliciter. ¶ Uno mō sic ꝙ ipsum necessario consequatur vł cōcomitetur dependentia actualis. ¶ Alio modo ꝙ licet ipm̄ necessario concomitetur aptitudo ad dependendum: non tamen necessario dependentia actualis: sed ipꝫ quantum est ex natura sua depēderet: ⁊ qñ est actualis dependentia cōuenit ſm ipsum vt primuꝫ fundamentū. ¶ Primo mō est dependentia creature ad deuꝫ quia necessario fundamētū depēdētie est in actuali dependentia semꝑ. ¶ Scd̄o modo est depēdētia causati ad causam scd̄am sine q̄ posset ipꝫ immediate cāri a prima: ⁊ ita posset ab illa scd̄a nō dependere actualiter: licet semꝑ haberet aptitudinē ad dependendū. Maior igit̄ rōnis vera est itelligēdo de rōne depēdendi nō precise primo mō: sꝫ indifferēter primo mō vel scd̄o nihil plus concludit probatio prima maioris inducendo de dependentijs causati ad cām. ¶ Scd̄a vero ꝓbatio ꝓbat ꝙ dependēs hꝫ aliquā rōnem dependendi quā nō hꝫ indepēdens qd̄ necessariū est intelligēdo ꝑ rōnē dependentie rōnē formalē dependendi. que est ipsa dependētia q: sine illa nō posset aliquid depēdere: sꝫ intelligēdo rōnē fundamentalem dependentie ſm quam inest dependentia sicut ſm albedinem similitudo nō opꝫ ꝙ illa rō sit magis in dependente q̄ꝫ in illo qd̄ nō depēdet actu: est tñ eque aptū ad dependendū. ¶ Exēpluꝫ accñs qñ est in subiecto nō magꝫ habet talē rōnē dependēdi ꝙ qñ ipꝫ est separatū: q: ipsamet natura est isto modo prima rō dependendi: nec opꝫ ad hoc ꝙ actu dependeat supaddi actu talis ratio dependēdi sed sola rō formalis. s. actualis depēdētia. ¶ Cōsimilr̄ hic de natura assumpta: ⁊ nō assumpta. ¶ Tertia aūt probatio videt̄ plus probare. s. ꝙ actu dependēs habeat semper rōnē dependendi fundamentalē: ⁊ hoc aliquā entitatem absolutam. ¶ Ad illā igit̄ propositionē cui illa probatio innititur. s. ꝙ oīs mutatio habet ꝑ per se terminum formaꝫ absolutā. Respondetur per interemptionē immo motus est ſꝫ vbi ⁊ ad vbi: nec tñ vbi dicit aliquam formaꝫ absolutam. Qualr̄ autem nō sit hoc cōtra phm̄. 5. phy. ⁊. 7. dictuꝫ est supra in quadaꝫ questione de corpore ⁊ vbi ⁊c. ¶ Minor principalis rōnis nō est vera eo modo quo maior est vera. s. intelligēdo indifferenter de rōne formali dependendi vel fundamētali ⁊ hoc necessario fundante actualiter vł saltem aptitudinaliter habet eñ natura assumpta rōnem formalē dependendi. s. ipsam dependentiam ⁊ rōnem fundamentalem: immo ipsa est proxima rō fundamentalis dependentie: licet non necessario consequat̄ ipsaꝫ talis dependentia actu. sꝫ aptitudine: nec plus ꝓbat prla probatio: q: si natura deponeret̄ nulluꝫ absolutū in ea corrūperetur: ⁊ ita no[n] habuit aliqd̄ absolutū quod eēt necessaria rō actu depēdēdi: sꝫ absolutum fuit proximū susceptiuū dependentie: et sine illa manere potest sicut sine respectu non ne=

Ff

q. 2. ar ti. 3. Idem aliqr̄. q. 13.

ceſſario cõſequente:põt manere fundamentũ abſolutum. ¶ Ad aliã ꝓbationẽ dico ꝙ licet nature eiuſdẽ rõnis habeãt aptitudinẽ ſimilẽ ad depẽdẽdũ:tamẽ nõ opꝫ ꝙ ſi vna actu depẽdeat ꝙ ſimiliter ⁊ altera:patet de accidente cõiuncto ⁊ ſeparato natura autẽ mea et ſi nõ actualr̃ depẽdeat ad verbũ depẽdẽtia ꝑdicta. ſ.ad ſuppoſitũ hypoſtatice ſuſtentãs tñ hꝫ aptitudinẽ ſicut natura illa aſſumpta hꝫ aptitudinem.

Ad argumentũ principale dico:ꝙ licet nõ oĩs dependẽtia ſufficiat ad verificãdũ predicationẽ depẽdẽtis de illo a quo dependet:tñ illa que eſt nature vt cõicabilis ad ſuppoſituꝫ vt hypoſtatice ſuſtentans eã ſufficit ad verificãdũ predicationeꝫ nature ſic depẽdẽtis de ſuppoſito ad qđ depẽdet:ptꝫ de accidente ſic dependente ad ſuppoſituꝫ ſubſtãtie de quo etiã predicat̃. et ſicut predicatio accidẽtis de ſubiecto licet ſit vera: non tamẽ eſt ꝑ ſe ſicut eſſet nature de proprio ſuppoſito:ita in propoſito nõ eſt predicatio per ſe nature humane de ipſo verbo.

Queſtio. XX.

Utrũ ſacerdos obligatur ad dicẽdũ miſſam ꝓ vno obligatus ẽt ad dicenduꝫ miſſam ꝓ alio ſufficiẽter ſoluat debitũ dicẽdo vnaꝫ miſſam ꝓ ambobus? ¶ Arguit̃ ꝙ nõ:q2 q̃ tenet̃ ad maius bonũ:nõ ſatiſfacit ſoluẽdo min⁹ bonũ.ſicẽ i ꝓpoſito:q2 due miſſe ſunt magẽ bonũ ꝙ̃ vna. vna ẽt miſſa ꝓ iſto eſt maius bonũ ſibi ſi dicat̃ ꝓ illo ꝙ̃ ſi dicat̃ ſimul ꝓ illo et alio. ¶ Cõtra.qui plus ſoluit ꝙ̃ illud ſit ꝓpter quod obligatur videt̃ abũdãter ſatiſfacere: ſed vna miſſa eſt maius bonũ ꝙ̃ ſint illa ꝓ quibus obligatur duobus:q2 bonũ miſſe eſt ex virtute ſacrificij. ſacrificiũ aũt eſt infinitũ ⁊ infinitis ſufficiẽs. Chriſtus enim qui offert in illo ſacrificio ſufficiens fuit quando offerebatur in cruce ad ſatiſfaciendum pro peccatis infinitis.ergo ⁊c.

Hic premittẽdũ eſt vnũ hoc.ſ.qđ probabile videtur ꝙ miſſa non ſolũ valet virtute meriti ſiue operis operantis: ſed etiam virtute ſacrificij ⁊ operis operati.¶ Uel nõ ſolum valet virtute meriti perſonalis ſacerdotis offerentis:ſed etiã virtute meriti generalis eccleſie:in cui⁹ perſona per miniſtrũ cõem offertur ſacrificiuꝫ alioquin miſſa mali ſacerdotis qui in illo actu non meretur perſonaliter:ſed demeretur:nulli valeret in eccleſia quod reputatur communiter inconueniens:⁊ rationabiliter.iuxta illđ Joã.6.Panis quẽ ego dabo caro mea eſt pro mundi vita.qñcũꝙ̃ eñ chriſtus vt ſummos ſacerdos offert.panis quem dat. i.caro eius eſt mundi vita.

¶ Ex hoc ſequitur ꝙ ad ſolutionem huius queſtionis tria ſunt vidẽda.¶ Primo ſi miſſa dicta ꝓ duobus tãtum valet iſti ſicut ſi pro eo ſolo diceretur.et hoc merito perſonali celebrãtis.¶ Secundo ſi tantum valet merito generalis eccleſie offerentis.¶ Tertio ſi iſte ſimplr̃ ſoluit debitũ vtriꝙ̃ cui obligatur.

Quere Bon. i 4. dis. 15. q. 2. ar. 1. q. 4. B

De primo est sciendū q inter opera meritoria oratio h3 magis rōne meriti applicabilis alteri: q2 ipsa de rōne sui est placatiua dei & recōciliatiua rei deo: & hoc illi9 pro quo p ipm: orantem specialiter offertur. ¶ Pōt aūt meritum vel specialiter orō in triplici gradu intelligi valere alicui siue pro aliquo. ¶ Uno mō specialissime & sic semper valet oranti qñ est in gra. ipse eñ h3 motum animi bonū & elicit opus bonum. Iste motus & illud opus nō sic sunt alterius pro quo orat sicut orantis. Nec pōt iste ordinata voluntate sic illud alteri dare: q non sit suū meritū: q2 magis tenet ex charitate diligere seipm q aliū immo forte ñ posset dare alteri sic quin istud esset pctm. ¶ Alio mō generalissime: & sic valet toti ecclesie. nec eñ d3 orans aliquē de ecclesia excludere: sed ex intētione habitualis oēs includere. ¶ Tertio modo. s. mō medio valet illi cui p orantem specialiter applicat. nō enim valet ei specialissime pt3 ex 1. membro sed nec precise valet sibi generalissime sicut cuicūq3 tūc enim frustra in ecclesia essent speciales orationes assignate alie p viuis: alie autem pro mortuis: & iterum pro viuis aliis & aliis: puta benefactoribus amicis & aliis vt patet in orationibus in missali Romano pro diuersis assignatis personis & statibus vel cōgregationibus. Frustra inquā eēnt iste specialiter assignate: quia nō plus valerent illis q generaliter cuicunq3 in ecclesia. ¶ Habet ergo articulus iste difficultatē specialiter intelligēdo hoc tertio modo. ¶ Et potest dici q vna missa

Merirū missē triplex qd notabis.

dicta pro duobus non tantū valet hoc modo isti quantum valeret si p eo solo diceretur. ¶ Quod ostendi pōt sic. merito finito fm plenā iustitiam adequate correspondet aliqd premiū determinatum ad certū gradum preter aūt bonu3 qd debetur ecclesie generaliter. & preter bonum qd debetur isti oranti specialissime (que duo semper includūtur in pmio debito orationi) accipio illud bonū qd virtute meriti ipsius orantis debetur medio modo ei pro q specialiter oratur illud est determinatū ad certū gradum virtute igitur istius meriti non debetur alicui isto modo medio aliquod bonū qd nō includitur in isto bono determinato. si ergo totum illud bonū detur isti tanq premiū modo medio debitum orationi. nullū bonū debitu3 orationi isti dabitur alteri: & per consequens si virtute istius meriti datur aliquod bonū illi vt debitū isti orationi mō medio sequitur q non totum bonū sic debitum dat isti. & c. ¶ Cōfirmatur q2 equali merito precise debetur equale bonū siue premiū: & hoc in quocūq3 modo debiti. s. generalr specialissime: & medio modo. Nunc autem ex equali deuotione celebrās h3 opus eque meritoriū loquendo de merito personali. cōtingit autem q eque deuote celebret quādo celebrat p isto spālr sicut quādo specialiter celebrat pro vtroq3 simul. ergo virtute eius meriti debetur precise equale bonum merito huius misse dicte pro vno: & merito illius dicte pro duobus. & si quando dicitur pro duobus debetur isti totu3 illud bonū equale: sequitur q virtute illius meri-

ti nihil debetur alteri. q: bonum qd daretur illi alteri: non includi tur in bono qd correspondet ade quate isti merito. ¶ Diceret ad maiorem q merito equali tã fm intensionem q̃ fm extẽsionem debet bonũ equale vtroq mõ nunc aũt qñ quis simul p duob⁹ orat licet sit meritũ equale fm inten sionẽ sicut qñ orat pro vno: tñ est maius fm extensionẽ: quia pluri bus applicat. et iõ debet bonum eque intẽsiue: sed maius extensi ue: q vtriq. ¶ Similiter respõde tur ad primam maiorem: q meri to certi gradus correspõdet vnum determinatũ ad certũ gradum ve rũ est vniformiter accipiẽdo vtro biq. s. fm intẽsionẽ: vel vtrobiq fm extẽsionẽ. sed licet meritum ad plures extendat: et p 9ñs premiũ pluribus debeatur: nõ tñ opz q I tẽsiue minuat: licet pluribus cõi cet. ¶ Hoc declarat primo sic. bo nũ spũale pportionatur spũi: et spũs est vbiq totus: et non p par tes cõicat. ergo bonum spũale cõi cat sine diuisione: et ita nõ dimi nuit: licet pluribus cõicet. ¶ Hoc etiã ostendit exẽplo: vbi tñ min⁹ apparet q̃ in proposito. Aliqua qdẽ corpalia de quib⁹ minus vi detur q̃ de spũalibus nõ minus tñ cõicãtur: et si pluribus cõicent patet de lumine cãdele similiter illuminantis plura illuminabi lia: et equaliter, sicut illuminaret quodlibet istorum p se. ptz etiã i vo ce q̃ equaliter simul immutat au ditũ quecũq multorum audientiũ sicut immutaret vnũ illorum solum. ¶ Confirmat tertio respõsio p au ctoritatẽ que habet de cõse. dis. 5. non mediocriter et quotatur ibi. Hierony. vbi inter alia sic habe tur. Cũ pro cẽtũ animabus psal mus vel missa d: nihil minus q̃ si pro vna qualibet ipsarũ dicere tur accipit. ¶ Põt dici q ista non impediũt rationes pri⁹ positas: q: vtraq minor istarũ rõnum est vera simplr tã fm extensionem q̃ fm intẽsionẽ: ita q p equali me rito nõ debetur fm strictam insti tiã bonum numerosius: sicut nec bonũ intẽsius: quia plura bona equalia equiualẽt vni bono ma iori intensiue: et hoc in omni retri butione iusta et cõmutatione. Si ergo merito equali non debetur maius bonũ fm intensionẽ: nec p 9ñs plura bona equalia fm ex tẽsionẽ: q: sicut ista si facerẽt vnũ facerẽt vnũ maius altero illorũ: ita sunt maioris valoris fm iu stitiã q̃ alterum illorum. ¶ Hoc confir matur: q: alioquin q̃ vellet orare p omnib⁹ aiabus in purgatorio intendẽs q singulis valeret mo do medio eque valeret cuilibet si cut si oraret pro vna. et tunc fm or dinatam charitatem deberet qli bet orare pro quocunq: q: debe ret impetrare bonũ plurib⁹ dum tñ hoc posset per eundem actũ si ne diminutiõe boni alicuius eo rũ. ¶ Dices q per modũ satisfa ctionis nõ tñ valet p pluribus si cut pro vno: q: pena debita non relaxatur nisi aliqd equalẽs sol uatur. ¶ Cõtra. tunc aliquis pos set impetrare primã gratiam pec catoribus quotcũq sicut vni: q: hic nõ requirit pene solutio: sed dei placatio et ipetratio boni ab ipo. ¶ Itẽ sicut plures pene equi ualent vni maiori pene et nõ rela xãtur nisi per opus satisfactoriũ maius vel per plura opa satisfa ctoria: sic videtur de pluribus bo nis impetrãdis q equiualẽt vni maiori. et iõ nõ nisi p plura bona

Prepo situs Equa. culus opi. lirius ponit 4. Pe tri de Tarã.

a. l. ma ior.

vel vnū maius bonū impetrant. Quare ēt non sufficit ad deletionē mali aliqd sicut sufficit ad impetrādum bonū. imo scdm videt maius. ¶ Cōfirmat etiā ppositū scdo: qz in amicitia humana dilectus p supplicationē suā meret maius bonū vni q̄ si supplicaret pro multis: nā pro vno exaudiretur vt tm̄ bonū impetret ei. qui si pro multis peteret vel nō pro oibus exaudiret. vel nō tm̄ bonum impetraret. 7 istud est fm iustam legē amicitie. ¶ Confirmat tertio qz volūtas nō videt efficacior vt est cā meritoria q̄ vt est cā eliciti ua vel impatiua: imo minus efficax: qz vt meritoria ē tm̄ cā dispositiua habilitās 7 disponēs ad actionē pncipalis agētis: vt aūt ē elicitiua vel iperatiua est cā principalis. sed volūtas vt est cā elicitiua vel imperatiua nō equalē effectū causat simul in quolibet multorū sicut in vno solo causaret. nec enim simul intēsa est amicitia ad quotcūq sicut esset ad vnum

Ca. 6. 8. ethi. nec voluntas eque perfecte intense iperat plures opationes potētiarū inferiorum sicut vnā minuitur enim intētio volūtatis plures actus inferiores imperātis. ¶ Cōsilr videt q volūtas minus bonū intēsiue mereatur qñ pluribus meretur. ¶ Et si dicas hoc verū est quādo deuotio minuit ex distractione circa plures. sed si deuotio sit equalis nō opz q minus bonum mereatur multis q̄ vni. ¶ Cōtra. distractio nō necessario concurrit ex hoc q pro plurib9 celebratur: qz nō oportet celebrantem pro multis tunc de eis actu cogitare. sed sufficit q ante recollegerit istos pro quib9 intendit specialiter orare: 7 intētionem suam talem deo obtulerit. extunc enim si tm̄ in cōmuni eorū memoriā habeat: hoc sufficit: qz deus oblationē 7 deuotionē suā pro illis acceptat. pro quibus ordinauit prius se velle offerre. 7 in isto casu verū est q propter multitudinē attentio actualis ad singulos minuit: qz nō est ad eos nisi in cōi: sed deuotionez que est motus mentis in deū nō opz minui. Exemplū non minus deuote celebrat quis de omnib9 sanctis q̄ de vno sancto: qz si minus distincte attendat ad quenlibet: tñ attētio ad totā cōitatem sufficit ad deuotionē nō tñ equalem sed maiorē q̄ sufficeret attētio ad vnū eorū: nisi forte ad illū in quo eminenter est illud qd est rōn deuotiōis ad oēs: q est solus deus trin9: sic qñ orat pro multitudine siue cōitate indigente: vt ipetret sibi bonū quo idiget maior cōpassio pōt hri: 7 ita maius desideriū impetrādi illud quo indiget q̄ si pro vno indigente oraretur: 7 ita nō minuit ibi deuotio lz minuat attentio actualis 7 distincta. nō ergo minus bonū tūc impetrat singulis ppter diminutionē deuotiōis. sed propter hoc solū q merito suo correspondet aliqd bonū certū. 7 hoc in quocū q eodē gradu. s. credendū illi cui valet spālissime vel illis quibus valet gñalissime. vel etiā illi vel illis quibus valet medio modo. et per ↄñs in isto tertio gradu in quo loquimur si ē minor intēsio est minor intēsio vnicuiq. ¶ Ad illa in ↄtrariū. Ad primū de spiritu dico q spūs 7 si extēsiue nō diuidat. tñ numeralr spiritus a spiritu distinguit. sicut eñ singulorū corporū aiatorum singule aie:

et ille habẽt bonitatẽ naturalem magis extẽsiue ꝙ vna ex eis. imo equiualẽtẽ bonitati magis intẽse ſm illud. 7. tri. 6. vel. 24. plus aliquid sunt duo hoies ꝙ vnus hõ. Et ꝑ hoc distinguit pluralitas in diuinis a pluralitate i creaturis: quia plus aliquid sunt hic duo ꝙ vnũ. nõ sic ibi. vñ subdit. nõ maior est pr̃ ⁊ fili⁹ simul ꝙ solus pr̃: bonitatis ẽt plures spiritnũ sunt maioris valoris: ⁊ iõ requirunt plura bona vel vnũ maius bonũ propter qđ retribuant. nõ eñ qui orãdo meret viuificare vnũ mortuum: eadem ratione eque meret viuificationẽ quorũcũqꝫ mortuorũ. Ita dico ꝙ bonũ spirituale cõicatur sine diuisione quãtitatiua. ſm extẽsionẽ tñ cõmunicat cũ distinctione. s. aliud alteri. ⁊ ita requirit distinctũ meritum ꝑpter qđ reddat: ⁊ hoc dico equale intẽsiue. ¶ Contra. saltẽ bonũ spũale non cõmunicatur per partes. ergo si virtute huius misse debet bonũ vtriqꝫ tanquã vnũ totale premiũ. illud nõ reddet ꝑ partes sic. s. ꝙ ps dabit vni et pars alteri. ¶ Cõfirmat: qꝛ qui spũm recipit totũ spũm recipit. ergo similr̃ qui aliqđ bonũ spũale recipit: recipit ipm totũ. ¶ Rñsio augustini. 6. de tri. 8. In his q̃ non mole magna sunt idẽ est maius esse quod melius. duo vero bona equalia sunt meliora altero. ergo in eis est maior bonitas. maius aũt lꝫ nõ possit actu diuidi. tamẽ ꝫ plura parua sibi equalia. sicut licet celum nõ posset actu diuidi: tñ toti equantur plura parua ꝙ medietati ⁊ in illis paruis est distinctio. ⁊ pro illo vno magno licet in se indiuisibili: tamen diuisibili: vel magis distinguibili in equiualentia. possent illa multa reddi. sic hic tanto merito debetur adequate tantũ bonũ: illud in se diuidi nõ põt. sed tñ illi equiualere possunt multa bona minora. ⁊ ita ipm põt diuidi in valore dum pro ipso diuersa bona minora distincte reddant. nõ ergo illud bonum spirituale realiter per partes datur. sed datur in multis bonis minoribus: que respectu illius boni habẽt partialẽ valorẽ. ¶ Ad confirmationem. si possibile esset eundem spiritum distribui multis in valore: sicut hic est possibile de bono reddendo virtute orationis: vnicuiqꝫ minus bonũ daretur: ⁊ forte etiam realiter spiritus minus cõmunicaretur: si transcenderet suum susceptiuũ proportionatũ. sicut forte aia non eque viuificaret corpus quantũcunqꝫ cresceret. sed passo ꝑportionato eque cõmunicat in ꝑposito receptiuũ proportionatũ bono illi qđ est reddendũ pro merito est vna persona: et qđ datur illi datur non ꝑ partes. ¶ Contra exẽpla ista prius posita instat ꝑ alia exẽpla qꝛ nõ eque possum portare duo eq̃lia sicut vnũ. ¶ Si dicat ꝙ in mouẽdo localiter nõ eque põt agẽs in plura ⁊ pauciora: tñ in alterãdo potest ⁊ hoc qñ illa plura sunt agẽti eque approximata. ¶ Dico ꝙ aliqui motus sunt tales quib⁹ necessario totum simul ſm oẽs sui partes mouet: hoc est non prius vna pars ꝙ alia: sicut est motus localis. ⁊ de hoc intelligit. 5. met. cõtinuum est illud cuius motus vnus ſm se. vnus aũt cuius indiuisibilis. indiuisibilis aũt ſm tẽpus. si eñ moueret vna pars cõtinui. alia non mota: solueretur

F. T. c. 8

continuitas. ¶ Alius est motus quo nõ est necessario totũ s3 oẽs partes simul moueri: vt est alteratio. Mobile etiã aut intelligitur illud quod est adequatu3 virtuti mouentis vel agẽtis. ita.s. q non posset simul mouere maius: aut aliqđ mobile minus tali adequato. Est ergo aliqua differentia inter motum localẽ ⁊ alios motus q: semper totũ cõtinuũ fm se totum est mobile adequatum mouenti: ita q nõ aliqua pars eius sine alia est mobile adequatum. In motu aũt alteratiõis aliqua pars ipsius mobilis põt esse mobile adequatũ mouẽti tante virtutis: sic q simul nõ mouebitur nisi tãta pars. S3 vtrobiq3 immo in motu general'r: veru3 est q ab isto mouente nihil simul mouet nisi suum mobile adequatu3 vel qđ includitur in illo. ⁊ dico inclusum in illo real'r sicut aliquid ei⁹ vel equiualenter sicut minus qđ etiã nõ est pars maioris põt dici includi in eo ⁊ sic illud qđ põt simul mouere illud mobile tanq̃ adequatum. nõ põt simul aliud mobile maius mouere: nec etia3 cũ isto aliqđ aliud. põt tñ simul mouere duo mobilia q̃ simul iũcta nõ excederẽt mobile adequatum: ⁊ de talib⁹ verũ est q nõ minus mouent plura q̃ pauciora: q: nõ minus mouet mobile sibi simpl'r adequatum q̃ mobile minus ipso: q: tũc illđ nõ esset oĩno adequatũ intelligo adeq̃tum: nõ sic q mouẽs fm totũ conatu3 sui possit illud mouere: sed sic q cu3 quãtocunq3 modico conatu põt ipsum mouere. tale mobile oĩno subiaceret tali mouenti: ⁊ mobile oĩno subiacere mouenti põt dici ipm mobile oĩno adequari passiue ipsi agẽti. Taliter celum fm phm est mobile adequatũ intelligẽtie: q̃ ⁊ si nõ possit mouere maius tñ posset min⁹. ¶ Ad exẽpla illa dico q passi pportionati agẽti põt quelibet pars eque perfici: ita saltẽ q vna nõ minus perficit si alia pficiatur q̃ si sine illa perficeret: q: cũ totũ est pmo pportionatũ agenti: iõ pluralitas partiũ q̃ includunt in isto toto non ipedit pfectionez actiõis in oẽs: sicut nec in totũ includẽs eas: s3 si vno passo proportionato adderet aliud passum: illud nõ oporteret eque perfici ab agẽte: sicut si solũ recipet actionẽ agentis. hoc p3 in illis exẽplis lux eñi ⁊ son⁹ ⁊ similia quantũ est de se multiplicant se sperice passum. & pportionatum tali agenti quãtũcũq3 sit paruũ cũ tñ sit sphericu3 includit partes: ⁊ ille q̃ sunt partes eiusdẽ spere circũstãtis lumen eque illuminabũtur. hoc est tñ illuminabitur mediũ fm vnam diametrũ eiusdẽ spere circa candelam sicut fm aliã: sed si accipiatur alia spera remotior a cãdela ambiẽs primam speram acceptam circa candelam: illa non eque illuminabitur sicut pma. qđ ergo dr q eque illuminãtur plura illuminabilia sicut vnu3: verũ est qñ illa plura sicut partes eiusdẽ illum[in]abilis adequati. puta qñ sunt contenta in eadẽ spera siue intra eandem sperã respectu illuminãtis vt centri accipiẽdam. In pposito autẽ duo illi p quibus oratur nõ sunt per se partes vni⁹ quod sit susceptiuum adequatum boni reddẽdi virtute orationis. sed vtrũq3 p se est susceptiuum adequatum. ¶ Cõtra. q secũda spera minus illuminatur q̃ prima: hoc est q:

2.ce. t. c. 71. ⁊ alibi.

G

Inductio non tabil.

scda est remotior a luce. nō autē qr simul cū scd̄a alia .s. prima illu minat imo secundā nullū lumen reciperet nisi prima simul illumi naret . ergo non min⁹ recipit hoc vnū passum: qr aliud simul recipit: sed qr ipsum est remotius ab agente. In ꝑposito non est talis remotio sed tantum distinctio re cipientiū. ¶ Rn̄deo. duo mobilia posse eque approximari eidem mouēti necessario concludit illa mobilia partialia esse contenta .s. realr̄ vel equiualenter in vno mo bili adequato qd̄ semper est ima ginari spericū circa centrū ipsius agentis: ꝛque etiā sunt in eadem spera hoc est intra distantiā eiusdē axis illa eq̄ mouentr̄ ꝛ alia non eque cū illis. ¶ Ad auctoritatem Hieronymi gl. ponit ibi duplicē rn̄sionem. vna est referens hec ad ipsum celebrantē: vt sit sensus. ni hil min⁹ accipit supple pro ipso celebrante: qr siue pro vno siue ꝑ multis dicatur: semper valet spe cialissime celebranti. ꝛ equalr̄ qn̄ est eque dispositus. ꝛ eque ordina te facit hoc qd̄ facit hoc est eque celebratur pro multis qn̄ ꝑ mul tis: ꝛ pro vno qn̄ pro vno . ¶ Alia rn̄sio glo. est ibi referens ad casuȝ in quo loquitur: ꝙ .s. non minus valet vna missa dicta pro centum animabus cum cordis hilaritate q̄ȝ si pro quolibet vno diceretur cuȝ anxietati. Premittitur eīm ibi sic. Melior est .5. p̄s. decantatio cū cordis puritate ac serenitate ꝛ ēt spirituali hilaritate. q̄ȝ toti⁹ psal terij modulatio cuȝ cordis anxie tate ac tristitia. Et tunc subditur illud quod adducendum est cuȝ ergo pro centum ꝛc. ꝛ hoc secun dum fuit forte spāliter s̄ȝ intētio nē beati Hieronymi volentis loq̄ ad consolationē manachorū. ꝙ si ꝑ multis tenerent orare: tn̄ non oportet tot plalmos legere: quia vergeret in fastidiuȝ: sed melius satisfit illis si pro eis dicātur pau ciores et cum hilaritate . melius etiam valet dicenti si potest stare cum obligatione eius.

De secundo articulo princi pali tria sunt vidēda. ¶ Primo si in ptāte sacerdotis sit applicare certe personē bonum qd̄ debet ec clesie vel alicui in ecc̄lia virtute sacrificij. ¶ Scd̄o si sacerdos pōt il lud bonum applicare pro libito voluntatis sue. ¶ Tertio si valet isti eq̄ qn̄ applicat sibi ꝛ alijs: sicut si sibi soli applicaretur. ¶ De p̄mo videt ꝙ nō: qr instr̄m nō h̄ȝ virtutem applicādi actionē vl̄ ef fectū actiōis agētis eīm principa lis est applicare virtutem ꝛ actio nē. Nūc aūt sacerdos quātuȝ ad virtutē sacrificij est mere instr̄m qr organū inanimatū. licet enim sit organū viuū quantum ad me ritū personale in celebrando: qr sic mereri est eius inquātū i se vi uit vita gr̄e. tn̄ quantum ad illud bonū qd̄ debetur virtute sacrificij. est organum precise ratione ordi nis: ꝛ eque prouenit effectus iste virtute sacrificij. etiaȝ si minister in se non viuat vita gr̄e . ergo ꝛc. ¶ Scd̄o sic . bonū qd̄ nō debetur isti nō habet iste ius alij assignā di vel applicandi. sed bonum qd̄ debet virtute sacrificij non debet sacerdoti inquantū celebrās: sed tm̄ ipse est nuncius offerens peti tionē ecclesie: ꝛ bonū qd̄ virtute sacrificij debetur nō sibi debetur qr eadē esset virtus sacrificij si ip se esset in mortali pctō. ¶ Dico tn̄ ꝙ in ptāte sacerdotis celebran

tis est aliquo mō applicare virtutem sacrificij. qđ ꝓbatur duplici auctoritate Augustini in ench. 89. vel. 77. Non est negandū defunctorū aīas releuari cū pro illis sacrificiū mediatoris offertur ergo offerens pōt applicare illis sacrificiū: ⁊ ille ꝑ hoc poterūt releuari. ¶ Idē in sermone de cathedra sancti petri. Ostēdam inquit qua rōne animas defunctorū iuuare possunt: adhibeant pro eis sanctorū ꝑces: ⁊ sacerdotali eos prosecutione domino cōmēdent. Iuuāt ergo anime per hoc ꝙ sacerdos pro eis applicat virtutē sacrificij. ¶ Ad hoc etiam est congruentia vna: q: vbi in domo aliqua aliqđ bonū est distribuēdū diuersis ꝯm eoꝝ exigentiā vel indigentiā. rationabile est ꝙ dominus domus nō immediate singulis distribuat. sed talis distributio alicui vel aliquibus certis ministris in domo cōmittat. Ita videmus regulariter in familijs ordinatis. Eque ergo vel magis dꝫ ita esse in domo dei que est ecclesia: ꝙ bonū ibi virtute sacrificij cōmunicādum: solum deus distribuat: sed aliqẽ minister in ecclesia. nulla autē magis cōuenire pōt in ecclesia ꝙ̄ sacerdoti sacrificiū offerenti: cui sicut cōuenit determinare intentionē suā pro quo specialiter offerat sic ꝯuenit sibi dispensatorie vel dispositiue determinare: cui virtute sacrificij bonuꝫ qđ impetratur reddatur.

¶ Ad illa que probant: ꝙ nullo mō cōueniat sacerdoti applicare virtutem sacrificij. ¶ Ad primuꝫ dico ꝙ lꝫ bonum qđ impetratur virtute sacrificij non impetretur virtute meriti ꝑsonalis sacerdotis. sed virtute meriti ecclesie in cuius persona fit oblatio: ⁊ ob cuius gratiaꝫ oblatio acceptatur: ⁊ ideo quo ad hoc. s. tale bonum sit impetrandū sacerdos lꝫ sit mere organū. tñ rōne ordinis hꝫ gradū notabilē in ecclesia: propter quē sibi conuenit offerre ⁊ oblationis virtuteꝫ determinare. ⁊ in hoc nō est precise organū: sed minister ⁊ dispensator. ¶ Ad secundū dico ꝙ si bonū reddendū virtute sacrificij nō debeat sacerdoti pro se: debet tñ ecclesie ꝯm eius distributionem: q: ipse ex ordine suo est nuncius sponse ad sponsum offerens petitiones specialiter pro determinatis personis: ⁊ ita dispensatorie vel dispositiue determinans eis illud qđ ꝓ talibus petitionibus reddetur.

De scđo autem in isto articulo. s. an possit pro libito distribuere bonū debitū virtute sacrificij. ita. s. ꝙ hoc bonum specialiter reddatur illi cui ipse specialiter applicat ṽtutē sacrificij diceretur ꝙ non. sed ad hoc ꝙ applicatio sua habeat effectum oportet ꝙ eaꝫ faciat ꝯm beneplacitum dei: q: ipse solus est dator illius boni: ⁊ ꝯm suum proprium beneplacitum. non ergo dabit illi cui sacerdos applicat. nisi sacerdos in applicādo ꝯformet se volūtati datoris. ¶ Cōtra hoc. nullā videt ille habere auctoritatē applicandi vel assignādi aliqđ bonū alicui. cui9 applicatio nunꝙ̄ tenebit nisi fiat ꝯm volūtatē alteri9 de qua iste regulariter no pōt hr̄e certitudinem: sed sacerdos celebrans non pōt habere certitudinem determinatam de voluntate diuina cui velit dare bonū reddēdum virtute sacrificij: q: nec regulariter hoc

de⁹ reuelat in speciali nec ex scriptura habetur doctrina de hoc nisi multū remota ⁊ vl'is que nō sufficit ad sciendū volūtatē diuinam in speciali respectu huius ꝑsone vel illius. ꝫ si nunq̄ꝫ applicatio facta p sacerdotē haberet effectū nisi esset facta ſm bñplacitū diuinū: sequeret̄ ꝙ sacerdos nullā haberet auctoritatē applicandi virtutē sacrificij nisi mł'tū in vl'i. ¶ Potest ergo dici vbi hꝫ doctrina certa de applicatiōe ibi est sic facienda. ita. s. ꝙ si contrariū fiat forte nec ei cui applicat̄ valet: ⁊ applicanti nocet: q: peccat. cum aūt oratio possit (vt dcm̄ fuit in principio primi articuli) alicui tripl'r applicari sc3 specialissime ḡnalissime ⁊ mō medio inter ista. s. speciał'r licet non specialissime. ¶ Prima autem applicatio determinata est: quia semper fit ipsi orāti. ¶ Secūda etiam determinata est: quia semp fit toti ecclesie. ⁊ has duas determinationes facit regula charitatis q̄ d3 esse potissime ad seipsum ⁊ generaliter ad omnem proximum. ¶ Tertia applicatio: sc3 media aliquādo videt̄ determinata esse ex institutione siue ordinatione ecclesie q̄ in diuersis parrochijs instituit diuersos sacerdotes parrochiales q̄ tenētur officiare ecclesias ⁊ celebrare specialiter pro suis parrochianis: consimiliter in diuersis collegijs partialibus sunt diuersi sacerdotes instituti ad offerendū sacrificiū altaris et specialius semper pro illis qui sunt i tali collegio. de hoc potest accipi illud. 7. q̄ōne prīa ⁊ quotatur Hieronymus ad Rusticum monachum. in apibus princeps vnus est. grues sequūtur vnam. Roma aūt condita duos fratres reges simul hr̄e non potuit. et sequit̄. singuli ecclesiarū episcopi. singuli archidiaconi ⁊ omnis ecclesiasticus ordo suis rectoribus regitur. hec ille. Nec tārū requirūtur rectores in ecclesia ad correctionē faciendā: sed ad recōciliationē faciendā peccatorum per orationes eccl'ie ⁊ hostiā salubrē. ¶ Silr̄ videt̄ determinari applicatio ex iustitia. ⁊ hoc illis qui ꝓuident vel prouiderūt ministris de necessaria sustentatione hoc modo multi dotauerunt monasteria ⁊ ecclesias solēnes collegiatas vel minores ecclesias ad hoc vt ministri in talibus ecclesijs tenerentur celebrare pro illis ⁊ pro illis pro quibus ipsi intēdebant eos obligare. ⁊ est obligatio rationabilis vt qui recipit elemosynas tēporales refundat ꝓ eis suffragiū spūale orationis et oblationis. sicut de tēpōrali bñficio refundendo pro spūali beneficio ꝑdicatiōis. ait apl's primo ad Corinthios. 9. Si nos vobis spiritualia seminamus magnum est si carnalia vestra metam⁹: quasi diceret non. Ex quo ergo licitum est imo rōnabile ꝙ elemosyna requirat orationē. illi qui cum elemosyna sua īponit obligationē orādi ꝓ se rōnabiliter facit. ⁊ ita ista elemosyna ad quēcūq̄ꝫ succedentem semꝑ trāsit cū onere sibi imposito. nullus tñ presumit̄ se ⁊ suū collegiū sic alicubi obligare ꝙ non posset decetero alteri aliqua suffragia cōmittere vel ꝓmittere. ⁊ ita ꝑsumit̄ obligatio fieri ſm intētionē obligātis ꝑcise: tamen ſm notulam l3 non sit hec obligatio ꝓmissoria. ¶ Isti vero quoꝝ orationes ⁊ oblationes

nes sunt sic determinate certis personis non possunt eas pro libito alijs applicare: quia facerent iniustitiã subtrahendo debitũ illis quibus iam sunt obligati. & intelligo si applicarẽt alijs ita specialiter sicut ipsis: & hoc alijs quibus non: eque obligantur. Siquidem illa applicatio medio modo põt hr̃e multos gradus. Exempli gratia. ponantur tres: et semper ipsa plus valet illi cui fit in priori gradu. puta si quis sic intẽdat quod quantum põt oblatio valere alicui alij ab offerente tãtũ valeat ipsi. a. et tunc post ipm. a. quãtũ valere potest alicui alteri valeat ipsi. b. et post. b. ipsi. c. & hoc sine per. a. intelligat vna sola persona siue multe pro quibus vult in eodem gradu orare. Esto igitur ex ordine ecclesie vel ex beneficio recepto tenet quis offerre medio modo. et hoc in primo gradu provno. nõ preiudicatur tñ illi si medio mõ secũdo gradu offerat vel applicet virtutẽ oblationis alij: et in tertio gradu tertio. & sic de quibuscũque gradibus: quia nũquam applicatio facta in gradu posteriori subtrahit aliquid illi cui facta est in gradu priori. ¶ Cui autem fieri debet applicatio & in quo gradu? Dubiũ est an scilicet curatus debeat prius applicare oblationem suo parrochiano quam pr̃i vel matri. Videt enim quod de lege nature obligat parentibus: & illi legi preiudicare nõ potest positiua obligatio: nec quisque recipiens obligationem debet velle sibi sacerdotem obligari contra rectũ ordinem legis nature. & ita interpretandum est quod nunquam voluit sacerdotem sibi sic obligari quin posset libere reddere semper pr̃i & matri illud in quo eis tenet. ¶ Sed contra. pater & mater si sint parrochiani alterius sacerdotis habent eũ obligatum ad orãdũ pro se sicut pro subditis. et videt quod obligatio ista spũalis filiationis preualeat quantũ ad efficaciam. ¶ Alij aũt sunt sacerdotes in ecclesia nõ habentes curam nec etiã capellaniã vel prebendã rõne cuius sit eorum oblatio applicata certe persone vel certis personis: & tales magis pñt libere pro suo bñplacito applicare. debent tñ applicationẽ suã conformare bñplacito summi sacerdotis quantũ pñt de illo verisimiliter conijcere vel concipere: quod difficile nũque est percipere in spãli de hac persona vel illa. probabilius aũt cõcipitur magis in cõi: puta parẽtibus: bñfactoribus: principibus et prelatis: iuxta illud apl'i. 1. ad Thimo. 2. c. Obsecro ergo primo &c. Pro mortuis etiam iuxta illud 2. Machab. 12. Sancta ergo et salubris est cogitatio pro defunctis exorare. ¶ Et adhuc sistẽdo etiã sic in cõi dubium est quibus debet offerens medio modo applicare sacrificiũ. et hoc in gradu priori & quibus in gradu posteriori. nam in aliquibus est maior indigẽtia sicut in mortuis qui non pñt pro se mereri. quam in viuis. & in pctõribus quam in iustis qui per gratiã propriã quã habẽt pñt mereri: nõ sic peccatores: & magis indigenti videt iustũ prius subuenire. tñ ex alia parte videtur maior vtilitas: vtilius est enim viatori gratiam augeri & ex consequenti merita quam mortuo solã penã remitti: vbi nõ augetur gratia nec crescunt merita. videtur etiã quis magis obligatus fratri suo existẽti in charitate quam pctõri qui nec deum diligit: nec a deo diligit sicut iustus: & debeo

Optia positõ

W

Applicatio infallibilis.

magis diligere eū quē deus diligit ⁊ qui deū diligit ꝙ illū q̄ contrario modo se hȝ. Tutius ergo videt̃ applicationē facere generalē talē. Digneris dñe oblationē istā specialiter acceptare ꝓ illis ꝓ quibus nosti me teneri specialiter offerre: ⁊ in illo gradu in quo nosti me teneri pro eis. Et si in speciali determinetur ad aliquē vel aliquos tutius est ꝙ fiat sic sub conditone. si tibi placet.

De tertio aūt in isto articulo dici pt sicut in precedenti articulo: ꝙ scȝ missa nō tm̄ valet virtute sacrificij applicata plurib⁹ in eodē gradu sicut si vni soli applicaretur. Hoc declarat̃ simili rōne q̄ prius: q̄ȝ bonū qḋ debet̃ virtute sacrificij correspōdet ꝑm plenā iustitiā alicui merito in ecclesia. illud meritum est finitū ⁊ ceteri gradus. ergo sibi ꝑm iustitiam plenā adequate corr̄ndet bonum certi gradus reddēdū: ita ꝙ nihil reddet̃ virtute sacrificij nisi illud vel inclusum in illo. ergo totum illud reddat̃ isti nihil virtute sacrificij reddet̃ illi: q̄ȝ qḋ daret̃ illi nec est istud bonū qḋ datur isti: nec includit̃ in illo vt aliqd eius. ⁊ per consequēs ex opposito cōsequentis si virtute sacrificij aliqḋ bonū detur illi. non totum detur isti qḋ debet̃ virtute sacrificij: daret̃ aūt ei totū in medio gradu si sibi soli specialiter applicaretur. g̃ ⁊c. ¶ Ista autem ratio posset habere instantias q̄ posite sunt in primo articulo: ⁊ consimiliter soluerētur. ¶ Sed hic est quoddā dubiū speciale. nā ibi patet cui merito finito dȝ correspōdere bonū reddēdū: q̄ȝ merito ꝑsonali celebrātis. non ita pȝ hic cui merito corr̄ndet bonū reddeñdū virtute sacrificij. ¶ Et dici pōt ꝙ nō correspondet p̄cise bono cōtēto in eucharistia. illud em̄ bonum equale est qñ eucharistia seruat̃ in pixide: ⁊ tm̄ non tunc equiualet ecclesie sicut qñ offertur in missa. ⁊ siue hic indistincte dicat̃ oblatio eucharistie: siue sit consecratio: siue perceptio: siue oblatio vel operatio aliqua sacerdotis in persona ecclesie: vltra ergo bonū cōtētū in eucharistia reqrit̃ oblatio eucharistie: ista nō est accepta nisi sit offerētis accepti: iuxta illud Geñ. 4. Respexit deus ad Abel ⁊ ad munera eius pri⁹ ad Abel ꝙ ad munera. Et iuxta illud Luc. 21. Uidua hec paupercula plus ꝙ oēs misit: quia ex voluntate magis accepta. Et Grego. homel̃. sup illud Matth. 4. Ambulās Jesus ⁊c. nec pēsat de⁹ quātū in eius sacrificio: sed ex quāto deferat̃ affectu. Uñ si Jude⁹ obtulisset patri xp̄m volētē vel nō volētē nō fuisset ista oblatio ita accepta a p̄re sicut qñ xp̄s spōte se obtulit. immo nō fuisset accepta iuxta illud Eccl̃i. 34. Qui offert sacrificium ex substātia pauperis quasi qui victimat filiū in conspectu p̄ris. ¶ Ex istis patet ꝙ sicut eucharistia nō p̄cise rōne rei cōtēte plene acceptatur: sed opȝ ꝙ sit oblata sic nec plene acceptat̃ oblata nisi rōne bone volūtatis alicui⁹ offerentis: nō aūt precise rōne ipsius volūtatis celebrātis: q̄ȝ hoc pertinet ad meritū ꝑsonale nō ad virtutē sacrificij: nec imediate rōne volūtatis ipsius xp̄i offerētis: q̄ȝ xp̄s ⁊ si hic offeratur vt contētus in sacrificio: non tm̄ hic immediate offert sacrificiū. iuxta illud Hebreo. 9. Neq̧ vt sepe offerat se

metipm. Et ibidē. Christ⁹ semel oblatus est supple a seipo offerēte: alioqn videret q vnius misse celebratio equiualeret passioni xpi. si idem esset offerēs immediate ⁊ oblatus: certū est aūt q missa non equiualet passioni christi. lz specialius valeatur pro quanto ibi est specialior commemoratio oblatiōis quā xps obtulit in cruce. Iuxta illud Luce. 22. et. 1. ad Cor. Hoc facite in meam cōmemorationē. q: fit missa tam representando illā oblationē in cruce: q p eā obsecrādo: vt. s. p eā deus acceptet sacrificiū ecclesie obsecratio etiā cōiter fit p aliquid magis acceptū ei q̄ rogat q sit sibi supplicatio absecrātis. ptz in exēplis cōiter. Si em̄ supplico vt per salutē vel pro salute aie pr̄is hoc mihi facias. suppono tibi magis acceptam esse salutē ei⁹ q supplicationē meā: vnde pp̄ter illā acceptā volo supplicationē meam acceptari. et propter qđ vnūqđq et illud magis. ¶ Sic ergo patet q eucharistia oblata acceptatur non rōne volūtatis christi vt immediate offerentis. rōne ergo voluntatis ecclesie generalis. illa autē hz rōnem meriti finitā. Et esto q acceptaret rōne voluntatis christi vt offerētis: hoc est instituentis oblationem ⁊ dantis sibi valorē ⁊ acceptationē: tn̄ non equiualeret nec acceptaretur sicut passio christi. ⁊ ita esset meritum finitū: cui correspondet bonū debitū virtute sacrificij. ¶ Sed cū acceptet ratione voluntatis generalis ecclesie. nunquid simul ecclesie triumphātis ⁊ militātis? Nō videt: immo istud sacrificium est pp̄riū ecclesie militanti: sicut ⁊ sacramētū in quo est sacrificium. ¶ Cōtra. si est solius ecclesie militantis. ergo si nullus viator esset in gr̄a: virtus sacrificij esset nulla. Et si vn⁹ solus esset in gratia: equaretur merito psonali illius. ¶ Qualiter etiā modo ad meritum istud concurrit motus illi⁹ qui nihil cogitat de oblatione ⁊ cuiusmodi est alius a celebrante nec assistēs sibi. ¶ Dici pōt q est in eo motus virtualis vel saltē habitualis qui vult deum acceptare preces ecclesie. ¶ Propter ista argumenta dici potest sicut dicitur respondendo ad argumentū principale huius questionis in fine.

¶ Scđo dicit q istud meritū est ad meritū passionis christi non q nunc christus mereatur: sed q: quando passus est meruit q istud meritū esset ad meritū illud applicabile. ¶ Tertio dico pro prima instātia q nūq erit ecclesia militans sine aliquo qui sit i charitate. ex ordinatione dei: iuxta illud dictū christi Luce. 22. Ego rogaui pro te Petre vt non deficiat fides tua.

De tertio articulo principali dico q sacerdos potest teneri ad dicendum missam pro isto dupliciter. Uno modo ex liberali promissione. Alio modo ex stricta obligatione nec intelligo strictā obligationem per cōuētionē legalē siue p cōmutationē spiritualis vt orationis p temporali vt elemosyna q̄ data est: q: illa videtur simoniaca. ¶ Nec valet dicere q sacerdos commutaret pro aliquo tp̄ali suū laborē corporale: quia non est verisimile q aliqs vellet sibi tantū dare pro labore corporali in illo actu. Sed elemosyna liberaliter offertur cum mendica

Ualor misse. — Ca. 11. — 9. Post. t. 5. — Additio — Ecclie robur. — aliorum

tione orationis.et recipiens elemosynā tenetur ꝯm iustitiā exaudire mēdicātē orationem suā. et tūc ꝯm iustitiā liberalr: tñ.s. sine cōuentione et cōmutatione obligat se ad orandū ꝑ benefactore vel si est cōitas aliqua ꝑlatus ei⁹ se pro tota obligat.vel ipsam totam obligat vel ipsa tota se totaʒ obligat:ꝛ quelibet istarum obligationū pōt esse stricta. licet non sit ꝯm cōmutationeʒ hui⁹ ꝑ illo. ꝯm illō intelligēda sunt multa q̄ dicuntur in qōne ꝛ questionis solutiōe.¶Si primo mō teneat in ptāte ꝑmittētis fuit tm̄ promittere quantum volnit ꝛ ad tantū se obligauit ꝛ non plus.Si tamē iste intellectus possit sine mēdacio stare cū verbis q̄ habentur extra de sponsalibus.Ex literis vbi glo.in fine dicit ꝯm ꝑmissionem sit interpretatio:q: liberum fuit et licitū stipulatori verba late cōcipere.ff.de ver.obliga. quicquid ꝛ tunc si reddat sicut intendebat in promittendo soluit debitum.

Sup verbo intelligētiā.

¶Si autē teneatur scdo mō. s.ex stricta obligatione alia ꝛ alia facta illi ꝛ isti de dicēdo missam ꝑ eo.pōt dici tunc ꝙ dicendo ꝑ ambobus simul nō soluit debitum.

R

¶Distinguēdo tñ de verbis obligationis pōt dici ꝙ autē sunt certa ꝛ simplr determinata ad vnū intellectum puta si obliget se ad dicēdum missam pro isto vna cū alijs pro quibus tenetur:vel si ex alia parte obliget se ad dicēdum missam ꝑ isto ita spālit sicut pt sacerdos specialius pro alio a se celebrare:hoc est quātū pōt ꝛ meritū personale ꝛ etiam virtutē sacrificij alicui alij specialius applicare:ꝛ in isto casu quando.s. obligatio est determinata ad certum intellectū.pʒ ꝙ satisfacit si ꝯm illum intellectū satisfacit:et aliter nō. Aliqn̄ sūt verba obligatiōis possunt habere diuersos intellectus ita ꝙ pñt intelligi strictius et min⁹ stricte puta si dicā sic:dicam pro te vnam missam vel ad huc generalius sic celebrabo pro te.¶Et in isto casu vt videtur verba accipiēda sunt ꝯm intētioneʒ obligātis qḋ ꝓbat̃ ꝑ illud extra de iureiurādo.veniens.vbi dr̄ de quodā.a.ꝙ cū graues inimicitias incurrisset illi qui partis vtriusqꝫ amatores extiterant suggesserūt predicto.a.ꝙ in satisfactionē inimicitiarum intraret quorundam obedire mandato.Cūqꝫ ille non credens se tale quid cōmisisse ꝓpter ꝙ ei aliqḋ graue deberet imponi iuramētū illud sub tali cōfidentia prestitisset.ipsi sibi sub iuramēti debito ꝑceperūt: vt nūqꝫ curiam ducis intraret nisi cū oēs ꝑ edictū ipsi⁹ generalr ad curiaʒ vocarētur:ꝛ infra. Uerū q: ille q̄ dicti ducis est ꝯsiliarius nequaqꝫ sic iurasset si mandatū illud sibi cōtrariū ꝑscinisset noueritis nos mādasse patriarche tali vt si mādatum priori iuramento licite facto repugnet: ipsum auctoritate nostra denunciat nō seruanduʒ. Uult ergo papa ꝙ illud iuramētum nō seruet qn̄ sibi ꝟtute iuramenti impositū est aliqd tā difficile quale nō credidit imponēdū ꝛ ita nō videt̃ teneri nisi in alijs facilioribus de quib⁹ intellexit: licet illi quib⁹ iurauit intēderūt obligare euʒ ad illud difficile qḋ postea virtute iuramēti imposuerunt. ¶Preterea extra de sponsali.ex literis:ibi glosa contra eum fit interpretatio qui pactū apposuit q̄ debuit legē apti⁹ appone-

obligatio pro sacerdote.

re.ff.de pac.veterib⁹.Si ergo ille cui alius obligatur nō ita determinat verba vt sint omnino certa ad intētionē suā sibi imputet q2 obligās nō vr̄ se velle obligare nisi ad illud min⁹ qd stare cū verbis. ¶Sed videt̄ ꝙ v̄ba obligationis sunt accipienda ſm intellectum quē hz ille cui fit obligatio.22.q.5.Quacūq3 arte verborū qs iuret:deus ita accipit, sicut ille cui iurat̄ intelligit ⁊ quotatur ibi Isido.scdo sentent. Et ibidem.c.proxi.ecce. et quotatur August.in sermone quodā:q̄ per lapidē iurat falsum piurus est si tu illud sanctū non putes sanctū putat ille cui iuras:nō enim tibi aut lapidi: sed proximo iuras. ¶Respondeo ad hoc dubium vr̄ haberi extra de spon.ex litteris. Ubi dr si aliter nō intellexerit qd alter proposuit ad cōmunē verbi intelligentiā recurratur et cogat̄ vterq3 verba prolata in sensu illo retinere:quē solēt recte intelligētibus generare.Et glo.ibi adducit illud.ff.de suppellectili legata.lege labeo.Non ex opinionib⁹ singulorū sed ex cōi vsu nomina sunt intelligenda. ¶Sed queres que est cōis intelligentia habēda de talib⁹ verbis:videtur ꝙ obligans districte sacerdotem ad celebrandū pro se.intendit obligare eū ad illud quod est sibi vtilius: dum tamen illum ad illud licеat ipsum obligare nūc aūt ꝙ maximum bonū qd debetur virtute meriti personalis:et etiā virtute sacrificij:medio modo alicui applicādū totū reddatur isti:est isti vtilius q̄ ꝙ nō totū reddatur et hoc licet q2 nō est contra charitatem ꝙ vnusquisq3 bonū spirituale sibi procuret quātū potest sine

In verbo proposuit

preiudicio alteri⁹:ergo iste si intendit sacerdotē obligare ꝙ.s.totum illud bonum sibi debeatur nō aūt sibi deberet̄ totū m̄ simul ꝓ altero celebraretur:sicut declaratū est in primo articulo quātū ad illud qd debetur merito personali.⁊ in scdo articulo quātum ad illud qd debetur virtute sacrificij.Si ita esset tūc celebrās pro duobus non solueret debitū isti. ¶Ad illa q̄ probāt verba intelligēda essent ſm intētionē ꝓmittētis.¶Ad primū p̄sumitur quod nullus vult se obligare ad illicitum:⁊ hoc p̄sumendū est quādo cūq3 nō apparet expresse ꝙ obligatio sit ad illicitū.nūc autē obligationē prius licite factam velle auctoritate propria reuocare est illicitū.ergo p̄sumendū est quod nullus in aliqua obligatione posteriori hoc velit.et hoc qñ verba obligatiōis sequētis nō expresse sonant reuocationē precedentis verba ista ḡnalia:iuro stare mandato vestro.in intellectu quē important videntur illicita: nec expresse sonant talem reuocationē obligationis p̄cedentis. Si ergo virtute iuramenti talis imponatur sibi ꝙ nō seruet obligationē priorē.recte interpretandū est ꝙ iuramentū suū ad istud nō obligauit.Sic est in casu de quo arguis:q2 iste.a.obligatus fuit duci vt cōsiliarius.⁊ p cōsequēs per iuramentū qd fecit ciuib⁹ pro pace eorū habēda nullo modo intelligendū erat obligare eū ad recedendū ab obligatione facta duci.Et breuiter si hoc in sp̄ali fuisset sibi ꝓpositū ad iurādū nullo modo liceret sibi iurare:⁊ si iuraret periuraret:⁊ tenetur in hoc nō seruare iuramentum sed obliga-

tionē priorē: qñ ergo istud in spāli nō iurat: sed aliqđ iuramentū generale licitū nullo mō intelligitur in illo istud illicitū īcludi. nō ergo papa hic mādauit eum absolui a iuramēto: sȝ denūciari iuramentū secūdū priori iuramēto licite facto repugnare vel esse repugnās ⁊ ideo nō eē seruādū. Intelligo repugnans nō ꝓm formā iuramenti: qꝛ generale fuit ⁊ de solū licitis intelligēdū. sed repugnās quātū ad illud ad quod ipsi voluerint iuramētū applicare. qđ. s. virtute iuramenti imposuerunt: ⁊ ideo quo ad hoc spāliter nō est obseruādū. Si tñ aliud imposuissent qđ non repugnaret iustitie ad illud fuisset virtute iuramēti prestiti tanq̄ simplr liciti ⁊ in tali casu licite obligatus. ¶ Ad secūdum etsi videatur qđ obligans ita velit se ad modicū obligare sicut potest stare cū verbis q̄ acceptat ille cui fit obligatio: et ideo ita modicum soluere sufficit: tñ necessario fit obligatio ꝓm cōmunem verborū intelligētiam qñ alter alterum plane non intellexerit. ¶ Sed nunquid in casu aliquo speciali satisfacit iste q̄ tenet ad vnā missam pro eo si celebrat simul pro eo ⁊ alio? ¶ Dicitur ꝙ sic: qꝛ rationabilis cōsuetudo interpretatur obligationeȝ generalē: nunc aūt rōnabilis cōsuetudo est ꝙ anniuersaria celebrent in illis ecclesijs vbi corpa sepeliunt: ⁊ in quib⁹ ecclesijs ipsi mortui dum vixerūt perceperūt ecclesiastica sacramēta. si ergo talis ecclesia rationabilem cōsuetudinem habeat ⁊ eodē die non dicatur nisi vna missa ꝓ mortuis: si contingat eodem die plura anniuersaria concurrere satisfit illis multis per vnā missam. Sic ergo videntur monachi ⁊ clerici in ecclesijs cathedralibus ⁊ alijs collegiatis ⁊ etiam sacerdotes curati satisfacere per vnā missam quāuis teneantur pluribus sic ꝙ cuilibet ad vnam missam. Isti enim nō obligātur ad impossibile vel olno ad incōuenieus illi ecclesie in qua ministrāt: cuiusmodi eēt ibi eodem die plures missas pro mortuis solēniter celebrare. nec ista difficultas oritur ex aliquo illicito: quia licitū fuit istis obligare. se ad anniuersaria suorū familiariū in suis ecclesijs celebrāda. et debet intelligi ista obligatio ꝓm rationabilem cōsuetudinem talium ecclesiarū. ¶ Secus est de pauperibus religiosis ⁊ sacerdotibus nō curatis nec collegiatis. tales eñ tenentur ad singulas missas propter singulas obligatiōes: nec excusaret eos cōsuetudo de nō celebrando plures missas eodē die quia nec habent rationē promittendi illa ad que oppositum sequeretur quia non habēt rationē sic accipiendi anniuersaria: sed tñ licet eis ad illa se obligare de quibus fuerint certi ꝙ possint ꝯplete soluere. ¶ Aliter dici pōt qđ bene pōt aliquis si voluerit cedere iuri suo: ⁊ ideo ille qui obligat sacerdoteȝ potest cedere vt nō teneatur solus habere missam. sed simul cum multis. Et ista cessio licet expresse nō est fiat qñq̄ in obligatione. tamē rationabiliter intelligenda est fieri in aīo eius nō solū eius q̄ se obligat. sȝ ei⁹ cui fit obligatio: et hoc qñ ille cui fit obligatio bñ nouit cōsuetudinē eccl'ie. s. ꝙ q̄uis multis pro eodē die sit obligata: non tñ solet solui nisi vna missa. Et

Henr. tor.

ideo pbabile vr si canonicus ta lis ecclesie ordiet sibi anniuersarium celebrari.r si multa cocurrunt vna die satisfit dicedo vnaz missam sit p illis multis. Sed si aliqs nesciens modu illius eccl'ie simpl'r intendat obligare ad tm ad quantu obligaret sacerdotem simplice no curatum: no vr q isti satisfit nisi sibi reddat tm l ecclesia collegiata. s. propria missa qtu teneret reddere sacerdos non curat9. qr csuetudo specialis est isti ignota r licite ignota: qr iste no tenetur scire consuetudines spales ecclesiaru: no dz ergo esse piudiciu isti: eet aut si pp illa sacerdos iste min9 sibi teneretur q alius sacerdos mo sibi obligat9. Si igr vult sacerdos pp sua con suetudine sibi nota alleuiari: exprimat ea illi ignoranti. r si cosentiat q sm illa consuetudine sibi satisfiat bn quide. ¶ Quod ergo ibi allegat ronabilitas consuetudo tan satisfaciens. ¶ Dici pot qd qs absolute possit ronabil'r esse consuetu q in hac ecclesia fiant anniuersaria defunctoruz sepultoruz in hac parrochia absolute et possit ee ronabilis csuetudo q i eode die in ista eccl'ia non dicat missa pro mortuis nisi vna: tn ~~[illegible]~~ no pnt ista duo ronabil'r ee esueta in isto ca. s. qn iustitia requirit pro singul' obligationibus singulas missas dici: qr eq reqrit iustitia in eccl'ia collegiata sicut a simplici sacerdote nisi ille cui sacerdos tenetur velit cedere iuri suo salte implicite acceptado pro se esuetudine illi9 ecclesie: qua no dz presumi acceptare nisi sit sibi nota. ¶ Et cuz dr q no tenet ad impol'e vl' ad incoueniens. ¶ Rndeo q duo pnt ee iter se repugnatia salte in casu: ita. s. q ambo no iuste fiat simul: r tame vtruq eoru diuisim posse iuste fieri et sicut debet iuste ita decenter fieri. ¶ Dico ergo q si ex consuetudine in hac ecclesia approbata factu est simpl'r incoueniens h plures missas dici de mortuis eode die: isti no lz se obligare aliquib9 obligationib9 ex qb9 seqret sm iustitia debere plures dici. Si ergo ia obligat9 e ad vnaz missam tali die no obliget se noua obligatioe ad alia qr illa noua obligatio no eet ad ista ia debita. s ad alia: q e incoueniens in hac eccl'ia. ¶ Et cuz dr q ronabil' consuetudo est q anniuersaria celebrent in proprijs eccl'ijs. Dico q aliqd pt ee in se ronabile et r tn cu alio non stat q absolute posset ee ronabile in se. Sic absolute ronabile esset anniuersariu hic fieri si possit stare cuz ordinatioe isti9 eccl'ie q ista fieret sicut ipse intedit q pcurat sic videlz q heat ppria missam: sed qn non pot sicut in casu posito ibi ronabile e anniuersariu no in ista eccl'ia celebrari: vl' si oino sacerdos iste velit isto anniuersarium recipere: r tn csuetudine sue eccl'ie seruaret procuret missam ppria p isto dici ab alio sacerdote. ¶ Et csil'r videretur esse dicendu de ecclesijs dotatis. quarum ministri de ratione ordinationis ecclesie vel elemosynarum receptarum ia sunt dotatibus vl' certis personis obligati specialiter ad tantu numerum missarum pro quanto ipsi sufficiunt vel ad certum numeru suffragiorum non enim videtur q tales: se licite possunt obligare ad missas vel ad talia suffragia

Marginal notes: re'olutio satisfit. — proba ta cofe rendo fratru minor. — [bracket mark]

alijs soluenda:nisi intendāt ꝑcurare talia specialr solui per alios qui non sunt iam totaliter obligati. ¶De tertio in isto articulo potest dici ꝙ in casu ꝓposito absolute non satisfit ecclesie: qꝛ obligatio completa siue q̄ fit insolidū quando est alia ⁊ alia ad idē in specie ipsa est ad aliud ⁊ aliud:sicut ptꝫ.ff.Sec⁹ est qn̄ est ad idem numero:vt qn̄ plurib⁹ obligationib⁹ obligoꝛ hac sexta feria ieiunare puta ex precepto ecclesie: qꝛ est sexta feria quatuoꝛ tempoꝝ:⁊ iteꝝ qꝛ est vigilia apostoli ieiunāda ⁊ iterum ex regula mea. Istis obligationib⁹ qꝛ sunt ad idē numero satisfacio vno actu ieiunandi.Secus aūt est si ad idē in specie.Et rō videt̄:qꝛ obligatio non est ad impossibile solui.quotcunq̄ autē sunt obligationes ad hoc nulli pt̄ satisfieri nisi soluēdo hoc non ergo tenetur ad aliud. Sed qn̄ sunt plures obligationes ad idē in specie:pōt satisfieri eis soluēdo aliud ⁊ aliud. Nunc aūt in casu proposito est alia ⁊ alia obligatio completa ⁊ ad idē in specie scꝫ ad dicenduꝫ missam:ergo simpliciter non satisfacit nisi reddat distincta.¶Cōfirmatur quia ad aliam obligationem erat aliud ⁊ aliud ex parte eius cui fit obligatio alliciens ⁊ inducens obligantem:⁊ ita videt̄ ꝙ debeat eē obligatio ad aliud ⁊ aliud correspondens alteri ⁊ alteri inductiuo.

scꝫ de obli.et alibi.

Ad argumentū

principale patet ex dictis in scdo articulo:qꝛ virt⁹ sacrificij nō adequat̄ valori ei⁹ q̄ cōtinet̄ in sacrificio.sꝫ corrn̄det alicui merito i ecclesia nō etiam adequatur merito passiōis xp̄i sicut dictū est inferius.licet ꝑ tanto ad illō plus accedat pro quāto illam passionē specialius representat.⁊ ita virtute illius specialius deum placat ad bonum impetrat quantum ad meritum commune.

Questio. XXI.

Ultimo q̄rit̄. Utrum ponēs mūdi eternitatem possit sustinere aliquē eē vniuersalr bn̄ fortunatū? Arguit̄ ꝙ sic:qꝛ ponens mūdi eternitatē non negat motū. sꝫ ponit ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō negat naꝫ q̄ est pricipiū mot⁹:bona aūt fortuna ꝑm phm̄ in lib. de bona fortuna est sine rōne natura.⁊c. ¶Contra ponēs mūdi eternitatē negat deū posse aliqd imediate influere in aīas nostras. sicut habet̄.8.Phy. ꝙ impossibile est principiū eternū.s. deꝰ aliquid agere in inferiora nisi in mediante celo.⁊ mediante illo nō pōt fieri influentia in aīaꝫ nostrā. ergo nullā influentiā pōt deus causare ꝑꝫ illā positionē:sed ponēs bonā fortunā hꝫ ponere deū immediate in aīas nostras influere. vt hr̄ in illo libello versus finem.bene fortunatis nō expedit consiliari.habent em̄ principium tale qd̄ est melius intellectu:⁊ parū post rationis autē principium nō ratio sed aliquid melius.quid ergo erit melius scientia ⁊ intellectu nisi deus virtus em̄ intellect⁹ est organū vult ibi expresse ꝙ isti immediate mouentur a deo.

3.phy. t.c.3.

Cō.15. ⁊.53.et alibi q̄re.

Questio ista

vt patet ꝑ argumentū ad oppositū non querit de quocūq̄ modo ponendo eter-

Uide i 1.distī. 2.q.3. op.et

dis. 35. nitatē: sed precise de modo ponē- pmi. et di phi. An scz cū illis principijs in Pla phi ppter que ponit mundū esse tone d eternū possit stare aliquē esse be- multi- ne fortunatū. Nō potest aūt ali- plici quaȝ positionum cōpossibilitas mūdo. viderī vel repugnātia nisi vtraqȝ positio videat. ¶ Hic ergo primo vidēdū est de positione ponētis aliquem esse bene fortunatum et specialiter illa que tangitur in libro de bona fortuna q̄ dr fuisse Aristo. ¶ Et scdo videnduz est de positione huius mūdi eternitatis q̄ hr ex. 8. phy. et multis alijs locis. ¶ Tertio patebit si est iter istas positiōes repugnātia.

Quātum ad primū sufficienter pōt sentētia phi de bona fortuna ad duo reduci. ¶ Primo an sit et quō sit? ¶ Scdo ppter qd siue ppter causaz sit? ¶ Primū istoȝ requirit tria. ¶ Scilicet an sit fortuna? ¶ Scdo an bona fortuna? ¶ Tertio an aliqs sit bn fortunatus? ¶ De pmo habet succincte veritas in tribus conclusionibus. ¶ Prima est affirmatiua et cōi cōceptui pluriū consona. et talē philosophandi modū habuit cōiter Aristot. qr supponit semp cōiter cōcessa. Sicut ptz ponēs locū eē immobilē: sicut cōiter oēs concipiunt: lz inquirēdo p rōnē videatur difficile. Et ponendo tps eē idē numero vbiqȝ qd etiam oēs cōiter ɔcipiūt: lz p rōnē aliqua circa hoc difficultas occurrat: et ita in multis que accipit Aristo. tāqȝ cōiter cōcessa. Hoc modo poterat accipere tanqȝ cōiter ɔcessum et q aliquid euenit a fortuna. Manifestū est eni p agenti a pposito aliqd euenit preter intētionez: et illud dicit fortuitū siue effectus

A

4 phy sic. t. c. 41.

4 phy sic. t. c. 94. et inde. et specialiter. t. c. 124

fortuitus. eius igr vt sic euenientis fortuna est causa. ¶ Qualis autem causa sit patet ex. 2. phy. vbi phs declarat q est causa per accidēs eorum que eueniunt in minori parte actione agētis a pposito. ¶ Scda conclusio: q fortuna non est aliqua causa per se distincta a natura et intellectu sine pposito immo eadē volūtas: que respectu effectus intenti est p se causa respectu effectus non intēti dicitur esse fortuna. Intētū quidē euenit a proposito. et iō causatur volūtarie. Nō intentuz euenit preter ppositum: et iō causatur fortuite falsa est ergo positio paganoȝ imaginātiū fortunā esse quādā deā cui tanqȝ cause p se attribuunt effectus quos videmus fortuite euenire. Et forte pp istum intellectū malū paganoȝ reprehēdit Augu. seipm primo retra. c. 1. Nō mihi inquit placet totiēs appellasse fortunā etc. catholici autē potius debent talia attribuere prouidētie diuine saltē gnaliter. ¶ Tertia ɔclusio est: q fortuna non est cā totalis: hoc ē q nihil sic euenit a fortuna: quin etiam eueniat ab aliqua causa p se intendente iuxta illud Pla. in thimeo. Nihil ē cuius ortum nō precessit legitima causa. et. 5. de ciui. dei. c. 9. dicit. Augu. Cicero cōcedit nihil fieri si causa efficiēs nō precedat et hoc rationabiliter concessit. qr qd nō est a se nō potest habere esse nisi a causa efficiēte. et ibi requiritur aliqua causa p se siue intendens: qr sub intētione cause vniuersalioris cadunt plures effectus et ita sub intentione cause prime cadūt omnes. sed quando alicuius effectus non apparet causa

t. c. 52.

B

C

Lib. 1

proxima per se siue intẽdẽs: tũc ille dr effectus fortuitus vel casualis. Et sic est intelligendũ illud Augu. de achademicis questionibus in prin. vbi dicit. Forsitan nihil aliud in rebus casum vocamꝰ nisi cuius rõ secreta est. Et hãc opinionẽ tãgit phs i isto libello. c. 2. Si autẽ inquit a fortuna nihil dicẽdũ est fieri: sꝫ nos alia existẽte causa propter nõ videre. hoc est q: non videmus eaꝫ fortunã dicimus esse causam ꝛc.

Vide I primo retrac. c. I.

D ¶ Scdm in ista particula qd est de bona fortuna explicatur in vna cõclusione ꝛ duplici distinctiõe. ¶ Conclusio q̃ etiã videtur cõiter cõcessa hec est. bonã fortunã esse manifestũ enĩ est ꝙ agenti alicui a ꝓposito euenit preter intentionẽ aliquod bonũ: ꝛ ita cuꝫ bona fortuna dicatur bonus effectꝰ fortuitus vel magis ꝓprie: sꝫ minꝰ vsitate causa talis effectus: ꝛ illa duo sine se inuicẽ esse nõ pñt sequitur ꝙ bona fortuna sit. ¶ Hanc diuisionẽ. q. vocis in significationes puta bone fortune vt accipitur ꝓ causa vel effectu tãgit philosophus. c. 1. causam frequenter animus ipsam esse cã autẽ alienũ a nõie. causa enĩ ꝛ cuiꝰ est cã aliud est hec ibi. ¶ Ulterius aũt bonam fortunaꝫ distinguit Phs dupliciter penes ea in q̃bus est: hoc ẽ penes effectus bone fortune. et est prima distinctio ista. ¶ Fortuna bona est in his q̃ nõ in nobis existunt. hoc est quorũ nõ sumus dñi. sicut exẽplificat. Nobilẽ bene fortunatũ dicimꝰ: ꝛ totaliter cui talia existunt quorũ ipse nõ dñs est. ¶ Alio mõ bona fortuna est in his que sunt in nobis. etenim cui preter cogitationẽ suam acciderit aliquod bonũ operari: bene fortunatũ dicimus sine rõne enĩ habens impetũ ad bonum: ꝛ hoc adipiscẽs dicitur bñ fortunatus. vel planius intendẽs vnũ: ꝛ in exequẽdo adipiscẽs aliud nõ intẽtũ ꝛ tamẽ bonũ dicitur in hoc habere bonã fortunã.

E ¶ Ista distinctio bone fortune penes effectꝰ videtur esse in illud qd est proprie tale: ꝛ in illud qd est cõiter vel minus ꝓprie tale. nã ꝓprie bona fortuna videtur esse illoꝝ q̃ sunt in potestate nostra: sicut et absolute fortuna. et hoc sic intelligendo ꝙ lꝫ fortuitũ non sit ꝑ se siue primo in potestate volũtatis: q: nõ euenit ex intẽtione eiꝰ: tñ est in potestate eius per accidẽs. ꝛ quasi secundario vt annexuꝫ ꝑ se intento respectu aũt illorũ que nec sic nec sic sunt in nostra ptãte: ꝛ ꝑ consequẽs accidunt nobis nõ inquantũ agẽtibus a ꝓposito nõ est proprie fortuna sꝫ casus sicut ptꝫ. 2. Phys. ¶ Alia est distinctio bone fortune ꝫm effectus. s. per se ꝛ per accidẽs. ¶ Effectus per se est bonũ sumere. ¶ Effectus ꝑ accidens est malũ nõ sumere: et hec distinctio sepe tãgitur in illo libro.

T. cõ. 61. et circiter.

F ¶ Tertiũ in hac particula. s. de bñ fortunato stat in quadaꝫ diuisione trimẽbri. ¶ Primũ mẽbrum. nullus dicitur bene fortunatus eo ꝙ semel sibi bene accidit fortuite. ¶ Scdm mẽbrũ nullus dicitur bñ fortunatus ex hoc precise ꝙ sibi semper fortuite bene accidit: q: siue intelligatur sic ꝙ cũ omni proposito suo annexuꝫ est aliqd bonũ fortuitũ: siue sic ꝙ cuicũq ꝓposito suo annexuꝫ est aliqd fortuitũ ipm est bonũ. neutrũ enim istorum semper accidit sine miraculo speciali. ꝛ hoc nõ solum in

telligendo vlr absolute: verum etiã in tali actu: puta militari vel negociatiuo. et hoc siue de bono euẽtu simili: puta victoria vel lucro: siue dissimili puta hoc vel illo annexo casualr. Nullo quidẽ istorũ modorũ diceret phs aliquẽ esse bene fortunatũ sicut nec ratio pbabilis psuadet. ¶ Tertiũ mẽbrũ q aliquis dicit bene fortunatus: qz sibi vt in pluribus bene fortunate accidit. vnde sm aristote. i. ethi. vna hyrundo nõ facit ver. sic vnus actus et silr vnus euẽt⁹ effect⁹ fortuiti nõ facit hominẽ dici bene fortunatũ. sz quãdo accidit ei vt in plurib⁹. vñ dicit Arist. in lib. de bona fortuna. Insipiẽtes existẽtes dirigũt multa. et ideo qñ habẽt actiones p se intẽtas ad q̃s pter eorũ intentiones euenerũt vt in pluribus bona: dicunt bñ fortunati et hoc ptz ex cõi sermone. vnde primo rhetorice videmus propter bonas fortunas bene fortunatos electos.

Ca. 9.

G ¶ Sed est ne aliqs vlr bene fortunatus: hoc põt dupl'r intelligi. ¶ Uno modo vt cuilibet intento ab eo p se sit semp annexũ aliqd bonũ p accñs: vt in arte plantãdi et sanandi etc. ¶ Alio modo sic vt sit talis q qñcũq3 est annexũ sibi aliquid fortuitũ illud sit bonũ et credo q neutro mõ aliquis dicit vlr bene fortunatus sine miraculo spãli: qz nullus põt eẽ quin in actione sua aliis causis cõtingẽtibus cõcurrentibus possit aliqd malũ per accidẽs cõcurrere: qz in potestate sua nõ est cõcursus aliarum causarũ. s. vt fodiens fodiat ad bufonẽ vel ad serpentem nisi deus faceret ex miraculo concursum causarũ specialẽ ad hoc. sed vt in pluribus potest aliquis esse bene fortunatus. et hoc aliquãdo quãtum ad bona similia cõiuncta similibus propositis vt quãdo euenit victoria cõiuncta voluntati bellãdi. Aliqñ quãtũ ad dissimilia bona dissimilibus propositis. Aliquãdo ecõuerso quãtum ad bona dissimilia similibus ppositis: et sic est possibile aliquem vt in pluribus esse bene fortunatum: vt patet per experientiam. ¶ Sed in quibus consistit bona fortuna? Arist. dicit primo rhetorice sue q in duo⁹. ¶ Sc3 in assequẽdo bonum preter intentum. ¶ Et fugiẽdo malũ. vt si quis nõ incidit in latrones. ¶ Alio mõ distinguit bona fortuna sm Arist. in li. de bona fortu. q. s. bona fortuna dicit respectu eorum que in nobis sunt: vt qñ aliquis intendit vnum per se et aliud euenit. ¶ Alio mõ respectu eorũ que nõ sunt in nostra potestate vt q aliqs sit nobilis et pulcher et diues nascat etc. Et ista distinctio fortune est in fortunã iproprie dictam et minus pprie dictã: q magis dr casus: qz nõ est ab agente a pposito: qz nõ est talis euẽt⁹ in ptãte nr̃a. ¶ Sed q̃ est cã essendi bñ fortunatũ: qd est scdm pncipale in primo articulo principali. et hoc de bona fortuna iproprie dicta q̃ nõ est in ptãte nr̃a. ¶ Non inuenio aliqd intrinsecum in hoie pp qd debeat dici bene fortunatus isto mõ sed hoc accidit sibi ex cõcursu cãr extrinsecarum que põt esse ex deo disponẽte sm theologos l3 nõ sm Aristo. sicut si aurum sit ibi: et aliqs intẽdẽs fouere ipm inueniat: hoc est ex cõcursu cãrũ extrinsecarũ et non est alia causa: nisi qz ipse est magis dispositus vt cã vniuersalis moueat ipsum

H

ad hūc locū magis q̄ aliū. ¶ Sed cā quare ad ꝓpositū illius sequit̄ bonū: ⁊ nō ad ꝓpositum alterius Aristo. in libello de bona fortuna. inquirit cām intrinsecā quā dixit esse impetū. ¶ Sed si tu dicas tu queris cām vbi non est cā: effectus fortuitus nō h̄z causaz? ¶ Dicēdū q̄ notū fuit Aristoteli q̄: sicut illud qḋ euenit in pluribus habet causam vt in pluribꝰ vniformiter. ita q̄ euenit in paucioribus et difformiter h̄z reduci ad cām vniformiter agentē ⁊ per se. Causa autē intrinseca ⁊ prima huiꝰ euētus fortuiti s̄z Arist. in predicto libello est impetus dicit enim sic. Est ergo bona fortuna sine ratione natura. bene fortunatus eñ est sine ratione habens ipetū ad bona. ⁊ hec adipiscens. hoc autē est nature. in aīa enim inest tale natura quo impetu ferimur sine rōne ad que vtiq̄ bene habebimꝰ. Et si quis interroget ab operāte quare sic facit. nescio inquit sed placet mihi similiter patiēs his q̄ a deo agunt̄. etenim a deo vecti sine rōne ipetū habēt ad opari aliqd. Et vult dicere q̄ aliqui habēt velle ad qḋ sequitur bonū aliqḋ p̄ter intentū ex impetu ⁊ sine rōne: ⁊ cā huiꝰ ipetus ē nā. Et istam diuersitatē hominū accepit Aristoteles p experiētiā. q̄ enim iste impellat̄ ⁊ ille nō cū sine ratione eiꝰ cui ipellit̄: hoc accidit: nō p̄ot esse rō ergo causa est natura. sed illa differentia vel diuersitas non ponit differentiam specificā in natura: s̄z indiuidualem q̄ enim agens extrinsecum vniformiter: agēs moueat istum ad bonū ⁊ nō aliū: eiusdem rationis existentes: nō potest esse nisi ꝓpter aliquid intrinsecū in vno qḋ non est in alio. hoc aūt nō p̄ot esse ratio vt dictū est: nec aliquid consequēs speciem: q: illud vniformiter cuilibet inest. ē ergo aliquid pertinēs ad indiuiduū. qḋ autē non sit ratio. p̄z q: vbi plurimus intellectus ⁊ ratio ibi minima fortuna vbi aūt plurima fortuna ibi minimus intell's s̄m aristo. nec etiam volūtas: q: similis p̄ot esse actus volūtatis in vtroq̄: ⁊ tamē vnus assequit̄ effectuz fortuitū: ⁊ alius nō assequit̄. ergo illud intrinsecū est impetus a natura proueniens. ideo dicit bene fortunatū bene natum: q: in eo est dispositio qua a superiore motore impellit̄ ad proposita s̄m q̄ eueniūt sibi cōmoda. ¶ Sed illa dispositio naturalis est ne dispositio ex parte anime vel corporis? ¶ R̄ndeo. si Aristoteles intellexit q̄ aīe differūt s̄m gradus natura les in nobilitate et ꝑfectione tūc esset dicendū q̄ anima nobilior haberet talē impetum sicut brutū nobilius habet nobiliorē estimationē ⁊ nobiliorē instinctū naturalē ad assequendū cōmodum maius. sed non credo Aristo. sic intellexisse. s. q̄ iste impetꝰ sequatur aliquem ex nobilitate aīe: q: dicit vbi minimus intellectꝰ ibi maxima fortuna. vnde dicit q̄ talem nō expedit cōsiliari. nō ergo hoc cōuenit intellectui ex sua ꝑfectione: sed q: habet nobiliorem impellentē sicut nauis male regibilis melius frequēter nauigat. sed non ꝓpter seipsam: sed q: h̄z bonū gubernatorem. In corpore ergo ista dispō est cōseqnens cōplexionē determinatā. ¶ Sed est dubitatio qual'r natura est causa istius impulsus ad volendū aliquid ad qḋ sequat̄ cōmodū pre=

Marginalia: 3 — 2. physico. — deniq̄ paruz theologꝰ ⁊ minꝰ phs[illegible] his cognouit in hoc statu. — De bona for. c. 1. — R — Qḋ in probabile.

ter itētionē operātis: si sicut granitas est cā descēsus deorsum in graui: tūc enim fortuitū nō esset a fortuna: qꝛ in natura est aliqua dispositio inclinās ad hoc lꝫ non sufficienter motiua. ¶ Itē probo ꝙ oia essent a fortuna si ex hoc dicaꝛ qs bene fortunatus: qꝛ hꝫ dispositionē qua impelliꝛ ad volendū aliqd ad qḋ sequaꝛ cōmodum sine ratione et consilio: qꝛ in actibus humanis cōsilians nec prius cōsiliaꝛ nec considerās prius considerat: taliter esset ꝓcessus in infinituꝫ. In primis ergo actibꝰ nō habeꝛ impulsus a rōne cogente ad eliciendū tales actus. ergo eliciunꝛ sine ratione et a natura: et talis dicitur fortuna. ꝫ ꝛc. ¶ Itē tu dicis ꝙ aliquis habet impetū sine ratione. ¶ Contra. non est bona fortuna sine actu volūtatis quia fortuna est effectus contingens consequens effectum agentis a ꝓposito. nunc aūt actus volūtatis est circa obiectū ostēsum a rōne. ergo talis impulsus ad volendū non est sine rōne. ¶ Item si natura impellit aliquem ad volendū ꝛ non ratio: ergo non esset fortuna qḋ euenit: sed casus: qꝛ hec est differentia inter fortunā ꝛ casum ꝫm phm. ¶ Respondeo prima ratio vadit ad hoc ꝙ pⁱma intellectio sit fortuita. ꝛ si sequatur aliquid bonum ꝛ conueniēs diceretur quis per eam bene fortunatus. Rūdeo igitur et dico ꝙ ꝫm ꝙ vnius doctor exponit phm in predicto libello: videꝛ velle ꝙ prima intellectioꝰ siue volitio sit a deo mouente intellectū ꝛ voluntatē non per ostensionē obiecti: ꝛ dicit predictus doctor ꝙ hec est snīa Ansel. de casu diaboli. c. 12. q̄ dicit ꝙ angelus non habuit primū actū a se. ¶ Sed credo ꝙ habuit pⁱmū actū a se sicut secundū: lꝫ voluntatem habuit a deo. ad actum enim volēdi non requiriꝛ nisi voluntas ꝛ intellectus prius ostendēs obiectū. ꝛ ꝑ hoc pꝫ solutio ad rōnem suā. ¶ Contra. si angelus habuit pⁱmū actū volēdi a se: aut habuit volendo: ꝛ sic est ꝓcessus in infinitum: aut nō volendo qḋ est inconueniēs. ¶ Rūdeo. dico ꝙ habendo intellectū ostendentē obiectum: ꝛ habēdo voluntatem prius natura. simul tn̄ tempore habuit velle. Dico ergo ꝙ ista conclusio est cōcedenda quo ad aliquid: scilꝫ primam intellectionem non esse a rōne: sed quo ad aliquid a casu: intelligēs non prius intelligendo intelligit prima ergo intellectio non est a ratione ostendēte obiectum prius. ergo est a casu quodammodo ꝫ Aug. lib. 3. de libe. arb. non est in potestate nostra quin visis tangamur. ꝛ ideo illud est fortuitum et casuale. ¶ Et si arguas. prima intellectio si sit fortuita oīa ꝯñtia erunt fortuita. Dico ꝙ non sequitur: qꝛ habita prima intellectiōe ꝛ volitione pōt aliquis ratiocinari de agendis. ꝛ ita q̄ sequunꝛ illā deliberationē non erunt fortuita sed a rōne deliberante. ¶ Sed si queras prime intellectiōes suntne simplr fortuite? Dicendum ꝙ non. qꝛ sunt ab obiectis fortius mouētibus ꝫm phātasmata magis impſſa cessantibus ipedimētis: ꝛ sic prima intellectio hꝫ cām naturalem motiuaꝫ in nobis: q. tn̄ non est a ratione deliberante. non est imputabilis homini nisi interpretatiue: qꝛ in potestate hominis fuit facere obiectū fortius mouēs ex frequēti cōsideratione

Li. j. ð bo. fortu. nō lōge a fine.

t. c. 61. ꝛ circiter.

Phē. ql. 9. q 10 L

ex qua fortius imprimat phātasma tale in memoria. ꝛ ꝑ ꝯns fortius mouet et prius cessante impedimento pria ergo intellectio nō est in ptāte nr̄a. sed prima indifferentia qua pōt quis se determinare ad volendū vel nō volendum hoc est a volūtate nō ab intellectu: qꝛ intellectꝰ ab obiecto naturaliter mouet. ꝛ ideo si volūtas naturaliter moueretur ab intellectu naturalr̄ moto: volūtas naturalr̄ moueret. et sic hō esset vnum bonū brutū. voluntas igitur non mouet necessitate naturali: sed habita prima intellectione in ptāte eius est cōuertere intellectū ad cōsiderandū hoc vel illud. ꝛ hoc vel illud velle vel nolle. et sic prima volitio omnino est a nobis nec est ita a casu sicut pria intellectio. ¶ Ad scd̄m dicendum ꝙ Aristot. videtur dicere in libro p̄dicto ꝙ ille impetus vel impulsus ad velle aliquid ad qd̄ consequitur commodum: non est sic a ratiōe ꝙ talis sciat sic reddere rationē quare hoc facit. Dicendū ergo ꝙ illud velle hꝫ a rōne ostēdente obiectū volitū: sed nō a rōne ꝯsiliante ostēdēte causam quare hoc facit distincte. sꝫ hoc hꝫ ab impetu. ¶ Ad tertium dicendū ꝙ lꝫ natura sit mediata causa illius euentus fortuiti, non tñ immediata: sed voluntas vnum intendens lꝫ sit aliud eueniēs preter intentū qd̄ dꝛ fortuna non casus. ¶ Sꝫ de cā extrinseca hmōi euentus fortuiti ſm Aristo. videtur dicendum ꝙ natura non est causa eius: quia natura est determinata ad vnum saltem vnitate eiusdem ordinis ꝛ connexionis. euētus aūt fortuiti non videntur habere cōnexionē nec ordinationem ad alia. ergo natura non est causa sufficiens ꝛ cōpletiua euentus fortuiti. ¶ Item tūc sequeret ꝙ fortuna esset causa ꝑ se. ¶ Itē nullus dicitur bene fortunatus: quia impellitur ad volēdum aliquid ad qd̄ cōsequitur bonū nisi illud bonū adipiscatur. sed illud bonū adipisci non pōt nisi cause intermedie cōcurrant ad hoc. cū ergo natura non potest esse causa sufficiens huius cōcursus natura non sufficit. ideo sequitur ꝙ est aliqua causa extrinseca ꝯiungens. ¶ Sed que sit illa causa extrinseca ſm Arist. est ne celum vel intelligentia mouens celum mediāte celo vel deus ipse imediate mouens. ¶ Dicendū ꝙ si nihil sit effectꝰ fortuitus nisi illud ad qd̄ causalitas celi potest se extendere tūc nō est necessariū causam inquirere nisi celū et mouens celum ꝛ hoc videtur ꝓbabile. qꝛ nihil fortuitū videt in homine nisi illud ad qd̄ cālitas celi se extēdit mediate vel immediate. Sed primum non credo esse verū: qꝛ aliquid est in homine ad qd̄ causalitas celi non potest se extendere sicut est volitio. nisi occasionaliter mouendo appetitū sensitiuū ſm cuius inclinationem apta est volūtas inclinari: celum ergo quia nō potest volitionem attingere: nec etiā causas ad eius causationem cōiungere: ideo aliquid est in hoīe ad qd̄ celi causalitas non potest attingere. ¶ Et si diceretur etꝫ forte verū est: ꝙ nullus effectꝰ fortuitus est in voluntate ꝛ coniunctus volitioni per accidens; sed tm̄ causalitas celi ad omnia alia se extēdit: ꝛ sic nō opꝫ aliam causam extrinsecā ponere nisi celum ꝛ intelligentiā mouentē ce-

tum et deũ mouentem mediante. ita q̄ si Aristoteles videtur dicere q̄ tale principium sit deus: debet glosari verum est mediate. ¶ Si autem aliquis effectus fortuitus ponatur in volũtate. cum celum non possit talem effectum attingere nec causas ad causandum ipsum coniungere: nec aliqua intelligentia creata. tunc opꝫ aliquos effectus fortuitos in deum reducere: qui oia prouidet et coniungit causas medias ad effect⁹ tales fortuitos cãndos. ¶ Sed quõ hoc põt concordare cũ principiis Aristo. qui nõ videt ponere aliqd nouũ immediate esse a deo? vnde ipse ponens mundum eternũ non posuit motũ potuisse esse nouum nisi ſm partes: ita q̄ tot⁹ nõ potuit esse nouus. Et ista cõclusio põt dependere a tribus pncipiis. primo ꝓpter imutabilitatẽ principii: qꝛ primũ est oĩno imutabile. ideo nullũ motũ nec mobile põt imediate de nouo ꝓducere: qꝛ aliter se haberet nunc q̄ꝫ prius. ¶ Sed non credo q̄ arguat solũ ex imutabilitate agentis. imno opꝫ addere aliquid ex parte effect⁹: sic q̄ agẽs imutabile nõ põt imediate causare aliqd nouũ alterius rõnis: qꝛ aliter cõtradiceret sibiipsi: qꝛ intelligẽtia omnino immutabilis ſm eũ causat nouã partẽ motus: nec ꝓpter hoc est mutabilis. nec adhuc sufficit: sed oportet addere sic. agẽs omnino immutabile non potest causare imediate aliquid nouũ alterius rationis nulla posita diuersitate in mediis causis actiuis vel receptiuis: aliter non haberet ꝓpositio Aristo. veritatem. si enim cause intermedie actiue sint diuerse dispõnis in agendo vel passiue diuerse dispõnis in recipiendo. põt esse diuersitas effectuũ: dato q̄ in causa prima nulla sit mutabilitas vel nouitas aliquo modo. ¶ Dicem⁹ ergo ſm Aristo. q̄ agens omnino immutabile nõ habẽs causas medias actiuas vel receptiuas diuerse dispositionis: nõ potest causare aliqd nouum alterius rõnis: sed aliqua istarũ cõditionũ deficiente nõ habebimus ſm Aristo. vñ cõcludamus aliquã nouitatem in deo. ¶ Dicẽdũ ergo q̄ nõ contradicit sibi i libello de bona fortuna. et 8. physi. ſm q̄ aliqui volunt sibi imponere: qꝛ si ſm pmã viã sufficiat oẽm effectũ fortuitũ reducere in celũ hoc nõ ponit aliquã nouitatẽ vel mutabilitatem in deo: qꝛ non causat deus effectus fortuitos de nouo nisi mediante celo: et hoc non est contra eum. dato etiam ſm aliam viam q̄ oporteat aliquos effectus fortuitos nouos reducere immediate in deum: adhuc non contradicit sibiipsi quia certum fuit Aristotelẽ ſm suã principia posuisse animam intellectiuaꝫ esse a deo immediate. et ad hoc attigere potest ratio naturalis cum sit immortalis: et ita aliquid nouũ põt immediate esse a deo: et tamẽ nõ cõtradicit sibi ſm suã principia. ¶ Sed quomodo est hoc possibile? dicendum q̄ immutabilitas agentis excludendo causas actiuas intermedias vel receptiuas concluditur ſm Aristotelem q̄ non possit fieri aliquid nouum alterius rationis. sed si vna conditio defecerit. s. qñ cause intermedie actiue vel passiue diuersimode se habent in causando põt causare de nouo aliquid alteri⁹

Marginalia: O; P; 8. physi. t. c. 15. et 12 met. et alibi.; Q; 16. de aia li. vel: 2. de gen. aiãl. c. 3.; R

rationis. Si etiam effectus causandus sit eiusdem rationis pōt deus ipsum causare immediate: nulla posita nouitate in eo propter diuersitatē causarū receptiuarū: sicut sol immediate soluit glaciē & coagulat lutum: nulla posita nouitate in eo. ita ſm Aristotelem hoc corpore organizato deus necessitate imutabilitatis causat hanc animā: & prius non qꝛ materia non erat disposita: sicut nec sol causat aliū & alium radium in aere & in aqua: nisi propter diuersitatem recipientium. sic in pposito deꝰ influit vniformiter in qōlibet inquātū potest ſm Aristo. & qꝛ iste est dispositus ille non. ideo deus impellit istū ad tale propositum: ad qđ consequitur commodum. illum autē non impellit: qꝛ nō inuenit in eo dispositionē illam quā diximus prius. & ita positio Aristo. de bona fortuna stat cū positione sua 8. phisi. f. ꝙ deus non pōt causare nouū mundū vel nouum celum vel nouum motū ſm suam totalitatem. ¶Sed ſm fidem et veritatē dicēdum est ꝙ deus habens prouidentiam generalē de omnibꝰ regit res ſz ꝙ nate sunt regi. ſm ꝙ dicitur. 7. de ci. c. 30. Sic deus res quas condidit &c. tamen preter istam generalē prouidentiam hꝫ prouidentiam specialem ex quadam electione ſm quaꝫ prouidet vnicuiqꝫ hominū ſm merita presentia vel futura & occulta nobis l. tñ sibi presentia: qꝛ eius inditia iusta sunt semper licet occulta: ita ꝙ aliqñ aduersitas plus proficit ꝙ̄ prosperitas ſm Boetium. 4. de conso. ita ꝙ licet ponamus aliquē bene fortunatum: tamen ex hoc nihil nouum ponimus in deo: vt dictum est: & sic patet ad rationes.

S

Psa. 4

¶Expliciunt Qōnes Quolibetales Joānis Duns Scoti doctoris subtilissimi.

additō nes q̄dā. q. 7. ibi i media te añ illud. iā ꝯñr ꝛc.

Ad solu/tiones istoꝝ obiectoꝝ doctoꝛ remittit se alibi pōt tñ dici ad pꝛimū; negādo ꝯñam qꝛ lȝ itellc̄s viatoꝛis possit ex suis naturalib⁹ cognoscere ibi pfectissimā voluntatem hoc tñ est p ꝯceptū impfectū qꝛ nō est incōueniēs p ꝯceptū impfectū cognosci aliqd esse pfectissimū sic p ꝯceptū finitū cognoscit̄ aliqd esse infinitū. Et iō nō sequit̄ ꝙ p talē rōnē voluntatis quā vtatoꝛ hȝ ex lege cōi possit tāq̄ p mediū euidēs a pꝛioꝛi cognoscere deo inesse oipotentiā. ¶Ad scðm dðm est ꝙ q̄litercūq̄ sit de maioꝛe minoꝛ vr̄ negāda qꝛ ꝛ si deus sit res simplicissima nō tñ ois ꝯcept⁹ quē nos habem⁹ de eo est simpl'r simplex ꝛ iō nō opȝ ꝑpōnē talē eē p se ꝑpē ꝛ tñ si eēt p se nō tñ ex hoc eēt p se nota. ¶Ad tertiū dicēdū ꝙ cognitio metaphysice de deo excedit cognitionē phici de deo tā extēsiue pp multitudinē passionū vel ꝓpꝛietatū cognitaꝝ q̄ intēsiue pp maioꝛē pfectionē ꝛ pfectiorem modū cognoscēdi ꝛ p hoc ad foꝛmā argumēti dicat̄ ꝯcedendo pmā ꝯñam ꝛ ꝯñs ad istū intell'm ꝙ metaphysic⁹ pōt ad altioꝛem cognitionē attigere q̄ est illa cognitio qꝛ ad quā nō sufficit naturalis vel phic⁹ attingere nā in cognitiōe qꝛ est dare latitudinē ꝛ excessum ſm mai⁹ ꝛ min⁹ tā itēsiue q̄ extēsiue. Et iō cū vlteri⁹ infert̄. ergo pōt attingere ad cognitiōeȝ pꝛopter quid neganda est ꝯñtia de demonstratione quia ꝛc.

¶Qōne. 14. circa finē añ illā particulā textus. Et p idē ad scðm.

Exēplū huius apparet in sensu qñ em̄ spēs coloꝛis vr̄ sicut qñ radi⁹ trāsit p vitrū rubeū ruboꝛ apparet in pariete opposito ꝛ ille ruboꝛ ita visus nō est rōvidēdi ruboꝛē in vitro sub ꝑpꝛia rōne ſȝ tñmō diminute vl' foꝛte nullo mō nisi p collationē hui⁹ ruboꝛis ad illū tanq̄ similis qñ aūt spēs sensibilis est rō sentiēdi obm sub ꝑpꝛia rōne sua: ipsa nō est ꝑcepta p sensum sicut appet manifeste in visiōe recta vbi nihil vr̄ i medio iter coloꝛē ꝛ oculū et tñ ē ibi spēs coloꝛis multiplicata. ¶Sȝ ꝯtra lȝ hoc sit ibi in visione tñ reflexa vr̄ ꝙ ipa spēs videat̄ qꝛ hoc qð vr̄ appet videri i speculo et tñ in tali visione reflexa spēs est rō sentiendi obiectū in rōne sua pꝛopꝛia qꝛ obiectū vr̄ sub ꝑpꝛia rōne visibilitatis sue. ergo a simili in ꝑposito posset deus videri p mediū q̄si speculatū et tñ sub ratiōe ꝑpꝛia obiectiua. ¶Sed hic dicēdū ꝙ Alacē i pspectiua sua li. 4. c. 4. ex intentione determinat ꝙ spēs nō est in speculo subiectiue neq̄ est ibi vt terminās actū vidēdi. Et bꝛeuiter ostendi pōt vnico experimēto qꝛ qð alicubi exñs in se vr̄ ab oculo exñte i hoc situ pōt ēt videri ab ipso exñte i alio situ dū tñ mediū sit illuminatū: ꝛ nō sit oppacū iterpositū ꝛ sit ēt debita distātia ſȝ ocul⁹ q̄ in determiato situ exñs videret albū i speculo alibi exñs nō videret qꝛ nō fit visio ista nisi i illo pūcto ad quem pueníre pōt radi⁹ reflex⁹ q̄ semp est in eadē supficie cū radio incidētie ꝛ cū ipo ꝯstituit angulū eq̄lē illi angulo q̄ itercipit̄ inter radiū incidētis ꝛ coꝛpus sup qð incidit. ¶Ptȝ ēt ppositū p hoc ꝙ

aliqua specula nō sunt formal'r perspicua sicut in calibe polito et argento polito hñt aliqd colorem tanq̄ in speculo ꝛ tñ in istis nō recipit spēs coloris q2 nō est nata recipi nisi in pspicuo tm̄mō: ḡ h̄ recipit in aere ppinq̄ talib' speculis s3 vt ibi nō pōt terminare visionē qñ ēt recipit in speculo pspicuo vitreo adhuc ibi non terminat visio nisi ad aliqd opacum suppm̄ puta plūbū vel aliō hmōi dico ḡ q2 in visione tali speculari spēs nō est visa s3 tm̄ rō videndi obiectū illud cui' est spēs: nō tñ p lineā rectā s3 p lineā reflexam vñ obiectū qdē nō est p̄sens oculo p lineā rectā sed reflexā cōcurrentē cum recta in puncto vbi est ɔcursus radij visualis cum catheco. ¶ Questiones. 18. ante illud. De secundo principali.

Parum curabis q2 sūt i qstiōe cōtēta ꝛ iō bona verba ꝛc.

Nota q2 vltra naturalē bonitatē volitiōis q̄ cōpetit sibi inquātū ens. q̄ etiā ɔpetit cuilibet enti positiuo ꝑm differētiā sue entitatis magis ꝛ min' p̄ter illā est triplex bonitas moralis ꝑm gradus se hñs. ¶ Pria dr bonitas ex gñe q̄ cōpetit volitiōi ex hoc q2 trāsit sup obiectū cōueniēs actui tali ꝑm dictamē recte rōnis et nō solū q2 ɔueniēs actui tali naturalr sicut sol visiōi ꝛ hec est pria bonitas moralis q̄ iō pōt dici ex gñe q2 quasi materialis respectu ois bonitatis posterioris siue vlterioris in gñe moris nam act' trāsiēs sup obm ɔueniēs est q̄si formalis p quācūq3 aliā circūstātiā moralē ꝛ ita q̄si potentiale nō oino sic extra genus moris sicut fuit ipse act' in gñe nature s3 in gñe moris q2 iā h3 aliqd de illo gñe puta obm debitum actui. ¶ Scōa pōt dici bonitas v'tuosa siue ex circūstantia q̄ cōpetit volitioni ex hoc q2 ipsa elicit a volūtate cū oib' circūstantijs dictatis a recta rōne debere sibi cōpetere in eliciendo ip̄am bonū eīn est ex cā integra ꝑm Diony. 4. de di. no. Et illō est quasi in spē moris bonum q2 iā h3 oēs ɔrias morales ɔtrahentes bonū ex gñe. ¶ Tertia vero bonitas pōt dici meritoria siue gratuita in acceptatione diuina in ordine ad premiū q̄ cōuenit actui ex hoc q2 p̄supposita duplici bonitate iam dicta elicit ɔformiter pricipio merēdi qō est gratia vel charitas. Exēplū p̄mi dare elemosynā. Exēplū scōi dare elemosynā pauperi q̄ eget: et in loco quo pōt sibi cōpetere propter amorem dei. Exēplū tertij illud opus facere nō tm̄ ex inclinatione naturali sicut potuit fieri i statu innocētie: ꝛ forte posset mō fieri a pctōre si adhuc pctōr exñs et non penitens ex pietate naturali poneretur ad proximum sed tm̄ ex charitate ex qua faciens est amicus dei inquantum respicit opera ei' hec triplex bonitas est ordinata ita q2 pria p̄supponit se cūde scōa tertie et non econuerso huic triplici bōitati correspōdet triplex malitia prima si quidem est malitia ex gñe qñ. s. act' q̄ tm̄ h3 bonitatē nature ex primo ex q̄ d3 constitui in gñe moris h3 malitiam quia transit super obm disconueniens puta si odire trāsit super deum. Secunda autē malitia est ex aliqua circunstantia deordinante actum licet habeat obiectum conueniens tertia demeritoria de secundo principali.

Alio

FINIS.

Incipit tabula questionuз quolibetalium.

¶ Ad Clarissimum Doctorem. d. Antonij De Fantis Tarvisinum Joannis Marij Albani Liberalium Disciplinarum Cultoris Carmen.

Inuidiam Scotus scribendo vicerat: & iam
Nil: de quo non Is dicere posset: erat.
Illa autem impatiens vinci: ne scriberet vltra:
E vita Insidijs extulit ante Diem.
Extulit insidijs viuentem: & condidit illum
Ulterius ne quid scriberet: Inuidia.
Quin etiam ne Quis quae fecerat Ille videret:
Corrupit quicquid scripserat ille prius.
Atque ita corrupit: Nemo vt cognoscere posset
Scripta Uiri: quis docta & acuta forent.
Quod nisi tu Antoni tantos miserate Labores
Limam intendisses Judiciumque tuum.
Nimirum haec ipsa: Inuidiam quis vicerat Ille:
Spectassent paruo Tempore ad Interitum.
Quod Tu dum praestas: fecisti: vt non magis Illi
Se debere Aetas: quam tibi nostra velit.

¶ Expliciunt Questiões Quolibetales a Doctore subtilissimo edite a Joanne Duns Scoto Ordinis Minorum ac omnium Theologorum Principe nuperrime ab Innumeris Erroribus absolute ab excellentissimo Doctore Antonio de Fantis Taruisino Lugduni impresse per solertem virũ Joannis Crespin. Anno salutiferi partus quingentesimo trigesimo supra millesimum Kalend. Januarij.

✠